Ion Talos

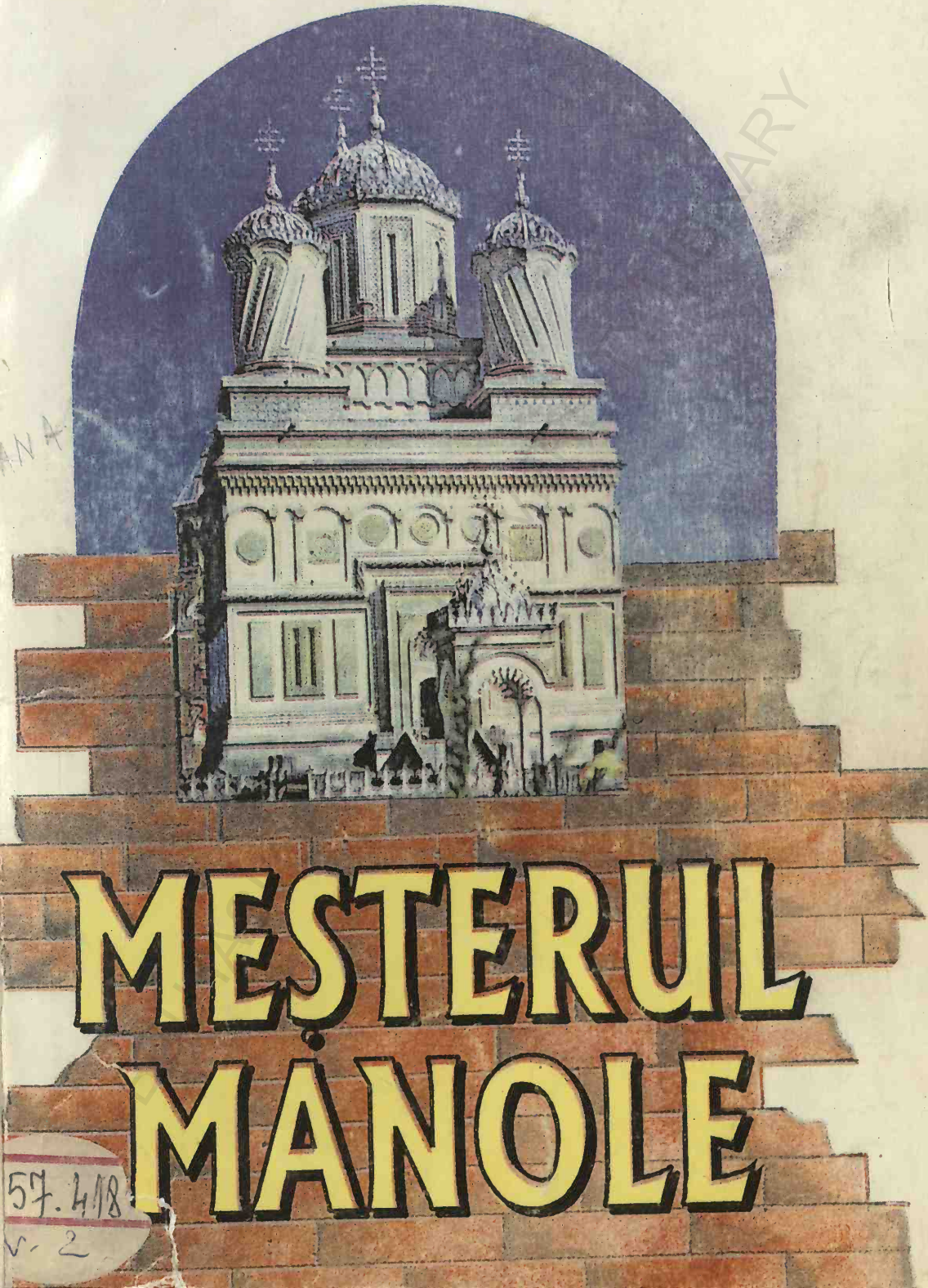

MEȘTERUL MANOLE

57.418
v. 2

398147
T14
II 257 418 v.2
39305

Ion Taloş

MEŞTERUL MANOLE

Contribuţie la studiul unei teme de folclor european

II

CORPUSUL VARIANTELOR ROMÂNEŞTI

39306
236693
B.C.U. - IASI
BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Editura
„GRAI ŞI SUFLET-CULTURA NAŢIONALĂ"
Bucureşti, 1997

Dedic prezentul volum mamei, de la care am aflat întâia variantă a colindei despre femeia zidită, şi tuturor acelora care, în Bihor, Sălaj, Lăpuş, Năsăud, Bistriţa, mi-au împărtăşit cultura lor remarcabilă, oferindu-mi cu generozitate variantele ştiute de ei.

UNIVERSITY LIBRARY

CUVÂNT PRELIMINAR

II 257/18
v.2.

Această lucrare a fost gândită ca al doilea volum al monografiei noastre „Meşterul Manole. Contribuţie la studiul unei teme de folclor european" (Bucureşti 1973). În consecinţă ea respectă tipologizarea şi numerotarea de acolo. Variantele culese după 1973 au fost numerotate, la tipurile respective, în continuare. Reluările de la acelaşi informator, pe care le publicăm, cu mici excepţii, doar prin ceea ce aduc ele nou faţă de întâia înregistrare, sunt indicate prin litere, de ex. Lăpuş — Someş — Bistriţa 3, 3a, 3b, 3c, 3d. Numărul curent general e neimportant, pentru că nu facem trimiteri la el, prin urmare va putea fi modificat şi în viitor, în cazul sporirii numărului de variante.

Am inclus şi 38 legende în proză, care constituie un tip distinct al temei cercetate de noi şi a căror importanţă pentru geografia şi morfologia motivului, poate chiar şi pentru geneza şi evoluţia lui la români nu e deloc de neglijat.

În forma ei actuală, lucrarea noastră a fost încheiată în 1985. De atunci încoace a suferit doar neînsemnate modificări şi puţine completări. Dorinţa noastră ar fi fost să cuprindem aici toate variantele (în versuri şi proză) publicate în periodice şi în colecţii independente, precum şi pe cele aflătoare în arhive de stat ori particulare. Deziderat oricum greu de realizat, dar cu atât mai greu în cazul nostru, cu cât, în urma unor persecuţii absurde şi necruţătoare la care a fost supus, autorul s-a văzut nevoit să ia calea exilului în 1985. Parte din ceea ce s-a cules ori publicat de atunci încoace ne-a rămas probabil necunoscut.

Am inclus aici şi variantele pe care le considerăm mai puţin ori chiar deloc autentice şi pe care le discutăm sub acest raport în introducere (p. XXXII—XXXV). Ştim că includerea lor aici ne-ar putea expune unor critici, dar soluţia evitării lor ni s-a părut şi ea nesatisfăcătoare. Pentru că cercetătorul dornic să se convingă singur despre valoarea acestor variante ar fi fost obligat la mari pierderi de timp. Şi ce poate fi astăzi mai dăunător decât pierderea de timp? Iar

cea dintâi funcţie a unui corpus folcloric e tocmai aceea de a aduce pe masa de lucru a cercetătorului întregul material accesibil la un moment dat.

În reproducerea textelor am respectat prima lor transcriere. Totuşi, sistemul de culegere computerizată, care n-a fost adaptat încă deplin la transcrierea fonetică, nu ne-a permis indicarea vocalelor scurte i *şi* u, *a unor variante ale nazalelor* n *şi* m, *şi ale africatei* g.

Sperăm ca publicarea acestui corpus de variante să constituie o motivaţie în plus pentru cei ce doresc să cerceteze tema jertfei zidirii şi pentru cei ce doresc să culeagă noi materiale din localităţi sau regiuni în care motivul n-a fost încă atestat. Sperăm de asemenea ca el să constituie un imbold şi pentru folcloriştii din ţările sud-est europene spre a pune, ca şi noi, la dispoziţia cercetătorilor variantele cunoscute în ţările lor.

Exprimăm recunoştinţa noastră prietenului Ioan Şerb, care a purtat, ca şi noi, grija acestui manuscris şi căruia îi datorăm publicarea lui acum.

Köln, august 1991

I.T.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITARĂ

INTRODUCERE

I. PRO MATERIA

La apariţia, în 1973, a lucrării noastre *Meşterul Manole. Contribuţie la studiul unei teme de folclor european,* unii cercetători şi-au exprimat nedumerirea pentru faptul că studiul n-a fost însoţit de textele din care a izvorât el. Textele „Meşterului Manole" (româneşti, maghiare, bulgare, sârbo-croate, aromâne, albaneze, greceşti, ţigăneşti) fuseseră pregătite pentru tipar tot atunci. Speram într-o publicare românească a întregului material (547 texte) pe care-l aveam la îndemână. Ni se părea că un corpus atât de bogat ar fi dat noi impulsuri cercetării din ţara noastră şi ar fi putut deveni un important merit cultural al românilor. Un proiect prea îndrăzneţ? În orice caz, el nu s-a putut realiza. Cu trecerea anilor ne dăm seama în primul rând că materialul acesta, îmbogăţit prin noi culegeri de teren şi explorări bibliografice, ar trebui să fie publicat într-o limbă de mare circulaţie; şi-ar putea da concursul (ştiinţific şi financiar) la realizarea unei asemenea lucrări, institutele de specialitate din ţările sud-est europene şi ar fi pentru prima oară că s-ar realiza o cooperare culturală durabilă, de asemenea proporţii în această arie culturală. Dată fiind importanţa temei, care reprezintă unul dintre pilonii principali ai culturii populare a Europei de sud-est, abordarea acestui proiect ar fi mai mult decât oportună. Căci adevăratul progres al cunoaşterii acestei balade se va produce numai când cercetătorii de pretutindeni vor avea acces la toate variantele ei din folclorul acestei părţi de lume.

Până când se vor găsi însă forţele şi resursele necesare înfăptuirii unei asemenea lucrări, publicăm materialul românesc pe care-l cunoaştem în prezent, sperând totodată că vecinii noştri vor proceda la fel, adică vor înlesni accesul lumii ştiinţifice la materialele lor, editându-le, dacă nu într-o limbă de mare circulaţie, cel puţin în original.

Publicarea acum a textelor româneşti ale „Meşterului Manole" oferă avantajul că numărul variantelor noastre a sporit de la 165 la 242 + 38 legende în proză. Ea ne dă posibilitatea de a aduce completări lucrării noastre anterioare, de a sublinia unele aspecte ale temei, de a discuta probleme pe care, voit sau

nu, le-am neglijat la timpul său. Pe de altă parte, această publicare ne oferă prilejul de a înregistra progresele realizate în cercetarea temei, pe parcursul a două decenii.

II. NOI CERCETĂRI PRIVITOARE LA JERTFA ZIDIRII

a) În străinătate

La încheierea, în 1971, a monografiei noastre ştiam că reputatul folclorist grec, Georgios A. Megas, cu care ne găseam în corespondenţă, urma să publice o amplă lucrare asupra baladei despre „femeia zidită". Ea a apărut în chiar acel an, în limba greacă, iar cinci ani mai târziu a fost tipărită în traducere germană: *Die Ballade von der Arta-Brücke. Eine vergleichende Untersuchung* (Thessaloniki 1976), fără a fi adusă la zi, adică fără a utiliza studiile apărute între cele două ediţii ale ei.

Studiul lui Megas se compune din două părţi: 1. „Balada greacă" (p. 21—121), în care e inclusă şi versiunea aromână, şi 2. „Privire asupra cercetărilor de până acum" (p. 125—179); urmează o anexă în care sunt incluse 19 variante greceşti şi una aromână, în traducere germană, precum şi bineveit material iconografic.

Megas analizează nu mai puţin de 328 variante greceşti. În schimb, restul materialului sud-est european e cercetat doar indirect, prin prisma studiilor scrise despre el. Se compară aşadar materia primă cu unul dintre posibilele produse finite. Materialul grec se află într-o situaţie privilegiată; el e aşezat din capul locului la originea temei, iar discuţia, în întregimea ei, se poartă, în ultimă analiză, în scopul combaterii, cu argumente din folclorul grec, a tuturor acelor teorii, care nu susţin ideea originii în pământurile Eladei a cântecului despre zidirea femeii în temelie. Adept al şcolii istorico-geografice, Megas combate orice afirmaţie care ar susţine poligeneza; el neglijează deosebirile — deseori importante — dintre versiunile naţionale, pentru a nu fi împiedicat în susţinerea caracterului *unitar* al acestora şi, prin urmare, a izvorului *unic* al lor.

Concluziile definitive ale studiului sunt formulate de altfel la sfârşitul părţii întâi a lui; ele rezultă aşadar din analiza materialului grec, pe când partea a doua a cărţii, în care sunt discutate lucrările principalilor 16 autori, cu privire la balada balcanică, pare mai degrabă un apendice realizat mai târziu, din dorinţa de a impune concluziile formulate şi a dezmembra teoriile mai vechi.

Cu privire la originea baladei, Megas nu dezvoltă, în fond, o teorie proprie. El preia susţinerile acelor cercetători după care balada ar fi fost creată

de greci; Megas precizează: de grecii din Epir, înainte de secolul al XI-lea, adică în vremea când întreaga Asie Mică şi Pontus-ul aparţineau Imperiului Bizantin, mai bine zis, când unitatea greacă era încă nevătămată. Tulburarea definitivă a acestei unităţi s-a petrecut la 1204, când cuceritorii veneţieni şi franci au izolat, din punct de vedere politic şi cultural, insulele greceşti de Grecia continentală.

Argumentele cu care Megas susţine originea la greci a baladei: *frecvenţa deosebită a textului în folclorul grec* şi *prezenţa lui în toate regiunile Greciei*, sunt însă argumente nespecifice. Căci numărul mare de variante mărturiseşte mai degrabă despre succesul pe care îl are un text într-o colectivitate la un moment dat sau despre intensitatea culegerilor făcute acolo, pe când prezenţa textului în toate regiunile unei ţări ar putea fi invocată la fel de bine de toate popoarele sud-est europene, cu excepţia maghiarilor.

Creat de greci, cântecul ar fi trecut apoi la celelalte popoare ale Europei de sud-est. Această trecere a fost favorizată — afirmă Megas — de administraţia politică seculară a Romei şi a Bizanţului, urmată de cea turcă. După el, „purtători şi mijlocitori" ai cântecului trebuie să fi fost în primul rând numeroşii zidari, „originari din Epir şi Macedonia Apuseană, organizaţi în bresle, care au străbătut toate ţinuturile balcanice, până la Dunăre şi în Carpaţi, unde au practicat arhitectura şi au transmis-o popoarelor vecine" (p. 120). Prin urmare, grecii au creat cântecul şi tot ei l-au transmis popoarelor din Europa de sud-est. Dar meşterii greci au fost semnalaţi şi în alte regiuni europene. De ce n-au transmis cântecul şi acolo?...

Lucrarea lui Megas are, aşadar, caracter părtinitor; concepută în stilul vechii folcloristici balcanice, obsedate de problema originii şi a căilor de difuziune a unui bun folcloric, folcloristică în cadrul căreia, fiecare cercetător revendica merite pentru poporul din care făcea parte, lucrarea lui Megas e mai puţin importantă ca „cercetare comparativă". În schimb, ea rămâne cel mai valoros studiu de până acum asupra versiunii greceşti.

Cât priveşte versiunea românească a baladei, studiul profesorului atenian cuprinde o seamă de scăpări, erori şi denaturări asupra cărora suntem datori să atragem atenţia:

1) antroponimul Manole ar dispune, după Megas, de o frecvenţă de 100% în variantele româneşti, ceea ce nu corespunde realităţii (p. 67);

2) în 1934, P. Caraman arătase că numele Manole ar fi o caracteristică a onomasticii greceşti, afirmaţie pe care o face şi G. Cocchiara în 1950; G.A. Megas inversează însă succesiunea lucrărilor acestora, afirmând că „după G. Cocchiara a acceptat şi românul P. Caraman" această idee (p. 67);

3) pornind de la faptul că, în Transilvania, cântecul circulă cu funcţie de colind, Megas susţine că acesta ar fi cântat „de copii, la Anul Nou, în nordul,

vestul şi centrul Transilvaniei" (p. 179); este însă o deducţie proprie, căci nicăieri în literatura românească de specialitate nu se afirmă că textul despre „zidirea femeii" ar fi inclus în repertoriul colindătorilor cu steaua; dimpotrivă, cum s-a mai arătat, el se colindă de către adulţi, în special de femei, în perioada premergătoare şi în timpul Crăciunului;

4) afirmaţia autorului grec ar putea fi trecută cu vederea, dacă, din această greşită înţelegere a unui fenomen, nu s-ar ajunge la concluzii la fel de eronate:

a) mai întâi, el vorbeşte despre răspândirea pe care ar cunoaşte-o balada românească în Moldova şi Muntenia, „după poetul Alecsandri" (p. 179); cu alte cuvinte, el sugerează că frecvenţa temei în Ţările Române s-ar datora variantei Alecsandri (poate creată de poet?); cea mai simplă comparare a textului Alecsandri cu restul variantelor din Muntenia şi Moldova arată că acestea din urmă au o origine independentă de el;

b) apoi — şi aceasta ni se pare mai grav — Megas susţine că variantele transilvănene ar fi „o versiune foarte prescurtată" şi adaptată astfel nevoilor de a fi colindată (p. 175; cf. şi p. 155). După Megas, variantele transilvănene n-ar fi aşadar formele cele mai arhaice ale textului în folclorul românesc, cum s-a demonstrat, repetat, de la descoperirea lor, ci nişte prescurtări ale textului Alecsandri; ne-am fi aşteptat ca Megas să integreze variantele transilvănene, despre care s-a arătat, la noi, că ar fi la fel de arhaice ca cele greceşti, fenomenului balcanic şi să tragă concluziile cuvenite din faptul că două arii mărginaşe prezintă fenomene asemănătoare; în loc să încerce explicarea fenomenului arhaicităţii variantelor colind prin comparaţie cu cele greceşti, care au şi ele caracter ritual (ele au funcţie de bocet, se cântă şi se dansează la Paşti, „la luminaţie" etc.), Megas alege calea mai comodă, dar care nu e susţinută prin nimic, a derivării colindelor dintr-un text difuzat pe cale literară; el e indus în eroare de descoperirea mai târzie a versiunii colind şi vrea să conchidă că originea ei s-ar găsi în variantele moldo-muntene, mai devreme atestate; cercetarea modernă românească a dovedit însă că, în evoluţia textului românesc, materialul transilvănean reprezintă cel mai vechi stadiu pe care-l cunoaştem; simplitatea colindelor, funcţia lor rituală, la care adăugăm faptul că un număr apreciabil de balade trăiesc în Transilvania în colind, toate acestea conving că nu poate fi vorba de o degradare, de o decădere a textului despre zidirea femeii în repertoriul copiilor, cum greşit apreciază Megas; nu poate fi vorba, prin urmare, de o prescurtare a textelor moldo-muntene şi de transformarea lor în colinde, ci, dimpotrivă, de faptul că baladele moldo-muntene au crescut din colinde, într-o epocă de înflorire culturală.

În 1972 apărea lucrarea cercetătorului parizian *Grégoire Filiti, Hypothèse historique sur la genèse de la ballade de Maître Manole*[1], care n-a fost discutată încă la noi. Filiti încearcă să explice anumite motive ale baladei cu ajutorul unor informaţii de natură istorică, după cum urmează:

1) celebra lucrare a lui Vitruvius, „De Architectura", copiată integral sau simplificată, ar fi continuat să rămână cartea de căpătâi a arhitecţilor până în sec. al XVII-lea; într-un asemenea codice tehnic, raportul dintre înălţimea unei clădiri şi adâncimea temeliilor ei, e exprimat prin referire la părţi ale corpului uman; de pildă, o clădire de înălţimea unui om pretinde temelii până la genunchi; una de două înălţimi de om, temelii până la coapsă; una de trei înălţimi de om, temelii până la sân, iar una de patru înălţimi de om, temelii până la cap; iată detalii care supravieţuiesc într-o formulă mnemotehnică utilizată de meşterii Romaniei orientale, formulă care s-a contaminat cu credinţele populare; de aici ar fi putut rezulta — sugerează Filiti — motivul zidirii treptate a femeii în balada românească (pân' la gleznişoare... pulpişoare... ţâţişoare... ochişori...);

2) se atestă, în practica zidirii, măsurarea locului, în vederea aşezării temeliilor, cu ajutorul unei trestii sau a unei panglici care apoi era aşezată în zid, ca în legendele româneşti despre vinderea umbrelor spre a fi zidite în temelii;

3) la Igriş şi Cârţa, adică la numai 70 km nord de Curtea de Argeş, a fost atestată prezenţa unor constructori cistercieni; după cum se ştie, aceştia migrau spre zone încă străine lor, în echipe de 9, urmate de alţi 12, care constituiau nucleul viitoarei mănăstiri; ei erau conduşi de un călugăr savant, mai mult sau mai puţin arhitect; Filiti sugerează că aceasta ar putea fi şi modelul celor nouă meşteri mari, calfe şi zidari, cu Manole zece, care au fost angajaţi la ridicarea mănăstirii de pe Argeş;

4) una dintre piedicile miraculoase dorite de Manole în calea soţiei sale — ploaia cu spume — repetă, după Filiti, aproape din cuvânt în cuvânt miracolul Sf. Scholastique, sora Sf. Benoît, creatorul ordinului benedictin, când aceasta vrea să împiedice sosirea lui;

5) motivul „rezolvării visate" şi al „meşterului şiret" sunt cunoscute în occident încă din sec. al XI-lea — al XIII-lea;

6) motivul alăptării de către mama zidită ar fi motivul cistercian al alăptării Sf. Bernard de către Sf. Fecioară;

[1] Grégoire Filiti, *Hypothèse historique sur la genèse de la ballade de Maître Manole*, în Südostforschungen 31, 1972, p. 302—318.

7) Ţările Române au dispus de consilieri tehnici germani la construirea întăriturilor unor localităţi, în sec. al XII-lea — al XIV-lea, ceea ce se reflectă în unele variante ale baladei, iar „criza relicvelor", declanşată în perioada construirii masive de mănăstiri, ar fi creat o psihoză a credincioşilor, care ar fi făcut apel la „substratul de credinţe ne-creştine şi la ereziile bogomilice", mobilizând, prin aceasta, climatul favorabil naşterii baladei;

8) după bătălia de la Kosovo, din 1389, Ţările Române au constituit locul de întâlnire a unor elemente din sudul Dunării (prizonieri şi refugiaţi) cu elemente occidentale (consilierii tehnici germani etc.), la care se adaugă transferarea relicvelor Sf. Filoteia din Târnovo la Curtea de Argeş; între Europa şi Ţările Române exista o circulaţie continuă a ideilor la sfârşitul evului mediu;

9) toate motivele folclorice prezente în structura baladei „Meşterul Manole" s-au putut reuni armonios, în perioada 1394—1430, constituind textul cunoscut azi; acesta e şi momentul în care Ţările Române se integrează în Europa, iar balada noastră ar fi pendantul muntean al legendei lui Dragoş: una despre întemeierea Moldovei, alta despre fondarea Ţării Româneşti. Aşadar, balada s-ar fi născut în perioada de plenitudine politică ilustrată de Mircea cel Bătrân şi de Alexandru cel Bun.

Fără îndoială că unele dintre afirmaţiile lui Grégoire Filiti sunt inspititoare şi constituie un pas înspre adevăr; altele par a fi fenomene paralele, fără înrudire genetică cu cele din baladă; în ori ce caz, ele sunt puncte de vedere interesante, care ar merita să fie verificate în cursul cercetărilor viitoare.

Literatura de specialitate de peste hotare consemnează şi alte lucrări cu privire la balada femeii zidite. Indicăm mai întâi articolul lui Blaže Petrovski: *Baladata za vgradenata nevesta vo makedonskoto narodno tvoreštvo* (1976)[1], din păcate inaccesibil nouă până acum. Dacă acest articol se referă exclusiv la versiunea macedoneană, austriacul Johann Poegl: *Das Motiv des Bauopfers in den Volksdichtungen Rumäniens und der übrigen Balkanländer* (1979)[2] pune broblema studierii comparative a temei în întreg sud-estul Europei. Din nou un studiu parţial, de data aceasta unul care compară versiunea macedoneană cu cea albaneză: Voislav Jakoski, *Baladite i baladinite motivi vo makedonskata i vo albanskata narodna pesna* (1980)[3]; comparaţia aduce noutăţi, mai ales cu privire la versiunea albaneză: unele variante albaneze descriu construirea unei biserici

1 Blaže Petrovski, *Baladata za vgradenata nevesta vo makedonskoto tvoreštvo*, în Bigorski naučno-kulturni sobiri 1974—1975 (Skopje 1976), p. 223—229.
2 Johann Poegl, *Das Motiv des Bauopfers in den Volksdichtungen Rumäniens und der übrigen Balkanländer*, în Versuche und Arbeitspapiere 3, 1979, p. 6—19.
3 Jakoski Voislav, *Les ballades et les thème des ballades dans les chansons populaires Macédoniennes et Albanaises*, în Makedonski folklor 1980, p. 219—292.

— fapt inedit până acum în literatura de specialitate — altele prezintă bucuria victimei de a fi zidită ş.a.m.d., ceea ce ne convinge o dată mai mult că cercetarea acestei teme e departe de a se fi încheiat şi că ne putem aştepta la surprize, dacă va fi publicat corpusul de texte al acestei balade sud-est europene.

Lucrările prezentate până aici, au apărut în Grecia[1], în Iugoslavia sau în afara regiunii de răspândire a baladei. Să amintim însă că şi cercetătoarea bulgară Ljubomira Parpulova ne-a dat un studiu interesant: *Baladata „Vgradena nevesta". (Kratki belejki otnosno strukturata i semantikata)* (1983)[2]; autoarea anunţă mai întâi existenţa unui număr de 180 variante bulgare, dintre care aproximativ jumătate sunt inedite şi ne oferă lista acestora, aflate, majoritatea, în importantele arhive de specialitate din Sofia. Apoi, cercetarea structurală şi semantică realizată de Parpulova serveşte la dobândirea unei imagini generale asupra elementelor componente ale versiunii bulgare: personajele, obiectul construcţiei, acţiunea. Autoarea vede sensurile adânci ale subiectului în riturile de trecere, cu deosebire în cele de nuntă şi de naştere a primului copil.

b) În România

De partea ei, cercetarea românească a continuat să aducă noi contribuţii valoroase la studiul temei ce ne preocupă. Unul dintre câştigurile cele mai importante obţinute în această perioadă este sporirea numărului de documente. Ne vom ocupa într-un paragraf aparte cu noile culegeri de texte din teren. Aici vrem să menţionăm doar acele materiale care premerg variantei publicate în 1842 de Mihail Kogălniceanu şi pe care am discutat-o în volumul I al acestei lucrări. Vom menţiona mai întâi varianta în proză, necunoscută literaturii de specialitate şi notată, în perioada 1838—1840, de la stareţul mănăstirii Curtea de Argeş, de către Stanislas Bellanger[3]; ea a fost publicată la Paris în 1846. Cu toate că varianta e notată din gura unui monah, iar nu dintr-o sursă autentic

[1] Adăugăm aici micul articol al lui Const. Minas, *Motif narratife antique dans la ballade du „Pont d'Arta"*, în Laografia 32, 1979—81, p. 293—297 (în limba greacă), în care e cercetat acel motiv al versiunii greceşti, în care meşterul refuză să-şi sacrifice tatăl, mama, fraţii, pentru că aceştia sunt de neînlocuit; el decide sacrificarea soţiei, deoarece soţie va mai găsi: „J'enmurerai ma femme, et j'en trouverai une autre", motiv pe care Minas îl găseşte în Antigona lui Sofocle (909): „Si mon mari mourrait, je pourrais en prendre un autre". Cf. şi lucrarea noastră *Meşterul Manole. Contribuţie la studiul unei teme de folclor european*. Bucureşti 1973, p. 383.

[2] Ljubomira Parpulova, *Baladata „Vgradena nevesta". (Kratki belezki otnosno strukturata i semantikata)*, în Bălgarski folklor 9, 1983, nr. 2, p. 20—33.

[3] Stanislas Bellanger, *Le kérutza. Voyage en Moldo-Valachie*. Vol. II. Paris 1846, p. 432—441 (ap. A. Fochi, recenzia la cartea noastră, în Revue des études sud-est européennes 12, 1974, nr. 2, p. 316—317).

folclorică, ea rămâne importantă, înainte de toate, pentru că este cel dintâi text care ne este cunoscut cu localizarea acțiunii la Curtea de Argeș.

Nu de mult a fost publicată *Cronica Mehadiei*[1], al cărei manuscris datează de la 1829 și e datorat lui Nicolae Stoica de Hațeg; textul cronicii include o scurtă legendă în proză, poate un rezumat de legendă, după care, la clădirea turnului Pergan, de lângă Mehadia, zidarul Manoilia „a încastrat în zid umbra soției sale, atunci când, la prânz, i-a adus mâncarea"[2]. E prima oară când se notează o legendă despre zidirea *umbrei* unei persoane, element pe care l-am întâlnit și în varianta Kogălniceanu, din 1842; acolo, meșterul zidește umbra unor dușmani, apoi a unor prieteni, dar zidul pretinde sacrificarea unei persoane vii. Mențiunea lui Nicolae Stoica de Hațeg e și cea dintâi dintre textele localizate la Mehadia.

Senzațională rămâne însă descoperirea lui Nicolae Stoicescu, după care, Neofit, mitropolitul Țării Românești, ar fi notat, la 1746, din gura oamenilor din Poenari următoarele: „Zic oamenii că această cetate s-a făcut cu târgoviștenii și zic că la zidirea cetății au fost un Manole vătaf și, surpându-se zidul, și-ar fi zidit muierea în zid".[3] Mențiunea despre sacrificarea soției lui Manole merită atenție, mai întâi pentru că e, după câte știm până acum, cea mai veche din tot spațiul sud-est european. Ea merită atenție apoi pentru că ne aduce o localizare diferită de cele pe care le cunoaștem din secolul al XIX-lea și al XX-lea; alături de localizarea de la Iași (1842), cea de la Poenari ne dă dreptul să presupunem că și în Țările Române ar fi putut coexista — cum continuă să existe în Transilvania până în zilele noastre — mai multe localizări ale temei. Cu timpul, ele au cedat în favoarea celei de la Curtea de Argeș, fie pentru că obiectul construcției a fost mai fericit ales, fie din alte considerente, pe care nu le întrevedem acum. Păcat că din mențiunea lui Neofit nu rezultă dacă în legătură cu cetatea Poenari a circulat, la vremea sa, o baladă, un cântec sau, poate, numai o legendă. Oricum, nutrim speranța unor viitoare descoperiri documentare de același fel, poate mai bogate în detalii.

Ne reține atenția și afirmația lui Andrei Oișteanu, după care „cea mai veche atestare documentară a unei legende de tip «Meșterul Manole»" s-ar găsi în Codex Bandinus din 1646. Într-adevăr, în legenda potopului[4], pe care o

1 Nicolae Stoica de Hațeg, *Scrieri. Cronica Mehadiei și Băilor Herculane*. Povești moșăști, scolarilor rumânești. Varia. Ediție întocmită de Damaschin Mioc și Costin Feneșan. Timișoara 1984, p. 56; cf. și p. 55 și nota 75.

2 Id., *ibid.*, p. 56.

3 Nicolae Stoicescu, *Vlad Țepeș*. Editura Academiei Republicii Socialiste România, București 1976, p. 209; cf. și legenda despe zidirea cetății Poenari, cu tinerii luați în ziua de Paști 1447, la p. 49.

4 Andrei Oișteanu, *Legenda românească a potopului*, în Viața românească 79, 1984, nr. 6, p. 40—54. A Oișteanu revine asupra aceleiași probleme în Viața românească 79, 1984, nr. 12, p. 18—24.

cercetează Oişteanu, Noe *construieşte* o arcă, împreună *cu 100 de oameni,* dar *ceea ce construieşte el ziua, dărâmă diavolul noaptea,* până când, *la îndemnul spiritului sfânt,* Noe bate o scândură răsunătoare (toacă?); atunci, lemnele se întorc singure la locul de unde au fost desfăcute şi recompun arca. Oişteanu e conştient că paralela pe care ne-o propune, nu se justifică decât parţial, căci „lipseşte tema jertfei umane", care i se pare importantă, totuşi nu esenţială[1].

Pe lângă descoperirea acestor documente privitoare la jertfa zidirii, cercetarea românească a continuat să examineze balada, sub diferitele ei aspecte. Respectând principiul cronologic, primul studiu asupra căruia trebuie să ne oprim este acela al lui George Muntean: „Meşterul Manole" — semnificaţii ale episoadelor finale (1970)[2]. Interesul acestui autor se focalizează asupra felului în care se încheie acţiunea baladei; cele mai multe variante sfârşesc cu dorinţele exprimate de victimă în legătură cu creşterea copilului; altele însă se încheie cu zborul de pe acoperiş al meşterilor, episod asimilat după localizarea motivului la monumentul de pe Argeş; simbolul în care e transformat Manole reprezintă „absolvirea lui supremă, simbolizarea lui într-un element fundamental al credinţei creştine, marcând apoteozarea creatorului genial, sacralizarea lui"[3].

Descoperirea colindei transilvănene prilejuieşte lui O. Bîrlea studiul *Meşterul Manole,*[4] în care adânceşte unele aspecte ale problemei. Autorul subliniază, înainte de toate, paralela ce se poate constata între statutul folcloric al *Mioriţei* şi cel al *Meşterului Manole* în nord-vestul ţării şi vechimea incontestabil mai mare a lor în comparaţie cu variantele corespunzătoare din Oltenia, Muntenia şi Moldova; această vechime modifică opinia după care *Meşterul Manole* ar veni la noi din sudul Dunării şi deplasează punctul de greutate pe poligeneză, tema fiind „sâmbure autohton, traco-elino-latin, în elaborare românească", cu rădăcini şi mai vechi, „în lumea preindo-europeană din această zonă sud-estică"[5]. Apoi, studiul lui O. Bîrlea se ocupă de ceea ce s-a numit *apoteozarea* meşterului: acesta nu e pedepsit pentru crima de a-şi fi zidit soţia — cum s-a spus uneori — asemeni ortacilor lui de zidărie, pentru trădarea jurământului, ci a fost metamorfozat în fântână, fapt care l-ar „desdăuna de osânda care ar fi putut plana asupra lui"[6]; fenomenul e explicat cu argumente din diverse compartimente ale folclorului nostru.

1 Oişteanu, lucr. cit., p. 46. În recenta sa carte *Motive şi semnificaţii mito-simbolice în cultura tradiţională românească.* Bucureşti 1989, p. 76, Oişteanu vede în consemnarea lui Bandinus doar „unele motive ale legendei tip *Meşterul Manole*".
2 George Muntean, *„Meşterul Manole — semnificaţii ale episoadelor finale,* în Limbă şi literatură 25, 1970, p. 135—145.
3 Id., *ibid.,* p. 144.
4 Ovidiu Bîrlea, *Meşterul Manole,* în Limbă şi literatură 1973, nr. 3, p. 547—556. Cf. şi O. Bîrlea: *Istoria folcloristicii româneşti.* Bucureşti 1974, p. 557—560.
5 Id., *ibid.,* p. 551.
6 Id., *ibid.,* p. 554.

Autorul care s-a exprimat cel mai frecvent, în ultimii 15 ani, în legătură cu „jertfa zidirii" rămâne A. Fochi, care priveşte cântecul mai întâi în contextul său sud-est european (*Coordonate sud-est europene ale baladei populare româneşti,* 1975) şi subliniază faptul că balada n-a putut fi creată decât de popoarele sedentare din zonă, mai exact, de civilizaţia greacă, tracă şi iliră[1]. Fochi cercetează apoi balada în cadrul „culturii carpatice" (*Paralele folclorice. Coordonatele culturii carpatice,* 1984); de data aceasta, compară versiunea românească cu cea maghiară şi cu cea ucraineană, ultima necunoscând realizări în versuri, ci numai legende în proză. Concluziile formulate de autor susţin caracterul independent al legendelor ucrainene, pe când balada maghiară e văzută ca o prelungire a materialului românesc şi balcanic; fiecare dintre aceste versiuni înglobează şi unele elemente ce ţin de specificul etnic al fiecărui popor[2]. În sfârşit, în *Cântecul epic tradiţional al românilor* (1985), Fochi mărturiseşte regretul de a nu-i fi fost dat să realizeze un pendant al lucrării sale „Mioriţa"; a fost nevoit să se exprime deseori, în lucrări scurte, în capitole sau paragrafe ale cărţilor sale, despre „Meşterul Manole", în loc să fi realizat a doua monografie de proporţii. El se preocupă de caracterul istoric al baladei[3] şi susţine că ea ar face parte din fondul străromân de motive folclorice[4]. Cât priveşte originea baladei, Fochi crede în geneza independentă a textului la fiecare dintre popoarele care-l deţin.

După cât se pare, literatura română de specialitate e singura care a dat până acum o carte despre ecourile literare ale „Meşterului Manole": *Motivul creaţiei în literatura română*, de Gh. Ciompec (1979), cu toate că problema se pune asemănător şi în alte literaturi sud-est europene. Se înţelege, autorul nu putea să realizeze analiza operelor care au ca punct de plecare această capodoperă a poeziei noastre populare, fără analiza baladei. Studiul său e premers aşadar de un capitol de folclor, care vrea să constituie temelia lucrării[5]. Autorul diferenţiază odată mai mult ceea ce a numit „stadiul preliterar", adică legendele în proză, de „poezia de tip arhaic" (colindele din Transilvania, baladele bănăţene) şi de balada cunoscută în sudul şi estul Carpaţilor, asupra căreia insistă în mod particular.

1 Adrian Fochi, *Coordonate sud-est europene ale baladei populare româneşti*. Bucureşti 1975, p. 118—122.
2 Adrian Fochi, *Paralele folclorice. Coordonate ale culturii carpatice*. Bucureşti 1984, p. 111—119.
3 Adrian Fochi, *Cîntecul epic tradiţional al românilor. Încercare de sinteză*. Bucureşti 1985, p. 101—103.
4 Id., *ibid.*, p. 190—194, 417.
5 Gheroghe Ciompec, *Motivul creaţiei în literatura română*. Bucureşti 1979, p. 15—56.

Analizele demonstrează sudura perfectă a motivelor ce compun balada, ca şi frumuseţea neîntrecută a acesteia. Ciompec insistă asupra caracterului de *eroi fondatori* de stat sau de monumente al lui Negru Vodă şi al lui Manole, întâlnindu-se aici cu Eliade, Filiti, Bîrlea ş.a.

Personajele principale ale baladei, Manole şi Ana, îşi acceptă destinul, unul „cu bărbătească înţelegere", celălalt „cu feminină candoare", fapt care distinge versiunea românească de cele sud-est europene, în care unul e victimă, iar celălalt, călău. Poate că unii vor fi ispitiţi să facă şi din acest text o dovadă a „resemnării" româneşti, dar autorul arată că aceasta ar fi o falsă problemă, după cum a dovedit-o M. Eliade în cazul Mioriţei.[1]

Gh. Ciompec se interesează apoi de perioada în care balada a putut lua forma cunoscută astăzi şi propune secolul al XVI-lea — al XVII-lea, „perioadă de sacrificiu acut resimţit", în care domnea Neagoe Basarab, iar Ştefan cel Mare intra în legendă.

Autorul înregistrează peste 500 de texte literare din perioada 1843—1975, care prelucrează „motivul creaţiei", ceea ce denotă o largă şi semnificativă adeziune a scriitorilor români la vechea naraţiune populară a creaţiei prin sacrificiul cel mai scump.

Într-o lucrare de doctorat prezentată la Universitatea din Heidelberg, Simone Reicherts-Schenk identifică 25 de drame în literatura română, care prelucrează tema „Meşterului Manole". Autoarea alege patru dintre ele şi anume pe cele semnate de Adrian Maniu, Lucian Blaga, Horia Lovinescu şi Marin Sorescu, pe care le cercetează sub diverse aspecte.[2]

Lucrarea lui Mircea Eliade *Meşterul Manole şi mănăstirea Argeşului*[3], pe care am prezentat-o după ediţia franceză din 1970, n-a fost urmată până acum de anunţatul studiu *Manole et les rites de constructions*, al acestui eminent autor. *Meşterul Manole şi mănăstirea Argeşului,* care reprezintă doar „liniile directoare" ale acelei anunţate cărţi, merită o mai mare atenţie din partea folcloriştilor români şi a comparatiştilor. Noi vom reţine aici faptul că nimeni altul n-a vorbit, ca Eliade, despre vârsta şi istoria mitului jertfei zidirii; „sacrificiile sângeroase de construcţie aparţin, foarte probabil, ca fenomene istorico-culturale, lumii paleocultivatorilor"[4]; anumite culturi sau anumite popoare au ales şi conservat o viziune sau alta a lumii, în timp ce altele le-au respins sau le-au uitat repede[5]. Eliade se întreabă: care este motivul pentru care o cultură, un popor, *conservă,*

1 Id., *ibid.*, p. 255—256.
2 Simone Reicherts-Schenk, *Die Legende von Meister Manole in der rumänischen Dramatik. Aspekte eines kreativen Schaffensprozesses am Beispiel der Dramen von Adrian Maniu, Lucian Blaga, Horia Lovinescu und Marin Sorescu.* Frankfurt am Main 1994. (Heidelberger Beiträge zur Romanistik. Bd. 29).
3 Mircea Eliade, *De la Zamolxis la Genghis-Han. Studii comparative despre religiile şi folclorul Daciei şi Europei Orientale.* Bucureşti 1980, p. 166—192.
4 Id., *ibid.*, p. 189.
5 Id., *ibid.*, p. 190.

elaborează şi îmbogăţesc, iar altele *uită* asemenea rituri? Răspunsul e dificil de dat în actualul stadiu al cunoaşterii. Oricum, ne aflăm în faţa unui *rit primordial,* care precede „cu mult epocile protoistorice şi istorice ale popoarelor din sud-estul european"; lipsa, în folclorul din alte regiuni, a unor creaţii remarcabile pe această temă, absenţa lor de la slavii din afara zonei de sud-est a continentului, îndreptăţeşte ipoteza originii motivului în substratul trac, „principalul element de unitate al întregii Peninsule Balcanice"[1]. Supravieţuirea unor complexe culturale atât de vechi în folclorul balcanic nu trebuie să ne mire, deoarece în regiunile „eminamente conservatoare din Europa", cum sunt sud-estul european, Pirineii şi Irlanda, pot fi descoperite „straturi de cultură mai arhaice decât cele reprezentate, de exemplu, de mitologiile „clasice" greacă şi romană".[2]

Amintim aici şi articolul lui Constantin Juan: *O variantă mai puţin cunoscută a baladei Meşterului Manole: Legenda cetăţii Mehadiei,* în care sunt discutate, pe baza materialelor cunoscute, câteva dintre problemele pe care le ridică variantele localizate la acea cetate bănăţeană.[3]

Această scurtă trecere în revistă nu poate insista şi asupra unor articole şi eseuri din presa literară sau din cea de specialitate, care, dacă nu aduc material folcloric nou, întreţin totuşi interesul publicului larg şi cultivat pentru temă. Numeroase eseuri discută câte un singur aspect al problemei: de ce Manole răspunde afirmativ la întrebarea dacă va mai putea ridica asemenea opere de artă[4], visul lui Manole şi zidirea Anei, ca pagină tipic hiperionică a culturii româneşti[5], fondul istoric şi fondul tragic[6], Thanatos şi Eros în „Meşterul Manole"[7] etc. Unele articole urmăresc dezvoltările mitului în literaturile culte sud-est europene sau în alte literaturi[8], adâncesc unele aspecte strict folclorice[9], aplică metode

1 Id., *ibid.*, p. 190.
2 Id., *ibid.*, p. 191.
3 Constantin Juan, *O variantă mai puţin cunoscută a baladei meşterului Manole: legenda cetăţii Mehadiei,* în Mioriţa 7, 1981, nr. 2, p. 116—120.
4 S. I. Nicolaescu, *Meşterul Manole,* în Argeş 1976, nr. 1, p. 8, 14.
5 George Popa, *Meşterul Manole,* în Cronica 1977, nr. 27, p. 6.,
6 Horea Bădescu, *Meşterul Manole şi imanenţa tragicului,* în Argeş 18, 1983, nr. 9, p. 13, nr. 10, p. 15, nr. 11, p. 10, nr. 12, p. 5, suită de articole reunită şi în volum la Cartea Românească, Bucureşti, 1986.
7 Al. Tănase, *Mioriţa şi Meşterul Manole,* în România literară 1977, nr. 51, p. 14—15.
8 Mircea Muthu, *Meşterul Manole şi tipul tragic,* în Studia universitatis Babeş-Bolyai, Series Philologia 1972, fasc. 1, p. 123—134; George Muntean, *„Homo aedificans" în literaturile carpato-balcanice,* în Argeş 10, 1075, nr. 2, p. 8, 10.
9 Adriana Rujan, *Meşterul Manole şi relaţia baladă-bocet,* în Argeş 10, 1974, nr. 2, p. 10; Ghizela Sulităeanu, *Muzica baladei „Meşterul Manole" — coordonate tipologice ale unei structuri muzicale lirico-narative,* în Revista de etnografie şi folclor 16, 1971, p. 97—116; Ion Taloş, *Meşterul Manole. De la legendă la baladă,* în Argeş 10, 1975, nr. 2, p. 8; Gheorghe Vrabie, *Specificul românesc al motivului „jertfei zidirii",* în Argeş 10, 1975, nr. 2, p. 9; S. Nicolaescu, *Meşterul Manole în exegeză comparatistă,* în Argeş 9, 1974, nr. 5, p. 4; Nicolae Bot, *Meşterul Manole,* în Steaua 1974, nr. 3, p. 13; Luiza Petre-Pîrvan, *Melos popular şi mişcarea dramatică în balada „Meşterul Manole",* în Argeş 10, 1975, nr. 2, p. 9—10.

matematice[1] în studierea baladei sau o privesc din punct de vedere didactic[2]. Menţionăm şi volumul antologic de articole şi studii diverse despre „Meşterul Manole" şi Curtea de Argeş, care pune la dispoziţia publicului fragmente din cele mai importante lucrări publicate înainte de 1980 cu privire la temă[3].

III. INTERFERENŢE MOTIVICE ŞI SIMBOLURI

a) „Meşterul Manole" şi „Mioriţa"

Referindu-ne la situaţia pe care o are „corinda zâdarilor" în Prodăneşti-Sălaj, am schiţat o posibilă comparaţie între aceasta şi alte colinde, cum sunt: *Mă luai-luai, Mioriţa, Fratele şi sora, Colo jos în prundurele, Bradule, brăduţule, Masă rotilată* şi am arătat că aproape toate acestea au un conţinut tragic[4]. Comparaţia se poate desigur adânci, aşa cum a făcut Ovidiu Bîrlea în amintitul său studiu, în care realizează o paralelă între cele două capodopere ale folclorului românesc: „Meşterul Manole" şi „Mioriţa". „Paralelismul dintre cele două cântece epice — scrie Bîrlea — se întrevede nu numai în soarta literară, ci se ramifică abundent, până în problematica genezei, [el] contribuind la desluşiri reciproce"[5]; într-adevăr, aria lor de răspândire e aproximativ aceeaşi, amândouă cunosc o formă colind şi alta baladă, dintre care prima „păstrează stadiul cel mai arhaic", amândouă au parcurs o fază de colind de doliu; în forma colind, amândouă cuprind numai esenţialul, materialul epic se află in nuce, pe când în forma baladă, amândouă cunosc unele dezvoltări şi încorporează un mare număr de motive necunoscute colindelor.

1 Ion Rădoi, *Studiu matematic comparativ al unor variante româneşti ale baladei Meşterul Manole*, în Revista de etnografie şi folclor 19, 1974, nr. 3, p. 223—238; cf. şi *Semiotica folclorului. Abordare lingvistico-matematică*. Bucureşti 1975, şi *La sémiotique formelle du folklore. Approche linguistico-mathématique*. Sous la direction du professeur Solomon Marcus. Paris, Bucureşti 1978, p. 43—68.

2 Mircea Moisa, *Adnotările unui profesor*, în Ramuri 11, 1974, nr. 1, p. 6.

3 *Meşterul Manole*, Studiu, antologie şi note de Maria Cordoneanu. Bucureşti 1980. Volumul cuprinde o selecţie din studiile semnate de A. I. Odobescu, Ghenadie Enăceanu, Gr. G. Tocilescu, B. P. Hasdeu, N. Iorga, Sp. P. Cegăneanu, Grigore Ionescu, Victor Brătulescu, Virgil Vătăşianu, Tudor Vianu, V. Alecsandri, G. Sion, M. Gaster, L. Şăineanu, S. Puşcariu, D. Găzdaru, P. Caraman, L. Blaga, D. Caracostea, M. Eliade, O. Papadima, M. Pop, A. Fochi, Gh. Vrabie, I. Taloş, O. Bîrlea, M. Beniuc, G. Călinescu, D. Botta, L. Rusu, L. Ulici, Z. Dumitrescu-Buşulenga, B. Delavrancea, I. Roman, Al. Ciorănescu, Gh. Ciompec.

4 I. Taloş, *op. cit.*, p. 149.

5 O. Bîrlea, *lucr. cit.*, p. 547.

Fără îndoială că aşezarea unui text de folclor în vecinătatea celor de care este apropiat din punct de vedere genetic ori structural poate aduce numai foloase ştiinţei.

b) „Meşterul Manole" şi „Voichiţa"

Paralela care nu ştim să fi fost realizată până acum este cea dintre *Meşterul Manole* şi *Voichiţa*[1]. Şi e de mirare că nimeni n-a observat asemănările mari care există între aceste două balade sub raportul răspândirii lor geografice şi al motivelor.

Amândouă cunosc aproximativ aceeaşi răspândire: la greci, albanezi, bulgari, sârbo-croaţi, români şi la maghiarii din România. Amândouă acoperă aşadar aceeaşi zonă geografică. Ele circulă în aceeaşi imensă regiune sub formă versificată, pe când mai departe, în Europa, pot fi întâlnite ca legende în proză. Adevărat, legendele în proză, din centrul şi vestul Europei, cunosc şi unele deosebiri faţă de balada din sud-estul continentului: legendele europene ale jertfei zidirii înfăţişează, de cele mai multe ori, sacrificarea unui copil, şi nu a unei femei, ca în sud-est, iar cele ale *Lenorei*, cum se mai numeşte Voichiţa în literatura de specialitate, nu descriu „călătoria *fratelui* mort" — cum fac baladele balcanice —, ci călătoria „*logodnicului* strigoi". Atât în cazul Meşterului Manole, cât şi în acela al Voichiţei, aria foclorică românească şi cea sârbo-croată constituie locul de întâlnire a formelor sud-est europene cu cele din restul continentului. Pare de-a binelea curios că baladele sud-est europene se opresc, ca în faţa unui zid de netrecut, în nordul Transilvaniei şi la sârbo-croaţi, pe când legendele — atât cele ale jertfei zidirii, cât şi cele ale logodnicului strigoi — depăşesc întrucâtva această limită, în tendinţa lor de expansiune spre sud-est.

Dintre popoarele migratoare care s-au aşezat în sud-estul Europei numai slavii — stabiliţi aici începând din sec. al VI-lea — şi-au însuşit amândouă textele; maghiarii, care au ajuns aici mai târziu, în jurul anului 900, le-au acceptat numai acolo unde contactul cu cultura sud-est europeană a fost deosebit de intens, iar coloniştii germani, statorniciţi în sudul şi estul Transilvaniei pe la 1150 ori la graniţa dintre Slovenia şi Croaţia la începutul sec. al XIV-lea, le-au refuzat cu consecvenţă. Pe de altă parte nu poate să nu uimească împrejurarea că nici una dintre cele două balade n-au pătruns în folclorul turc, în ciuda convieţuirii intense şi îndelungate a turcilor cu grecii şi cu bulgarii, şi nici în cel italian, cu toată imigraţia masivă a albanezilor şi cu toată influenţa

[1] Gh. Vrabie, *Călătoria fratelui mort sau motivul Lenore în folclorul sud-est european*, în Limbă şi literatură 3, 1957, p. 257—294.

greacă, observată de cercetători mai ales în domeniul limbii, asupra sudului Italiei. Sunt fapte care au importanţa lor în probleme de aculturaţie şi care ar merita să fie cercetate.

O importanţă deosebită acordăm împrejurării că mai multe motive poetice pe care le aflăm în variantele româneşti ale *Voichiţei* figurează, la greci, în cântecul *jertfei zidirii.* Se ştie că fratele blestemat să nu-l primească pământul, iese din mormânt şi călătoreşte spre sora lui, Voichiţa, spre a o aduce să stâmpere dorul mamei sale, respectându-şi astfel, după moarte, angajamentul. O găseşte la nuntă, la horă, cununând ori botezând, adică tot în împrejurări vesele, la petreceri. În unele variante greceşti ale „Podului Arta", soţia meşterului mare e găsită de solul trimis de acesta făcând baie într-un bazin de marmoră, în apă extrasă din flori, pieptănându-se cu pieptene de argint — deci, şi aici, plăceri şi fericire deplină. Amândouă eroinele: Voichiţa şi Marudia — aşa se numeşte soţia meşterului mare în variantele greceşti ale jertfei zidirii — *sunt chemate,* întâia, la casa părintească, cealaltă, la locul de muncă al zidarilor. Amândouă pun aceeaşi întrebare: de ce mă chemi/cheamă? De mă cheamă de bine, zice Marudia, să-mi pun haine de sărbătoare, de mă cheamă de rău, să mă îmbrac în negru. Voichiţa îşi formulează astfel întrebarea:

D-auzi, frate Constantine,
De mă chemi la veselie,
Să-mi prind cai albi-n albă cocie;
De mă chemi tu la jelie,
Să prind cai negri-n neagră cocie.[1]

Aşadar, în conţtiinţa celor două femei scapără o clipă ideea că *chemarea* ar putea fi *spre bine* sau *spre rău.* Răspunsul pe care-l primesc, e mai degrabă evaziv: Marudia e sfătuită să îmbrace haine de sărbătoare, dar să le ia şi pe cele negre[2], iar Voichiţei i se răspunde ocolit:

Te-mbracă, soră, de rând,
Că p-afară suflă vânt.
Cu hăinuţă de mătasă,
Nu poţi ieşi de vântoasă.
Soră, nu te găta tare,
Că pă drum i colbuţ mare.
Hainele ţî l-i strâcare.[3]

Alteori, nu hainele, ci caii indică bucuria sau întristarea la care e chemată Voichiţa:

— Frate, frate Constantine,
De mă chemi la vesălie,

1 Ioan Urban Jarnik, Andrei Bîrseanu, *Doine şi strigături din Ardeal.* Ediţie definitivă (studiu introductiv, inedite, note şi variante) de Adrian Fochi. Bucureşti 1968, p. 483—484.
2 Ion Taloş, *op. cit.*, p. 374—375.
3 Alexandru Ţiplea, *Poezii populare din Maramureş.* Bucureşti 1906, p. 15—16.

Să pun cai roşii la cocie;
De mă chemi la jălnecie,
Să pun cai murgi la cocie,

iar răspunsul lui Constantin este:

— Pune, soră, care-i vrea.[1]

În variantele greceşti ale *zidirii femeii,* o pasăre măiastră informează pe zidarul cel mare că fundamentul podului poate fi întărit numai prin sacrificarea soţiei lui[2]; motivul păsării vorbitoare apare însă şi la români, în *Voichiţa*, unde, în cursul călătoriei spre casă a celor doi fraţi, păsările ciripesc într-un limbaj pe care sora îl înţelege, iar fratele ar dori să nu-i acorde importanţă:

Tu lu, lu, lu, liu,
Duce mort pe viu[3]

sau:

D-o ciurliu, iară ciurliu,
Cum se duce-un mort c-un viu.[4]

O altă asemănare importantă ni se pare cea despre forţa magică a cuvântului: rugămintea lui Manole ca în calea soţiei lui să apară felurite piedici (rug, ploaie, lup, urs) se împlineşte îndată ce a fost rostită; la fel, blestemul rostit de Marudia în variantele greceşti ca podul să tremure ori să se surpe. În *Voichiţa* avem aceeaşi situaţie: de o parte, mama îşi blestemă fiul mort să fie aruncat afară din mormânt, iar sora îşi blestemă fraţii să moară, pentru că au dat-o în depărtare; de altă parte, Constantin cere sicriului să se transforme în cal, lumânării să devină frâu, pernei de la cap, să se prefacă în traistă şi colac etc., iar apoi, după împlinirea blestemului, să redevină obiectele funerare de dinainte. Şi toate se realizează, ca într-un basm; după ce dorinţa a fost exprimată, ea devine fapt real, planul dorinţei devine planul realităţii.

La acţiunea ambelor balade participă acelaşi număr de personaje: în „Meşterul Manole":

Cei nouă zidari
De la Poenari,

1 Felicia Marinca, *O variantă a baladei Călătoria fratelui mort (motivul Lenore),* în Limbă şi literatură 6, 1962, p. 386—395.
2 Ion Taloş, *op. cit.*, p. 367.
3 Ion Iliescu, Ilie Bîrău, *Ce-am în inimă şi-n gând.* Timişoara 1968, p. 437—442.
4 Tr. I. M., *Chidvuţa. Baladă populară,* în Tribuna poporului 1, 1897, p. 48.

Cu Manole zece,
Care-i şi întrece

sau, într-o formulare ceva mai dezvoltată:

Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Şi Manole zece,
Care mi-i întrece,
Stă inima-i rece. —

La fel, în *Voichiţa:*

Nouă feciorei,
Puişori de smei,
Şi cu Voica zece,
Care mi-i întrece[1]

sau:

La noauă celare,
Sub noauă umbrare,
Noauă legăioare,
Cu-al Voichiţăi zece,
Inimioară rece.[2]

Se pot adăuga şi alte elemente asemănătoare în cele două balade, cum este *motivul inelului:* sosită la zidari, Marudia e încunoştinţată că inelul de logodnă al soţului ei ar fi căzut în temeliile podului; în *Voichiţa,* inelul devine semnul de recunoaştere a acesteia de către desperata mamă, care îşi confundă fiica cu însăşi ciuma sau moartea, până când aceasta i-l arată, prin uşa sau fereastra întredeschisă, pe deget.[3] Totodată — amănunt de oarecare semnificaţie — în variantele româneşti ale *Voichiţei,* numele fratelui e Constantin, ca în multe variante greceşti ale „Podului Artei"[4]. Apoi, în ambele texte, personajul feminin moare, la capătul unei călătorii. Nu mai vorbim despre faptul că atât în *Meşterul Manole,* cât şi în *Voichiţa,* toate personajele mor. În fine, bocirea la mormânt, unde mama rosteşte marele blestem, ca şi participarea la acţiune a unui mort, care trece succesiv prin pădurile albe cu păsări albe, prin cele roşii, cu păsări roşii şi prin pădurile negre, cu păsări negre, — adevărată călătorie în lumea subpământeană, între realitate şi fantezie — toate acestea ne apropie

1 Suflet oltenesc 1, 1927, nr. 6—7, p. 162, 173, 182.
2 Al. I. Amzulescu, *Balada familială. Tipologie şi corpus de texte poetice.* Bucureşti 1983, p. 168.
3 Taloş, *op. cit.,* p. 384; în Voichiţa, motivul inelului e foarte frecvent; dăm un singur exemplu: *Constantin şi soră-sa Voichiţa,* în Revista critică-literară 4, 1896, p. 123—128.
4 La fel, în variantele româneşti din tipul Năsăud-Mureş, cf. Taloş, *op. cit.,* p. 194.

de funebru; şi totuşi, funcţia funebră a Voichiţei, e mai puţin certă decât a *Mioriţei* ori a *Meşterului Manole.*

Nu vom încerca aici explicarea cauzelor unor deosebiri dintre aceste balade. Ne mulţumim doar să consemnăm două dintre ele: spre deosebire de *Mioriţa* şi *Meşterul Manole, Voichiţa* nu are funcţie de colind în Transilvania; mai observăm apoi că variantele din Transilvania ale Voichiţei sunt sensibil mai dezvoltate decât sunt *Mioriţa* şi *Meşterul Manole;* ele cuprind în mod curent o sută şi chiar două-trei sute de versuri, pe când „Mioriţa" şi „Meşterul Manole" se opresc la 40—50.

c) „Meşterul Manole" — „Fratele şi sora"

Ni se pare absolut necesar să stăruim puţin asupra încă unei paralele, cea dintre **Meşterul Manole şi Fratele şi sora** sau **Soarele şi Luna.** Viaţa lor folclorică este identică. **Fratele şi sora** se divide în două subtipuri; unul acoperă, în principal regiunile din sudul şi estul Carpaţilor: variantele lor sunt rare în sudul Moldovei şi în Dobrogea, se îndesesc în Ialomiţa, Dâmboviţa, Prahova, Ilfov, Teleorman, Argeş, Dolj; ele cuprind parţial Banatul şi sudul Transilvaniei; celălalt tip e semnalat în Banat şi sudul Transilvaniei, unde e foarte rar, densitatea lui maximă fiind atinsă de nordul Transilvaniei, unde frecvenţa lui reală (nu cea din culegeri, ci cea din viaţa folclorică vie) egalează deseori pe aceea a *Mioriţei;* acest subtip se întinde şi peste Carpaţii de răsărit, în nordul Moldovei; în linii generale, primul subtip funcţionează ca baladă, pe când al doilea circulă sub formă de colind.

Ca şi în cazul *Mioriţei* şi al *Meşterului Manole,* variantele transilvănene ale baladei *Fratele şi sora,* sunt scurte, materia epică fiind concentrată în texte lipsite de episoade laterale, pe când cele din primul subtip cunosc o dezvoltare poematică, amplă, cu episoade care întârzie deznodământul sau care încearcă să facă posibil un alt deznodământ. Episoadele laterale trezesc, pentru o clipă, sentimentul unei posibile încheieri favorabile a acţiunii, dar ele au doar menirea de a ridica la maximum tensiunea dramatică a conflictului; aşa sunt piedicile ce se ivesc în calea Anei, aşa pretenţiile formulate de soră, călătoria fratelui la rai şi la iad etc. — pentru ca şuvoiul subteran al acţiunii celor două balade să ducă în fond la potenţarea dramei; până la urmă, Ana soseşte la locul sacrificării ei, până la urmă fratele realizează tot ce i-a pretins cea pe care o iubeşte: are loc *zidirea,* într-o baladă, şi începe *cununia,* în cealaltă. În acest moment al acţiunii ai crede că sfârşitul ei e previzibil: Manole va încheia lucrarea, va fi răsplătit de vodă conform înţelegerii prealabile etc., iar Fratele îşi va realiza visul de a avea ca soţie pe singura fată din lume care-i este pe plac. Dar creatorul popular

ştie să ne surprindă: Manole e pedepsit şi moare, iar Sora reuşeşte să evite săvârşirea păcatului, aruncându-se în mare. Şi încă o surpriză, ultima posibilă: Manole e metamorfozat în fântână, izvor plângând etern despărţirea de Ana; Fratele şi Sora sunt metamorfozaţi în Soare şi Lună şi duc o existenţă paralelă, veşnic ne-unită.

În ambele texte, personajele masculine dispun de calităţi excepţionale; e suficient ca Manole să dorească piedici în calea Anei, şi acestea vor apărea ca prin minune; când Sora, vrând să frâneze elanul Fratelui de săvârşire a cununiei, îşi exprimă dorinţa de a avea pod de aramă peste vamă, pod de argint peste pământ, fântână în mare, biserică de ceară şi preoţi de ceară, adică lucruri care pot fi numai gândite, nu şi realizate, Fratele împlineşte, într-o clipă, toate aceste dorinţe. Cununia lor e împiedicată însă de fenomene supranaturale: lumânările din biserică se sting, diecilor li se închid cărţile, icoanele plâng — de frica săvârşirii marelui păcat —, iar icoana Precestei face severe mustrări preotului greşit. Doar atunci Fratele redevine om de rând, ca Manole în clipa părăsirii lui pe acoperişul mănăstirii sau a zborului său nereuşit. Atunci sunt supuşi amândoi unei forţe mai puternice decât ei, pe care n-o mai pot înfrânge.

Pe de altă parte, observăm că Fratele are vocaţia de mare constructor, ca Manole: el ridică poduri de aramă şi de argint, zideşte biserică, fântână etc., colindul *Fratele şi Sora* situându-se şi sub acest raport în imediata vecinătate a *colindului zidarilor;* în acelaşi timp, prin câştigarea de către Frate a Soarelui ca naş, a Lunii ca naşă, a fuşteilor ca nuntaşei etc., acelaşi cântec se îngemănează şi cu *Mioriţa.* Aici nu e vorba însă de vreo „nuntă mioritică", ci de o sarcină care să nu poată fi realizată şi care se realizează, surprinzător, în cele din urmă, favorizând cununia. Prin sarcinile imposibile ce-şi găsesc totuşi realizarea, creatorul popular ne transpune în lumea mirifică a basmului.

Suntem îndreptăţiţi să credem că aceste patru cântece formează o unitate în folclorul românesc şi susţin unul dintre cele mai vechi temple ale literaturii noastre populare versificate. Ele par cântece din aceeaşi generaţie, compuse, parcă, de acelaşi unic autor, care lucra cu aceleaşi motive şi imagini.

d) Simbolul fântânii în baladă şi colinde

În amintitul său studiu, Ovidiu Bîrlea ridică şi problema simbolicii pe care o are fântâna în folclorul nostru. Arătând că metamorfozarea lui Manole în fântână reprezintă „procedeul cel mai adecvat fabulaţiei", pentru că eroul e aşezat pe soclul ce i se cuvine — el trebuia oricum distins de confraţii lui, care-şi trădaseră jurământul — Bîrlea investighează basmul, cu fântâna lui de

apă vie şi apă moartă, şi legendele despre fântânile de la răspântii, ca acte de binefacere, de perpetuare a amintirii ctitorului, de „pomenire" a lui de către cei care îşi vor potoli setea.

Înainte de a ne ocupa de prezenţa şi valenţele simbolice ale fântânii în domeniul colindelor, pe care Bîrlea nu l-a luat în studiu, vom arăta că, deşi fântânile sunt un motiv deosebit de frecvent în literatura populară, nu avem decât foarte puţine cercetări cu privire la săpatul lor, fapt care împiedică formarea unei viziuni de ansamblu asupra acestei probleme.[1]

Săparea fântânilor urmează aproximativ acelaşi ritual ca zidirea unei case ori a unei biserici. O mulţime de practici magice au menirea să verifice propicitatea locului ales pentru fântână (afumarea locului, verificarea ierbii ce creşte acolo etc.), iar începerea lucrului e precedată de sfinţirea locului — a se vedea lucrarea noastră din 1973, p. 71—136; dacă săpatul fântânii durează mai multe zile, aceasta se acoperă în cursul nopţii, iar apa care izvorăşte înainte de sfinţirea fântânii, nu se întrebuinţează.

Sfinţirea unei fântâni este o sărbătoare de proporţii — asemănătoare sfinţirii unei biserici ori a unei case — la care participă multă lume; sfinţirea se face pentru sufletul celui care a ctitorit fântâna. Ca şi la marile praznice, participă preotul, vecinii şi oameni săraci; după ceremonie, masa pe care a stat vasul pentru aghiazmă, pânza cu care a fost acoperită fântâna, cofa şi rogojina întrebuinţate la sfinţire, ca şi un rând de haine noi sunt dăruite pomană fântânarului. Dacă cei în numele cărora a fost zidită fântâna sunt oameni cu stare, aceştia dau pomană, unei fete sărace, o juncă sau o vacă cu lumânări aprinse în coarne, fapt ce duce vestea gestului în tot satul, în satele vecine şi chiar în depărtare; ca faptă bună, aceasta va uşura de păcate sufletul făptuitorului.

Ceremonia religioasă e urmată de o masă, la care se serveşte borş, carne, mazere şi rachiu sau vin; în cursul mesei se închină: „să fie de sănătatea d-tale,

[1] Informaţii interesante pot fi găsite totuşi în: M. Lupescu: *Fântânile (obiceiul de a construi fântâni)*, în: Ion Creangă 9, 1916, p. 33—39; Andrei N. Gheorghe: *Obiceiuri în legătură cu făcutul şi cu sfinţitul puţurilor (fântânelor)*, în: Tudor Pamfile 3, 1925, nr. 1—3, p. 13—14; Ion Chelcea: *Cu privire la cultul fântânilor, izvoarelor şi apei în ţara noastră*, în: Apulum 7, 1971; Georgeta Niţu: *Tipuri de fântâni în câteva sate din Mehedinţi*, în: Historica 3, 1974; Ovidiu Bîrlea: *Mică enciclopedie a poveştilor româneşti*. Bucureşti 1976, s.v. Fântână: Dumitru Irimieş: *Tipuri de fântâni din Transilvania* în: Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei 8, 1976, p. 135—174; Marcu Botezan: *Apele în viaţa poporului român*. Bucureşti 1984; Stelian Dumistrăcel: *Rolul variabilei geografice „lacul" de lângă puţ*, în: Anuar de Lingvistică şi Istorie Literară 29, 1983—1984, p. 139—174.

Informaţii preţioase adăpostesc arhivele de specialitate; datorită bunăvoinţei colegului I. H. Ciubotaru putem face trimiteri la Anexa-chestionar a Arhivei de Folclor a Moldovei şi Bucovinei, şi anume: jud. *Bacău:* Caşin, Căiuţi, Dofteana, Giurgioana, Huruieşti, Ieşti, Motoşeni, Orăşa, Orbeni, Vâlcele; jud. *Botoşani:* Costeşti, Drislea, Eşanca-Dărăbani, Rânghileşti, Vlădeni; jud. *Galaţi:* Comăneşti, Corod, Cotoroaia, Poiana-Nicoreşti; jud. *Iaşi:* Balş, Blăgeşti, Moşna, Tansa; jud. *Neamţ:* Izvoare, Vânători; jud. *Suceava:* Calafindeşti, Dumbrăveni, Mânăstirea Humorului, Răbâia; jud. *Vaslui:* Băbuşa, Sălceni-Tutova; jud. *Vrancea:* Bogza, Rădăcineşti.

să fie de sufletul morţilor" etc. Bucuria celor care au reuşit să facă o fântână, e mare, căci, prin aceasta, sufletul lor se va putea răcori pe lumea cealaltă.

Fântâna devine aşadar un loc sacru, aşa cum e casa ori biserica. Cel ce o zideşte, va avea drum deschis la rai, căci a făcut-o spre binele altora, al celor aflaţi în nevoinţă. De aceea, a fura cârligul, cofa ori vasul de băut apă de la o fântână din câmp, este un păcat neiertat, iar „spurcarea" unei fântâni, e un păcat tot aşa de grav ca uciderea unui om. Tot datorită caracterului său sacru, dacă aşezi trei lumânări de ceară pe ghizdurile unei fântâni, în noaptea spre Sf. Vasile, şi priveşti în oglinda acesteia, vei putea să-ţi vezi ursitul sau ursita.

Rezultă că fântâna are, în credinţele populare, mai multe funcţii, dintre care mai importante ni se par următoarele: fântâna este perpetuarea amintirii celui care a zidit-o, ca om bun şi darnic; ea este o faptă bună, pentru care ziditorul îşi va avea răsplată după moarte; în fine, fântâna este mijloc de comunicare cu lumea forţelor superioare.

Revenind acum la prezenţa fântânii în literatura populară, în afara basmului şi a legendei, vom fi de acord cu O. Bîrlea, care vede în Manole devenit izvor, încercarea creatorului popular de desdăunare a lui, şi vom cerceta funcţiile fântânii într-o specie rituală a folclorului nostru, colindele, care păstrează, prin natura lor, unele sensuri arhaice ale motivului. Colindul cel mai apropiat de problema noastră este acela despre *făptuitorul bun*[1]. El ne înfăţişează pe omul care se alătură sfinţilor, căci, în tinereţea lui, a construit casă lângă drum, în care a hrănit pe flămânzi şi a oferit adăpost înfrigurăţilor; a zidit poduri peste gloduri, ca să poată trece drumeţii; a ridicat cruci la răspântii, care servesc rătăciţilor şi, în fine, a săpat fântâni la poteci, pentru ca oameni şi animale să-şi stâmpere setea. Toţi i-au mulţumit şi s-au rugat pentru sufletul lui, ceea ce face ca raiul să-i stea deschis şi îi dă dreptul să şadă „la masă nechemat", să „bea pahar neînchinat", ba chiar să primească „toiag de judecată", ca să judece pe drepţi şi pe strâmbi.

Acest tip de colind circulă mai ales în sudul şi estul Carpaţilor, adică tocmai în regiunile în care variantele baladei pe care o cercetăm, cunosc motivul metamorfozării meşterului în fântână. Ceva din această atmosferă de colind s-a infiltrat în finalul baladei, pecetluind destinul lui Manole, al acelui meşter lăudat, care şi-a sacrificat ceea ce avea mai scump pe lume, pentru că numai astfel putea ridica o biserică de neîntrecută frumuseţe. Ne punem întrebarea: de ce era necesar ca omul care a ridicat un lăcaş de rugăciune, să sfârşească prin a deveni el însuşi fântână? Ei bine, destinul lui Manole este de a se sacrifica

1 Iată câteva din variantele lui: G. Dem Teodorescu, *Poesii populare române*. Bucureşti 1885, p. 23—31; N. Păsculescu, *Literatură populară românească*. Bucureşti 1910, p. 8—9; G. I. Agafiţei, *Colinde populare*. Iaşi 1938, p. 39—43; Dobre Ştefănescu, *Colinde*, în Ţara Nouă 4, 1887, p. 555—556; Dobre Ştefănescu, *Colindul cel mare* (colindul de casă), în Lumină 3, 1887, p. 318—319.

nefavorabil

pentru binele altora. Atât de nefavorbail în momentul zidirii, destinul are grijă acum de sufletul lui, prefăcându-l într-un simbol etern. Ana a devenit biserică, iar Manole izvor dătător de viaţă.

Unele variante dau fântânii lui Manole o semnificaţie erotică. Îndrăgostiţilor care îşi vor potoli setea cu apă din fântâna lui Manole — spun ele — le va trece de dor. Funcţia erotico-matrimonială a fântânii ne este înfăţişată cel mai bine de colinde. Pentru ele, fântâna este, înainte de toate, locul de întâlnire a fetelor cu feciorii, de stabilire a cunoştinţei şi chiar de decizie de a se lua în căsătorie. Astfel, în unul dintre cele mai răspândite colinde de fată fecioară, cel denumit de unii, „Cununa de vineţele“[1], fata se duce dimineaţa la fântână, după ce şi-a spălat ochii negri şi s-a închinat; ea găseşte fântâna stoborâtă de feciori care şi-au priponit caii pe firul fântânii în sus, aşteptând-o, şi care îi cer, succesiv, măr din sân, inel, cununa.

Tot la fântână află fata o floare minunată, pe care o aşează în cununa sau în cosiţa ei[2]; la horă, floarea „arde“, adică străluceşte, apoi se ofileşte, e frecată în pălmi şi spulberată în vânt; îmbucătăţită, ea ajunge în colbul drumului, unde e călcată de fete cu salbe, de juni cu păuni şi de bătrâni cu colţuni, reintrând în circuitul cosmic al materiei, asemeni omului. Şi tot în jurul fântânii creşte busuiocul, acea plantă sfântă, cu ajutorul căreia junii rourează-prourează pe vârstnici, pe fete şi pe coconi, ca şi natura însăşi, spre mai buna dezvoltare a grânelor.[3]

Colindele de plugar vorbesc şi despre fântâna din ţarină, din care bea însuşi Dumnezeu, care binecuvântă grânele să crească până în brâne, secările, până în subsuori, iar ovesele să crească cât de dese, fântâna devenind aici izvor de viaţă şi fertilitate[4]. Iar când fântâna lipseşte, ea e săpată de însuşi Sf. Ilie, care o îngrijeşte, aidoma unui altar, stoborând-o cu stoboare de aur, îngrădind-o

1 Câteva variante în: Şt. St. Tuţescu, *Colinde*. Craiova 1909, p. 14—16; Ion Pop-Reteganul, *Colinde (din jurul Reteagului)*, în Gazeta poporului 2, 1886, nr. 51, p. 8; Ioan I. Garofoiu, *Cântece de Crăciun din toate provinciile*, culese şi aranjate pentru cor. Piteşti 1936, p. 28—29; Vasile Bologa, *Colinde poporale din Ardeal*. Sibiu 1937, p. 34—35, 66—67; Sabin V. *Drăgoi, 20 colinde din com. Zam-Hunedoara*, în Revista de folclor 2, 1957, nr. 3, p. 72; Emilia Comişel, *Antologie folclorică din ţinutul Pădurenilor* (Hunedoara). Bucureşti 1959, p. 43, 51—52.

2 Unele variante în: Béla Bartók, *Ethnomusikologische Schriften. Faksimile-Nachdrucke. IV. Melodien der rumänischen Colinde (Weihnachtslieder)*. Herausgegeben von D. Dille. Budapest 1968, p. 166—167; D. Şandru, F. Brânzeu, *Printre ciobanii din Jina*, în Grai şi suflet 6, 1933—1934, p. 86, 226; Ilarion Cocişiu, *Folclor muzical din jud. Târnava Mare (Schiţă monografică)*. Extras din Monografia judeţului Târnava Mare, Sighişoara [1944], p. 7.

3 Variante în Arhiva de folclor Cluj: FA 07949; AFC 188, p. 4; AFC 904, p. 30; AFC 912, p. 1; G. Dem. Teodorescu, *op. cit.*, p. 16—17, 17—18.

4 Vezi textele publicate de Al. Ciura, *Colinde adunate de elevi de la şcoalele medii din Blaj*. Orăştie 1908, p. 62; Ion Muşlea, *Cercetări folclorice în Ţara Oaşului*, în Anuarul Arhivei de folclor 1, 1932, p. 178; Călindarul poporului (Sibiu) pe anul 1932, p. 148; Béla Bartók, *op. cit.*, p. 227—228.

cu simcele de inele, răsădind flori în jurul ei şi plantând un pom care oferă umbră binecuvântată[1].

Polisimbolismul fântânii este aşadar evident, atât în balada marelui meşter, cât şi în colinde şi basme, el nuanţând şi înnobilând sentimente, potenţând idei. Valenţele simbolice ale fântânii sunt, aşadar, de pomenire şi iertare a păcatelor, de fertilizare, erotice şi thanatice. În măsuri diferite, ele pot fi observate şi în fântâna-meşter Manole.

IV. TEXTOLOGIE

a) Autenticitate şi evoluţie folclorică

Principalele probleme care se pun într-o lucrare ca a noastră sunt cele ale *autenticităţii* materialului folcloric, şi ale raporturilor ce se stabilesc între *evoluţia* unei teme în formele ei locale şi *influenţele* care îşi fac loc în corpul ei. În mod curent se apreciază că un material folcloric e autentic dacă înregistrarea lui s-a făcut cu mijloace mecanice, iar transcrierea lui a fost realizată cât mai aproape de fenomenul din teren; pe de altă parte, un text notat „cu mâna" e considerat autentic dacă reproduce fidel „performanţa". Altfel spus, *reproducerea,* pe calea scrisului, trebuie să echivaleze, prin toate elementele sale, *producerea* lui în momentul culegerii. Evoluţia de după întâiul război mondial a folclorului e influenţată de factori deosebit de dinamici, cum sunt şcoala şi mediile de comunicare în masă. Accelerând ritmul dezvoltării folclorului, ele au dus la slăbirea ori anularea elementului local, regional şi au favorizat uniformizarea versiunilor. În cazul temei noastre a avut loc o concurenţă între varianta Alecsandri a baladei, propagată prin mijloacele aflate la dispoziţia presei scrise, şi variantele locale, a căror difuzare a continuat să fie făcută exclusiv prin mijloacele avute la dispoziţie de tradiţia orală.

Acest proces este ilustrat cât se poate de bine de materialul din volumul de faţă: variante locale, din Transilvania nordică, străine, până de curând, de varianta Alecsandri a *Mănăstirii Curtea de Argeş,* atât de frecvent difuzată prin manualele şcolare, ca şi prin publicaţii de tot felul, se resimt de pe urma influenţei acesteia. Procesul parcurge mai multe etape, dintre care, întâia este *identificarea subiectelor,* adică aşezarea semnului de egalitate între subiectul local

1 Cf. Ştefan Coman, *Leru-i Doamne. Colinzi adunate din satul Marginea-Bihor.* Cluj 1938, p. 19—20; Muzeul etnografic al Transilvaniei, ms. 294, p. 9.

— a se vedea, de pildă, Sălaj 1 — şi cel cunoscut prin intermediul tiparului, în cazul nostru, varianta Alecsandri; aceasta din urmă pătrunde mai întâi în comentariul pe care îl realizează informatorul pe marginea textului: deşi în textul poetic local, acţiunea cântecului nu e localizată, informatorul *ştie totuşi* că aceasta s-ar fi petrecut pe Argeş (Sălaj 8); numele zidarului mare şi obiectul zidirii nu e precizat în colind, dar informatorul susţine că acela ar fi fost Manole şi că el ridica o biserică sau o mănăstire (Sălaj 12, 34 etc.); Mărie Muntean din Borza, j. Sălaj, spune mai întâi că nu cunoaşte numele meşterului, apoi adaugă: „Manole, da' iel nu să pomin'eşte în corindă"; obiectul construcţiei şi localizarea ei e dată doar în formularea *zicea* că, *am auzât* că..., dovadă că aceste elemente sunt încă destul de străine de text (SJ. 16); alteori informatorii se referă direct la sursa tipărită: „o fo o istorie d'espre vorbile aieste. Istoria aceie cu Manole" (SJ. 17, cf. şi 31) sau chiar la biserica de la Curtea de Argeş, vizitată de către unii localnici (SJ. 21); în Bihor şi în Lăpuş-Someş-Bistriţa, numele local al zidarului: Miclăuş ori Siminic, este alăturat lui Manole sau înlocuit de acesta; unii informatori vorbesc de Miclăuş, alţii de Manole; la întrebarea: care este adevăratul nume al zidarului, unii informatori spun că Manole ar fi „proleca" lui Miclăuş, deci prenumele lui, pe când alţii afirmă că Miclăuş ar fi fost un ortac al lui Manole (BH. 13) ş.a.m.d.; în fine Irina Rus din Mintiu — BN spune hotărât „noi l-am pominit tă Manole, nu Siminic" (LSB 19), de parcă nici n-ar fi existat o variantă locală cu numele acestuia din urmă.

Aşadar, pe de o parte textul tipărit, iar pe de alta însăşi biserica de la Curtea de Argeş — care devine celebră tocmai pentru că în temeliile ei ar fi fost zidită soţia lui Manole — constituie dovezi ale veracităţii povestirii; un text care nu localizează acţiunea sau în care numele meşterului nu e cunoscut, — cum sunt multe dintre variantele din Transilvania de Nord — dispun de condiţii favorabile pentru ca aceste elemente să pătrundă din varianta tipărită, în cea locală orală. Cum am arătat, aceste elemente din variantele tipărite pătrund, ce e drept, mai întâi în comentariul informatorilor; aceştia, după ce identifică subiectele, armonizează numele personajelor, crează atmosfera necesară penetrărilor în textul local şi caută fisurile posibile ale acestuia.

Evident, şansele ca elemente „literare" să pătrundă într-un text local sunt determinate de mai mulţi factori; în cazul temei noastre ni se pare că factorul care a înlesnit unele penetrări în variantele nord transilvănene a elementelor din varianta Alecsandri a fost capacitatea de impresionare a unui asemenea element: poate că cel mai dramatic moment al întregului subiect este *vaietul topit* — după cum se exprima Caracostea — al mamei zidite. Acesta e întâiul

motiv care îşi face loc în variante cu foarte pronunţată personalitate, cum sunt cele din Bihor sau Sălaj, şi suferă el însuşi unele adaptări:

Manole, Manole,
Zâdu rău mă strânge,
Copilaşu-mi plânge (BH 7)

sau:

Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţ d'e şagă,
Că nu-i bună, dragă,
Zâdu rău mă strânje,
Viiaţa să frânje (BH 11)

sau:

Manole, Manole,
Trupuşoru-m strânje,
Pruncuţu-m plânje,
Viaţa mńi să strânje (SJ 10, 25, 29).

Aceste elemente apar aşadar chiar în texte bihorene ori sălăjene cântate, înregistrate cu mijloace mecanice, şi reprezintă cea de a doua fază a suprapunerii textului „literar" celui oral. Odată declanşat, acest fenomen va duce iremediabil la contopirea celor două texte şi, în cele din urmă, la înlăturarea textului local de către mai amplul şi prestigiosul text tipărit. Se produce astfel, lent, dar sigur, procesul de uniformizare tipologică, prin topirea variantelor locale în cele naţionale.

E păcat că nimeni nu şi-a asumat până acum sarcina de a cerceta circulaţia în manualele şcolare, în presa literară ori în ziare, în calendare şi almanahuri etc., a variantei Alecsandria „Meşterului Manole", pentru a constata în ce măsură a fost receptată aceasta în popor. Pentru anii 20 ai secolului nostru, de pildă, avem răspunsurile la chestionarul *Casa* al Muzeului Limbii Române, care solicita, între altele, texte folclorice pe tema jertfei zidirii. Merită să reproducem aici răspunsurile primite din regiuni în care ştim astăzi că prezenţa unui text referitor la „Curtea de Argeş", este o dovadă sigură că acesta provine exclusiv din carte: în Fetindia-Sălaj: „se cunoaşte povestea cu mănăstirea Argeşului, zidită de Manoil" (ms. 354, datorat învăţătorului Ioan Vescan); în Tăşnad: „Mănăstirea Argeşului" (ms. 377, înv. Ioan Filip); în Olpret-Cluj: „se cunoaşte legenda despre mănăstirea Argeş" (ms. 350, înv. Grigore Gog); în Gurahonţ-Arad: „nu se cunosc, numai legenda Curţii de Argeş, citită din cărţi" (ms. 397, înv. Petre Ugliş). Dacă vom adăuga şi acele informaţii care pot fi găsite în unele publicaţii folclorice, vom vedea că receptarea acestei teme, îndeosebi prin intermediul manualelor şcolare, este chiar mai ridicată decât aceea a „Mioriţei". În consecinţă, penetrarea ei în variante locale ale jertfei zidirii este întrutotul lesnicioasă.

b) Ispitele culegătorului de folclor

Unii folcloriști simt nevoia să „îndrepte" textul popular cules. Spre deosebire de fenomenele de evoluție semnalate mai sus, care rezultă din acțiunea unor mecanisme specific folclorice, care nu pot fi oprite de nimeni, prind rădăcini și câștigă durată, „îndreptările" unui folclorist sunt rezultatul unui act exterior, de voință, sunt nescuzabile, artificiale și sterile, mai mult, ele rămân izolate și pot fi recunoscute cu relativă ușurință.

Parcurgând materialele noastre în ordinea tabelului anexat, ne oprim mai întâi la textul 24 al tipului Lăpuș-Someș-Bistrița (prescurtat LSB). El a fost cules de la Ion Buia (80 a.), din Sângiorz-Băi-BN, prin 1955, de către Pompei Hossu-Longin; când am publicat acest text, în 1962, am făcut observația că în el există urme ale intervenției culegătorului; aveam în vedere atunci nu numai lungimea mai puțin obișnuită în Transilvania de Nord (137 v.) a textului, ci și alte câteva considerente: propoziții relative care încep cu pronumele relativ-interogativ *ce,* neobișnuite în limba populară:

Cu prânzu la meșteri mari
Ce îs toți meșteri zidari

sau:

Nevasta lui Siminic,
Ce avea și copil mic.

Textul include deasemenea compuneri naive, cu caracter didactic:

De ce ești așa de rău,
Că e chiar copilul tău?

Culegătorul lungește textul, mai ales în episodul zidirii treptate: se știe că în tipul Lăpuș-Someș-Bistrița apare destul de frecvent următoarea imagine, pe care cercetătorii n-au reușit s-o explice până în prezent:

Și-o zidit-o până-n brâu
Și-o ieșit un spic de grâu;
Și-o zidit-o până-n țâță
Și-o ieșit verde holdiță;
Și-o zidit-o până-n barbă
Și-o ieșit un spic de iarbă.

Această imagine apare, în toate variantele, compact, ceea ce face ca zidirea treptată să dobândească un anumit dinamism, propriu momentului epic; la Hossu-Longin, în schimb, aceste versuri sunt grupate perechi și separate apoi

prin alte 11 versuri; tot ceea ce intercalează culegătorul între cele trei perechi de versuri, îi aparţine în exclusivitate: el inventează sau împrumută din variantele „clasice" unele versuri; se poate uşor vedea că, prin aceasta, Hossu-Longin retardează acţiunea în mod neavenit.

Cu toate acestea, Hossu-Longin rămâne, în fond, unul dintre descoperitorii tipului Lăpuş-Someş-Bistriţa, căci, după câte ştim azi, varianta notată de el n-a fost precedată decât de cea notată de Ieronim Dănilă, în 1884, şi publicată în 1923 (LSB 27); între aceste două variante există însă asemenea deosebiri, încât se vede că ele au fost notate independent, mai precis, că Hossu-Longin nu avea cunoştinţă de varianta Dănilă.

O situaţie mai complicată creează varianta publicată de Theodor A. Bogdan în 1904 (LSB 28). Cu cele aproape 500 de versuri ale ei, această variantă iese oricum din rândul celor pe care le luăm în studiu. S-ar putea însă ca Bogdan să fi avut la dispoziţie un text transilvănean, iar nu exclusiv variantele Alecsandri şi Teodorescu; pledează pentru aceasta unele elemente ale textului, cum sunt: numele zidarului mare e Manea (la Alecsandri era Manea şi Manole, iar la Teodorescu, Manole), întocmai ca în varianta Dănilă; zidarii nu trădează jurământul, ei rămânând seara la locul zidirii, ca în mai toate variantele din Transilvania; nevasta nu se întoarce din drum, cu toate că piedicile dorite de Manea apar în calea ei. Pe de altă parte însă, versificaţia naivă, de cele mai multe ori greoaie, înlocuirea lui Negru Vodă cu Ştefan Vodă ş.a., arată un puternic amestec, am putea spune, aproape o creaţie personală a lui Bogdan.

Am arătat că în variantele din nordul Transilvaniei, care au o pronunţată personalitate, pot fi distinse cu uşurinţă eventualele penetrări din variantele zise clasice, ca reminiscenţe literare în memoria unor informatori; nu acelaşi lucru se poate spune însă despre unele dintre variantele tipurilor *Sud-ardelean* şi *Banat;* în cazul acestora nu putem fi totdeauna siguri dacă textele provin din carte ori din tradiţie, deoarece asemănarea acestor tipuri cu cele din sudul Carpaţilor, deci cu variante deseori tipărite, e mult mai mare. Aceasta, mai ales atunci când culegătorul neglijează, din lipsă de experienţă sau din alte considerente, să ceară informaţii suficiente cu privire la originea uneia sau alteia dintre variantele pe care le notează sau înregistrează. Aşa, de pildă, varianta culeasă de la Aurel Lăscoi, din Orăştioara de Sus (Sud-ardelean 3), de Dumitru Vârtic, în 1963, pe când era student la consevatorul din Cluj, are un mare coeficient de asemănare cu cea publicată de G. Dem. Teodorescu, de la Petrea Creţul Şolcanu, lăutarul Brăilei. E greu de spus în ce măsură, la baza ei se află textul brăileanului, răspândit prin intermediul tiparului, sau o variantă locală; căci, comparând, pe de altă parte, textul lui Lăscoi cu cel publicat de Ilarion Cocişiu, de la Ana Sas şi Maria Gherghel, din Şalcău, j. Sibiu, text desigur

nemodificat de culegător, vom constata importante asemănări, fapt care ne îndreptăţeşte să nu excludem împrejurarea că la Aurel Lăscoi s-ar suprapune varianta tipărită uneia cunoscută pe cale orală. În ori ce caz, ca tip aflat la trecerea dintre puternicele tipuri nord-transilvănene şi cele sud-carpatice, materialul din Ardealul de sud este, din acest punct de vedere, mai puţin sigur ca oricare altul. El pierde din însuşirile caracteristice Bihorului, Sălajului ori ţinuturilor Lăpuş-Someş-Bistriţa şi Năsăud-Mureş, şi include unele motive din sudul şi estul Carpaţilor, ceea ce face deseori dificilă diferenţierea între variantele locale şi cele însuşite pe cale literară, când acest lucru nu e mărturisit de informatori.[1]

Şi unele variante bănăţene se află întrucâtva în aceeaşi situaţie: uneori nu se poate şti cu precizie dacă avem în faţă un text însuşit pe cale literară ori din tradiţia orală (Banat 2, 10).

În Oltenia-Muntenia-Moldova, ca şi în unele regiuni dinafara teritoriului de azi al României, problema aflată în discuţie se complică şi mai mult. Unele variante din aceste regiuni sunt prelucrări literare în proză şi nu ştim nici măcar dacă au fost auzite în versuri ori nu; e vorba de OMM 9, 44, 46; alteori, variante versificate cuprind modificări mai mari sau mai mici, care sar în ochii celui obişnuit cu textul autentic de folclor; am cita, în această ordine de idei, varianta publicată de Gheorghe Tăzlăuanu, a cărui celebritate în această direcţie e demult cunoscută. Varianta publicată de el (OMM 67), pe care n-am luat-o în considerare la elaborarea lucrării noastre din 1973, poate constitui un exemplu de compunere pe baza unor texte folclorice. Unele intervenţii în text vădesc însă şi variante publicate de folclorişti de bun renume, cum ar fi Gh. I. Neagu ori D. Udrescu. Întâiul ne dă o variantă culeasă de Florea M. Costache de la Vâjâială Florea Dan Ioana (OMM 13), care cuprinde următoarele versuri nepopulare:

Atuncea zidirea
Fi-va, mânăstirea
Se va termina

sau:

Aşa fu pe lume
Din străfund de vreme

sau:

Sfânta mânăstire
Te cere pe tine,

1 Alta e situaţia variantei publicate de Emil Monţia (Sud-ardelean 9): compozitorul publică un text adaptat la nevoia de a fi cântat în cor, dar nu modifică motivele componente, după cum se poate vedea şi din varianta publicată postum (Sud-ardelean 8).

Chip ş-asemănare
Fără de hotare.

Cel de al doilea, D. Udrescu, a publicat în 1974 o variantă notată între 1900—1910, de la lăutarul Dură Dumitru din Poiana Lacului, j. Argeş (OMM 47), dar nu ni se spune dacă cel care a cules-o este însuşi D. Udrescu, născut în 1892, ori, poate, tatăl acestuia, de la care a moştenit o colecţie de cântece populare. Indiferent de aceasta, cele 964 de versuri, făcute parcă anume pentru a depăşi toate variantele cunoscute până acum, cuprind lungiri inutile, dacă nu chiar dăunătoare dramaticei acţiuni, care nu pot fi puse în seama informatorului, ci, mai degrabă, în aceea a culegătorului.

O anumită ciudăţenie prezintă şi cele două variante publicate de Cristea Sandu-Timoc: amândouă au fost culese în perioada 1937—1939, de la Sima Prunaru, de 52 de ani, care e localizat o dată la Alexandrovăţ, iar altădată la Zlocutea; întâia variantă are 563 de versuri, pe când cea de a doua, doar 366 (Iugoslavia-Bulgaria 2, 3). Este vorba oare, într-adevăr, de acelaşi informator, celebru în regiune? Ori de altul cu acelaşi nume? În ori ce caz, în ciuda marii diferenţe dintre numărul de versuri al celor două variante — 197 de versuri! — conţinutul rămâne acelaşi.

În sfârşit, variantele pe care noi le-am grupat sub denumirea *Trisfetitele* nu ştim să fi avut o circulaţie, sub formă versificată, în medii folclorice, spre a ne convinge definitiv de caracterul lor autentic popular. Prima dintre acestea, a cărei consemnare o atribuim lui M. Kogălniceanu, este însoţită de următoarea notiţă: „Negreşit că unii dintre cetitorii noştri îşi aduc încă aminte de o tradiţie populară ce au auzit în copilăria lor, o tradiţie a căreia încheiere se sfârşeşte prin zborul în aer. Noi o arătăm aice pentru cei ce nu o cunosc". Textul se adresează aşadar *cetitorilor,* spre a-şi aminti tradiţia auzită în copilărie despre felul în care a fost ridicată biserica Trei Ierarhi din Iaşi. Să înţelegem de aici că la data publicării textului, adică în 1842, acesta n-ar mai fi avut o circulaţie intensă în mediile folclorice? Din păcate, Kogălniceanu nu ne dă nici o informaţie în legătură cu *locul, data* şi *de la cine* a auzit el această tradiţie, şi nici măcar dacă ea putea fi auzită în *versuri* sau în *proză.* Termenul *tradiţie* denumeşte azi o naraţiune în proză. Kogălniceanu denumea însă, cu acest termen, folclorul în ansamblu. Compararea textului Kogălniceanu cu variantele versificate din Moldova, ar îndreptăţi presupunerea că acesta ar fi putut circula odinioară în versuri. Ciudat rămâne, totuşi, faptul că J. Chr. Struve şi nici G. Enăceanu, care au consemnat fragmente ale variantelor localizate la Trei Ierarhi, nu ne dau nici un punct de sprijin pentru lămurirea acestei probleme. În ori ce caz, nici un culegător modern de folclor n-a avut şansa de a mai nota un text, în versuri sau proză, despre ridicarea „Trei Ierarhilor" din Iaşi; dispariţia acestei *tradiţii* pare deocamdată enigmatică.

c) Un caz de reelaborare folclorică

Cercetând, în 1962—63, ţinutul Năsăudului, Radu Niculescu şi Gottfied Habenicht au înregistrat de la Ileana Poleac din Sângiorz-Băi — BN, nu mai puţin de 10 variante ale temei. Pe baza acestui material, G. Habenicht a realizat singurul studiu pe care-l cunoaştem în legătură cu fenomenul reelaborării în folclorul nostru, fenomen despre care afirmă că „de altfel este foarte interesant — şi pare-se nu prea răspândit".[1] La capătul cercetării sale, Habenicht constată că Ileana Poleac a cunoscut odinioară un text versificat al baladei, care nu se deosebea de cele cunoscute în zonă, şi afirmă: „contactul informatoarei cu vreuna din variantele difuzate larg prin scris (Alecsandri, G. Dem. Teodorescu) trebuie negată".[2] Lipsa de elaborare artistică a textelor înregistrate de la Ileana Poleac face ca acestea să nu prindă rădăcini în solul folcloric, ele fiind produsul unei clipe.

În volumul nostru există şi alte texte „reelaborate" (de ex. SJ 29; LSB 22, 29, Năsăud-Mureş 7, 17)

d) Sporul de variante şi tipuri

Am arătat că numărul variantelor baladei noastre a sporit în ultimii peste 20 de ani de la 165 la 242 + 38 legende. Sporul acesta e întrucâtva exagerat, dacă avem în vedere că el provine în mare măsură din înregistrări succesive de la aceeaşi informatori, variantele respective, aproape 30 la număr, fiind marcate de noi prin cifre şi litere. Repetarea înregistrărilor are desigur rosturile ei metodologice şi de verificare, dar, după cum se poate vedea din tabelele noastre, prea mulţi cercetători au înregistrat unul după altul de la aceeaşi informatori; în loc să caute alţi purtători ai baladei în localitatea în care lucrau, ei au preferat să cerceteze pe informatorii identificaţi mai înainte de alţii. Îmbogăţirea materialelor se face prin descoperirea unor noi localităţi în care circulă balada/colindul sau măcar prin găsirea unor informatori de la care textul n-a fost încă înregistrat.

Corpusul nostru de texte descoperă un nou tip al textelor despre jertfa zidirii la români: legendele în proză, răspândite mai ales în nordul Moldovei. Ele înfăţişează de regulă zidirea umbrei sau a fotografiei unor persoane ori animale în temeliile unor clădiri de mai mică importanţă (cf. p. 445—457).

Cluj, în august 1985. Köln, octombrie 1995.

[1] Gottfried Habenicht, *Fenomenul reelaborării unui text folcloric epic*, în Revista de folclor 8, 1963, nr. 3—4, p. 77.
[2] Id., *ibid.*, p. 91.

MEŞTERUL MANOLE

Texte poetice şi în proză

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Vărzarii de Sus j. Bihor
Inf: Ilie Pantea, 75 ani
Culeg: Ion Taloş
5.X.1962

Zâdar Miclăuş

Zâd'eşt'i, nu glumeşt'i.

[Obs.: recunoaşte că „Manole" e alta. I se pare că Miclăuş a fost unul dintre ortacii lui Manole.

Îşi aminteşte că se colinda. La fel afirmă şi Gheorghe Muşet, 80 a. din Vărzarii de Sus: se colinda, când era mic].

*

„Glaugoru plânje pă soru-sa, că u-o pt'erdut şi nu să mai găseşte."

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIHOR 2

Câmpanii de Sus j. Bihor
Inf: Magdalena Duşe, 80 ani
Culeg: Ion Taloş
4.X.1962

Or fo[st] prins prinsore că care muiere a vińi măi d'emińeaţă.
D'in zâd e zâs:
Zâdar Miclăuş,
Zâd'eşt'i o glumeşt'i,
O pa mińi mă râsâpet'eşt'i?
O zâd'it-o şi s-o gătat mănăstirea.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sălişte de Vaşcău j. Bihor
Inf.: Saveta Jude, 56 ani
Culeg.: Ion Taloş
5.X.1962

Zâdar Miclăuş,
Glumă-i o[ri] nu-i glumă?
Glumă-i cu tătu-i
.....
Când o bat'e vânt,
Să-l puie acolę;
Şi când o ploię,
O gând'i că-i mamă,
Să-i dę ţâţă.

(Obs.: informatoarea nu ştie ce se zidea. Afirmă că textul „era povęste. Să cânta".)

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIHOR 4

Vărzarii de Sus j. Bihor
Inf.: Sofia Muşet, 83 ani
Culeg.: Ion Taloş
5.X.1962

Tri zâdari o fost. Ii s-or vorbit că dacă bagă cap d'e om, nu s-a hurlui. Ie, săraca, s-o dus iut'e.

Glaugoru zâce;
Zâdar Miclăuş,
Zâd'eşti, nu glumeşt'i;
Pruncu-i în albie,
Pita-i în copaie,
Porcii-s în ocol.
O zâd'it o beşerică.

*

Dacă mânâncă pită, n-o pot'e spurca glaugoru.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIHOR 5

Câmpanii de Sus j. Bihor
Inf.: Floare Cristea, 70 ani
Culeg.: Ion Taloş
4.X.1962

Pruncu-n ciupă,
Focu-n cuptoriu,
Zâd'eşt'i, nu glumeşt'i.

D'in povestea asta s-a făcut glaugoru. Cântă, ca cum să vaietă cineva după on mort.

Glaugoru cântă cu jele tare:
Plânje copilu,
Plânje copilu!

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIHOR 6

Com. Budureasa, jud. Bihor
Inf.: Ana Bot, 73 ani.
Culeg.: Dumitru Pop, 1959

S-o adunat multă lume la Vavilon şi o vrut să facă o biserică până în cer. O plouat ploaie mare. Manole avea un corb. Corbul o adus iarbă verde. Ploaia mânase lumea, în afară de Vavilon. Corbul, aducând iarbă verde, iar o crescut iarba. N-o putut zădi Vavilonul. Manole o trimis după nevastă. O vinit cu amiaza: era groasă. El o zidit în zâd şi o murit. Tot n-o făcut Vavilonu decât până la jumătate.

Taloş, 1962, p. 41

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIHOR 7

Sfăraş, jud. Sălaj
Inf.: Maria Don, 70 ani
Culeg.: Dumitru Pop, 1959

Meşt'erii s-o apucat să zâduiască. Zîua zîduię, noaptea să-nhiię. Apoi aşę s-o socot'it că la care a męre muięrę naint'e cu prînzu, ei s-o zîduiască, s-o bage-n zîd. Ciialalţi s-o socot'it ş-o spus la muieri să nu margă. Manolea s-o uitat şi nu i-o spus. Şi muięrę s-o dus cu prânzu şi u-o k'emat: „haida să vedem cum să facem zâdu". Ş-apoi o pus-o acolo şi tăt o zâduit pă lângă ię. O-ntrebat ce vreu cu ię. Apoi o zâs că numa glumesc cu ię. Când o fost pă la ţiţişoare, o zîs:

Manole, Manole,
Zâdu rău mă strînge,
Copilaşu-m plînge.

Apoi o zâduit-o până n-o măi văzut-o. Apoi o auzât-o strâgând ş-apoi s-o dus d'-acolo, i-o dat pace. Acolo a murit. D'-acolo n-o măi scos-o ńime. Zâdu o stat în sus, l-o făcut măi depart'e, nu s-o mai înhâit.

[La întrebarea: ce zideau meşterii, informataorea răspunde: o casă. N. culeg.]

Taloş 1962, p. 38—39

Săliște, jud Bihor
Inf.: Gheorghe Jude, 55 a
Culeg.: Gheorghe Pavelescu
1940

MĂNĂSTIREA ARGEȘ

Cei nouă zâdari
Pe zî ce zâdę,
Tăt să hârbăię.
Ei se vorobę
Unii cu alții.
Zâdar Miclăuș,
Cel fără credință,
El nu s-o vorovit
Cu a lui găzdoaie,
Cu prânzu să nu vie
Tare d'imińeață,
Că-n zâd o zâd'i.
Da ę să grăbi,
Pita o făcu,
Pruncul și-l băgă
Colę-n ciupă
Și ę să luă
Cu prânzu în mână.
Zâdari o văi
Și el îi gândi:
— Scoate-i, Doamne, scoate,-i
În cale-i niște spini,
Doară s-o-nspina,
Prânzu l-a vărsa,
Înapoi s-a-nturna!
Dumnezău-i scoate
Și ę să ferę
Tare apropię
Zâdari o vid'ę
Și el îi gând'ę:
— Scoate-i, Doamne-n cale,
Scoate-i niște câni,
Doară o mușca,
Până l-a vărsa,
Napoi s-a-nturna!
Dumnezău îi scoate
Și ę să ferę
Și tare apropię.
Dacă-ń sosiię:
— Haida și prânzește,
Că ńie ńi grabă,
Că pruncu-i în ciupă
Și pita-n copaie!
— Da noi n-om prânzâ
Până ti-om zâdi!
În zâd o pusără
Și ei o zâdiră
Tot până-n genunchi.
Și ei tăt zâdiră.
Cân fu până-n piept:
— Nu ț-î ție jele,
De țâțăle mele,
Ceale albuță,
Că ț-or fost drăguță?
Cân fu mai în sus,
Atunci grăię:
— Că dacă-i rându-așę,
Tu te du acasă,
Să aduci pruncu meu din ciupă
Și tu că mi-l pune
În cornu zâdului.
Cân o ploaia,
El a gândi,
Că-i măicuța sa
Și l-a ciupăi.
Și cân vânt a bate,
El a gândi,
Că-i măicuța sa
Și l-a legâna.

Pavelescu 1945, p. 75

BIHOR 9

Câmpanii de Sus, jud. Bihor
inf.: Nichita Cristea, 63 ani
Culeg.: Ion Taloş
4.X.1962

Zâdar Miclăuş,
Zâd'eşti, nu glumeşt'i...?
Pruncu-i în ciupă,
Focu ard'e-n cuptoriu.
Şi ię o mărs cu prânzu la dânsu, ş-o zâd'it-o.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Câmpanii de Sus, jud. Bihor
Inf.: Milente Duşe, 74 ani
Culeg.: Ion Taloş
4.X.1962

Când or zâd'it Turnu Vavilonului, nu-l put'ęu zâd'i până nu s-a zâd'i cap d'e uom în iel.

Conducătoriu, Miclăuş, or propus ii că nu să va zâd'i zâdu până nu să va zâd'i cap d'e uom în iel. Ş-or propus ii dară că care femęie va vińi cu prânzu mai d'imineaţă, acęia va fi zâd'ită în zâd. O vińit ńevasta lui Miclăuş. O zâs:

Zâdar Miclăuş,
Zideşt'i, nu glumeşt'i?
O zâd'it-o în zâd.

*

[Nu ştie dacă s-a terminat turnul. Nu cunoaşte nimic despre copil. La întrebarea: de ce a venit tocmai nevasta lui Miclăuş, informatorul răspunde:] „O vińit ńevasta zâdariului, c-o fo' măi cu cred'inţă".

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sălişte de Vaşcău, Jud. Bihor
Inf.: Iuliţa Jude, 70 ani
Culeg.: Ion Taloş
5.X.1962

Ii s-or ortăcit să zâd'ească. Şi s-or jurat că n-or spuńe acasă cătă femei că vreau s-o zâd'ească pă care a vini mai naint'e cu prânzu. Ii o spus tăţ; numa ala n-o spus.

Atuncea ię o zâs că pruncu-i în ciupă, cuptoriu-i aprins, ię tre să margă cu prânzu la bărbat.

Iel o zâs, când u-o văzut:
Plǫie, Dǫmńe-n lume,
O plǫie cu spume,
Apele să crească,
Mândra să-mn' oprească.

Atunci o zâs că să scǫată Dumńezo în cale câńi şi spińi, ca s-o oprească. Cât'e i-o scos, păstă tăt'e-o trecut şi tăt s-o dus la iel cu prânzu.

Ii or prânzât ş-apoi o apucat a zâd'i. Şi u-o pus în zâd.

Zâdu să suię
Şi o cuprind'ę.
Ię o gând'it că-i glumă:
— Manole, Manole,
Meşt'ere Manole,
Ajungă-ţ d'e şagă,
Că nu-i bună dragă,
Zâdu rău mă strânje
Viiaţa să frânje.

Ş-apoi a zâs că să n-o zâd'ească. S-o lęsă să margă acasă:

— Că pruncu mn'i-n ciupă
Cuptoriu mn'-aprins.

[Inf. declară că a citit-o. Necunoscută legenda grangurului.]

BIHOR 12

Vărzarii de Sus, jud. Bihor
Inf.: Mărie Rengle, 75 ani, născută în Cărpinet
Culeg.: Ion Taloş
5.X.1962

O fost o zâd'ire mare care tăt să zîd'ę şi iară să hurluię. Şi ii atunčę s-or jurat că care ńevastă o męre năint'e cu prânzu, u-or zâd'i.

Unu n-o spus la ńevasta lui, ciialaţ o spus. Ię s-o dus d'evręme.

Iel s-o rugat să viie plǫie mare, să nu pǫtă tręce la iel nevasta.

Iel o primit mâncarea, da n-o putut mânca; iel n-o vrut să-şi tragă cuvântu.

Or luuat-o ş-or pus-o, şi or zâd'it-o. Ię o crezut că-i glumă. Da când o fost pă la gât, o zâs:

— Zâdar Miclăuş,
Zâd'eşt'i, nu glumeşt'i?
Da, pruncu ce s-a face?
Că l-am lăsat în ciupă
Şi pita-n cuptoriu.

*

Să cânta. Era cânt'ecă, povęste.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Leheceni, jud. Bihor
Inf.: Morar Dumitru, 77 ani
Culeg.: Ion Taloş
5.X.1962

O fost odată on om, care i-o fost numele Manole şi o avut miserie zâdăritu. Şi-aşę, o umblat să-şi capet'e d'e lucru, o căpătat und'eva, nu şt'iu, şi şi-o căpătat opt ortaci, şi s-o dus şi s-o tomńit înt-on oraş să clăd'ească o mănăstire. Şi s-o apucat d'e clăd'it.

O clăd'it până la on timp câtva, atuncę, cum o fost şi cińe-o fost, s-o dus şi o spart zâdu, clăd'irea lor. Când s-o făcut zuuă, s-o dus uamińii, o aflat clăd'irę spartă; s-o gând'it atuncę ce să facă, cum să facă, o mai clăd'it iară năpoi. Când or fost iară sara, s-or dus acasă, o vińit d'imińeaţă napoi la lucru, iară-o fost spart lucru. Atuncę uamińii: ce-or face? Cińe face lucru-acela să spargă lucru lor, să-l strâce? Cińe l-ar putę să-l strâce? O măi făcut o dată, până când o fost atunci a triia uară; atunci, l-o găsât spart.

Atunci or zâs aşę:

— Măi, noi tribă să facem uariceva, tăt maistăr Manole o zâs. Iel zâce: — Hai, măi, să ńe jurăm pă femeile nǫst'e că care or vińi mai d'imińeaţă, zâce, cu prânzu la noi, p-acęie s-o zâd'im în zâd: numa, zâce, să nu spuńeţ niciunu cătă fimei; io nu spun l-a mę, ice, da nici voi să nu spuńeţ l-a vǫste, numa să le lăsaţ să viie, care când or vrę, o zâs Manole.

Aşędară, ciialalţ basâmă le-o spus, şt'i Dumńezo, da Manole n-o spus cătă a lui fimęie. A lui fimęie o avut aşę o purtare d'e acęie să-şi lucre lucrurile cumu-i place ii şi o avut şi cam frică d'e bărbatu ii, d'e Manole. S-o grăbit cu prânzu şi s-o apucat şi şi-o făcut ce i-o trăbuit ii tăt: ş-o făcut pită, ş-o băgat pruncu în apă şi l-o spălat şi ş-o plecat cu prânzu la Mănole.

Mărgând la Mănole, Manole u-o văzut, ş-o adus amint'e, s-o uuitat, atunci o zâs:

— Scǫt'e-i, Domne-n cale o apă mare, ca să nu pǫtă tręce, prânzu să-l vęrse şi-acasă să-ntǫrńe.

Dumńezo i-o scos, ię o trecut apa şi prânzu nu l-o vărsat. Iară o zâs Mănole:

— Scǫte-i, Domne-n cale ńişt'e câńi răi, zâce, prânzu să-l vęrse şi-acasă să-ntǫrńe.

I-o scos Dumńezo şi câńi, ş-o scăpat şi d'i la câńi. Şi iar-o văzut-o Manole şi-o zâs:

— Scǫt'e-i, Dǫmne-n cale, o zâs, o păduri d'easă, ca prânzu să-l vęrse şi-acasă să-ntǫrńe.

Dumńezo iară i-o scos şi pădure d'easă. Şi-o trecut şi pân pădure şi n-o vărsat prânzu şi s-o dus la Mânole. Ş-atuncę o zâs Manole:

— Haidam, zâce, s-o luăm, s-o puńem pă zâd.

Atuncę o zâs ię:

— Lăsaţ, zâce, nu glumiţ,
D'e meţ d'e prânzâţ, zâce,
Că mńie zo mń-i grabă,
Că io am lăsat, zâce,
Pita în copaie,
Cuptoriu aprins,
Pruncu-n ciupă
Şi nu po' să şed.

Da ii u-o lua şi pă zâd o punę. Şi aşę-i spuńę:

— Noi, zo, nu glumim,
D'e-n zâd t'e zâd'im.
Iacă-i zâd, zâce, până la jenunţ.

Iacă, zâce, ię:

— Manole, Manole, zâce,
Lasă nu glumi,
Şi-n zâd mă zâd'i, zâce,
Că mńie mń-i grabă
Să mă duc acasă.
— Hei, zâce, noi nu glumim,
Numa-n zâd t'e zâd'im, zâce.

Şi-atuncę zâce:

— Manole, Manole, zâce,
Lasă, nu glumiţ,
Numa meţ şi prânzâţ.
— Noi, zâce, nu glumim,
Numa-n zâd t'e zâd'im.
— Dacă mă zâd'iţ, zâce,
Merjeţ până-acasă
Şi-aduceţ pruncu mńeu, zâce,
Şi-l puńeţ în cornu zâdului.

Când o ploię, zâce,
Pruncu s-a ciupăii,
Şi când o bat'e vântu,
Pruncu s-a legâna.
Şi-atunci Manole-o zâs:

— Că nu mem, numa-n zâd t'e zâd'im. Şi-aşę o rămas, că-n zâd uo zâd'it.

Atâta-i.

Notă: mulţi informatori de prin părţile Vaşcăului vorbesc când de Miclăuş, când de Manole; i-am întrebat care e adevăratul nume al zidarului şi mi-au răspuns unii că Manole ar fi „proleca" lui Miclăuş, alţii, că Miclăuş ar fi fost ortac de-al lui Manole.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Câmpanii de Sus, jud. Bihor
Inf.: Laie Antiţă, 52 ani
Culeg.: Ion Taloş
4.X.1962

Ap-o făcut on zâd la mănăstire, şi cât o făcut zuua s-o huluit nọptę. S-atuncę zâdariu o visat nọptę că femęia care a vińi cu prânzu mai d'imińeaţă, acęie s-o baje în zâdu, c-atunci zâdu nu să va mai huluii.

Atuncę ciię maistări o spus l-a lor că să nu să grăbască, să viie cu prânzu colo mai târzâu. Manole nu i-o spus la a lui.

Atuncę, a lui s-o purtat d'imińeaţă, şi-o făcut prânzu, o făcut pită-ñ copaie, o frământat, ş-o băgat focu-ñ cuptoriu, o băgat pruncu-ñ ciupă, să-l skęld'e, atuncę, când o fo cu prânzu, şi-o lăsat pruncu-ñ ciupă, focu-ñ cuptoriu, pita-n copaie şi s-o dus iut'e cu prânzu.

Mănole o zâs că să dęie Dumńezo o plọie, apa să curgă, să nu potă vińi a lui cu prânzu, numa-aşę s-o rugat... O zâd'it, ię o gâńit că numa glumńesc că uă zâd'esc. Ię o zâs:

— Zâdar Miclăuş,
Zâdeşt'i, o glumeşt'i?
— Ba io nu glumesc,
D'e-n zâd t'e zâd'esc — o zâs.
— D-apoi că io mńi-am lăsat
Focu-n cuptoriu,
Pita-ñ copaie,
Pruncu-ñ ciupă.

Da iel o zâd'it-o. Ş-apoi o mărs fluierând:

— Tu Sofiooo!
Plânge copilu too!...

*

Ięste o pasâre d'e zâce că: Sofioo!
Plânge copilu too!

Şi astăz cântă pasârea-acę.

SĂLAJ 1

Borza, jud. Sălaj
Inf.: Aurel Vodă, 16 a.
Culeg.: Leontin Ghergariu

Zâdar, zâdar zâduieşte
Şi zâdu să tăt hâieşte.
Da zâdaru cel mai mare
Ies-afară-n preumblare,
Spre răsărit să uita
Şi din gură aşe grăia:
— Care nevast-a veni
Dimineaţă cu prânzu
Tată-n zâd o-om zâdi...
Nevasta zâdarului
Dimineaţa s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi pân curţi şi-o măturat
Şi fiu şi l-o dăicat
Şi cu prânzu-o alergat,
Şi zâdaru cel mai mare
Ies-afară-n preumblare.
Să uită spre răsărit
Şi-şi vede mândra viind...
El din gur-aşe grăieşte:
— Crească rugu cât casa,
Da de ea s-a-mpedeca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi la fiuţ s-a-nturna!...
Şi-acolo dac-o sosit,
El în braţe o-a luat
Şi-n gură o-a sărutat
Şi pă zâd o-aridicat.
Şi-o zâdiră până-n glezne
Şi-o văzut că-i lucru lesne,
Şi-o zâdi până-n gerunte
Şi-o văzut că-i lucru iute,
Şi-o zâdiră până-n brău
Şi-o văzut că-i lucru greu.
Şi zâmbi zâdaru-a râde
Şi nevasta lui a plânge:
— Io-am gândit că-i numa şagă
Pântru că v-am fost io dragă.
Dragilor, zâdarilor,
Lăsaţi ţâţăle afară,
Că am fiuţ mititel
Şi cine-a-ngriji de el?
Şi cine mi l-a scălda?
— Ia, ploaie când o ploua!
— Şi pă cap cine l-a unge?
— Ia, omătu când a ninge!
— Şi cine l-a legăna?
— Ia, vântu, când a sufla!...
Suflă vântu di pă deal
Să leagănă-ncet şi rar
Suflă vântu di pă şes
Să leagănă-ncet şi des;
Suflă vântu di pă vale.
Să leagănă-ncet şi tare

Ghergariu, 1973, p. 228—229; text publicat, cu evitarea unor forme dialectale sălăjeneşti, mai întâi în Transilvania 74, 1942, p. 307—308.

BCU Cluj / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 2

Prodăneşti, jud. Sălaj
Inf.: Ilca Taloş, 47 ani, Lenuţa Pop, 46 ani, Ilca Silaghi, 29 ani, Alexa Taloş, 49 ani, Gheroghe Silaghi, 32 ani
Culeg.: Ion Taloş
17.VII. 1961
Mg. 500

COLINDĂ: CORINDA ZÂDARILOR

/: Zâdari zâdu zâduię :/re1
/: Zâdu să tăt înhâię :/re1
/: Da zâdariu cel măi mare :/ma2
/: Ięsă-afară-n preumbla :/re1
/: Şi d'in gură cuvânta :/re1
/: — Care ńevastă-a vińi :/re1
/: D'emińeaţă cu prânzu :/re1
/: Tătu-n zâd u-om zâdui :/re1
/: Că da d'e nu s-a-nhâi :/re1
/: N'evasta zâdariului :/
/: D'emińęaţă s-o sculat :/u1
/: Şi pă cap s-o k'eptânat :/:u1
/: Şi h'iu şi l-o dăicat :/u1
/: Şi prânzu şi l-o gătat :/u1
/: Şi la soţ d'e-o alergat :/:u1
/: Da zâdariu cel măi mare :/ma2
/: Iesă-afară-n preumbla :/re1
/: Să uită spre răsărit :/u1
/: Vęd'e-şi ńevasta viind :/u1
/: Iel d'in gură cuvânta :/re1
/: — Creascâ rugu cât casa :/re1
/: Dǫră ię s-ant'ebd'eca :/re1
/: Şi prânzu şi l-a vărsa :/re1
/: Şi napoi d'e s-a-nturna :/re1
/: N'evasta zâdariului :/
/: Acolo dac-o sosât :/u1
/: Prânzu jos d'e i l-o pus :/u1
/: Ięl în braţă u-o luuat :/u1
/: Şi-n gură u-o sărutat :/u1
/: Sus pă zid u-o răd'icat :/u1
/: Şi-o zâd'ră până-n glezń :/e1
/: Şi-o văzut că-i lucru lezń :/e1
/: Şi-o zâd'i până-n jerun :/t'e1
/: Şi-o zând'i zâdariu-a râ :/d'e1
/: Şi ńevasta-o prins a plânj :/e1
/: U-ă zâd'ră până-n bră :/u1
/: Şi văzu că-i lucru greu :/u1
/: — Drajilor, zâdarilor :/u1
/: Io-am gâńit că-i numa şag :/ă1
/: Pântu ce v-am fost d'e drag :/ă1
/: Lăsaţî-m ţâţăle-afa :/ră1
/: C-am on h'iuţ mit'it'el :/u1
/: Cińe mń-a cota d'e iel :/re1
/: Şi cińe mń-i l-a dăica :/re1
/: Maica Sfântă Vergura :/re1
/: Cińe pă cap mń-i l-a unj :/e1
/: Ia omătu când a ńinj :/e1
/: Cińe pă cap mń-i l-a la :/re1
/: Ploiţa când a ploua :/re1
/: Şi cińe l-a legâna :/re1
/: Vântuţu când a sufla :/re1
/: Suflă vântu d'i pă d'eal :/u1
/: Şi-l leagână-ncet şi rar :/u1
/: Suflă vântu d'i pă şes :/u1
/: Şi-l leagână-ncet şi d'es :/u1
Suflă vântu d'i pă şesu
Şi-l leagână-ncet şi d'esu.

Taloş, 1962, p. 24—25.

SĂLAJ 3

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Ilca Taloş, 43 a.
Culeg.: Ion Taloş
VIII. 1957

Zâdari zâdu zâduię,
Zâdu să tăt înhâię.
Da zâdariu cel măi mare,
D'emińeaţă s-o sculat
Şi din gură-o cuvântat:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zâdui,
Că doară nu s-a hâi.
Zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare.
Să uită spre răsăritu,
Vęd'e n'evasta viindu,
Şi d'in gură-o cuvânta[t]:
— Creascâ rugu cât casa,
Doară ię s-a-t'ebd'ica
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi la h'iu a alerga.
Ńevasta zâdariului
D'emińeaţă s-o sculat
Şi pă cap s-o t'eptânat
Şi h'iu' şi l-o dăcat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi la soţ d'e-o alergat.
Acolo dac-o sosât,
Prânzu jos d'e i l-o pus,
Iel în braţă u-o luat
Şi-n gură u-o sărutat,
Sus pă zâd u-o răd'icat;
Şi-o zâd'iră până-n glezńe
Şi-o văzut că-i lucru lezńe;
Şi-o zâd'i până-n jerunt'e,
S-o zând'it zâdariu-a râd'e,
Şi ńevasta-o prins a plânje;
U-o zâd'it până la brău,
Şi-o văzut că-i lucru greu.
Ię d'in gură-o cuvântat:
— Drajilor, zâdarilor,
Io-am gâńit că-i numa şagă.
Pântu ce v-am fost d'e dragă;
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el
Şi cińe mń-a cota d'e iel?
Pă cap cińe mń-i l-a la?
— Ploiţa, când a ploua.
— Pă cap cińe mń-i l-a unje?
— Ia, omătu, când a ńinje.
— Şi cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla;
Suflă vântu d'i pă d'eal,
Şi-l leagână-ncet şi rar;
Suflă vântu d'i pă şes,
Şi-l leagână-ncet şi d'es;
Suflă vântu d'i pă vale,
Şi-l leagână-ncet şi tare.
— Şi ţâţă cińe i-a da?
— Maica Sfântă Vergura.

BCU IAŞI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

SĂLAJ 4

Prodăneşti, jud. Sălaj
Inf.: Susana Silaghi, 72 a.
Culeg.: Ion Taloş
4.VIII.1966

Zâdari zâduri zâduię,
Zâdu să tăt înhâię;
Zâdariu cel măi mare o zâs:
— Care ńevast-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zâdui,
Că doară nu s-a hâi.
Apoi o ieşit iară şi ş-o văzut nevasta viind.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare
Şi-şi văzu nevasta viind.
Acolo dac-o sosât,
Iel în braţă u-o luat
Şi-n gură u-o sărutat,
Sus pă zâd u-o răd'icat.
Ş-o zâd'iră până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe;
Ş-o zâdi până-n jerunt'e,
Ş-o zând'it zâdarii-a râd'e,
Ńevasta prinsără-a plânje:
— Lăsaţ-îm ţâţăle-afară.
Drajii mńei, pruncuţi mńei,
Cine v-a griji pă voi?
Cińe i-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Pă cap cine l-a unje?
— Ia omătu, când a ninje.

Colindul se colinda „sara, la furcă, şi demineaţa, la Crăciun". Peste an nu se cânta. Se colinda la fereastră şi în casă, de către femei şi fete. Feciorii nu o colindau. Se putea colinda la oricare casă. Inf. declară că o colinda cu Istina, cu Ruzalea lui Ilie şi cu Ruzalea Catinii, dintre care ultimele două nu confirmă.

De ce zâmbesc zidarii a râde? „Că o văzut că nu să-nhâie", deci se bucurau că ei vor fi scutiţi de un asemenea sacrificiu.

SĂLAJ 5

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Carolina Taloş, 56 a.
Culeg.: Ion Taloş
5.VIII.1966

Zâdu zâdari zâduię,
Zâdu să tăt înhâię.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit
Şi văzu ńevasta viind.
Iel d'in grai aşę-o grăit:
— Dă, Doamńe, o ploaie,
Să curgă şiroaie,
Mândra să să-ntoarńe.
Crească rugu cât casa,
Doară ię s-a-nt'ebd'eca
Şi napoi d'e s-a-nturna
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi d'e s-a-nturna.
Ńevasta zâdariului
Acolo dac-o sosât,
Prânzu jos d'e i l-o pus.
Iel în braţă u-o luat,
De tri uări u-o sărutat,
Sus pă zâd u-o răd'icat.
Ş-o zâd'iră până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe:
Ş-o zâd'i până-n jerunt'e
Ş-o văzut că-i lucru iut'e;
Ş-o zâd'iră până-n brău
Ş-o văzut că-i lucru greu.
Să zând'ę zâdariu-a râd'e,
Ńevasta-ncepură-a plânje:
— Drajilor zâdarilor,
Io-am gâńit că-i numa şagă,
Pântu ce v-am fo d'e dragă;
Lăsaţ-im ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el,
Şi cińe-a cota d'e iel?
Şi ţâţă cińe i-a da?
— Maica Sfântă Vergura.
— Cińe mńi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Şi cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla;
Suflă vântu d'i pă d'eal
Şi-l leagână-ncet şi rar;
Suflă vântu d'i pă şes
Şi-l leagână-ncet şi d'es.

Inf. o ştie „d'i la cumătra Seicheloaie", care cerea: „numa acęie să mń-o zâceţ. Îi era tare dragă". Dece zâmbeşte zidarul? „O vrut să zâd'ească şi s-o bucurat că poat'e găta, da ię o-nceput a plânje".

SĂLAJ 6

Prodăneşti, jud. Sălaj
Inf.: Veronica Suciu, 58 a.;
Istina Ortelecan, 58 a.;
Veronica Pop, 72 a.
Culeg.: Ion Taloş
5.VIII.1966

Zâdu zâdari zâduię,
Zâdu să tăt înhâię
Şi zâdariu cel măi mare
Iel d'in grai aşę grăię:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zâdui,
Că doară nu s-a-nhâi.
Ńevasta zâdariului
D'emińeaţă s-o sculat
Şi hiu' şi l-o dăicat
Şi eu prânzu-o alergat.
Şi zâdariu cel măi mare
Să uită spre răsărit
Şi-şi văzu ńevasta viind.
Iel din grai aşę-o grăit:
— Creascâ rugu cât casa,
Doară ię s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi la h'iu d'e s-a-nturna.
Ię acolo dac-o sosât,
Iel în braţă u-o luat,
De tri uări u-o sărutat,
Sus pă zâd u-o răd'icat.
Ş-o zâd'iră până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe;
Ş-o zâd'i până-n jerunt'e
Ş-o văzut că-i lucru iute.
Să zând'ę zâdariu-a râd'e,
Ńevasta-ncepură-a plânje:
— Drajilor zâdarilor,
Io-am gâńit că-i numa şagă,
Pântu ce v-am fo d'e dragă;
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară.
C-am on h'iuţ mit'it'el
Şi cińe-a cota d'e iel?
Şi cińe ţâţă i-a da?
— Maica Sfântă Vergura.
— Cińe mńi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Şi cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla;
Suflă vântu d'i pă d'eal
Şi-l leagână-ncet şi rar;
Suflă vântu d'i pă şes
Şi-l leagână-ncet şi d'es.

Cine cânta această colindă? „Numai femeile". La cine? „La ori ce casă".

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 7

Prodăneşti, jud. Sălaj
Inf.: Anuca Păuşan. 61 a.
Culeg.: Ion Taloş
6.VIII.1966

Zâdari, zâdari zâduieşt'e
Şi zâdu să tăt înhâieşt'e.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare
Şi d'in gură-aşe-o grăit:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Noi în zâd u-om zâdui,
Că doară nu s-a-nhâi.
Ńevasta zâdariului
D'emineaţa s-o sculat
Şi h'iu' şi l-o dăicat,
Ie cu prânzu-o alergat.
Ie-acole dac-o sosât,
Ielu-n braţă u-o luat,
Sus pă zâd u-o răd'icat.
O zâd'ire până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe;
U-o zâd'it până-n jerunt'e
Ş-o văzut că-i lucru iut'e.
Ńevasta zâdariului
Ie d'in gură cuvântare:
— Drajii mńei, zâdarilor,
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară;
Am on h'iuţ mit'it'el
Şi cińe-a cota d'e iel?
Da d'e iel cine-a cota?
— Maica Sfântă Vergura.
— Şi pă cap cińe l-a unje?
— Ia, omătu, când a ńinje.
— Şi cińe mńi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Şi cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla.
Suflă vântu d'i pă d'eal
Şi-l leagână-ncet şi rar;
Suflă vântu d'i pă şes
Şi-l leagână-ncet şi d'es.
Şi-i gata.

Inf. o ştie de la bunica ei, Gastina Moldovan. N-o mai colindă de vreo 6—7 ani. Numai femeile o colindau; la ori ce casă, la fereastră şi în casă. „La bărbaţ nu le iera dragă corinda asta". „Iera cę măi mândră corindă şi să corinda la cińe vrei să-l cinsteşt'i".

Să se fi întâmplat aşa cum zice colinda? „Aşę zâcę, că s-o-ntâmplat. I să ved'ę ţâţăle".

SĂLAJ 8.

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Floare Puşcaş, 74 a.
Culeg.: Ion Taloş
6.VIII.1966

Zâdari zâduri zâduię,
Zâdu să tăt înhâię.
Da zâdariu cel mai mare
O ieşitu-n preumblare
Şi s-o uitat spre răsărit,
Şi-şi vęd'e mândra viind.
Iel d'in gură-o cuvântat:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu
Noi în zâd u-om zâdui,
Că da d'e nu s-a hâi.
Da o vińit mândra lui.
Iel d'in gură-o cuvântat:
— Crească rugu cât casa,
Că dad'e t'-i-nt'ebd'ica
Şi napoi t'-i înturna.
Iel naint'e i-o ieşit
Şi în braţă u-o luat,
Sus pă zâd u-o răd'icat.
Da u-o zâd'it până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe;
Ş-o zâd'it până la brău
Ş-o văzut că-i lucru greu.
Da ię d'in gură-o cuvântat:
— Drajilor zâdarilor,
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
Că am on h'iuţ mit'it'el
Şi vai cińe-a cota d'e iel?
Şi cińe mńi l-a scălda?
— Vai, ploaia, când a ploua.
Şi cińe mńi l-a dăica?
— Maica Sfântă Vergura.
— Şi cińe l-a legâna?
— Tot vântu, când a sulfa.
— Vai, drăguţă mândra mea,
Oare cum d'e t'e-ai sculat,
D'e-ai făcut aşę mare păcat,
Că niciodată n-ai grăbit
Să t'e scoli d'e d'emińeaţă
Până-n zuuă cu pruncu-n braţă,
Ş-amu, dacă te-ai sculat,
Tu acasă l-ai lăsat.

Inf. declară că ar fi învăţat colinda de la nişte făclieri, care au fost „d'e mas" la mama ei. O ştia totuşi şi bunica şi mama ei. N-o mai colindă de când s-a căsătorit. Ea declară: această colindă „mń-o fo măi dragă; am şi corindat şi am şi plâns. La ori ce casă. În casă plânjęu muierile, dacă corindam". O colindau numai femeile şi fetele, nu şi feciorii.

Versurile 35—43, evident o improvizaţie de moment, nu sunt repetate la reluarea culegerii.

„La Curt'ea d'e Ard'iş era vorba: 24 d'e zâdari o zâd'it o beserică 9 ai şi tăt s-o hâit, până u-o zâd'it pă muięrea acęie. Pruncu o rămas numa de 8 luni".

SĂLAJ 9

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Lodovica Pop, 78 a.
Culeg.: Ion Taloş
6.VIII.1966

Zâdari zâdu zâduię,
Zâdu să tăt înhâię.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare:
— Drajilor, zâdarilor,
Care ńevastă-a vińi,
Tăt în zâd u-om zâdui,
Că doară nu s-a-nhâi.
Ńevasta zâdariului
D'emińeaţă s-o sculat
Şi pă cap s-o t'eptânat
Şi pruncu şi l-o scăldat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi la drum d'e ş-o-alergat.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit,
Îşi vęd'e ńevasta viind.
Da zâdariu cel măi mare,
Iel d'in grai aşę grăię:
— Da-u-ar bunu Dumńezău,
Crească rug în drumu tău,
Că păstă iel tu-i călca
Şi doară t'-i-nt'ebd'ica
Şi prânzu ţi l-i vărsa
Şi napoi d'e t'-i-nturna.
Ńevasta cu prânzu-o sosât
Şi prânzu jos i l-o pus,
Iel în braţă u-o cuprins
Şi-n uobraz u-o sărutat,
Sus pă zâd u-o-arăd'icat.
O zâd'i până în glezńe
Ş-o văzu că-i lucru lezńe;
Ş-o zâd'i până-n jerunt'e
Ş-o văzu că-i lucru iut'e.
Da ńevasta d'in grai grăię:
— Drajilor zâdarilor,
Io-am gâńit că-i numa şagă,
Până ce v-am fo d'e dragă;
— Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on fiuţ mit'it'el
Şi cińe-a cota d'e iel?
Da ţâţă cińe i-a da?
Pă cap cin' l-a t'eptâna?

Inf. declară că în satul ei de naştere n-a auzit această colindă (e vorba de Gâlgău, j. Sălaj). A învăţat-o în Prodăneşti, de la Seicheloaie. A zis-o la socrul ei, Isidoru Diacului, care a plâns. Era o colindă „d'e jęle". N-o mai colindă de cca 40 de ani.

SĂLAJ 10, 10a

Ciglean, j. Sălaj
Inf.: Irina Lucaci, 70 a.
Culeg.: Ion Taloş
9.VIII.1966

Zâdari zâduri zâduię,
Zâdu să tăt înhâię.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare.
Iel d'in grai aşę-o grăit:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Tăt în zâd u-om zâdui,
Doară nu s-a-nhâi.
Ńevasta zâdariului
D'emińeaţă s-o sculat
Şi pă cap s-o t'eptânat,
Şi h'iu' şi l-o dăicat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi cu prânzu-o alergat.
Zâdariu cân' u-o zărit,
Iel d'in grai aşę-o grăit:
— Da-u-ar Dumn'ezău să dęie,
Da-u-ar Dumn'ezău să ploaie,
Să iasă mare şivoare,
Doară ię s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi d'e s-a-nturna
Şi ię tăt nu s-o-nturnat
Şi cu prânzu-o alergat.
Zâdariu cân u-o văzut,
Iel în braţă u-o luat
Şi-n gură u-o sărutat,
Sus pă zâd u-o-arăd'icat,
Şi-o-nceput ca să zâd'eascâ,
Zâdu să nu să-nhâiascâ.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Dragul meu, iubitul meu,
Io-am gâńit că-i numa şagă,
Pântru ce v-am fo d'e dragă.
Ş-o zâd'iră până-n glezńe
Şi-o văzut că-i lucru lezńe;
Şi-o zâd'iră până-n brău
Ş-o văzut că-i lucru greu.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Manole, Manole,
Trupuşoru-m strânje,
Pruncuţu-m plânje,
Viaţa mńi să strânje.
Da t'e rog, Manole,
Lasă-m ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mititel
Şi cińe-a griji d'e iel;
Şi pă cap cińe l-a peptăna?
— Vântuţu, când a sufla.
— Şi pă cap cińe l-a unje?
— Ia, omătu, când a ńinje.
— Şi cine l-a scălda?
— Ploaia, când a ploua.

Inf. s-a născut în Prodăneşti, a trăit şapte ani la Ploieşti; de 20 de ani locuieşte în Ciglean. A învăţat colinda de la bunica ei dinspre tată, Irina Moldovan, din Prodăneşti. O colinda cu Susana Silaghi, Gah'ia Silaghi (a lui Samson), Ruzale Puşcaş (azi în Borza Cehului), Floare Silaghi (azi în Cristolţel, j. Sălaj). N-o mai colindă de când avea 17—18 ani. În Ciglean n-a colindat-o niciodată. În Prodăneşti o colindau numai femeile.

Colinda îi „era dragă", pentru că „era tare jeloasă". Inf. crede că toate cele descrise în colindă s-ar fi întâmplat.

La reluarea culegerii, în aceeaşi zi, inf. modifică textul, după cum urmează: ea omite versurile 3, 4, 18, 23, 24, 30, 31; 5: *Zâdariu' din grai grăię;* 16:... *zărę;* 17:... *grăię;* 27:... *în mână...;* 41—45 sunt înlocuite cu *Drajii mńei, zâdarii mńei;* 48:... *cota...;* 51—52 schimbă locul cu 53—54.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 11

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Lucreţia Taloş (Heloaie)
Culeg.: Ion Taloş
21.VIII.1966

Anchetată la Cluj, inf. noastră nu-şi mai aminteşte textul decât foarte vag. Propriu-zis, ea nu poate reproduce, ci creează ad-hoc:

Nu mń-astupaţ ţâţăle,
Ce mń-or face h'icele?
Nu mń-astupaţ t'eptu mńeu,
Ce mń-a face h'iu' mńeu.

A auzit-o de la mama ei, în Poptelec, j. Sălaj, satul ei de naştere.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 12

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Onică Păunaş. 64 a.
Culeg.: Simion Taloş
1966

Zâduri, zâduri zâduię
Şi tăt zâdu să urńę.
Dar zâdariu cel măi mare,
El din grai aşa-o grăit:
— Care ńevastă-a vińi
Măi naint'e cu prânzu,
Noi în zâd u-om zâdui.
Ńevasta zâdariului
D'emińeaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi fiul şi l-o scăldat
Şi cu prânzu d'ę-o-alergat.
Dar zâdariu cel măi mare
D'emińeaţă s-o sculat,
S-o uitat spre răsărit,
Vęd'e-şi ńevasta viind,
Şi d'in grai aş-o grăit:
— Crească rugu cât casa,
Că doară s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa,
Şi napoi d'e s-a-nturna.
Ńevasta zâdariului
Ię cu prânzu o sosât
Şi în zâd u-o zâduit.
Şi-o zâd'iră până-n glezńe
Şi văzu că-i lucru lezńe;
Şi-o zâd'iră până-n brău
Şi văzu că-i lucru greu;
Şi-o zâd'iră până-n ţâţă
Şi văzu că-i lucru iut'e.
Ńevasta zâdariului
Ię d'in grai aş-o grăit:
— Am gâńit că-i numa şagă
Pântu ce v-am fost d'e dragă.
Manole, Manole,
Lăsaţi-mi ţâţăle-afară,
C-am un fiu şi-i mńicuţ tare,
Şi cińe ţâţă i-a da?
— Ba ploaia, când a ploua.
— Şi cińe l-a legâna?
— Ba vântu, când a sufla.
I-o zâd'iră, ş-o zâd'iră,
Până nu să mai auzără.

Auzită de la Seicheloaie, când a colindat pe Ludovica lui Pop Ianoş din Luncă, la fereastră. A plâns, când a auzit-o prima oară, de mila copilului rămas fără mamă. Inf. s-a născut în Jac şi a învăţat colinda prin 1926, în Prodăneşti.

— Ce au zidit? — „O zâd'it o beserică (a lui Manole)."

SĂLAJ 13

Borza, jud. Sălaj
Inf.: Istina Cosma a lui Iuănu li Todoru Sîii (născută în Brebi)
Culeg.: Ion Taloş
6.VIII.1963

CORINDĂ

Zâdarii zâduri făcę,
Zâdu-napoi să urńę...
Da zâdariu cel măi mare,
Iel d'in grai îşi cuvântară:
— Daţ, zâdari, cu zâdurile,
Că ńe-or vińi prânzurile:
A cui mândră ş-a vińi
Măi năint'e cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zâdui.
Da zâdariu cel măi mare
Să uită spre răsărit,
Ved'e-a lui mândră viind:
— Doamne, Dumnezău' mńeu,
Crească rugu cât casa,
Dọră ię s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi d'e s-a-nturna.
Şi rugu d'e n-o crescut,
Şi ię nu s-o-nt'ebd'ecat,
Prânzu nu şi l-o vărsat.
Când acolo d'e-o sosât,
Tătu-n zâd u-o zâduit;
Ş-o zâduię până-n glezńe,
Ş-atuncea văzu că-i lezńe;
Ş-o zâduię până-n brău
Ş-atuncea văzu că-i rău.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Daţ, zâdari, cu zâdurile,
Nu-m zâduiţ ţâţăle,
C-am un pruncuţ mit'it'el,
N-am cińe cota d'e iel.
Da zâdariu cel măi mare:
— Daţ, zâdari, s-o zâduim,
C-om face leagânu-n vânt,
Cân' vântuţu l-a sufla,
Pruncu ii s-a legâna;
Ploaie d'in ceri a ploua,
Pruncu ii s-a stâmpăra.
Zâdarii zâdu-l găta,
Zâdariu-acasă merję
Cân' pă uşe să băga,
Şi pruncu, mn'icuţ d'e-o lună,
Vorovę cu vorbă bună:
— Und'e-ai lăsat pă maica?
Hi-ţ-ar mọrt'ea d'e cuţât,
Pă maica u-ai zâduit,
D'e cuţât, d'e mâna mę.

[De ce tocmai soţia zidarului mare?] — O fo tri zâdari. A lui ńevastă o fo cu prunc mńic şi tăd'eauna o vińit măi napoi. Ńevasta s-o gâńit că „să mă duc şi io o dată măi iute cu prânzu".

[Erau fraţi?] — N-o fost fraţ.

[Ce zideau?] — Zâd d'e pt'atră.

[Melodia, ca cea auzită de la Anica Bălănean, din Brebi].

SĂLAJ 14

Borza, j. Sălaj
Inf.: Buzale Noje, 32 a.
Culeg.: Ion Taloş
16.VI.1958

Zâdari zâduri zâduieşt'e,
Zâdu, să tătu-nhâieşt'e.
Dar zâdariu cel măi mare
Ieşe-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit
Şi d'in grai aşę-o grăit:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Noi în zâd u-om zâdui.
Nevasta zâdariuli
D'emińaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi hiu' şi l-o dăicat
Şi cu prânzu-o d-alergat.
Iar zâdariu cel măi mare
Ieşe-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit,
Vęd'e-şi ńevasta viind
Şi d'in grai aşę-o grăit:
— Creascâ rugu cât dânsa,
Doară-n iel s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi d'e s-a-nturna.
Ię-acolo dac-o sosât,
Prânzu-n mână i l-o dat,
Sus pă zâd u-o răd'icat.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Drajilor zâdarilor,
Io-am crezut că-i numa şagă,
Pântu ce v-am fost d'e dragă.
Şi-o zâd'iră până-n glezńe,
Şi-o văzut că-i lucru lezńe;
Şi zâd'iră până-n brâu,
Şi-o văzut că-i lucru greu;
Şi-o zâd'iră până-n ţâţă,
Şi-o văzut că-i lucru iut'e.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Drajilor, zâdarilor,
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el,
Şi cińe-a cota de iel?
Da ţâţă cine i-a da?
— Maica Sfântă Vergura.
— Da cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla;
Suflă vântu d'i pă d'al
Şi-l leagână-ncet şi rar;
Suflă vântu d'i pă şes
Şi-l leagână-ncet şi d'es.

Inf. nu ştie nimic despre varianta moldo-munteană: ce s-a mai întâmplat cu zidarii, dacă au fost pedepsiţi sau nu, cum l-a chemat pe meşterul cel mare.

SĂLAJ 15

Borza, j. Sălaj
Inf.: Ruzale Noje, 36 a.
Culeg.: Ion Taloş
17.VII.1962

Această variantă diferă de precedenta prin următoarele: 13 omis; 27: Ię din gură-o cuvântat; între 28—29 se intercalează: *Lăsaţ-îm ţâţăle-afară; după 49: Suflă vântu d'i pă vale, / Leagână-l încet şi tare.* La prima notare am omis să indicăm repetiţiile; la cea de a doua interpretare, informatoarea nu repetă, versurile: 12, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 46 şi următoarele.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Borza, j. Sălaj
Inf.: Mărie Muntean, 57 a.
Culeg.: Ion Taloş
10.IV.1963

CU ZÂDARIU

Zâdari zâduri zâduieşt'e,
Şi zâdu să tă hâieşt'e.
Da zîdariu cel măi mare,
Iel d'in grai aşę-o grăit:
— Care ńevastă-a viń*ire*
D'emińeaţă cu prânzu,
/:P-acęie u-om zâdu*ire*:/.
/:Ńevasta zâdariului:/
/:D'emińeaţă s-o sculat:?
/:Şi h'iu şi l-o dăicat:/
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi la zâdari-ǫlergat.
/:Şi zâdariu cel măi mare:/
/:Ięsă-afară-n preumblare:/,
/:Să uită spre răsărit:/,
/:Văzu ńevasta viindu:/.
/:Iel d'in grai aşę-o grăit:/:
— Creascâ rugu cât cas*are*,
Dǫră ię s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa:/
:/Şi napoi d'e s-a-nturn*are*:/
/:Şi de h'iu ię ş-a cot*are*:/
/:Câci acolo d'e-o sosât:/,
/:Prânzu-n mână l-o luat:/
Şi-n gură u-o sărutat:/,
/:Sus pă zâd u-o răd'icat:/
/:Ş-o zâd'iră până-n glezńe:/
/:Şi văzu că-i lucru lezńe:/;
/:Ş-o zâd'iră până-n brău:/
/:Şi văzu că-i lucru greu:/;
/:Ş-o zâd'iră până-n ţâţă:/
/:Ş-o văzu că-i lucru iut'e:/.
/:Ię d'in grai aşę-o grăit:/:
/:— Drajilor zâdarilor:/,
/:Lăsaţ-îm ţâţăle-afară:/,
/:C-am on h'iuţ mit'it'el:/
/:Şi cińe-a cota d'e iel?:/
/:Şi pă cap cińe l-a la?:/
/:— Ia plǫia, când a plou*are*:/
/:— Şi pă cap cińe l-a unje?:/
— Ia ninsoarea, când a ninje:/
/:— Şi cińe l-a legâna?:/
/:— Ia vântu, când a sufla:/.
/:Suflă vântu d'i pă d'eal:/,
/:Leagână-l încet şi rar:/;
/:Suflă vântu d'i pă şes:/,
/:Leagână-l încet şi d'es:/.

Inf. declară că o ştie „d'in Bărnuţu, d'in feţ'ile lui. Când eram d'e vo 12 ai". Numai colindă? „Poate c-o măi zâc alţî şi-nt-alt'e forme". A colindat-o ultima dată „şi amu la Crăciun". Se colindă la fereastră şi în casă. S-a întâmplat cu adevărat? „Aşę zâcę, că sigur s-o-ntâmplat". Inf. nu cunoaşte numărul zidarilor şi nu ştie nimic despre soarta copilului. Numele meşterului? „Nu şt'iu. Manole, da iel nu să pomińeşt'e în corindă". Ce zideau? „Nu şt'iu. Zâcę că mănăstire, la Ard'eş. Am auzât că acolo o fo".

De ce tocmai soţia lui? „Că tăd'eauna ię o vińit cu prânzu măi târzâu şi sara [ei] s-o jurat şi api o vinit a lui întiie".

Le plăcea celor colindaţi? „Plânjęu tăţ pân casă, când o auzau".

SĂLAJ 17

Borza, j. Sălaj
Inf.: Reghina Moldovan, 66 a.
Culeg.: Ion Taloş
10.IV.1963

Zâdari, zâdari zâduieşt'e
Şi zâdu să tă hâieşt'e.
Da zîdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare
Şi veḑ'e soţâia viind.
— Crească rugu cât casa,
Doră ie s-a-nt'ebd'eca
Şi napoi că s-a-nturna
Şi d'e prunci ie ş-a cota.
Dar ie-acolo o sosât
Şi mâncarea-n mână i u-o dat,
Iel d'e mână u-o luat
Şi pă zâd u-o răd'icat.
Ş-o zâd'iră până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe;
Ş-o zâd'iră până-n brău,
Ş-o văzut că-i lucru greu.
Şi ie d'in grai aşe-o grăit:
— Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on copil mit'it'el,
Şi cińe-a cota d'e iel?
Şi ţâţă cińe i-a da?
— Ploiţa, când a ploua.
— Şi pă cap cińe l-a unje?
— Ia omătu, când a ńinje.
— Şi cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla.

Inf. declară că ar şti textul „din carte". Sigur? „Anume! C-o fo o istorie despre vorbile aieşte. Istoria aceie cu Manole". Spre sfârşitul discuţiei, declară că a auzit-o de la Raveica Petrii Mitroii.

Numărul meşterilor? „Nu s-o spus". Numele nevestei? „N-o avut nume". Să se fi întâmplat chiar aşa? „Io aşe-aş gâńi, că s-o-ntâmplat". Unde? „La Ard'iş". De ce a sosit chiar soţia celui mai mare zidar? „Aceie o fo măi harńică". Ce s-a ales de copil? „Nu să şt'i. O avut măi mulţ prunci".

Se poate cânta şi ca hore? „Nu u-am auzât hore, numa corindă". Dar „să poţ'e şt'imba glasu, cine vre". Inf. nu-şi mai aminteşte de când n-a mai colindat-o.

Borza, j. Sălaj
Inf.: Jenica Pop, 55 a.
Culeg.: Ion Taloş,
4.VIII.1963

CORINDA CU ZÂDARIU, CU MANOLE

Zâdari zâdu zâduieşt'e
Şi zâdu să tă hâieşt'e,
Dar zâdariu cel măi mare,
Iel d'in gură cuvântară:
— Care ńevast-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Noi în zâd u-om zâdui.
Dar zâdariu cel măi mare
Ieş-afară-n preumblare,
Să uită spre sărăsit,
Veḑ'e-şi ńevasta viind;
Iel d'in grai aşe-o grăit:
— Crească rugu cât casa,
Doră ie s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa,
Şi napoi d'e s-a-nturna,
Şi hiu' şi l-a dăica.
Dacă ńevast-o sosât;
Ii în zâd u-o zâduit;
Şi-o zâd'iră până-n glezńe
Şi văzu că-i lucru lezńe;
Şi-o zâd'iră până-n brău
Şi văzu că-i lucru greu;
Şi-o zâd'iră până-n ţâţă
Şi-o văzut că-i lucru iut'e.
Ńevasta d'in grai grăie:
— Drajilor, zâdarilor,
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el
Şi cińe-a cota d'e iel?
Da d'e iel cińe-a cota?
Vântuţu, când a sufla;
Şi pă cap cińe l-a unje?
Ńinsoreaua, când a ńinje.

[Informatoarea nu ştie unde se zidea. Afirmă că se ridica] „o casă". [De ce tocmai soţia zidarului cel mai mare a sosit mai întâi?] „A lui o vińit tăd'eauna măi târzâu. Da iel o propus că care a vińi mai d'evręme cu prânzu, u-a zâd'i".

[Au depus jurământ?] „Rămăşag; da n-o spus la ńime".

[Câţi meşteri?] „Nu ştiu, tri uări patru".

[Cum l-a chemat pe şeful zidarilor?] „Manole o fo şefu".

[Erau fraţi?] „Uărtaci numa".

[Când se cântă?] „Numa-n postu Crăciunului şi la Crăciun". [Dar la Anul nou?] „Şi la Anu nou". [La nunţi, petreceri, muncă?] „Nu". „O corinda şi mama" [Unde o codinau femeile?] „Una la alta".

SĂLAJ 19

Borza, j. Sălaj
Inf.: Ruzale Cosma, 64 a.
Culeg.: Ion Taloş
5.VIII.1966

Zâdari zâduri zâduię,
Zâdu să tăt înhâię.
Şi zâdariu cel măi mare
Ięsă-afară-n preumblare
Şi d'in grai aşę grăię:
— Care ńevastă-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu
Tătu-n zâd u-om zâdui,
Că doară nu s-a-nhâi.
Ńevasta zâdariului
D'emińeaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi pruncu şi l-o dăicat
Şi cu prânzu-o d-alergat.
Şi zâdariu cel măi mare
Ięsă-afară-n preumblare,
Vęd'e-şi ńevasta viind
Şi din grai aşę-o grăit:
— Crească rugu cât casa,
Doară ię s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi a d-ălerga.
Ie-acolo câci o sosât,
Prânzu jos bińe l-o pus
Iel în braţă u-o luat,
Sus pă zâd u-o-arăd'icat.
Ş-o zâd'iră până-n glezńe
Ş-o văzut că-i lucru lezńe;
Ş-o zâd'i până-n jerunt'e
Şi văzu că-i lucru iut'e;
Ş-o zâd'iră până-n brău
Ş-o văzut că-i lucru greu.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Drajilor zâdarilor,
Io-am gâńit că-i numa şagă,
Pântu ce v-am fo d'e dragă;
— Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el,
Şi cińe-a griji d'e iel?
Şi ţâţă cińe i-a da?
— Maica Sfântă Vergura.
— Şi cińe l-a legâna?
— Ia, vântu, când a sufla;
Suflă vântu d'i pă d'eal
Şi-l leagână-ncet şi rar;
Suflă vântu d'i pă vale
Şi-l leagână-ncet şi tare.

(Altu nu măi şt'iu. Nu şt'iu să măi h'i fost).

Învăţată, pe când avea 13—14 ani, de la Seicheloaie, căreia „îi plăcę tare mult s-o zâcă; plânję, când zâcę d'e prunc". Inf. s-a născut în Prodăneşti şi s-a căsătorit în Borza. În Prodăneşti o colinda cu femeile din vecini: Veronica Sechel, Doche Taloş, Lodovica Pop, Veronica Pop şi mama ei vitregă, Mărie Bârlea. Ceilalţi din familie nu o colindau şi nu o ştiau. Bunicul ei nici n-o lăsa să meargă la colindat. De aceea o colinda numai la Seicheloaie, „cum zâce contralău' după primaş".

În Borza n-a mai colindat-o. A spus-o totuşi Ruzalei Noje, cu care era vecină. N-a mai colindat-o de pe la vârsta de 20 de ani.

SĂLAJ 20, 20 a

Cehul Silvaniei, j. Sălaj
Inf.: Ruzale Puşcaş a Văsălichii Bumbului, 70 a.
Culeg.: Janel Cioică
1.IX.1966

Zâduri, zâduri, zâdurele,
Zâdul să tăt înhâie,
Dar zidarul cel mai mare
Ieşe afară în preumblare...
— Care nevast-o veni,
Dimineaţa cu prânzu,
Tot în zid u-om zidui.
Dar zidaru cel mai mare
Ies-afară în preumblare...
Se uită spre sărăsit,
Şi-şi vede mândra venind;
El din gură cuvânta:
— Crească rug naintea ta,
Că doară ti-mpiedica
Şi la prunci ţi-i alerga.
La iel dac-o sosit,
Prânzul jos de l-o pus,
Iel pe braţe o luat
Şi-n gură o sărutat;
Sus pă zâd o ridicat.
Şi-o zidiră până-n glezne
Şi văzu că-i lucru lezne;
Şi-o zidiră până-n brău
Şi văzu că-i lucru greu...
Nevasta zidarului
Ia din gură a cuvântat:
— Lăsaţi-mi ţâţăle-afară,
C-am on hiuţ mititel
Şi cine-a cota de el?
Dar cine mi l-o scălda?
— Ia ploaia, când o ploua.
— Şi pe cap cine l-a unje?
— Ia, omătul, când a ninge...
Suflă vântul de pe deal
Şi-l leagănă încet şi rar;
Suflă vântul de pe şeş
Şi-l leagănă încet şi des.

Inf. s-a născut în Prodăneşti, s-a căsătorit în Borza, j. Sălaj, iar apoi, prin colonizare, s-a mutat cu familia în Borza Cehului (numită astfel după satul de origine al coloniştilor), azi înglobat în Cehul Silvaniei. A învăţat colinda în Prodăneşti, pe când avea 17 ani, de la Floare Puşcaş. În Borza Cehului a colindat-o cu Florica Cozma şi Eugenia Chendea, ultima dată acum patru ani.

La culegerea noastră de verificare (20 a), din acelaşi an, inf. reproduce varianta cu foarte mici modificări: 1:...zâdui*ere;* 5—9 lipsesc; între 35—36 se intercalează: *Suflă vântu d'i pă vale / Şi-l leagână-ncet şi tare.*

Ciglean, j. Sălaj
Inf.: Nastasia Lucaci [Mondoaie] 67 a.
Culeg.: Ion Taloş
7.VIII.1963

CORINDA CU ZIDARII

Zâdarii zâduri făcę,
Zâdu napoi să urńę...
Zâdariu cel măi mare
O ieşit afară-n preumblare.
O d'isat unu într-o nopt'e că:
— Care mândră ş-a vini
Măi naint'e cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zidui.
Ş-api, dacă u-o văzut p-a lui, o zâs:
— Creascâ rugu cât casa,
Dǫră ię s-a-nt'edb'ica
Şi prânzu şi l-a vărsa;
Da ruguţu n-o crescut
Şi ię nu s-o înturnat,
Şi dacă-acolo o sosât,
Tătu-n zâd u-o zâduit.
Ş-o zduię până-n glezńe,
Atunci o văzut că-i lezńe;
Zâduię până-n jerunt'e,
Dup-acę-o zând'it a râd'e;
O zâduię până-n brău,
Atunci o văzut că-i rău;
Ş-o zâduię până-n grumaz,
Ş-atunci o văzut că-i năcaz,
Şi d'in grai aşę-o grăit:
— Daţ, zâdari cu zâdurile,
Nu-m zâduiţ ţâţăle,
Că am on pruncuţ mit'it'el,
Şi n-am cińe cota d'e iel;
Şi zidariu cel mai mare o zâs:
— Daţ, zâdari, s-o zâduim,
C-om face leagânu-n vânt:
Când vântuţu a sufla
Pruncu ii s-a legâna,
Mană d'in ceri a pt'ica,
Pruncu ii s-a sătura.
Şi pruncu mn'icut d'e-o lună
Vorovę cu vǫrbă bună:
— Hai, tătucă, ţucu-t'ę
H'i-ţ-ar mortea d'e cuţât,
Pă maica u-ai zâduit.

[Dece tocmai soţia zidarului mare?] — Aşę o vrut Dumńezo. Iel o gâńit că a lui n-a vińi.

[De ce o zâmbit a râde nevasta?] — Nevasta o zând'it a râd'e, c-o gâńit că-i numa glumă.

[S-au întâmplat cu adevărat cele despre care spune corinda?] — Să hi fǫ' glumă? Noi crędem că-i adevărat.

[Cine o colinda?] O corindau fęt'ele şi feciorii în Brebd'i. În Ciglean nu u-am corindat nici o dată.

[Informatoarea afirmă că săteni de ai ei s-au dus la lucru la „Curtea de Argeş" şi au văzut mănăstirea, ceea ce a împrospătat textul colindului].

[De la cine o ştii?] D'i la o soră măritată în Popt'ęlec: Frosońica, măritată după Găvrila Mărińii Cracului [acum decedată].

SĂLAJ 22

Ciglean, j. Sălaj
Inf.: Nastasâie Lucaci, 71 a.
Culeg.: Ion Taloş
4.VIII.1966

CORINDA CU ZÂDARII

Zâdarii zâduri făcę,
Zâduri napoi să urńę.
Da zâdariu cel măi mare
D'in grai îşi cuvânta*re:*
— Care mândră ş-a vińi
Măi naint'e cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zâdui.
S-o uitat spre răsărit,
Vęd'e-a lui mândră viind.
Iel d'in grai aşa-o grăit:
— Crească rugu cât casa,
Doară ię s-a-nt'ebd'ica
Şi prânzu şi l-a vărsa.
Şi ruguţu n-o crescut
Şi ię nu s-o-nt'ebd'ecat
Şi prânzu nu l-o vărsat.
Dacă-acolo o sosât,
Tătu-n zâd u-o zâduit;
Uă zâduię până-n glezńe,
Ş-atunci o văzut că-i lezńe;
Zâduię până-n jerunt'e,
Ş-atunci o zând'it a râd'e;
O zâduię până-n brău,
Ş-atunci o văzut că-i rău;
Zâduię până-n grumaz,
Ş-atunci o văzut năcaz.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Daţ, zâdari, cu zâdurile,
Nu-m zâduiţ ţâţăle,
C-am on pruncuţ mit'it'el,
N-am cińe cota d'e iel.
— Daţ, zâdari, s-o zâduim,
C-om face leagăn în vânt.
Şi când vântu lin a sufla,
Pruncu i s-a legâna,
Mană d'in ceri a pt'ica,
Pruncu i s-a sătura.
Dacă s-o-ntors el acasă.
Pruncu mn'icuţ d'e-o lună
Vorovę cu vǫrbă bună:
— Hai, tătucă, ţucu-t'ę,
H'i-ţ-ar moart'ea d'e cuţât,
Pă maica u-ai zâduit.

Inf. s-a născut în Brebi şi se află în Ciglean de 46 ani. Ştie colinda din Brebi: „o zâcęu tińerii. O corindau feciori şi fete. Era tare mândră corindă". Se colinda la fereastră. În Ciglean nu s-a colindat. „Nicioadă n-o vińit muięrea lui prima cu prânzu". Ce-au zidit? „Zâd. Mănăstire, cred". Nu ştie unde.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 23

Ciglean, j. Sălaj
Inf.: Doche Buruian a Chintii, 68 a.
Culeg.: Ion Taloş
4.VIII.1966

Zâdari zâdu zâduieşt'e
Şi zâdu să tă hâieşt'e.
Zâdariu cel măi mare:
— Ńevasta care-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Tătu-n zâd u-om zâdui.
O luat hârbu cu mâncare, u-o luat în braţă şi u-o ţucat şi u-o pus în zâd.
— Drajilor zâdarilor,
Io-am gâńit că-i numa şagă,
Pântu ce v-am fost d'e dragă.
Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el
Şi cińe-a cota d'e iel?
Cińe l-a legâna?
— Vântu, când a sufla.
— Şi cińe mńi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.

Inf. s-a născut în Prodăneşti şi s-a căsătorit în Ciglean. În Prodăneşti „să corinda la Crăciun. Fęt'ele o corindau". „Seicheloaie [Veronica Sechel] o cânta şi le învăţa şi pă fęt'e". În Ciglean n-a colindat-o. Neagă că meşterul s-ar fi rugat să apară piedici în calea soţiei lui (rug, etc.), pentru a o întoarce din drum.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 24

Ciglean, j. Sălaj
Inf.: Ana Lucaci, 65 a.
Culeg: Ion Taloş
mai 1958

POVESTE

Ńeşt'e zâdari o zâduit şi zâdu tăt s-o-nhâit. Tăt o zâduit şi s-o-nhâit, până ce muierea i-o vińit la cel măi mare zâdariu.

O zâs:

— Bińe c-ai vinit, că-n zâd t'e-om zâd'i.

Ię aşe o cuvântat, că:

— Lăsaţ-îm ţâţăle-afară,
C-am on h'iuţ mit'it'el
Şi ce s-a face d'e iel?

D'in ţâţăle ii o curs lapt'e, după-acęie o curs apă. Zâdu o ţânut.

La întrebarea: ce se zidea? Mănăstire? Cetate?, inf. răspunde: „Nu mănăstire, că cetat'e", dar nu ştie unde.

Se colinda povestea asta? „Ba nu! Că-i povęste" (adică poezie).

Inf. declară că regretă că n-a pus în temelia casei pe care şi-a clădit-o toamna trecută, „tare mâţă, pui d'iu, să moară acolo", căci dacă nu sacrifici nimic în temelie, „moare unu din soţâi: o omu, o muierea".

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 25

Creaca, j. Sălaj
Inf.: Victoria Buduşan, 56 ani
Culeg.: Simion Taloş
7.VIII.1967.

TRI ZÂDARI ZÂDURI ZÂD'E

Tri zâdari, zâduri zâd'ę
Orişicât tăt zâduię
Zâdu iară să-nhâię.
Dar zâdariu cel măi mare
El d'in grai aş-o grăit:
— Care mândră a vińi
Cu prânzu mai d'emińeaţă
Tăt în zâd s-o zâduiască.
S-o uitat spre răsărit
Şi-şi văzură mândra viind.
El d'in grai aş-o grăit.
Da-u-ar, mândră, Dumńezău
Să crească-naintea ta
Rugii d'e mari câtu-i casa,
Şi frunzăle mari ca şi masa,
Tu da d'e t'-i-mt'ebd'eca
Şi prânzu d'e l-i vărsa
Şi napoi d'e t'-i-nturna.
Ea roată s-o sufulcat
Şi rugii i-o-nconjurat
Şi prânzu nu l-o vărsat.
Şi-acolo dac-o sosât
Tăt în zâd o zâduit.
Şi-o zâduit până-n glezńe
Şi-o văzut că tare-i lezńe.
O zâduit până-n gerunt'e
Şi-o văzut că tare-i iut'e.
Şi-o zâd'it până la brău
Şi-o văzut că tare-i rău.
Ea d'in grai aş-o grăit:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zâdu rău mă strânje
Viaţa mńi să frânje.
D'easupra brâuţului
Lăsaţi loc leagânului
Lăsaţi-mi ţâţăle-afară
Să le sugă şert'i şi cioară.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Brebi, j. Sălaj
Inf.: Carolina [Grec] Duma a li Călămentu Marişchii, 43 a.
Culeg.: Ion Taloş
5.VII.1963

CORINDĂ

Zâdarii zâduri făcę,
Zâdu napoi să urńę
(Aci nu măi şt'iu. Că ii o făcut on legământ. Trebe să h'ie ceva vorbe).
Zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară la plimbare,
Să uită spre răsărit,
Vede-a lui mândră viińd;
Iel d'in grai ş-o cuvântat:
— Creascâ rugu cât casa,
Că doră s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi s-a înturna.
Şi ruguţu n-o crescut
Şi ię nu s-o-nt'ebd'ecat
Şi prânzu nu l-o vărsat
(Nu măi ştiu)
U-o zâduit până la glezńe
Ş-atunci o văzut că-i lezńe;
U-o zâduit până-n jerunt'e,
Ş-atunci o văzut că-s mult'e;
U-o zâduit până-n brău
Ş-atunci o văzut că-i rău.
Ię d'in grai o cuvântat:
— D-ai, zâdari cu zâdurile,
Nu mń-astupaţ ţâţăle,
C-am on copil mititel
Şi cińe-a cota d'e iel?
— I-om face leagân în vânt:
Când vântuţu a sufla,
Iel bińe s-a legâna;
Când ploiţa a ploua,
Pă iel bińe l-a spăla.

[De ce a venit chiar soţia meşterului mare?] — Aşę o vrut Dumńezo.

Inf. n-a colindat-o nici o dată. O colinda însă mama ei.

Inf. nu-şi aminteşte ca între tată şi fiu să fi avut loc un dialog, cum am văzut în alte variante din Brebi.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 27

Brebi, j. Sălaj
Inf.: Linca Pop, 67 a.
Culeg.: Viorel Hodiş
1964

Zâdari zâduri îşi făcę,
Zâdurile să urńę.
Iar zâdariu' cel măi mare
Ieşă sara-n preumblare
Şi d'in grai aşę grăieşt'e:
— Care mândră a vin'i
D'emińeaţă cu prânzu,
Pă-acęie u-om zâdui.
Da zâdariu' cel măi mare
Să uită spre răsărit,
Vęd'e-a lui mândră viind.
Iel din grai aşę grăię:
— Crească rugu cât casa,
Că doară s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
(Şî să-şi vęrsă mâncarea),
Şî napoi că s-a-nturna.
C-am un fiuţ mit'it'el
Şî-mi bănuiesc după iel.
Şî ię dacă o sosât,
Iel d'in grai aşę-o grăit:
— Pune-mńi, mândră, să prânzâmu,
C-api-n zâd t'e zâduimu.
Şî-o zâduit până-n glezńe,
Şî ie o văzut că-i lezńe;
Şî-o zâduit până-n brău,
Şî-atunci o văzu că-i rău.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Zâduiţ ce-ţ zâdui,
(Da-mńi lăsaţ mâńile-afară)
Da-mńi lăsaţ ţâţăle-afară,
C-am on fiuţ mit'it'el,
Cine mńi-a griji d'e iel?
Şî cińe mńi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Şi cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla.

Refren: Ristos, domn d'e-a nost
(se repetă după fiecare vers).

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY

Brebi, j. Sălaj
Inf.: Anica Bălănean [a Nanuli] 61 ani
Culeg.: Ion Taloş
5.III.1963

CORINDĂ

Zâdarii zâduri făcę
Zâdu napoi se urńę
Da zâdariu cel mai mare
Iel d'in gură-aşę grăię:
— Care mândră ş-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu
Tătu-n zâd u-om zâdui.
(Iel) Să uită spre răsărit
Văzu-a lui mândră viind.
Şi iel d'in grai aşe-o grăit:
— Crească rugu cât casa,
Că doară s-a-nt'ebd'eca
Şi napoi d'e s-a-nturna.
Bińe vorba nu găta
Până-acǫle d'e sosa
Şi tătu-n zâd u-o zâduit.
U-o zâduit până-n glezńe.
Şi-acǫle-o văzut că-i lezńe;
U-o zâduit până-n brău,
Şi-acǫle-o văzut că-i greu;
Ię d'in grai-aşę-o grăit:
— Drajilor zâdarilor,
Lăsaţă-m ţâţăle afară,
C-am un fiu pę mit'it'el
N-am cińe cota d'e iel.
Suflă vântu d'i pă vale
Şi mńi l-a legâna pę tare;
Suflă vântu d'i pă şes,
Şi mńi l-a legâna pę d'es.
(N-o măi şt'iu).

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Brebi, j. Sălaj
Inf.: Vironica Grec, 50 a.
Culeg.: Ion Taloş
5.VIII.1963

„DIN CARTE"

O fost tri zâdari. O d'isat nọpt'ea că trebe să zâd'ească muiere în zâd. S-o jurat c-or zâd'i pă care-a vińi mai înaint'e cu prânzu.

Mama ei i-o spus să nu să păzască, da ię s-o păzât şi pă mama ii u-o lăsat plângând acasă.

I-o ieşit înaint'e plọie şi vânt, da ię o sosât, o dat „bună zuua"; cii doi zâdari u-o luat şi u-o pus în zâd.

Ię plânję d'e cura lacrămni d'e sânje pă obraz, şi zâcę:

Manole, Manole,
Copilaşu-mń plânje,
T'eptu mń-i să frânje.

O strâgat şi a dọua uară.

După ce o terminat, uărtacii s-o scoborât pă scară, da Manole o rămas sus şi unde s-o ţâpat, acolo s-o făcut fântână cu apă d'e ńime n-o bę.

[Interesant caz de refacere a unui text folcloric după carte, respectiv din memorie].

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Brebi, j. Sălaj
Inf.: Nastasia Grec, 66 a.
Culeg.: Viorel Hodiş
1964

CORINDA LI MANOLE

Zâdarii zâduri făcę,
Zâdu napoi să urńę.
Da zâdariu' cel măi mare
Iel d'in grai ş-o cuvântat:
— Daţ, zâdari cu zâdurile,
Că ńe-or vińi prânzurile.
Care mândră ş-a vińi
Măi întiie cu prânzu,
Tăt în zâd u-om zâdui.
Da zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit,
Văzu-a lui mândră viind.
Iel d'in grai ş-o cuvântat:
— Crească rugu cât casa,
Că doară s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şî l-a vărsa
Şî napoi d'e s-a-nturna.
Şî ruguţu n-o crescut
Şi ię nu s-o-nt'ebd'ecat,
Prânzu nu şi l-o vărsat,
Şî napoi nu s-o-nturnat.
Câci acolo d'e-o sosât,
Tăt în zâd u-o zâduit.
U-o zâduit până-n glezńe,
Atunci o văzu că-i lesńe;
U-o zâduit până-n jărunt'e,
Atunci o văzu că-i mult'e;
U-o zâduit până la brău,
Atunci o văzu că-i rău.
Şî ię d'in grai ş-o cuvântat:
— Daţ, zâdari, cu zâdurile,
Nu mńi-astupaţ ţâţăle,
C-am on pruncuţ mit'it'el,
N-am cińe cota d'e iel.
Ii din grai ş-o cuvântat:
— I-om face leagân în vânt,
Şi când vântuţu-a sufla,
Pă pruncuţ l-a legâna;
Şî când ploiţa-a ploua,
Pruncu bińe s-a scălda.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 31

Brebi, j. Sălaj
Inf.: Linca Pop [n. Bălănean] a lui Gligore, 66 a.
Culeg.: Ion Taloş
5.VIII.1963

CORINDĂ

Zâdari, zâduri îşi făcę
Zâdurile să urńę
Da zâdariu cel măi mare
Ięse noapt'ea-n preumblare.
Iel d'in gură aşę grăi:
— Care mândră va vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
P-acęie u-om zâdui.
Să uită spre răsărit,
Vęd'e-a lui mândră vińind;
Iel d'in grai aşe-o grăit:
— Creascâ rugu cât casa,
Că doară s-a-nt'ebd'eca
Şi să-şi vęrsă mâncarea,
Şi napoi s-a înturna,
C-am on h'iuţ mit'it'el
Şi-m bănuiesc după iel.
Şi ię dacă o sosât
Iel d'in grai aşe-o grăit:
— Puńe, mândră, să prânzâm;
C-api-n zâd t'e zâduim;
O zâduit până-n brău
Şi-atunci o văzut că-i rău
. . . . . .
„N-o măi şt'iu, da măi iera"

Melodia acestei variante este cu totul diferită de celelalte pe care le-am auzit în Brebi. Refren: „Ristos, domn d'e-a nost" (se repetă după fiecare vers).

A învăţat-o acum 50 de ani, de la mama ei. „O corindau fęt'ile în habă. Şi muierile, când meręu cu furca. Şi feciorii". Se colinda la ori ce casă. „Nu să zâcę păstă an".

Inf. cunoaşte şi varianta Alecsandri: „Am avut io o cart'e, da nu uă aflu".

Dece soţia meşterului mare? „A lui vińę tă măi târzâu, da atunci o vińit înîie".

SĂLAJ 32

Jac, j. Sălaj
Inf.: Mărie Bălănean, a Bumbăcoaii 66 a.
Culeg.: Ion Taloş 8.VIII.1966.

Cum o zâd'it Manolea, noapt'ea tăt să râsâpt'ę. O d'isat: care mândruţă a vini, în zâd u-or zâdui. El o fost îngândurat, n-o avut hod'ină. Ńevasta lui vińe cu prânzu:

— Da-u-ar, mândră, Dumńezău
Să crească-naint'ea ta,
Să crească rugu cât casa
Şi frunzăle ca şi masa
Dară tu t'-i-nt'ebd'eca
Prânzuţu mń-i l-i vărsa
Şi tu napoi t'-i-nturna.
Ię rugu l-o-nconjurat,
Prânzuţu nu l-o vărsat
Şi la bărbat o alergat.
Când acolo o sosât,
Tătu-n zâd u-o zâduit
Şi u-o zâd'it până-n glezńe
Ş-o văzut că-i tare lezńe.
O zâduit până-n jerunt'e
Ş-o văzut că-i tare iut'e.
Ş-o zâduit până-n brău
Ş-o văzut că-i tare rău.
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Să-ın lăsaţ ţâţăle-afară,
Să le sugă şert'i şi cioară.
Băiatu cińe l-a legâna?
— Sfântu vânt când a sufla.
— Pruncu cińe l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua;
— Pruncu cińe l-a şt'imba?
— Frunzăle, când or pt'ica;
— Pruncu cińe l-a dăica?
— Maica Sfântă Precista.
Io-i face on legăńel
Într-on vârf d'e pălt'ińel.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Romita, j. Sălaj
Inf.: Ion Stânean, 64 a.
Culeg.: Ion Taloş
mai 1958

[Ai auzit despre un zidar mare, care şi-o zâdit nevasta, ca să poată găta biserica?]

Tumna la D'ej o fost. Cu fecioru lui o fost. O făcut o beşerică şi, când o fo gata turnu, o întrebat uamińii d'i jos că:

— Măi put'e-i face o beserică ca ş-asta?

Ş-atuncea uamińii i-o luat alaşu şi o vrut să zboare. Şi fecioru lui doarăşi c-o murit şi el, ş-o rupt on pt'icior. Că poporu-o gânit că să nu aibă alţî măi fainâ ca a lor. (Că şi podu pă care l-o făcut păstă Dunăre în Budapesta. Apui o zâs că a ved'e el cińe i-a băga d'e d'ină. Ş-apui, după ce l-o gătat, s-o aflat on mecańic şi i-o spus că tăt'e-s bińe, numa ce leii din capet'ele podului nu au limbă. Ş-apui el s-o ţâpat în Dunăre. Da cât o fo el de-nvăţat, nu cre ce-o murit).

[Dar nu l-o chemat Manole pe zidar?] „Gâńeşt'i că, da nu-s sigur".

[Care biserică din Dej a fost zidită de el?] „Poat'e că acęie cu ceas, d'in pt'iaţ îi beşerica."

SĂLAJ 34

Buciumi, j. Sălaj
Inf.: Măria Lucaci a Cauchii, 35 a.
Culeg.: Ion Taloş
3.XI.1962

Tri zâdari zâduri zâd'ęu.
Macar cât îl zâduięu,
Zâdu lor li să-ñhâięu;
Iei în d'is ce ş-o d'isat?
Că cińe-ntâi a vińi,
Iei în zâd lor zâdui;
Iar zâdariu cel măi mare
Ieşă-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit
Şi-şi văzu dǫmna vińind;
Când cu uăt'ii d'e ię-o dat,
Ielu-n jerunţ o pt'icat,
Lui Dumńezău s-o rugat
Ca să dęie-on vânt ş-o plǫie,
Dǫră prânzu l-a-nvărsa
Şi ię napoi s-a-nturna;
Vântu şi plǫię u-o dat,
Şi ię nu s-au înturnat,
Şi când la iel o sosât,
Ielu-n zâd u-o zâduit.
— Vauleo, soţuţu mńeu,
Io-am crezut că-i numa şagă,
Până ce ţ-am fost d'e dragă;
Am crezut că şăguieşt'i,
Da tu-n zâd mă zâduieşt'i;
Zâduieşt'i ce-i zâdui,
Da lasă-mn' ţâţăle-afară,
Căci copilu-i mititel,
Ş-a plânje, sărman d'e iel;
Faceţ-îi on legânaş
Înt-on vârv d'e pălt'inaş,
Căci vântu, când a sufla,
Pruncuţu l-a legâna;
Şi plǫia, când a ploua,
Pruncuţu mńi l-a scălda;
Sǫrile, când a luci,
Pruncuţu mńi l-a-ncălzi.

Melodia, variantă a celei din Prodăneşti-Sălaj. Informatoarea nu-şi aminteşte de unde o ştie şi nici s-o mai ştie cineva în sat. Totuşi, Jenica Holhoş şi Valer Holhoş au auzit că „să corinda". Informatoarea nu ştie ce se zidea, dar a auzit „o poveste cu o mănăstire". Nu cunoaşte unde se ridicau zidurile. Ştie totuşi că „Manole u-o clădit".

BCU IAŞI CENTRUL UNIVERSITAR

SĂLAJ 35

Popeni, j. Sălaj
Inf.: Ană Cotun, 66 a.
Culeg.: Ion Taloş
2.V.1968

Zâdarii zâduri făcę
Zâdu napoi să urne,
Ristos domn de-a nost (refren)
Dar zâdariu cel mai mare
Iel d'in grai aşę grăię: (refren)
— Care ńevastă-a vini
Cu prânzu mai d'emińeaţă
Tătu-n zâd u-om zâdui.
Să uită spre răsărit
Ş-o vęd'e p-a lui viind.
Iel d'in grai aşę-o grăit:
— Crească rugu cât casa
Că doară s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi d'e s-a-nturna.
Poale dalbe-o sufulcat
Şi cu prânzu ş-o-alergat.
Şi cum acolo o sosât
Tătu-n zâd u-o zâduit
Uo zâduit până-n glezńe
Ş-atunci o văzut că-i lezńe
Uo zâduit până-n brău
Ş-atunci o văzut că-i rău
Ię d'in grai aşę-o grăit:
— Lăsaţ-îm ţâţăle-afară
C-am on copil mititel
Şi ce-a face, vai d'e iel?
Şi cińe mńi l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla.
— Şi cińe mńi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
Suflă vântu d'i pă d'eal
(A) Leagână-mńi-l mai rar;
Suflă vântu d'i pă şes,
(A) Leagână-mńi-l mai d'es.

(Neagă motivul: copil-cuţit).
O mănăstire, la Arjeş.
D'in bătrâńi, d'in părinţ.

[Mńezuţoaie =] Fechete Ană, moartă acum 15—20 de ani, le cerea colinda; era de vreo 70 de ani, ele o colindau la fereastră şi ea plângea prin casă.

„Oi asculta, da numa acęie să mńi-o corindaţ: Zâdarii zâduri făcę".

A colindat-o şi la Crăciun 1967, cu Fechete Aurelia, 54 ani; în alţi ani, cu Baboş Lucreţia, 59 ani.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 36

Popeni, J. Sălaj
Inf.: Silvia Opriş, 30 a.
Culeg.: Ion Taloş
2.V.1968

Suflă vântu d'i pă d'eal
Leagână-mni-l măi rar
Cristos domn d'e-a nost (refren)
Suflă vântu d'i pă şes
Leagână-mńi-l măi d'es.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ortelec, j. Sălaj
Inf.: Gheorghe Zăpârţan, 35 a.

TREI ZIDARI ZIDURI ZIDEA

Trei zidari zidea
Da oricât îl ziduia
Zidu napoi se urnea.
Iar zidaru cel mai mare
El din grai aşa grăia:
— Care mândră a veni
Mai degrabă cu prânzu
Tot în zid om zidui.
Se uită spre răsărit
Şi văzu mândra venind.
El din grai aşa grăi:
— Crească rugu cât casa
Doar de el s-o-mpiedica
Şi prânzu şi l-o vărsa
Şi napoi s-o înturna.
Ruguţu n-a mai crescut
Şi prânzu nu l-a vărsat
Şi napoi nu s-a-nturnat.
Şi-acolo dac-a sosit
Tot în zid o-a ziduit.
O-a zidit până la glezne
Şi-atunci o văzut că-i lezne.
O-a zidit până-n genunche,
Atunci s-o zâmbit a râde.
O-a zidit până la brău
Atunci a văzut că-i rău.
Ea din grai aşa grăi:
— „Ziditi, voi, zidarilor,
Dar ziditi ţâţăle-afară,
C-am un prunc mititel
N-am cine cota pe el.
El din grai aşa grăia:
— Daţi, zidari, cu zidurile.
Vântu-n lemnuţ de a sufla
Pruncu mi l-a legăna,
Ploaie caldă de-a ploua
Pruncu că mi l-a scălda

Goanţă, Piţoiu, Mureşan, 1971, p. 360—361.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ortelec, j. Sălaj
Inf.: Ioan Zăpârţan, 89 a.

TREI ZIDARI ZIDURI ZIDEA

Trei zidari ziduri zidea
Zidurile se surpa
Zidarii se sfătuia:
— Care nevastă-a veni
Cu prânzu mai dimineaţă
Pe aceea s-o zideascâ.
Iar nevasta lui Manole
Dimineaţa s-a sculat
Şi prânzu şi l-a gătat
Şi la Manole-a alergat
Şi-ntr-un rug s-a înspinat.
De el când s-a-mpiedicat
Prânzu că şi l-o-nvărsat
La Manole a alergat.
Manole, când a văzut,
De pe zid jos a căzut
Şi-ndată o-a ziduit,
Ziduit până la glezne
Şi-atunci a văzut că-i lesne,
Ziduit pân-la genunche
Şi-atunci a zâmbit a râde
Ziduit până la brău
Şi-atunci a văzut că-i rău.
Şi din grai aşa grăia:
— Ziduiţi ce ziduiţi,
Ziduiţi ţâţăle-afară,
C-am on pruncuţ mititel
Nu-i cine cota de el.
Da cine mi l-a scălda?
— Ploiţa, când va ploua.
— Da cine mi l-o-nveli?
— Frunzele, când or vini.
— Da cine l-a legăna?
Vântuţu, când a sufla.
Suflă vântu de la mare
Legănaţi-l cât de tare;
Suflă vântu de pe şes.
Legănaţi-l cât de des.

Goanţă, Piţoiu, Mureşan, 1971, p. 362—363

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 39

Prodăneşti, j. Sălaj
Inf.: Vasile Taloş, Ludovica Taloş
Culeg.: Emilia Taloş

MEŞTERU MANOLE

Zâdari zâduri zâduie,
Zâdu să tăt înhâie.
Da zâdaru cel măi mare
Ies-afară-n preumblare
Şi din grai aşa grăi:
Care nevast-a vini
Demineaţă cu prânzu,
Tăt în zâd om zâdui.
Nevasta zâdarului
Demineaţă s-o sculat,
Curtea şi o măturat
Şi pă cap s-o teptănat
Şi pruncu şi l-o scăldat
Şi cu prânzu-o alergat.
Dar zâdaru cel măi mare
Ies-afară-n preumblare,
Să uită spre răsărit,
Văzu nevasta viind
Şi din grai aş-o grăit:
— Creascâ rugu cât casa,
Doară ie s-a-ntebdeca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi de s-a-nturna.
Da ie nu s-o-ntebdecat,
Prânzu nu şi l-o vărsat
Şi napoi nu s-o-nturnat.
Ie cu prânzu de-o sosât,
Prânzu jos de i l-o pus,
El în braţă o luat
Şi în gură o ţucat,
Sus pă zâd o rădicat.
Şi-o zâdiră până-n glezne
Şi-o văzut că-i lucru lesne;
Şi-o zâdiră până-n brău
Şi-o văzut că lucru-i greu.
Ie din gur-o cuvântat:
— Io-am gânit că-i numa şagă,
Pântu ce v-am fost de dragă.
Ie din grai aş-o grăit:
— Lăsaţ-îmi ţâţăle-afară,
C-am on pruncuţ mititel
Şi cine-a cota de el?
Şi cine ţâţă i-a da?
— Maica Sfântă Vergura.
— Şi cine mni l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Da pă cap cine l-a unje?
— Ia omătu, când a ninje.
— Şi cine l-a legăna?
— Vântuţu, când a sufla.
Suflă vântu di pă şes
Şi-l leagănă-ncet şi des;
Suflă vântu di pă deal
Şi-l leagănă-ncet şi rar.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ortelec, j. Sălaj
Inf.: Florica Chiş, 45 a.
Culeg.: Oniţa Chiş, 1974

TREI ZIDARI ZIDURI ZIDEAU

Trei zidari ziduri zideau,
Zidurile se surpau,
Zidarii se sfătuiau:
Care nevastă-o veni
Cu prânzu mai dimineaţă,
Pe aceea s-o zidească!
Iar nevasta lui Manole
Dimineaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat,
La Manole-o alergat
Şi-ntr-un spin s-o înspinat,
De el, când s-o-mpedecat,
Prânzu că şi l-o vărsat,
La Manole-o alergat.
Manole, când o văzut,
De pe zid jos o căzut
Şi-ndată o ziduit,
Ziduit până la glesne
Şi-atunci o văzut că-i lesne,
Ziduit până la brău
Şi-atunci o văzut că-i rău.
— Ziduiţi ce ziduiţi,
Ziduiţi ţâţăle-afară,
C-am un pruncuţ mititel,
Nu-i cine cota de el.
Da cine mi l-a scălda?
— Ploiţa, când a ploua.
— Da cine mi l-a-nveli?
— Frunzele, când or veni.
— Da cine l-a legăna?
— Vântuţu, când a sufla

Chiş 1974, nr. 8, p. 24.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SĂLAJ 41

Bozna, j. Sălaj
Inf.: Veronica Miloş, 67 a.
Culeg.: Maria Holoş, 1979.

Zâdari zâduri zâduie
Şi zâdu li se-nhâie.
Da zâdariu cel mai mare
Într-o noapte ce visară:
A cui nevast-a vini
Dimineaţa cu prânzu,
Noi în zâd om zâdui,
Că da de nu s-a-nhâi.
Nevasta zâdarului
Dimineaţă s-o sculat
Şi pă cap s-o piptănat,
Şi fiu' şi l-o dăicat.
Când prânzu şi l-o gătat,
La bărbat de ş-o-alergat.
Zâdaru din grai grăia:
— Crească rugu cât casa,
Să se-mpiedice mândra,
Doară prânzu l-a vărsa,
Înapoi de s-a-nturna
Şi acasă duce-s-a.
Bine vorba n-o sfârşiră,
Până cu prânzu viniră.
El din grai aşa-o grăit:
— Hai cu toţii ş-om prânzi
Şi în zâd om zâdui,
Că dade nu s-a-nhâi.
Ş-o zâdui până-n glezne
Ş-atunci i-o părut că-i lesne;
O zâduit până-n brău,
Ş-atunci o văzut că-i rău.
Ia din grai aşa-o grăit:
— Zâduiţi ce zâduiţi,
Da fiu' nu mi-l lăsaţi,
De el bine să cotaţi,
Să crească frumos şi mare,
Cum n-o fost altu sub soare.
Fiuţu, dacă mi-a creşte,
Oamenii l-or întreba:
— Avut-ai maică ori ba?
— Io măicuţă am avut,
Tata-n zâd o zâduit.

Holhoş 1979, p. 162—163.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY

Sânmihaiul Almaşului, j. Sălaj
Culeg.: inginer Buda
Transcris: Ion Taloş,
5.VIII.1963

/: *ei,* Tri zâdari zâduri zâdę :/
ei, Macar câtu-l zâduię,
Zâdul să tăt înhâię.
/:Dar zâdariu cel mai mare:/
/:Să prinsă mare prinsoare:/
/:Care nevast-a vini:/
/:Mai întâie cu prânzu:/
/:Iel în zâd u-a zâdui:/
/:*i,* Vorba bine n-o gătară:/,
/:Să uită spre răsărit*u*:/
/:Văzu-şi nevasta viind*u*:/
/:El în jerunţi s-aplecat*u*:/
/:Lui Dumnezău s-o rugat*u*:/
/:— Creşte, Doamne-on rug în drum:/
Dară ie s-a-nt'ebd'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa,
/:Dară ie s-o cumpătat*u*:/,
/:Prânzu nu şi l-o vărsat*u*:/
/:*i,* Dac-acolo-şi ajunsără:/,
/:Din grai dulce cuvântară:/
— Haida dragă şi prânzeşte,
Că pruncuţ mn'ic să trezeşte,
şi, El luă lingura-n mână,
Sustinând de la inimă,
:/Şi prânzără, cât prânzără:/
Şi în zâd o zâduiră.
/:Şi-o zâd'i până-n jerunt'e;/
/:Şi-atunce-ncepur-a râd'e:/
/:Şi-o zâd'i până la brău:/
/:Şi-atunci văzură că-i rău:/
/:*şi,* — Alelele, soţul mńeu,:/
Io-am gândit că şeguieşti,
Dar tu-n zâd mă zâduieşti,
şi, Io-am gândit că-i numa şagă,
Până ce ţî-s io de dragă.
/:*dar,* Zâduieşti ce-i zâdui:/
/:Da să-mi laşi ţâţăle-afară:/
i, Ca pruncuţ mńic să nu moară.
că, Maica Sfânt-aduce-l-a
Şi la min'e-apleca-l-a,
Păsările-or ciript'i,
Şi pruncuţu a vorbi,
Ploaie caldă va ploua,
Maica Sfântă l-a scălda,
Vânturi calde vor sufla
Şi pă prunc l-or legâna.
Şi te-ntoarce cruce-n masă,
Rămâi, gazdă, sănătoasă
/:Cu câţi ai cu toţ din casă:/

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 1, 1a, 1b

Lăpuş, j. Maramureş
Inf. Maria Muţiu, 35 ani
Culeg.: Nicolae Bot, 10.VIII.1961

COLINDĂ: MEŞTERUL SIMINIC

Colo-n jos pe prundurele
Zuuărel d'e zuuă*
Zâduiesc tri zâdurele
Care cum zâdu-l făcę
Noapt'ea tăt să surupt'ę;
Simińic, meşt'er mai mare,
Iel d'in grai aşę grăię:
— Care ńevastă cu prânzu-a vińi,
P-aceia u-om zâdui.
N'evasta lui Simińic
D'emińaţă s-o sculat
Şi prâzu şi l-o gătat,
La pruncuţ ţâţă i-o dat,
La cumnat'ę-o alergat;
— Haideţ, cumnat'e, cu prânzu!
— Noi cu prânzu n-om vińi,
Că d'in greu am adurńit
Şi prânzu nu l-am găt'it
Ię înapoi c-o-nturnat
Şi prânzu şi l-o luat,
La Simińic-ǫ-alergat
Simińic d'in grai grăię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Rânduięşt'e-on bruj în drum,
Doară ię s-a-mpt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi-napoi c-a înturna
Ię bruju l-o-ncunjurat
Şi prânzu nu l-o vărsat,
La Simińic-ǫ-alergat;
Simińic d'in grai grăię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Rânduięşt'e-on lup în drum,
Doară ię s-a-nspăimânta,
Şi prânzu şi l-a vărsa,
Şi înapoi c-a-nturna.
Ię lupu l-o-ncunjurat,
Şi prânzu nu l-o vărsat,
La Simińic-ǫ-alergat.
Simińic, când o ved'ę,
Rău la inimă-l durę,
Şi d'in grai aşę zâcę:
— Haidaţ, măi fraţ, să prânzâm,
N'evasta s-o zâduim.
Zâduin-o până-n brâu,
Răsări om spt'ic d'e grâu;
Zâduin-o până-n barbă,
Răsări on spt'ic d'e iarbă;
Simińic d'in grai grăię:
— Nu v-i mńilă vǫuă, ori ba,
Să-m zâduiţ ńevasta:
La prunc cińe ţâţă-a da?
— Nu griji, măi Simińic,
Că vin ciut'e d'i la munt'e
Cu ţâţă până-n gęanunk'e;
Ięle, d'e s-or îndura,
La pruncuţ ţâţă i-or da.

Taloş, 1962, p. 25—26

În aprilie 1963 a înregistrat Gottfried Habenicht textul de la Maria Muţiu (cf. ICED mg. 2815 g). Numerotăm această variantă 1a. Merită să semnalăm

* Se repetă după fiecare vers.

doar următoarele diferenţe de text: titlul este *Colinda lu Siminic;* 11—12: *Cu pruncuţu s-o aşezat / Şi prânzu şi l-o gătat;* 40: *La inimă rău-l dureţ;* 48 e omis; 55 e repetat.

În Medan 1979, p. 135—137, o variantă culeasă de la Lucreţia Ferenţ, 48 a., şi Maria Muţiu, 50 a., înregistrată la 8.VII. 1978, pe care o numerotăm cu 1b; până la un punct, diferenţele de text sunt neînsemnate: v. 2: *Să zâd'esc; 4: răsâpt'e; 7: Care ńevastă-a vińi / D'emińeaţă cu prânzu;* după 35: *Ţâţă la copil i-a da;* 56: *La copt'il;* după 56 urmează: *D'e scăldat cin' l-a scălda? / — Ploiţa, când a ploua, / Pă pruncuţ că l-a ploua. / — Pă el cin' l-a legâna? /— Vânturile, când or sufla / Şi pă el l-or legâna / — De horit cin' i-a hori? /— Păsările-or ciript'i, / La pruncuţ că i-or hori.*

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 2

Rogoz. j. Maramureş
Inf.: Ioana Şanta, 43 a.
Culeg.: Nicolae Bot, 20.VIII.1960

Colo-n jos pă prunduręle
Zâduiesc tri zâduręle
Care cum zâdu-l zâd'ę
Noapt'ęa tăt să surupt'ę.
Simińic d'in grai grăię:
— Haidaţ, fraţâlor, ńe dăm,
Şi noi tri să ńe jurăm,
Care ńevastă-a vińi
Cu prânzu mai d'imińaţă,
În zâd să o zâduim.
N'evasta lui Simińic
D'emińaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat,
Pruncu şi l-o aşezat,
La Simińic-o-alergat.
Simińic d'in grai grăię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Rânduięşt'ę-on lup în drum,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi prânzu şi l-a vărsa;
Ię lupu l-o-ncunjurat
Şi naint'ę-o alergat.
Simińic d'in grai grăię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Rânduięşt'ę-on bruj în drum,
Doară ię s-o-mpt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi că a-nturna.
Ię bruju l-o-ncunjurat
Şi-napoi că n-o-nturnat
Simińic d'in grai grăię:
— Haidaţ, fraţâlor, să prânzâm
Ńevasta s-o zâduim.
Şi-o zâd'it-o până-n brău;
Şi-o ieşit on st'ic d'e grău;
Şi-o zâd'it-o până-n barbă
Şi-o ieşit on st'ic d'e iarbă.
N'evasta lui Simińic:
— Nu t'e doare ińima,
Că zâd'eşti soţâia ta?
Nu t'e doare sufletu,
Că-ţ rămâńe pruncuţu?

Taloş 1962, p. 26—27

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITARĂ

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 3, 3a, 3b, 3c,

Rogoz, j. Maramureş
Inf.: Ioană Nistea, 76 a.
Culeg.: Nicolae Bot, 9.VIII.1961

COLINDĂ: MEŞTERUL SIMINIC

Colo-n jos pa prunduręle
Zouărel d'e zuuă*
Zâduiesc tri frăturęle
Pa cât zuua zâdurę,
Noapt'ea tăt să răsâpt'e.
Simin'ic, męşter mai mare:
— Haidaţ, măi fraţ, să cinăm,
Apoi noi să ńe culcăm,
Să ved'em ce ne d'isăm;
Care n'evastă-a vińi
D'emin'aţă cu prânzu
Noi în zâd o zâduim.
N'evasta lui Simińic
D'emińaţă s-o sculat,
Şi prânzu şi l-o gătat,
Pruncu şi l-o aşezat,
La cumnat'e-o alergat:
— Hai să męrem cu prânzu.
— Noi am męre, da nu-i gata,
Că d'in greu am adurńit
Şi prânzu nu l-am gat'it.
Ię acasă s-o-nturnat
Şi prânzu şi l-o luat,
Poale albe-o sufulcat,
La Simińic-o-alergat.
Da Simińic s-o d'isat
Şi s-o trezât supărat,
C-a lui ńevastă-o vińit
Mai întâie cu prânzu;
Şi Simińic s-o rugat:
— Dă-i, doamńe-on bruj înaint'e
Doară ię s-a-mpt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a varsa
Şi-napoi s-a înturna.
Dumńezău l-o ascultat,
Bruju-naint'e i-o ţâpat;
Pa d'epart'e s-o ferit
Şi d'e ięl nu s-o lovit.
Şi iel iară s-o rugat:
— Dă-i, doamńe-on lup înaint'e,
Doară ię s-a-nspaimânta
Şi-napoi s-a înturna;
Ię pa-d'epart'e s-o ferit,
Cu lupu nu s-o-ntălńit
Şi iel iară s-o rugat;
— Doamńe, doamńe, dă pa lume
O ploaie mare cu spume,
Să crească văi şi paraie,
Să-ntoarńe mândra d'in cale,
Dumńezău l-o ascultat,
Ploaie mare i-o plouat.
Da ię poale albe-o sufulcat,
Pân paraie s-o bagat,
Dac-acolo c-o sosât,
Prânzu jos l-o pus
Şi-apoi i-o k'emat la prânz.
Simińic, męşter mai mare:
— Haidaţ, fraţâlor, să prânzâm,
Ca-api-n zâd o zâduim.
O zâduiră până-n brâu
Şi-o ieşit on st'ic d'e grâu;
O zâduiră până-n barbă
Şi-o ieşit-on h'ir d'e iarbă.
Ię d'in gură-aşę zâcę:

* Se repetă după fiecare vers.

— Zâdu, zâdari, rău mă strânje
Şi viaţa mń-i să stânje;
Dacă-n zâd voi m-i-ţ baga,
D'e pruncuţ cińe-a căta,
Şi ţâţă cińe i-a da?
Da cińe l-a legâna?
— Or vińi ciut'e d'i la munt'e,
Cu ţâţă până-n gęanunk'e,
La pruncuţ ţâţă i-or da
Şi vântu l-a legăna.

Taloş, 1962, p. 27—28.

La 7.IV.1963, Gottfried Habenicht înregistrează din nou de la Ioană Nistea, în două rânduri. Întâia înregistrare a lui Habenicht (3a) prezintă următoarele diferenţe de text mai importante: aproape fiecare cuvânt din rimă, care se termină în consoană, primeşte, un *-u;* 2: *...frăţuiele;* 3: *...zâduię;* 8: *...care d'isăm;* 15: omis; 23: omis; 24: *Ię acolo-o alergatu;* între 24—25: *Simińic, meşt'er mai mare;* 29: *La Dumńezo s-o rugatu;* 33—35: omise; 48: *Doară s-a-nturna d'in cale;* 49—50: omise; 53—54: *Acolo dăc-o sosâtu, / S-o pus jos şi-o hod'ińitu;* 55: omis; 64—65 sunt înlocuite cu: — *Sâmińic, meşt'er mai mare, / Dacă-n zâd mi-ţ zâdui;* 68: omis; 73 se repetă.

Cea de a doua variantă înregistrată de Habenicht (3b) mai cuprinde următoarele diferenţe de text: între 5—6 se intercalează: *Iel d'in grai aşę grăię:* 23—24; 28, 33—35, 49, 50, 55 sunt omise; 51: *Ię napoi nu s-o-nturnatu;* 63: Ię *d'in grai aşe grăię;* 64: *Zâdu, zâdu rău mă strânje;* 66: *Dacă voi mi-ţ zâdui;* imediat după 73, informatoarea continuă cu urarea: *Aiest prazńic lumńinat / Noi cu drag l-am aşt'eptat, / S-auzâm cocoşi cântând, / Pasârile ciript'ind, / Măgurii cu staua calatorind / Şi dând veste bună / La tot neamu d'impreună, / S-avem haznă şi folos / D'e naşt'erea Domn[ului] Hristos.*

Informatoarea noastră a fost cercetată şi de V. Medan, în 8.VII.1978, pe atunci de 92 de ani. Neglijând diferenţele de text (3c) din domeniul morfologiei — neînsemnate — şi pe cele fonetice — uneori erori de transcriere săvârşite de culegător, notăm următoarele: după v. 23: *Cisme ńegre-o încalţat;* 20: *Li Dumńezo s-o rugat;* între 52—53: *La Simińic o alergat;* 54: *S-o pus jos, s-o hod'init.* (Medan 1979, p. 132—134).

În sfârşit, în 1979 înregistrează de la Ioana Nistea, acum în vârstă de 93 de ani, Pamfil Bilţiu (v. Chiş Şter 1980, p. 116). De data aceasta, textul a fost redus la 35 versuri, aşadar diferenţele de text sunt importante; reproducem aici întregul text (3d):

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 3d

Rogoz, j. Maramureş
Inf.: Ioana Nistea, 93 a.
Culeg.: Pamfil Bilţiu, 1979

Colo jos pă prundurele,
Ziduiesc tri frăţuiele.
Care cum zidu făcè
Pă noaptea să surupè.
Ei aşè s-o sfătuit:
Care nevast-a veni
Cu prânzu mai dimineaţă
Tăt în zâd s-o zâduiască.
Nevasta lui Siminic
Dimineaţă s-o sculat
Şi pă faţă s-o spălat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şi pruncii i-o aşezat,
La Siminic-o alergat.
Siminic din grai grăiè:
— Doamne, la nevasta mè,
Dă-i, Doamne, un lup nainte,
Doară iè s-a spăimânta
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi s-a înturna.
Ea lupu l-o-ncongiurat
La Siminic-o alergat.
Siminic din grai grăiè:
— Doamne, la nevasta mè,
Dă-i, Doamne-un leruj* nainte,
Doară iè s-a-mpiedeca
Şi prânzu şi l-a vărsa.
Ea leruju* l-o-nconjurat,
La Siminic-o alergat:
— Haideţi, măi fraţi, să prânzim,
Nevasta să zâduim.
Zâduită pânâ-n brâu,
Răsărit-o-on spic de grâu;
Zâduită pânâ-n barbă,
Răsărit-o-on spic de iarbă.

Chiş Ster 1980, p. 116

* Probabil o lecţiune greşită a manuscrisului; în realitate trebuie să fie: *bruj*, ca în alte variante înregistrate de la aceeaşi informatoare. Explicaţia din glosarul antologiei (Chiş Ster 1980, p. 544), după care *leruj* ar însemna „rug, măceş", trebuie să fie pronată şi ea.

Rogoz, j. Maramureş
Inf.: Lucreţia Şanta, 31 a.
Culeg.: D. Ordentlich

MEŞTERUL MANOLE
(colindă)

Colo-n jos pe prundurele
Ziduiesc trei zidurele.
Cât ziua ziduie,
Noaptea tot se surumpe.
Siminic, meşter mai mare,
El din grai aşa grăia:
— Haideţi, măi fraţi, să cinăm
Şi-apoi noi să ne culcăm,
Să vedem ce-om visa.
Dimineaţa s-au sculat
— Uite, frate, ce-am visat:
Care nevastă-o veni
Cu prânzul mai de dimineaţă
Tot în zid să o ziduiască.
Nevasta lui Siminic,
Dimineaţa s-a sculat,
Pruncul şi l-a aşezat,
Şi prânzul şi l-a gătat
La cumnate-a alergat:
— Gata v-i prânzu, cumnate?
— Noi da greu am adormit,
Prânzu nu ni l-am gătit.
Şi de acolo a plecat,
La Siminic a alergat.
Siminic, când o zărea,
El din gură aşa grăia:
— Doamne, la nevasta mea,
Dă-i, Doamne, un lup înainte,
Doar ea s-a-nsăimânta
Şi prânzul şi l-a vărsa,
Înapoi s-a înturna.
Ea lupu a înconjurat,
La Siminic a alergat.
Siminic, când o zărea:
— Doamne, la nevasta mea,
Dă-i, Doamne, un bruj-nainte,
Doar ea s-a-mpiedica
Şi prânzu şi l-a vărsa,
Înapoi o înturna.
Ea bruju l-o-nconjurat,
La Siminic a alergat.
Siminic din gură grăia:
— Haideţi, măi fraţi, să prânzim,
Nevasta s-o ziduim.
Ziduiră până-n brâu,
Răsări un spic de grâu;
Ziduiră până-n barbă,
Răsări un spic de iarbă.
— Nu te doare sufletul
Că-mi rămâne pruncuţu?
Nu te doare inima
Că n-am cine mi-l lăpta?
— Or veni ciute din munte,
Cu ţâţa până-n genunche,
Şi ele s-or îndura
La copil ţâţă i-or da.
Şi când ploaia a veni
Pruncu mi l-a ciupăi;
Când vântul a sufla,
Pruncul mi l-a legăna.

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 5, 5a

Căşeiu, j. Cluj
Inf.: Rozalia Silaghi, 42 a.
Maria Ciurar, 25 a.
Culeg.: G. Habenicht,
7.IV.1963

A LU SIMINIC, MEŞTER MAI MARE

Colo-n jos în prunduręle,
Simińic, meşter mai mare,
Ziua-i lungă zâduieşt'e,
Nopt'ea tăt să râsâpt'eşt'e.
Simińic, meşter mai mare,
Iel d'in gură-o cuvântat:
— Fraţ, d'e ńevęst'ele nǫste,
Cui i-a vińi prânzu cald,
Prânzu cată să-l prânzâm,
Pă ię-n zâd s-o zâduim.
Ńevasta lui Simińic
Demińeaţă s-o sculat,
Şiucu şî l-o scăldat,
Prânzucu şî l-o gătat,
La Simińic-ǫ-alergat.
Simińic, meşter mai mare,
Iel d'in gură-o cuvântat:
— Dă-i, Dǫmńe-on şęrpe naint'e,
Dară ię s-a spăimânta
Şi prânzu mńi l-a vărsa
Şi napoi că mńi-a-nturna.
Şęrpele l-o-ncunżurat,
La Simińic o-alergat.
— Dă-i, Domne-on bruj înaint'e,
Dară ię s-a-mpt'ed'eca
Şi prânzu mńi l-a vărsa
Şi napoi că mńi-a-nturna.
Şi bruju l-o-ncunżurat,
La Simińic o-alergat.
Când o-ażuns la Simińic,
Iel din gură-o cuvântat:
— Haidaţ, voi fraţ, să prânzâm,
Pă ię-n zâd s-o zâduim.
Cân o gătat d'e prânzât,
Simińic, meşter mai mare,
Iel d'e mână u-o luat
Şi în zâd u-o şi băgat.
Ş-o zâdui până-n brâu
Ş-o ieşit on spt'ic d'e grâu:
Ş-o zâdui până-n barbă
Ş-o ieşit on st'ic d'e iarbă.
Ię d'in gură-o cuvântat:
— Simińic, meşter mai mare,
Nu t'e dǫre ińima
Să zâduieşt' soţâia?
Nu t'e dǫre sufletu,
Că-ţ rămâńe pruncuţu?
Da-o-ar Dumńezo să dęie
Var pă păreţ să nu stăie;
Când îi găta d'e clăd'it,
Să să gęt'e râsâpt'it;
Aduceţ-îmi pruncuţu:
Cân vântuţu mńi-a sufla,
Pă pruncuţ l-a legâna;
Când ploiţa mńi-a ploua,
Pă pruncuţ mńi l-a scălda;
Vin cutele d'i la munt'e
Cu ţâţa până-n żerunt'e,
Oarecare s-a-ndura,
La pruncuţ ţâţă i-a da.

Gata.

Am reprodus textul primei interpretări, fără a nota repetiţiile; faţă de acest text, interpretările repetate ale celor două informatoare nu diferă decât foarte puţin: v. 5 e omis în fiecare nouă intepretare; 21 e omis la interpretarea a doua; o dată modifică versurile 24—28: 24: *...lup înaint'e;* 25: *... s-a spăimânta;* 27: *Şi napoie ńe-a-nturna;* 28: *Şi lupu...;* restul modificărilor sunt cu totul neînsemnate. Vezi fişa ICED i. 25603, fişa de informator şi fişa mgt. 2517 j/k.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 6, 6a

Nireş, j. Cluj
Inf.: Reghina Taloş, 36 ani
Culeg.: Rodica Munteanu
2.II.1965

SIMINIC, MEŞTER MAI MARE

Siminic, meşter mai mare
Ziua mare zâduieşte,
Noaptea tot se risipeşte.
Siminic, meşter mai mare,
El din gură cuvânta:
— Fraţilor, nevestelor
Haideţi, voi, în rămăşag
Cui i-a veni prânzul cald,
Prânzu cată să-l prânzâm,
Pe ea-n zid s-o ziduim
Nevasta lui Siminic
Dimineaţa s-a sculat
Şi pe obraz s-a spălat,
Prânzuţul şi l-a gătat,
Pruncuţul şi l-a scăldat,
La Siminic a alergat.
Siminic, meşter mai mare,
El din gură cuvânta:
— Dăi, Doamne,-un lup înainte
Doar ea s-a-nspăimânta
Şi înapoi a alerga.
Ea lupul l-a înconjurat
La Siminic a alergat.
Siminic, meşter mai mare,
El din gură cuvânta:
— Dăi, Doamne,-un şarpe înainte
Doar ea s-a-nspăimânta
Şi înapoi a alerga.
Şarpele l-o-nconjurat
La Siminic a alergat.
Siminic, meşter mai mare,
El din gură-a cuvântat:
Dă-i, Doamne-un bruj înainte
Doar ea s-o-mpiedica
Prânzuţu şi l-a vărsa
Şi-napoi a alerga.
La pruncuţ ţâţă i-a da.
Ea bruju l-a înconjurat
Şi la Siminic a alergat.
Dacă acolo a sosit,
Siminic, meşter mai mare,
El din gură cuvânta:
— Fraţilor, nevestelor,
Haidaţ, prânzu să-l prânzim,
Pe ea-n zid s-o ziduim.
Zidui-om până-n brâu
Şi-a ieşi un spic de grâu.
Zidui-om până-n barbă
Şi-a ieşi un spic de iarbă.
Femeia lui Siminic
Ea din gură cuvânta:
— Siminic, meşter mai mare,
Nu ţi-e greu de Dumnezeu
Să ziduieşti soţul tău?
Nu ţi-e greu de Precesta
Să ziduieşti soţia?
Aduceţi-mi pruncu-aici
Şi mi-l puneţi lângă ţâţă
Când ploiţa mi-a ploua
Pruncuţu mi l-a scălda.
Când vântuţu mi-a sufla
Pruncuţu s-a legăna.
Vin ciutele de la munte
Cu ţâţa până-n genunche
Careva s-a îndura
La pruncuţ ţâţă i-o da.

Femeia lui Siminic,
Ea din gură cuvânta
— Siminic, meşter mai mare,
Dare-ar Dumnezeu să deie
Var pe pereţi să nu steie
Numai de-o piele de oaie.

Medan (1979, p. 119—121) repetă culegerea textului (6a), de la aceeaşi informatoare, la 3.III.1977; variaţia este minimă; de consemnat rămân următoarele: între v. 10—11: *Simińic, meşt'er mai mare, / D'emińeaţă s-o sculat / Şi la lucru-o alergat;* 15: *La pruncuţ ţâţă i-o dat;* 19: *şerpe;* 22: *Şerpele:* 26: lup; 29: *Ię lupu;* între 56—57: *Ię d'in gură-o cuvântat;* 60: *Pruncuţu mńi s-a scălda;* 63—66 lipsesc; 67: *Ię d'in gură-o cuvântat.*

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 7, 7a

Negrileşti, j. Cluj
Inf.: Domnica Petruţ, 75 ani
Culeg.: Rad Cornel, V.1965

MEŞTERUL MANOLE

Nouă zidari,
Meşteri mari,
Ei cât ziua zâduie,
Noapte tăt să silipte,
Ş-o făcut un jurământ:
Care nevastă a veni
Dimineaţa cu prânzu
Pe aceea-om pune zâdu.
El di pe zâd o vede
Şi în Dumnezo să-ncrede.
— Adă, Doamne, în cărare
Adă, Doamne, on şarpe mare:
Şi ea s-a înspăimânta
Şi-napoi a înturna.
El di pă zâd o vede
Lui Dumnezo să ruga.
— Dă, Doamne, o apă mare,
Că ea s-a înspăimânta
Şi-napoi a înturna.
Sumnă albă o rădicat
Şi la el ea o plecat.
— Hai, Manole, de-i prânzî
— Eu cu tine n-oi prânzî
Până nu te-oi zâdui.
Când în zâd o băgat
Ea o zâs: Măi Manole, măi Manole,
Eu gândeam că tu glumeşti
Dar tu chiar mă zâduieşti.
— Nu ţ-î milă ţâie, nu?
— Nu mi-i mie milă, nu,
Că aşa mi-i jumărântul.
— Prunca acasă ţâpoceşte
Şi cine o-a legăna?
— Ploaia caldă c-a ploua,
Şi atuncea ie s-a scălda.
Dumnezo l-o blăstămat
Pă când în zâd o băgat
El di pă zâd o picat.
Lângă curte o picat
Fântână adâncă s-o făcut
Şi cu apă mai sărată
Cum n-o fost ie niciodată.

Varianta înregistrată de Medan (1979, p. 138—139) cuprinde mai multe diferenţe de text (7a): în loc de v. 1—2: *Colo-n jos pân prundurele / Făceau două zâdurele;* 4: *...râsâpte;* după 4: *Şi tăt cap de om cere;* 5: *El s-o dat în rămăşag;* între 8—9: *Da nevasta lui Manole / D'imineaţă s-o sculat / Şi prânzu şi l-o gătat, / La Manole-o alergat;* 10: *Lui Dumnezo să ruga:* între 14—15: *Dumnezo l-o ascultat / Şi şerpe în drum i-o dat / Şerpele l-o-nconjurat / Şi la el o aplecat;* 15—21, 25 lipsesc; 27—28 îşi inversează locul cu 28—31; 32—42 lipsesc; după 31: *Io la t'ine-am alergat, / Pruncu-n ciupă l-am lăsat; / Pruncu-n ciupă ţâpot'eşt'e... / Pă ie-n zâd u-o zâduit / Şi altu nu s-o urnit.*

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 8

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Nazarica Mureşan a lui Păsăruică, 70 a.
Culeg: Ion Taloş, 13.VII.1961

Colo-n gios pe prundurel'e
Ard-îş două lumńińel'e,
Zuua plouă, nopt'ea ninge,
N'ime nu le poate stânge.
Simińic, męşt'er mai mare,
Tătă zuua zâduię,
Noapt'ea i-i să sârâpt'ę.
Iei d'in gură-o cuvântat:
— Noi zâdu l-am zâduit
Şi tăt ńi s-o prăbujât,
Laolaltă-am sfătuit:
Care ńevastă-a vińi
D'emińaţă cu prânzu,
Noi prânzu să i-l prânzâm,
Pe ie-n zâd' s-o zâduim.
N'evasta lui Simińic
D'emińaţă s-o sculat
Şi pe obraz s-o spălat,
Şi prânzu şi l-o gătat,
La Simińic o plecat;
Simińic, când o veḑ'ę,
Iel bińe o cunoşt'ę.
Lui Dumńezău să ruga
Să-i dęie-on bruj în cărare,
Doră ię s-ampt'el'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi a înturna.
Bruj în cărare i-o dat.
Şi brujiu l-o-ncungiurat
Şi prânzu nu l-o vărsat,
La Simińic o plecat;
Lui Dumńezău să ruga
Să-i dęie-on lup în cărare,
Doră ię s-a-nspăimânta
Şi prânzu şi l-a vărsa,
Şi-napoi a înturna.
Lup în cărare i-o dat,
Şi lupu l-o-ncungiurat
Şi prânzu nu l-o vărsat,
La Simińic o plecat
Ş-acolo dac-o sosât,
Iei prânzu i-i l-o prânzât
Pe ię-n zâd' o zâduit;
Ş-o zâd'it-o până-n brâu,
Ş-o ieşit-on h'ir d'e grâu;
Ş-o zâd'it-o până-n barbă,
Ş-o ieşit on h'ir d'e iarbă.

Taloş 1962, p. 28—29

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 9

Blăjenii de jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ludovica Măgheruşan, 54 ani
Culeg.: Ion Taloş, 13.VIII.1961

Colo-n jos pe râturęle
Să văd două zâdurele;
Zâduręlele zâd'ea
Simińic męşt'er mai mare;
El cât zuua zâduię
Noapt'ea tăt să prăvălę.
Simińic, męşt'er mai mare,
Când o fost mai înspre sară,
D'in gură le-o cuvântat:
— Haidaţ, fraţ, să ńe culcăm,
Ce-om gisa, afar' să dăm.
D'imińeaţa s-o sculat,
Gisu-afară şi l-o dat:
Care soţâie-a vińi
Mai d'emińeaţă cu prânzu,
Noi prânzu să i-l prânzâm,
Pe ię-n zâd' s-o zâduim.
Simińic, męşt'er mai mare,
S-o uitat în d'epărtare,
Şi-o văzut c-a lui soţâie
Tot fuga cu prânzu vińe;
O-nceput a să ruga:
— Dă-i, Doamne-on lup în cărare,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi a înturna.
Ię lupu l-o-ncungiurat
Şi napoi nu s-o-nturnat.
— Dă-i, Doamńe-on rug în cărare,
Doară ię s-a-mpt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa.
Ię rugu l-o ocolit,
Tăt înaint'e-o porńit;
Şi la iei când o sosât,
Iei prânzu i l-o prânzât,
Pe ię-n zâd u-o zâduit;
O zâd'it-o până-n brâu,
Şi-o ieşit on spt'ic d'e grâu;
O zâd'it-o pân' la ţâţe,
Şi-o ieşit verd'e hold'iţă;
Şi-o zâd'it-o până-n barbă,
Asta, Simińic, nu-i şagă:
— Simińic, zâdu mă strânge,
Inimioara mńi să frânge.

Taloş 1962, p. 29

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Nazarica Mureşan, 77 a.
Culeg.: Ion Taloş
23.VII.1969

COLINDA CU SIMINIC

Colo-n jos pe prundurele
Ard-îş două lumńińele.
Zuua ploauă, noapt'ea ńinje,
N'ime nu le poat'e stânje,
Siminic, meşter mai mare,
Iei tustrei s-o sfătuit:
Care ńevast-a vińi
D'emińeaţă cu prânzu,
Iei prânzu să-l prânzască,
Pe ie-n zâd' s-o zâduiască.
N'evasta lui Simińic
D'emińeaţă s-o sculat
Şî pe obraz s-o spălat
Şî prânzu şi l-o gătat,
La Simińic-o-alergat.
Simińic, când o ved'e,
Iel bińe o cunoşt'e.
Lui Dumńezău să ruga
Să-i deie bruj în cărare,
Doară ie ş-ampte'l'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şî napoi s-a înturna.
Bruj în cărare i-o dat,
Da bruju l-o-nconjurat
Şî prânzu nu l-o vărsat
Şî napoi n-o înturnat
Simińic, când o ved'e,
Iel bińe o cunoşt'e.
Lui Dumńezău să ruga
Să-i deie-on şarpe-n cărare
Doară ie s-a-nspăimânta
Şî prânzu şi l-a vărsa
Şî napoi a înturna.
Şarpe-n cărare i-o dat,
Şarpile l-o-ncunjurat
Şî prânzu nu l-o vărsat
Şî napoi s-o înturnat.
La Simińic o sosât
Şî prânzu i l-o prânzât,
Pe ie-n zâd' o zâduit.
O zâduit-o până-n brâu
Ş-o ieşit on h'ir d'e grâu.
Ş-o zâd'it-o până-n barbă
Ş-o ieşât on h'ir de' iarbă.

Inf. declară că a învăţat această colindă pe când avea 9—10 ani, de la mama ei. Le „era tare dragă" şi o cântau seara, torcând, în postul Crăciunului. De ce a venit tocmai ea cu prânzul mai întâi? „Aşa i-o fost norocu".

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 11

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Vasile Chifa, 62 a.
Culeg.: Ion Taloş
24.VII.1969
Mg. 1893 j

Colo-n jos pe râturęle
Ardu-şi patru lumńiińęle
D-acelea nu-s lumńiińele
Că sunt patru zâduręle
Zâdesc patru fraţ la ięle.
Şi ziua cât mai zidę
/:Noaptea tot se năruię:/
(ai) Siminic, voinic mai mare,
Iel din gur-o cuvântat:
— Care nevast-a vini
Mai întâie cu prânzu
(ăi) /:Cu-acęia-om zâdi zâd'iu:/
Femeia lui Siminoc
Dimineaţă s-o sculat
(şi) Copil mic şi l-o scăldat
Şi prânzu şi l-o gătat
/:La Sâminic o plecat:/
(şi) Siminic, când o vedea,
Lui Dumnezău să ruga,
— Dă, Doamne, on lup în cărare,
Doară ię s-a-nspăimânta
(ăi) Şi napoi a înturna.
(şi) Dumnezău lupu l-o dat
Ię lupu l-o-ncunjurat
(şi) La Sâminoc o plecat
(Şi) Siminoc, când o vedea,
Lui Dumnezău să ruga
— Dă, Doamne, o ploaie mare,
Doară ię s-a spăimânta
(ăi) /:Şi napoi a înturna.:/
Dumnezău ploaia o dat
Ię napoi n-o înturnat.
(şi) Dacă-acolo o ajuns,
S-o apucat de prânzit.
(şi) Dac-o gătat de prânzit,
S-o apucat de zâduit.
(ăi) Ş-o zâdit-o până-n brâu
Ş-o ieşit on fir de grâu.
(ei) Ş-o zâdit-o până-n ţâţă
Ş-o crescut verde holdiţă.
(ai) Ş-o zâdit-o până-n barbă
(ii) Ş-o ieşit on fir de iarbă.
(şi) Ia din gură cuvânta:
— Vai, vai, vai, măi Siminoc,
Nu ţ-î milă de copil?
Că cine l-a legâna?
/: — Dar vântul, când a sufla:/
— Dar ţâţă cine i-a da?
— Or viíi ciute din munte,
/:I-or aduce ţâţă multe:/

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Măriuţă Chifa (Goricioaie), 82 a.
Culeg.: Ion Taloş
24.VII.1969

CÂNTAREA LUI SIMINIC

Colo-n jos pe râturęle
Ardu patru lumńińęle,
Da-acelea nu-s lumńińęle,
Că-s patru zâduręle,
Zâd'esc patru fraţ la ięle.
Şî zâua cât mai zâd'ę,
Noapt'ea tăt să năruię.
Simińic, meşter mai mare,
Iel d'in gură cuvântare:
— Care ńevastă-a vińi
Mai întâie cu prânzu
Cu-acęi-om zâd'i zâd'iu.
Nevasta lui Simińic
D'emińeaţa s-o sculat,
Copilu şi l-o scăldat
Şi prânzu şi l-o gătat,
La Simińic o plecat.
Simińic, când o ved'ę,
Iel d'in gură cuvânta,
Lui Dumńezău să ruga:
— Dă, Doamńe-on lup în cărare,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi a înturna.
Dumńezău lupu l-o dat,
Ię lupu l-o-nconjurat,
La Simińic o plecat.
Simińic, când o ved'ę
Lui Dumńezău să ruga:
— Dă, Doamńe, o ploaie mare,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi a înturna.
Dumnezău ploaia o dat,
Ię napoi n-o înturnat.
Dacă-acolo o ajuns,
S-o apucat d'e prânzât;
Dac-o gătat d'e prânzât,
S-o apucat d'e zâd'it.
Ş-o zâd'it-o până-n brâu
Ş-o ieşât on spt'ic d'e grâu;
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă
Ş-o ieşât verd'e hold'iţă;
Ş-o zâd'it-o până-n barbă
Ş-o crescut on şir d'e iarbă.
Ię d'in gură cuvânta:
— Vai, vai, vai, măi Simińic,
Nu ţ-î milă d'e copil?
Că şińe l-a legâna?
— Dar vântu, când a sufla.
— Şî ţâţă şińe i-a da?
— Or vini şiut'e d'in munt'e,
I-or aduşe ţâţă mult'e.

[De ce o ieşit spic de grâu, verde holdiţă, fir de iarbă?]

„Pentrucă o păcătuit, cu voia lui Dumńezău o ieşât spt'ic d'e grâu, holdiţă".

Pentru melodie, cf. Mg. 1893 h.

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Rafila Tărpian, 69 a.
Culeg.: Ion Taloş
23.VII.1969

COLO-N JOS PE RÂTUREŁE

Colo-n jos pe râtureļe
Sântu patru zâd'iureļe
Zâd'est patru fraţ la ieļe
Şî ziua cât îl zâd'ę
Noapt'ęa tăt să năruię.
Simińic, meşter mai mare,
Iel din gur-o cuvântat:
— Nevasta care-a vini
Mai întâie cu prânzu,
Cu-aceia-om zâd'i zâd'iu.
Nevasta lu Simińic
D'emińeaţă s-o sculat
Şî prânzu şî l-o gătat
Copil mńic şi l-o scăldat
La Simińic o plecat.
Simińic cân-o ved'ę
Lui Dumnezo să ruga.
— Dă-i, Doamne-on lup în cărare
Doară ię s-a spăimânta
Şî napoi a d-înturna.
Ię lupu l-o-ncunjiurat
Şî naint'e o plecat.
Simińic, când o ved'ę,
La Dumńezo să ruga.
— Dă, Doamńe, o ploaie mare
Doară ię s-a-nspăimânta
Şî napoi a d-înturna.
Simińic, când o ved'ę
Iel din gur-o cuvântat:
— Hai, ńevastă, să prânzâm,
C-apăi noi ńe d'espărţâm.
Ş-o zâd'it-o până-n brâu
Ş-o ieşât on h'ir d'e grâu.
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă,
Ş-o ieşât verd'ę holdiţă.
Ş-o zâdit-o până-n barbă
Ş-o ieşit on şir d'e iarbă.
Ię d'in gur-o cuvântat:
— Nu ţ-î mńilă, Siminic?
Nu ţ-î mńilă d'e prunc mńic?
Că şińe l-a legâna
Şî şińe ţâţă i-a da?
— Sunt bugăt'e şiut'e-n munt'e,
I-or aduşe ţâţă mult'e.

[De unde o ştie?] — „De la mama mę, de când eram copilă".

Mama informatoarei se numea Măria Cârlejan. Cunoaşte textul cântecului şi fiica informatoarei. Informatoarea noastră n-a mai cântat acest cântec de pe când avea 23 ani.

Publicăm textul dictat de informatoare. La magnetofon am înregistrat numai 27 de versuri (13a). Totuşi, singura modificare demnă de a fi menţionată, este inversarea celor două piedici care urmează să apară în calea soţiei de zidar, adică după v. 25—28, pentru ca apoi să se revină la v. 18.

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 14

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Maria Boldijer, 38 a., ajutată de Rafila Boldijer, 67 a.
Culeg.: Ion Taloş
24.VII.1969

Colo-n jos pe râturęle
Sunt doar patru zâd'iuręle
Zâd'esc patru fraţ la ięle.
Dară zâua ce zâd'ę,
Noapt'ea li să năruię.
Simińic, meşter mai mare,*
Iel din gur-o cuvântat.*
(O gisat în gis că)
Ńevasta care-a vińi
Mai întâie cu prânzu
Cu-acęie-om zâd'i zâd'iu.
Nevasta lui Simińic
Demińeaţă s-o sculat,
Pruncu mńic şi l-o scăldat
Şî prânzu şi l-o gătat,
La Simińic o plecat.
Simińic, când o ved'ę,
Lui Dumńezău să ruga:
— Dă, Doamne, o ploaie mare cu spume,*
Să n-aibă păręce-n lume,*
Doară ię s-a-nspăimânta
Şî napoi a înturna.
Dumnezău ploaia o dat
Ię naint'e o plecat
Şî napoi n-o înturnat.
Simińic, când o ved'ę,
Lui Dumńezău să ruga:
— Dă-i, Doamne-on lup în cărare,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şî napoi a înturna.
Dumnezău lupu l-o dat
Ię napoi n-o înturnat.
Cân o sosât acolo:
— Hai, ńevastă, să prânzâm prânzu
Ş-apoi să zâd'im zâd'iu
Ş-o zâd'it-o până-n brâu,
Ş-o ieşât on spt'ic d'e grâu;
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă,
Ş-o ieşât verd'e hold'iţă;
Ş-o zâd'it-o până-n barbă,
Ş-o ieşât on spt'ic d'e iarbă.
Nu ţ-î mńilă, Simińic?
Nu ţ-î mńilă d'e prunc mńic?
Că şińe l-a legâna
Şi şińe ţâţă i-a da?
Sunt bugăt'e şiut'e-n munt'e,
I-or aduşe ţâţă mult'e.

Textul nu are funcţie de colind, ci de cântec. Inf. l-a învăţat de la mama ei, Rafila Tărpian, 69 a. De la aceeaşi l-a învăţat şi Rafila Boldijer, 67 a., în şezătoare. Îl mai ştia şi Rodovica Runcan.

* Versurile prevăzute cu * reprezintă intervenţiile Rafilei Boldijer

Blăjenii de jos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Maria Boldijer, 72 a.
Culeg.: Ion Taloş
23.VII.1969

COLINDA LUI SIMINIC

Colo-n jos pe prunduręle
Arzân' nouă luminęle
Zâua ploauă, noaptea ńinje
Ńime nu le poat'e stânje.
Simińic, meşter mai mare,
Toată zâua zâduię,
Noapt'ea i să surupę:
— Haidaţ, fraţ, să ne culcăm,
Şe-om visa, afar' să dăm.
Ei s-o dat şi s-o culcat,
Şe-o visat, afar-o dat.
Ńevasta lui Siminic
D'emińaţă s-o sculat,
Pruncu-n braţă l-o luat,
Şi cu prânzu o plecat.
Simińic d'eparte-o vęd'e,
Lui Dumńezău să ruga:
— Dă-i Doamne, on lup în cărare,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi a înturna.
Ię lupu l-o-nconjurat,
Mai d'epart'e o plecat.
Simińic, meşter mai mare,
Lui Dumnezău să ruga:
— Dă-i, Doamne-on rug în cărare,
Doară ię s-a-mpced'eca
Şi napoi a înturna.
Rug în cărare i-o dat,
Ię napoi n-o înturnat.
— Dă-i, Doamne-on bruj în cărare,
Doară ię s-a-mpced'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi a înturna.
Ię bruju l-onconjurat
Şi napoi n-o înturnat.
Şi acolo o sosât
Şi prânzu i l-o predat
Şi pe ię că u-o luat
Şi în zâd o zâduit-o.
Ię d'in gură-o cuvântat:
— Şagă-i, Siminic, nu-i şagă
O doară nu ţ-am fost dragă?
Iel ńimic nu răspund'ę,
Numa lacrămi tăt vărsa.
— Ie-m ş-aiest şiuţ
Şi mńi-l puńe-nt-on cornuţ,
Că d'e vânt s-a legăna
Şi d'e ploaie s-a scălda.
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă
Ş-o ieşit vęrd'e hold'iţă.
Ş-o zâd'it-o până-n barbă
Ş-o ieşit on fir d'e iarbă.

„O zâdit biserica săsească d'in Bistriţa. La turn să vęd'e şi femeia şi copilul în braţă".

O ştie „de la mama mę, când eram copilă" (când avea 12 ani).

N-a colindat-o niciodată, pentru că nu avea voce.

O ştia bine: Moroşan Maria, moartă de vreo 5—6 ani; era mai tânără cu 5—6 ani decât ea.

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 16

Caila, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Mărie Sâmnirean, 78 a.
Culeg.: Ion Taloş
24.VII.1969

Colo-n jos pe prunduręle
Ard două lumńińele;
Da ş-alea nu-s lumńińele,
Că-s două zâduręle,
Lucră patru fraţ la ięle.
Şî zâua cât zâduię
Noaptea li să năruię.
Simińic, meşter mai mare,
El d'in gură cuvânta:
— Haidaţ, fraţ, să ńe culcăm
Şî jisu care îl jisăm
Şî mâńi, cân ńe-om scula,
Jisu-afară ńi l-om da.
L-o spus pe-a lui:
— Care cu prânzu-a vińi,
Noi în zâd om zâdui.
Ei s-o povestit: ele, care d'e care
să margă mai ręped'e.
Îşi zâşęu tataişe.
Ńevasta lui Simińic
D'emineaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gătat
Şî şiu' şi l-o scăldat
La tataişi-o-alergat.
— Haidaţ, tataişi, cu prânzu.
— Noi cu prânzu n-om vińi,
Tare târzâu ńe-am sculat
Prânzu nu ńi l-am gătat
Şiu' nu ńi l-am scăldat.
Ńevasta lui Simińic
La Siminic-o-lergat.
Simińic, meşter mai mare,
Simińic o cunoşt'ę
Că aia-i ńevasta mę.
Lui Dumńezo să ruga:
— Dă-i, Doamne-on lup în cărare,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi iar-a-nturna.
Dumńezău l-o ascultat,
Lup în carare i-o dat
Şi ię rău s-o spăimântat
Şi prânzu şi l-o vărsat
Şi napoi iar-o-nturnat.
Şi prânzu şi l-o gătat,
La tataiş-o-lergat.
— Haidaţ, tataiş, cu prânzu.
— Noi cu prânzu n-om vińi,
Că prânzu nu l-am gătat
Şi şiu' nu l-am scăldat.
La Sâmińic o-alergat.
Sâmińic, meşter mai mare,
Uńe locuri o ved'ę
Sâmińic o cunoşt'ę,
Ahaia-i ńevasta mę.
Lui Dumnezău să ruga:
— Dă-i, Doamne-n bruj în cărare,
Doară ię s-a-mpt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi iar a-nturna.
Dumńezău l-o ascultat
Bruj în carare i-o dat.
Ię bruju l-o-ncunjurat,
La Sâmińic-o-alergat.
La Sâminic o ajuns.
— Hai, ńevastă, să prânzâm,
C-apăi în zâd t'e zâdim.
Iei s-o pus şi o prânzât,
Ş-apă-n zâd u-o zâduit.
Ş-o zâd'it-o până-n brâu
Ş-o ieşât on şir d'e grâu.
Şi ię d'in gur-o cuvântat:

— Simińic, soţucu mńeu,
Râsu-i asta o şagă,
O io ţâie nu ţâ-s dragă?
— Nişe-i râs şi nişe-i şagă
Şî tu mńie mńi-eşti dragă.
Ş-o zâdit-o pânä-n ţâţă
O ieşât veŗd'e hold'iţă.
— Simińic, soţucu mńeu,
Şiu' şińe l-a scălda
Şi şińe l-a legăna?
— Da ploaia, când a ploua,
Şiu' nost úi l-a scălda,
Şi vântu, când a sufla,
Şiu' nost l-a legăna.
O zâd'it-o pânä-n barbă
Ş-o ieşât on şir d'e iarbă.

„D'e jale şi d'e suparare o ieşât şir de grâu, holdiţă".
„Ńe-o fost mńilă. Femeile plânjeu în şazatoare".

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tăure, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ana Zăgrean, 78 a.
Culeg.: Ion Taloş
25.VII.1969

O zâd'it-o până-n brâu,
Ş-o ieşât on spt'ic d'e grâu.
Ş-o zâd'it-o până-n cap,
Ş-o ieşât on şir d'e mac.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 18

Tăure, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Floarea Sânjorzan, 53 a.
Culeg.: Ion Taloş
25.VII.1969

Colo jos în prundurele
Să văd patru zâdurele,
Lucră patru fraţ la iele.
Iei între iei o jurat:
Care cu prânzu-a viíi,
Şî iei în zâd' or zâd'i.
D'emińeaţă s-o sculat
Şî pă cap s-o t'eptânat,
Faţă albă ş-o spălat,
Mâncarea-n coş ş-o aşezat
Şi la zâd' o alergat.
Manole, când o zăre,
Cu mâna cruşe-ş făşe
Şi d'in grai aşa grăie:
— Dă, Doamńe, o ploaie mare,
Soţia-ntoarńe pe cale.
Dumńezo l-o ascultat
Şî ploaie mare c-o dat,
Soţâia n-o înturnat,
Că cale-o continuat
Cu mâncare la bărbat.
Acolo, cân o ajuns.
Iel o suptinat ş-o plâns
Şi în braţă u-o luat
Şî-n zâd'iurele-o băgat.
Întâi până-n glezńişoare,
Apoi până-n ţâţişoare
Ş-apoi până susuare.
Şî ie d'in gură grăie:
— Manole, Manole,
Zâd'iu rău mă strânje,
Viaţa mńi să stânje,
Ţâţâşoara-m frânje,
Copilaşu-m plânje.
Iei u-o asculta
Şî iei tot zâd'ea
Şî n-o asculta.
— Mánole, Manole,
Nu ai mila mea,
Că-s soţâia ta?
Manole plânja
Şî d'in grai grăia:
— Soţioara mea,
Noi aşa-am jurat,
Când ńe-am apucat,
Care fet'işoară,
Care soţâuoară,
Care va sosî,
În zâd' om zâd'i.
Şi iel tot plânja,
Şî uńe plânja,
Fântână să făşa,
Fântână curată,
Cu lacrimńi udată.

Inf. declară că textul recitat de dânsa ar fi „poveşte", adică poezie, nu cântec sau colindă. Poate de aceea pierde firul şi improvizează.

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 19

Mintiu, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Irina Rus, 72 a.
Culeg.: Ion Taloş
26.VII.1968

Ei zâua cât o zâd'it
Noaptea li s-o surupt'it.
Şi lor le-o spus:
— Oricât voi îţ zâdui,
Noapt'ea vi s-a surupt'i,
Până voi îţ zâdui
Femeia care-a vińi.
D'emińeaţă s-o sculat
Şî pruncu şi l-o scăldat
Şî prânzu şî l-o gătat
Şî la drum că o plecat.
Lui Dumńezo s-o rugat
— Dă-i, Doamńe, on bruj pe cale,
Doară ię s-a-mpced'eca
Şî prânzu şi l-a vărsa
Şî napoi a înturna.
Ię bruju l-o-ncunjurat
Şî la drum că o plecat
Şî prânzu nu l-o vărsat.
— Dă-i, Doamńe, ploaie cu vânt,
Negură până-n pământ.
Tăt nainte-o plecat
— Dă-i, Doamńe, o ploaie mare
Să să porn'ească păraie
Şî ię napoi n-o înturnat
Şî înaint'e-o plecat.
Când la zâd că o ajuns,
Iel tare s-o supărat
Şî d'e mână u-o luat.
— Hai prânzaşt'e-ţ tu prânzu
Că mńi s-a cânta pruncu.
— Lasă plângă, săracu,
Că n-a mai plânje altu.
Ię d'in gur-o cuvântat:
— Tu nu râz, nu şuguieşt'i,
Tu pă mińe mă zâd'eşt'i.
O zâd'it-o până-n brâu
Ş-o ieşât on st'ic de grâu;
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă
Ş-o ieşât verd'e hold'iţă;
O zâd'it-o până-n barbă
Ş-o ieşât on h'ir d'e iarbă.
— Pruncu şin' l-a legăna?
— Vântu, când a sufla.
Pruncu l-a legăna
— Şi şine l-a scălda?
— Ploile când or ploua,
Pruncu l-or scălda.
— Da ţâţă şińe i-a da?
— Or vini şiutele
Şi i-or da ţâţăle.

„Am auzit-o cântându-o la şăzători, la verjel".
Siminic? — „Noi l-am pomińit tăt Manole, nu Siminic".

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 20

Mintiu, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Viorica Petreanu, 57 a.
Culeg.: Ion Taloş
26.VII.1969

Oricât îţi zâdui
Noaptea vi s-a surupt'i,
Până voi îţ zâdui
Femeia care-a vini.
Unu o porunşit să nu-i vie femeia cu prânzu.
Lu Dumńezo s-o rugat
Ploaie cu vânt o dat
Tăt napoi n-o-nturnat.
Lui Dumńezo s-o rugat
Ş-o trimăs ploaie cu vânt
Negură până-n pământ.
Ię d'in gur-o cuvântat.
— Hai prânzęşt'e-ţi prânzuţu,
Că mńi s-a cânta pruncu.

„Şî în şezătoare am zâs-o".

— Lasă plângă, săracu,
N-a suje ţâţă altu.
Iel d'e mână u-o luat
Şî în zâd că u-o băgat
Ş-o zâd'it-o până-n brâu,
Ş-o ieşât on şir d'e grâu.
— Nu râd'eţ, nu şuguiţ,
Voi pă mińe mă zâd'iţ.
— Nu râd'em, nu şuguim
Noi pă t'ine te zâd'im.
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă
Ş-o ieşit verd'e hold'iţă.
Ş-o zâd'it-o până-n barbă
Ş-o ieşât on şir d'e iarbă.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 21

Mintiu, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Lucreţia Drăgan, 63 a.
Culeg.: Ion Taloş
25.VII.1969

Ş-o zâd'it-o până-n brâu,
Ş-o ieşit on spt'ic d'e grâu;
Ş-o zâd'it-o până-n barbă,
Ş-o ieşit un h'ir d'e iarbă.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 22

Rebrişoara, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ana Pop, 70 a.
Culeg.: Ion Taloş
26.VII.1969

...O pus rămăşag maistării că care a vińi mai ręped'e cu prânzu, s-o zâd'eascâ. O vin'it a lui. O zâd'it-o.

Pruncu o fos la ţâţă şî o plâns după mă-sa. Tată-so l-o legănat şi i-o cântat:

Tata-n şculă t'e-a purta,
Să scrii verşu mâńe-ta.
Te-a purta tata la şculă,
Şi-i învăţa cart'e bună.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 23, 23a, 23b Năsăud, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Paraschiva Prohase
Culeg.: Constantin Paliciuc,

MEŞTERUL SIMINIC

Colo-n jos pe râturele
Arde nouă luminele;
Zâua plouă, noapte ninje,
Nime nu le poate stânje.
Nouă meşteri lucră tare.
Siminic, meşter mai mare,
Tătă zâua zâduia,
Noaptea tăt să râsâpcea,
El din grai aşa grăia:
— Haideţi, fraţi să ne culcăm,
Ce-om visa, afar să dăm.
Ei s-o pus şi s-o culcat,
Ce-o visat, afar-o dat:
— Care nevastă-a vini
Mai întâie cu prânzu,
Noi prânzu să i-l prânzâm,
Pe ea-n zid s-o zâduim.
Nevasta lui Siminic
Dimineaţa s-o sculat
Şi pruncu şi l-o scăldat
Şi prânzu şi l-o gătat,
La Siminic o-alergat.
Siminic, cân' o vedea,
Doamne rău îi mai părea.
La Dumnezău să ruga:
— Dă-i, doamne-un rug în cărare,
Doară ea s-ampcieleca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi a înturna.
Dă-i, doamne-un lup în cărare,
Doară ea s-a spăimânta
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi a înturna.
Rug în cărare i-a dat,
Şi ea nu s-a-mpcielecat;
Lup în cărare i-o dat,
Şi lupu l-o-nconjiurat
Şi la el o alergat.
Ş-acolo, cân o sosât,
Şi prânzu i l-o prânzât,
Pe ea-n zid o ziduit.
Ea din grai aş-o grăit:
— Râsu-i, Siminic, nu-i râs,
Or doară faci dinadins?
Şagă-i, Siminic, nu-i şagă,
Ori doară nu ţ-am fost dragă?
Şi-o zidit-o până-n brâu,
Şi-o ieşit un spcic de grâu;
Şi-o zidit-o până-n ţâţă,
Şi-o ieşit verde holdiţă;
Şi-o zidit-o până-n barbă,
Şi-o ieşit on şir de iarbă.
— Adă-mi tu şi-acel fiu drag
Şi mi-l aşază la cap,
C-or veni ciute din munte,
I-or aduce ţâţă multe,
Şi-a plua şi l-a scălda,
Şi vântu l-a legăna.

Theodorescu, 1958, p. 206—207

Am repetat culegerea acestui text, la 16.VIII.1960 (23a); am publicat însă numai melodia (Taloş, 1962, p. 28), deoarece textul nu cuprindea o variaţie sensibilă faţă de cel editat de Theodorescu în 1958.

Medan (1979, p. 125—126) înregistrează şi el această variantă (23b), tot în 1960, pe care o publică din nou; textul ei nu diferă faţă de cel dat de Theodorescu.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 24

Sângiorz-Băi, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ion Buia, 80 ani
Culeg.: Pompei Hossu-Longin, 1955 (?)

Colo-n jos pe râturele
Arde două lumânele
Ziua plouă, noapte ninge,
Nime nu le poate stânge.
Şi de-i vânt şi de-i furtună,
Şi de trăzneşte şi tună,
Para joacă şi suspină,
Siminic, meşter mai mare,
Ce nu are-asemănare,
Încă opt meşteri mai are,
Toţi meşteri de cei vestiţi
Şi la zidit pricepuţi,
Toată ziua ziduie
Noaptea tot se năruie;
Siminic din grai grăie:
— Haidaţi, fraţi, să ne culcăm
Să vedem că ce visăm,
Ce-om visa, afar' să dăm;
Şi s-or dus şi s-or culcat
Şi Siminic o visat,
Ce-o visat, afar-o dat:
Că a cărui soţioară
Va veni întâia oară
Cu prânzu la meşteri mari
Ce îs toţi meşteri zidari
— Noi prânzu să i-l prânzâm
Pe ea-n zâd să o zădim.
Meşterii s-or şi jurat
Ş-aşe-ntre ei s-or legat,
Că a oricărui nevastă,
Va veni întâia dată
În zâd să o zăduiască,
Să nu se măi năruiască;
Nevasta lui Siminic,
Ce avea şi copil mic,
Dimineaţa s-o sculat
Şi iute s-o îmbrăcat,
Faţă albă o spălat
Şi copilul şi-o scăldat
Şi apoi ţâţă i-o dat,
Până când s-o săturat,
Şi prânzu şi l-o gătat,
La Siminic o plecat.
Siminic, când o vedea,
Doamne rău îi mai părea,
Lui Dumnezeu s-o rugat:
— Dă-i, doamne-un rug în cărare,
Fie rugu cât de mare,
Doară ea s-o-piedeca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi-napoi s-a înturna.
Dumnezeu l-o ascultat,
Rug mare-n cale i-o dat,
Dar ea nu s-o-mpiedecat,
Num-un pic s-o sângerat.
Rugu din drum l-o ţâpat
Mai departe o plecat.
Când Siminic o văzut,
Că ea prin rug o trecut,
Şi mai rău s-o supărat,
Lui Dumnezu s-o rugat:
— Dă-i, doamne-un lup în cărare,
Doară ea s-o-nspăimânta
Şi napoi o înturna.
Dumnezeu l-o ascultat
Şi lup în cale i-o dat;
Nevasta nu s-o-nfricat,
Că pe lup l-o-nconjurat,
La bărbat o alergat;
Siminic, când o vedea,
Că soţia-apropia,
La faţă se-ngălbenea
Şi mai rău se necăjea,
Lui Dumnezeu se ruga:

— Dă, Doamne, o ploaie mare
Cu trăznet şi fulgerare,
Poate din drum s-o-nturnare.
Ceriu s-o şi înnorat,
Ploaie mare o plouat,
Văile s-o şi umflat
Şi tuna şi fulgera
Nevasta-n loc n-o oprea
Şi mai iute că venea;
Şi-acolo, când o sosit,
Şi prânzu i l-o prânzât,
Pe ea pe zâd o suit
Şi ei aşa i-o vorbit:
— Stăi, dragă, să mai glumesc
Şi în zâd să te zâdesc.
Nevasta bine râdea,
Că e glumă ea credea.
Siminic nu mai grăia,
Şi cu spor o zâduia;
Ea din grai aşe-a grăit:
— Râsu-i, Siminic, nu-i râs,
Ori doară faci dinadins?
Şagă-i, Siminic, nu-i şagă?
Ori doară nu ţi-am fost dragă?
Siminic nu răspunde,
Ci cu spor o zâduie.
Şi-o zâdit-o până-n brâu,
Şi-o ieşit un spic de grâu.
Nevasta se tânguia
Şi din grai aşa grăia:
— Măi Siminic, dragul meu,
Văd că zâduieşti mereu;
Zâdul trupul rău mi-l strânge
Şi viaţa mi se stânge,
Şi copilu, fără mine,
Ajunge pe mâini străine.
Siminic nu-i răspunde
Lacrimi din ochi îi cădе
Şi cu zidul se grăbea;
Şi-o zâdit-o până-n ţâţă
Şi-o ieşit verde holdiţă;
Nevasta-amar se cânta
Şi din grai aşa grăia:
— Siminice, dragul meu,
Văd că tu zideşti mereu
Şi nu ţ-i milă de mine
Şi mă omori fără vină;
De Dumnezeu nu ţ-i teamă
Că laşi copil fără mamă?
De ce eşti aşa de rău,
Că e chiar copilul tău?
Siminic zidea degrabă;
Şi-o zâdit-o până-n barbă,
Şi-o ieşit un fir de iarbă.
Nevasta se tânguia
Viaţa i se sfârşea
Şi din grai aşa grăia;
— Adă-mi tu şi-acel fiuţ
Şi mi-l pune la căpuţ,
C-or veni ciute din munte
Şi-or aduce ţâţă multe;
Şi-a ploua şi l-a scălda.
Şi vântul l-a legăna.

Notă. Culegătorul a intervenit în text, lucru care poate fi uşor observat; asemănarea cu alte variante din regiunea respectivă, toate inedite la data culegerii acesteia, ne-a făcut să luăm, totuşi, în considerare textul lui P.H.-L.

Taloş, 1962, p. 30—31.

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 25

Liviu Rebreanu, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Irina Ciurar, 55 a.
Culeg.: Ion Taloş
26.VII.1969

Cânta mama mai d'emult
O zâd'it Sâmeńic o beşerică. O făcut rămăşag că care a vińi cu prânzu, s-o zâd'ească.

— Sâmeńic, meşter mai mare,
Şi-ţ-ar lumea d'e-arătare.
Da la băiat ţâţă şine i-a da?
— Ploaia, când a ploua.
— Sî şine l-a legăna?
— Vântu, cân a trăgăna.
O zâdit-o până-n prânz,
Tăt cu lacrămi şi cu plâns.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 26

Blăjenii de Sus, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ileana Bechis, 77 a.
Culeg.: Ion Taloş
23.VII.1969

O dsisat noapt'ea că să zâdească on om ori femęie. S-o blăstămat aşę că care a męre mai d'emińiaţă cu prânzu, s-o zâd'ească în zâd. Manole o tăt blăstămat să nu margă a lui. Da ię o sosât şi o zâd'it-o. Ş-atunci o strâgat:

— Manole, Manole,
Cińe ţâţă la copil a da?
— Or vińi ciut'e d'in munt'e,
I-or aduce ţâţă mult'e.
— Cińe l-a legâna?
— Vântu, când a sufla.
— Cińe l-a scălda?
— Ploaia, când a ploua.

(Zice că o ştie din carte şi că nu s-ar fi colindat).

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Budeşti, j. Cluj
Inf.: Susana FIlip
Culeg.: Ieronim Dănilă, 1884

MANEA. BALADĂ

Nouă dari
Nouă zidari
Toată noaptea zâduiesc
Zâduiesc şi râsâpesc.
Şi, zău, ei se povestesc:
Care nevast-a vini
Da, zău, ei o-or zâdui.
Zâdarii-acasă merea,
La neveste le spunea.
Numa Manea cel bătrân
El acasă nu s-o dus,
La nevastă nu i-o spus.
Ea dimineaţa s-o sculat
Şi prânzu că l-o gătat
Şi la Manea ş-o-alergat.
El cât loc că o văzut
Pus-o rug în calea ei
Doară ea s-a-mpedeca
Şi prânzul că l-a vărsa.
Ea nu s-o împedecat,
Nice prânzu l-o vărsat,
Şi la el ş-o alergat,
Şi la uşă ş-o strâgat:
— Hai, Manule, de-i prânzi
— Mânce-ţi focu prânzu tău,
Precum n-oi prânzi nici eu.
El de mână o-a luat
Şi în zâd că o băgat,
O zâdui până-n brâu.
Ea de-acolo şi-o strigat:
— Meri, Manole, pân-acasă
Ş-adă copil mic încoace,
Că ploile şi-or ploua,
Copilu că mi-or scălda;
Pasările-or ciripi,
Copilu l-or adurmi;
Vânturile şi-or sufla,
Copilu l-or legăna.

Comoara satelor 1, 1923, p. 160.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MANEA ŞI ŞTEFAN VODĂ

Trandafir frunzos,
Colo-n jos în jos
Pe un rât frumos,
Rât mare şi lat
Cu flori presărat,
Cine îmi trecea,
Cine îmi merea,
Pe cal împenat,
Pe cal înstruţat,
Pe cal spulberat,
Pe un cal turbat,
Negru ca iadul,
Iute ca vântul,
Tot sărind
Tot rânchezând,
Din copite scăpărând
Şi din gură spumegând
Şi din nări foc aruncând.
— Da-mi trecea
Şi să ducea
Ştefan Vodă om creştin
Pismaş mare la păgân,
Să ducea
Şi îmi ducea
Meşteri mari
Meşteri zidari,
Biserică să zidească
Da car' să se pomenească.
Da câţi meşteri-mi ducea?
Da-mi ducea meşteri vreo nouă
Să-i clădească una nouă
Şi de-al zecea pe Manea.
Da, pe Manea cel deştept,
Om frumos şi înţelept,
Care toate le făcea
După cum îi dictălea,
Da, pe Manea cel înalt,
Care-i de-un an însurat
Cu Ana
Cu frumoasa,
Glumeaţa şi voioasa,
Dulce-n vorbă, dulce-n glas,
Albă-n trup, albă-n obraz.
Ştefan Vodă cum trecea,
Cu meşterii cum merea
Ciobănaş
Mândru doinaş
Întâlnea,
Îmi agrăia
Şi din gură-aşa-i zicea;
„Frumos ciobănaş
Şi mândru doinaş!
Pe Siret la vale
La vale în jos
Cu turma ai fost,
Şi de-aici în sus
Cu turma te-ai dus.
Spune-mi n-ai văzut,
Pe unde-ai trecut
Un loc bulgăros
Un loc cam petros
Şi cam gronţuros;
Iar pe el
Spune-mi n-ai văzut
Un zid tot hâit
Şi ne isprăvit,
Zâd împrăştiat
Şi-ncă negătat".
Iar cel ciobănaş
Cel mândru doinaş

Din doină găta,
Din gură zâcea:
„Am văzut, văzut
Col' la răsărit
Un zâd tot hâit
Şi ne isprăvit.
Zâd împrăştiat
Şi-ncă negătat,
Că nu-i loc curat.
Că cin' pe-acol trece
Tare să îngrozeşte".
Cum mi-l auzea
Mi să-nveselea
Şi-ndată pornea
Şi-ndată merea
Cu cei meşteri mari
Meşteri de zidari,
Şi cu el ducea
Şi pe cel Manea
Şi aşa-i zâcea:
„Iată-l locu meu
Unde-am gândit eu
Să fac mănăstire
Drept de pomenire.
Mănăstire-naltă
Cum nu este altă.
Mănăstire mare
Cum alt vodă n-are —
Mare şi frumoasă
Scumpă şi preţioasă,
Cu argint feştită
Cu aur spoită.
Iute, dar, vă daţi
La ea v-apucaţi
Iute s-o gătaţi;
Iute vă porniţi
Ca s-o isprăviţi,
În trei luni de vară
Din zori până-n sară,
La ea să lucraţi
Gata să mi-o daţi.
Că de îţi găta
Moşii mari voi da,
Moşii boiereşti,
Moşii nemnişeşti.
Iar de nu,
De nu,
Am gând păgânesc,
Ca să vă zidesc
De-odat' pe toţi zece,
Zâdul să sporească,
Zâdul să-mi trăiască,
Să nu să hâiască".
Iar cei meşteri mari
Meşteri de zâdari
Cum îmi auzea
Cea poruncă grea,
Iute să punea,
Locul să-mi oblească,
Şanţuri să-mi croiască,
Zâduri să-mi zădească.
Şi cum măsura,
Şi cum îmi oblea,
Şi cum îmi croia
Şi cum îmi zâdea
Nici un sporiu n-avea,
Că oricât lucra,
Noaptea să surpa
Până în pământ
Până-n fundamânt.
Vodă cum vedea,
Tare să mira
Şi să mănia
Şi le făgăduea,
Că-ndat' îi zădeşte
Oblu pe toţi zece,
Dacă n-or găta,
Ce le-o poruncit,
Ce le-o comăndit.
— Dar cei meşteri mari

Meşteri de zâdari
Doamne ce-mi făcea?
— Da lucra, lucra
Nici un pic nu sta,
Lucra zori de vară
Din zori până-n sară,
Şi să hâia iară.
Iar meşter Manea
Cum estea vedea,
La soţi le zâcea:
„Lucraţi fraţi, fărtaţi,
Că io m-oi culca,
Să văd ce-oi visa,
De-oiu visa frumos
Vom avea folos,
De-oiu visa urât
Vom mere-n mormânt".
Manea îm merea
Şi mi să ducea
Sub un lemn frumos
În loc răcoros
Şi mi să culca.
— Da zău ce-mi visa?
— Da-mi visa, visa
Un vis cam ciudat,
Că parcă i-o dat
Un păhar umplut
Cu vin de băut,
Dar până mi-l bea
Apă să făcea.
Şi pân l-o băut
Venin s-o făcut.
Cum asta visa,
Iară să culca
Iară îmi visa,
Că spor n-or avea,
Că ori-ce-or lucra
Noaptea s-a surpa,
De n-or îngropa
În mijloc de zâd
Trup de sorioară
Trup de soţioară.
El cum să scula
Visul le spunea.
Apoi le zâcea:
Măi fraţi,
Măi fărtaţi,
Hai să hotărâm,
Hai să ne-nvoim,
Ca-n zâd să zâdim,
Trup de sorioară
Trup de soţioară,
Şi să o zâdim,
Pe car' mai întâi
Mâne s-ar ivi,
Mai în zori de zi
Aducând bucate
La bărbat ori frate.
Cu toţi să-nvoia,
Cu toţi să jura,
Cu toţi s-apuca,
Taina să ş-o ţină,
Până or vedea,
Care mai întâi
Mâne s-ar ivi,
Mâne-n zori de zi,
Ca să o jertfească
Şi să o zâdească,
În cea mănăstire
Drept de pomenire.
Mult nu aştepta,
Cum sară era
Cu toţi să culca,
Să să hodinească,
Ca mâne să-şi zâdească,
Pe car' s-ar ivi
Pe car' ar veni,
Întâi cu gustarea,
Întâi cu mâncarea,
Fie sorioară,

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI
BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

Fie soţioară.
Noaptea toţi durmea,
Manea nu putea,
Că gânduri avea,
Că-n vis îi venea
Şi i să ivea,
Muieruşca lui
Floarea câmpului,
Spuma laptelui,
Fala satului.
Zâua cum sosea
Cu ţoti să trezea,
Feţele-şi spăla
Ş-apoi să ruga
Şi-apoi să uita,
În jos cătră vale,
Să vadă, pe cale
Cine s-ar ivi,
Cine va sosi
La ei mai întâi,
Pe ea s-o jertfească,
Pe ea s-o zâdească,
În cea mănăstire
Drept de pomenire.
Şi cum să uita
Doamne, ce-mi zărea,
Doamne, ce-mi vedea,
Că cine-mi venea.
Manea îmi vedea
Că zău îmi venea
Muieruşca lui
Floarea câmpului,
Spuma laptelui,
Fala satului,
Dar lui biet Manea
Cum doamne-o vedea,
Puterea-i slăbea,
La pământ cădea
Şi îmi genunchea,
Lui D-zeu să ruga,
Să-i întoarcă nevasta,
Să ruga şi îmi zicea:
„Ploauă Doamne cât de tare,
Să crească Siretul mare,
Preste ţărmuri să pornească,
Preste câmp să noroiască,
Nevasta să mi-o oprească,
Pe noi să nu ne găsască".
Şi cum să ruga
Şi cum îmi zâcea
Domnu-l asculta,
Că ploi mari îm da,
Apele umplea,
Siretul curgea,
Din ţărmuri dădea,
Câmpul noroia,
Drumul mi-l strica;
Dar nevasta lui
Floarea câmpului
Nu să înturna,
Nici nu să oprea,
Fără-mi tot venea,
Prânzul aducând
Şi ploaia răbdând
Şi apa ferind.
Manea-nspăimântat
Cum i-ar mi-o vedea,
Că ia îmi venea,
Iară să ruga
La bun D-zeu,
Să deie vânt mare,
Să-i răstoarne-n cale
Lemne şi copaci,
Şi garduri înalte
Şi lemne crepate,
Şi flori înflorite
Şi garduri zdrobite,
Drumul să-ngrădească,
Drumul să-i oprească,
Garduri să răstoarne,
Din drum să să-ntoarne.
Bunul D-zeu

Ruga-i asculta,
Vânt mare dădea,
De tot răsturna,
Pe-und-ajungea,
Garduri d-ele înalte,
Şi lemne crepate,
Şi flori înflorite
Şi garduri zdrobite.
Vântul cum bătea
Ea tot îmi venea,
Hainele strângând,
Din ochi închizând,
Din gură rostind
Rugăciuni cereşti
Şi bisericeşti.
Şi cum îmi zicea
Şi cum îmi rostea
Iată ajungea,
Cu prânzuţul cald
La scumpul bărbat.
Manea cum vedea,
Că nevasta lui
Floarea câmpului
Acolo-mi sosea,
Iute mi-o lua
Şi mi-o săruta
Şi-apoi mi-o ducea
Sus pe zădişor,
Pe zâd mi-o punea,
Pe zâd mi-o ţinea
Şi glume-i făcea
Să nu să priceapă
Că ce au de gând.
Dar nevasta lui
Îi zicea, zicea:
„Maneo, dragul meu,
Spune-mi gândul tău
Că zău mi se pare
Că te-ai schimbat tare,
Din roşu şi blând
Eşti galbin, urât,
Şi cam pus pe gând".
Mane-ai răspundea:
„Taci, nevastă dragă,
Nu te supăra,
Nu te întrista,
Că vrem să croim
Chip ca chipul tău
Trup ca trupul tău".
Şi cum îmi zicea
Mereu tăt zâdea,
Zâdul rădica
Pân' la brâuşor,
Pân' la pântişor,
Pân' la costişoare,
Pân' la ţâţişoare.
Iar nevasta lui,
Asta cum vedea,
Lăcrămiori vărsa,
Din gură-i zicea:
„Maneo dragul meu,
Ţi-am făcut vreun rău
De-mi faci copârşău,
Copârşău de lut
Să mor mai curând,
Copârşău de piatră
Să mor ne-ngropată,
Copârşău de ghiaţă
Să mor cu viaţă".
Dar sărman Manea
Nimic nu-mi zicea,
Făr' mereu ofta,
Ofta şi plângea,
Plângea, suspina,
Că milă-i era,
Şi mereu zidea,
Visul să-mplinească
Pe ea s-o zâdească.
Şi cum mi-o zâdea,
Zâdul să suia
Pân' la costişoare
Pân' la ţâţişoare,

Pân' la grumăgiori
Pân' la ochişori,
Pân' la urechiuţe
Pân' la sprâncenuţe.
Ia din zâd zâcea:
„Maneo, dragul meu
Şi sufletul meu,
Tu-aici m-ai zâdit
Şi nu te-ai gândit
Că copilu-mi plânge,
Viaţa mi să stânge".
Manea îmi tăcea
Şi mereu ofta
Şi mereu plângea,
Că greu îi era,
Şi rău îi părea,
După draga lui
Floarea câmpului,
Spuma laptelui,
Fala satului.
Trandarif frumos
Colo jos în jos.
Pe un rât frumos,
Rât mare şi lat,
Cu flori împănat,
Cine îmi venea?
Da Ştefan Vodă
Care, cum vedea,
Ce lucru frumos
În locrul zbruşos
Şi bolovănos
A ştiut afla,
C-o ştiut lucra
Acei meşteri mari,
Mari meşteri zâdari.
Iute-n ea intra,
În ea se închina,
Apoi îmi ieşia
Ş-aşa le grăia:
„Voi măi meşteri mari,
Voi meşteri zâdari,
Că, mai ştire-aţi şti
Alta să-mi zidiţi
Alta să-mi ciopliţi".
Meşteri-i zicea:
„Doamne, ştire-am şti
Alta a-ţi zâdi,
Mult mai luminoasă
Şi mult mai frumoasă".
Ştefan asculta,
Apoi poruncea,
Că ei să să suie
Sus pe turnişoare,
Să steie-n picioare.
Ei mi să suia
Şi-n picioare sta,
Ştefan să-ngrozea,
Şi să mănia
Ş-apoi poroncea,
Că de-acol' să zboare,
Că de n-or zbura,
Capul le-a lua.
Iar cei meşteri mari
Meşteri de zâdari,
Şindili ţântuia
Aripi îşi făcea,
În jos să lăsa
Pe pământ pica.
Care cum pica,
Capul şi-l rupea,
Trupul şi-l zdrobea.
Manea cum vedea,
Aripi nu-şi făcea,
Făr' să arunca
De sus, din-nălţime
Jos pe pământul gol
Să moară uşor,
Că-l lovise-un dor,
Dorul nevestii,
Dorul soţiii,
Că o auzea
În zâd cum gemea,

În zâd cum zâcea:
„Maneo, dragul meu
Copilaşu-mi plânge,
Zidul rău mă strânge,
Viaţa mi să stânge".
— Da unde cădea?
Ce mi să făcea?
— Da răsări-ndată
Salcă supărată,
În lacrămi udată,
În lacrămi sărate
Pentru nedreptate.

Bogdan 1904, p. 62—69

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LĂPUŞ-SOMEŞ-BISTRIŢA 29

Com. Budeşti, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Paraschiva Filip, 73 a.
Culeg.: Ion Taloş, 3.VIII.1961

A fost aşę că s-o făcut o mănăstire. O lucrat nouă zâdari, care s-o porńit s-o facă. S-o rugat la Dumńezo să le ajut'e, să poată zâd'i, ca haia să nu mai fie. Apoi o zâd'it on dărab şi nu le-o mai stat zâdu nicicum. Dacă o văzut că nu le stă zâdu, s-o culcat tăţ supăraţ şi-o d'isat unu-ntr-o noapt'e că numa-aşę a sta zâdu, dac-or puńe on cap d'e om. Ş-apoi o fost supăraţ şi s-o gâńit că ce să facă, şi, n-ǫvut ce face, fără s-o sfătuit că care femeie a vińi cu mâncare-ntâi, p-aia să uă zâduiască. Şi o vińit femęia lui Manole, şi, când o vińit, o băgat-o-n zâd. Şi u-o zâd'it, u-o zâd'it până când o putut suferi. Când ię n-o măi putut suferi, o zâs:

Manole, Manole,
Zâdu rău mă strânje,
Inima mi să frânje.

Manole plânja d'e supărat. Apoi beserica-o gătat-o, o zâd'it-o, în mod cum o gâńit. Da Manole o trăit tă supărat, până când ş-o gătat zâlele.

Taloş, 1962, p. 39

N-au avut prunci? „— Nu! Nu şt'iu d'-asta: avut-o, n-ǫvut?..."

Pentru cine s-au trudit să clădească? „— Pântu tătă lumea: cińe-a vrę, să margă la mănăstire."

Era vorba c-o zburat de pe mănăstire... n-ai auzit? „— Nu, n-am auzât. D-aşę, c-o gătat-o ş-o făcut-o frumoasă, şi o trăit supărat, pântu că ş-o zâd'it femęia-acolo. Aşę, dac-o zâd'it-o, i-o stat zâdu şi l-o terminat".

Se zicea că i-ar fi rămas chipul în zid. N-ai auzit? „— Apoi o rămas, că pă ię tăt u-o zâd'it, aşe cum o fost, îmbrăcată".

De unde ştii toate acestea? „— D'i la părinţî mńei bătrâńi am auzât-o".

O povesteau dumnealor? „— Ię. O povestęu că ia, că ce s-o-ntâmplat mai d'emult; înaint'e şi d'e părinţî mńei poat'e c-o fost".

Nu era poezie sau cântare? „— Nu. Cińe s-o trud'it, o putut face, că şi io, când am fost mai tânără, făcęm o poezie şi o cântare. D-ap-ǫmu nu-m stă capu".

Nireş, j. Cluj
Inf.: Silvia Hora, 54 a.,
Domnica Farcaş, 53 a.
Culeg.: V. Medan
15.IX.1976

MEŞTERUL SIMINIC

Simińic, meşt'er mai mare,
Zua-ntreagă zâduieşt'e,
Noapt'ea tot să răsâpeşt'e.
Simińic, meşt'er mai mare,
El din gură cuvântare:
— Fraţâlor, meşt'erilor,
Haidaţi, voi, în rămăşag,
A cui ńevastă-a vińi
D'imińeaţă cu prânzu,
Prânzu cată să-l prânzâm,
Pă ię-n zâd s-o zâduim.
Fomęia lui Simińic
D'imińeaţă s-o sculat
Şi pă obraz s-o spălat,
Pruncuţu şi l-o scăldat,
Prânzuţu şi l-o gătat,
La Simińic o-alergat.
Simińic, meşt'er mai mare,
El d'in gură cuvântare:
— Dă-i, Doamńe-on lup înaint'e,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi a înturna,
La copt'il ţâţă i-a da.
Fomęia lui Simińic
Ię lupu l-o-nconjurat,
La Simińic o-alergat.
Simińic, meşt'er mai mare,
El d'in gură-o cuvântat:
— Dă-i, Doamńe-on şerpe naint'e,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi a alerga,
La copt'il ţâţă i-a da.
Ię şerpele-o-nconjurat,
La Simińic o-alergat,
Simińic, meşt'er mai mare,
El d'in gură-o cuvântat:
— Dă-i, Doamńe-on bruj înaint'e,
Doară ie s-a-nt'ed'eca,
Prânzuţu şi l-a vărsa,
Înapoi a alerga,
La copil ţâţă i-a da.
Ię bruju l-o-ncunjurat,
La Simińic o-alergat.
Simińic, când o ved'ę,
Doamńe, rău îi mai părę.
Dac-acolo o sosât,
El d'in gură-aşę-o grăit:
— Fraţâlor, meşt'erilor,
Haidaţi, prânzu să-l prânzâm,
Pă ię-n zâd s-o zâduim.
Ei în braţă o luară
Şi pă zâduri o suiră.
Zâduit-o până-n brâu
Şi-o ieşit on st'ic d'e grâu;
Zâduit-o până-n barbă
Şi-o ieşit on st'ic d'e iarbă.
Fomęia lui Simińic
D'in gură o cuvântat;
— Simińic, meşt'er mai mare,
Nu t'e doare ińima
Să-ţi zâduieşt'i fomęia?
Nu t'e doare sufletu,
Că-mi rămâńe pruncuţu?
Şi mă doare ińima,

Că cine l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla,
Pă pruncuţ l-a legâna.
— Oare cińe l-a scălda?
Ploiţa, când a ploua,
Pruncuţu mńi l-a scălda.
— Da cińe l-a alăpta?
— Vin ciut'ele d'i la munt'e
Cu ţâţă până-n jenunk'e,
Careva s-a îndura,
La pruncuţ ţâţă i-a da.
— Simińic, meşter mai mare,
Da-u-ar Dumńezo să dęie
Var pă părenţi să nu stęie,
Numa d'e-o pt'ele d'e oaie.

Medan, 116—118

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ciceu-Mihăieşti, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Filaton Lăcătuş, 78 a.
Culeg.: V. Medan
24.IX.1976

MEŞTERUL SIMINIC

Simińic, meşt'er mai mare,
Toată zua-m zâduieşt'e
Şi noapt'ea să răsâpeşt'e.
Simińic, meşt'er mai mare,
El d'in gură cuvântare:
— Fraţâlor, meşt'eri mai mari,
Cui ńevasta ńe-a vińi
D'imińeaţă cu prânzu,
Prânzul noi că l-om prânzi
Şi în zid u-om zâdui.
Fomęia lui Simińic
D'imińeaţă s-o sculat,
Prânzuţu şi l-o gătat
Şi pruncuţu l-o scăldat,
La Simińic o alergat.
Simińic, meşt'er mai mare,
El d'in gură-o cuvântat:
— Dă-i, Doamńe-on lup înaint'e,
Doară ię s-a-nspăimânta
Şi napoi mi-a înturna,
Ţâţă la pruncuţ i-a da.
Fomęia lui Simińic,
Ię lupu l-o-ncunjurat
Şi la Simińic o plecat.
Simińic, meşt'er mai mare,
Iar d'in gură cuvânta:
— Dă-i, Doamńe-on bruj înaint'e,
Doară ię s-a-mped'ica
Şi prânzu mńi l-a vărsa
Şi napoi a înturna,
La pruncuţ ţâţă i-a da.
Ię bruju l-o-ncunjurat,
La Simińic o plecat.
Când cu prânzu o ajuns,
Simińic s-o pus pă plâns.
El d'in gură-şi cuvânta:
— Fraţâlor, meşt'erii mei,
Luaţi prânzul şi-l prânzâţi,
Că pe ię u-om zâdui.
El în braţă o lua
Şi pă zâd că o puńea.
Zâduit-o până-n brâu
Şi-o ieşit on fir d'e grâu;
Zâduit-o până-n barbă
Şi-o ieşit on fir d'e iarbă.
Ea d'in gură cuvânta:
— Simińic, meşt'er mai mare,
Nu t'e doare ińima,
Că-ţi zâduieşt'i fomeia?
Nu t'e doare sufletu,
Că-mi rămâńe pruncuţu?
Şi mă doare ińima,
Că cińe l-a legâna?
— Vântuţu, când a sufla,
Pă pruncuţ l-a legâna.
— Şi ţâţă cińe i-a da?
Vin caprele d'i la munt'e,
Cu ţâţă până-n jenunk'e,
Oarecare s-a-ndura,
Ţâţă la pruncuţ ńe-a da;
Careva s-a îndura
Şi ţâţă la prunc i-a da.

Medan, 122—124

Rogoz, j. Maramureş
Inf.: Samfira Şanta, 78 a.
Culeg.: V. Medan
8.VII.1978

MEŞTERUL SIMINIC

Colo-n jos pa prundurele
Zâduiesc tri zâdurele.
Care cum zâdu-l făcę,
Noaptea tăt să surupt'e.
— Haidaţi, fraţî să cinăm
Şi-apoi noi sa ńe culcăm,
Să ved'em că ce-om jisa.
Care ńevastă-a vińi
Cu prânzu mai d'imińeaţă,
P-aceie u-om zâdui.
Zâduit-au până-n brâu,
Răsărit-o-on şir d'e grâu;
Zâduit-au până-n barbă,
Rasarit-o-on şir d'e iarbă.

Medan, 127

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Rogoz, j. Maramureş
Inf.: Maria Herman, 70 a.
Culeg.: V. Medan,
8.VII.1978

MEŞTERUL SIMINIC

Colo-n jos pă prundurele
Zâduiesc tri frăţurele,
Care cum zâdu facę,
Noapt'ea tăt să surupt'ę.
Simińic d'in grai grăie:
— Haidaţi, mă fraţi, să cinăm
Şi-apoi noi să ńe culcăm,
Să ved'em că ce-om d'isa.
Care ńevastă-a vińi,
Noi în zâd u-om zâdui.
Ńevasta lui Simińic
D'emineaţă s-o sculat,
Şi pruncu l-o aşazat,
Şi prânzu şi l-o gatat,
La Simińic o alergat,
Simińic d'in grai graię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Dă-i, Doamńe-on bruj înaint'e,
Doară ię s-a-nt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi s-a înturna.
Ię bruju l-o-nconjurat
Şi prânzu nu l-o varsat,
La Simińic o alergat.
Simińic d'in grai graię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Dă-i, Doamńe-on lupu-naint'e,
Doară ię s-a-nspăimânta,
Prânzuţu şi l-a varsa
Şi napoi s-a înturna.
Ię lupu l-o-nconjurat
Şi-napoi n-o înturnat,
La Simińic o alergat.
Simińic d'in grai graię:
— Noi în zâd t'e-om zâdui.
— Nu t'e-a durę ińima,
Zâduind ńevasta ta?
Nu t'e-a durę sufletu,
Că-ţ rămâńe pruncuţu?
Şi cine l-a legâna?
— Boii-n coarne l-or loa,
Pa pruncuţ l-or legâna.
Or vińi ciut'e d'in munt'e,
Cu ţâţă până-n ğenunk'e,
Şi ele s-or îndura,
La pruncuţ ţâţă i-or da.
Zâduit-o până-n brâu,
Rasarit-o st'ic d'e grâu;
Zâduit-o până-n barbă,
Rasarit-o st'ic d'e iarbă.

Medan, 128—129

Rogoz, j. Maramureş
Inf.: Ioana Chira, 56 a.
Culeg.: V. Medan, 8.VII.1978

MEŞTERUL SIMINIC

Colo-n jos pa prundurele
Zâduiesc tri fraţurele.
Care cum zâdu-l facę,
Noapt'ea tăt să surupt'ę.
Simińic d'in grai graię:
— Hai, măi fraţi, noi să cinăm,
Apoi noi să ńe culcăm,
Să ved'em că ce-om jisa.
Care ńevastă-a vińi
Cu prânzu mai d'imińeaţă,
Tăt în zâd s-o zâduiască.
Nevasta lui Simińic
D'imineaţă s-o sculat
Şi prânzu şi l-o gatat,
Pruncu şi l-o aşezat,
La Simińic o alergat.
Simińic d'in grai graię:
— Doamńe, la ńevasta mę,
Dă-i, Doamńe-on bruj înaint'e,
Doară ię s-a-mpt'ed'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi-napoi a înturna.
Ię bruju l-o-ncunjurat,
Prânzu nu şi l-o varsat,
La Simińic o alergat.
Simińic d'in grai graię:
— Dă-i, Doamńe-on lup înaint'e,
Doară ię s-a-nspăimânta,
Prânzuţu şi l-a varsa
Şi-napoi a alerga.
Ię lupu l-o-ncunjurat,
La Simińic o alergat.
Dac-acolo o ajuns,
Simińic d'in grai graię:
— Haidaţi, măi fraţi, să prânzâm
Ş-api-n zâd s-o zâduim.
Ńevasta d'in grai graię:
— Nu t'e-a durę ińima
Zâduindu-ţi ńevasta?
Nu t'e-a durę sufletu,
Că-ţi rămâńe pruncuţu?
Şi cińe l-a legâna?
— Boii-n coarńe l-or lua
Şi pruncu l-or legâna.
— Da cińe l-a alapta?
— Că vin ciut'e d'i la munt'e,
Cu ţâţă până-n jenunk'e,
Şi ele s-or îndura,
La pruncuţ ţâţă i-or da.
Zâduit-o până-n brâu,
Rasarit-o-on st'ic d'e grâu;
Zâduit-o până-n barbă
Şi-o crescut on st'ic d'e iarbă.

Medan, 130—131

NĂSĂUD-MUREŞ 1, 1a

Nepos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Pălade Ţinca, 70 a.
Culeg.: Ion Taloş, 11.VIII.1961

CÂNTECUL MEŞTERULUI PETRE

/: Pe margina Dunării :/ mă,
/: Mere mńerla cu puii, mă, :/
/: La un pod d'e zâduit :/ mă,
Cu v-o zace zâdăraşi
Şi pe-atâţa meşt'eri mari, mă
Şi ii cât zâua zâd'ę, mă,
Noapt'ea tăt să năruię, mă,
/: Fraţâlor, făşem un sfat :/ mă,
Ce fomęie ńi-a vińi
Noi în zâd v-om zâdui, mă,
D'emińaţă s-o sculat, mă,
Şi prânzu şi l-o gătat, mă,
Şi pruncu că l-o scăldat,
Şi-n leagăn l-o legânat, mă,
/: Şi la Petrea c-o plecat :/ mă,
Iel d'in gură-o cuvântat:
— Da-u-ar Dumńezău, mă,
Să-i iasă-un lup în cărare,
Doară ię s-a spăimânta, mă,
/: Şi prânzu că l-a vărsa :/ mă,
Ię lupu l-o-ncunjurat
Şi la Petrea c-o plecat, mă.
Şi iel d'in gură-o cuvântat:
— Da-u-ar bunu Dumńezău,
Să-i iasă-un spt'in în cărare,
Doră ię s-a d-înţăpa, mă,
Şi prânzu că l-a vărsa
Şi la copt'il a-nturna, mă.
Ię spt'inu că l-o feritu,
Şi la Petrea c-o porńitu, mă.
Când la dânsu c-o sosât
Tăt cu lacrămńi şi cu plâns, mă:
— Petre, Petre, meşter mare,
M-aş ruga d'e-o cuvântare,
O nu-ţ place prânzu mńeu
O ţ-î dor d'e pruncul tău, mă?
— Nici îm place prânzu tău,
Nu mń-i dor d'e pruncul mńeu, mă;
Dac-oi găta d'e prânzit,
Pe t'ińe t'-oi zâdui, mă.
— Petre, Petre, meşt'er mare,
Io-am gâńit că şagă-ţ faci, mă,
/: Da' io văd că-n zâd' mă bagi :/ mă,
Io-am gâńit că şăguieşt'i,
Da' io văd că mă zâd'eşti, mă.
/: Cât o zâd'it pân' la prânz :/ mă,
Tăt cu lacrămn' şi cu plâns, mă,
Cât o zâd'it pân' l-amńaz, mă,
Tăt cu lacrămn' pe obraz, mă,
/: Cât o zâd'it pân' la cină :/
/: Cu lacrămn' şi cu suspină :/ mă,
— Petre, Petre, meşt'er mare,
M-aş ruga d'e-o cuvântare, mă:
D'in dalbe cosâţă-a mele
Fă tu doua păltińęle, mă,
/: Şi fă legănuţ d'in ięle :/ mă,
Când vântu mń-a trăgâna, mă,
Leagănu s-a legâna, mă,
Ş-a gând'i că-i maică-sa

Taloş 1962, p. 34—35

De la Pălade Ţânca au fost făcute înregistrări de mai multe ori: la 27.IX.1962, de către Radu Niculescu (a se vedea varianta *Năsăud-Mureş 2);* la 5.IV.1963 înregistrează, de la aceeaşi informatoare, Gottfried Habenicht. Diferenţele de text dintre varianta publicată de noi şi cea culeasă de G. Habenicht — pe care o numerotăm Năsăud-Mureş 1 a — sunt însă minore; le indicăm aici: varianta Habenicht conţine opt versuri în plus şi pierde patru versuri din varianta noastră; după v. 5 se intercalează: *Fraţâlor, fărtaţâlor, măi / (Şi) Noi d'e nouă ai zâd'imu, mă, //: Noapt'ea tăt ńe năruim:/* măi2; 6—7 lipsesc; între 10—11 se intercalează: *Ńevasta lu meşter mare;* 13: *... l-o culcat;* 14 lipseşte; între 20—21: *Ş-acasă că mn'-a-nturna, măi;* 29: *Ş-acasă că mn'a-nturna,* măi; 35: *Să mă rog d'e-o cuvântare, măi;* 38: *Mńie-m place...;* 39: *Şi nu mń-i dor d'e pruncul tău, măi;* 42 lipseşte; 43—46 se introduc după 54; după 52 se intercalează: *Ię d'in gur-o cuvântat;* 54: *Să mă rog d'e-o cuvântare;* între 54—55: — *Petre, Petre, meşter mare, / Să mă rog d'e-o cuvântare, măi.*

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITARĂ

NĂSĂUD-MUREŞ 2, 2a, 2b

Nepos, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Pălage Ţinca, 70 a.
Culeg.: Radu Niculescu
27.IX.1962
Mg. 2390 d

La Marźina Dunării, mă,
Męre mńierla cu pui, măi,
La un pod d'e zâduit, măi.
— Petre, Petre*, meşter mare,
Ne rugăm de-o cuvântare, măi:
Noi de nouă ai zâdim, măi,
Nǫpt'ea tăt ńe năruim, mă;
Noi aiś cât mai lucrăm
Niş-o hasnă nu avem.
Hai, frate, să faśem sfat.
Zâşe că care ńevastă vine întâie
cu prândzu, o băgăm în zâd.
Femeia lui baumaistăr...
Dimineaţa s-o sculat
Şi prânzu că l-o gătat
Şi pruncu că l-o culcat
Şî la Petre-o alergat
Iel din gur-o cuvântat, măi:
— Da-u-ar bunu Dumńezău
Să iasă un lup în cărare, mă,
Doară ia s-a spăimânta, mă,
Şi prândzu că l-a vărsa, mă,
Şi-napoi iar s-a-nturna
Ię lupu că l-o ferit
Şi la Petrea c-o pornit.
Iel din gur-o cuvântat:
— Da-u-ar bunu Dumńezău, mă,
Să ias-un spin în cărare,
Dǫră ię s-a d-înţepa, mă,
Şî prândzu că l-a vărsa, mă.
Şî iar acas a-nturna, mă.
Ia spinu că l-a ferit
Şî la Petrea c-o porńit, măi.
Cân la dânsu c-o sosât, măi,
Tot cu lacrămi şi cu plâns, măi,
Ię din gur-o dzâs aşę:
— Petre, Petre, meşter mare,
Să mă rog de-o cuvântare:
Or nu-ţ place prândzu tău,
Or ţi-i dor d'e pruncu tău, măi
— Mnie-m place prândzu tău
Nu mi-i dor de pruncu tău, măi
Dac-oi găta d'e prânzit, măi
Pe tine te-oi zâdui, măi.
Ię din gur-o cuvântat
— Petre, Petre, meşter mare,
Io am gâńit că şagă faśi, măi,
Da io văd că-n zâd mă baźi;
Io am gândit că şuguieşti,
Da io văd că mă zâd'eşti.
Cât o zâdit pân la prânz,
Tăt cu lacrămi şî cu plâns, măi;
Cât o zâdit pân-l-amńiaz,
Tăt cu lacrămi pe obraz, mă.
— Petre, Petre, meşter mare,
Să mă rog de-o cuvântare.
Din dalbe cosâţe-a mele
Fă tu două păltińel'e, măi
Şi-m fă legănuţ din iele, măi.
Cân vântu mi-a trăgăna
Leagănu s-a legăna
Ş-a gândi că-i maică-sa.

* „Aşela iera baumaistăru lor. Au fost doisprăzăşe fraţi — fraţi o fos tăţi."

„O soră a mę, mai bătrână (amu-i moartă), o kema Carolină — di la ię am ănvăţat-o".

Luăm ca punct de plecare textul dictat de informatoare; cele două înregistrări, realizate tot de Radu Niculescu, prezintă variaţii, dintre care menţionăm, în transcrierea noastră (2a): între 4—5 se intercalează: *Cu v-o zace sâtăraşi, măi / Şi pe-atâţa meşteri mari, mă;* 7—8: omise; 11: *Ce nevastă ne-a vini, măi, / Noi în zâd' vom zâdui, mă;* 12—15: *sculat: / Şi prânzu că l-o gătat / — Petre, Petre, meşter mare / Să mă rog de-o cuvântare, mă. / Ię pruncu şi l-o culcat, măi / Şi prânzu că l-o gătat, mă;* 22: *Şi acas...;* între 24—25: *Petre, Petre, meşter mare, / Săm mă rog de-o cuvântare, mă;* 28: *...spăimântare;* 30: *Şi la prunc iar a-nturna, măi;* 35: omis; 44: omis; 48: *ştăguieşi;* 59—61: omise.

În cea de a doua înregistrare la magnetofon (2b) găsim următoarele diferenţe de text faţă de cel publicat mai sus: 18: *Dă-i, Doamne-on lup în cărare;* 21: omis; 23: *...l-o-ncungiurat;* 44: omis; 48: *ştăguieşti.*

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITARA

Sângiorz-Băi, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Lupu Ban
Culeg.: Iustin Sohorca, 1924 (?)

CÂNTECUL MEŞTERULUI PETRE*

Pe marginea Dunării
Mere mńerla cu puii,
Pi la pod, pi la fruntari,
Nouă popi, nouă zidari,
Douăzeci de meşteri mari.
Foaie verd'e d'-arsinic
La pod mare de zidit.
Frunză verd'e d'in Bănat,
Podu lor în loc n-o stat;
Numa Petrea meşt'er mare
Îmi şedea, of, supărat
Şi d'in gură-a cuvântat:
— Frunză verd'e d'e doi brazi,
Ascultaţi-mă, voi fraţi,
Şi din lucru vă lăsaţi
Şi mereţi şi vă culcaţi,
Luaţi sama ce g'isaţi!
Cân a fost dimineaţa,
Petrea sus că să scula,
Cisme creţe că-ncălţa,
Pe oci negri să spăla
Şi d'in gură-i întreba:
— G'isat-aţi, voi fraţi, ceva?
— Frunză verd'e d'e căl'ine,
Noi n-am g'isat ńemńica.
— Frunză verd'e d'e dudău,
Staţi, fraţi, că voi spuńe ieu:
Cińe cu prânzu-a vińi,
D'imińeaţă c-a sosi,
Eu în zid că l-oi zâd'i.
Foaie verde, foaie creaţă,
Voi, fraţi, duceţi-v-acasă;
Dac-acasă îţi sosi,
Cu Măria vi-ţi tâńi,
Şi voi să-i spuńeţi aşa:
Cu prânzu nu să păzască,
D'imińeaţă nu-mi sosască,
D'imińeaţă d'e-a sosi,
Vai d'e mare scârb-a ci.
Ei acasă mń-o sosit,
Cu Măria s-o tâńit:
— Hai Mărie, draga mea,
Vai, Petrea ţ-o poruncit,
Cu prânzu să t'e păzeşti
D'imińeaţă să soseşti;
Cu prânzu nu t'-i păzi,
D'imińeaţă nu-i sosi,
Vai de mare scârbă-i ci.
Ea tare s-o spăimântat
Şi prânzu şi l-o gătat,
Pruncuţ mńic că ş-o scăldat,
În l'eagăn că l-o culcat,
La Petrea mń-o al'ergat.
Şi Petrea, cân-o vid'ea,
În genunchi să dân căd'ea
Se da, se îmbărbăta,
Şi-n picioare se scula
Lu Dumnezău se ruga:
— Dă, Doamńe, un spcin cărare [sic]
Doară ea s-a-mced'eca
Şi prânzu mń-i l-a vărsa
Şi napoi că s-a-nturna,

* Semnele diacritice, utilizate de culegător.

Eu o lună aş răbda
Şi ńemńica n-aş mânca.
Ea spcinu l-o-ncungiurat,
Mai d'e-a drept o al'ergat
Şi-n braţe l-o-mbrăţâşat,
Şi d'in gură-a cuvântat:
— Hai, Petre, ş-a mea soţie,
Care-am fost în cunuńie,
Doar nu-i place prânzu mńeu
Ori ţ-i dor d'e pruncu tău?
— Ba îmi place prânzu tău
Şi mń–i dor d'e pruncu mńeu...
Dac-oi găta de-a prânzi,
Prind'e-t'e-oi şi t'e-oi zid'i.
Ş-a zidit-o până-n prânz,
Tăt cu lacrămńi şi cu plâns
Ş-o zâd'it-o pân la brâu,
Vai ş-amar şi de-al mńeu şiu.
Ş-o zid'it-o pân la ţâţe,
Vai ş-amar d'e-a mńe cred'inţă.
Ş-o zid'it-o pân la cap,
— Vai, soţia mńe mń-o scap.
Ea d'in gură-a cuvântat:
— Auzi, Petre, a mea soţie,
Care-am fost la cununie:
Eu-am gâńit că şuguieşt'i,
Văd bińe că mă zid'eşti.
Ş-am gâńit că şagă-ţi faci,
Văd bińe că-n zid mă bagi.
Da-u-ar bunu Dumńezău
Că d'in două coast'e-a mel'e,
Crească două pălt'ińel'e:
S-a face l'angăn d'in el'e.
Cân vântu mń-a trăgăna,
L'angănu s-a l'engăna,
Pruncu mńeu mńi s-a culca;
Ş-or vińi oi d'i pe munt'e,
Mândre, dalbe şi cornut'e,
D'e palt'ini s-or scărpcina
Şi la prunc că s-or pl'eca
Ş-a gâńi că-i maică-sa.
Pruncuţu a suspcina
Ş-a spune cui l-a-ntreba:
Tată am şi mamă n-am,
Tată iest'e, cum mai est'e,
Mamă n-am nici d'e povest'e.
Amin.

Taloş 1962, p. 33—34*

* Manuscrisul lui Iustin Sohorca, director şcolar, ne-a fost pus la dispoziţie de Ion Brezu, în 1957.

Sângiorz-Băi, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ana Ban, 43 ani
Culeg.: Ion Taloş, 11.VIII.1961

BALADĂ: MEŞTERUL MANOLE

Pă margina Dunării
/:Treşe cloşca cu puii-*u* :/
Pi la pod, pi la zădari, măi,
Douăzăşi d'e meşt'eri mari.
Numa Petrea, meşt'er mare, mă,
Podu lor în loc nu sta-*le*, mă,
/: Cap d'e omu aştepta-*le* :/ măi.
— Fraţi, frăţâuoriu mńei-*u*,
Puńe-vi-ţ şi vi-ţ culca-*u*, mă
D'imińaţă vi-ţ scula-*u*,
Cińe cu prânzu-a vińi-*u*,
/:Prind'e-u-om şi u-om zâd'i-*u*:/ mă,
Ii s-o pus şi s-o culcat*u*
D'imińaţă s-o sculat*u*, mă /:
Şi acasă-o al'ergat*u*, :/
Măriii i-o cuvântat*u*:
— Măi Mărie, fătu-mńeu, mă,
Poruncitu-ţ-o Petrea-*u*
Cu prânzu să t'e păzăşt'i-*u*, mă,
D'imińaţă să porńeşt'i-*u*;
Cu prânzu nu t'-i păzi,
D'imińaţă nu-i porńi,
Vai d'e mare bai îi şi-*le*, mă.
La fântână-o-al'ergat*u*
Şi d'in gură-o cuvântat*u*, mă:
— Măi fântână, fătu-mńeu,
Săca-ţ-ar izvoru tău,
Să nu şie apă-n sat*u*, măi,
/:Pân t'-a zâd'i-a mńeu bărbat*u*:/ mă,
Înapoi că s-o-nturnat*u*
/: Şi pruncu şi i-o culcat*u* :/
Şi la Petrea-o-alergat*u*, mă...
Când Petrea că mń-o vid'e-*le*,
În genunk'i că în căd'e-*le*, mă;
Iel iară să-mbărbăta-*u*,
În pt'işoare să scula,
Lu Dumńezău să ruga:
— Dă-i, Doamńe-on spt'in în cărare, mă,
Doară ię s-a-mpt'il'eca
Şi prânzu şi l-a vărsa-*le*, mă,
/: Că tri zâle n-aş mânca :/ -*le*
Ię spt'inu l-o-ncungiurat*u*,
Mai d'epart'e-o al'ergat*u*, mă,
Şi Petrea s-o supărat;
Şi iară că să ruga-*le*, mă:
— Dă-i, Doamńe-on lup în cărare,
Că doară ię s-a-nspăimânta
Şi prânzu mńi l-a vărsa
Şi-napoi că s-a-nturna-*le*, mă
/: Că tri zâle n-aş mânca-*le* :/ mă,
Ię lupu l-o-ncungiurat*u*
Mai d'epart'e-o al'ergat*u*.
Când la Petrea d'e-m sosą-*u*, mă,
/: Prânzu că i-l pregăt'e-*u* :/ mă,
Şi d'in gură-aşe-i zâse-*u*:
— Vai, măi, Petre, fătu-mńeu,
Ori nu-ţ place prânzu mńeu,
Ori ţ-î dor d'e pruncul tău, mă?
— Ba îm place prânzu tău
Şi mńi-i dor d'e pruncu mńeu, mă,
Dac-oi găta d'e prânzât*u*,
/: Prind'e-t'-oi şi t'-oi zâd'i-*u* :/
Dac-o gătat d'e prânzât*u*, mă,
/: Prinsu-u-o ş-o zâduit*u* :/ mă,
/: Ş-o zâd'it-o pân la brâu :/

Şi vai şi amar d'-a mńeu fiu :/ mă,
/: Ş-o zâd'it-o pân la ţâţă :/ mă,
/: Vai ş-amar d'-a mę cred'inţă :/
Ş-o zâd'it-o pân la capu, mă,
/: Vai, soţâia mę mń-o scapu :/ mă,
/: Şi ię d'in gură-o cuvântatu :/
— Vai, măi Petre, fătu-mńeu,
Am gâńit că şuguieşt'i-*u*, mă,
/:Da văd bińe că mă zâd'eşt'i-*u*:/ mă,
/: Ş-am gâńit că şagă faci :/
Da văd bińe că-n zâd' mă bagi, mă,
Da-u-ar bunu Dumńezău
Că d'in ięs pt'icioare-a męle, mă,
Facę-ar două legâńęle,
Vai şi d'in ieşt'a uăt'işori
Or creşt'e doi pălt'işori
Ş-or vińi vaci d'i pă munt'e, mă,
/: Mândre dalbe şi cornut'e :/ mă,
D'e palt'ini s-or scărpt'ina-*le*
Leagănu s-a legăna
Şi la prunc s-or apleca
Ş-a gâńi că-i mamă-sa-*le*, mă

Taloş 1962, p. 31—33

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY

Sângiorz-Băi, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Ana Mătăluc, 45 a.
Culeg.: Gottfried Habenicht
IV. 1963
Transcris: Ion Taloş

CÂNTAREA LU PETRE, MEŞTER MARE

Pe marjina Dunării
Tręce cloşca cu puii*re*, mă,
Pi la pod, pi la zâdari*u*,
Dǫuăzăci d'e meşt'eri mari*u*, mă,
Da numa Petre, meşter mare,
Podu lor în loc nu sta*le*, mă,
/: Cap d'e omu aşteptale,:/, mă,
Iel d'in gură-i cuvânta*le*, mă:
— Fraţî, frăţâorii mńei*u*,
Pune-vi-ţ şi vi-ţ culca*u*, mă,
Luaţ sama ce-ţ d'isa*u*,
Dimineaţă vi-ţ scula*u*, mă,
Şî acasă-ţ alerga*u*, mă,
Pe Măria-ţ tâmpina*u*,
D'in gură i-ţ cuvânta*u*, mă:
— Măi, Mărie, fătu-mn'eu*u*,
Poroncitu-ţ-o Petrea*le*, mă,
Cu prânzu nu t'e păzî*u*,
D'imińeaţă nu porni*u*,
Că d'e cu prânzu d'e t'-i păzî*u*, mă,
D'imińeaţă d'e-i porni*u*,
Vai d'e mare bai îi şi*u*, mă.
Ii acas-o alerga*tu*, mă,
Pe Măria-o-ntâmpt'ina*tu*,
D'in gură i-o cuvântat*u*:
— Măi Mărie, fătu-mńeu*u*,
Poroncitu-ţ-o Petrea*le*, mă,
Cu prânzu să t'e păzăşt'i*u*,
D'imińeaţă să porńeşt'i*u*, mă;
Cu prânzu nu t'-i păzî,
D'imińeaţă nu-i porńi*u*, mă,
/: Vai d'e mare bai îi şi :/ -*u*$_2$.

Ię napoi că s-o-nturna*tu*, mă,
Ş-acasă-o alerga*tu*
Şî pruncu şî l-o culca*tu*, mă,
/: Şî apă s-o-nturna*tu* :/
Şî d'in gură-o cuvânta*tu*, mă:
— Vai, fântână, dragu mńeu,
Săca-ţ-ar izvoru tău, mă,
Să nu şie apă-n sa*tu*, mă,
Pân t'e-a zâd'i-a mn'eu bărba*tu*,
Şî napoi că s-o-nturna*tu*, mă.
Şî prânzu şi l-o gătat*u*,
Şi la Petrea-o alerga*tu*, mă,
Şî Petrea, cân mń-o vid*ęle*,
În genunt'i că îm căd*ęle*
Şî d'in gur-aşę zâc*ęle*, mă:
— Dă-i, Doamńe-on spt'in în cărare,
Dǫră ię s-a-mpt'elec*ale*, mă
Şî prânzu mńi l-a vărs*ale*,
/: Că tri zâle n-aş mânca :/ *u*, mă$_2$.
Ię spt'inu l-o-ncunjiura*tu*,
Mai d'epart'e-o alerga*tu*, mă.
Iel d'in gură-o cuvântat*u*:
— Dă-i, Doamńe-on lup în cărare,
Dǫră ię s-a-nspăimânta*le*, mă,
Şî prânzu că l-a vărsa,
Că tri zâle n-aş mânca*u*, mă,
Ię lupu l-o-ncunjiura*tu*, mă,
/: Mai d'epart'e-o alerga*tu* :/ mă$_2$
Şî la Petrea cân sosa,
Ię d'in gur-aşe-m zâc*ęle*, mă:
/:— Vai, ce eşti, Petre, supăra*tu*:/ ?
Dǫr nu-ţ place prânzul mńeu, mă,

/:Or ţ-î dor d'e pruncul tău:/ mă,?
— Ba îm place prânzu tău, mă,
/:Şî mń-i dor d'e pruncu mńeu:/, mă$_2$,
Dac-om găta d'e prânzât,
Prind'e-t'e-oi, t'e-oi zâdui*u*, mă.
Dac-o gătat d'e prânzâ*tu*
/: O prins-o ş-o zâdui*tu* :/, mă$_2$;
Ş-o zâdit-o pân la brâu*u*
Şî vai şî amar şi d'e-a mńeu fiu, mă;
Ş-o zâdit-o pân la ţâţă,
Vai ş-amar d'e-a mę cred'inţă;
Ş-o zâd'it-o pân la cap*u*, mă,
Vai soţâia mę mń-o scap*u*.
Ię d'in gur-o cuvântat*u*, mă:
— Vai, Petre, ş-a mę soţâie,
Care-am fost-în cunuńie,
Io-am gâńit că şăguieşt'i*u*, mă,
/: Văd bińe că mă zâd'eşt'i*u* :/, mă;
Ş-an gâńit c-o şagă faci*u*,
Văd bińe că-n zâd' mă bagi*u*;
Da-u-ar bunu Dumńezău, mă,
C-or vińi vaci d'i pe munt'e,
Mândre, dalbe şî cornut'e, mă,
/: Şî la prunc s-or apleca :/ u_1
Ş-a gâńi că-i mamă-sa*u*, mă.

Cea de a doua înregistrare a lui G. Habenicht (4b), realizată în aceeaşi zi, cunoaşte sensibile modificări de text: *Zâd'iu lor în loc...*; 8, 11: omise; în loc de 13—15: *Cińe cu prânzu-a vińiu, /: Prind'e-u-om şi u-om zâd'iu :/; Ii s-o pus şi s-o culcatu, / D'imińeaţa s-o sculatu / /: Şî acas-o alergatu :/ Măriii i-o cuvântatu;* în loc de 18—36: *Cu prânzu să t'e păzăşt'iu, / D'imińeaţă să pońeşt'iu; / Cu prânzu nu t'-i păzî, / Dimińeaţă nu-i pońi, / Vai d'e mare bai îi şile; / La fântân-o alergatu;* 37: *— Măi fântână, fătu-mńeuu;* 43: */: Şî pruncu şî l-o culcatu :/;* în loc de 46: *Iel iară să-mbărbătau, mă, / În pt'icioare să scula, / Lu Dumńezău să ruga;* în loc de 54: *Şî Petrea să supăra / Şî iară că să rugale, mă;* între 57—58: *Şî napoi că s-a-nturnale;* între 61—62: *Prânzu că i-l pregăt'ęu;* 63: *— Vai, vai, Petre, fătu-mńeuu;* 79: *— Vai, măi Petre, fătu-mńeu;* 80: omis; după 85: *Că d'in ięs pt'icioare-a męle, mă / Face-ar două legâńęle; / Vai şî d'in ieşt'ea uăt'işori / Or creşt'e doi pălt'işori; / Ş-or vińi vaci d'i pă munt'e, mă, / /: Mândre, dalbe şî cornut'e :/, mă$_2$, / D'e palt'ini s-or scărpt'inale, / Leagănu s-a legăna, / Şi la prunc s-or apleca / Ş-a gâńi că-i mamă-sau, mă.*

NĂSĂUD-MUREŞ 5, 5a, 5b

Iad, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Lucreţia Trandafir a lui Laios, 32 a.
Culeg.: Radu Niculescu
2.X.1962
Mg. 2391 C

Pe margina Dunării
Męre mn'erla cu puii,
Pe la pod, pe la fruntari
Nǫuă popci, nǫuă zâdari
Dǫuăzăşi de meşteri mari.
Foaie verde de-arşînic
L-on pod mare de zâdit
Foaie verde din Banat
Podu lor în loc n-o stat
Cap de om o aşteptat.
Numa Petrea, meşter mare,
Iel şedę cam supărat
Nebăut şi nemâncat
Cu clopu pă oki lăsat
Şî din gur-o cuvântat:
— Fǫie vęrde de doi brazi
Ascultaţi-mă, voi fraţi,
Şî din lucru vă lăsaţi
Şî męreţi şi vă culcaţi.
Băgaţi sama şe visaţi.
Cân o fos dimineaţa
Petrea sus că să scula
Pe ot'i negri să spăla
Freză neagră peptăna
Şî din gură-i-întreba:
— Zisat-aţi, voi fraţi, ceva?
— Foaie verde secărică,
Dar noi n-am zisat ńimńică.
— Foaie verde de dudău
Staţ, fraţi, că v-oi spune ieu.
Sińe cu prânzu-a vińi
Dimineaţa c-a sosi
Ieu în zâd că l-oi zâdi.
Foaie verde iarbă deasă,
Dar voi, fraţi, vi-ţi duce-acasă,
Cu Măria vi-ţi tâlni
Şî iei i-ţ spune aşa:
Cu prânzu nu să grăbească,
Dimineaţa nu sosească;
Cu prânzu de s-a păzî
Dimineaţa de-a sosî,
De mare scandal om fi.
Iei acasă că s-o dus
Cu Măria s-o-ntâlnit
Şi din gur-o cuvântat:
— Vai, Mărie, draga mę,
Iar Petrea ţ-o poruncit
Cu prânzu să te păzeşti,
Dimineaţă să-m soseşti;
Cu prânzu nu t'i-i păzî,
Dimineaţă nu-i sosî,
De mare scandal îţ fi.
Ię tare s-o supărat
La fântân-o alergat
Şî din gur-o cuvântat:
— Vai, fântână, draga mę,
Da-u-ar bunu Dumnezău
Să-ţi sęce izvoru tău.
Să nu fie apă-n sat,
Pân te-ar zâdi-al meu bărbat.
Şî-napoi că s-o-nturnat
Şî prânzu că l-o gătat

Şî la Petrea-o-alergat.
Şî Petrea, cân o vedea,
În genunt'i iel şî cădea
Şî să da, să-mbărbătă,
Şî de-acolo să scula,
Lu Dumnezău să ruga:
— Dă-i, Dọmne-un lup în cărare,
Doară ię s-a spăimânta
Şî prânzu că l-a vărsa.
Ieu o lună c-aş răbda
Şî nimica n-aş mânca.
Ię lupu l-o-nconjurat
Mai de-a dreptu-o alergat,
Pe Petrea l-o-brăţoşat
Şî din gur-o cuvântat:
— Ş-auzi, Petre-a mę soţâie,
Care-am fost în cununie,
Dọr nu-ţ place prânzu mńeu
Or ţî-i dor de pruncu tău?
— Ba îmi place prânzu tău
Şî mńi-i dor de pruncu tău.
Dac-or gătat de prânzât
Prinde-te-oi şî te-oi zâdi.
Dac-o gătat de prânzit
Prinsu-o ş-o zâduit.
Ş-o zâdit-o pân la prânz
Tot cu lacrămi şi cu plâns.
Ş-o zâdit-o pân la brâu
— Vai ş-amar şî de-al mńeu fiu;
Ş-o zâdit-o până-n cap
— Vai soţâia mę mńi-o scap.
Ia din gur-o cuvântat:
— Ş-auzi, Petre-a mea soţâie,
Care-am fost în cununie,
Io-am gânit că şagă faci
Văd bine că-n zâd mă bagi.
Da-u-ar bunu Dumńiezău
Ca din iest tri coaste-a męle
Să iasă tri păltinele
Să fie leangăn în ięle;
Vântu, cân mi-a trăgăna,
Leangănu s-a lengăna
Pruncu mńeu mńi s-a culca;
Ş-or vini vaci de la munte
Mândre, albe şî cornute
Şî la prunc s-or apleca,
Ş-a gâni să-i maică-sa.

Într-o altă variantă înregistrată de Radu Niculescu (5a) şi transcrisă de noi după banda magnetică, textul se modifică după cum urmează: după v. 10 se repetă, în bloc, v. 8—10; 15, 19, 20 sunt omise; între 19—20, inf. vrea să introducă două versuri, dar se încurcă şi rămâne numai: *Foaie verd'e ca iarba;* 38: ... *păzască;* 43: omis; între 44—45 se intercalează: *Şi Măriii i-o spus aşa;* 45: omis; între 52—53: *Ię d'in gur-o cuvântat;* 66, 67, 68: omise; 69: ... *spt'in;* 70: *s-a-mpt'eleca;* între 91—92 se intercalează: *Ş-o zâd'it-o pân la ţâţă,* / Vai ş-amar *d'e-a mę cred'inţă;* între 96—97: *Io-am gânit că şuguieşt'i,* / *Văd bine că mă zâd'eşt'i;* 101—102: *S-ar face tri păltin'ele* / *Ş-a creşt'e-on leangăn în ięle;* inf. repetă: 14, 109.

Înregistrarea lui G. Habenicht (IV. 1963), transcrisă de noi după bandă magnetică (5b), cunoaşte următoarele diferenţe faţă de textul publicat mai sus: 7: se repetă; 8: ... *d'e bănat;* 14: se repetă; 15: omis; 20: omis; 23 schimbă locul

cu 24; 24: *Chică ...;* 27: *... d'e călină;* 28: *Ba ...;* 29—30: se repetă în bloc; 37: *Şî ii voi i-ţ spuńe-aşa;* 42: *Vai, d'e mare scârb-om şi;* 45: omis; 52: *Vai de mare scârbă-ţ şi;* 53: *Măria s-o supărat;* 66, 67, 68: omise; 69: *... spt'in;* 70: *... s-a-mpt'eleca;* între 73—74: *Iel să da, să-mbărbăta, / La Dumńezău să ruga: / — Dă-i, Doamńe,-on lupu-n cărare, / Doră ię s-a-nspăimânta / Şi prânzu şi l-ar vărsa;* între 91—92: *Ş-o zâd'it-o pân la ţâţă / Vai ş-amar d'e-a mę cred'inţă;* între 98—99: *Io-am gâńit că şuguieşt'i, / Văd bińe că mă zâd'eşt'i;* 101—102: *S-ar face tri păltińęle / Ş-a creşte-on leagăn în ięle;* între 107—108: *D'e palt'ińi s-or scărpt'ina;* 109: se repetă.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

NĂSĂUD-MUREŞ 6

Grebeniş, j. Mureş
Inf.: Ilie Cordoş, Rafila Legman, Ioan Hărţăgan, Emil Pop
Culeg.: Vasile Pop

Pe marginea Dunării
Doi colindăm, Doamne*
Constantin, zidar mai mare,
Mănăstirea ziduiare.
Ziduia până la prânzu
Tăt cu lacrimi şi cu plânsu,
Ziduia până l-amiazî,
Tăt cu lacrimi pe obrazî,
Căci ce ziua ziduiare,
Noaptea tăt se risipeare.
Constantin, când se culcare,
Lui Dumnezeu se rugare:
— Dă-mi, Doamne, şi mie-un jisu,
Ca să-mi steie zidu susu.
Dumnezeu l-o ascultatu,
Lui Constantin jis i-o datu:
Până-n răsărit de soare
Cap de om să puie-n coarne.
Constantin, când s-a sculatu,
Faţa albă şi-a spălatu
Şi din gură-a cuvântat:
— Tu Ileană, draga mea,
Cu prânzu nu te silire.
Ileana nu-a ascultat,
La Constantin a alergat.
Constantin, când o vedea,
Toată puterea-i pierea
Şi la Domnul se ruga:
— Dă-i, Doamne, vreun rug în cale,
Ca să-şi verse-a ei mâncare.
Ea rugu l-o-nconjurat,
Mâncarea nu a vărsat,
La Constantin a alergat.
Constantin, când o vedea,
Tare rău se supăra
Şi la Domnul se ruga:
— Dă-i, Doamne, vreun lup în cale,
Doar de el s-a-nspăimânta,
Mâncarea o va vărsa,
Şi napoi s-o înturna.
Ea lupu l-o-nconjurat,
Mâncarea nu a vărsat,
La Constantin a alergat.
Constantin, când o vedea,
Tare rău se supăra
Şi la Domnul se ruga:
— Dă-i, Doamne, vreun şarpe-n cale,
Doar de el s-o-nspăimânta,
Mâncarea o va vărsa,
Şi napoi s-o înturna.
Ea şarpele l-o-nconjurat,
Mâncarea nu a vărsat,
La Constantin a alergat.
Constantin, când o vedea,
În braţe o-mbrăţişa
Şi în gură-o săruta.
— Constantine, Constantine,
Nu ştiu glumă-i ori e râs,
Dar tu prea tare m-ai strâns.
— Nici nu-i glumă, nici nu-i râs,
Că viaţa ţi s-o stâns.
— Constantine, Constantine,
Noi avem copii şi-or plânge.
— Ori or plânge, ori n-or plânge,
De la tine n-or mai suge.
Constantin o-mbrăţişa

* Refren, se repetă după fiecare vers.

Şi în zid o aşeza.
Cum glia-o punea sus,
Pe Ileana o cam strâns.
— Constantine, Constantine,
Spune-mi, dragă, ce-i cu mine?
— Cu tine, Ileană-i bine,
Nu mai am poveşti cu tine.
Cum se urcă glidile [gliile?],
I se gată zilile.
Constantin din grai grăia:
— Tu, Ileană, dragă mea,
Am visat un vis aşa,
Că de tine m-oi scăpa,
Ileană, dragă Ileană.
— Constantine, Constantine,
Din două ţâţe-a mele
S-or face azi fântânele,
Copiii s-or adăpa,
Şi-or gândi că-i maică-sa.
Din două cosiţ-a mele
Creşte-or două vlădiţele,
Tu fă leagăn din ele;
Când vântu-o trăgăna,
Copiii mei s-or legăna,
Iar când ploaia a ploua,
Copiii mei s-or scălda
Şi-or gândi că-i maică-sa.

Pop 1969; cf. şi Pop 1978, 170—172.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Rebra, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Lucreţia Găvriloaie, 77 a.
Culeg.: Ion Taloş
26.VII.1969

Şapte maistări o lucrat
La un pod în Ţaligrad.
Podu tăt s-o surupat
Păn-o făcut legătură,
Între maistori o măsură,
Care-a vin'i mai îndată,
Aşeia-a h'i îngropată.
Carea h'i mai şinstită,
În zâd a h'i zâduită.
Ş-o zâd'it-o până-n ţâţă
Vai ş-amar d'e-a mę cred'inţă.

Ii o pus [2 maistări şi Manole] jurământ că care fomęie a vińi mai întâie cu mâncarea. O vińit a lui Manole. O zâs: of şi de-a mę soart'e. O văzut-o şi i-o făcut cu mâna să nu vie, da ię o vińit măi tare, că o gâńit că-i faşe cu mâna să vie măi tare.

— Bună zua, soţâie
— Nu trăbuię să vie.
O zâd'it-o până-n ţâţă
Ş-o zâs: Vai şi d'e-a mę cred'inţă.
Legănuţ d'e păl'inuţ!

„O cântat-o nişte femei la noi la căpălit: Paraschiva lui Filip ţiganu; o fo' măritată cu on şeteraş".

NĂSĂUD-MUREŞ 8, 8a—8h

Sângiorz, j. Bistriţa-Năsăud
Ileana Poleac (Domidoaie), 68 a.
Culeg.: Radu Niculescu,
26.IX.1962

Dară s-o făcut lucrare
Hai, lai, lai, la, la-*re*
Iei doisprăzăce meşteri mari
Iei tăt şi vai lucra*re*
Da hai, hai, lai, lai, la la-re
Sî lucrarea nu ie sta*re*
Domne, domne şe să şie
Că lucrarea nu ne sta*re*.
Dară iei s-o hotărâ*tu*
Ca lucrarea să ne steie
Dară ei s-o vorovi*tu*
Sî laolalt-o vai jura*tu:*
Care muiere-a veni*re*
În zid vai, noi s-o zădi*mu*
Ca lucrarea să ne steie.
Dar paleru şel mai mare
Iel din gur-o cuvântat*u:*
— Vie care mi-a veni*re*
Num-a me, vai, să nu vie
Domne dă-i on spcin în cale
Ca să nu vie aşe tare.
Dă-i domne ş-o zăbozeşte
Hai, hai, lai, lai, la, la-re
C-aişa să nu sosască
Ca să nu mni-o, vai, zădească.
Da ie tare s-o grăbi*tu*
Şi la soţâi-o porni*tu*.
— Da bună zâua, paler mare,
Hai că-i gata de mâncare.
— Da soţâie, soţioară
Vai, amar de ie mâncare
Dară iel să vai, plânze
Zădari-n zăd o băgară
Şî pe dânsa o zădiră.
Domne graba şe i-ai dat-o
De-aşa iute o plecat*u*
Şî în zăd iei o băgat-o.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Zau de Câmpie, j. Mureş
Inf.: Augustin Stuparu, 59 a.
Culeg.: Vasile Pop, 1974

BALADA „CONSTANTIN ZIDARU"

Pe marginea Dunării,
Domnului, domnului domn
(refren)
În ţara Rumâniii.
Trei zidari tăt ziduiau,
Domnului, domnului domn
Ziua-ntreagă tăt munceau,
Dar ce ziua se zidea,
Domnului, domnului domn
Noaptea tăt se dărâma.
Constantin, bărbat înalt,
Lui Dumnezeu s-o rugat
Să viseze-un vis la noapte,
Că de zidit nu se poate.
Constantin a adormit,
În vis i s-a năzărit
Că zidu nu i-a sta sus,
Până cap de om nu-i pus.
Constantin s-a deşteptat,
Pe zidari i-a adunat
Şi le-a spus lor visul lui
Visat după gândul lui.
Când de vis au auzit
Între ei s-au hotărât:
Va fi zidită oricare
Ce va veni cu mâncare.
Constantin în câmp s-a dus
Şi pe rugăciuni s-a pus:
— Dă, Doamne, c-a mea soţie
Azi la mine să nu vie;
Dă, Doamne, c-a mea nevastă
Să-şi găsească lucru acasă,
Fă-o să mai zăbovească,
La mine să nu pornească.
Când ruga şi-o terminat
Înspre vale s-a uitat
Şi-o văzut venind în grabă
Pe Ileana lui cea dragă,
Că ea acasă s-o silit'
Şi toate le-o rânduit
Şi-o pus prânzu la gătat,
La Constantin a alergat.
Constantin s-o supărat
Şi din grai o cuvântat:
— Dă, Doamne, o ploaie mare,
Să-mi oprească mândra-n cale.
Nici vorba nu o gătat,
Dumnezeu ploaie a dat;
A plouat o ploaie mare,
De-a făcut tăt dealul vale,
Dar Ileana tăt vinea,
Nici de apă nu-i păsa;
Nici de apă, nici de vânt,
Căci avea ceva în gând.
Constantin, când o vedea,
Lui Dumnezeu se ruga:
— Dă-i, Doamne, un rug spinos,
Să-mi atragă mândra jos.
Poate prânzu l-o vărsa
Şi-napoi s-o înturna
Şi pân-ajunge-acas',
Înapoi nu vine azi.
Ea rugul l-o ocolit
Şi la drum iar o pornit,
Mai cu dor, mai cu soroc,
Parcă-i mântută de foc.

Constantin se ruga iară:
— Dă-i, Doamne, nainte-o fiară,
Doar de ea s-o-nspăimânta
Şi-napoi s-a înturna.
Ileana, când o a zărit,
Fiara o a ocolit
Şi la drum iar o pornit
La bărbatul ei iubit.
Ileana se apropia,
Constantin tăt tremura
Şi se ruga acum în gând
Către Dumnezeu cel sfânt:
Să deie Dumnezeu sfântu
Ca să se rupă pământu,
S-o facă să-ntârzie
Şi la mine să nu vie.
Dar Ileana, săraca,
Nici de asta nu-i păsa.
A venit din piatră-n piatră
La bărbatul ei îndată.
Când o ajuns la bărbat,
Ea de mână l-o luat;
— Hai, mănâncă, — ea i-o zis.
El nu mai putea de plâns
De mână o apucat,
Pe schelă sus o urcat
Şi-o-nceput a o zidi,
Ea credea că va glumi.
Ileana la el privea
Şi din ochii ei zâmbea,
Dar Constantin îi da zor
Şi zidu creştea cu spor.
Atunci Ileana a oftat
Şi din gur-o cuvântat:
— Constantine, Constantine,
Nu ştiu glumă faci cu mine,
Nu ştiu glumă ori adins,
Că zidu tare m-o strâns,
Zidul tare mă strânge
Şi viaţa mi se stinge
Şi acasă îs copii
Nu ştiu cine i-o griji?
Şi copiii-s mititei,
Cine s-o griji de ei?
— Copiii mi i-o griji,
Soarele când a-ncălzi;
Copiii mi i-o spăla
Ploaia când o ploua;
Copiii i-o legăna
Vântu când o trăgăna.
— Copiii cine i-o hrăni?
— Dumnezeu dac-o voi.
— Dar pe tine, Constantine,
Cine te-a griji mai bine?
Aşa cum te-am grijit eu
Nu te-a griji Dumnezeu.

Pop, 1978, p. 166—169.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Şăulia, j. Mureş
Inf.: Valentina Achim, 16 a.
Culeg.: Vasile Pop, 1965

CONSTANCIN ŞI ILEANA

Pe marginea Dunării-*u*
Căci florile-a mărului*
Trei zidari o zidui-*u*
Constancin, zidar mai mare,
Mănăstire ziduia-*re.*
Ziduia până la prânz-*u,*
Tăt cu lacrimi şi cu plâns-*u,*
Căci ce ziua ziduia-*re,*
Noaptea tăt se risipea-*re.*
El din grai aş-o grăit-*u*:
— Dă-mi, Doamne, şi mie-un jis-*u,*
Doar mi-a sta zidu în sus-*u.*
Dumnezeu lui jis i-o dat-*u,*
Dară zidu-n sus n-o stat-*u,*
Până cap de om n-o dat-*u.*
— Constancine, Constancine,
Până-n răsărit de soare
Pune-un trup de muiere.
Duminecă dimineaţa
Nevasta lui Constancin
De cu noapte s-o sculat-*u,*
Faţa albă şi-o spălat-*u*
Şi pe cap s-o ceptănat-*u.*
Ea prânzu şi l-o gătat-*u*
La Constancin o alergat-*u.*
Constancin, când o vedea-*re,*
El din grai aşa grăia-*re*:
— Uite, Doamne, uite dragă,
Mie-mi vine nevasta
Cu mâncare, săraca.
Constancin, când o vedea-*re,*
La Dumnezeu se ruga-*re*:
— Dă-i, Doamne, un rug în cale,
Doar de rug s-o-piedeca-*re.*
Mâncarea o va vărsa-*re,*
Şi-napoi s-o înturna-*re.*
Ea rugu l-o înconjurat,
La Constancin o alergat.
Constancin, când o vedea-*re,*
Lui Dumnezeu se ruga-*re*:
— Dă-i, Doamne, un şarpe-n cale,
Doar de el s-o-nspăimânta-*re,*
O vărsa a ei mâncare
Şi-napoi s-o înturna-*re.*
Dumnezeu l-o ascultat-*u,*
În cale şarpe i-o dat-*u.*
Ea şarpele l-o-nconjurat-*u,*
La Constancin o alergat-*u.*
Constancin, când o vedea-*re,*
Lui Dumnezeu se ruga-*re*:
— Dă-i, Doamne, un lup în cale,
Doar de lup s-o-nspăimânta-*re*
Şi napoi s-o înturna-*re.*
Ea lupu, l-o-nconjurat-*u,*
La Constancin o alergat-*u.*
Constancin, când o vedea-*re,*
În braţe o-mbrăţişa-*re,*
Trupu-n zid îl aşeza-*re,*
Iar Ilean-aşa grăia-*re*:
— Constancine, Constancine,
Nu ştiu vis îi ori adins-*u,*
Că tu prea tare m-ai strâns-*u.*

* Refren; se repetă după fiecare vers.

— Constancine, Constancine,
Spune, dragă ce-i cu mine?
Zidu rău mă strânge
Copilaşu-mi plânge.
— Ori a plânge, ori n-o plânge,
Ţâţă de la tin' n-o suge.
— Constancine, Constancine,
Din două cosiţe-a mele
Creşte-or două vlădiţele,
Tu fă leagăn din ele.
Şi când vântu-o vâjâii-*u*
Copilaşul s-o trezi-*u*.
Iar când vântu-o trăgăna-*re*
Copilaşul s-o scula-*re*
Şi-o gândi că-i maică-sa-*re*.

Pop, 1978, p. 173—175.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Gherla, j. Cluj
Inf.: Iuliana Simon, 64 a.
Culeg.: V. Medan, 24.VII.1964

MEŞTERUL CONSTANTIN

Pă margina Dunării
O mănăstire zâd'i,
Macar cât zâua zâd'ea,
Noapt'ea tot să risipea.
Constant'in îi om cu minte,
Lui Dumńezo s-o rugat
Ca să-i deie lui pân jis
Cum să steie şi-a lui zâd.
Dumńezo l-o asculatat,
Şi noapt'ea pân jis i-o dat
Să zâd'ească cap de om,
D'int-a lor tustri soţâi,
Care-a veńit mai întâi.
Constant'in îi om cu mint'e,
D'imińeaţă s-o sculat
Şi pă obraz s-o spălat,
Lui Dumńezo s-o rugat,
Ńevestii i-o cuvântat:
— Ńevastă, dragă ńevastă,
Nu păzî cu prânzu tare,
Până-n răsărit d'e soare.
Ńevasta nu l-o-ascultat,
D'imińeaţă s-o sculat
Şi ea prânzu l-o gătat,
La Constant'in o alergat.
Constant'in, când o vedea,
Toată put'erea-i perea,

/: Pă margina Dunării :/
Domnului, Domnului, Domn*
O mănăstire zidi.
Iar cât ziua o zidi,
Noaptea tot să râsâpi (refren)
Noaptea tot să râsâpti.
/: Constantin e om cu minte :/
refren
Lui Dumnezău s-au rugat.

Lui Dumńezău s-o rugat
Să-i îndrept'e lup în cale.
Dumńezău l-o ascultat,
Lup în cale i-o-ndreptat,
Ńevasta s-o spăimântat,
Da napoi n-o înturnat,
La Constant'in o alergat...
Constant'in, cân' o ved'ea,
Toată puterea-i perea.

Medan, 1979, p. 105—106.

* Refren. Transcrierea textelor acestei colecţii e făcută foarte sumar de către culegător. Am transcris şi am aşezat în paralel, spre comparare, partea înregistrată pe bandă magnetică de către culegător (Arhiva de folclor Cluj, Mg. 819 a). La fel şi în cazul Năsăud-Mureş 12, 13, 14, 15, 16, 17

Geaca, j. Cluj
Inf.: Gheorghe Răstăşan, 68 a.
Culeg.: V. Medan, 28.VI.1964

MEŞTERUL CONSTANTIN*

Pe marginea Dunării
Frumos zâd s-arăduit.
Dar cât ziua se zidea,
Noaptea tot se risipea.
Constantin, on om cu minte,
Să ruga lui Dumnezău
Să-i deie noaptea prin vis
Cum să steie şi-a lui zid.
Dumnezeu i-o dat prin somn
Să zidească cap de om
Dintr-a lor tustri soţii,
Care-a veni mai întâi
Să le-aducă de mâncare
Până-n răsărit de soare.

/: Pe marginea Dunăriii :/
Domnului, Domnului, Domn**
Frumo[s] zid s-arădui,
/: Da cât ziua să zideaa :/,
refren
Noaptea tot să risipea.
/: Constantin, on uom cu minte :/
refren
Să ruga lui Dumnezău
/: Să-i dęie noaptea prin vis :/
refren
Cum să stęie ş-a lui zid.
/: Dumnezău i-a dat-în somn :/
i-au2 prin2
refren
Să zidească cap de uom
/: Dintr-a lor tustrei soţii :/,
refren
Care-or veni mai întii
/: Să le-aducă demâncare :/
refren
Până-n răsărit de soare.

Medan, 1979, p. 107

* Titlul păstrat pe banda magnetică este: Baladă-colindă „Pe marginea Dunării" (Arhiva de folclor Cluj, Mg. 897e). Coloana a doua reprezintă transcrierea noastră după înregistrarea la magnetofon.
** Refren.

Geaca, j. Cluj
Inf.: Irina Tocaciu-Micaş, 57 a.
Culeg.: V. Medan, 26.VI.1964

MEŞTERUL CONSTANTIN*

Pă marginea Dunării
O mânăstire zâd'ę.
Macar cât zâua zâd'ę,
Noapt'ea tăt să răsâpt'ę.
Constantin îi om cu mint'e,
Dimińeaţă s-o sculat,
La Dumńezo s-o rugat,
Să-i dęie noapt'ea pân jis
Cum să stęie şi-a lui zâd.
Dumńezo l-o ascultat
Şi noapt'ea pân jis i-o dat:
Să zâd'ească cap de om,
D'in a lor tustri soţâi
Care-a męre mai întâi.
Constant'in îi om cu mint'e
D'imineaţă s-o sculat,
La ńevast-o cuvântat:
— Ńevastă, dragă ńevastă,
Nu păzî cu prânzu tare
Până-n răsărit d'e soare.
Ńevasta nu l-ǫscultat,
D'imińeaţă s-o sculat
Şi prânzu i l-o gătat,
Ţâţă la copt'il i-o dat
Şi în leagân l-o lăsat,
La Constant'in o alergat.
Constant'in, când o ved'ę
/: Pă margina Dunăriii :/
Domnului, Domnului, Domn**
O mănăstire zâd'ę.
Macar câ[t] zuua zâd'ę,
Noapt'ea tăt să răsăpt'ę.
refren
Constantin îi uom cu mint'e,
D'imińaţă s-o sculatu,
La Dumńezo s-o rugatu
refren
Să-i dąie noapt'ea pân jis,
/: Cum să stąie ş-a lui zâd :/ u_1
Dumńezo l-o ascultat.

Tătă put'erea-i perę
Şi la Dumnezău gând'ę,
Să-i îndrept'e-on lup în cale,
Doară ię s-a-nspăimăta
Şi prânzu şi l-a vărsa
Şi napoi a înturna.
Dumńezo l-o ascultat,
Lup în cale i-o-ndreptat
Şi ię tăt o-ncunjurat,
La Constant'in o alergat.
Constant'in u-o-mbrăţoşat
Şi în zâd u-o şi-aruncat.

Medan 1979, p. 108—109

* Titlul de pe banda magnetică este: Baladă-colind: „Pă marginea Dunării" (Arhiva de folclor Cluj, Mg. 897b). Cf. şi nota de la p. 132.
** Refren.

Geaca, j. Cluj
Inf.: Rafila Cucu, 65 a.
Culeg.: V. Medan, 27.VI.1964

Meşterul Constantin*

Pă margina drumului
Tri zâdari tăt zâduię
Mănăstire să făcę
Uăricât zâua zâduię
Noapt'ea tăt să răsâpt'ę.
Constant'in îi om cu mint'ę,
Lui Dumńezo s-o rugat
Să-i dęie noapt'ea pân jis
Cum să-i stęie şi-a lui zâd.
Dumńezo pân jis i-o dat,
C-atunci zâdu lui a sta
Când cap de om în iel va băga
D'intr-a lor tustri fomei
Care-a vińi mai întâi
Pă aia s-o zâduiască.
Când o fost în prânzu mare
Constant'in, cum să uita,
P-a lui fomęi-o ved'ę.
Constantin ăi om cu mint'e,
Lui Dumńezo să ruga
Să-i trimată-on lup în cale
Ca să-i verse-a lui mâncare.
Lup în cale i-o trimăs...

Pă marjina [inf. se încurcă]
Domnului, Domnului, Domn**
Pă marjina drumului
Tri zâdari tă zâduię.
Uăricât zuua zâduię*re*,
refren
Noapt'ea tăt să răsupt'ę.
Constantin îi om cu mint'e,
Lui Dumńezău să rug*are*
refren
Să-i dęie noapt'ea pân jis
Cum să-i stęie ş-a lui zâd
Dumńezău pân jis i-au dat
refren
Dintr-a lor trusti femei.

Medan, 1979, p. 110—111

* În Arhiva de folclor Cluj, Mg. 897a, fără titlu.
** Refren.

Geaca, j. Cluj
Inf.: Iuliana Damian, 44 a.
Culeg.: V. Medan, 27.VI.1964

MEŞTERUL CONSTANTIN*

Pă margina Dunării
O mănăstire zid'ę.
Macar cât ziua zâd'ę,
Noapt'ę tăt să răsâpt'ę,
Constantin îi om cu mint'e,
La Dumńezo s-o rugat
Să-i dęie noapt'e pân jis,
Cum să stęie şi-a lui zâd.
Dumńezo l-o ascultat
Şi noapt'ę pân jis i-o dat,
Să zâd'ească-on cap d'e om,
D'in a lor tustri şoţii
Care-a mere mai întâi.
Constant'in îi om cu mint'e,
D'imineaţă s-o sculat,
Şi pe obraz s-o spălat,
La ńevastă-o cuvântat:
— Ńevastă, dragă ńevastă,
Nu păzî cu prânzu tare
Până-n răsărit d'e soare.
Ńevasta nu l-o ascultat,
D'imińeaţă s-o sculat
Şi prânzuţu l-o gătat,
La Constant'in o alergat.
Constant'in, când uă ved'ę,
/: Pă margina Dunăriii :/
Domnului, Domnului, Domn**
O mănăstire zâd'ę;
/: Macar cât zuua zâd'*ere* :/
refren
Noapt'ea tăt să răsâpt'ę.
/: Constantin îi uom cu mint'e :/
refren
Lui Dumńezo s-o rugat,
Ca să-i dęie lui pân jis*u*
Cum să stęie a lui zâd*u*.
refren
Dumńezău l-o ascultat.
Tătă put'erea-i perę,
La Dumnezo s-o rugat
Să-i îndrept'e-on lup în cale.
Dumńezo l-o ascultat,
Lup în cale i-o-ndreptat,
Ńevasta s-o-nspăimântat,
Şi mâncarea u-o vărsat
Şi napoi o înturnat.

Medan, 1979, p. 112—113

* Titlul din arhivă: Baladă-colindă: „Pă marginea Dunării". (Arhiva de folclor Cluj, Mg. 897b).
** Refren.

Geaca, j. Cluj
Inf.: Ileana Baboş, 20 a.
Culeg.: V. Medan, 27.VI.1964

MEŞTERUL CONSTANTIN*

Pă marginea Dunării
O mănăst'ire zâd'ę;
Macar cât zâua zâd'ę,
Noapt'ea tăt să răsâpt'ę.
Constant'in i om cu mint'e,
La Dumńezo s-o rugat
Să-i îndrept'e lui pân jis,
Cum să steie şi-a lui zâd.
Dumńezo l-o ascultat
Şi noapt'ea pân jis i-o dat,
Să zâd'easc-on cap d'e uom,
D'in a lor tustri soţâi
Care-a mere mai întâi
Dimińeaţă cu prânzu.
Constant'in îi om cu mint'e,
Dimińeaţă s-o sculat
Şi pă obraz s-o spălat,
La ńevast-o cuvântat:
— Ńevastă, dragă ńevastă,
Nu păzî prânzuţu tare
Până-n răsărit d'e soare.
Nevasta nu l-ęscultat
Şi prânzuţu l-o gătat,
Spre Constant'in o alergat.
Constant'in, când o ved'ę,
Tătă put'erea-i pt'erę.

/: Pe margina Dunăriii :/
Domnului, Domnului, Domn**
O mănăstire zâd'ę;
Macar cât zuua zâd'ęre,
Noaptea tăt să râsâptęre,
refren
Macar cât zuu-ę zâd'ę,
Noaptea tă să râsâpt'ęre.

L-a Dumńezo s-o rugat
Să-i îndrept'e-on lup în cale.
Lup în cale i-o-ndreptat,
Ńevasta s-o-nspăimântat
Şi prânzuţu l-o vărsat,
Înapoi o alergat...

Medan, 1979, p. 114—115

* Titlul de arhivă: Baladă-colindă: „Pă marginea Dunării". (Arhiva de folclor Cluj, Mg. 897c).
** Refren.

Ciceu-Giurgeşti, j. Bistriţa-Năsăud
Inf.: Grigore Pop, 58 a.
Culeg.: V. Medan, 30.VI.1964

MEŞTERUL MANOLE

Trei meşt'eri mari,
Calfe şi zâdari,
Ca ei nu mai sânt
Pă aiest pământ;
Ca ei nu-s pă lume
Să facă-o mńinuńe,
Care să zâd'ească
Şi să zugrăvească,
Mândră-mpărăt'ească,
Dalbă mănăst'ire
Pentru pomeńire.
Dar ce să-ntâmpla,
Ce să petrecea?
Zua ce lucra,
Cum vińe noapt'ea,
Tot să răsâpt'ea.
Ei s-au hotărât
Şi-au pus legământ,
Cu sfânt jurământ:
Cui ńevasta-i vińe,
Dimińeaţă-ntâie,
În zâd să o puie,
Zâd'ită să fie.
Manole lucra,
D'i sus să uita,
Soţia-şi ved'ea
Că-ntâia veńea.
Stat-o d'in lucrat
Şi s-o tăt rugat
Să d'ea pă pământ
O ploaie şi-on vânt.
Dumńezo o dat,
Pă cum s-o rugat,
O ploaie şi vânt,
Copacii scoţând,
D'ealuri răsturnând,
Păraie umplând;
Pomńi cu rădăcină,
Rupţi pă la trupt'ină.
Manole privea
Şi el ce ved'ea?
Prin ploaie şi vânt
Soţia vin'ind.
Greu înainta,
Manole ofta,
Iar dacă sosea,
Manu cut'eza
Şi-o îmbrăţişa.
În braţe-o lua,
În zâd o puńea,
Zâdarii zâd'ea.
Soaţa-şi suspina
Şi nu-nţelegea,
La-nceput cred'ę
Că-i glumă aşę.
Apoi, când ved'ę,
Cum o zâduię
Şi u-acoperę,
Tăt mai greu ofta
Şi tăt suspina:
— Manole, Manole,
Zidul rău mă strânje,
Viaţa mńi să stânje,
Copilaşu-m plânje.
Manole ofta
Şi mereu zâd'ea.

Medan, 1979, p. 140—142

SUD-ARDELEAN 1

Tisa, jud. Arad
Inf.: Nicolae Roman, 72 ani
Culeg.: Ioan Şerb şi D. Cesereanu, 1955 (?)

Cei meşteri zidari
Cu Manole zece
Care-i şi întrece
Şi ei se prinseră
Pe pită, pe sare,
De un zid mai mare
Zid de mănăstire.
Ei ziua zidea,
Noaptea se hulea.
Manole visa
Că nu pot zidi
Până n-o zidi
Un suflet de om.
Manole mergea
La a lui ortaci
Şi din grai grăia:
— Voi ortacii mei,
Uite ce-am visat:
N-om putea zidi
Până n-om zidi
Un suflet de om;
Noi să ne prindem
Pe pită, pe sare,
Pe-a noastre neveste.
Căci care-o veni
Cu prânzu nainte,
Căci noi să glumim
Şi-un zid să zidim.
Voi, ortacii mei,
Voi acasă-ţi merge
Şi să nu spuneţi
La-a voastre neveste.
Meşterul Manole
Credinţa-şi ţinea,
L-a lui nu spunea.

Când fu pe la prânz
El tot se uita
Şi el îmi vedea
Pe a lui nevastă
Că ea că venea
Cu prânzu nainte
Şi el se ruga
Zeu lui Dumnezeu:
— Scoate, Doamne, scoate,
Un pârlaz în cale
Să nu poată trece,
(Să nu poată trece)
Prânzul să mi-l verse...
Pârlazul păşea
Şi ea tot trecea
Căci se-ntârzia.
— Scoate, Doamne, scoate,
Un şerpuţ în cale
Să se spăimânteze.
Şerpile ieşea
Şi ea tot trecea
Că se-ntârzia,
— Dă, Doamne, vânt tare
Şi-o ploaie mai mare
Apele să-mi crească,
Mândra să-mi oprească,
Să nu poată trece,
Prânzul să mi-l verse.
Vântu mi-şi bătea
Ploaia mi-şi ploua,
Apele-mi creşteau
Şi ea tot trecea,
Că se-ntârzia,
La loc ajungea.
Manole-o prindea,

În braţ cu dulceaţă
Pe zid o punea
Şi-n zid o zidea
Când fu la genunchi
Ea din grai grăia:
— Manole, Manole,
Meştere, Manole,
Voi glumiţi, glumiţi
Şi mă sloboziţi?
Când fu pe la brâu
Ea din grai grăia:
— Voi glumiţi, glumiţi,
Şi mă sloboziţi?
Când fu la grumazi
Ea din grai grăia:
— Voi glumiţi, glumiţi,
Şi mă sloboziţi?
Când fu la grumazi,
Ea din grai grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidul rău mă strânge
Viaţa mi se stânge.
Voi glumiţi, glumiţi
Şi mă sloboziţi
Că mi-o d-arămas
Pita în copae,
Focul în cuptor
Şi pruncu în ciupă.
Manole grăia:
— Voi ortacii mei,
Voi acasă meţi
Şi voi să luaţi
Pita din copae
Şi pruncul din ciupă
Şi voi să-l puneţi
În straşina căşii:
Ploaia mi-ş ploua
Pruncu-l ciupăia
Soarele lucea
Pruncul mi-l creştea.

Taloş, 1962, p. 35—37. Repr. şi în Şerb, Cesereanu, 1962, p. 80—83.

Diferenţe de text faţă de varianta publicată în Şerb, Cesereanu, 1962, p. 80—83: v. 1: *Cei nouă zidari;* 28: *Şi-n zid s-o...;* 32: *La-a noastre;* 34: *Credinţa-i;* 35: *La-a;* 47 lipseşte; între 54 şi 55: *Prânzul să mi-l verse;* 65: *mi-şi;* 71: *În braţe;* 80—83 şi 86—89 lipsesc.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Şalcău, j. Sibiu
Inf.: Ana Sas, 72 a., ajutată de Maria Gherghel, 68 a.
Culeg.: Ilarion Cocişiu, 6.I.1938

MEŞTERUL MANOLE
(pe melodia Voichiţei)

Manoleo, Manoleo,
Joi de dimineaţă,
Pe nor (şi) pe ceaţă,
Împlimbă-se-mplimbă
D-ale Negru Vodă
Cu nouă zidari,
Tot meşteri mai mari,
Cu Manole zece.
Şi ei se ducea
Pe sul [sub?] d-aluniş,
Pe sub cărpeniş,
Şi ei se-ntâlnea
C-un biet ciobănaş,
Din fluier dăinaş.
Şi ei l-întreba:
— Tinăr ciobănaş
Pe un(d)e-ai venit,
Nu cumv-aţi văzut
Un zid în pământ
Şi neisprăvit?
— Ba noi am văzut
Zid de mănăstire,
Mănăstire naltă,
Cum n-a mai fost altă.
La zid o ajuns
Şi s-o d-apucat
Zid să zidească.
Ziua ce lucra,
Noaptea se surupa.
Şi ei s-o culcat,
Manole-o visat,
Dar în zidul lor,
Ei să ziduiască
Un trupşor de om,
Orice frăţioară,
Orice soţioară.
Ei s-o socotit
La muieri să spuie,
Cu prânz să nu vie,
Că, cari va veni,
În zid or zidui.
A Manii venea;
Manea mi-o vedea,
Şi din grai grăia:
— O, vie-te, vie,
Focu să te ştie!
Dă-i, Doamne, nainte
Un taur bălţat,
Mare şi-ngrozat,
Cu gura căscată,
Cu limba lăsată.
Ea s-o-nspăimânta,
Prânzu l-a vărsa
Şi-ndărăpt s-a-nturna.
Dumnezeu i-o dat,
Prânzu l-o vărsat
Şi-ndărăpt s-o-nturnat,
Alt prânz o gătat,
La el o plecat.
Manea o vede
Şi iară zicea:
— O, vie-te, vie,

Focu să te ştie!
Fă-i Doamne, nainte
Un şarpe balaur,
Cu coada de aur.
Ea s-o-nspăimânta,
Prânzu l-a vărsa.
Dumnezeu i-o dat,
Şarpe s-o făcut,
Ea s-o-nspăimântat,
Prânzu l-o vărsat,
Îndărăpt s-o înturnat,
Alt prânz o gătat,
La el o plecat.
Manea o vede
Şi iară-mi zicea:
— O, vie-te, vie,
Focul să te ştie!
Fă-i Doamne, nainte
Iarba s-a-onda
Ea s-a-mpiedeca,
Prânzul l-a vărsa
Şi-ndărăpt s-a-nturna.
Dumnezeu i-o dat,
Ea s-o-mpiedecat,
Prânzul l-o vărsat
Şi-ndărăpt s-o-nturnat,
Alt prânz o gătat.
Şi la el s-o dus,
Şi cum o ajuns,
El pe zid o pus
Ea din grai grăia:
— Manoleo, Manoleo,
Da fie-ţi de glumă,
Muierea-i* tot ciumă.
El din grai grăia:
— Daţi să ziduiţi,
Nu mai năduşiţi.
Ci ei ziduia,
Zid până subsori,
Ea din grai grăia:
— Manole, Manole,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţele mi-or curge,
Pruncuţu mi-o plânge.
Lasă-mi mâna dreaptă
Şi ţâţa ia stângă
Informatoarea spune: „apoi nu mai ştiu". După stăruinţele mele:
— Da cine mi l-a legăna?
— Dumnezeu un vânt va da,
Şi pruncu l-o legăna.
— Da de uns cin' mi l-a unge?
Dumnezeu de sus va ninge.

(Acest fragment însă e sfârşitul altei balade: „Nevastă fugită").

Cocişiu 1945, p. 455—456

* Murire-ai? [nota autorului]

Orăştioara de Sus, j. Hunedoara
Inf.: Aurel Lăscoi, 25 a.
Culeg.: Dumitru Vârtic
30.I.1962

MANOLE

Sus, spre Argeş în sus,
Prin ăl aluniş,
Prin ăl cărpiniş,
Primbă-mi-se, plimbă,
Domnul nea voivodă,
Pe dalba moşie,
C-o verde cocie.
Cu nouă zădari,
Nouă telegari,
Cu Manole zece,
Care mi-i întrece.
Stă inima rece.
Tot îmblând şi întrebân
De-un zâd învechit,
De-un zâd părăsât,
Loc de mănăstire,
Pentru pomenire.
Dar pi une au umblat,
Ei nu l-au aflat.
Pe une-au trecut
În cale-au întâlnit
Un porcar bătrân
Cu turma păscând.
Domnul, de-l vedea,
Din gură-i zicea:
— Pe unde-ai trecut,
Turma ţi-ai păscut,
Nu cumva-ai văzut
Un zâd învechit,
Un zâd părăsât?
El când auzea,
Din gură-i zicea:
— Ba, Doamne-am văzut,
Pe unde-am trecut,
Turma de-am păscut,
Un zâd învechit,
Un zâd părăsit.
Domnul, de-auzea,
Din gură-i zâcea:
— Hai cu noi îndată,
Hai de ni-l arată.
— Eu, Doamne-aş veni:
Lupii de-or veni,
Turma mi-or răzbi
Stăpânu m-o bate
Bătaie de moarte.
Domnul, de-auzea,
Din gură-i zicea:
— Hai cu noi îndată,
Hai de ni-l arată,
Lupii de-or veni,
Noi te-om răsplăti.
Scroafa cu purcei
O sută cinci lei,
De tot mascoru
Ţ-om da galbenu.
El când auzea,
Pe cale pleca,
Mult că nu mergea,
Şi iată-ntâlnea
Zidul învechit,
Zidul părăsit.
Domnul, când vedea,
Din gură vorbea,

La meşteri striga:
— Iată c-am găsit
Loc de mănăstire
Pentru pomenire.
Meşteri auzea
Sforile-ntindea
Lucrul începea.
Dar geaba era,
Ziua ce zidea,
Noaptea se surpa.
Manole era supărat că se surpă zidul. Dormea noaptea lângă zid. Într-o noapte a visat:
Manole cum sta,
La zid că dormea
Cu capu pe piatră,
Pustia s-o bată,
Un vis că-m visa.
Un vis curat,
Vis adevărat.
Joi de dimineaţă,
Care soţioară,
Care puişoară
Va veni de noapte,
S-aducă bucate,
La zâd în departe,
În braţe s-o apucaţi,
În zâd s-o băgaţi.
Pân-atunci degeaba om lucra,
Căci tot s-a surpa.
El, cân s-a sculat,
De jur împrejur s-a uitat,
Zidul l-a găsit surpat.
Dimineaţa cân venea,
Meşterii mi-i aduna,
Icoana lua,
Jurământ să facă,
Pe pâne, pe sare,
Pe dulci soţioare.
Care soţioară
Va veni joi dimineaţă,
Pe nori şi pe ceaţă,
S-aducă bucate,
La zid în departe,
În braţe s-o luăm,
În zid s-o băgăm,
Pân-atunci geaba lucrăm.
Ei mi se legau,
Jurământ făceau.
Ei cân auzea
Acas cân mergea,
La soţii zicea:
— Voi să nu veniţi
Mâne dimineaţă,
Pe nori şi pe ceaţă,
S-aduceţi bucate,
La zâd în departe.
Manolie-mi sta,
Zidul de-l păzea,
Telegram-acasă da,
Pe gând şi pe vânt,
La dalba-i soţie.
— Dulce soţioară
Ştii c-avem on bou bălan,
Care e pierdut de-on an,
Şi din carnea lui
Să-mi aduci bucate
Joi de dimineaţă,
Pe nori şi pe ceaţă,
La zâd în departe
Nevasta lui Manole găseşte viţelul, îl taie şi îi face lui Manole mâncăruri ca să-i aducă dimineaţa.
Toţi când îmi venea,
Sforile-ntindea,
Schelele urca,
Lucrul începea.

Manole, cum sta,
Câmpul de-mi privea,
Din piept îmi ofta,
Cu ochii vedea
Dulcea soţioară,
Pe nori şi pe ceaţă,
De zâd s-apropia.
El spre cer privia
Şi din piept ofta,
Din gură zicea:
— Doamne, io ce te-am rugat,
Toate mi le-ai dat.
Dă, Doamne, şi-acum,
Ca să-i crească-n drum
Un mare hăţâş,
Un mare tufiş,
Doar s-ompiedeca,
Bucate-o vărsa.
Doar o-ntârzia.
Domnu, de-auzea,
Îndată-i făcea,
Un mare hăţâş,
Un verde stufiş.
Ea se-mpiedeca,
Bucate vărsa,
Acas înturna,
Bucate gătea,
Din nou iar pleca.
Domnu, de-o vedea,
Mai tare ofta,
Şi spre cer zicea:
— Doamne, ieu ce te-am rugat,
Toate mi le-ai dat.
Dă, Doamne, şi-acum,
Ca să-i iasă-n drum
Lupoaică turbată,
Cu limba-nfocată,
Doar s-o sperie
Doar so-mpiedeca
Bucate-or vărsa
Ea de m-o vedea,
Rău se speria,
Bucate vărsa,
Înapoi pleca,
Bucate gătea,
La zid îmi pleca.
El, când mi-o vedea,
Mai tare ofta,
Către cer zicea:
— Dă, Doamne, şi-acum,
Ca să iasă-n drum
Scorpie spurcată,
Doar s-o sperie,
Doar o-ntârzia.
Iar dacă-m vedea,
Nu se speria.
Drumul îl ţinea
Şi s-apropia.
Toţi, cân o vedea,
Din gură zicea:
— Iat-o, Manole, că vine
Dulcea soţioară,
Joi de dimineaţă,
Pe nori şi pe ceaţă.
Vorba nu sfârşea,
În braţă-o lua,
În zâd c-o băga,
Zidu se nălţa
Şi m-o cuprindea
Ea, dacă vedea,
Din gură zicea:
— Manole, Manole,
Dac-o fi vo glumă,
Gluma nu e bună.
Zidul rău mă strânge,
Ţâţişoara-m curge
Copilaşu-mi plânge.
— Copilaşul meu,

Pruncuşoru tău,
Vadă-l Dumnezău.
Zânile c-or trece,
La el s-or întrece,
Şi s-or apleca,
Ţâţă ii vor da.

Ploaia de-o ploua,
Pe el l-or scălda
Vânturi, când or bate,
Mi l-or legăna,
Dulce legănare,
Pân-o creşte mare.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Comuna Cinciş, j. Hunedoara
Inf.: Ion Rudeanu, 77 ani
Cules: Ion Taloş
24.XI.1961

A LUI MANOLEA

Or fost tri zâdari ş-or zâd'it beserică ori mănăstire. Da cre că mănăstire. Şi pă cân o rădicat zâdu sus, ca să s-apropie d'e gătat, ce zâd'eu zâua, noapt'ea să huruie. Pin vis sau pin spusa cuiva, a vreunui vrăjitor, or înţăles că până când nu zâdesc pă fomeia unuia din tri zâdari, nu să poat'e termina mănăstirea. Aşe, ii tri s-or hotărât, ş-or făcut on legământ că-n zâua numită (or numit o zî), că care fomeie o viníit întâie cu prânzu, s-o zâd'ească în zâd. Aşe, Mânolea, văzând din zâdu mânăstirii fomeia lui vinind — din depărtare — s-o rugat la Dumńezo să deie ploi cu vânt şi cu peatră. Şi atâta s-o luptat şi pin toate veacurile alea o trecut. Şi Mânolea pin rugăciunea lui s-o rugat, Dumńezo tăt'e i le-o dat, da ie pin tăt'e o trecut. Aşe că soţâia lui, o trăbuit s-o zâd'ească, pă cum s-o legat. Şi ie, zâd'ind-o, s-o rugat de zâdari:

Mâneleo, Mânoleo,
Zâdu mi să-nalţă
Trupu mi s-ă-ndeaţă.
O zâs că să-i lasă ţâţăle-afară.
Vântu să-l abată,
La mine să-l tragă.
Copilu să meargă să rugă, să i-l puie în leagăn acolo sus:
Mânoleo, Mânoleo,
Copilu să mi-l aduci
În leagăn d'e d-aurel,
Vântu să bată,
Copilu să-l abată,
Ploaia să nu-l străbată.

Inf. declară că avea o mătuşă bătrână, care plângea de câte îi spunea „poveasta" asta, cum numeşte el toate cântecele, mai ales cele epice. N-o mai cântă din copilărie. Ce s-a întâmplat cu zidarii? Au murit? „Nu, n-or murit".

Zagon, j. Covasna
Inf.: Lisaveta Dănilă, 75 a.
Culeg.: I.R. Nicola
9.V.1955

MEŞTERUL MANOLE*

Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos,
Negru Vodă trece.
Nouă meşteri mari,
Calfe dă zidari,
Cu Manole zece.
Ei mergând pă cale
Ca s-aleagă-n vale
Loc de mănăstire.
Mănăstire-naltă,
Cum n-a mai fost altă.
Iată, cum mergea,
Că ei să-ntâlnea
C-un biet ciobănaş.
Manole-i zicea
— Mândrei ciobănele
Nu cumva-i văzut
Pe unde-ai trecut
Un zid părăsit
Şi neisprăvit?
— Ba io am văzut
Un zid părăsit
Şi neisprăvit;
Cânii, când îl văd,
La el să reped
Şi latră-a morţiu
Şi urlă-a pustiu.
Ei, când auzia,
Foarte că grăbia,
În loc ajungea,
La zid să repedea
Şi zâdea şi zâdea.
Până-n seară, toată seara,
Pân-ce ziua lucra,
Noaptea să surpa.
A doua zi, iar,
A treia zi, iar.
La un ceas d-amiaz
Ei îmi adormea
Şi visuri visa.
Manole (se) trezea
Şi-atuncea spunea
Cătră meşteri mari:
— Voi, nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Vise io-am visat,
Io ce vis am visat?
Dimineaţ de prânzişor
Care şi-o veni
Soţioarili,
S-o zidim în zid.
Da cei nouă zidari
A trimes scrisori,
Nevestili lor
Ca să nu vie.
Manole, mai bun,
El nu au trimes.
Soţioara lui

* Text publicat fragmentar în Ioan R. Nicola, T. Mârza: Colecţie de cântece populare. Anexă la Cursul de folclor. Cluj, Litografia învăţământului, 1958, p. 95.

Când să va scula,
Prânzul şi-a gătat,
La drum a plecat.
Manole plângea
Şi-n sus să ruga:
— Dă-i Doamne, o ploaie
Să curgă jurloaie,
Îndărăt să să-ntoarcă.
A dat Dumnezeu
De o ploaie mare,
Dă curgea jurloaie.
Şi ea jos cădea,
Apa-o năpădea
Şi-ndărăt mergea
Şi iarăşi gătea.
Repede pleca
S-aducă prânzişor
La-al ei soţior.
Şi iară-o vedea
Şi Manole striga
Către Dumnezeu:
— Iacătă-o că vine,
Sărăcuţ de mine.
D-or da Dumnezeu
De un şarpe mare
Înaintea ei,
Şi ea să se sparie,
Bucate să verse
Şi-napoi să meargă.
Şi-a dat Dumnezeu
Dă un şarpe mare,
Dinaintea ei,
Şi ea s-a speriat,
Bucate-a vărsat,
Îndărăt s-a-ntors,
Altele-a gătit,
La drum a pornit.
— Şi iacătă-o că vine,
Sărăcuţ de mine.
Ea când a sosit
Din gură-a vorbit:
— Manole, Manole,
Tu te-ai supărat
Şi te-ai flămânzit,
Da io ce-am păţit,
Nu mai pot să-ţi spui.
Dar bietul Manole
Prânzu mi l-a luat,
În braţe-a apucat-o
Şi a sărutat-o
Şi-n zid a băgat-o.
Şi ei ziduiau,
Şi ei se grăbeau
Şi zidu creştea
Da ea ce zicea?
— Manole, Manole,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Prunculeţu-mi plânge.
Soţiorul meu,
De glumă nu-i bună,
Pe mine mă strânge.
Meşterii grăbeau
Şi zidu-l găteau.

BCU FONDUL CENTRAL UNIVERSITAR LIBRARY

Luţa, j. Sibiu
Inf.: Maria Gaşpar
Ms. nr. 119 Arhiva de folcor-Cluj.
Culeg.: Valer Literat, 20.XI.1905
Transcris de Iorgu Sandu

MEŞTERU MANOLE

Cei nouă zidari — drăguţă,
Nouă meşteri mari — drăguţă,
Ei se socotia — drăguţă,
Ca ei să mi-ş facă
Zâd de mănăstire — dragă,
Să nu fie-n lume.
Zâua zâduia — drăguţă,
Noapte se surpa.
Ei se socotia — drăguţă,
Jurământ punea,
Ca ei să nu spuie — dragă,
La neveste-acasă
Şi care va merge — dragă,
Luni de dimineaţă
Cu prânzu-nainte...
În zâd s-o zâduiască.
Opt necredincioşi...
Credinţ-o călcatu,
Credinţă n-avea
Şi ei le spunea,
Ele nu venia.
Manole, Manole,
Meşteru Manole
El credinţa-şi ţine
Că el că nu-i spune
La nevast-acasă.
Luni de dimineaţă,
Ea mi se scula,
Pruncu şi-l scălda, drăguţu,
Prânzu şi-l făcea,
La bărbat pleca.
El, când o vedea,
Din gură grăia:
— De-ar da Dumnezeu
D-un câne turbat
D-înăintea ei,
Pruncu să i-l muşte,
Mâncarea s-o verse,
Până ce s-o-ntoarce
Şi alta va face,
Dor vremea va trece.
Cânele ieşia,
Ea mi-l d-ocolia,
Mai tare venea.
El din grai grăia:
— De-ar da Dumnezeu
Rugu să-i răsaie,
Pe ea să mi-o-ncurce,
Mâncarea s-o verse,
Până ce s-o-ntoarce,
Doar vremea va trece.
Rugu-i răsăria,
Ea mi-l d-ocolia,
Măi tare venia.
El, când mi-o vedea,
Cu mâna-i făcea
'Ndărăpt să se-ntoarcă.
Ea, când îl vedea,
Măi tare venea,
La el ajungea,
Mâncarea punea.
Zâdarii mi-o lua

Şi-n zâd mi-o punea.
Nimic nu-i vorghia,
Num-o zâduia:
Zâd pân' la ghenunchi
Ea din grai grăia:
— Voi, nouă zâdari,
Nouă meşteri mari,
Doar voi nu glumiţi,
De mă zâduiţi
Zâd pân' la ghenunchi?
Nimic nu-i zicea, mă,
Num-o zâduia,
Zâd până la brâu.
Ea iar din grai grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Dor voi nu glumiţi
De mă zâduiţi
Zâd până la brâu,
Că zâdu mă strânge,
Ţâţişoara-m curge
Şi copilu-m plânge.
Nimic nu-i zâcea,
Num-o zâduia
Zâd până la ţâţe.
Ea iar din grai grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ţie nu ţi-i milă, dragă,
De a ta soţie?
Că zâdu mă strânge,
Ţâţişoara-m curge
Şi copilu-m plânge.
Nimic nu-i zicea,
Num-o zâduia
Zâd până la gâtu.
Ea iar din grai grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ţie nu ţi-i milă
De a ta soţie?
Văz că nu glumiţi,
De mă zâduiţi
Zâd până la gâtu,
Că zâdu mă strânge,
Ţâţişoara-m curge
Şi pruncuşoru-m plânge.
Da voi să-m lăsaţi
Loc leagănului
La capu zâdului,
Vântu când va bate,
Ni l-o legăna.
Şi când îm va ninge,
Pruncu mi l-o unge.
Şi când o ploa
Pruncu-l va scălda, drăguţu,
Lui cu mama lui
Lui cu mama lui.

Taloş 1962, p. 37—38

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sarmizegetusa, j. Hunedoara
Inf.: Zgârcea Novac
Culeg.: Oszkár Mailand

MANOLE
(Novac Zgârcea)*

Nouă zidari,
Cu Manole zece,
S-au apucat să-mi zidească,
Dalbă mănăstire,
Ziua mi-ş zidè,
Noaptea mi-ş cădè,
Până mi-ş visa:
Măi, Meşter Manole,
Joi de dimineaţă,
Care mi-o veni,
Cu prânzu înainte,
Prânzu să-l prânzască,
Şi în zid s-o zidească.
Atunci o sta zidu,
Şi nu-l prăvale vântu.
Joi de dimineaţă
Pe zid se suiè,
Şi el mi-ş vedè
Tot muierea lui
— Iacătă-o că vine,
Păgânu de mine!
Doamne, să-i trămiţi
Tot un lup turbat,
Nainte să-i iasă,
De el să îndrăsneşte.
Nainte ieşi,
Tot un lup turbat,
Prânzu mi-l vărsa,
Napoi se-nturna,
Alt prânz îmi gătа
Şi iară îmi vinea.
— Iacătă-o că vine!
Doamne, să-i trămiţi
Un şarpe înflorat,
Nainte să-i iasă,
De ea să-ndrăzneşte
Prânzu să mi-l verse.
Nainte ieşè,
Un şarpe înflorat,
Prânzu mi-l vărsa,
Napoi se înturna.
Alt prânz îmi gătа,
Şi iară venea,
Iară mi-o vedè,
— Iacătă-o iar vinè!
Doamne, să-i trămiţi
Tot un rugurel,
Nainte să-i iasă,
Prânzu să mi-l verse.
Dumnezeu, ca un sfânt,
Cum zice, face,
Nainte iese,
Tot un rugurel
De ea să se acaţe,
Şi ruguţu îl scoate
Prânzu-mi nu-l varsă.
El, către zidari,
El, aşa grăia:

* Pentru studiul nostru din 1973 am utilizat traducerea în maghiară a lui Mailand Oszkár (Magyar Polgár 20, 1886, nr. 128); nu demult a fost descoperit şi publicat originalul; îl reproducem.

— Doamne, Dumnezeu!
Nu scăpăm de rău.
Vai, zidarii mei,
Vărsaţi lăcrămile,
Mâncaţi bucatele,
Apoi s-o zidim
Tot în piatră tare.
Atunci ei prânzea,
Ea se tot ofta:
— Manole, Manole!
Iartă-mă pe mine,
Deie-ţi Dumnezeu bine.
Că eu mi-am lăsat,
Tot pe Iovenel
Plânge nelegănat
Săracu de el.
Şi eu l-am lăsat
Ţâţă nu i-am dat,
Nici nu l-am scăldat
Că vreme n-am avut.
Ce face săracu,
Dacă mă omorâţi,
În zid mă ziditi?
— Lasă, mândră, lasă,
Ploaia mi-şi ploia,
Şi mi l-o scălda,
Şi ţâţă i-o da.
Şi vântu cum trage
Şi mi-l legăna.
Iară o strigat
La zidarii lui:
Voi, zidarii mei,
Ziditi, nu glumiţi!
Zidarii zidea,
Şi ea mi-şi grăia:
— Manole, Manole!
Nu ţi-o fi păcat,
De ţâţele mele
Cele frumoşele,
Te jucai cu ele.
Iară mi-şi striga:
— Manole, Manole!
Nu ţi-o fi păcat
De mânile mele,
Că eu ţi-am făcut
Pânea tot cu ele.
Iară mai striga:
Tot Meşterul Manole
— Voi, zidarii mei,
Ziditi, nu glumiţi,
Ce vă părăsiţi,
Şi de strigătul ei,
Nu vă îndrăzniţi!
Nici de lăcrămele,
Nu vă năcăjiţi.
Iară ei zidè
Noapte se făcè,
Tot Meşterul Manole
Jos se scobora,
Scările lua.
Zidarii sărè,
De vatră crepa.
Unu o uditu
Şi aşa striga:
— Manole, Manole!
De ce gând ai pus
Să ne prăpădeşti?
Şi el aşa grăia:
— Lasă, fie aşa,
Că voi mi-aţi trimis
La muierile voastre,
Ele să nu vină.
Păcat aţi făcut
Dumnezeu v-a bătut.

Mailand, 1981, p. 108—111.

Şiria [mai probabi Tisa], jud. Arad
Culeg.: Emil Monţia

COLINDA LUI MANOLE

Cei nouă zidari,
Zidar Miclăuş,
Cu Manole zece,
Care-i şi întrece
Şi ei se prinseră
Pe pită, pe sare,
De un zid mai mare,
Zid de mănăstire.
Ei ziua zidè,
Noaptea se hulè,
Manole visa
Că nu pot zidi
Până n-or zidi
Un suflet de om.
Manole mergè
La ai lui ortaci
Şi din grai grăia:
— Voi, ortacii mei,
Uite ce-am visat:
N-om putè zidi
Un suflet de om.
Hai să ne prindem
Pe pită, pe sare,
Pe-a noastre neveste,
Căci care-o veni
Cu prânzu nainte
Că noi să glumim
Şi-n zid s-o zidim.
Voi, ortacii mei,
Voi acasă meţi
Şi să nu spuneţi
L-a voastre neveste.
Meşterul Manole
Credinţa-şi ţine
Şi el nu spune
La a lui nevastă.
Când fu pe la prânz
El se tot uita
Şi el îmi vedea
Pe a lui nevastă,
Că ea că venea
Cu prânzu nainte.
Şi el se ruga
Deu lui Dumnezeu:
— Scoate, Doamne, scoate,
Un prilaz în cale
Să nu poată trece
Prânzu să mi-l verse.
Prilazu ieşea
Şi ea tot trecea
Că se-ntârzia.
— Scoate, Doamne, scoate
Un şerpuţ în cale
Să se spăimânteze
Prânzu să mi-l verse.
Şarpele ieşea
Şi ea tot [t]recea
Că se-ntârzia.
— Dă, doamne,-un vânt tare
Şi-o ploaie mai mare,
Apele să-mi crească.
Mândra să-mi oprească,
Să nu poată trece,
Prânzu să mi-l verse.
Vântu mi-şi bătè,
Ploaia mi-ş ploaiè,
Apele-mi creştè
Şi ea tot trecè,

Că se-ntârziè.
La loc ajungè,
Manole-o prindè
Şi în braţe cu dulceaţă
Pe zid o punè
Şi-n zid o zidè.
Când fu la genunchi,
Ea din grai grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Voi glumiţi, glumiţi,
Şi mă sloboziţi.
Când fu la grumaz,
Ea din grai grăire;
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidul rău mă strânge,
Viaţa mi se stânge.
Voi glumiţi, glumiţi,
Şi mă sloboziţi,
Că mi-o d-arămas,
Pita în copae,
Focu în cuptor
Şi prunca [pruncu?] în ciupă.
Manole grăie:
— Voi ortacii mei,
Voi acasă meţi
Şi voi să luaţi
Pita din copae
Şi pruncul din ciupă
Şi voi să-l puneţi
Sub streaşina căşii.
Ploaia mi-şi ploua
Pruncu-l ciupăia
Soarele-mi lucea,
Pruncul mi-l creştea.
Hai cu domnul bun,
Hai să fim veseli.
Dalbă sănătate
Şi-o corindă mândră*.

Iliescu, Birău, 1968, 478—480
(„Emil Monţia. Şiria. Din colecţia Alexandru Rusu"),
din „perioada 1934—38".

* În manuscris, fără datele culegerii.

Tisa, j. Arad
Culeg.: Emil Monţia

NOUĂ MARI ZIDARI

Nouă mari zidari, măi Doamne,
Cu Manole zece, Doamne,
Fac o dalbă mănăstire
Pentru-a Tatălui mărire.
Ziua ce lucrau, măi Doamne,
Noaptea se strica, măi Doamne,
Se-ntrista Manole foarte,
Visul şi-l spunea de-azi noapte:
Nu vom izbuti, măi Doamne,
Manole vorbea, măi Doamne,
Om viu şi întreg la fire,
În această mănăstire.
Cei zidari tăceau, măi Doamne,
Manole vorbea, măi Doamne:
— Haide, fraţi, să ne prindem,
Sufletul să nu ni-l vindem,
Să jurăm pe pâine, Doamne,
Şi pe sare, noi toţi, Doamne,
C-om zidi nevasta care
Ne-a aduce-ntâi mâncare.
Voi ortacii mei, măi Doamne,
Când meţi sea-acasă, Doamne,
Să nu spuneţi la neveste
Planul nost urzit cum este.
Meşterul Manole, Doamne,
Îşi ţinea credinţa, Doamne,
El nimica nu spunea
Şi la lucru-n zori mergea.
Când fu pe la prânz, măi Doamne,
Manole se uita, Doamne,
Şi vedea pe-a lui nevastă,
Cum suia în sus pe coastă,
Se ruga Manole, Doamne:
— Un pârleaz fă-n cale, Doamne,
Să nu-l poată nicicum trece,
Prânzul tot ca să mi-l verse.
Şi ieşea pârlazul, Doamne,
Însă ea-l trecea, măi Doamne,
Şi spre ei venea, venea,
Iar Manole se ruga:
— Scoate, scoate-un şarpe, Doamne,
Ca să se spăimânte, Doamne,
Să nu poată nicicum trece,
Prânzul tot ca să mi-l verse.
Şarpele ieşea, măi Doamne,
Dar ea tot trecea, măi Doamne,
Şi venea tot mai aproape,
Ca de vie să se-ngroape.
Se ruga Manole: — Doamne,
Ad-un vânt cu ploaie, Doamne,
Apele prea mari să crească,
Să nu poată să răzbească.
Vântul mi-ş bătea, măi Doamne,
Apele creşteau, măi Doamne,
Ea trecea şi tot venea,
Şi la loc mi-ş ajungea.
El o prinde-n braţe, Doamne,
Cu dulceaţ-o strânge, Doamne,
Şi pe zid el o aşează
Şi de vie-o-nmormântează.
Când fu la genunchi, măi Doamne,
Ea grăi: — Manole, Doamne,
Voi glumiţi, glumiţi cu mine,
Gluma voastră nu-i a bună.
Când fu pe la brâu, măi Doamne,
Ea grăi-ntristată, Doamne:

— Oameni buni, nu mai glumiţi,
Ci de-aici mă sloboziţi.
Când fu la grumaz, măi Doamne,
Ea grăi: — Manole, Doamne,
Zidul tare rău mă strânge,
Şi viaţa mi se stânge.
Şi nu mai glumiţi, măi Doamne,
Ci mă sloboziţi, măi Doamne,
Că mi-e pâinea pusă-n troacă,
Şi copilu-n pat se joacă.
Ziua se sfârşea, măi Doamne,
Manole grăia, măi Doamne:
— Voi ortaci acas' când mergeţi,
Pe la mine voi să treceţi,
Pânea-mi frământaţi, măi Doamne,
Şi-n cuptor băgaţi-o, Doamne,
Iar copilul mi-l luaţi,
Sub steaşină-l aşezaţi.
Ploaia l-a spăla, măi Doamne,
Soare l-a usca, măi Doamne,
Ş-apoi Domnul l-a păzi,
Şi de rele l-a feri.

Emil Monţia, 110 colinde poporale româneşti pentru voce şi pian, vol. II.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SUD-ARDELEAN 10

Tisa, jud. Arad
Inf.: grup de colindători
Culeg.: O. Bîrlea, I. Herţea, 1963
Transcrisă de Ion Taloş

Cei nouă zâdari
Zâdar Miclăuş, refren
/: Nouă meşteri :/
/: Cu Manole zece :/,
/: Nime nu-i întrece :/
/: Ei să d-apucară :/
/: De un zâd mai mare :/
/: Zâd d'e mănăstire :/
/: Şî d'e pomenire :/
/: Dar nu-l pot zâd'*ire* :/
Ce zâua zâd'*ere*,
Nǫptea să hulę*re*

ICED mg. 2602 Ih

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Sarmizegetusa, j. Hunedoara
Culeg.: Oszkár Mailand

MANOLE

Nouă zidari mari,
Cu Manole zece,
S-apucară, să zidească,
Dalbă mânăstire.
Ziua mi-şi zidea
Noaptea mi-şi cădea,
Până mi-şi visa:
Măi meşter Manole,
Joi de dimineaţă,
Care mi-şi veni
Cu prânzul nainte,
Prânzul să-l prânzească,
Şi-n zid s-o zidească.
Atunci o sta zidul
Nu-l prăvale vântul.
Joi de dimineaţă,
Pe zid se suia,
Şi el mi-şi vedea
Tot muierea lui,
— Iacătă că vine!
Păgânul de mine!
Doamne, să-i trimiţi,
Tot un lup turbat.
Nainte să-i iasă,
Ea să îndrăznească
Prânzul să mi-l verse.
Nainte ieşa,
Tot un lup turbat.
Şi ea îndrăznea,
Prânzul mi-l vărsa.
Napoi înturna,
Şi alt prânz gătă,
Şi iară-mi venea
— Iacătă, că vine!
Păgânul de mine,
Doamne, să-i trimiţi,
Şarpe înflorat,
Nainte să-i iasă,
Ea să îndrăznească,
Prânzul să mi-l verse.
Nainte-i ieşa,
Un şarpe înflorat.
Prânzul mi-l vărsa,
Napoi se-ntorcea,
Alt prânz mi-l gătă,
Şi iară venea.
Iară mi-o vedea,
— Iacătă că vine!
Păgânul de mine!
Doamne, să-i trimiţi,
Tot un rugurel,
Nainte să-i iasă,
De ea să se acaţe,
Prânzul să mi-l verse.
Nainte ieşa,
Tot un rugurel,
De ea s-acăţa.
Rugul îl scotea,
Prânzul nu-l vărsa.
El, cătră zidari,
El, aşa-mi grăia:
— Voi, zidarii mei,
Vărsaţi lacrămile,
Mâncaţi bucatele,
Apoi s-o zidim,
Tot în piatră tare!
Atunci ea prânzea,
Şi se tot ofta:

— Manole, Manole,
Iartă-mă pe mine,
Că eu mi-am lăsat
Tot pe Iovănel,
Plânge nelegănat,
Săracul de el,
Şi eu l-am lăsat,
Ţâţă nu i-am dat,
Nici nu l-am scăldat.
Zidarii zideau,
Şi ea mi-şi grăia:
— Manole, Manole,
Nu ţi-o fi păcat
De ţâţele mele
Cele frumoşele,
Micul tău fiuţ
Se juca cu ele?
Iară mi-şi striga:
— Manole, Manole,
Nu ţi-o fi păcat,
De mânile mele,
Că eu ţi-am făcut
Pită tot cu ele?
Iară mi-şi striga:
Tot Meşterul Manole
— Voi zidarii mei,
Zidiţi, nu glumiţi,
Ce vă părăsiţi
Şi de strigătul ei
Nu vă îndrăzniţi.
Nici de lăcrămele
Nu vă necăjiţi!
Iară ei zidea,
Noapte se făce,
Tot Meşterul Manole,
Jos se scoborea,
Scările lua.
Zidarii săreau
De vatră crepau.
Unu a udidit
Şi aşa striga:
— Manole, Manole,
De ce gând ţi-ai pus
Să ne prăpădeşti?
El aşa grăia:
— Lasă, fie aşa,
Că voi mi-aţi trimis
La muierile voastre,
Ele să nu vină.
Păcat aţi făcut
Dumnezeu v-a bătut.

Mailand, 1981, p. 99—102

Subcetate, j. Hunedoara
Culeg.: Oszkár Mailand

MANOLE
(versiune maghiară interliniară)

Nouă zidari mari,
Kilencz kőműves,
Cu Manole zece
Manoléval tizen,
S-au apucat să-mi zidească,
Hozzáfogtak, hogy épitsenek,
Dalbă mânăstire.
Szép kolostort.
Ziua mi-şi zidea,
Nappal épitettek,
Noaptea mi-şi cădea,
Éjjel lehullott.
Până mi-şi visa
Míg nem álmodta
Meşterul Manole,
Ő, Manole mester,
Joi de dimineaţă,
Csütörtökön reggel,
Care mi-o veni,
Melyik jönni fog,
Cu prânzu înainte,
Az ebéddel elöbb,
Prânzul să-l prânzească
Ebédet [hogy] megegyék
Şi în zid s-o zidească.
S a falba falazzák.
Atunci o sta zidul,
Akkor megáll a fal,
Nu-l prăvale vântul.
Nem dönti le a szél.
Joi de dimineaţă
Csütörtökön reggel
Pe zid se suia
Felmászott a falra
Şi el mi-şi vedea
És ő látja,
Tot muierea lui.
Csak a feleségét.
— Iacăt-o, că vine!
Ime, hogy jön!
Păgânu de mine!
Jaj pogány fejemnek!
Doamne, să-i trimiţi
Istenem küldj neki
Tot un lup turbat.
Éppen egy veszett farkast.
Nainte să-i iasă,
Elejébe jöjjön ki,
De ea să îndrăznească,
Hogy ő megijedjen,
Prânzul să mi-l varse.
[Az ebédet elöntse.]
Nainte ieşi tot un lup turbat,
Eléje jött csak a veszett farkas,
Prânzul mi-l vărsa,
Az ebédet elöntötte,
Napoi să înturna,
Visszatért.
Alt prânz mi-l găta
Más ebédet készített,
Şi iară-mi venea.
S ismét eljött.
— Iacătă-o că vine!
Ime, hogy jön!
Doamne, să-i trimiţi
Istenem, küldj neki

Un şarpe înflorat,
Egy pettyesgített kígyót,
Nainte să-i iasă
Elejébe jöjjön ki
De ea să îndrznească,
Hogy ő megijedjen,
Prânzul să mi-l verse.
Az ebédet elöntse.
Nainte ieşi un şarpe înflorat,
Elejébe jött egy pettyes Kígyó,
Prânzul mi-l vărsa.
Az ebédet elöntötte.
Napoi să întorcea.
Visszatért.
Alt prânz mi-l găta
Más ebédet készített.
Şi iară venea.
S ismét eljött.
Iară mi-o vedea
Ismét meglátja őt
— Iacătă-o că vine!
Ime, hogy jön!
Doamne, să-i trimiţi
Istenem, hogy küldj neki
Tot un rugurel.
Éppen egy vadrózsa tüskét.
Nainte să-i iasă
Elejébe jöjjön ki,
Prânzul să mi-l verse.
Az ebédet hogy elöntse.
Dumnezeu, ca un sfânt,
Az Isten, mint egy szent,
Cum zice, făcea.
Amint monda, úgy tett.
Nainte ieşea,
Elejébe kijött,
Tot un rugurel,
Csak egy vadrózsa tüske,
De ea s-acăţa
Beleakasztodott.
Rugurelu-l scotea,
Tüskét ő kivette,
Prânzul nu mi-l vărsa.
Ebédet el nem öntötte.
El către zidari
Ő a kőművesekhez
El aşa grăi:
Ő úgy szólott:
Domnule, Dumnezeu!
Én Uram, Istenem!
Să scăpăm de rău.
Hogyan meneküljünk a rossztól.
Vai, zidarii mei,
Jaj, kőműveseim,
Vărsaţi lacrămile
Ontsátok könnyeiteket
Mâncaţi bucatele
Egyétek meg az ennivalót.
Apoi să o zidim
Azután falazzuk
Tot în piatră tare
Tisztán szilárd kőbe.
Atunci ei prânzea
Akkor ők megebédeltek.
Ea să tot ofta
Ő mind sóhajtozott.
— Manole, Manole!
Manole, Manole!
Iartă-mă pe mine
Kegyelmezz meg nekem
Deie-ţi Dumnezeu bine!
Adjon Isten neked jót!
Că eu mi-am lăsat
Mert én elhagytam
Tot pe Iovenel
Iovenelemet,
Plânge nelegănat,
Sír, meg nem ringatva
Săracu de el.
Szegény feje.

Şi eu l-am lăsat
És én elhagytam,
Ţâţă nu i-am dat.
Csicset neki nem adtam,
Nici nu l-am scăldat
Sem nem fürösztöttem meg
Că vreme n-am avut,
Mert időm nem volt.
Ce face săracul,
Mit csinál szegény,
Dacă mă omorâţi?
Ha engem megöltek?
Zidarii zidea
Kőművesek falaztak
Şi ea mi-şi grăia:
Es ő szólott:
— Manole, Manole,
Manole, Manole,
Nu ţi-o fi păcat
Nem lenne-e kár
De ţâţele mele,
Az én csicseimért,
Cele frumuşele?
A szépekért?
Micul tău fiuţ
Egyetlen fiacskád
Să juca cu ele.
Játszadozott velük.
Iară mi-şi striga:
Ismét kiáltott:
— Manole, Manole!
Manole, Manole!
Nu ţi-o fi păcat
Nem lenne-e kár
De mânile mele?
Az én kezeimért?
Că eu ţi-am făcut,
Hisz velök csináltam neked
Pânea tot cu ele
Kenyeret azokkal.

Iară mi-şi striga
Ismét kiáltotta
Tot Meşter Manole:
Mind mester Manole:
— Voi, zidarii mei,
Ti kőművéseim,
Ziditi, nu glumiţi!
Falazzatok, ne tréfálkozzatok!
Ce vă părăsiţi?
Mit széjjedtek el?
Şi de strigătul ei
S az ő kiáltásától
Nu vă îndrăzniţi!
Ne ijedjetek meg!
Nici de lăcrămele
Sem a könnyeitől
Nu vă năcăjiţi!
Ne fogjon el sajnálat!
Iară ei zidea,
Ismét ők falaznak,
Noapte se făcea.
Éjjel lett.
Tot Meşter Manole
Mester Manole
Jos de scoborea,
Leszállott,
Scările lua,
Lajtorjákat tőlük elvette,
Zidarii săreau
Kőművesek szöktek,
De vatră crepau.
Földön meghasadtak.
Unu a udidit
Egyik [magához tért] megmaradt
Şi aşa striga:
És így kiáltott:
— Manole, Manole!
Manole, Manole!
De ce gând ţi-ai pus
Mit gondoskodtál,

Să ne prăpădeşti?
Hogy minket elpusztíts?
Şi el aşa grăia:
És ő így szólott:
Las' să fie aşa
Hadd legyen úgy
Că voi mi-aţi trimis
Mert ti küldtetek
La muierile voastre
Az asszonyaitokhoz,
Ele să nu vină.
Hogy ők ne jöjjenek.
Păcat aţi făcut
Bűnt követtetek el,
Dumnezeu v-a bătut.
Isten megvert.

Mailand, 1981, p. 102—108

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

HAŢEG 1

Cârneşti, j. Hunedoara
Inf.: Maria Mălăeştean (Festoane)
Culeg.: Petriu Manasie, 1934

Când cântă o pasăre colorată cu roşu, galben, alb şi chiar negru, care se numeşte „Pişca-n flori", copiii îi acompaniază cântecul recitând în ritmul acestui cântec:

Sămfiro! Sămfiro!
Plânje copilu!

Fluieratul acestei paseri este de aşa natură, că involuntar îţi vine să pronunţi versurile amintite.

Pişca-n flori are legenda următoare:

„Să zâşie că meşcerul Manole a avut ge zâgit o mănăstire, dar şie lucra zâua, noapcea se huruie. Dac-o văzut el că nu mai poace lucra, s-o culcat şî o visat că numa atunşi stă zâdu, dacă zâgesc pă ha gintâi muiere care vine cu mâncare la ei. El o spus ortaşilor şî ei s-or jurat că nu spun la nime, dar ei tot or spus, numa Manole n-o spus.

A doua zî o venit mai intâi cu mâncare Sămfira, muierea lu Manole. El cân o văzut-o, s-o rugat lu Dumnezeu ca să-i verse *spenia* cu mâncare. Dumnezeu l-o ascultat şî i-o vărsat spenia ge două ori, dar a tria oară tot o venit şi ei or zâgit-o. Ea o înşieput să strâjie că o strânjie zidul şi că rămânie copilu fără ea.

Cân o fost mănăstirea gata, Dumnezeu l-o făcut pă Manole într-o pasăre cu pene roşii, că s-o mâzgălit ge cărămidă, cu alcele galbene, că s-o mâzgălit ge maltăr, cu pene albe, că s-o mâzgălit ge var şî cu pene negre, că i-o murit muerea.

Manole o zburat dup-aia acasă şi o văzut că plânje copilu şî atunşia s-o dus iar la mănăstire şî o-nşieput să cînce:

Sămfiro! Sămfiro!
Plânjie copilu!"

Taloş 1962, p. 39—40

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

HAŢEG 2

Peşteniţa, j. Hunedoara
Inf.: Melania Pasc, 60 a.
Culeg.: Şcoala elementară, IV.1958

Au fost odată nouă meşteri. Ei au fost plătiţi să zidească o mănăstire. Ce zideau ziua, noaptea se dărma. Câtva timp s-a tot dărmat. Între aceşti meşteri era şi Manole. Într-o noapte, unul din ei a visat că până nu vor zidi un cap de om viu, zidul se va tot dărâma. Ei s-au hotărât că a cui femeie va veni mai înainte cu prânzul, s-o zidească în zid. Au mers acasă şi, dimineaţa, când au venit, s-au apucat să zidească mănăstirea. Aproape de prânz, Manole a văzut pe femeie-sa de pe zid venind cu prânzul.

El a gândit în sine: — trimite, Doamne, o furtună, să-i arunce şpenea din cap, să întârzie.

A venit o furtună, i-a aruncat şpenea şi s-a întors acasă, a gătit altă mâncare şi a plecat la Manole, la mănăstire. Manole văzând-o a gândit în sine: — trimite, Doamne, un câine să sară înaintea ei, să-i verse şpenea. A sărit un câine înaintea ei şi a vărsat şpenea.

S-a întors acasă şi tot a gătit mâncare şi a plecat înaintea celorlalte.

Pe femeia lui Manole o chema Zamfira. Ajungând la mănăstire au minţit-o să se urce pe zid, să vadă cum este zidul. Ea când s-a urcat pe zid, ei au zidit-o.

Când au ajuns cu zidul la genunchi, ea cânta:

Manole, Manole,
Meştere, Manole,
Zidul rău mă strânge,
Copilaşul nost plânge.

Ea a crezut că numai să glumesc, şi în zid n-o zidesc. Când au ajuns la brâu, ea a cântat:

Manole, Manole,
Meştere Manole,
Tu nu te glumeşti
Şi pe mine mă zideşti

Când i-au acoperit mâinile cu ziditul, ea a cântat:

Manole, Manole,
Meştere Manole,

Zidul rău mă strânge,
Copilaşul nost plânge,
Sulfetul mi-l frânge.

Au acoperit-o cu zidul şi, ajungând la turn, ceilalţi au lăsat pe Manole singur să-l acopere. El n-a putut să se scoboară şi a făcut aripi de prăştilă, le-a legat de el şi a zburat spre pământ. Zburând spre pământ, s-a transformat în pasărea pe care o chema „pişca-n floare".

Ea strigă după Zamfira:

Soro, Zamfiro!
Plânge copilul.

Taloş, 1962, p. 40—41

BCU IASI CENTRUL UNIVERSITAR

MEHADIA 1

După ce laudă băile de la Mehaida: „Die Trajansbäder des Herkules sind bis auf wenige Trümmer aus dem Czernathal verweht, aber ihr Schutzgott lebt und herrscht heute noch fast in alter Herrlichkeit fort: — in den Liedern und Sagen, in dem Herzen und Aberglauben der walachischen Bevölkerung. Nur hat der alte Herkules im Laufe der Jahrhunderte den Namen Jargowan und allerlei walachische Menschlichkeiten angenommen.

Wie Skalden treten drei uralte Walachen in langen weißen Hemden auf und singen schwermüthig-eintönig einen Balladen-Cyklus von den Thaten Jargowan's — wohl eine Stunde lang, und wo der Eine nicht weiter kann, da fällt der Andere mit seinem Gedächtniß und Gesange ein.

Dort oben auf dem hoben Berge an der Czerna wohnte der mächtige, starke Jargowan. Sein Sohn spielte mit einem Türkenknaben. Sie geriethen in Streit und Kampf. Als Jorgowan seinen Sohn verwundet sah, gerieth er in Zorn und schlug dem Türkenknaben den Kopf ab. Mit dem Blute wusch er des kleinen Jargowan Wunden und sie heilten. Da sprach Jargowan: das Blut soll ewig heilkräftig fortrinnen! — Das ist die heiße Schwefelquelle, die noch heut aus dem Berge sprudelt.

Jargowan ließ sich auf dem Felsen ein prächtiges Schloss bauen. Neun Maurer arbeiteten daran. Aber ein böser Geist hatte mehr Macht, als der gute Jargowan, und jede Nacht stürtzte wieder ein, was am Tage gemauert war. Da flehten die armen Maurer zu Gott und er sandte ihnen einen Engel, der sprach: so ihr das erste Weib das ihrem Manne zu essen bringt, hier einmauert, wird der böse Geist über die Mauern seine Macht verlieren... Acht Maurer liebten ihre Weiber mehr als Gott und Jargowan und warnten sie, zu kommen. Nur der fromme Manoila greift nicht ein in das dunkle Verhängniß. Sein Weib bringt ihm zuerst Speise während der Arbeit und wird eingemauert. Da wächst das Schloss Barkan schnell in die Höhe. Als er fertig ist, sehen die Maurer mit Schrecken, daß sie die Leitern zum Herabsteigen vergessen haben. Sie müssen hinabspringen. Jene Acht brechen dabei das Genick. Nur der fromme Manoila bleibt am Leben".

Wellmer 1874, p. 717

Als die Maurer mit dem Bau der Feste begannen, geschah es daß alles, was man tagsüber verrichtet hatte, nachts einfiel. Dies ging einige Zeit fort, sie verzweifelten schon, da erschien ihnen ein Engel, welcher ihnen offenbarte, daß sie nur dann die Feste zu erbauen imstande sein werden, wenn sie das erste Weib, welches am nächsten Morgen ihrem Mann zum Bau das Frühstück bringt, fassen und lebend einmauern. Sämtliche Maurer machten nun ihre Weiber aufmerksam, nächsten Tags sich ja nicht mit dem Überbringen des Frühstückes zu beeilen. Nur einer, Manoilo, tat dies nicht, indem er die Entscheidung Gott überließ.

Am nächsten Morgen, kaum daß es graute, machte sich Manoilos Weib auf den Weg, dem Gatten das morgendliche Mahl zu bringen. Doch Gott sendete ihr eine schlange in den Weg, vor der sie so sehr erschrack, daß sie das Frühstück verschüttete. Sie kehrte deshalb um, eine zweite Mahlzeit zu bereiten und diese ihrem Manne zu bringen. Doch Gott ließ sie einem Bären begegnen, der sie so in Schrecken versetzte, daß sie wieder das Essen verschüttete. Aber ein zweites Mal wendete sie sich heimwärts und mit einem frischen Frühstück machte sie sich auf den Weg. Doch da trabte ein Rudel Wölfe heran, und von Entsetzen wie gelähmt, fiel ihr zum dritten Mal das Essgeschir aus der Hand. Als sie aber ein viertes Mal mit einer Malzeit wiederkehrte, erreichte sie ohne Hindernis den Gatten und den Bau. Kaum war sie angekommen, so ergriffen sie die Maurer und begannen sie einzumauern. Sie klagte und flehte, doch da alles nichts nützte, machte sie Manoilo den Vorwurf, das er ihr Kind, welches zu Hause nach der Mutter schrie, der Mutter beraube. Manoilo ging darauf heim, nahm den Knaben und hob ihn auf eine Buche mit den Worten:„Der Regen wird dich nässen, der Wind wiegen, der Schnee bedecken".

Der Bau konnte nun vollendet werden. Als man damit fertig, warfen die Maurer ihre Hämmer mit lautem Iubel in die Luft; diese aber, zurückfallend, zertrümmerten ihnen die Köpfe bis auf Manoilo, der heil blieb".

Alscher 1914, p. 600—601

Bárkán

A mehádiai területen, éjszak felé emelkedik a Bárkán hegy, és azon láthatók a hasonnevü vár romjai. Hagyomány szerint Mahádiával együtt a XIII. században keletkezett. De erről a történet mit sem tud. A várnak még két roskadozó sarka áll, a szük hegy tetején, mely keletre, délre, és nyugatra meredeken a völgyekbe hajlik, ugy hogy bejárása csak éjszak felől lehetett, mire a hegyhát is mutat. A rommaradványok tanúsítják, hogy faragott négyszögkövek és téglák használtattak az épitéshez. A monda beszédesebb a bárkáni várról, mint a történet.

A kőmívesek, kik a vár épitésére összegyültek, hiába dolgoztak, mert a falak, melyeket nappal emeltek, éjjel rendesen összedőltek. Ez addig tartott, míg a kőmívesek egy angyal által arra nem taníttattak, hogy a mely nő nekik legelőször hozandja a reggelit, azt falazzák be, és akkor a falak állva maradnak. A kőmívesek mind nejeiket intették, hogy ne jőjjenek reggel, kivévén egy Manoilo nevűt, a ki nejének semmit sem üzent, hanem azt várta, hogy isten őt jelekkel fogja az eljövetelben gátolni. Manoilo neje elkészité a reggelit, és sietett azt férjének elvinni. Isten azonban kigyhótt küldöt elébe, melynek láttára annyira megijedt az asszony, hogy a reggelit elejtette. Hazament és újat készített s midőn azt akarta férjének elvinni, roppant nagyságu medvével találkozott, mire ijedtében megint elejtette a reggelit. Harmadszor ment haza reggelit készíteni, melyet férjének elvinni akarván, atjában egy falka farkassal találkozott, és a reggelit megint elejtette. A negyedszer elkészített reggelit végre elhozta férjének, mert útközben semmi ijesztő találkozásai nem voltak. Erre az asszonyt megfogták és befalazták. Befalazáskor a nő szemrehányást tett férjének, mondván, hogy nagy vétket követ el, mert az anyát az ő szopós gyermekétől elválasztá, mely most otthon sír egyedül. Manoilo hazament, a gyermeket egy bükkfára emelte és azt mondá: az eső téged fürészteni, a szél ringatni, a ho betakarni fog. A kőmívesek most már munkájukat sikerrel folytathatták, örültek is a fölött rendkivüli, és örömükben kalapácsaikat felhajigálták. A kalapácsok visszahullásuk alkalmával 8 kőmívesnek fejét bezúzták, kik is e miatt meghaltak, Csak Manoilonak nem lett semmi baja.

Pesty Frigyes, 1878, p. 11—12.

Romanii au înălţat turnul* prin meşterul zidar Manoilia. Iar acesta, pentru că lucrarea nu-i reuşea, ci era mereu dărâmată de furtună, a încastrat în zid umbra soţiei sale, atunci când, de prânz, i-a adus mâncarea de la Mehadia şi l-a găsit la lucru. Ea s-a întors acasă şi a murit, el însă şi-a încheiat apoi lucrarea fără vreo altă piedică. Aşa spune legenda.

Stoica de Haţeg 1984, p. 56.

* E vorba de „un turn şi o ruină de fortăreaţă, numite în româneşte Pergan (Párkány)", „o fortificaţie feudală care a funcţionat în secolele XIV-XVII" (*ibid.*, p. 55; şi nota 75).

BANAT 1

Rudăria, j. Caraş-Severin
Inf.: Icoana Măcei, 25 a.
Culeg.: Emil Petrovici, 1934.

MÂNĂSTÂRIA ARDŹGEŞ*

Mănoli, Mieşciru Mănoli, iiriá măi invăţat dzi cât ai doi, ortaśi lui. Iei iiriau trii ortaś. Şî s-o apucat să fac-o mânăstâri şi să spuńá mânăstâria Ardzéş. Şî cât dzâua zâdzeau, noapcea să sudumia. Ş-o lucrat vro doauă săptămâń. La doauă săptămâń o visat, Mănoli, Mieşterul** Mănoli:

În zădar ci kinueşci,
Ca să mai zâdzeşci.
Num-aşa vo sta
Zâdzitura ta,
Dacă mâńi vini***
Fieśe muieri,
Mai întâń dzi dzimińaţă,
Aia luvaţ,
În zâd s-o băgaţ.
Zâdu-atunś vo sta
Şî nu vo mai pica.

Atunşa iel o spus la ortaś śe noapcea o visat. Pră iei i-o zurat să nu spună la muieri cari vo vińi măi năinci:

Aia o fi zâdzâtă,
În zâd plămădzită.
Ai doi mieşceri la muieri-i spuńa:
Să găci prândzu amânat,
Să spună că târdzâu s-o sculat.
Şî Mănoli să ruga:
Să dzę Dumńizău o ploaii mari,
Să nu-i vină ńivasta-ri.
Dumńizău îl asculta,
Ploaii cu spumi ii da,
Ńivasta tot ii viña.
Mănoli când o vidzea,
Cătră muieri dzâśa:

* Lipsa unor semne grafice în sistemul de culegere computerizată ne-a obligat la mici simplificări ale transcrierii fonetice a lui E. Petrovici. Acelaşi lucru s-a petrecut şi cu alte texte.
** E o pronunţare literară în loc de dialectalul mieşciru.
*** Pronunţare literară în loc de vini (notele culegătorului).

— Hai muieri, să prândzâm,
Apoi pr-umă [sic] să zâdzim.
Sus pă crist să suia,
În zâd m-o puńa
Şî cătră ia dzâśa:
— Stăi, draga mia,
Num-oi însirca
Ca să plămădzesc,
Zidu să-l zâgesc.
Pietri tot puńa
Pan o năroia
Pan la brâuşor,
Pan la ţâţâşoare.
Ńivasta strâga:
— Ooo, Manoli, Mieşteru Manoli,
Zâdu rău mă strânzi,
Viiaţa să stânzi.
— OOO, nu ci cięmi, dragă bălioară,
Că io num-oi incerca
Zâdu l-oi zâdzea
Şî când oi dogăta
Pră cińe ce-oi scocea;
Zâdu să nu cadă,
Mărioară dragă
În zâd o donkiia
Sara viña.
Mănoli ugea cu un copilaş iel cu iel acasă. Dzimińaţa să scoală, dzi lucru s-apuca, Mânăstirea Ardzieşului la doauă săptămâń o găta,
O astruca,
Cu mieşceri pră ia.
La-mpărat strâga.
Cristurili li strâca,
Iei pră mânăstiri udzea.
Ş-o do astrucară.
Atunśa iei, ăi doi miesceri îş făcură ńişci ăripi dzi şândzilă, ca să sară dzi pră ia.
Cum săriră
Şî muriră.
Mieşceru Mănole
Iei când îm săria,
Zos când îm cădzea

Fântână să făśa.
Lumia apă bia
Şî mi să găta.

Mănoli dźi şiudă c-o spus ăialalţ la muieri (că iel i-o źurat ca să nu spună la muieri că cari vo pica să vină mai năinci, aia o zâdźęşci, ş-ăi doi o spus) şî iel dźi śuda c-o spus, atunśa s-o rugat dźi-mpărat, ca să strâśi cristurili şî iei să udźească sus pră mânăstâri că cân or sări źos să moară şî iei. Că cum o udźit iel dźi muieri, aşa să udźească şî muierili lor dźi bărbaţ. Iel asta spuńa dźi pră mânăstâri la popor.

Śică ş-acu ięstă mânăstâria Ardźeş acolo.

Petrovici 1935, p. 61—62

Inf. pretinde că „a auzit-o de la tatăl ei", iar acesta a auzit-o „cri-că dźi la ăi bătrâń (id., *ibid.*, p. 34—35).

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BANAT 2

Rudăria, j. Caraş-Severin
Inf.: Pătru Didraga, 72 a.
Culeg.: Emil Petrovici, 1934

Acoló la iirúga aia zâua o zâdzínd şî noapca o căzând. Şî atunś visază máoru al mai mari, pălíru Mănúlia, visază iel că atunśa vo sta zâdu că, cari muieri (muieria máorilor, că iei o fost mai mulţ máori), că cari vo viñi măi întâń cu prândzu, aia s-o zâdzeascâ-n zâd. Ş-atunśa zâdu vo sta. Ş-atunśa iel spuńi la máori aialâlţ ś-o visat. Ş-atunśa iei o pus zurământ că să nu spună la muieri.

Şî iei o spus la muieri, ailalţ máori; o trecut prăstă zurământ, viedz, o spus că să vină cu prândzu amânat că, cari muieri viñi-ntâń, pr-aia o zâdzeşci-n zâd, ş-atunśa zâdu vo sta. Şî Mănulia, iel, n-o spus la muieria lui; iel s-o ţânut dzi zurământ. Şî muieria lui o plicat cu prânzu şî o căzut şî l-o vărsat şî s-o dus năpoi în sat iară, ş-o profăcut dzi prânz şî iar o proplicat şî o azuns cu prânzu la Mănulia, acoló, la bărbat. Ş-atunśa iel o luvat-o ş-o pus-o-n zâd ş-o zâdzit-o. Ia o fost cu copil mic la piept. Ş-atunśa zâdu o stătut, n-o mai căzut. Ş-atunśa ia:

— Mănulio, Mănulio, nu ţ-o fi ţâie păcat, iśi că, când m-ai luvat şî m-ai zâdzit, să rămână copil mic.

Apu Dumńizău măi şcie aśía*. Dzin ai bătrâń am auzât-o şî ieu.

Petrovici 1935, p. 60

* Subiectul confundă Mânăstirea Argeşului cu balada lui Iorgovan. Pretinde că atunci a zis Iorgovan „însată, Serno-nsată". Cerna s-a liniştit la locul numit „Piatra lu Iorgovan" (n. culegătorului).

Naidăş, j. Caraş-Severin
Inf.: Cola Călin, 80 a., Ilie Ciolac, 65 a.
Culeg.: Nicolae Ursu şi Gh. Atanasiu

MAISTOR MANOILĂ

Pliecat mi-au pliecatî
Maistoru Manolea,
Maistoru Manolia.
Ielî să mi-ş facă
Mănăstirie marie (bis)*
Cu noauă zidari,
Cu trei veri primari.
Ş-or plecat să afle
Un zid părăsit,
Făcut dă demult.
Ei acolo-mi pleca
Şi acolo ajungea
Şi-apuca de lucru.
Ei ce lucra?
Noaptea-mi pleca,
Iar Maestru Manole
Să culca
Şi-n vis îmi videa
Că zidul nu să zidi
Până n-o zideşte
O femeie în zid.
El acasă să ducia
Şi la toţi ortacii spunea
Că zidul nu să va zidi
Pân n-o va zidi fumeia.
Ailalţi ortaci
La muieri spunea
Şi la ziduri pleca.
Şi-ncepu de zidea
El din gură-mi zicea:
— La moară să ti duci,
Grâu să-mi speli,
La moară să ti duci,
Pită să faci,
Bucate să-mi gaţi
Şî la mini să vini.
Ea aşa-mi făcea.
Şi pre zid să suia,
Mic ochean scotea
Şî el să uita:
— Sărăcuţ de mini,
Scoate, Doamne, ce vei scoate,
Scoate un câni turbat,
Ca napoi să trâcnească,
Ca bucate să-mi facă.
Napoi să-ntorcea,
Alte bucate-m făcea
Şi la el mi pleca.
Iar el ce-mi lucra?
Cu ochianul să uita
Şi pre ea mi-o videa.
— Scoate, Doamne ce vei scoate,
Scoate un balaur de şarpe,
Cu coada s-o lovească,
Jos să mi-o trântească,
Ca napoi să trâcnească
Altile să-mi gătească,
La mini să vină.
Napoi să-ntorcea,
Alte bucate făcia.

* Restul textului până la sfârşit notat după dictat — de către Gh. Athanasiu, de la Ilie Ciolac, de 65 a.

Şi la el îm pleca.
Când la el ajungea,
În zid mi-i lepăda
Şi-o zidea, cât zidea,
Până sus la ţâglă.
Şi din gură-mi zicea:
— Maistore Manoilă,
Eu gândesc că tu glumeşti,
Dar tu baş mă zideşti!
Nu ţi-e frică de păcat?
El din gură-mi zicea:
— Nu mi-e frică de păcat,
C-aşa mi-s blăstămat.
Şi pră ea mi-o zidea
De la picioare pân'n creştet.
Şi zidul mi-l făcea,
Cu paharele-mi închina.
Şi paharele fiştiecare-ş lepăda.
Şi cei nouă zidari,
Care pahare lepăda,
Şî ei de sus mi pica
Şî de loc mi gropa.
Dar Maistoru Manole,
Când şase pahare-l legăda,
Bufruilă vinia
Şî-m piene mi-l lua
Şî jos îl scobora,
Şi acasă-mi pleca,
Şî la copii ajungea.
. . . . . .

Ursu, 1969, p. 87—88

Textul a fost publicat, cu unele diferenţe, şi în Ion Iliescu şi Ilie Birău, *Ce-am în inimă şi-n gând.* Timişoara 1968, p. 423—425. Am preferat să reproducem textul publicat sub îngrijirea culegătorului.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Bucova, j. Caraş-Severin
Inf.: Ion Radu, 77 a.
Culeg.: Tiberiu Alexandru
3.XI.1935

MEŞTERUL MANOLE

Plecat-o, plecatî
Mănolea zădariu'
Locî să mi-şi cače,
Loc dă mănăstâre
Dân vremi bătrâñe.
Iel că mi-ş pleca
Locî nu-m găsa.
Iar că mi-ş pleca
Pe šei munţ cărunţ
Unde mi-ş umbla?
Noauă ani umbla
[Locî nu-m găsa].
Năpoi să-ntoršea, măi,
Cu šine să-ntâlnea?
C-un mic păcurari, măi,
Pe iel întreba:
Mic îi păcurari, măi,
Tu că n-ai găsât,
To' la oi umblând,
Loc de mănăstâre
Dân vremi bătrâne?
Păcurari grăia:
— Locî mi-am găsât,
To' la oi umblând.
— Haida dă-mi aratâ,
Capeţi bună platâ:
Paşu, galbănu.
Păcurari grăia:
— Ba io n-oi merge,
Că oili io mi-oi pierge,
Stăpânu mă bace
Şi sâmbria-mi trage.
Mănolea grăia:
— Haida, nu ce ceme
Că oili tu nu-i perge,
Că noi îţi vom da:
Vorba, taleru,
Paşu, galbănu.
Păcurari meržea,
Pe šeai munţ cărunţ,
Locu-i arăta.
Năpoi să-ntoršea,
Oili le găsa
Şî lui m-i plăcea:
Vorba, taleru,
Şi paşu, galbănu.
Mănolea zădariu'
Acasă mi-ş meržea
Şi noauă maori că-m lua,
Cu Mănolea zăše.
Iei că mi-ş pleca
Pa šeai munţ cărunţ,
Locul mi-l găsa,
Ei îl tămânea
Dă zâd s-apuca:
Zâua că-m zâgea
Şî noapcea că-m căgea;
Noauă ani zâgea
Şi zâdu nu măi sta.
Mănolea zădariu'
Iel aşa-m grăia:
— Şi noauă măurei,

Noauă fraţî mei,
Pă min' mă lăsaţ
O ţâră să-m adorm.
Pă iel mi-l lăsa,
Puţân somn somna
Şi frumos visa:
„Care mi-o veni
Cu prânzu năince,
În zâd să mi-o zâgească,
C-atunşi zâd o sta,
O sta, n-o căgea".
Mănolea še lucra?
Rămăşag mare făšea:
— Voi, noauă măurei,
Noauă fraţî mei,
La muieri nu spuneţ.
Măurei spunea,
Cu prânzu nu-m vină.
Mănolea zâdariu',
Iel că nu-mi spunea,
Muierea-i vinia.
Da iel aşa-m grăia:
— Iacăt-o-i că viňe,
Săracu dă miňe!
Dare-ar Dumnedzău
Năince să-i iesă
D-on câne turbat,
Dă iel sa trâgnească,
Prânzu să mi-l versă,
Năpoi să să-ntoarcă,
Alta să-m sosască,
În zâd s-o zâgească.
Cânili-i ieşa,
Dă iel mi-ş trâgnia,
Prânzu mi-l vărsa,
Năpoi să-ntoršea,
Altu prânz găcea,
Şi iar mi-ş pleca.
Mănole-o vegia
Şi din grai grăia:
— Dare-ar Dumnedzău
Năince să-i iesă
O bală dă şărpe,
Dă iel să-m trâgnească,
Prânzu să mi-l vearsă.
Şărpili ieşa,
Dă iel mi-ş trâgnia,
Prânzu mi-l vărsa,
Năpoi se întoršea,
Altu că-m găcea,
Şi iar mi-ş pleca.
Mănolea zâdariu'
Iar că mi-o vegia:
— Iacăt-o-i că viňe,
Săracu dă miňe!
Dare-ar Dumnedzău
D-un rug să se prindă.
Prânzu să mi-l versă,
Napoi să să-ntoarcă,
Alta să-m sosască,
În zâd s-o zâgiască.
Rugu mi-l rupea,
La iel ažunžea,
Iel še mi-ş lucra?
Prânzu-i ažuta,
În braţă mi-o lua,
În zâd mi-o punea
Şi iel aşa-m grăia:
— Noauă măurei,
Noauă fraţî miei,
Zâgiţ, nu glumiţ!
Iei zâgia, nu glumea.
— Mănoleo, Mănoleo,
O tu ce glumeşci,
O că mă zâgeşci?
Da Mănolea grăia:
— Nouă măurei,
Noauă fraţî mei,

Zâgiţ, nu glumiţ!
Ei zâgea
Şi nu glumia.
Da ia aşa-m grăia:
— Manoleo, Manole,
O nu-ţ pare rău
După peptu meu.
Mănoleo, Mănoleo,
O nu-ţ pare rău
După Ivănel,
Că m-i micucel.
Iei că mi zâgia
Zâdu la ţâţă ăzungia,
Zâgea, nu glumea,
În zâd mi-o cutrupea.
Atunşi zâdu sta,
Nu îmi mai căgea.
Ei sta tot pă zâd,
Dar cum să să coboară?
Noauă măorei
După zâd săreau:
Care cum sărea,
Jos îmi ăzunzea,
Ferea-n iel plesnea.
Numa Manole-m rămânea,
Dumnedzău îi da
Doauă prăskiri i da,
El aripi făşea
Şi frumos zbura,
Žos că ăzunzea
Şi nimic nu-i era.

ICED fgr. 5951

Până la v. 22, înregistrare pe cilindru de fonograf, restul, dictat; în partea înregistrată, se repetă toate versurile, cu excepţia v. 7, 11, 12, 18, 19, 20.

Bucova, j. Caraş-Severin
Inf.: Ion Radu, 82 a.
Culeg.: Tiberiu Alexandru
mai 1940, în Bucureşti

Manolea zâdariu
Iel să dušea
Iel mi-ş căuta
Loc dă mănăstire
Din vremi bătrâne
Mul' că mi-ş umbla
Ş-loc nu-m găsea.
Năpoi să-ntoršea,
Cu šine să-ntâlńea?
C-un mic păcurar.*
Zâše:
Tu la uoi umblân'
Tu că n-ai găsât
Loc dă mănăstire?
Păcurari grăia:
— Loc că mi-am găsât
Pă šeai munţ cărunţ.
Mânolea zâdariu:
— Haida dă-mi arată,
Capeţ bună plată:
Paşu, galbănu,
Vorba, taleru
Păcurari grăia:
— Ba io, io n-oi merže,
Că oi io oi perdše,
Stăpânu mă batie
Şî sâmbria-m traše.
Mânolea zidariu:
— Haida, păcurari,
Haida, dă-mi arată,
Capeţ bună plată:
Paşu, galbănu,
Şî vorba, tal'eru.
Păcurari meržea,
Locu-i arăta
Pă šeai munţ cărunţ.
Năpoi să-ntoršea,
Lui bińe mi plătšea:
Paşu, galbănu,
Şî vorba, tal'eru!
Iel še-m lucra?
Şî d-acasă să dušea
Şî noauă maori că-mi luva
Şî cu iei pleca
La munţ cărunţ,
La locu dă mănăstire.
Cân' iei ažunžea,
Locu-l tămâia,
Dă zâd s-apuca.
Să zâdšească.
Noă ani zâdžea
Şî zâdu nu mai sta,
Zâua, cân' zâdžea,
Şi nuaptiea că-n cădžea.
Mănolea zâdariu:
— Noă măurei,
Nouă fraţî mei, ziše,
Pă min' să mă lăsaţ,
Io o ţâră să-mi adorm,
Să vedžem še-oi mai visa.
Pă iel mi lăsa,
Puţân somn somna,
Frumos vis visa:
Care mi-o veni

* Inf. repetă: C-un mic păcurari.

Cu prânzu năintše
În zi' să mi-o zâdiească,
Atunša zâd-o sta,
O sta, n-o măi cădžea!
Rămăşag făšea,
La muieri nu spună.
Noă măurei,
Iei la muieri spuńea,
Cu prânzu nu-m vină.
Mânol'ea zâdariu',
Iel că nu spuńea
Şi din gură-n grăia:
— Noă măurei,
Noă fraţî mei,
Zâdšiţ, nu glumiţ.
A lu Mănolea zâdariu' muiere
Prânzu mi-l gătšea
Şi la iei pleca.
Şî iel mi-o vedšea:
— Iacăt-o-i că vine, ziše,
Săracu dă mine, ziše,
Dare-ar Dumnezău, ziše,
Năintše să iasă
D-o bǫlă dă şarpe,
Dă iel să trâgńească,
Prânzu să mi-l vęrsă,
Năpoi să să-ntǫrcă,
Alta să-m sosască.
Neintie ieşa
D-o boală dă şărpe
Dă iel mi trâgnea
Prânzu mi-l vărsa,
Năpuoi să-ntoršea,
Altu mi-l gătšea,
Iar că mi-ş venea.
Mănole-o vedšia:
— Iacăt-o-i că vine, še,
Săracu dă mine, še,
Dare-ar Dumnezău, iše,
Năintie să iesă
D-un câńe turbat,
Dă iel să trâgńească,
Prânzu să mi-l versă,
Napoi să să-ntǫrcă,
Alta să sosască.
Năintie ieşa
D-un câńe turbat,
Dă iel mi trâgńea,
Prândsu mi-l vărsa,
Năpoi să-ntoršea,
Altu că-m gătšea,
Iar că mi-ş pl'eca.
Iel mi-o vedšea:
— Săracu dă mińe,
Iacătă-o-i că vińe,
Dare-ar Dumnezău
Un rug să prindă,
Prânzu să mi-l vęrsă,
Năpoi să să-ntǫrcă.
S-o prindă-n rug d'e-aia.
Rugu mi-l rupea,
La iei să dušea.
Mănolea zâdariu'
Prânzu-i ašuta,
Mâna pă ia puńea
Şi-n zâd mi-o puńea,
Cătă mauri aşa grăia:
— Voi noă măurei,
Voi zâdšiţ,
Şi nu glumiţ.
Iei zâdšea
Şi nu glumea,
Zâdu ažunžea.
Ia mi-ş grăia:
— Mănolea, Mănolea,
O zâdšeşti,
O nu tie glumeşti,
O tie glumeşti,

O mă zâdšeşti?
Mănolea zâdariu
La maori striga:
— Moă măurei,
Noă fraţî mei,
Zâdšiţ,
Nu glumiţ.
Apăi zidšea,
Nu glumea,
Zidu ažunžea.
— Mănolea, Mănoleo,
Om nu-ţ pare rău
După Iuăńel
Că m-i micutiel?
Iel ziše:
— Cân' ploaia a ploia,
Pă iel l-o scălda;
Cân' ńau-o ninže,
Pă iel l-o unže;
Cân' vântu o batie,
Pă iel l-o legăna;
Şi la mauri striga
— Noă măurei,
Noă fraţî mei,
Zidžiţ, nu glumiţ.
Iei zidžea, nu glumea,
Şi în zâd o cutrupea,
Atunša zidu mi-l gătia,
Zâdu nu mai cădžea.
Povestit:
Da iei cum să coboară?
Noă măurei
Câtie unu zbura după zâd.
Cân' zbura žios,
Ala căža
Şi frumos murea.
Toţ măurei, toţ mauri,
Nouă mauri
Care îmi zbura.

Jos or ajuns, toţ or crăpat. Numa Mănolea o rămas šus pă mănăstire. Iel, Dumnedzău i-a dat [...] doă prăşchiri şi iel a făcut aripi ş-a zburat frumos žos şî nimic nu i-a fost. Gata!

ICED Fgr 5951 (altă variantă)

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ohaba, j. Timiş
Inf.: Elisabeta Moise,
Culeg.: Romulus Radu
[cca 1928—29]

MANOLE ŞI ZIDARII

Sus la Lipova
Vreau ca să zideascâ,
O mănăstire mare
Cu nouă altare.
Şi mi se duceau
Nouă măistorei
Nouă zidărei,
Şi o căpăreau
De zid s-apucau
Şi ei o zideau.
Ce ziua zidesc,
Noaptea păgubesc.
Ziua zid ridică,
Şi noaptea el pică.
Ziua zid se face,
Şi noaptea el cade.
Ei se năcăjeau!
La ei se ducea
O babă bătrână.
Ea, torcând la lână,
Către ei zicea:
— Auziţi măistorei,
Auziţi zidărei,
Dar nu mai lucraţi,
Că tot nu-l gătaţi,
Până nu-l spurcaţi
Cu un cap de om
Cu mujeri de-a voastre.
Voi rămaşu-l puneţi,
La mujeri nu spuneţi,
Ci voi le priciţi:
Ele să se scoale
Joi de dimineaţă,
Să spele pe faţă,
Şi prânzul să gate,
Copilul să scalde
Şi la zid să vină.
Care-ntâi o fi
Pr-aia o veţi zidi.
Rămaşu-l puneau,
Acas se duceau
Şi opt măistorei
Către mujeri ziceau:
— Voi mujerile noastre
Şi soţiile noastre,
Joi de dimineaţă
Să nu vă sculaţi,
Pe faţă nu vă spălaţi,
Prânzul să nu îl gătaţi,
Copilul să nu-l scăldaţi
Şi la zid să nu plecaţi.
Noi aşa am hotărât:
Joi am lucra
Şi nimic n-am mânca,
Că doar zidul l-am găta.
Manole zidarul,
Maistorul mai mare,
Acas se ducea,
La soţia lui zicea:
— Tu să mi te scoli
Joi de dimineaţă,
Să te speli pe faţă
Şi prânzul să-l gaţi,
Copilul să-l scalzi

Şi la zid să vini.
Maistorii se sculau,
De dimineaţă plecau
Şi se apucau
Şi la zid zideau,
Din buzunar mâncau
Şi ei fluierau
Şi la zid zideau.
Manole, zidariul,
Maistorul mai mare,
Tare-i năcăjit,
Căci ştie ce-a pricit,
Şi soarele a suit
Şi alta n-a mai venit.
El la zid zideşte,
Cu lacrimi stropeşte,
Calea i-o străjeşte,
Pân-odat-o vede.
El când o vedea,
El aşa zicea;
— Iacă-tă-o, Doamne,
Iacă-t-o că vine
Cu prânzul la mine,
Că-şi ţine cu capul
Ce i-a spus bărbatul!
Eu, Doamne, mă rog
Să-i scoţi ei în cale
Un câne turbat,
Dor s-o speria,
Prânzul l-o vărsa,
Doar acas s-o duce
Şi alt prânz să gate!
Doar s-o zăbovi
Şi alta o veni!
El* alt prânz găta
Şi la zid pleca.
Şi el iară-o vedea
Şi iar se ruga:
— Iacătă-o, Doamne,
Iacăt-o că vine
Cu prânzul la mine,
Că-şi ţine cu capul
Ce i-a spus bărbatul.
Eu, Doamne, mă rog
Să-i scoţi ei în cale
O apă mare,
Mare turburoasă,
Urâtă, fricoasă,
Doar s-o speria
Şi nu s-o băga.
Dar când ajungea,
În apă se băga
Şi mândru-nota
Şi la zid trecea:
— „Bun lucru"-i dădea.
El nu-i mulţămea.
Ea aşa zicea:
— Manole, bărbate,
Ce, te-ai zăbunit,
De nu mi-ai mulţămit?
— Auzi, muierea mea
Şi soţia mea,
Nu m-am zăbunit,
Ci mi-s năcăjit,
Că m-am rămăşit
Şi tu eşti de prăpădit,
Căci rămaşu-i greu!
Cei opt măistorei
La el veneau,
Către el ziceau:
— Manole zidare,
Maistorul cel mare,
Ia-ţi muierea-n braţe
Şi tu ţi-o sărută
Şi în zid o pune!
El aşa plângea,

* Greşeală de tipar: *Ea.*

Muierea-n braţe-o lua
Şi o săruta
Şi-n zid o punea.
Maistorii se bucurau,
S-apucau şi o zideau,
La genunchi ei ajungeau,
Dară ea aşa zicea:
— Manole zidare,
Nu ştiu, te glumeşti
Ori mă prăpădeşti?
— Ba nu mă glumesc,
Ci te prăpădesc!
Şi ei cum zideau,
La piept ajungeau,
Iară ea zicea:
— Manole zidare,
Nu ştiu, te glumeşti
Ori mă prăpădeşti?
Că ţâţa cea stângă
Tare-i ca o pită,
Iară cea dreaptă,
Tare ca ş-o piatră,
Zidul rău mă strânge
Copilul acas ne plânge,
Că soarele a suit,
Copilul a flămânzit.
Că s-o amânătat,
Demult d-acas-am plecat
Şi de multe-am dat!
Manole plângea,
Dară ea zicea:
— Manole, nu plânge,
Ci te du acasă
Şi adă copilul,
Copilul să sugă!
El iute curea,
Copilu-aducea,
La piept îl punea,
Sugea pân' se sătura.
Atunci ea zicea:
— Manole bărbate,
Du copilu-acas,
Acas în grădină,
Colo la fântână,
La cei doi prunăşei
Şi îl pune tu sub ei.
Păsări or veni,
Pe el l-or hrăni,
Ploile-or ploia
Pe el l-or scălda,
Vântul o abura
Şi l-o legăna.
Dumnezeu grij-o avea
Mănăstirea veţi găta,
Bani vei căpăta,
Ştreang ţi-i cumpăra,
Lângă min' te-i spânzura.
Şi aşa era:
Mănăstirea o găta,
Bani el căpăta,
Ştreang îşi cumpăra
Şi se spânzura,
Acolo, lângă ea!

Primăvara Banatului 2, 1929, Nr. 1, p. 14—15 (pe foaia de titlu a revistei citim: „prim-redactor: Romulus Radu, elev cl. VII-a"). Text reprodus şi în Iliescu şi Birău, 1968, p. 527—532.

Bara, j. Timiş
Inf.: Panciu, 64 a.
Culeg.: Petre Ugliş-Delapecica
1912

Meşterul Manole
(baladă populară)

Plecat-au plecat
Noauă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Cu Manole zece,
Care-i şi întrece,
La o mânăstire,
Pe ţărmuri de mare,
Doamne, s-o zideascâ,
Din mijloc de mare,
Mânăstire mare,
Cu nouă altare,
Cu praguri de ceară,
Cu uşiţe doauă
Şi cu fereşti noauă.
Cei noauă zidari,
Noauă meşteri mari,
Cu călugăreii,
Şi cu dieceii,
Ei se rămăşau
Doamne, se tocmeau,
Zidul de nu-l gată
Viaţa să şi-o piardă,
Zid de nu zidesc,
Toţi se prăpădesc.
De zid se-apucau
Şi la zid zideau.
Cât ziua zideau,
Noaptea păgubeau;
Ziua zid zidesc,
Noaptea-l păgubesc.
Noauă ani zideau
Şi n-o mai gătau,
Rău se spăimântau.
Şi la ei veneau
O babă bătrână,
Ce-ndruga la lână
Şi doi junci mânând.
Bun lucru dădând.
Manole zidaru,
Meşteru-ăl mai mare,
El pe zid şedea,
La cuie făcea,
El din grai grăia:
— Bunu-i nu-i baş bun!
Cât ziua zidim,
Noaptea-l păgubim.
Noauă ani de zile
Ni s-or împlinitu
De când facem zidu.
Nu vei şti ceva
Doar ne-i învăţa?
Baba mi-ş grăia:
— Io dragă nu ştiu,
Numai vă îndrept,
Să vă duceţi drept,
La oraş la Buda
La baba Limbuta,
Că aia-i vrăjitoare
Şi descântătoare,
Voauă v-o căta,
Şi i s-o arăta.
Pe voi v-o-nvăţa,

Zidul să gătaţi,
Viaţa să n-o daţi;
Zidul să-l zidiţi,
Ca să nu pieriţi.
Ei, Doamne, să luau
Acas' să duceau
Şi-n traiste-şi luau
Şi la drum plecau,
La oraş la Buda,
La baba Limbuta.
Şi-atâta mergeau:
Trei mări îmi treceau,
Trei luni îmi mergeau,
Până-mi ajungeau
La oraş la Buda,
La baba Limbuta.
D-acas n-o găseau;
Ei pe prag şedeau,
Doamne, o aşteptau.
Şi baba venea,
Doamne, şi-i vedea,
Tare se-ngrozea
Şi din grai grăia:
— Da voi, hoţilor!
La mini ce cătaţi?
Să mă jefuiţi,
O' să mă-omorâţi?
— D-auzi babo dragă,
Că noi n-am venit
Să te jefuim,
Nici să te-omorâm;
Ci noi am venit
Tare necăjiţi,
Departe, departe,
Chiar de ceea parte,
Că noi călătorim,
De trei luni venim,
Noauă să ne caţi
Ce ţi s-o arăta,
Zidul să gătăm,
Viaţa să n-o dăm.
Baba le dădea,
Şi-n cărţi le căta:
Rău li s-arăta.
Mai o dată da,
Ş-a doaua oară aşa,
Doamne, şi spunea:
— Că rău vi s-arată.
Ş-a treia oară da,
Tot rău le-arăta,
Ş-atunci le spunea,
Doamne, şi-i jura.
Toţi îi rămăşa,
Acas' să nu spună
Ce i-o învăţa:
— Când acas-ajungeţi,
La soţii să spuneţi
Prânzul să vi-l gate,
Joi de dimineaţă
Şi la zid să-mi plece.
Care-o măneca
Mai de dimineaţă,
S-o luaţi în braţă,
Şi-n zid s-o zidiţi.
Zidul să-l spurcaţi,
Viaţa să n-o daţi;
Că de nu-l zidiţi,
Toţi vă prăpădiţi.
Că v-aţi rămăşit,
Când voi v-aţi tocmit:
Zid de nu gătaţi,
Viaţa să vi-o daţi,
Zid de nu zidiţi,
Să vă prăpădiţi.

Ei, Doamne,-ascultau,
Ş-acas' să duceau.
Credinţa o ţinea
Singur Manolea,
Şi dacă ajungea,

Soţiei spunea:
— Joi de dimineaţă
Prânzul să mi-l gaţi,
Şi la zid să-mi pleci!
Joi de dimineaţă,
Pe o deasă ceaţă,
Vrednica nevastă,
Mândra Mănuleasă,
Ca o păunească,
Doamne, se scula;
Joi de dimineaţă,
Pe o deasă ceaţă,
Mândru se-mbrăca,
Pruncu şi-l scălda,
Şi-l înfăşea
Şi ţâţa-i dădea.
Pruncu mi-l lua
Şi-n troacă-l culca,
Pe masă-l punea,
Şi prânzu-l gătea.
Prânzu-n cap lua,
Şi la zid pleca:
Că-şi ţinea cu capu
Ce i-o spus bărbatu!

Manole zidariu,
El pe zid şedea,
La cuie făcea,
Doamne, mi-o vedea:
— Iacătă-o, Doamne,
Iacăt-o că vine,
Cu prânzu la mine.
Scoate-i, Doamne,-n cale,
Rug de-mpiedecare,
Prânzu să-l răstoarne,
Doar s-o zăbovi
Ş-alta o veni.
Da Dumnezeu sfântu
Îi plinea cuvântu,
În cale-i scotea,
Rug de-mpiedecat.
Prânzu mi-l vărsa,
Napoi se-ntorcea
Şi alt prânz gătea,
Şi la zid pleca;
Că-şi ţinea cu capu,
Ce i-o spus bărbatu.

Manole zidariu,
Meşteru-ăl mare
El pe zid şedea,
Doamne, mi-o vedea:
— Iacătă-o, Doamne,
Iacăt-o că vine.
Cu prânzu la mine.
Scoate-i, Doamne-n cale,
Un câne turbat,
Doar s-o spăimânta
Prânzu l-o vărsa,
Napoi s-o-nturna,
Alta mi-o veni
Şi rându i-o fi.
Şi Dumnezeu sfântu
Îi plini cuvântu.
Că-i scotea în cale
Un câne turbat.
Ea se spăimântă
Şi prânzu-l vărsă
Napoi se-ntorcea,
Şi alt prânz gătea,
Şi la zid pleca.
Că-şi ţinea cu capu
Ce i-o spus bărbatu!
Manole zidariu
El pe zid şedea,
La cuie făcea,
Doamne, mi-o vedea:
— Iacătă-o Doamne,
Iacăt-o că vine,
Cu prânzu la mine.

Scoate-i, Doamne-n cale,
Scoate-i apă mare,
Doar s-o spăimânta,
Napoi s-o-nturna.
Alta mi-o veni,
Şi rându i-o fi.
Iar Dumnezeu sfântu,
Tot plinea cuvântu.
Şi-i scotea în cale
Doamne-o apă mare,
Doar s-o spăimânta
Şi nu s-o băga.
Ea, Doamne-mi trecea,
Poale sufulca
Pân apă-mi trecea;
Că ţinea cu capu
Ce i-o spus bărbatu!
La zid ajungea,
Bun lucru-mi dădea,
Şi tristă-mi era,
C-o amânătat
Ş-a tot înturnat.
Manole zidariul
El jos se dădea,
Soaţa-şi săruta.
Ochi-i lăcrăma,
Prânzu îl vărsa,
Şi-n braţă-o lua,
La zid o ducea,
Doamne, ş-o punea,
Şi-n zid o zidea.
El, Doamne-mi striga
P-ăi noauă zidari,
Noauă meşteri mari:
— Aduceţi-mi mie
Cărămidă multă
Şi piatră măruntă,
Că d-aia-i mai multă!
Ei, Doamne-aduceau,
El zidu-l zidea,
Cu lacrămi uda.
Ea din gând gândea
Că ea-i vinovată,
D-unde-i amânată.
Da ea n-a ştiut
Ce-i e rânduit,
Trebuie să-mplinească,
Zid să se zidească.
El, Doamne, zidea,
Ea din grai grăia:
— Meştere Manole,
Manole bărbate,
Văd că nu glumeşti
Şi-n zid mă zideşti,
Zidul rău mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge,
Pruncu-acasă-mi plânge;
Că mi-i micuţel
Ca şi vai de el,
Că-i singur în casă
În troacă pe masă.
Manole, Manole,
Văd că nu glumeşti
Şi-n zid mă zideşti.
Şi ţâţa din dreapta
S-a făcut ca piatra;
Ia ţâţa d-a stânga
S-a făcut ca stânca.
Lasă-mi-o afară
Şi tu să te duci
Pruncu să-l aduci,
Să mai sugă o dată
Dintr-un stean de piatră.
Manole mergea,
Pruncu-l aducea,
La ţâţă-l punea,
El din zid sugea,
Iar mama plângea,
Inima-şi topea,
Şi din grai grăia:

— Suge maichii-o dată,
Că sunt stean de piatră.
Meşter Manolea
Pruncu îl lua
Şi-acasă-l ducea.
Iar el se-ntorcea,
La zid că-mi venea,
Zidul să-l zidească.
Ca să-l isprăvească,
Din zid s-auzea,
Un grai ce-i grăia:
— Manole, Manole,
Văd că mă zideşti,
Văd că nu glumeşti.
Când te-i duce acasă,
S-asculţi la fereastră.
Când îi auzi,
Pruncu tău plângând,
Maica lui strigând,
Şi d-o fi culcat
Pe laturea stângă,
Maica lui o strigă;
Iar d-o fi culcat
Pe laturea dreaptă,
Maică-sa o-aşteaptă;
Să te bagi la el,
Şi pă mâni să-l iei;
Drag să mi-l săruţi,
Ca să mă zăuiţi
Şi-atunci să mi-l duci
La umbra de nuci,
Ploaia mi-o ploua,
Drag mi l-o scălda,
Vântu o zbura,
Flori l-or legăna;
Păsări or veni,
Şi l-or hărăni:
L-or hărăbori.
Îngeri or veni
L-or sui la cer
Şi l-or face înger.

Ugliş-Delapecica 1968, p. 38—47

Ohaba Timişană, j. Timiş
Inf.: Dimitrie Pătruţiu, 72 a.
Culeg.: Aurel E Peteanu
1926

MĂNOILE

Plecat-au, plecat,
Pe ţărmuri de mare,
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Cu Mănoilea zece,
Mănoilea zidarul
Maistorul mai mare.
Şi tot mi-ş mergeau
Până d-ajungeau
La un zid zidit
D-oameni părăsit.
Ei se apucau
Şi se acăţau
Zidul să-l zidească
Şi să-l dobândească;
Nouă luni lucrau,
Zidul nu-l gătau,
Lucru de ziua
Noaptea se surpa.
Atunci îmi venia
O babă bătrână,
Îndrugând la lână,
Către ei zicând:
— Mănoile, zidare,
Maistore mai mare,
Voi v-aţi apucat
Şi v-aţi acăţat
Zidul să-mi zidiţi
Şi să dobândiţi,
Plată bun-aveţi,
Dă zidu-l gătaţi.
Dar voi nu-l gătaţi,
Până nu-l spurcaţi
Cu un cap de om.
Mănoilea zidarul,
Maistorul mai mare,
La calfe spunea;
O calfă zicea:
— Mănoile, zidare,
Aşa noi să facem
Precum eu voi zice:
Din muieri d-a noastre
Care va veni
Cu prânzul la noi
Mai de dimineaţa,
Pr-aia s-o zidim
Şi s-o dobândim.
Tare se jurau
Că aşa să facă.
Dar calfele lui
Acas mi-ş mergeau,
La muieri spuneau
Cu prânz să nu vină.
Mănoile tăcea,
Credinţa-şi ţinea
Şi muierea lui
Ea mi se scula
Joi de dimineaţă,
Cam tare de noapte,
Prânzul mi-l găta
Şi-n spene-l punea;
Copilu-l scălda

Şi-n troacă-l punea
Şi ţăţă-i dădea;
Şi mi se-nschimba,
Vrednică era,
Cu prânzu-mi pleca.
Când s-apropia,
Mănoile-o vedea
Şi el îmi zicea:
— Iacătă-o, Doamne,
Iacăt-o că vine
Cu prânzul la mine,
Că credinţa-şi ţine,
Că-şi ţine cu capul
Ce i-a spus bărbatul.
Scoate, Doamne,-n cale
Un rug înrugat
Dor s-o-mpiedeca,
Prânzul l-o vărsa.
Şi napoi s-o-ntoarce.
Dumnezău scotea
În calea d-a ei
Un rug înrugat,
Ea se-mpiedeca,
Prânzul mi-l vărsa,
Napoi întorcea
Şi alt prânz găta
Şi-n spene-l punea
Şi iară-mi pleca.
Când s-apropia,
Mănoile-o veda
Şi iară-mi zicea:
— Iacătă-o, Doamne,
Iacăt-o că vine,
Cu prânzul la mine,
Că credinţa-şi ţine,
Că-şi ţine cu capul
Ce i-a spus bărbatul.
Scoate-i, Doamne,-n cale
Un câne turbat,
Doar s-o-nfricoşa,
Prânzul l-o vărsa
Şi napoi s-o-ntoarce!
Dumnezău scotea
În calea d-a ei
Un câne turbat,
Ea se-nfricoşa,
Prânzul mi-l vărsa,
Napoi întorcia
Şi alt prânz găta,
În spene-l punea
Şi iară-mi pleca;
Când s-apropia,
Mănoile-o vedea
Şi iară-mi zicea:
— Iacătă-o, Doamne,
Iacăt-o că vine,
Cu prânzul la mine,
Că credinţa-şi ţine,
Că-şi ţine cu capul
Ce i-a spus bărbatul.
Scoate[-i], Doamne,-n cale
O apă cam mare,
Mare, tulburoasă,
Doar s-o-nfricoşa
Şi nu s-o băga
Şi napoi s-o-ntoarce.
Dumnezău scotea
În calea d-a ei
O apă cam mare,
Mare, tulburoasă.
Când îmi ajungea,
Poale sufulca
Şi mi se băga,
C-o mână nota,
Cu alta spenea ţinea
Şi apa-o trecea,
Şi tot mi-ş mergea,
La zid ajungea.

Mănoilea zidarul,
El se scobora,
În braţ-o lua
Şi mi-o săruta,
Lacrimi-l* zbura,
Pe zid o suia,
Şi-ncepe-a zidi
Cu piatră măruntă,
Că d-aia-i mai multă,
Şi cu piatră mare,
Să zidească tare,
Şi tot îmi zidea,
Până-mi d-ajungea
La genunchii ei.
Ea atunci zicea:
— Mănoileo, bărbate,
Nu ţi-o fi păcat,
Prunc mic am lăsat,
Ori tu glumă faci,
Ori în zid mă bagi,
Ori tu te glumeşti,
Ori mă prăpădeşti?!
Şi tot îmi zidea
Până-mi d-ajungea
La ţâţăle ei,
Şi iară zicea:
— Mănoileo, bărbate,
Nu ţi-o fi păcat,
Prunc mic am lăsat,
Ori tu glumă faci,
Ori în zid mă bagi,
Ori tu te glumeşti,
Că ţâţa cea stângă
Doamne, rău mă junghiă,
Dar ţâţa d-a dreapta
Îi tare ca piatra.
Mănoileo, bărbate,
Du-te-acas de adă
Pruncuţul d-a nostru,
Ţâţele să-mi sugă,
Să mi le slăbească
Şi să se hrănească.
El mi-o asculta,
Acasă mergea,
Pruncu-l aducea,
La ţâţă-l punea,
Ţâţele sugea,
Şi mi le slăbea
Şi se sătura.
Ea iară zicea:
— Mănoileo, bărbate,
Du pruncul acasă.
Acasă-n grădină,
Acolo-n stupină,
Colo la gunoi;
Păsări m-or veni
De mi l-or hrăni,
Vântu-o abura,
De l-o legăna,
Ploile-or ploia,
De mi l-or scălda.
El mi-o asculta,
Pruncul mi-l ducea
Acasă-n grădină,
Acolo-n stupină,
Colo la gunoi;
Păsări mi-ş veneau
Şi de mi-l hrăneau,
Şi el mi-ş gândea
Că mi-i maică-sa.
Vântul abura,
De mi-l legăna,

* Lacrimi-l? (N. ed.).

Şi el mi-ş gândea
Că mi-i maică-sa.
Ploile-mi ploiau,
Pe el mi-l scăldau,
Şi el mi-ş gândea
Că mi-i maică-sa.
Mare mi-l creştea
Dumnezăul sfânt,
Cu a lui putere,
La cer mi-l suia
Şi sfânt mi-l făcea
Sfântu-i, Doamne, sfânt,
În cer, pe pământ.

Peteanu, 1928, p. 55—57

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BANAT 9

Bucova, j. Caraş-Severin
Inf.: Persida Popovici
Culeg.: Tiberiu Alexandru
3.XI.1935

[Asistând la cântarea lui Ion Radu — cf. Banat 4, 5 — Persida Popovici adaugă următoarele versuri, care completează varianta Radu şi constituie, în fond, o nouă variantă:]

— Manoleo, Manoleo,
Zideşti, nu glumeşti;
O nu-ţi pare rău
De ţâţele mele,
Care-o supt pruncu din ele?
Că cân' el a plânje,
Ţâţa cine-o da?
— Văcuţa, cân' o făta.
— Şine l-o scălda?
— Ploiţa, cân' l-o scălda.
— Şî şine l-o legâna?
— Vântu, cân' o abura.
— Şi pă el şin' l-o striga?
— Oi, cucu, cân' o cânta.

ICED fg. 5951

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ticvaniu Mare, j. Caraş-Severin
Inf.: Maria Trof
Culeg.: O. Bîrlea, S. Golopenţia
23.III.1963
Transcris de C. Călin

BALADĂ POVESTITĂ „MEŞTERU MANOLE"

Nouă calfe dă zidari şi cu Manole zăce lucra la uo mânăstire. Cât lucra ziua, nǫptea să surpa. Aşa s-a lucrat îndelung vo trei luni şi-n zadar, nimic n-a făcut şi toată lucrarea s-a nimicit. Într-o bună noapte visează maestoru Manoli că, dacă nu zădeşte o femeie a ortacilor, a orişâcui, în veci nu să mai termină mânăstirea.

Iel povesteşt'e la maistori iaca acestea, mânăstirii cum o cheamă:

— Noi punem jurământ între noi toţi, care să nu spunem acasă soţii[lor] nǫstre, că-s ce-i de făcut. Da' noi cred că nu.

Dar iei, cred io, nu ştiu cum să-ţ spun, toţi au spus la soţâi acasă să nu vină de dimineaţă cu mâncarea. Dar iel nu i-a spus. Ia, săraca...

Iel, când a plecat d-acasă, şi-a sărutat muierea şi copilu. Şi-a plecat. Ia n-a stat. S-a rugat încontinuu să dea Dumnezău uo ploaie şi-un vânt rece, ca ia să nu poată să iasă la iel. S-a pus ploaia c-acuma, şi bătea vântu, da ia n-a stat. Vântu bate şi-o-ntoarse-ndărăt, ia merse nainte. Când ajunse acoleo, iel, când o vede de-n departe, să prăvale, o sărută şi plânge. Ia atunci:

— De ce plângi?

— Aşa mi-a venit mie să plâng...

Şi-a luat-o de mână şi-o duce şi-o pune acolo în zâd... ia o tăcut şi n-a zâs nimic.

Când a trecut de genunchi în sus, ajunge până la brâu, zâce:

— Manole, Manole,
Ori de bine glumeşti
Ori de vie má zideşti?
Că brâu' mă strânge
Şi copilaşu-m plânge;
Că picuri îmi curg
Şi dureri am [în] mâini.

Iel n-o pregetat mai departe până a ajuns deasupra capului. Când a ajuns deasupra capului... nu-i da pace.

S-a terminat cu zidirea până sara, iei ş-or găsât treaba lor şi ia a rămas zidită aici... şi-au plecat uoaminii mai departe.

Aşa că a terminat mânăstirea cu ziditu soţiei lui.

La plecare, la terminare, maistru Manole rămâne apâi jos. Iel a mai avut de lucru şi iel, de sus, din mânăstire, de pe acoperiş, zice:

— Da' cum să coboare — ice — d-acolo?

Iel o spus că iel îşi face ăripi de scânduri şi de-acolo zboară.

Când şi-a legat ăripile şi s-o dat de pe acoperiş[ul] mânăstirii, să coboare, a căzut jos tot în ala loc, unde soţia lui a fost zâdită. Şi-o făcut loc fântâna asta de izvor acolo.

ICED 2520 d

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Novaci, j. Gorj
Inf.: Gheorghe Porumbescu, lăutar
Culeg.: Christu N. Ţapu

CÂNTECUL LUI MANOLEA

Pe Argeş în sus,
Pe Argeş în jos,
Plimbă-mi-se-mplimbă
Sau de Negru Vodă,
Cu nouă zidari,
Cu Manole zece,
Care mi-i întrece.
Dar ei ce mi-ş cată?
Loc de mânăstire
Şi de case bune.
Fie pomenire,
Cât soare pe lume,
Să se pomenească
În ţara rumânească
Şi la dumneavoastră!
Ei că mi-ş căta,
Loc că nu găsia,
Ei că mi-ş pleca
Prin hăţiş,
Prin cărpiniş,
Tot p-o potecea,
P-o potecea părăsită,
Prin hăţiş,
Prin cărpiniş,
De-a drum curmeziş.
Foaie verde şi-o lalea,
Ei pe potecă-mi mergea
Ei, măre, că se-ntâlnea
C-un Iaş
Purcăraş,
Pielea ca hârtia,
Cămaşa ca tina.
Negru-Vodă aşa-mi zicea:
— Măi Iaş, Purcăraş,
Cu cămaşa neagră
Şi cu pielea albă,
Ştiu că n-ai văzut,
Tot porcii mânând,
Lucile spărgând,
Loc de mânăstire
Şi de case bune?
Foaie verde ş-o lalea,
Purcar din gură-mi zicea
— Dade Negru Vodă,
Sau mă ispiteşti,
Nu ştiu să-ţi vorbesc;
Chiar direpţ să-ţi spui,
La a mea coceneaţă,
La purceaua grasă,
Sunt trei zidurele,
De trei domni zidite
Şi nu-s isprăvite,
Că-s afurisite.
Negru Vodă c-auzia
Mâna-n pozunar băga,
Multe parale că-i da,
Foarte bine că-i părea.
Acolo mergea,
Ocol că le da,
Din gură-mi striga,
Lumea-mi sorocea:
— Var şi cărămidă,
Marmură şi sticlă
Inima-mi despică!
Lumea că-mi venia
Cu var şi cărămidă;

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

De zid s-apuca,
Luni de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă.
Ziua ce-mi zidea
Noaptea că-mi cădea.
Foaie verde ş-o lalea,
De zid s-apuca
Şi de-a doilea,
Marţi dimineaţa.
Ei că ce zidea,
Degeaba trudea,
Că nu isprăvea;
Ziua ce-mi zidea
Noaptea că-mi cădea.
Verde foaie ş-o lalea,
Şi miercuri dimineaţa
Iar de zid s-apuca.
Dar Manole ce-mi făcea?
Pe scară se da
În cunie mergea,
Ciubuc aprindea,
Într-o rână se da,
Somnu că mi-l lua;
Lui îngeru-i venia,
Prin vis că-i spunea:
— Manoleo, Manoleo,
Vătafu Manoleo,
Vătaf de zidari
Şi de meşteri mari,
Şi de navodari,
Geaba vă căzniţi
Şi vă mai trudiţi,
Că nu isprăviţi,
Până n-ăţi zidi
D-un cap de fomeie,
Mai bine să-mi pieie,
De cât voi voinici,
Cât zidiţi aici;
Până n-ăţi zidi
Sau d-o soţioară,
Sau d-o verişoară,
Sau d-o surioară!
Manole din somn sărea,
Ciubuc lepăda,
La zidari mergea,
Din gură striga:
— Voi zidarii mei,
Frunză de spanac,
Pe scară m-am dat,
În cunie mersei,
Ciubuc aprinsei;
Frunză de spanac
Într-o rână m-am dat,
Somnul că m-a luat.
Frunză verde mărgărit,
Îngerul a venit
Şi prin vis mi-a spus:
— Manoleo, Manoleo,
Vătafu Manoleo,
Vătaf de zidari
Şi de meşteri mari
Şi de navodari.
Geaba vă căzniţi
Şi vă mai trudiţi,
Voi nu isprăviţi,
Până n-ăţi zidi
D-un cap de fomeie,
Mai bine să-mi pieie,
Decât voi voinici
Cât zidiţi aici;
Verde frunză şi-o lalea,
Manolea aşa-mi grăia,
Cu zidarii lui vorbia:
— Voi zidarii mei,
Fiţi afurisiţi,
Şi alimăniţi,
Voi acasă oţi merge,
Voi ca să nu spuneţi

Voi gazdelor voastre.
Ei acas' mergea,
Ei că nu ţinea,
Gazdelor spunea,
Dar Manolea ce-mi făcea?
Acasă-mi mergea,
La poartă-mi striga:
— Vilaie, Vilaie,
Dalbă vătăşoaie,
Tu să te duci
Şi tu să-mi aduci
Tot pe bălan,
Al pierdut d-un an,
Pe bălan să-l tai
Şi tu să te duci,
Iară să-mi aduci
Tot grâu d-ăl alb,
Din spic dă-l de an.
Ea că mi-ş pleca
Tot după bălan;
Pe bălan găsia,
Pe bălan tăia;
Ea că mi-ş pleca
Şi de-al doilea,
După grâu d-ăl alb
Din spic d-ăl de an,
Luni de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă.
Ea că îmi gătia
Pâine că-mi zolia,
Bucate-mi gătia;
Ea că mi-ş pleca,
Tot luni dimineaţa,
Cu bucate-n braţe.
Manolea o vedea,
Pe zid leşina,
Chip de cruce că-ş făcea,
La Dumnezeu să ruga:
— D-alei, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
D-o ceaţă cu vânt,
Pune-o pe pământ;
Ea să rătăcească,
Bucate să verse,
Îndărăt să se-ntoarcă,
Altele-mi gătească;
Doar de-o mai uidi
Alta c-o veni.
Dar Dumnezeu îl asculta,
Înainte că-i scotea
D-o ceaţă cu vânt,
O punea pe pământ.
Ea că-mi rătăcea,
Bucate-mi vărsa,
Îndărăt se-ntorcea,
Altele-mi gătia,
Cu ele-mi pleca
Tot luni dimineaţa,
Cu bucate-n braţe.
Pe drum tăinuia:
— Manoleo, Manoleo,
Toate or fi venit,
Toţi or fi prânzit,
Amiazu-a venit!
Manolea o ochia,
Pe zid leşina,
Chip de cruce că-şi făcea.
La Dumnezeu se ruga:
— D-alei, Doamne sfinte
Scoate-i înainte
D-un şarpe balaur,
Cu solzii de aur,
Ea să spăimânteze,
Bucate să-mi verse,
Îndărăt să se întoarcă,
Altele-mi gătească.
Dor de-o mai uidi,
Alta c-o veni!

Foaie verde şi-o lalea,
Dumnezeu că-l asculta,
Înainte că-i scotea,
D-un şarpe balaur,
Cu solzii de aur.
Ea se spăimânta,
Bucate-mi vărsa,
Îndărăt se-ntorcea,
Atele-mi gătia.
Ea că mi-ş pleca
Luni de dimineaţă,
Cu bucate-n braţe.
El că mi-o vedea,
Pe zid leşina,
La zidari striga:
— Voi zidarii mei,
Fiţi afuriziţi
Şi alimăniţi,
Voi să n-o priviţi,
Nici să nu vorbiţi,
Şi voi să mi-o luaţi,
Şi să mi-o zidiţi
Să mi-o covârşiţi.
Foaie verde ş-o lalea,
Ea că mi-ş venia
Masă că-ntindea,
Pe el că-l chema:
— Manoleo, Manoleo,
Toate or fi venit,
Toţi or fi prânzit!
El din gură-aşa-mi striga:
Voi zidarii mei,
Fiţi afurisiţi
Şi alimăniţi,
Ce mi-o mai priviţi,
De nu mi-o zidiţi,
Să mi-o covârşiţi?
Ei că mi-o lua
Şi-n zid c-o punea,
Ei că mi-o zidea,
Şi ei că-mi zorea.
Foaie verde de alună,
Ea gândea că-i glumă,
Foaie verde şi-o lalea,
Ea că mi-ş zicea:
— Manoleo, Manoleo,
Vătafu Manoleo,
Ori nu-ţi mai ajungă
Atâta glumă lungă?
Zidişor mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Ivănică-mi plânge!
Manolea-mi zicea:
— Vilaie, Vilaie,
D-albă vătăşoaie,
Ivănic al tău,
Copilaş al meu,
Crească-l Dumnezeu!
Zăpada c-o ninge
Pe el mi l-o unge;
Ploaia c-o ploua,
Pe el l-o scălda;
Vântul mi-o bătea,
De l-o legăna;
Pasări c-or veni,
De l-or ciricăi,
Pă el l-o adormi;
Două turturele,
Surorile mele,
Cumnatele tele!
Manole-mi zicea:
— Voi zidarii mei,
Fiţi afurisiţi
Şi alimăniţi,
Ce mi-o mai priviţi,
De nu mi-o zidiţi,
Să mi-o covârşiţi,
Să nu mai vorbească,

Inima-mi rănească!
Şi voi să-mi lăsaţi,
Două găurele
Cu ţâţa pe ele.
Manole ce mi-ş făcea?
Pe scară-mi suia,
Din gură-mi striga:
— Var şi cărămidă,
Marmură şi sticlă!
Negru Vodă c-auzea,
Acolo-mi venia
El că-l întreba:
— Vătafu Manoleo,
Dar n-ai mai isprăvit,
Ori n-ai mai săvârşit?
Că eu mi-am vândut
Şi mi-am zalogit
Şi n-ai isprăvit;
Până mi-am vândut
Şi papucii Doamnei
Şi acul din coade!
Negru Vodă ce-mi făcea?
Săcuri că mi-ş lua,
Scările-mi tăia
Sus pe mânăstire-i lăsa.
Manole-mi zicea:
— Voi zidarii mei,
Fiţi afurisiţi,
Şi alimăniţi,
Voi să vă faceţi
Aripi de frăştilă
Şi voi să zburaţi
Jos ca să-mi picaţi!
Ei că mi-ş făcea
Aripi de frăştillă
Şi unde zbura,
Pietre se făcea,
Direpţi nu era.
Manole unde zbura,
Ceşmea se făcea,
Bea lumea din ea!
Mai daţi cu stropitura,
Să-şi ude ţiganu gura,
Şi să-mi daţi câte-o para,
S-o duc la ţiganca mea!

Tocilescu, 1900, I, p. 21—24
Cf. şi Tocilescu-Ţapu 1980 p. 289—293

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Albeşti, j. Argeş
Inf.: [Gh. Bratea]*
Culeg.: C.N. Mateescu

ZIDIREA MĂNĂSTIRII ARGEŞULUI

Foaie, foi cârmâz,
Pe Argiş în sus,
Pe cel mal frumos,
Plimbă-mi-se plimbă,
Plimbă Negru-Vodă
Cu Doamna Ilinca.
Ei că se plimba
Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Şi Manole zece,
Care şi-i întrece.
Ei că se plimba,
Şi mi-şi căuta
Loc de mănăstire,
Şi de pomenire
Şi de case bune.
Foaie ş-o lalea,
D-un purcar că-mi da,
Din cale-l oprea
Şi mi-l întreba:
— Ai, mic purcăraş,
Neaoş purcăraş,
Cu porcii umblând
Şi tu-i întorcând,
Că nu mi-ai văzut
Şi nu mi-ai găsit
Loc de mănăstire
Şi de pomenire
Şi de case bune?
Purcăraş grăia:
— Ai, Măria Ta,
Eu porcii păzind
Şi în sus mergând,
Eu că am găsit,
Şi tare-am văzut
Pe unde-am trecut:
Hăţiş, curpeniş,
Şi-iezer fără fund
Cu apă curată,
Trestioară-naltă.
Domnul mi-asculta
Şi se bucura,
Şi-acolo mergea
Şi el că-mi vedea:
Hăţiş, curpeniş,
Şi-iezer fără fund
Cu apă curată,
Trestioară-naltă.
El mi se plimba,
În sus se plimba,
În preajmă căta,
Şi mi se-ntrista,
Pe gând că-mi cădea,
Că el nu găsia,
Cât loc ocolia,
Loc de mănăstire
Şi de pomenire,
Şi de case bune.
Foaie ş-o lalea,
Domnul că-mi venea
Şi iar că-mi venea

* Cf. Albina 11, 1907, p. 271.

Şi iar [î]mi căuta,
Până ce-mi afla
D-un dalb luminiş,
Frumos poieniş,
În sus pe Argiş,
La cetinu nalt,
Nalt şi răsfirat,
Cum nu era alt.
Şi aci-mi venea,
Şi-aci-mi alegea
Loc de mănăstire
Şi de pomenire
Şi de case bune.
Foaie ş-o lalea,
Şi ce-mi mai făcea?
Domnu-mi poruncea
Icoană punea,
Sus o anina,
În cetinu nalt,
Nalt şi răsfirat,
Cum nu era alt.
Ziua mi-o punea,
Noaptea că-mi pierea,
În iezer venia,
Aci mi-o găsia.
Şi iar mi-o punea,
Şi iar că-mi pierea;
O dată şi iară,
Până a treia oară.
Foaie ş-o lalea,
Domnul ce-mi făcea?
El se minuna
Şi mi se-ngrija,
Da' n-avea ce făcea,
Că Dumnezeu vrea.
Domnul de-mi vedea,
N-avea ce făcea,
Oameni că-mi chema,
Pădure tăia,
Cărbuni că-mi făcea,
Care încărca,
În iezer băga,
Apă de-mi sugea.
Şi ce-mi mai făcea?
Şi iar că-mi pornea
Şi iar poruncia,
Şanţuri mari săpa,
Iezeru-mi seca,
Fauri mi-aducea,
Grătare-mi făcea,
Frumos le-aşeza,
Lucru de-ncepea.
Foaie ş-o lalea,
Şi ce-mi mai făcea?
La zid că-ncepea
Zidea şi zidea,
Mereu că-mi zidea,
Până se-nsera,
Până se-nnopta,
Dar ce ziua zidea,
Noaptea se surpa.
Domnul se mira
Şi se îngrija,
Da' n-avea ce făcea,
Că Dumnezeu vrea.
Foaie ş-o lalea,
Manole-mi visa,
De-un vis că-mi visa
Şi se deştepta,
Şi mi se-ngrija.
Meşterii chema,
Visul le spunea
Şi astfel le vorbia:
— O, voi, meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Voi că să-mi juraţi
Taina să-mi păstraţi,
Ca nişte buni fraţi.

Eu, când m-am culcat,
D-un vis c-am visat,
D-un vis minunat;
Că tot ce-am lucra,
Noaptea s-o surpa.
Pân' ce n-om zidi
Mâine-n zori de zi
Cea-întâi soţioară,
Cea-ntâi zinişoară,
Ce-o ieşi în cale
Pe deal ori pe vale,
S-aducă mâncare
La loc de prânzare.
Foaie şi-o lalea,
Şi ce-mi mai făcea?
Manole-mi vorbia
Şi-astfel le zicea:
— O, voi, meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Cine mi-o veni
Mâine-n zori de zi,
Pe rouă, pe ceaţă
Şi pe negureaţă,
Cea-ntâi soţioară,
Cea-ntâi zinişoară,
Voi s-o apucaţi,
Frumos să mi-o luaţi,
Pe zid s-o urcaţi,
În zid s-o băgaţi
Şi să mi-o zidiţi,
Zidul să sfârşiţi,
Lucrul să-mpliniţi.
Foaie ş-o lalea,
Meşteri-mi pleca,
Vorba nu-şi ţinea,
Taina nu păstra,
Şi ei că-mi spunea
La cele soţioare,
La cele zinişoare,
Lucrul să-ntârzie,
La zid să nu vie
Mâine-n zori de zi,
Pe rouă, pe ceaţă
Şi pe negureaţă.
Foaie ş-o lalea,
Caplea nu ştia
Şi ea că-mi venea
Mâine-n zori de zi
Pe rouă, pe ceaţă
Şi pe negureaţă,
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Şi aşa-mi zicea:
— Doamne, Doamne sfinte,
Dă-i ceva-nainte,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale,
Bucate să piarză,
Zile să mai vază.
Domnu' l-asculta,
Nainte-i scotea
Doi bălăurei
Cu solzi mari pe ei,
Din gură-ncleştaţi,
Din coade-nnodaţi.
Ea se speria,
Bucate pierdea,
Înapoi pornea,
Altele-mi gătea,
Şi iarăşi venea.
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma
Şi aşa-mi zicea:
— Doamne, Doamne bune,
Dă un vânt pe lume,
Copacii să-ndoaie,

Drumul să i-l taie,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale,
Bucate să piarză,
Zile să mai vază.
Domnu l-ascultă
Şi dădu un vânt
Mare şi cumplit;
Copacii-ndoia,
Drumul i-l tăia.
Ea să speria,
Din cale s-oprea,
Bucate pierdea,
Înapoi pornea,
Altele-mi gătea,
Şi iarăşi venea.
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Şi aşa-mi zicea:
— Doamne, Doamne bune,
Trimete pe lume
O ploaie cu spume,
Să verse pâraie,
Să curgă şiuroaie,
Drumul să i-l taie,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale,
Bucate să piarză,
Zile să mai vază.
Domnu l-asculta,
Şi dădu pe lume,
O ploaie cu spume,
De vărsa pâraie,
De curgea şiuroaie.
Ea să speria,
Din cale s-oprea,
Bucate pierdea,
Înapoi pornea,
Altele-mi gătea,
Şi iarăşi venea.
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Nimic nu zicea,
Că Dumnezeu vrea.
Foaie ş-o lalea,
Caplea că-mi sosia,
Masă-mi întindea,
Bucate-mi punea,
Bine că-i părea;
Da' ea, vai de ea,
Nici că mi-şi ştia,
Că moartea-o pândia,
Ci se veselia,
Şi mereu vorbia.
Foaie ş-o lalea,
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Nici că mai gusta,
Şi aşa-mi striga:
— O, voi, meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Voi să vă pripiţi,
Visul să-mi pliniţi!
Voi să mi-o luaţi,
Pe zid s-o urcaţi
În zid s-o băgaţi,
Frumos s-o zidiţi,
Zidul să-mi sfârşiţi,
Lucrul să-mpliniţi.
Meşterii-mi venea,
Pe Caplea-mi lua,
Pe zid o urca,
În zid mi-o băga,
Frumos că-mi zidea,
Zidul de-mi sfârşea,

Lucrul de-mplinea.
Foaie ş-o lalea,
Ei că mi-şi zidea,
Da' Caplea râdea,
Glumă-i se părea,
Şi aşa zicea:
— Manole, Manole,
Meşteraş Manole,
Zidăraş Manole,
Ori ţi-este de glumă,
Ori nu-ţi e d-a bună.
Să mă bagi de vie
Aci-n temelie?
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Şi mereu striga:
— O, voi, meşteri mari,
Dacăli şi primari,
Pripiţi de zidiţi,
Zidul de sfârşiţi,
Lucrul de-mpliniţi.
Meşterii pripea,
Zidul de sfârşea,
Lucrul de-mplinea,
Da' ea, vai de ea,
Mereu că-mi plângea
Şi mereu zicea:
— Manole, Manole,
Meşteraş Manole,
Zidăraş Manole,
Zidul greu se-ntinde,
Mijlocu-mi cuprinde,
Pământul mă-nghite,
Ori ţi-este de glumă,
Ori nu-ţi e d-a bună,
Să mă bagi de vie
Aci-n temelie?
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Şi mereu striga:
— O, voi, meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Pripiţi de zidiţi,
Zidul de sfârşiţi,
Lucrul de-mpliniţi.
Meşterii pripea,
Zidul de sfârşea,
Da' ea, vai de ea,
Mereu că-mi plângea
Şi mereu zicea:
— Manole, Manole,
Meşteraş Manole,
Zidăraş Manole,
Zidul greu se-ntinde,
Pieptul mi-l cuprinde,
Ţâţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge.
Ori ţi-este de glumă,
Ori nu-ţi e d-a bună,
Să mă bagi de vie
Aci-n temelie?
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Şi mereu striga:
— O, voi, meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Pripiţi de zidiţi,
Zidul de sfârşiţi,
Lucrul de-mpliniţi.
Meşterii pripea,
Zidul se sfârşea,
Lucru' de-mplinea,
Da' ea, vai de ea,
Nu se mai vedea,

Ci se auzea,
Mereu că-mi plângea
Şi mereu zicea:
— Manole, Manole,
Meşteraş Manole,
Zidăraş Manole,
Zidul greu se-ntinde
Trupul mi-l cuprinde,
Ţâţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge,
Viaţa mi se stinge.
ori ţi-este de glumă,
Ori nu-ţi e d-a bună
Să mă bagi de vie
Aci-n temelie?
Manole-o vedea,
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma
Şi mereu striga:
— O, voi, meşteri mari,
Dacăli şi primari,
Pripiţi de zidiţi,
Zidul de sfârşiţi,
Lucrul de-mpliniţi.
Meşterii pripea,
Zidul de sfârşea,
Lucrul de-mplinea,
Da' ea, vai de ea,
Nu se mai vedea,
Ci se auzia,
Din zid că ieşia
Un glas ce zicea:
— Doamne, Doamne bune,
Trimete pe lume
Îngeraşul tău
La copilaşul meu;
Ploaia d-o cădea,
Pe el l-o scălda;
Zăpada d-o ninge,
Pe el mi l-o unge;
Frunza d-o pica,
Mi l-o înfăşa;
Vântul d-o sufla,
Mi l-o legăna;
Soarele-o luci,
Şi mi l-o-ncălzi.
Foaie ş-o lalea,
Manole-o vedea
Inima-i seca,
Din ochi lăcrăma,
Şi mereu striga:
— O, voi, meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Pripiţi de zidiţi,
Zidul de sfârşiţi,
Lucrul de-mpliniţi.
Meşterii pripea
Zidul de-mi sfârşea,
Lucrul de-mplinea,
Şi se veselea.
Foaie foi cârmâz,
Pe Argeş în sus,
Pe cel mal frumos,
Plimbă-mi-se plimbă
Plimbă Negru-Vodă
Cu Doamna Ilinca.
Ei că se plimba,
Şi ei că-mi vedea,
Şi se-nveslea
D-acea mănăstire
Pentru pomenire,
Frumoasă şi-naltă,
Cum n-o mai fi altă,
Foaie ş-o lalea,
Şi ce mi-şi făcea?
Domnul de-mi vedea,
Mult se-nveselea,
Ş-apoi poruncea

Schele de-mi strica,
Scări de ridica,
Şi sus că-mi lăsa
Pe cei meşteri mari,
Dascăli şi primari,
Şi Manole zece,
Care şi-i întrece.
Foaie ş-o lalea,
Da' ei ce-mi făcea?
Ei mi se-ntrista,
Şi mi se ruga,
Ş-apoi că-mi făcea
Aripi zburătoare
Din şiţe şi sfoare,
Şi de pe podiş,
De pe coperiş,
Îmi zbura spre soare
Pe câmpia mare.
Şi cum că-mi zbura,
Nici mult că ţinea
Şi jos că-mi cădea.
Şi unde cădea,
Acolo-mi ieşia
D-un mic izvoraş,
D-un mic pârâiaş,
Cu apă vioară
Rece şi uşoară.

Mateescu, 1909, p. 13—28

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Mânăstireni, j. Vâlcea
Inf.: Ion Stan Băluică, lăutar
Culeg.: Christea Ţapu

CÎNTECUL LUI MANOLE

Pe Argeş în sus,
Cam prin cărpiniş
Şi prin aluniş,
Plimbă-mi-se, plimbă
Cei nouă zidari,
De la Poienari,
Cu Manole zece,
Care-i şi întrece.
Ei că se plimba
Pe Argeş în sus
Şi ei căuta
Loc de mânăstire
Şi de case bune,
Facă-şi pomenire.
Ei că nu găsia,
Degeaba umbla.
Negru Vodă vine
Cu dalvarii-n vine,
Pe-un cal vinecior,
Iute la picior.
Şi el când venia,
Măre, se-ntâlnia
Cu un cioban
Întorcând la oi,
Din fluier cântând
Oilor la câmp,
Din caval zicând,
Oile chemând.
El îl întreba:
— Mic de ciobănaş,
Frumos drăgălaş,
Întorcând la oi,
Cântând din fluier,
Ori tu n-ai văzut,
Tot umblând p-aici,
D-un zid părăsit
Şi neisprăvit?
— Ba eu l-am văzut,
Pe el m-am suit,
Din fluier cântând
Oilor la câmp,
Şi eu vi-l arăt,
Dacă mi-oţi plăti
Şi m-oţi omeni.
El că mi-ş mergea,
Zidul l-arăta.
Negru Vodă ce-mi făcea?
D-un căpuţ scotea
D-un căpuţ de os,
Răsuna frumos.
Şi el când cânta,
Lunca răsuna,
Zidarii auzea
Şi la el venia
Şi Vodă le poruncia:
— Voi nouă zidari,
De la Poienari,
Cu Manole zece,
Care vă şi-ntrece,
Vătafi şi zidari,
De la Poienari,
Peste meşteri mari,
Voi aici lucraţi
Şi eu voi plăti,

Bine voi cinsti;
Dar să-l terminaţi
Din luna lui marţi.
Ei că s-apuca
Şi mi-l plănuia
Şi ei că zidea;
Ziua ce zidea,
Noaptea se surpa.
Dar ei se gândiră
Şi să tâlmăciră,
Din lucru stătură,
Şi ei că se da
La umbriţă bună,
Cu garafa-n mână,
Şi ei se cinstia.
Manole zicea:
— Voi nouă zidari,
De la Poienari,
Peste meşteri mari,
Să vă spui ceva,
Că n-avem ce face:
Prinsoare să dăm,
De mână ne luăm,
Joi de dimineaţă,
Pe roauă, pe ceaţă,
Cam pe negureaţă,
Cin s-o mâneca,
Sau din zidărese,
Sau din tâmplărese,
Crez cu demâncare,
Voi să mi-o pândiţi,
Să dormiţi pe rând,
Ca să strejuiţi.
Să nu vă gândiţi
Ori a cui va fi,
Chiar să fie a mea,
De mână s-o luaţi,
Pe zid s-o urcaţi
Şi-n zid s-o zidiţi,
Să nu vă gândiţi!
Cucoana Manoli,
Ea că se scula,
Joi de dimineaţă,
Cam pe negureaţă,
Pe roauă, pe ceaţă,
Bucătar găsia
Şi mi-l trimetea,
Crez după Rujan,
Că-i pierdut d-un an.
Acas l-aducea
Şi jos că-l punea,
Din el că tăia,
Bucate gătia;
Şi ea că le lua
Şi se mâneca,
Joi de dimineaţă,
Cam pe negureaţă,
Cu ceaţa-n sprâncene,
Cu roua-n picere,
Calea-n jumătate,
Când ea mi-ş venia
Manea ce făcea?
Ocheanu-şi lua,
La vale-l punea
Şi el se uita
Şi mi-o cunoştea,
Şi el se ruga:
— Doamne, ca un sfânt,
Dă ploie cu vânt,
Ce n-a fost de mult!
Ea s-o-nfricoşa,
Fuga că mi-o da,
Mi-o aluneca,
Bucate-o vărsa,
Şi mi-o întârzia;
Alta mi-o sosi,
De cum aş gândi!
Ea ce mi-ş făcea?

Napoi se-ntorcea,
Alte bucate-ncărca
Şi iarăşi pleca.
Manea ce-mi făcea?
Iară se uita,
Iară mi-o vedea
Şi mi-o cunoştea
Şi iar se ruga:
— Doanme, ca un sfânt,
Crezut la cuvânt,
Prea mă rog de mult,
Că eu sunt pierdut,
Că eu m-am greşit,
Prinsoare-am făcut.
Mic bălăurel
Nainte să-i scoţi,
Întins peste drum,
Crez în calea ei;
Ea că l-o vedea
Şi s-o-nfricoşa,
Pe fugă s-o lua
Şi s-o-mpiedica,
Bucate-o vărsa,
Acas s-o-nturna,
Crez mi-o zăbovi,
De mi-o-ntârzia!
Ea ce mi-ş făcea?
Aţa c-o trăgea,
Acas se ducea,
Bucate-ncărca,
Napoi se-nturna.
Atunci îl înşela,
C-a greşit poteca
Şi a venit prin crâng
Şi el n-a văzut
Degeaba a păzit.
Când ea că sosia,
Zidarii o vedea,
Nainte-i ieşia,
Baniţa i-o lua
Şi jos c-o punea.
Alţii mi-o trăgea,
Din nouă zidari
De la Poienari
Pe zid c-o urca
Şi ei că striga:
— Var şi cărămidă
Şi piatră măruntă,
C-avem să zidim,
Să nu ne gândim!
Şi ei c-o zidea,
Ea că se râdea,
Gândea că glumea.
Zidul că creştea,
Ei că mi-o zidia,
Pân' la brăţişoare,
Pân' la ţâţişoare.
Dar ea ce făcea?
Rupea d-a plângea
Şi mi se ruga
Cu un glăscior de foc,
Pentru busuioc,
Şi ea că striga:
— Manoleo, Manoleo,
Soţiora mea,
Nu ţi-o fi păcat,
Că n-oi fi legat,
La ce mai m-ai luat?
Zidul rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Ivănel îmi plânge!
Că eu am plecat
Şi mi l-am lăsat
Micul nescăldat
Şi nedesfăşat,
Nici ţâţica nu i-am dat!
Manolea ce făcea?
Lacrămile că-i curgea
Şi la zidari poruncia:
— Pripiţi d-o zidiţi,

Şi mi-o cutrupiţi,
De la brăţişoare
Pân' la ţâţişoare.
Ţâţişoarele ei
Să mi le mărmuriţi,
Să mi le-nchipuiţi,
Crez afar' din zid,
Că e prăvăzut.
Şi voi ca să faceţi
Leagăn de mătase,
Şi de sârmă-ntorsă,
Să trimeţ acasă,
Pruncu să mi-l iau
Şi-aci să-l aduc,
În leagăn să-l culc.
Vântu mi-o bătea
Dă l-o legăna;
Ninsoarea mi-o ninge,
Pă el că l-o unge;
Ploile or ploua,
Pă el l-or scălda!
Dară Manea ce-mi făcea?
La zidari că poruncia:
— Ia ziditi, băieţi,
Lucru isprăviţi,
Unde n-oţi putea,
Parte mi-oţi lăsa.
Ei că mi-ş zidea,
Lucru isprăvea.
Sus, la turlă sus,
Parte că lăsa,
Parte lui Manea.
Dar Manole ce făcea?
La zid scara c-o punea
Şi sus că mi se urca.
Zidarii şedea,
La el că privia.
Ca să isprăvească,
Leafa s-o primească.
Ei dacă crezură
Că s-a isprăvit,
Ei scara i-o luară
Şi sus că-l lăsară.
Dar, vezi, Manea ce-mi făcea?
De ei, frate, se ruga:
— Voi nouă zidari,
De la Poienari,
Peste meşteri mari,
Şi cu mine zece,
Care vă şi-ntrece,
De ce scara-mi luaţi?
Ori nu v-am plătit,
Ori nu v-am cinstit?
— Bine ne-ai cinstit,
Dar nu ne-ai plătit!
Noi aşa să-ţi zicem,
Ca vătaf cel mare,
Vătaf de zidari,
Peste meşteri mari,
De la Poienari,
Fă ce-ţi dă prin gând,
Aripi de şindrilă,
După mânăstire
Vino-ncoa la mine.
Dacă-i fi direpţ,
Nu te prapădeşti,
De-i fi vinovat,
Noi n-avem ce-ţi face;
Decât Dumnezeu
Ţi-o purta de grijă,
După cum oi fi
Cu gândul la noi,
C-am muncit de mult
Şi nu ne-ai plătit!
Manole cum auzia,
El, frate, se pregătea,
Aripi că-şi făcea,
D-acolo zbura
Şi unde cădea,
Piatră se făcea,

Piatră curătoare,
Cu nouă izvoare
Şi apă uşoară.
Zidarii-l vedea
Şi să tâlmăcea:
— Ce-o fi de făcut,
Asta n-am văzut!
Ei că s-apuca,
Ceşmea că lucra
Şi ei c-o făcea
O ceşmea frumoasă,
Cum nu s-a văzut,
Nu s-a pomenit,
Crez şi mai de mult;
Dar acum se face,
Precum s-a făcut.
La cea mânăstire,
Facă-ş pomenire
Pentru case bune,
Negru Vodă vine
Şi el urmăreşte
Şi-aci plănuieşte,
Cu zidari vorbeşte,
Şi el le plăteşte.
Şi el ce-mi făcea?
Masă le punea,
Bine că-i cinstia
Şi ei se ruga
Crez pentru Manea;
Că el a rămas
Cu soţia lui,
Floarea câmpului,
La cea mânăstire,
Facă-ş pomenire,
Fie pomenit
În veci de demult
Şi va fi şi cu născut.
Apă d-ar mai bea,
Şi cine ar veni,
Ei că s-or ruga:
— Fie pomenire
A cui a făcut
Acea mânăstire!

Tocilescu, 1900, I, p. 18—21.
Cf. şi Tocilescu-Ţapu 1980, p. 293—298

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ziduri Mozăceni, j. Argeş
Inf.: Marin Giricliu, lăutar 58 a.,
Culeg: Ion Cruceană, 1933

MEŞTERUL MANOLE

Foaie de mărcuş
Pă Iezer în sus
Poartă-mi-se, poartă,
Da cine se poartă?
Meşterul Manole
Cu nouă zâdari,
Cu nouă tâmplari,
Cu Manole zece,
Care mi-i întrece.
Foaie şi-o lalea,
Manole umbla
După ziduri vechi,
Vechi făr' de perechi,
(Trei Domni le-a-nceput,
Nu le-a isprăvit).
Să le găsiască,
Să le isprăvească.
Manole umbla
Un purcar găsia
Şi-aşă-i zicea:
— Mă, mic purcăraş,
Tânăr flăcăiaş:
Nu cumva ştii
(După-aici să fii!)
Nişte ziduri vechi,
Vechi făr' de perechi,
Ce trei Domni le-a-nceput
Şi nu le-a isprăvit;
Eu să le găsesc
Să le isprăvesc.
Purcarul zicea:
— Eu ştiu zidurile vechi,
Vechi făr' de perechi,
Căci cu porcii am umblat
Peste ziduri de-au râmat.
Manole când auzia
Cu purcăraşul pleca.
Zidurile i le arăta.
Sforile scotia
Locul măsura.
Ce ziua lucra,
Noaptea se surpa.
La zidari plătia
Şi nu folosia.
Dar Manole ce făcia?
Dă dimineaţă să scula
Aşchioare aduna
Şi-un foc mare aţâţa.
Iar la vatra focului,
Dogoarea pământului,
Manole adormia
Şi-aşa vis visa:
Un unchiaş bătrân,
Cu barba de fir,
Către el zicea:
— Meştere Manole
Giaba te căsneşti,
La zidari plăteşti,
Că nu foloseşti,
Până n-oi zidi
Ori d-o meştereasă
Ori d-o zidăreasă,
Zidul nu se face.
Manole se deştepta,

Zidarii chema:
— Zidăraşii mei,
Tâplăraşii mei,
Giaba ne căsnim,
La zidari plătim,
Că nu folosim;
Până n-om zidi
Ori de-o meştereasă
Ori de-o tâmplăreasă,
Zidul nu se face.
Pă toţi îi chema,
Îi chema dă jura.
Care acas s-o duce,
Limba să se-ncurce,
Jurământul ţie,
Ce va fi, să fie.
Acas se duceau,
La soţii spuneau.
Manole ţinea
De nu mi-i spunea.
Ziuă se făcea,
Nevasta-i venia
Cu mâncare caldă,
Meşterilor vlagă.
Manole-o vedea
Şi aşa se ruga:
Nainte să-i iasă
D-un şarpe balaur,
Cu solzii de aur,
Să mi-o spăimânteze,
Coşul să se verse,
Ca să treacă ciasul,
Să nu-şi facă vacul.

Ruga se-mplinia,
Nainte-i ieşia
D-un şarpe balaur
Cu solzii de aur,
Şi mi-o spăimânta,
Coşul de vărsa.
Ea se-napoia,
Bucate făcia
Şi-napoi venia.
Manole-o vedea
Şi-aşa se ruga:
— Dumnezeu nevinovat,
Din vântul turbat
O aripă să-mi laşi,
Să mi-o adiezi,
Coşul să-l verşi,
Ca să treacă ciasul,
Să nu-şi facă vacul.
Dumnezeu l-asculta,
O aripă lăsa
Din vântul turbat
Şi mi-o adia,
Mâncarea-i vărsa.
Ea-napoi pleca
După un bou bălan,
Pierdut ie d-un an.
Pe loc îl găsia.
Tru, tru, bou bălan,
Pierdut mi-eşti d-un an,
Vin la bolovan,
Mocănel, Mocan.
La zidari venia.
Manole-o vedea,
Meşterilor zicea:
— Zidăraşii mei,
Tâmplăraşii mei,
Puneţi de-o zidiţi,
De-o-acoperiţi.
Zidarii o lua,
Pe schele-o urca,
Mistreaua trântia,
La glesne-o strângea

Şi ea tot râdea.

— Manole zidaru,
Calfă de zidari
Peste cei mai mari.
Ajungă-ţi de glumă,
Ori nu-ţi este-a bună,
Zidul că mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge.
Zidarii grăbia,
Lucrul termina
Şi ea tot râdea.
— Manole zidaru,
Calfă de zidari
Peste cei mai mari,
Zidul că mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge.
Ivănuşul meu,
Sufleţelul tău,
L-am lăsat în pat,
Viu, nedesfăşat.
Numai când o ninge
Şi când a ploua,
Atunci s-o scălda.
Vacile nemulse,
Porţile deschise.

Zidarii grăbia,
Turla temina.
Domnia venea,
Mult se minuna.

— Meştere Manole,
Unde-ai învăţat,
De ne-ai ridicat
Ziduri părăsite,
De porcari păzite?

Manole zicea:
— Asta-i-nvăţătură,
Fac alta mai bună.

Domnia auzia,
Scările loa,
Pe turlă-l lăsa.
Manole şedea
Trei zile şedea
Nici nu bea, nici nu mânca.
Şiţe moi el aduna,
Aripioare îşi făcia;
Când el, măre, că zbura,
Cişmea măre, Dumnezeu
Îi făcea sufletul său.

AFC 678 p. 34—47; varianta e tipărită, cu modificări, în Cruceană 1981, p. 31—33 şi în Folclor poetic, p. 139—143.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Drăgăşani, j. Argeş
Inf.: Dumitru Ursaru, lăutar
Culeg.: Teodor Bălăşel

MANOLEA

Frunză de măr pus,
Pe Argeş în sus,
Plimbă-mi-se, plimbă,
Domnul Negru Vodă,
Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
De le Poenari,
Cu Manole zece,
Care îi şi-ntrece.
Ei mi se plimbau
Şi mi-şi căutau
Loc de mânăstire
Şi de case bune,
Fie moştenire
În astă dalbă lume.
Mergeau,
Ispiteau,
Până întâlneau:
Mic de purcăraş,
Din fluier doinaş,
Din fluier doinind,
Mascurii-ntorcând.
Cu el se-ntâlneau
Şi mi-l întrebau:
— Mic de purcăraş,
Din fluier doinaş,
Din fluier doinind,
Mascurii-ntorcând,
Nu cumva ai văzut
D-un zid părăsit
Şi neisprăvit?
Verde d-o lalea,
Purcar răspundea:
— Doamne, bine ştiţi,
Ce mă ispitiţi:
Cu turma mergând,
Mergând, întorcând,
Ape turburând,
Eu, doanme-am văzut
D-un zid părăsit
Şi neisprăvit;
Câinii mi-l vedeau,
În el repezeau.
Faceţi mai în sus,
Prin cel cărpănişi,
Prin cel alunişi.
Ei dac-auzeau,
Mult se veseleau,
În sus că mergeau,
Prin cel cărpănişi,
Prin cel alunişi,
La seliştea veche
Veche şi străveche,
La iazăru vechi,
Vechi şi de demult
De nimeni ştiut,
De trei domni făcut
Şi neisprăvit.
Cărbuni mi-şi făceau,
Iazăru astupau,
Sforile-ntindeau
Şi mi-l măsurau,
De zid s-apucau.
Ziua ce zideau,
Noaptea se surpa,
Tristişori mi-erau.

Trei zile-mi zideau,
Trei nopţi se surpa,
Tristişori mi-erau.
Verde d-o lalea,
Manolea că-mi sta,
Sta şi nu lucra,
Sta şi se culca,
Puţin aromea,
D-un vis că visa:
Un moşneag bătrân,
Cu barba la brâu,
Din gură grăia,
Manolea asculta:
— Sculaţi de zidiţi,
Că prinsoarea o ştiţi,
Cu cap să ieşiţi
Dară zidu cere
Un cap de fomee,
Ori de zidăreasă,
Ori de tâmplăreasă,
Zidu ca să-mi crească;
Care mi-o sosi
Joi în zori de zi,
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Cu bucate calde.
Manolea visa
Şi se deştepta,
La meşteri spunea,
Visu tălmăcea
Şi mi-şi hotăra:
În zid să zidească,
Zidu ca să-mi crească,
Ori d-o zidăreasă,
Ori d-o tâmplăreasă,
Care mi-o sosi
Joi în zori de zi,
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Cu bucate calde.
Vilaea-mi pleca,
Cu bucate calde
La zidari să meargă,
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă.
Manolea o vedea,
Pe zid se suia,
Din gură-mi grăia:
— Doamne milostive,
Seci inima-n mine,
D-un vârtej să-i faci,
În loc s-o-nvârteşti,
Bucate să-i verşi,
Îndărăt să-ntoarcă,
Altele să facă.
Domnu l-auzea
Şi mi-l asculta,
D-un vârtej făcea,
În loc o-nvârtea,
Bucate vărsa,
Pâinea-i fărâma.
Îndărăt se-ntorcea,
Altele făcea,
La zidari pleca
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă.
Manolea o vedea,
Pe zid se suia
Şi-mi îngenunchea
Şi mi se ruga:
— Domne milostive,
Seci inima-n mine,
Trimite-i nainte
D-un urs gulerat,
Mare, minunat,
Ea s-o spăria,
Bucate o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea,
Altele o face
Şi vremea o trece,

Până mi-o căta,
Până mi-o găsi:
Un bou, bolocan,
Perdut de un an,
Domnu l-auzea,
Ruga-i asculta:
D-un urs trimitea,
D-un urs gulerat,
Tare minumat.
Ea se sperla,
Bucate vărsa,
Îndărăt se-ntorcea,
Bou' mi-l căta,
Iute mi-l găsea,
Bou, bolocan,
Perdut de un an.
Bucate gătea,
La zidari pleca,
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă.
Manolea o vedea,
Lăcrămi podidea
Şi-mi îngenunchea
Şi mi se ruga:
— Doamne milostive,
Seci inima-n mine,
Trimite-i nainte
D-un câine turbat
Negru şi ciudat,
Ea s-o spăria,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntoarce,
Altele o face
Şi vremea o trece.
Donmu l-auzea,
Ruga-i asculta
Şi mi-i trimetea:
D-un câine turbat,
Negru şi ciudat,
De poale-o lua,
Bucate-i vărsa,
Îndărăt să-ntoarcă,
Altele să facă,
Să mai zăbovească.
Vilaea pleca,
Altele gătea,
Mai degrab venea,
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Cu bucate calde.
Manolea o vedea
Inima-i plângea
Ochii-i lăcrăma
Şi-mi îngenunchea
Şi mi se ruga:
— Doamne milostive,
Striinu-mi de mine,
Trimite-i nainte:
D-un şarpe bălaur,
Cu solzii de aur.
Ea s-o spăria,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntoarcă,
Altele să facă,
Să mai zăbovească.
Donmu l-auzea
Ruga-i asculta
Şi mi-i trimitea
D-un şarpe bălaur,
Cu solzii de aur,
Şi mi-o spăria.
Bucate-i vărsa
Şi mi se-ntorcea,
Altele făcea,
La zidari venea
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Manolea o vedea,
Din suflet ofta,
Inima-i rupea,

De mână mi-o lua,
Din gură grăia:
— Stai, Vilaea mea,
C-avem să vorbim
Şi să mai glumim.
Pe zid o punea,
La meşteri crunta
Şi le poruncea:
— Nouă meşteri mari,
De la Poenari,
Ce staţi, vă uitaţi,
Că prinsoarea o ştiţi,
Cu cap să ieşiţi.
Zidarii zideau,
Zidul că-mi creştea
Şi mi-o coprindea:
Pân la glesnişoare,
Pân la pulpişoare.
Vilaea-mi grăia:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Ajungă-ţi de glumă,
Că prea este lungă
Şi nu-ţi e d-a bună,
Că zidul mă strânge,
Trupşorelu-mi frânge.
Manolea ofta,
Inima-i rupea,
Din gură grăia:
— Siliţi, fraţi, siliţi,
Că prinsoarea-o ştiţi,
Cu cap să ieşiţi.
Meşterii sileau,
Zidul mi-l creşteau
Şi mi-o coprindea:
Pân la inimioară,
Pân la ţiţişoare.
Vilaea-mi grăia:
— Manoleo, Manoleo,
Vătaşe Manoleo,
Ajungă-ţi de glumă,
Că prea este lungă
Şi nu ţi-e d-a bună,
Că zidul mă strânge,
Trupşorelu-mi frânge.
Manolea ofta,
Inima-i rupea,
Din gură grăia:
— Siliţi, fraţi, siliţi,
Că prinsoarea o ştiţi,
Cu cap să eşiţi.
Meşterii sileau,
Zidul mi-l creşteau
Şi mi-o coprindea
Pân la subţiori,
Pân la ochişori
Vilaea-mi grăia:
— Manoleo, Manoleo,
Vătaşe Manoleo,
Ajungă-ţi de glumă,
Că prea este lungă
Şi nu ţi-e d-a bună,
Zidul rău mă strânge,
Trupşorelu-mi frânge,
Ţiţişoara-mi curge,
Coconaşu-mi plânge.
Manolea ofta,
Inima-i rupea,
La zidari crunta
Şi le poruncea:
— Siliţi, fraţi, siliţi,
Că prinsoarea o ştiţi,
Cu cap să eşiţi.
Meşterii sileau,
Zidul mi-l creşteau
Şi mi-o coprindea
Şi mi-o cotropea,
Nu se mai vedea;
Doar din zid eşea
Un glas năbuşit

Pe ei blestemând:
— Blestemaţi să fiţi,
Să vă prăpădiţi!
Iar coconu meu,
Copilaşu meu,
Leagăn să mi-i faceţi
Şi să-l aşezaţi
Cam la capu meu,
Cam la braţu meu;
Vânt l-o legăna,
Ploaia l-o ploua
Şi mi l-o scălda,
Ninsoarea o ninge
Şi pe el l-o unge.
Foae d-o lalea,
Zidul isprăvea,
Vodă că-mi vedea
Şi se minuna,
Din gură grăia:
— Manoleo, Manoleo,
Vătaşe Manoleo,
Faci alta mai bună
Fie moştenire?
Manolea-mi grăia:
— Ai, Măria-ta,
Asta e o glumă,
Fac alta mai bună,
Fie moştenire.
Vodă poruncea,
Scările le lua,
Sus că mi-i lăsa.
Dar ei ce-mi făceau?
Şindrile rupeau,
Aripi îşi făceau,
De sus că zburau
Şi unde cădeau,
Praf mi se făceau,
Blestem se-mplinea.
Dară cu Manolea,
Vodă ce-mi făcea?
Gealap trimetea
Capu de-i tăia,
Ceşmea se făcea
Lumea s-adăpa.

Bălăşel, 1967, p. 278—285.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grădiştea, j. Vâlcea
Inf.: Tudora Dinu Dumitraşcu, 53 a.
Culeg.: Emil Petrovici
13.6.1936

MÎNĂSTIREA LUI MANOLEA

Am auzât: la mânăstire cî să face, bagă câte-un cab de berbęce în zîd, să să zâdească. Cică-aşa-i de cîn cu Manolea.

Manolea s-a culcat, s-a-nkinat încătre Dumnezău că vrea să fac-o mânăstire. Şi iel s-a apuca ş-a făcu cărămidă ş-a ars şi s-a apucat ş-a găsât încă doi meşteri şi cu iel trii. S-a apucat să zâdească unde-a visatî. Şi iel zâua zâdea şi noaptea să fărma. Şi iar s-a-nkinat încătre Dumnezău. Şi i-a spus noaptea-n vis că care fomęie o veni-ntâi cu demâncare s-o ia, s-o zâdească-zâd.

Iel a avut un junc pierdu de nǫuă ani. Muierea lui a avut copil mic. Iel cum să facă să-i spuie muierii să găsască juncu al pierdut, să-l dea la măcelar să-l taie, să-l gătească, să-i facă mâncare. L-a cătat şi l-a găsât şi l-a dat la măcelari şi l-a tăiat şi l-a gătit şi s-a dus cu demâncare la bărba-so, la Manolea. Şi iel îi spusasă să cate mâzatu, să ducă alelante înneiintea iei. Şi ia a găsât mâzatu ş-a făcu demâncare tot înneintea alorlante. A lua baniţa ş-a pleca cu ia. Şi Manolea a văzut-o. A-nceput a cânta:

Adă, Doamne, vîn cu ploaie
Să plǫuă cu şuroaie,
Mîndruţa mea s-alunece,
Să cadă, să verse bucatele,
Să gătească altele.

A ploua Dumnezeu, ş-a alunecat ş-a vărsa bucatele. Şi s-a dus ş-a gătit altele. Ş-a venit tot înneinte-alorlante. Cum a venit, cum Manole-a luat-o ş-a băgat-o-n zâd. Şi zâdu-l zâdea şi pe ia o strângea. Şi ia din gură-zâcea:

Ce faci, Manoleo?
Vrei să glumeşti!
Uor să mă zâdeşti?
Că zâdu mă strânge,
Trupu mi să frânge,
Ţâţa-n curge,
Copilaşu-m plânge.
— Nu-m mai aduce-aminte!

Că, dac-o ploua,
L-o scălda,
Dac-o ninge,
Mi l-o unge —
Pe tine zâdu te-o strânge.

Acuma a zâdit-o acolo. S-a zâdit mânăstirea, nu s-a mai fărâmat. Ş-a acoperit-o. Şi dupe ce-a acoperit-o, i-a luat vrăjmaşii scările. Şi iei a făcut ărpii şi-a zbura de pe mânăstire ş-a muri şi iei.

Şi de-atuncea-i zâce mânăstiri ăliia mânăstirea lu Manolea. Şi de-atunci să bagă câte ceva la mânăstiri, cân să fag noi, câte-un cab de berbece.

Petrovici 1943, p. 264—265

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Orlea, j. Olt
Inf.: Petre Stăncilă
Culeg.: Nicolae Păsculescu

MĂNĂSTIREA ARGEŞULUI

Pe vale, pe glod,
Fuge, nu se vede,
O cucioară verde,
Făcută de vară,
Că e mai uşoară,
Dar în ea cine-mi era?
Tot nouă zidari,
Câte nouă veri primari,
Cu Manolea zece,
Nimeni nu-i întrece!
Pe luncă umbla
Şi mi se plimba
Şi mi-şi căuta
Loc de mănăstire
Şi de pomenire.
Un purcăraş găsia,
Din fluier cântând
Şi porcii-ntorcând.
Manolea opria,
La purcar striga:
— Purcăraşule, fluieraşule,
Din fluier cântând
Şi porcii-ntorcând,
Tu nu mi-ai văzut
Loc de mănăstire
Şi de case bune?
Purcarul că sta
Şi mi se gîndia
Şi-aşa răspundea:
— Ba eu am văzut
La o scroafă sculată;
Că ea a fătat,
Cu râtu-n pământ a râmat,
Strat ca să îşi facă,
Purceluşi să-şi crească.
Ea, unde râma,
Marmură scotea,
Marmură de-a neagră.
Manolea auzia,
Şi jos că se da,
La purcea mergea,
Mamoră găsia.
Cât pământ era,
Totu cu marmoră era.
Manolea-l vedea,
Începea a măsura.
Zidarii zidea,
Ţiment că turna,
Marmoră-l făcea,
Zidul ridica.
Seara că-nsera,
Acasă că mergea.
Dimineaţa venea,
Zidul surpat găsia
Şi să-nspăimânta
Şi mult să mira!...
Manolea începea
Din nou a lucra
Şi el mi-şi zicea:
— Verde mărăcine,
Doamne milostive,
Ajută-mi pe lume,
Că n-am făcut nici o stricăciune;
Ci, cât am putut, tot bine.
Iar pleca şi măsura
Şi zidari[i] iar zidea.

Când la amiazi era,
Manole se culca,
Cam de muncă grea,
De inimă rea,
Şi el că-mi visa,
În vis că-i venea
Ş-aşa îi spunea:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Geaba te sileşti
Şi mi te munceşti;
Că zid nu va sta,
Până n-oi băga
O femeie acilea.
El se deştepta,
La zidari striga:
— Voi, nouă zidari,
Nouă veri primari
Şi cu mine zece,
Nimeni nu ne-ntrece!
Voi să vă juraţi,
Şi să vă legaţi,
Că-oţi ţinea dreptatea.
Nouă zidul că ne-o sta,
Că eu m-am culcat,
Un vis am visat.
Voi ca să juraţi
Şi să vă legaţi,
Că-ţi ţinea dreptatea
Nouă zidul că ne-o sta.
Ei toţi năvălia,
Mâna pe stânjen punea
Şi lui Manolea îi spunea:
— Cu dreptu că om ţinea,
În dreptate c-om trăgea.
Şi cu toţii să jura
Şi cu toţii să lega.
Atunci Manolea le spunea:
— Fiindcă am jurat,
Cu toţi suntem fraţi.
Eu când m-am culcat,
În somn am visat,
Că până n-om băga
Un trup de femeie-n zid,
Zidul nu va sta.
Acasă să mergem,
Femeilor să nu spunem.
Demâncare să nu luăm
Şi noi să le spunem
Bucate să gătească,
De prânz să sosiască.
Care întâi o sosi,
Noi că ne-om grăbi,
P-aceea s-o luăm,
În zid s-o băgăm,
La ea să nu vă uitaţi,
Ci tot să lucraţi.
Zidul să-l zidiţi
Şi să-l prijiniţi.
Când fu pe sub seară,
Acasă plecară
Ăi nouă zidari,
Nouă veri primari,
Cu Manolea zece,
Nimeni nu-i întrece!
Acas' ajungea,
Cu toţii ofta
Şi-ntristaţi era.
Ai lor întreba:
— Ce minune e asta
De sunteţi aşa-ntristaţi?
Şi din gură ce oftaţi?!...
Ei nu mai răbda
Şi jur îl călca,
Fiecare spunea
La femeia sa:
— Manolea că s-a culcat,
Că era mult întristat.

Două zile c-am lucrat
Şi zidul că nu ne-a stat
Şi în vis el a visat;
Că până n-o băga
Trup de femeie,
Zidul nu va sta.
După ce s-a deşteptat,
Pe noi pe toţi ne-a chemat
Şi pe nume ne-a-ntrebat,
Ca să ţinem dreptatea.
Noi dacă om jura
Şi om ţine dreptatea,
Zidul că ne-o sta.
Dac-am auzit,
Noi am năvălit,
Stânjenul în mân-am luat
Şi cu toţii ne-am jurat,
Că acasă să nu spunem
Şi noi nu putem să răbdăm,
Şi, iată, voi să ştiţi,
Dimineaţă să nu veniţi,
Că noi ne-am jurat,
Că noi ne-am legat,
A care întâi o veni,
În zid om zidi.
Manolea ce-mi făcea?
Acasă-mi mergea
Răbda, greu răbda,
Nimic nu spunea.
Dimineaţa să scula,
Nevestii îi zicea:
— Viloie, Viloie,
Dalbai vătăşoaie,
După ce te-oi scula,
Copii[i] oi aşeza,
Tu să te duci,
Şi tu, vezi, să caţi,
Mânzatul ăl bălan,
Pierdut de trei ani.
După ce l-oi găsi,
Acasă să-l aduci,
Pe sapia să-l chemi,
Mânzatul să-l taie,
Cervârşti ca să-l faci
Şi tu să găteşti,
Bucate să faci
Şi să te grăbeşti,
La prânz să soseşti.
Manolea a plecat
Şi ea s-a sculat,
La copii a aşezat.
Pe luncă a plecat,
Să caute mânzat,
Mânzatul ăl bălan,
Pierdut de trei ani.
Cum soarele răsăria,
Cu mânzatul să-ntâlnia.
Bine că-i părea,
Ca să nu zăbovească,
Bucate ca să gătească.
Acasă îl aducea,
Pe sapia chema,
Mânzatul tăia,
Mânzatul bălan,
Pierdut de trei ani.
Cervârştii îl făcea
Şi-n cuie-l punea.
Şi ea s-apuca,
Bucate gătia.
Tingirile punea,
Pe cap le aşeza,
La Manolea pleca.
Manolea zidia,
Ochi-şi ridica,
Pe ea c-o vedea,
Departe era,
Dar o cunoştea.
Dar el ce-mi făcea?

Alături să da
Şi îngenunchia,
Mătănii făcea,
La Dumnezeu să ruga,
Din gură zicea:
— Doamne, milostive,
Ascultă-mă pe mine,
Că cât am trăit,
Rău nu am făcut.
Fă-i un balaur înainte,
Gata să-o-nghită,
Ea când o vedea,
Rău s-o-nspăimânta,
Bucate o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea,
Ea să le gătească
Şi să zăbovească.
Domnul, ca un sfânt,
Puternic pe pământ,
Il asculta la cuvânt.
Balaur trimitea,
Ea să-nspăimânta,
Bucate vărsa,
Înapoi să-ntorcea,
Altele gătia,
Tot nu zăbovia.
La drum se pornia
Şi s-apropia.
Manolea o ochia,
Alta nu sosia
Manolea ce-mi făcea?
Iar îngenunchia.
Metanii făcea,
La Dumnezeu să ruga,
Din gură şoptia:
— Doamne, milostive,
Ascultă-mă şi pe mine,
Fă-i, Doamne, în cale,
Fă de un lup mare,
Cu gură căscată,
Cu coada înnodată.
Ea, când o vedea,
Rău s-o-nspăimânta,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea.
Domnul, ca un sfânt,
Puternic pe pământ,
Ruga-i asculta,
Un lup trimitea,
Cu gura căscată,
Cu coada-nnodată
Ea când îl vedea,
Greu să-nspăimânta,
Îndărăt că fugea,
Şi să-mpiedeca,
Jos că mi-şi cădea,
Bucate vărsa,
Acas-alerga,
Altele gătia
Şi nu zăbovia,
La drum că pornia
Şi s-apropia.
Manolea o zăria,
Departe-mi era,
Dar o cunoştea.
El ce mi-şi făcea?
La pământ cădea,
Din gură şoptia
La Dumnezeu să ruga:
— Doamne, milostive,
Ascultă-mă pe mine.
Fă-i un urs mare
Să-i iasă-n cărare,
Spre ea alergând,
Grozav mormoind.
Ea de l-o vedea,
Rău s-o-nspăimânta,
Bucate-o vărsa,
Înapoi s-o-ntorcea.
Domnul l-asculta,

Un urs trimitea.
Ea, când îl vedea,
Înapoi fugea,
Bucate vărsa,
Acas' alerga,
Altele lua,
La drum că pornia
Şi s-apropia.
Manolea o vedea,
Începea a plângea
La băeţi striga:
— Voi, nouă zidari,
Nouă veri primari,
Ziditi şi lucraţi,
La ea nu căutaţi.
În zid o aruncaţi
Şi atunci lucraţi.
Lucraţi, necurmaţi.
Cum Viloie venea,
Cu toţi[i] o-mbrăţişa,
În zid o arunca.
Începea a lucra,
Ţiment că torna,
Marmură aşeza.
Zidul să-nălţa,
Pe ea c-o strângea.
Ea să cam râdea,
Credea că glumea.
Băieţii zidea,
Ei că nu glumea.
Zidul ridica,
Rânduri necurmate da,
Tot în grab lucra,
La brâu ajungea.
Ea că mi-şi vedea,
Glumă nu era,
Începea a plângea
Şi aşa zicea:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Zidul că mă strânge,
Ţâţâşoara-mi curge,
Ivănel că-mi plânge,
Că eu l-am lăsat
Pe plapomă-n pat,
Şi mi-e nescăldat,
Şi el s-a sculat.
Voi de m-oţi zidi
Şi m-oţi isprăvi,
Zidul de va sta,
Turnul i-oţi făcea.
În vârful turnului,
Leagănul copilului,
Ş-acolo să te sui,
Pe Ivănel să-l pui.
Mult e mititel,
Sărmanul de el!...
Când vântul o bătea,
Pe el l-o legăna!...
Şi când o ningea,
Pe el l-o ungea!...
Şi când o ploua,
Pe el l-o scălda!...
S-o duce pomina,
Mănăstirea Manoli,
În Ţara Românească
Ca să-l pomenească!...

Verde ş-o lalea,
Negru Vodă venea,
Mănăstirea vedea,
Şi mirat zicea:
— Manoleo, Manoleo,
Vătaşe Manoleo,
Ai săvârşit de-a bine,
Sfânta mănăstire,
Pentru pomenire?
Manolea zicea:
— Tot mai e ceva.
Negru Vodă întreba

Şi din nou zicea:
— Ei!...ai putea făcea
Ca asta alta?
Manolea zâmbia
Şi şiret grăia:
— Asta e de-nvăţătură,
Altele cu nădăjduire.
Domnul d-auzia
Să cam turbura,
Din gură striga,
Schele să le ia:
— Iacă-tă, Manoleo,
Vătaşe Manoleo,
Fiindcă eşti aşa dibaciu,
Să te dai jos de-acolea
Şi să mai faci şi alta,
Mai frumoasă ca asta
Şi să se pomenească,
În Ţara Românească.
Schele să tăia,
Sus ei rămânea.
Ei ce mi-şi făcea?
Începe a să ruga.

Dar nu era nimenea.
Manolea zicea:
— Voi nouă zidari,
Nouă veri primari,
Cum dreptate om ţinea,
Dumnezeu ne-o ajuta,
Să ne dăm jos d-aicia.
Aripi de şiţă vă făceţi
Şi zburaţi, voi, cum puteţi.
Şi Manolea-ntâi făcea,
Şi el, frate, că-mi zbura.
Dar unde cădea,
Stai de piatră să făcea
Şi din el apă curgea.
Ăi nouă zidari,
Nouă veri primari,
Tot aşa-mi făcea.
Dar unde cădea,
Praf că se făcea,
Nimica nu rămânea.
Verde măr ursit,
Jurământ n-a ţinut.

Păsculescu, 1910, p. 188—192; reprodusă şi în "Foaia noastră (Bucureşti), 2, 1911, nr. 21, p. 9—11.

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 8

Făureşti, j. Argeş
Inf.: Al. Manea, 70 a.
Culeg.: Z. Suliţeanu şi Al. Amzulescu
4.10.1961

Foaie de sporiş,
Pe Argeş în sus,
Pe deal cu pietriş
Pe Argeş în jos,
P-un mal cam pietros,
Plimbă-mi-se, plimbă,
Domnul Negru Vodă
Cu nouă zidari,
De le Poienari,
Baş-cărămizari,
Cu Manole zece,
Pe toţi că-i întrece!
Loc ca să-mi găseacă,
Loc de mânăstire
Şi de case bune,
Să le şază bine.
Purcar că-ntâlnea:
— Hei, mic purcăraş,
Din fluier doinaş,
Tot stând tot p-aici,
Cu bât-azârlind,
Mascori întorcând,
Loc că n-ai găsit,
Loc de mânăstire
Şi de case bune
Să le şază bine?
— Doamne milostive,
Fii bun şi cu mine,
Ba eu am găsit
Un iazăr adânc,
La mijloc de iazăr
Este-un zid părăsit,
Un zid părăsit;
La mijloc de zid
Crescut-o sălciuţă,
Şi din sălciuţă,
Sfântă iconiţă!
Acolo că-l ducea,
Bacşiş că-i didea,
Zidari s-apuca,
Zidea, ce zidea,
Noaptea se surpa.
Manole ce făcea?
D-o rână se da,
Somnu că mi-l lua,
Un vis că visa.
Visu ce visa?
Mâine-n zori de zi
Tot din meşterese,
D-ale lor neveste,
Care-o veni-ntâi
Cu bucate calde,
În zid să mi-o aşeze.
Manole ce făcea?
Pe zidari chema,
El că le spunea,
Ei ca să se jure,
Acas' să nu spuie.
Ăi nouă zidari,
De la Poienari,
Noapte se făcea,
Ei se furişa,
Acas' să ducea,
La soţii spunea,
Înapoi venea,
Ziuă nu se făcea.
Manole ce făcea?
Dreptate ţinea,
Zidu că lucra.
Manole ce făcea?

Pe schele se urca,
D-o parte se uita,
P-a lui c-o vedea,
Din gură zicea:
— Doamne milostive,
Fii bun cu mine,
Dă, Doamne, pe lume,
O ploaie cu spume,
Ea c-o-aluneca,
Bucate-o vărsa,
Alta mi-o veni
Cu bucate calde,
În zid să mi-o aşeze!
Dumnezeu l-asculta,
O ploaie că-mi didea,
Ea c-aluneca,
Bucate că vărsa,
Acas' să-ntorcea,
Altele-mi gătea,
Prânzu nu sosea.
Manole ce făcea?
Pe schele se urca,
Iar că mi-o vedea,
Din gură zicea:
— Doamne milostive,
Fii bun şi cu mine,
Dă, Domne, pe lume,
Un rug peste drum,
Ea s-o-mpiedeca,
Bucate-o vărsa!
Acas' se-ntorcea,
Altele-mi gătea,
La el că-mi pleca,
Manole ce făcea?
Pe schele se urca,
Iar că mi-o vedea.
Manole ce zicea?
— Doamne milostive,
Fii bun şi cu mine,
Dă, doamne, pe lume,
Un şarpe balaur,
Cu solzii de aur,
Ea că s-o speria,
Bucate-o vărsa,
Alta mi-o veni
Cu bucate calde,
În zid să mi-o aşeze!
Ea că mi-ş pleca,
La el că-mi venea,
Ea ce mi-i zicea?
— Manole, Manole,
Ori eşti supărat,
Frate, din conac,
Că te-am întârziat?
Manole ce zicea?
— Vilaie, Vilaie,
Nu sunt supărat,
Frate, de conac,
Căci m-ai-ntârziat;
Mi-e de capu tău,
Ştie Dumnezeu?
Manole, ce-mi zicea?
— Vilaie, Vilaie,
Nu sunt supărat,
Frate, din conac,
Căci m-ai întârziat,
Mi-e de capu tău,
Ştie Dumnezeu!
Vilaie, Vilaie,
Tu ca să te duci
După bou bălan,
Pierdut de un an,
Cu brâu' să-l legi,
La scaun să-l aduci,
Carne să-mi aduci
Acas să te duci,
Mâncare să faci,
La mine să vii
Cu bucate calde,
În zid să mi te-aşează!

Vilaie, Vilaie,
Ea ce mi-ş făcea?
Brâu' că mi-l lua,
Trei paşi că făcea,
Bou' că-l găsea,
La scaun-l ducea,
Carne că mi-i da,
Acas' se ducea,
Mâncare gătea,
La el că-mi pleca,
Prânzu îmi sosea.
Manole ce zicea?
— Ăi nouă zidari,
Baş-cărămizari,
Cu Manole zece,
Pe toţi că-i întrece,
Siliţi de mâncaţi,
Pe ea ca s-o luaţi,
Pe zid s-o aşezaţi,
Cu cap să işiti,
Zid să isprăviţi!
Ăi nouă zidari,
Silea de mânca,
Pe ea că mi-o lua,
Pe zid o-aşeza,
Manole ce zicea?
Din gură zicea:
— Vilaie, Vilaie,
Vrem ca să glumim,
Şi să te zidim!
Zidu că creştea,
La brâu că-mi venea,
Ea ce mi-i zicea?
— Manole, Manole,
Ajungă-ţi de glumă,
Ori nu ţi-e d-a bună?
Zidu că creştea,
La gât că venea,
Manole ce zicea?
— Hai, nouă zidari,
Staţi să nu ziditi,
Să văd doi ochişori,
Negri murişori!
Zidu că creştea,
Pe ea o-acoperea,
Ea ce mi-i zicea?
Din zid că striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara curge,
Copilaşu plânge,
Cu lacrimi de sânge!
Manole ce zicea?
— Vilaie, Vilaie,
Copilaşu tău,
Mi l-oi îngriji eu,
Tot în vîrf de casă,
Leagăn de mătasă!
Vântu d-o bătea,
Pe el l-o legăna,
Frate, când o ninge,
Pe el că l-o unge,
Şi când o ploua,
Pe el l-o scălda,
Frate, când o ninge,
Pe el că l-o unge!
Vodă că venea,
Din gură zicea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Tu te-ai lăudat
Şi te-ai desfăitat,
Că nu-i alta-n lume
Ca asta mai bună!
Manole ce zicea?
— Doamne milostive,
Fii bun şi cu mine.
Asta-i de-nvăţătură,
Fac alta mai bună!

Vodă ce făcea?
Schelele strica,
Ăi nouă zidari,
Ei că-mi rămânea,
Sus că rămânea,
Manole ce zicea?
— Ăi nouă zidari
De la Poienari,
Şiţă să rupeţi,
Aripi să-mi făceţi,
D-aici să zburaţi,
Cu viaţă să scăpaţi!
Manole ce făcea?
Şiţă că rupea,
Aripi că făcea.
Unde că zbura,
Cişmea se făcea.
Ăi nouă zidari,
Şiţă că rupea,
Aripi că făcea,
Unde că zbura,
Bolovan se făcea,
Pe lângă cişmea.

Pop, 1963, p. 433—435.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MANOLI. POVEŞTI POPULARE DIN ROMÂNIA*

DE ALFRED POISSONIER

I

Pe malurile Argeşului, în timpul lui Neagu Basarab, într-un loc numit Curtea de Argeş, vieţuia odinioară un om Manoli. El era născut în Constantinopol, de unde venisă în aceste ţări. Ca unul ce-şi făcusă studiile sale la Gazna, în Persia, oraş vestit pe vremile acele, pentru şcolile sale, la care alerga oamenii din locuri foarte îndepărtate, întrecea pre mulţi dintre cei de o vârstă cu el, cu ştiinţele şi cunoştinţele sale, în urma cărora-şi şi făcu numaidecît o carieră frumoasă în locurile aceste.

Însă fiindcă tradiţiile tac despre aceasta, ca şi despre alte mai multe din istoria României, hotărâi să cutrier ţara, pentru a găsi documente mai amănunţite. Aveam a şti cum fusese zidită biserica de la Curtea de Argeş? Pentru ce o femeie fusese sacrificată pentru a se face acest lucru şi prin ce şir de legături curioase, nimic trainic între monumentele şi zidurile din ori ce loc, nu poate a se rădica pe pământul Ţării Româneşti, fără a primi mai întâi în temeliile sale, dacă nu o fiinţă vie, cel puţin umbra unei fiinţi.

Cu totul îngrijit de acest lucru serios, plecăi la drum pe arşiţele verei. Rătăcii vreme de o lună prin părţile acele, mâind, când la o cârciumă, când sub ceriul cu stele, bând rachiu, mâncând mămăligă, întrebând în drepta şi în stânga pre niscai marchitani, vameşi, sărăcei sau aprozi.

Mă înturnam însă tot aşa de lipsit de documente, în ceea ce privea la Manoli, ca şi înainte de a purcede, când întâmplarea îmi veni în agiutori, iată cum: călătoream într-un şes întins aproape de Piteşti. Găsind o fântână cu cumpănă, făcută ca pe timpul lui Avraam, mă oprii la ea; un ţăran se răcorea acolo cu cânele său. Soarele ardea, apa era curată, mă apropiei de puţ, ca să scot apă. Ţăranul apucă înaintea mea şi dădu o mişcare repede cumpenei, care scoasă pe ghizdele o ciutură plină cu apă. După ce m-am răcorit eu şi calul meu, purcesăi mai departe, întovărăşit de om şi de cânele său. Oaspele meu, căci mă găsduisă oarecum la fântână, deşi îmbrăcat cu cojocul de oaie, ca mai toţi ţăranii din România, avea un ce neregulat în costimul său, ca şi în constituţia sa fizică. El, în adevăr, era încălţat cu opinci legate şi purta pe cap o căciulă muntenească, însă la chimirul său, ţintuit cu bunghi de alamă, el aninase un

* (Amăsurat făgăduinţei făcute în nrul trecut, împărtăşim aceste, ca pe unele ce cuprind în sine tradiţia despre zidirea bisericii de la Curtea de Argeş. P.)

fluier în loc de cuţit, şi, peste obicei, ţinea în mână o prăjină lungă. Chica sa bătea pe umere, după moda naţională, însă părul său era alb, ca la [al?] unui albinos, deşi faţa lui era faţă de băiet.

Acest om, deşi purta în trăsăturile sale caracterul de bunătate a sătenilor români, la ezaminare mai de aproape, se deosebea de ei prin semne diverse. Mânile sale nu era vărtoase şi însăprite; mersul său nu era greu, ca al orientalilor; glasul lui era ca un glas de femeie. Cânele ce mergea pe urmele lui, prin valurile de colb a stepei, se depărta aseminea prin formele sale, de legile corelaţionare a soiului său. Pelea sa semăna a forma o împoncişere de feliurite coloare şi labele sale se păreau îndoite sub pântice.

— Locuieşti în părţile aceste, zisăi eu către ţăran?

— Da, domnişorule (adică domn mititel), însă mai mult în baltă decât pre uscat.

— Atunci eşti din ocne?

— Ba, zău! (ab jove), domnişorule, nu-s căzut sub nici o giudecată, însă sunt păscari, pe vremea ploilor, când se umflă Dunărea, şi vânzători de umbre pe vreme uscată. Poţi vedea asta din cânele meu.

— În adevăr, bietul animal se pare că nu-i în locul său.

— Ce să faci, lui îi place mai bine ca şi mie umbra stuhăritului decât raza soarelui.

Scosei din desagii mei un covrig, pentru a-l arunca companionului său, şi-i dădui şi lui unul; vânzătoriul de umbre îmi mulţămi as[t]feli:

— Dacă ai ave o bucată de mămăligă pentru mine, n-aş zice ba, frate, şi un (peştişor) pentru cânele meu, i-ar fi şi lui pe plac; căci el, ca şi mine, nu cunoaştem decât lucrurile precum le-a lăsat Dumnezeu pe lume.

Treceam în acel minut pe lângă un copaciu care făcea o umbră atrăgătoare, propusei companionului meu să se odihnească, el primi. Aveam grabă a cunoaşte secretele acestei fiinţi curioaze, a cărei fraze nu le auzeam bine de călare.

Odată după ce ne-am pus gios, el ţiindu-şi cânele pe genunchi, şi eu calul de căpăstru, iată ce-mi povesti vânzătoriul de umbre în naivul său limbagi:

Domnul Neagu Basarab, foarte cunoscut în istorii, giuruisă lui Dumnezeu să-i facă o biserică frumoasă. Pentru asemine lucru, el trimisă să caute pe unul Manoli, om foarte meşter la ziditul mănăstirilor, care, cum se zice, mai făcusă o biserică St. Procopie. Domnul Neagu Basarab îi zisă: meştere Manoli, îţi dau în mână toate comorile mele; fă, zideşte şi ridică un monument, care, fiind un dar pentru Dumnezeu, să-mi poată face şi mie numele vecinic pentru totdeuna. Poţi gândi, dacă meşterul Manoli au rămas mulţămit cu asemine tocmeală. El se închină de trei ori, zisă de trei ori „sărut mânile" şi ieşi din palat, ca să-şi caute lucrători. Domnul Neagu Basarab îi dădusă un răvaş, care-i da voie să

ieie la beilic pentru lucru, ori ce om din ţară. Manoli, dar, n-au fost la supărare, ca să găsască oameni. El se apucă îndată la lucru cu oamenii, carii lucrau de dimineaţă până-n sară, de bine, de rău, căci pietrăria nu li era meşteşugul la toţi.

Da[r] iată ce se-ntâmplă: după ce s-au ridicat zidul de temelie, el s-au răsipit deodată, într-o noapte. Oamenii se duseră să ducă meşterului vestea asta. El se sculă, deşi se odihnea lângă femeia lui, care-i era foarte dragă, se încredinţă despre întâmplare şi cunoscu că zidisă temelia peste neşte vechi ruine romane. Ştiind că noaptea aduce sfaturi bune, el s-au întors iar la culcare, ca să se gândească cum să se apuce de altfel mai bine.

Chear noaptea acea, el visă un vis: i se părea că ceriul acoperit cu nori se desfăcea puţin câte puţin, petec câte petec, ş-apoi, într-o lumină mare, care-i lua ochii, i se părea că vede o femeie cu o faţă ca a lui Dumnezeu. — Asta era Faima!

— Am venit să te văd, strigă ea către Manoli. Tu erai uitat şi vrei să te faci nemuritori; nu vreu să-ţi tai curajul. Fă biserica, dar ca să te pedepsesc de mândria ta, ai să fii silit, ca s-o poţi face, să jertfeşti ce ai mai scump pe lume. Giudecă şi hotăreşte.

Ceriul se strânsă iar la loc, bucăţică câte bucăţică, petec câte petec, şi Faima se făcu nevăzută, şi multă vreme încă i se vedea mărginile mătăsoase de la rochia ei cea strălucită. Când se sculă, Manoli ţinea încă minte giuruinţa Faimei.

Soţia lui, văzându-l că iesă, rădică spre el ochii plini de dulceaţă. — El îşi lăsă ochii în gios, ca să nu dee vestea femeei lui şi ieşi îndată, ca să poruncească să sape alte temelii. Lucrătorii îl aştepta cu măiestriile în mână, o fierbinţală, ca la friguri, apucasă pe Manoli; el videa toate, ca printr-o pânză.

După ce s-a tot învârtit prin locurile acele de pe lângă Argeş, el bătu cu piciorul şi strigă: aici! Lucrătorii veniră. El avea oameni mulţi, până şi copii luaţi la beilic. Temeliile se încep, zidul se rădică, totul pare măreţ la privire, la săpături, dar preste noapte tot se prăbuşeşte iar!

Domnului Neagu Basarab, ca la toţi domnii, îi sta mult la inimă să-i fie poruncile împlinite. El veni la faţa locului cu camaraşul cel mare, care primia toate dările, gramaticul, care-i scria hârtiile, cu cupariul, care-i turna de băut, cu credinceriul, ce avea samă pe viile domneşti, cu vatavul copiilor din casă, carii sta pe lângă familia domnului, cu vel-cafegi, ispravnicul, răftivariul, caftangiul, ciubucciul, cu viviclariul, care-i ducea călămările, până şi şerbedgiul ce-i da dulceţ[i]. Toţi aceştia mergea dinapoia domnului, ascultând poruncile sale, şi luând sama la cel mai mic semn. Şi când valurile poporului, tras de mândreţa alaiului, trecea de şiragul sărăceilor înarmaţi cu paloşe, capitanul roşilor împărţea printre ei câteva lovituri de vână de bou, care rar da greş.

Manoli era şi el acolo, cercetând lucrul şi stricăciunea. Domnul nu putu înţelege pricina acelor întâmplări şi meşterul aruncă vina de tot asupra niscai făcători de rele, carii poate că vor fi străbătut prin schele.

Mânia domnului era mare; şerbetgiul vorbea încet cu ciubucciul, în vreme ce vel-cafegi, tulburat şi tremurând, se lipea lângă viviclariul, ca să audă pe ascuns poruncile date de Măria sa Neagu Basarab. Se dă poruncă să se aşeze alte temelii şi să se puie îndată străji împregiurul lucrătorilor. Domnul se duce apoi în palat, iar Manoli priveghează pe lucrători până în noapte.

II

Străjile vegheară până la întâiul cântat la cucoşilor şi spatariul cu roata de lefegii, făcând ronda în persoană, crezu că poate raporta domnului Neagu Basarab că astădată făcătorii de rele nu au putut străbate în schele. Însă pe la al doilea cântat al cucoşilor, un somn greu căzu peste străji, care, curând, adormiră de tot, şi, la al treilea cântat, ei fură treziţi din acest leşin prin un vuiet cumplit: zidurile se dărmasă!

— Fără îndoială — zisăi către vânzătoriul de umbre — oamenii puşi la lucru nu era toţi prea meşteri; cât pentru somnul străjilor [el], se poate esplica prin apropierea vreunei cârciume.

— Unde, toate aceste frumoase lucruri au putut coace în capul dumitale, domnişorule: Se vede vine că nu cunoşti legenda. Trebuia o pedeapsă, iată tot o jertvă, cum ai să auzi, are să vie jertva, fără voia ei, nu-i vorbă, dar are să vie, haide!

Şi vânzătoriul de umbre urmă aşa:

Manoli, găsindu-şi a doua zi lucrul răsturnat, nu se supără. Era în el un feli de îndemn peste firea omenească, ştii, ca o putere, care sporeşte cu greutăţile. Domnul, asemine, avea o voinţă de fier, ca şi meşterul. Străjile fură puse încă pe atătea, şi lucrul fu apucat încă de trei, patru ori, cu aceeaşi ispravă. Manoli vinea şi se ducea, zi şi noapte, acasă şi la schele. Soţia lui, sirmana, blândă ca un înger de-a bunului Dumnezeu, îi zisă cu un glas înecat în lacrămi: „Sufletul meu, lasă-ncolo lucrul acesta, suntem destul de avuţi, n-avem decât acest copil, care doarme, şi pe care nu la-i sărutat de când ambiţia ta te chinuieşte — uită-te, dragă, cât-i de frumos". Şi ea desvălia obrajii copilului. Însă ambiţia era mai tare decât ori ce altă simţire la Manoli. Numele meu, numele meu, striga el tot una. El ieşi fără să iaie-n braţe nici pe fimeie, nici pe copilul lui; era încă noapte. Când agiunsă aproape de lucru, o buhnă se pusă pe un copaciu şi îndată o arătare ieşi din sinul pământului şi-l opri-n loc cu aceste cuvinte îngrozitoare:

— Eşti tu, Manoli, răspunde?

— Eu sunt Manoli.

— Tu vrei să zideşti biserica?

— Eu vreu să zidesc biserica.

— Dacă-i aşa, trebuie să fii gata la ori ce jertvă.

— Sunt gata, răspunsă Manoli.

— Biserica se va zidi, zisă arătarea, şi nu se va mai răsipi, în zioa când o femeie va fi zidită în temeliile sale, şi astă femeie trebuie să fie acea, care se va arăta mai întâi viind să vadă lucrătorii în schele. Giură-mi că vei împlini această jertvă, şi-ţi făgăduiesc să te las să mântui biserica.

— Îţi giur! zisă Manoli.

La aceste cuvinte, arătarea se face nevăzută şi zioa se arătă. Manoli stă în mijlocul lucrătorilor; el îi aşa de vesel, că vorbeşte tare, încât lucrătorii, auzind vorbele meşterului, trimiseră oameni să spuie femeilor lor ca să nu vie, pentru ca să nu păţască nenorocire. Manoli era aşa de grabnic şi îngrijit, încât uită să se ducă acasă, să mănânce. Soţia lui ieşi de mai multe ori în poartă, să-l vadă, de vine, şi, nevăzându-l, ea zisă: "De bună seamă are treabă multă colo devale. Am să mă duc eu la dânsul, dacă nu poate veni el la mine". Ea culcă copilul în leagăn şi se dusă cu mâncare către biserica ce se zidea. — Ceriul era plin de nori şi ploa cu cofa. — De trei ori, furtuna au dat-o gios în genunchi, şi ea tot mearsă înainte. Lucrătorii se pusesă sub schele şi Manoli sta în mijlocul lor. Căutătura sa părea întunecată. Când femeia lui i se arătă singurică, el se făcu ca cum n-a fi voit a o cunoaşte. Furtuna contenisă, toţi lucrătorii se apucasă de lucru, fiecare la locul său, ici sau colo, pe toată întinderea planului. Manoli chiemă pe doi din ei. Ei veniră.

Soţia sa pusesă pe o piatră mâncarea ce-i adusesă.

— Luaţ-o ş-o zidiţi, zisă meşterul.

— Ce zici tu, Manoli?

Lucrătorii nu cutează. El mai dă o poruncă. Jertva e trasă aproape de un zid.

— Lăsaţi-mă, lăsaţi-mă, striga femeia. Manoli, dragul meu, nu te uiţi?

Manoli tace. — Atunci lucrătorii o trec din mână-n mână şi, ţiind-o doi de amândouă părţile, o pun într-o temelie; alţii aleargă cu materialuri.

— Nu videţi, striga sărmana, că mă stringeţi prea tare? Lăsaţi-mă, dau ţiţă încă, pietrile mă ajung la sin... Doamne...! Şi zidul se suia!

— Manoli! Manoli! repeta ea.

Zidul se tot suia.

— Da uită-te la mine. Fimeea ta-ţi vorbeşte. Eu sunt Anica, Anica ta!

Zidul se tot suia. Glasul chiar acum era mai slab, mai stâns, lucrătorii lucrează cu turbare.

— Lor asemine le trebuia o jertvă, adăogi *vânzătoriul de umbre.*

— Şi pentru ce?

— Pentru ce? — Ei îşi răzbunau după puterea lor; ei era să moară, de mult ce lucra pentru cheful unuia; meşterul ori soţia lui, tot una era.

Lucrul se mântui şi temeliile sta tare. Mai era încă un glas slab şi de moarte, care s-ar fi putut auzi, însă toţi lucrătorii cânta într-o gură, aşa cât glasul fimeiei rămasă năduşit.

— Şi biserica s-au făcut atunci?

— O! s-au făcut de tot, urmă mai departe vânzătoriul de umbre, şi când, peste câteva luni, mearsără şi spuseră domnului Neagu Basarab, că poruncile sale i se-mplinise, că ramura cea verde fîutura pe vârful bisericei, el veni, călare, cu mazilii săi şi cu toţi cei mari din curtea sa. — Manoli sta cu câţiva lucrători pe schele, deasupra bisericei. Lui i se părea că căştigasă lumea toată şi zidisă o biserică ca a lui Solomon. Domnul Neagu Basarab, după ce umblă împregiurul bisericei, după ce s-au minunat de săpăturile şi tăria ei, strigă către meşter:

— Socoţi tu, meştere Manoli, că ai pute[a] să-mi zideşti o mănăstire mai mândră decât biserica asta?

— Socot, răspunsă Manoli, plin de deşărtăciune.

La aceste cuvinte, domnul Neagu Basarab poronceşte soldaţilor săi să rădice schelele şi scările de lângă ziduri, iar Manoli şi lucrătorii rămân deasupra bisericei. Trei zile au stat acolo, până când, slăbiţi de foame, ei picară de sus unul după altul, şi trupurile lor, căzând, se prefăcură în pietri. Stânca lui Manoli, foarte ştiută la Curtea de Argeş, are un izvor de apă. Spun că acele ar fi lacrămile văduvelor şi a orfanilor, carii plâng încă şi vor mai plânge totdeuna, cu toate că numele lui Manoli au rămas foarte lăudat.

Cânele vânzătoriului de umbre începu a urla în mijlocul stepei într-un chip îngrozitori. Soarele asfinţisă, încălecăi şi pornii alăturea cu românul meu.

— Dar nu mi-ai spus nimică despre meseria dumitale, vânzători de umbre, despre care am auzit ceva vorbindu-se, îl întrebăi?

— Îi lucru foarte ştiut, domnişorule; Manoli au făcut obiceiul jertvelor pentru zidiri. Ar fi tare crud să tot îngroape câte un suflet viu la fiecare zidire. Aşadar, se ia umbra unui trecători. Atunci, eu sau altul cineva, când meşterul sau vro calfă alege locul, noi îi ducem o umbră. Omul de la care am luat-o, nu ştie nimic. Prăjina care am în mână e pentru umbrele de toate mărimile; ea are tăieturi de sus până gios. Omul la care i se ie umbra, trebuie să moară — ce-i drept — până-n trei săptămâni, dar fiind că el nu ştie, nu-i aşa de jale.

— Noapte bună, domnişorule. Văd cole devale o moşie şi mă duc să cer găzduirea. Găzduirea nu-i oprită niciodată în ţara noastră şi totdeuna trebuie să fie într-un colţ a casei, mâncare pentru un musafir, care ar face gură mare dacă nu i-ar da un pahar de vin bun şi o bucată de mămăligă.

Îl ascultăi cântând mult timp din fluierul său aria tristă de noapte bună, şi când mă aflai singur, în acea noapte, în mijlocul stepei, unde nici o victimă umană cel puţin nu putea fi sacrificată, în stepa ce nu înfăţoşază decât în mari depărtări câteva sărmane (gerbii), înţelesăi atunci înţelesul legendei de la Curtea de Argeş, şi, călcând pe acel pământ, unde nimic nu creşte decât udat cu lacrămi, aplicăi pentru el acestă sentenţă biblică, ce pare a fi făcută curat numai pentru el: "Vei mânca pânea ta cu sudoarea feţei tale şi vei naşte în dureri".

Pătruns de astă dureroasă ezistinţă a României, când intrăi în zidurile Bucureştilor, politia bucuriei, şi se părea că aud mii de voace confuze, care striga: Manoli! Manoli!

(Tradus) G. Meledon "Foilet. Zimbr."
Din Telegraful român 4, 1856, nr. 87,
p. 337—338, nr. 88, p. 341—342.
Poissonier 1856, p. 337—338, 341—342

În "Telegraful român" 4, 1856, p. 333, la rubrica *Întâmplări la zi,* se scrie: "În jurnalele Vienii cetim că Ecselenţia sa F. Ţ. M. Baronul de Hes au aşternut spre dispoziţie c. r. comisii centrale pentru anticvităţi, două raporturi ale institutului geografic militar privitoare la *Valul lui Traian,* şi Ecselenţia sa F. M. L. graful Coronini, gubernatorul din Bănat şi Voivodina sârbească, 26 foi cu fotografii ale bisericii de la Curtea de Argiş. Aceste fotografii dau cele mai interesante priviri despre caracterul stilului bizantin, ce se întrebuinţă la clădirea zisei biserici, ele formează cea mai preţuită îmbogăţire a colecţiei artistice, dintre toate câte a primit c. r. comisie centrală chiar de la începutul înfiinţării sale, şi împărtăşirea lor în publicările comisiei centrale va fi şi pentru ştiinţe un obiect, care până acuma încă nu era cunoscut. (Noi vom împărtăşi în foiletonul numerilor viitori tradiţia ce se află între poporul din România despre minunata clădire a acestei biserici vestite. P.).

 Roşiorii de Vede, j. Teleorman
Inf.: Dumitru Văleanu, lăutar
Culeg.: Christu N. Ţapu

CÂNTECUL LUI MANOLEA

Pe Argeş în sus,
Pân cel aluniş,
Pân cel cărpiniş,
Plimbă-mi-se poartă
Domnul Negru Vodă,
Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manole zece,
Care mi-i şi-ntrece.
El că mi-ş căta
Loc de case bune
Şi d-o mânăstire,
Fac-o pomenire.
El că se-ntâlnia
C-un noiaş,
Purcăraş,
Din fluier cântând,
Porcii întorcând.
El că mi-l striga:
— Noiaş,
Pucăraş,
Cu porcii te-ai dus,
Tu nu mi-ai văzut
Un zid părăsit?
Dar el că-mi striga:
— Domnul Negru Vodă,
Ba eu c-am văzut,
Pe unde-am trecut,
După cocineaţă,
La cea moghindeaţă,
D-un zid părăsit
Şi neisprăvit,
Câinii, când îl văd,
La el se reped,
Latră a muţiu
Şi urlă-a pustiu.
Negru Vodă c-auzia,
Acolo el mergea,
Locul că-i plăcea,
Din gură striga:
— Voi nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manolea zece,
Care vă şi-ntrece,
Iată eu am găsit
Loc de case bune
Şi de mânăstire,
Fac o pomenire.
Sforile să-ntindeţi,
Locul să-mi cuprindeţi,
Locul măsuraţi,
De zid v-apucaţi;
Să siliţi să zidiţi
Cu cap să ieşiţi!
Manolea-mi striga:
— Domne Negru Vodă,
Var şi cărămidă,
Marmură şi sticlă!
Domnul Negru Vodă auzia,
El numai că poruncia,
Toate se făcea.
Dară Manea ce-mi făcea?
Dă zid s-apuca
Cu nouă zidari,

Nouă meşteri mari,
Cu Manolea zece,
Care mi-i şi-ntrece.
Ziua ce zidea,
Noaptea se surpa.
Ziua când venia,
Vodă Negru că-mi sosia,
Din gură el cuvânta:
— Ce poate fi asta,
De voi nu zidiţi,
La cap să ieşiţi?
Manolea-mi striga:
— Doamne Negru Vodă,
Ziua ce-am lucrat,
Noaptea s-a surpat!
Negru Vodă că pleca,
Meşterii că s-apuca,
La zid iarăşi că lucra;
Ziua ce zidia,
Noaptea se surpa.
Negru Vodă iar venia,
Pe ei că se necăjia
Şi din gură le zicea:
— Voi nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manolea zece,
Care vă şi-ntrece,
Siliţi de zidiţi,
Cu cap să ieşiţi;
Că de unde nu,
Pe voi vă voi pune
Chiar de vii
Printre temelii!
Iar de mi-oţi isprăvi,
Vă voi da averi,
Vă voi face boieri.
Manolea, când auzia,
El se turbura,
Jos de pe scară se da,
Capul jos că-l punea,
Puţinel că aromia,
O şoaptă în vis că-i venia,
Un jurământ că făcea:
— Cine-n zori, mâine, o veni
Cu demâncare,
Ori vreo surioară,
Ori vreo soţioară,
Mâna pe ea ca să-mi puie,
În zid s-o zidească
Capu să-i isprăveacsă.
Negru Vodă că-mi pleca,
Manolea se deştepta,
Şi din gură că striga:
— Voi nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Eu, când m-am culcat,
Un vis am visat:
O şoaptă în vis mi-a venit,
Că mâine cine-o veni,
Ori din surioare,
Ori din soţioare,
Mâna pe ea să puneţi,
În zid s-o aruncaţi
Să siliţi s-o zidiţi,
Cu cap să ieşiţi!
Voi, acasă când oţi merge,
Să nu spuneţi la soţioare,
Nici măcar la surioare.
Ei jurământul nu-l ţineau,
Toţi acasă că spuneau.
Singur Manea nu spunea,
El jurământul ţinea,
La zid se ducea,
De zid s-apuca,
Ei că mi-ş zidea.
Dar Manole ce-mi făcea?
Pe schilă sus se suia,
Pe drumul Vilai[i] se uita.

Când ochii că-şi arunca
Pe Vilaia c-o vedea;
Cruce-n piept îşi ridica,
Lui Dumnezeu se ruga:
— Aolică, Doamne sfinte,
Primeşte a mea rugăminte,
Dă o ploie cu vânt
Să curgă jiraie,
Apele să crească,
Plântele să moaie;
Vilaia o aluneca,
Bucatele s-o vărsa,
Îndărăt s-o întoarcea,
Altele mi-o găti,
D-o mai zăbovi,
Alta mi-o veni.
Dumnezeu, ca un sfânt,
Îl asculta la cuvânt;
El ploaie că-mi da,
Vilaia aluneca,
Bucatele vărsa,
Îndărăt se-ntorcea,
Altele gătia,
Îndărăt venia,
Alta nu sosia.
În cap le punea
La Manolea-mi pleca,
Pe drum şoväind
Şi din gură zicând:
— Manoleo, Manoleo,
Te-am întârziat
Cu demâncare,
Cu vin de prânzare!
El pe schilă se suia,
Pe ea mi-o vedea
Şi tot aşa se ruga:
— Aolică, Doamne sfinte,
Scoate-i denainte
Un lup turbat,
Cu limba p-o falcă,
Ea că l-o vedea
Şi s-o spăimânta,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o întorcea,
Altele-o făcea,
Doar d-o întârzia,
Alta mi-o pica.
Şi ea ca să-mi cate,
Pe juncu bălan,
Că-i piedut d-un an,
Pe el l-o găsi,
Şi mi-o zăbovi;
Pe el l-o tăia,
Bucate-o făcea
Şi atunci o pleca,
Ea acasă se ducea
Pân obor că da,
După casă-mi ieşia,
Juncu că-l găsia,
Pe el că-l tăia,
Bucate făcea,
Îndărăt că venia.
Dar Manole ce-mi făcea?
El pe schilă se suia,
Pe ea când o vedea,
Mai rău se turbura.
Jos că mi se da,
Sub schilă dormia.
Vilaia-mi venia,
Şi din gură că-i zicea:
— Manoleo, Manoleo,
Tu te-ai supărat,
Că te-am întârziat,
Cu demâncare,
Cu vin de prânzare.
Manolea-mi striga:
— Ah, mândruţa mea,
Nu te speria,

Eu nu m-am supărat
Pentru demâncare
Şi vin de prânzare!
El ce mi-ş făcea!
De mân-o lua,
Pe schil-o suia,
Pe zid mi-o punea.
— Stai, mândruţa mea,
Nu te speria,
C-am visat ceva,
În zid să te zidesc,
Ca să-mi isprăvesc.
Semn la zidari că-mi făcea,
În zid mi-o arunca,
La zidari striga:
— Siliţi de zidiţi,
Cu cap să ieşiţi!
Ei că mi-o zidea
Pân' la tălpişoare,
Pân' la gleznişoare.
Vilaia-mi striga:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Ajungă-ţi de glumă,
Că nu este bună!
Dară Manea ce-mi făcea?
La zidari că poruncia!
— Siliţi de zidiţi
Cu cap să ieşiţi!
Ei că mi-ş silia
Şi ei că mi-o zidia
Pân' la gleznişoare,
Pân' la pulpişoare,
Pân' la genuche.
Şi sus de genuche.
Ea că mi-ş striga:
— Manoleo, Manoleo,
Ţi-ajungă de glumă,
Că nu-i, dragă, bună.
Zidul rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Iorguleţu-mi plânge!
El că-mi auzea,
El se turbura,
Din gură striga:
— Stai, mândruţa mea,
Nu te speria,
Că Iorguleţul tău
Stie-l Dumnezeu!
Şi el că striga:
— Siliţi d-o zidiţi,
Cu cap să ieşiţi!
Şi ei că zidea
Până la genuche,
Şi sus de genuche,
Până pe la brâu,
Şi de sus de brâu;
Pân' la pieptişor,
Pân' la sânişor,
Pân' la ţâţişoare,
Pân' la supţioare.
Ea atunci striga:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Ţi-ajungă de glumă,
Că nu-i, dragă, bună!
Ţi-ajungă de şagă!
Că nu-i bună, dragă;
Zidul rău mă strânge,
Pieptişoru-mi frânge,
Ţâţişoara-mi curge!
Iorguleţu-mi plânge!
Manolea-mi striga:
— Taci, mândruţa mea,
Nu te speria,
Căci Iorguleţu tău,
Îl creşte Dumnezeu!
Dar Manolea ce-mi făcea?

La zidari striga:
— Siliţi d-o ziditi
Cu cap să ieşiţi!
Zidarii silea,
Silea d-o zidia,
De la ţâţişoare,
Pân' la supţioare,
Pân' la umăr,
Pân' la gâtişor.
Ea atunci mai striga:
— Manoleo, Manoleo,
Nu ţi-ajunge de glumă,
Că nu este bună?
Rău zidul mă strânge,
Iorguleţu-mi plânge!
Că eu când am plecat,
L-am lăsat neînfăşat
Şi nescăldat,
Nici ţâţică nu i-am dat!
El că mi-i zicea:
— Ah, mândruţa mea,
Nu te speria,
Iorguleţul tău,
Crească-l Dumnezeu!
Că eu lui i-oi face
Leagăn de mătase,
Şi de sârmă-ntoarsă.
Ploaia c-o ploua,
Pe el l-o scălda;
Zăpada d-o ninge,
Pe el că l-o unge;
Vântul o adia
De l-o legăna,
Zidarii-mi zidia
Pân-o coperea,
De-nvăliş s-apuca.
Pân cel aluniş,
Pân cel cărpiniş,
Negru Vodă vine,
Ca să mi se-nchine,
La cea mânăstire,
Facă-şi pomenire.
Când el că-mi venia,
Pe ei că-i găsia
Sus pe cel grindiş,
Pe cel acoperiş.
El că mi-ş striga:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Ai putea face alta mai bună?
Manolea-mi striga:
— Doamne Negru Vodă,
Asta e de-nvăţătură,
Fac alta şi mai bună,
Fac alta mai luminoasă
Şi mult mai frumoasă!
Negru Vodă c-auzia,
El, frate, că-mi poruncia,
Scările de le lua,
Şi ei că-mi rămânea
Sus pe grindiş
Şi pe coperiş.
Ei că se gândia
Jos cum să se dea?
Manolea-mi striga:
— Nouă meşteri mari,
Şi nouă zidari,
Voi că veţi face
Aripi de şindrilă,
D-aiciăţi zbura,
Jos că v-oţi mai da.
Ei aşa auzia,
Aripi îşi făcea,
Ei d-acolo zbura,
Şi unde cădea,
Stâni de piatră se făcea.
Manea-n urmă rămânea,
Greu de la inimă ofta,

Când el, frate, mi-auzia
Din zid un glas năduşit,
Sămăna a tânguit:
— Manoleo, Manoleo,
Ţi-ajungă de şagă,
Că nu-i bună, dragă;
Zidu rău mă strânge,
Iorguleţu-mi plânge!
El când mi-auzia,
De tot se turbura,
Ochii-n cap se-mpoijinea.
D-acolo zbura,
Cu faţa la răsărit cădea;
Fântână să făcea,
Cu apă sărată,
De lacrămi vărsată.
Dar ea ce mi să făcea?
O lină ceşmea,
Care bea lumea din ea!

Tocilescu, 1900, I, p. 25—28
Cf. şi Tocilescu-Ţapu 1980, p. 284—289

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Scălduş Renaşterea, j. Ilfov
Inf.: Fircă Păun, Constantin Chiriţă, Aurel Păunescu
Culeg.: E. Comişel, O. Bîrlea, Al. Amzulescu.
16. IV. 1953
Transcris.: Ion Taloş

MANOLE

Prin cel aluniş,
Prin cel cărpiniş,
/: Pe Argeş în josî :/
Plimbă-mi-se plimbă
Să vez Negru Vodă
Cu nouo zidari
Nouo meşteri mari,
Cu Manole zeci,
Care şi-i intreci.
/: Lo[c] ca să găsească :/
Loc de-o mănăstire
/: Şi de pomenire :/
/: Un mi[c] purcăraşi :/
El că mi-ş avea
O purcea bălţată,
Ea că mi-a râmatî
/: Peste zid mi-a datî$_1$:/
Un zid părăsit
Şi neisprăvit.
Ei că se ducea,
Încă se uita.
Şi-ncă mi-ş pornea,
Ei că-mi aducea
/: Var şi cărămidă. :/
Zidu că-ncepea,
Meşterii-l zidea,
/: Ziua ce zidea.
Noaptea să surpa. :/
Foaie verde viorea,
Manole visa:
/: În zid c-o băga, :/
Până n-o băga, măi,
Or d-o surioară,
/: Or d-o soţioară,:/
Ş-aşa va rămânea
Pe veci rămânea
Un zid părăsitî
Şi neisprăvitî.
Verde ş-o lalea,
/: Manole să scula :/
Un foc că-mi făcea, măi.
El la foc şedea,
/: Meşterii chema :/ măi$_2$,
Visul le spunea,
Spunea adevăratî
/: El cum mi-a visatî$_1$:/
Până n-om zidi
/:Or d-o surioară:/
Or d-o soţioară
Ş-aşa a rămânea
Un zid părăsitî
/: Şi neisprăvitî$_1$:/
Foaie ş-o lalea,
Jurământ făcea,
Nimini n-o spunea
Or la surioară,
Nici la surioară,
/: Nici la soţioarî :/
Meşterii ce mi-ş făcea
/: Ei că mi-ş spunea :/

/: Şi la surioarî :/
Şi la soţioare
Şi la surioarî.
Manole nu spunea,
Nici n-adevăra,
/: Nici la surioarî,
Nici la soţioarî :/
Până într-o bună zi,
Ei că mi-ş lucra,
/: Lucru nainta, măi,
Nu să mai dărâma. :/x3, mă.
Soţia ce făcea?
Bucate gătea,
/: Calde, şofrănite,
Dă meşter gătite. :/
El că mi-o privea,
ai, Dân inimă ofta:
— Uite-o măi că vine,
Uite-o acum că vine,
/: Să dea Dumnezeu :/
D-o ploaie să dea,
D-o ploie mai mare :/
Să curgă şiroaii, :/
Vilaia-a luneca,
/: Bucate-o vărsa :/
Napoi s-o întorcea,
Alte bucate făcea,
Calde şofrănite,
Dă meşter gătite.
Dumnezeu d-o ploaie-mi da,
/: D-o ploaie mai mare, :/
De-mi curgea şiroaie.
Vilaia se-mpedica,
/: Bucate vărsa :/
Napoi se-ntorcea.
Alte bucate că-mi gătea,
/: Calde, şofrănite, :/
Dă meşter gătite.
Bucate că-mi lua,
La Manole pleca.
Manole, de susî,
El că mi-o vedea,
Ochi-şi lăcrăma.
— Doamne, ce-ai cu mine?
Ia uite-o că vine.
/: Fă, Doamne, d-un rugî :/
Ea s-a-mpedica,
Bucate-a vărsa,
/: Napoi s-o-ntorcea. :/
Să vezi, Dumnezeu
Un rug că-i făcea,
Nainte-i făcea,
Ea să-mpedica,
/: Bucate vărsa, :/
Napoi să-ntorcea.
Napoi să-ntorcea, mă,
Bucate-o făcea.
/: Ea ca să-mi găsească :/
Viţelul bălţatî
Pierdut de trei ani.
Măcelar o aduce
/: Şi că l-o tăia. :/
/: Bucate-o făcea :/
/: Calde, şofrănite,
Dă meşter gătite :/
Ea că mi-ş găsea
Viţălu bălţat,
/: Pierdut de trei ani, :/
Alte bucate că-mi făcea,
Calde, şofrănite,
/: Dă meşter gătite. :/
Foaie ş-o lalea,
La Manole că-mi pleca.
Dă sus o vedea,
El că lăcrăma:
/: — Ia uite-o că vine :/
Cu bucate calde,
Calde, şofrănite,
Dă meşter gătite.
El că mi-ş ofta

Şi că-m lăcrăma,
/: La meşteri zicea: /măi$_1$,
Cam în chip de glumă,
De-o mână-o luaţi
Şi-n zid mi-o băgaţi,
Siliţi şi zidiţi,
Cu cap să ieşiţi.
Zidarii mi-o lua,
Cam în chip de glumă,
De mână-o lua,
La zid mi-o ducea,
/: Începea ş-o zidea. :/
Zidul că-i ajunge,
La chip că-i ajunge.
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
/: Ajungă-ţi de glumă :/
Zidul rău mă strânge,
Pieptişor-îm strânge,
Ţâţişoara-m curge,
Copilaşu-m plânge.
Foaie ş-o lalea,
Zidarii zidea
Şi mi-o acoperea,
Cu cap că işea,
Sufletu-i s-auzea,
Că puţin sufla,
ai, Lumea mi-auzea.
Manole că-m zidea,
Ziua ce zidea,
/: Nu se mai surpa, :/
Ei mereu lucra,
/: Până-mi isprăvea. :/
măi, Foaie ş-o, lalea,
Negru Vodă că-mi vinea
/: Şi cum să plimba, :/ măi$_1$
La Manole să uita.
Şi că-l întreba:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Cu nouo zidari,
Nouo meştiri mari,
/: O altă mânăstire, :/
Mult şi mai frumoasă
Şi mai luminoasă,
/: Ai putea să-mi faci? :/
Manole-i răspundea:
— (Ş-)Ale, Negru Vodă,
Asta e de-nvăţătură,
/: Fac alta mai bună, :/
Mult mai luminoasă
/: Şi tot mai frumoasă. :/
Când îmi auzea,
Scările le lua,
Ştela i-o tăia,
Manole că-mi erea,
Iar sus rămânea
Cu nouo zidari,
/: Nouo meşteri mari. :/
Manole le spunea
La ai lui zidari:
— Noi ca să ne facem
/: Ăripi de şindrilă, :/
Jos ca să sărim*î*.
Noi să nu murim*i*.
/: Ăripi că făcea,
Ăripi de şindrilă. :/
Ei jos că-mi zbura,
Care cum cădea,
D-o piatră să făcea,
ai, Piatră să făcea!
Manole-m cădea,
Că bun om erea,
Din el că mi-ş işea
O frumoasă cişmea,
ai, /Vers neînţeles pe ducumentul sonor/

ICED mg 177+178 a (gură, vioară, ţambal)

Fântânele, j. Ilfov
Inf.: Stoica Gheorghe Ganea
Culeg.: O. Bîrlea, 9.X.1952

MANOLE

Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidu rău mă strânge,
Copilaşu-mi plânge,
Ţâţişoara-mi curge.
Manole orfan,
Plânge că ziceam?
Stăi mândruţa mea,
Nu te speria,
Că vrem să glumim
Şi te ziduim.
Mândra că-i striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Prunculeţu plânge
La lăcrămi de sânge.
Ţ-ai făgăduit,
Pe mini m-ai zidit,
Nevestica ta,
Frumuşica ta.
Şi te-ai îndurat
Şi tu m-ai lăsat.
.....
Manole ce-mi făcea?
Pe mândră o lua,
Sus c-o ridica
Şi mi-o ziduia,
În zid s-auzea...

ICED mg. 148 a

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Crângeni, j. Teleorman
Inf.: Vâjâială Florea Dan Ioana, 55 a.
Culeg.: Florea M. Costache 1941

PE ARGEŞ ÎN JOS

Pe Argeş în jos,
Pe un cal frumos,
Negru-vodă trece
Cu tovarăşi zece,
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari
Şi Manole zece,
Care-i şi întrece.
Şi cum merg de zor
Şi urc şi cobor,
Întâlnesc în cale
O mândră-ntinsoare
Revărsată-n soare
Şi cu iarbă moale,
Loc pentru clădire
Sfântă mânăstire
Mânăstire-naltă
Cum n-a mai fost altă.
Vodă se opreşte,
Puţin se gândeşte,
Apoi le grăieşte:
— Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari
Şi Manolea a zece,
Care vă întrece,
Iată locul meu,
Să zidiţi eu vreu
Mânăstire-naltă
Cum n-a mai fost altă,
Naltă şi frumoasă,
Soare luminoasă,
Că de nu, apoi
Voi zidi pe voi,
Voi zidi de vii,
Chiar în temelii.
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Cu Manolea zece,
Care-i şi întrece,
Grăbesc a lucra,
Zidul se-nălţa.
Ce ziua lucra
Noaptea se surpa.
Aşa o zi, două,
Altele vreo nouă
Şi trecu o lună.
Zidul se dărâmă,
Se dărâmă-ntr-una
Noaptea totdeauna.
Într-o noapte însă,
Manole visă
Că veni o babă
Uscată, scârnavă,
Şi-i şopti încet
Ca omul şiret —
Că dac-o zidi
Prima ce-o veni
Mâine-n zori de zi
La soţ cu mâncare
Dintre soţioare,
Atuncea zidirea
Fi-va, mânăstirea
Se va termina,
Cum vodă o vrea.

Meşterii l-ascult
Şi se gândesc mult,
Mult se juruiră
Şi se hotărâră
Că vor a zidi
Prima ce-o veni
Mâine-n zori de zi
La soţ cu mâncare
Dintre soţioare.
Dar oamenii răi
Nu sunt cum par ei,
Una ei vorbesc
Şi alta gândesc.
Aşa fu pe lume
Din străfund de vreme,
Şi meşterii toţi
Fură nişte oţi,
Trimeseră ştire
Să nu vină mâine
În vărsat de zori
Cu mâncarea lor
Şi spuseră-a ştire
Că vor a zidire
Mâine-n zori de zi
Prima ce-o veni
La soţ cu mâncare
Dintre soţioare.
Cum s-a luminat,
Manea s-a sculat,
Pe zid s-a urcat,
Ochii i-a rotat
Departe în zare
Şi căzu-n tristare,
Căci, venea, venea,
La drum se grăbea
Soaţa cu bucate,
Gătite azi-noapte.
Manea-ngenunchia
Şi mi se ruga:
— Dă, Doamne, pe lume
O ploaie cu spume,
Să curgă şiroaie,
Să curgă pâraie,
Apele să crească
Soaţa să-mi oprească;
S-o oprească-n cale,
S-o ducă la vale,
Azi să nu-mi sosească,
Să nu mi-o zidească.
Şi da Domn pe lume
O ploaie cu spume
Şi curgeau şiroaie,
Şi curgeau pâraie,
Apele creşteau,
Soaţa nu-i opreau.
Soaţa de cădea
Iute se scula
Şi venea, venea.
Manea se-ntrista,
În genunchi cădea
Şi iar se ruga:
— Dă, Doamne, un vânt,
Un vânt pe pământ,
Paltinii să-ndoaie,
Sălcii să-mi despoaie,
Soaţa să-mi oprească,
Acas' să-mi pornească,
Pruncul să mi-l crească,
Să mă fericească.
Domnul îi ascultă
Ruga lui adâncă,
Şi porni să bată
Vânt ca niciodată,
Paltinii să-ndoaie,
Sălcii să-mi despoaie,
Dar soaţa grăbeşte,
Vântu-l biruieşte;
Grăbeşte, grăbeşte,
La Manea soseşte.
Meşterii zâmbesc,

În şoaptă vorbesc,
— Tu, soţia mea,
Manea îi vorbea,
Şi mi-o mângâia,
În braţe-o lua,
Pe zid mi-o urca,
Inima-i plângea
Şi-aşa cuvânta:
— Stai, soţia mea,
Stai, nu te mişca,
Că vreau să glumesc
Şi să te zidesc.
Sfânta mânăstire
Te cere pe tine,
Chip ş-asemănare
Fără de hotare.
Soaţa, udă leoarcă,
Crede că e joacă
Şi râde, sărmana,
Nimic nu ia seama.
Zidul creşte-creşte,
Manea o zideşte
Pân' la gleznişoară,
Pân' la pulpişoare.
Soaţa-l dojeneşte,
Dulce îi şopteşte:
— Înceteaz-odată,
Gluma altădată,
Nu vezi că sunt leoarcă?
Mănâncă odată!
Dar Manea zideşte,
Nimic nu vorbeşte,
Parcă nebun este,
Soaţa mi-o striveşte
În zidul ce creşte.
— Manole, Manole,
Dragul meu Manole,
Înceteaz-odată,
Prea e gluma proastă,
Pieptul greu mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge,
Viaţa mi se stinge,
Ajunge, ajunge,
Manole, ajunge!
Dar Manea zideşte,
Nimic nu vorbeşte,
Zidul se măreşte,
Soaţa-acopereşte,
Nu se mai zăreşte
Şi din zid vorbeşte:
— Manole, Manole,
Înceteaz-odată,
Prea e gluma proastă,
Pieptul greu mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Viaţa mi se stinge,
Copilaşu-mi plânge:
Copilaşul meu,
Copilaşul tău,
Ajunge, ajunge,
Manole, ajunge!
Dar Manea zideşte,
Nimic nu vorbeşte
Zidul se sfârşeşte,
Coperişul creşte
Şi cum străluceşte
Mânăstirea-i naltă,
Vodă vine-ndată
Ca să mi se-nchine,
Şi cu vorbe bune
Începe a spune:
— Pare o minune!
Nouă meşteri mari
Şi calfe zidari,
Cu Manolea zece,
Care vă întrece,
Spuneţi-mi cu drept,
Cu mâna la piept,
Dacă voi puteţi

Alta să-mi făceţi.
Altă mânăstire
Fără-asemuire,
Mult mai strălucită
Şi mult mai slăvită?
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Cum îl auzeau,
Aşa răspundeau,
Cu mâna pe piept,
De sus de pe deft,
Să pară deştept
Cuvântul lor sterp:
— Noi, măria-ta,
Putem ridica
Altă mânăstire
Fără-asemuire,
Mult mai strălucită
Şi mult mai slăvită.
Şi Manole tace,
Şi inima lui coace,
Coace şi frământă
Vorbirea lor strâmbă,
Vodă, cum aude,
Pe loc le răspunde:
— Dacă voi puteţi
Alta să-mi făceţi,
Altă mânăstire
Fără-asemuire,
Mult mai strălucită
Şi mult mai slăvită,
Voi m-aţi înşelat,
Când vorba v-aţi dat.
Nu-i lucru curat,
Rămâneţi pe şat.
Slujitorii sau,
Schelele le iau,
Schelele şi scară,
Jos să nu coboară,
Sus pe şat să moară,
Că spun vorbe goală.
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Şi Manolea zece,
Care-i şi întrece,
Stau şi se gândesc,
Aripi plănuiesc,
Aripi de şindrilă
Jos iarăşi să vină.
Ş-aripi făuriră,
Aripi de şindrilă
Şi când s-avântară
În aer să zboară,
Dete Domnul sfânt
Aripe s-au frânt
Şi s-au năruit,
Şi s-au prăbuşit,
Pământul i-nghit'
Cu câte-au făcut.
Şi când Manea zboară,
Glas de soţioară
Ba geme, ba-l cheamă,
Manea se prăvală,
Pământul se crapă,
Din el ies bulboacă,
Lacrime şi dor
Pentru pruncul lor.

Neagu, 1969, p. 262—268.

 Dâmboviţa, j. Dâmboviţa
Inf.: I. Puceanu
Culeg.: H. Brauner, 16.I.1932

A LU MANULEA

Pă Argeşel în sus,
Pân cel aluniş,
Pân cel cărpeniş,
Plimbă-mi-se plimbă,
Da cine să plimbă?
Domnu Negru-Vodă
Cu nouă zădari,
Cu nouă tâmplari,
Cu Manulea zece,
Care şi-i întrece.
Verde ş-o lalea,
Manulia pleca
Şi el cum căta
D-un loc cam suiş
Făr' dă coborâş,
Loc dă mânăstire
Şi de case bune
Pentru pomenire.
Şi el întreba
D-un mic purcăraş
Pân sat dă chemaş,
Pe el că-ntreba:
— Cel mic purcăraş,
/:Nu cumva-i văzut:/
D-un loc cam suiş
Şi făr' dă petriş,
Loc dă mânăstire
Şi dă case bune
Pentru pomenire?
Purcaru-mi grăia:
— Dar eu c-am găsit
Şi eu c-am văzut
Loc dă mânăstire
Şi de case bune
Pentru pomenire
Manulia pleca,
Zidarii-m găsia
Ş-acolo-mi pleca.
Sforile-ntindea
Şi-ncepia [a] săpa.
Locu bun era,
Pă cum îl ceria.
Începia-a zădia,
Zâua ce zădia,
Noaptia să surpa.
Într-o joi venia,
De prânz că-m lăsa,
Manule-adurmea,
În vis că-m venia
D-un unchiaş bătrân,
Cu barba la brâu,
Din gură-i zicea:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Giaba te căzneşti
Şi te mai strudeşti,
Că-i zădu jurat,
Dă tri Domni lăsat,
Până n-oi zidi
Sufleţel dă om,

* La marginea manuscrisului, fără a fi fost numerotate de culegător, următoarele versuri: El cum pleca, / Nu mai rămânea.

Zâdu nu se face,
Nici că nu se naşte.
Manolea, cân' să scula,
Meşterii chema,
Jurământ făcia;
Care la gazdă s-o aduce,
Pă la gazdă nu mi-a spune,
A cui fome[e] a sosi,
Tot pă ia om zâdi.
Care cum mergia,
La gazdă spunia.
Manulea drept că ţinea,
Iel nimica nu spunia,
Aşa din gură zâcea:
— Vilae, Vilae,
Dalbă vătăşoaie,
Joi dă dimineaţă
Ca să te scoli,
Pă rauă, pă ciaţă,
Cu tarul-n spate,
Şi pă nebuleaţă,
Şi tu ca să-mi pleci
După bou bălan
Pierdut de u(n) an,
La măcelar dai,
Carne ca să-l faci.
Bucate-m găteşti.
Aşa termena,
Bucate-m gătea,
Şi, iacă, sosea.
Manulea-o vedea,
Cu drag se ruga:
— Doamne milostive,
Scoate-i dinainte
D-un câine turbat,
Cu limba lăsată,
Cu gura căscată.
Doar s-o-a înspăimânta,
Bucate-a vărsa,
Doar de mi-a scăpa
Soţâoara mea.
Dumnezău făcia
Pă cum să ruga.
Îndărăt venia,
Bucate-m vărsa
Şi-acasă-mi pleca,
Altili-mi gătia.
Iar că mi-o vedia.
Iar că să ruga:
— Doamne melostive,
Scoate-i dânainte
D-un şarpe bălaur
Cu coada de aur,
Doar s-o-ai spăimânta,
Bucate-o vărsa,
Doar de mi-o scăpa
Soţâioara mia.
Dumnezău făcia
Pă cum să ruga.
Îndărăpt pleca
Ş-altele-mi gătea.
Manulea-o videa,
Jos că-m lăşina,
Lăşinu-l ţânea
Până ia sosia,
Dân gură-i zâcia:
Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Meşter de cei mari,
Meşter de zâdari,
Meşter de tâmplari,
Scoal' de mi-z mănâncă;
Ori te-ai mâniat,
C-am întârziat.
Manulea că să scula,
Cât dă supărat era
Mâna pă dreptar punia,
În zâdari că-m arunca:
— Luaţ-o, ci-aşteptaţi?
Şi-n zid s-o băgaţ.

Meşteri-o lua
Şâ-n zâd c-o băga;
Zâdu că creştia,
La glezne-i venia.
Vilaia-m zâcia:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Ţi-ajunge de glumă,
Or nu ţ-e p-a bună?
Meşteri-m zâdia,
Zâdu că creştia,
La ţâţe-i venia.
Vilaia-m zâcia:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Meşter dă zâdari,
Meşter dă tâmplari,
Ţi-ajunge de glumă,
Ori nu ţ-i p-a bună?
Zâdu că creştia,
La ţâţe venia.
— Ţiţili[i] că-m curge,
Coconaşu-ţ plânge,
Că io l-am lăsat
Dăsfăşat în pat.
Manolea zâdia,
Ia că mai zâcia:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Dac-ai vorb-aşa,
Să dia dracu-n Dumnezău
Dacă nu m-i face
Leagăn de mătase
Înaintia mia;
Io m-oi deştepta,
Ţâţă că i-oi da;
Ploaia leo-a ploia,
Pe iel leo-a scălda,
Vântu de oa bătia,
Pă iel l-oa legăna.
Atâta iera,
Casele-m gătia,
Domnu că venia,
Din gură zâcia:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Case c-ali mele
Nu-i întreaga lume.
Manulea să supăra.
Scările-m tăia,
Care cum cădia,
Praf că să făcia.
Manulea cădia,
Fântână năştea,
Să să pomenească
'n ţara românească,
La cinstiţi ca dumniavoastră.

ICED fgr. 404—408

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Giurgiu, j. Ilfov
Inf.: Cute Marcu, 50 a., lăutar
Culeg.: Const. Damianovici, 1898

MEŞTERUL MANOLE

Pe Argeş în sus,
De mult nu m-am dus.
Plimbă-mi-se, plimbă,
Domnul Negru-Vodă,
Cu nouă zidari,
Ce sunt meşteri mari,
Cu Manole zece,
Inimioară rece.
Şi ei căutau
Loc de case bune
Şi de mânăstire,
Fie pomenire.
Peste-un porcar dau,
Bună ziua-i dau.
Manole-ntreba:
— Măi, tu, porcăraş,
Cu porcii umblând,
Tu nu mi-ai văzut
Loc de case bun
Şi de mânăstire?
— Ba eu am văzut,
Dup-o porcăreaţă,
Iacă, a râmat o purcea bălană.
Peste-un zid a dat,
Zidul de demult,
De trei domni urzit
Şi neisprăvit.
Manole-auzea,
Acolo mergea,
Locul că-i plăcea,
Sforile-ntindea
Şi mi-l măsura.
Manole zicea:
— Doamne, Negru-Vodă,
Nouă să ne-aduci
Var şi cărămidă,
Trebuie mai multă,
Că e treabă lungă.
Zidirea-ncepea.
Ce ziua zidea,
Noaptea se surpa,
Loc ciudat era.
Dumnezeu nu vrea,
Pân' ce n-or zidi
Ori vreo surioară,
Ori vreo soţioară.
Manole privea
Şi se necăjea,
De zid se rezma,
Vântul că-l bătea,
Soarele-l ardea,
El că-mi adormea,
Şi-un vis că-i venea:
Până n-o zidi
Ori vreo surioară,
Ori vreo soţioară,
Zidul n-o să stea.
El se deştepta,
Zidarii chema
Şi lor le spunea
Că pân' n-or zidi
Ori vreo surioară,
Ori vreo soţioară,
Zidul n-o să stea.
Seara că venea,
Iar ei ce făcea?

Făceau cruce
De măr dulce,
Pe ea se jurau
Că pe-acas' s-or duce
Şi nimic n-or spune
Pe la meşterese,
Pe la zidărese.
Care c-o sosi,
Mai de dimineaţă,
Cu bucate-n braţe.
În zid s-o zidească,
S-o primejduiască,
Să nu mai trăiască.
Spre casă plecau,
Pe la popi treceau
Şi se dezlegau,
Acas' nu spuneau.
Manole-ajungea,
'N dreptate ţinea,
Nici el nu spunea,
Numai poruncea:
— Vilaio, Vilaio,
Tu să mi te scoli,
Mai de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Şi tu ai să cauţi
Juncul cel bălan,
Pierdut, de-i un an,
La gealaţi să-l dai,
Gealaţii să-l taie,
Carnea să ţi-o iei,
Bucate să-ţi faci
Şi să te mai duci
La tarlaua noastră,
Spice să-ţi aduni
Şi să le râşneşti,
Pâine ca să-ţi faci.
Şi să te mai duci
Şi la via noastră,
De trei ani nesăpată,
Strugurii s-aduni,
Strugurii să-i calci,
Vinişor să faci.
Ea că se scula,
Tot de dimineaţă,
Cum în vad intra,
Peste junc că-mi da,
La gealapi îl da,
Gealapii-l tăia,
Carne că-şi lua,
Bucate gătea.
La tarla mergea,
Spice că găsea,
Venea şi râşnea,
Pâine că-şi făcea.
La vie mergea,
Struguri culegea,
Acasă-i călca,
Vinişor făcea.
Şi ea că-mi pleca,
Mai de dimineaţă,
Cu bucate-n braţe.
De zid s-apropia,
Manole-o zărea,
Spatele-ntorcea
Şi mi-şi lăcrăma,
Din gură zicea:
— Fă-i, Doamne,-nainte,
Un urs la labe lăbos,
La laţe lăţos
Şi mătăhălos;
Ea când l-o vedea,
Mult s-o speria,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntoarce,
Altele c-o face,
Poate-o zăbovi,
Alta c-o sosi,

În zid s-o zidi.
Ursul că ieşea,
Ea se speria,
Bucate vărsa,
Îndărăt mergea,
Altele făcea,
Iar la zid pleca.
Manole-o vedea,
Din gură zicea:
— Voi, nouă zidari,
Ce staţi şi priviţi?
Siliţi şi-o luaţi,
Pe zid o aruncaţi
Şi să mi-o zidiţi,
S-o primejduiţi,
Cum voi bine ştiţi.
Sileau
şi-o luau,
Pe zid o suiau,
Începeau
de-o zideau.
Zidul se-nălţa
La genunchi ajungea,
Ea mereu râdea,
Tot glumă credea.
Zidul tot creştea,
La ţâţe-ajungea,
Zidul o strângea,
Ţâţele-i curgeau,
Atunci ea grăia:
— Manole, Manole,
Soţiorul meu,
Ajungă-ţi de glumă,
C-asta glumă multă
Fie-afurisită,
Căci zidul mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Coconaşu-ţi plânge.
Manole grăia:
— Vilaio-Vilaio,
Coconaşul tău,
Ştie-l Dumnezeu.
Vilaia grăia:
— Manole, Manole,
Cum mi te-nduraşi,
De mă lepădaşi?
Eu dacă-oi muri,
Tu atunci să-mi faci
Jghebuleţ de piatră,
La ţâţa cea dreaptă
Şi ţâţă-oi lua,
La cocon de-oi da.
Iar ei o zideau
Şi o covârşeau,
Sus că se suiau
De-ncăpriorau,
Şindrilă băteau.
Negru-vodă că venea
Din gură zicea:
— Aferim, Manole,
De-aste case bune,
Cum nu-s la domnie,
Nici la-mpărăţie!
Manole-auzea,
Cu necaz zicea:
— Astea ce să fie?
Altele-au să fie
Mai mândre, mai bune,
Cu scările de fier,
Tălpigi de oţel,
Pân' la-naltul cer!
Domnul de-auzea,
Necaz că-i era,
Topoarele lua,
Scările-i tăia.
Sus că rămâneau
Ăi nouă zidari,
Cu Manole zece,

Inimioară rece.
Ei sus rămâneau,
Trei zile de vară,
Zile până-n seară.
Manole ce făcea?
Tesla că lua,
Şindrilă scotea,
Aripi le făcea
La nouă zidari
Şi ei că-mi zburau.
Şi unde cădeau,
Pietre se făceau.
Manole zbura
Şi unde cădea,
Apă că ieşea,
Fântână făcea,
De se lecuiesc
Cei bolnăvicioşi
Şi neputincioşi.

Creţu, 1970, p. 319—325

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Gura Teghii, j. Buzău
Inf.: Manda Neculai Sterian, 82 a.
Culeg.: Petre Idu

MANOLE

Manole, plimbă-mi-se, plimbă,
Vătafu Manole
Cu 9 zidari
Cu 9 lemnari
Cu Manole zece
Care mi-i întrece.
Pă Argeş în sus,
Pă Argeş în jos,
Pin carâtă verde,
Nimenea nu-i vede,
Cată loc de mănăstire
Şi de case bune,
Fie-i pomenire,
Şi ei mi-a găsit
Pe Nae Purcar
Porci păzind
Mascuri întorcând.
— Tu nu mi-ai văzut
Loc de mănăstire
Şi de case bune?
— Ba eu am văzut
Un zid început;
Cine la-nceput,
Nu l-a isprăvit.
— Hai să ne silim,
Ca să-l isprăvim.
Var şi cărămidă
Tânăr din năsip.

Ziua ce-mi zidea,
Noaptea se surpa.
Dar cine mi-o surpă
Muma zmeilor.

Manole s-a culcat
Şi el a visat:
Până n-o zidi
Dalbă meştereasă,
Dalbă zidăreasă.
El din somn s-a sculat,
La tovarăşii lui a spus
Visul ce-a visat.
Şi toţi s-a prins
Pă pâine, pă sare
Şi pă lumânare
Că ei nu vor spune.
Toţi tovarăşii lui a spus
Numai el n-a spus.
Nevestei i-a spus că are, un bou de un an pierdut.
L-a făcut mâncare.
Ea s-a dus şi l-a găsit,
La scaun l-a dat,
Carne l-a făcut,
Bucate-a gătit.
Cu brumă-n picioare
Cu rouă pe poale.
Manolea, când a văzut-o,
Lacrimile i-au dat,
Lui Dumnezeu s-a rugat.
— Dă Doamne o ploaie,
Paltinii să-ndoaie,
O ploaie cu spume,
Cum n-a fost pe lume.
Ea s-o-nspăimânta,
Bucate-o vărsa,

Îndărăt s-o înturna,
Alte bucate o face.

Dumnezeu a dat
Ploaie cu spume,
Cum n-a fost pe lume,
Îndărăt s-a-ntors,
Altele-a făcut.

Manole, când a văzut-o,
Lacrimile i-au dat,
La Dumnezeu s-a rugat:
— Aoleo, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
Un şarpe balaur,
Cu solzii de aur,
Când l-o vedea,
Ea s-o spăimânta,
Bucate-o vărsa.
Îndărăt să-ntoarcă,
Altele să facă.
Ea-ndărăt s-a-ntors,
Altele-a făcut.
El când a văzut,
Lacrimile i-au dat:
— Aoleo, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
Un lup rău, turbat,
Cu limba pe-o falcă,
Ea, când l-a vedea,
Ea s-a-nspăimânta,
Bucate-o vărsa.

Ea s-a-nspăimântat,
Bucate-a vărsat,
Îndărăt s-a-ntors,
Altele-a făcut.

El când a văzut,
Lacrimile i-au dat.

Când a sosit,
El a poruncit:
— Voi, zidarilor,
Voi, lemnarilor,
Să mi-o luaţi,
Să mi-o zidiţi.
Zidarii o lua,
În zid o băga
Şi ei mi-o zidea
Până la genunche;
Ea tot râdea,
Şi glumă-i părea.
El mi-o zidea până la brâu,
Şi-a-ceput a spune:
— Manole, Manole
Şi de-ţi este glumă,
Văz că nu este bună.
Soarele se ridică
Zidul să usucă
Pă mine mă strânge.
Ţâţişoara-mi curge
Ivănaş îmi plânge.
De-aici încolea
Vântul, când o bate,
Pe el l-o legăna;
Ploaia, când o ploua,
Pe el l-o scălda.
De nins, când o ninge,
Pe el l-a unge.
Când or fost pe isprăvit şi pe
târnosit, să-i vie Negru Vodă, să
le strice schelele. Schelele le-a
stricat şi nu au avut ce face, au
făcut aripi din şindrilă şi care
unde a picat, acolo a murit.
S-a făcut mănăstirea
Fie-i pomenire,
La cot de cetate,
Unde Argeş bate.

 Râmnicu Sărat, j. Buzău
Inf.: Constantin Trandafir, 79 a.
Culeg.: Tatiana Găluşcă, 1939—1940

MANOLE

Plimbă-mi-să plimbă
Domnul Negru Vodă
Cu nouă zidari
Tot meşteri d-ăi mari,
Iei că s-a plimbat
D-ici dă la apus
Pân' la răsărit,
Ca ei să-mi găsească
Loc de case bune
Şi dă mânăstire
Pomenire-n lume.
Fără că-mi găsea
Loc de mânăstire,
Iei că s-a plimbat
Şi ei că mi-au dat
D-o turmă dă porci.
Porcii că-m râma
Şi iei nu-ş găsea
P-ormă a găsit
O turmă dă porci,
Porcii că râma,
D-un zid că mi-a dat,
D-un zid părăsit,
Dân timp dă dămult,
Cu muşchiu de-o palmă,
Iei l-a costatat
Zid dă mânăstire.
Dă zid s-apuca
Cu nouă zidari
Tot meşteri d-ăi mari,
Cu Manole zece.
Ziua ce-mi zidea,
Noaptea să dărma,
Varu că-l strica.
Manole-m striga:
— Voi, noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari.
Noi rămăşag să punem
Peste meşterese,
Peste jupânese,
Că eu mi-am visat
Că până n-oi zidi femeie
Zidu să nu-m ţie.
Jurământ punea
Peste jupânese,
Peste meşterese,
Care mi-ar veni
Joi de dimineaţă
Cu bucate calde,
P-aia s-o sidim.
Jurământ' punea,
Să da, să culca,
Cei nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Iei să-m furişa,
P-acasă-m mergea,
Veste că mi-ş dădea,
Pă la meşterese,
Pă la jupânese.
Numai nu mergea,
'n dreptate-m ţinea,
Meşteru Manole.
Ziuă să făcea,
Dă zid s-apuca.

Nouă meşterese,
Iele-m zăbovea
Că iele-m ştia.
Jupâneasa Caplea,
Ea că să scula,
Bucate-m gătea
Şi ea că-m pleca.
Manole-o vedea,
Cepea d-a plângea,
Cepea s-a ruga:
— Doamne, ia tu să-mi laşi
D-un rug peste drum,
Ea s-o-mpedica,
Bucate o vărsa,
Înapoi s-o-ntorcea,
Altele-or găti;
Dă mi-ar zăbovi,
Altele-or veni.
Dumnezeu lăsa
D-un rug peste drum,
Ea să-mpiedica,
Bucate-m gătea
Şi tot ea pleca.
Manole-o vedea,
Dân ochi lăcrăma
Dân gură să ruga:
— Doamne milostive,
Dă ce nu mi-s laş
Dă margine dă drum
Şărpi mari balauri,
Dă gură-ncleştaţi,
Dă coadă-nnodaţi?
Ea cân' i-o vedea,
S-o-spăimânta,
Bucate o vărsa,
'napoi s-o-ntorcea,
Şi mi-ar zăbovi,
Altile-or veni.
Dumnezeu lăsa,
Dă margine dă drum,
Şărpi mari balauri,
Dă gură-ncleştaţi,
Dă coadă-nnodaţi.
Ea cân' îi vedea,
Ea să spăimânta,
Bucate vărsa,
Napoi pleca.
Ea pierdut mi-avea
De-un viţel prian
Pierdut d-un an.
Viţelu-l căta
Şi ea mi-l găsea,
La măcelar da,
Viţelu-l tăia,
Carne că-ş lua,
Acasă mergea,
Bucate-m gătea,
Şi tot ea pleca.
Manole-o vedea,
Nimic nu mai zicea,
Fără lăcrăma.
Jupâneasa Caplea,
Ea că mi-ş sosea,
Manole striga:
— Voi noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ce staţi d-o priviţi?
Luaţi d-o zidiţi.
Că voi bine ştiţi.
Cei nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
În braţe-o lua
Şi-n zid c-o punea,
Cepea d-o zidea.
Zidu se urca
Până la genunchi.
Jupâneasa Caplea
Dân gură striga:

— Manole, Manole,
Meştere, Manole,
Ajungă-ţ dă glumă
Şî dă mari minune,
Că zidu mă strânge,
Ţâţişoara-m curge.
Copilaşu-m plânge.
Meşteru Manole
Din gură striga:
— Voi noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Nu staţi d-o priviţi,
Siliţi dă zidiţi,
Cu cap să-m ieşiţi.
Cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Silea de-o zidea,
Zidu se urca
Până pă la brâu.
Jupâneasa Caplea
Dân gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi dă glumă
Şi dă mari minune,
Că dă ieste glumă,
Văz că nu e bună,
Că zidu mă strânge,
Copilaşu-m plânge,
Ţâţişoara-m curge.
Meşteru Manole
Iel se supăra,
Mai tare striga:
— Voi noo zidari,
To' meşteri d-ăi mari,
Nu staţi d-o priviţi.
Siliţi d-o zidiţi,
Cu cap să-m ieşiţi,
Că voi bine ştiţi.
Cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Silea d-o zidea,
Zidu se urca
Pân' la subţiori.
Jupâneasa Caplea
Dân gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi dă glumă
Şi dă mari minuni,
Că zidu mă strânge,
Copilaşu-m plânge.
Că de este glumă,
Văz că nu e bună.
Manole striga:
— Voi noo zidari,
Voi bine ştiţi,
Cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ziduri se urca
Până pe la gât.
Manole striga:
— Voi noo zidari,
Staţi de nu ziditi,
Ca eu să-m privesc
Cei doi ochişori,
Mumă de fecior,
Sun' negri ca mura,
Mura câmpului
Ne-ajunsă de soare,
Coaptă la răcoare.
Cei noo zidari
Sta de n-o zidea,
Manole-o privea,
Cepea de-a plângea
Şi el că-m privea

Cei doi ochişori,
Muma d-un fecior,
Şi mi-o săruta,
Dân gură-m striga:
— Voi noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Siliţi dă zidiţi,
Cu cap să-m ieşiţi.
Că voi bine ştiţi.
Jupâneasa Caplea
Dân gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Soţioara mea,
Nu te-aş mai avea.
Că dă ţi-a fos' dă glumă,
Io văz că n-a fos' bună.
Tu cân' mă-i zidi
Şi mă-i isprăvi,
Leagăn ca să-m faci
Crez deasupra mea.
Leagăn dă mătase,
Copilaş s-aduci,
'n leagăn să mi-l pui.
Ploaia mi-o ploua,
Pă el l-a scălda.
Ninsoarea mi-o ninge,
Pă iel că l-o unge.
Să dea Dumnezeu
Pă tine să te facă
O ciuşmea.
Cei noo zidari,
To' meşteri d-ăi mari,
Tot bolovănei
Pă lângă ciuşmea.
Cei noo zidari
Silea de-m zidea
Şi mi-ş isprăvea,
Cu cap că-m ieşia.
Domnul Negru Vodă
'N plimbare venea,
Casele le vedea,
Din gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Meşter lăudat,
Ce-ai cerut, ţi-am dat,
Var nu mi-ai stricat.
Case ca la mine
Nu să află-n lume.
Manole auzea,
Supărat mi-erea.
— Ei, Domnu Negru Vodă
Case ca la tine
Mi-e dă-nvăţătură,
Fac altile bune.
Domnul Negru Vodă
Iel că-mi auzea
Şi se supăra,
Scara le tăia,
Sus că-m rămânea,
Trei zile că mi-ş şedea.
Dă la trei zile-ncoace
Striga meşteru Manole:
— Voi noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ce staţi dă pieriţi?
Ia voi nu şedeţi,
Ia voi vă ciopliţi
Aripi dă şindrilă
Care zboară bine.
Manole-m cioplea
Şi el că zbura
Unde că cădea,
Ciuşmea să făcea.
Cei noo zidari,

Undi că cădea — Pă lângă ciuşmea
Bolovani că să făcea — Şi să pomenea

AFC 1243, p. 901—914

În Bărîloiu, Comişel, Găluşcă-Cârşmariu, 1978, p. 368—374, se publică o variantă foarte asemănătoare. Indicăm diferenţele mai importante de text: lipsesc v. 22, 73, 131, 147, 232, 261, 276, 250: *O cişmea curată;* între 250—251 se intercalează: *Bolnava d-o dea [bea?], / Boala să-i treacă! /între 275—276 se intercalează: D-o mare mănăstire, Lumea să se mire.* Cf. şi Oltean-Muntean-Moldovean 54.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Oreavu, j. Vrancea
Inf.: Petria Okiuz, 75 a.
Culeg.: Ion Diaconu

MANOLE*

Verdi ş-un mocriş,
Pă Argiş în sus
Plimbă, mi să plimbă,
Plimbă Negru-Vodî
Cu nouî zidari;
Meşteri di cei mari,
Cu Manoli zeci.
Iei cât mi-ş căta
Loc de mânăstire
Şi de casi buni.
Iei că-n căta,
Loc nu-ş [...nu-n...II,III] găsia?
Şî-napoi pleca,
Di-um purcar găsia.
Domnul Negru-Vodî
Bună ziua-i da
Şi ńi-l întreba:
— Oiaş, purcăraş,
Tu cî n-ai găsit
Umblândî cu porci
Di-o poianî latî,
Latî, răvărsatî,
Aproapi di-o apî?
Oiaş purcăraş
Ba [Şî...II, III] iel a răspuns;
— Domnul Negru-Vodî,
Ba io an găsit:
Mi-a fătat o scroafî
O scroafî bălţatî,
Într-o poianî latî,
Şî ia ni-a râmat,
Di zid veki a dat.
Domnul Negru-Vodî
Cinş galbini scotia,
Purcarului da;
[Ş'...II, III] Acolu-i dučia,
Locu li plăčia.
Domnul Negru-Vodî
Lucru cî-m pornia:
Ziua či-n zidia,
Noaptea sî surpa.
Domnul Negru-Vodî
Îm plimbari-m vinia,
Zid surpat găsia,
Din gurî-n zicia:
— Manoli, Manoli,
Meşter lăudat,
Či-ai čerut, ţi-am dat:
Var cî mi-ai stricat.
Manoli či-n făčia?
Iel sî supăra
Şî să culca, [I, II: Să culca III]
Pân g'is cî-n g'isa:
Di-a lor župânesi
Cari c-o vini,
În zid c-o zidi-o,
Zidu l-or isprăg'i,
Cu cap c-or işi.
Dimineaţa a venit soţia lui Manoli cu mâncari. Şi iel a văzut-o ş-a-nčeput sî să roagi:

* [...] Variantele II, III au fost prinse la două şi şase ore după întâia.
(II, III) vers 10: Şi de casi buni: / Pominiri-n lumi.
(II) vers 19—20: Umblândî cu porci / Tu cî n-ai găsit.
(II,III) vers 33: Domnu Negru-Vodî / Când aşa auzia,

— Doamni ńilostivi,
Fă-i, Doamni, spaima,
Ia s-o-nk'edeca,
Bucati-o vărsa
Şi napoi s-o-ntoarči,
Altili-or vini.
Ia s-a-ntors înapoi, a făcut bucati digrabî şî tot ia s-a dus mai întăi dăcât celilanti, cî ceilanţ li-a spus nevestilor dă g'is ş-ăilanţ a ştiut şî tot ia s-a-ntors. Iel iar a văzut-o şî s-a rugat lui Dumnezeu:
— Doamni milostivi,
Fă-i Doamni, spaimî:
Doi şărk'i balauri,
Di coadî-nodaţi,
Di gurî-ncleştaţi;
Ia s-o-nspăimânta,
Bucati-o vărsa.
Ia bucati-n vărsa,
Înapoi sî-ntorčia,
Altili făčia,
Înapoi vinia.
A ažuns cu mâncari la iel. S-a dus la iel şî iel când a văzut-o a şi porâncit la zidari:
— Voi nouî zidari,
Nu staţ şi priviţi:
Puniţ ş-o zidiţi,
Cu cap sî-n işiţi.
A pus-o-n zid ş-a zidit-o pân' la genunki; da' ia a strigat:
— Manoli, Manoli,
Ažungî-ţ di glumî
Şî di, mări, di şagî,
Cî zidu mă strânji.
Manoli striga:
— Voi, meşteri zidari,
Nu staţi şî prig'iţ:
Siliţi ş-o zidiţi,
Cu cap sî-ńi işiţi.
Ăi nouă zidari
Meşteri di cei mari
Silia ş-o zâdia:
Zidu pân' la ţâţi.
Ia cî ńi striga:
— Ažungî-ţ di glumî
Şî di, mări, di şagî:
Zidu cî mă strânji,
Cuconaşu [-m...II,III] plânji,
Şi iel cî-n zâčia:
— Voi, meşteri zidari,
Nu staţi şî prig'iţi:
Siliţi ş-o zidiţi,
Cu cap sî-ńi işiţi.
Iar ia či zâčia?
— Manoli, Manoli,
Tu liagîn sî-n făci
Cu fir di mătasi
Cu viţa din şasi
Şî sî pui copk'ilu-n liagîn lângî mini:
Ploaia c-o ploua,
Pă iel l-o scălda;
Vântu cân ńi-o bati,
Pă iel l-o legăna.
Domnu Negru-Vodî
Im plimbari-mi vinia,
Din gurî-n zâčia:
— Manoli, Manoli,

(III) vers. 65: Şî-napoi s-o-ntoarči / Ş-o măi zăbog'i,
(III) vers.77: Bucati-o vărsa, / Ş-o măi zăbog'i, / Altili-o vini
(II, III) vers. 92: Zidu cî mă strânji, / Cuconaşu-m plânji.

Meşter lăudat,
Či-ai cerut ţi-an dat.
Io ńi-am umblat
Di la răsărit
Şi pân' la apus:
Lucruri ca la mini
N-am văzut în lumi.
Manoli či-n zâčia?
— Doamni Negru-Vodî,
Îs di-nvăţăturî:
Fac altili [mai... II, III] buni.
Domnu Negru-Vodî
Aşa c-auzia,
Şî să supăra:
Toporu lua,
Scările [...le ... II, III] tăia,
Maistru sus rămânia.
Manoli či-n făčia?
Arik'i di lemn făčia
Şi žos că-n zbura;
Žos cân' îń k'ica,
Čişmia sî făčia.
A zburat şi ăilanţ nouî şi ăilanţ s-a făcut k'etri, bolovan, cî iel avia credinţî.

Diaconu, 1934, II, p. 40—44.

(II, III) vers, 131—132: Lucruri ca la mini / Nu sî aflî-n lumi.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nereju, j. Vrancea
Inf.: Marioara Dragomir Edu, 41 a.
Culeg.: Ion Diaconu, 1927

CÂNTICU LU MANOLI

Manoli, Manoli
Iel ńi s-a-ntâlnit
Cu trii turmi di oi
Şî trii şiobănei.
— Pi Aržiş în žios
Cu turmi ńi-aţ fost,
Pi Aržiş în sus
Cu turmi v-aţ dus,
Śini ńi-a văzut
Un zâd părăsât?
— Noi am văzut
Un zâd părăsât:
Câni cân îl văd,
La iel sî răpăd.
Manoli di-odatî turba
Şî cân iel pleca,
Acolu-ažiunžia,
Sforili-ntindia
Şî ńi-l măsura,
Di zâd s-apuca
Şî ii tot lucra.
Śi zâua lucra,
Noaptia sî surpa:
A doua zî iarî,
A triia zî iarî.
Manoli nu măi lucra.
Sî punia, dorńia.
La iel cî vinia
O şoaptî di sus,
Aievi i-a spus:
„Mâni în zori di zî
Śini s-ar ig'i,
Aducând bucati
La soţ şî la frati,
Ca sî ńi-l zâdiţ;
Dacî l-aţ zâdi,
Zâd nu s-ar surpa".
Tovarâş sî duśia
Şî soţâili-nvăţa.
Manoli zâśia:
— Cuconiţa mia,
Sî caţ bou śel măi bălan,
Prăpădit di-un an,
Cu beti sî-l leži,
Acasî ńi-l duśi
Ca sî ńi-l tai,
Bucati sî faśi,
Aiśi sî-ńi aduśi.
Ia cu bou sî-ntâlnia
Şî ia ńi-l lega,
Acasî-l duśia.
Pi loc îl tăia,
Bucati făśia,
Pi loc cî vinia.
Iel ńi sî suia
Şî măi sus, pi skeli,
Pi gard di nuieli;
Prumu-ńi śierśeta,
Mândra-ş cunoştia,
La Dumnezău sî ruga:
— Suflî, Doamni-un vânt,
Un vânt pi pământ,
Brazî sî-i dispoai,
Paltini sî-ndoai,
Mândra sî ńi-o-ntoarni:
S-o-ntoarni di vali,

S-o-ntoarcî din cali.
Ia, amar di ia,
Ia cî şovăia
Năinti merźia.
Iel ńi sî suia
Pi gard di nuieli
Şî măi sus, pi skeli.
Ia, amar di ia,
Ni s-apropiia.
Iel ńi sî ruga:
— Dă, Doamni, pi lumi
O ploai cu spumi,
Sî curgî di-odatî
O ploai spumatî;
Sî curgî şiroai,
Sî umpli pîrai,
Mândra sî ńi-o-ntoarni:
S-o-ntoarni din cali,
S-o ducî la vali.
Şî, amar di ia,
Ia cî şovăia,
Năinti merźia.
Iel ńi sî suia
Pi gard di nuieli
Şî măi sus pi skeli.
Žos ńi sî didia
Im braţ-o lua,
Bucati-i vărsa,
Mândra-ş săruta,
În zâd o suia:
— Anicuţa mia,
Nu ti spăriia,
Noi vrem sî glumim,
Ca sî ti zâdim.
Ii mereu zâdiau,
Nouî meştiri mari,
Calfi di zâdar,
Cu Manoli zăśi
Cu cari sî-ntreśi.
— Manoli, Manoli,
Ažiungî-ţ di şagî,
Manolicî dragă.
A ažiuns la glezni,
Ia tot a crezut
Cî iel a gluńit.
A ažiuns la ženunki,
Ia tot a crezut
Cî iel a gluńit.
A ažiuns la brâu:
— Manoli, Manoli,
Ažiungî-ţ di şagî,
Zâdu rău mă strânźi,
Cuconaşu plânźi.
Manoli, Manoli
Ažiungâ-ţ di şagî,
Zâdu rău mă strânźi,
Ţâţişoara curźi,
Cuconaşu plânźi.
Manoli, Manoli,
Śin l-a legăna?
— Vântu cân a bati
Ńi l-a legăna.
— Ţâţa śin i-o da?
— Ploaia, cân a ploua.
— Di-nfăşat śin l-o-nfăşa?
— Frunza, cân a k'ica.
Iel mereu zâdia
Pân śi auza
Un zgomot frumos,
Mândru şi duios:
Negru Vodî g'ini
Ca sî i sî-nkini
La śia mânăstiri,
Falnicî zâdiri:
Mânăstiri-naltî
Pre cum n-a fost altî.
— Manoli, Manoli,
Oari sî măi fii

Altî mânăstiri,
Cu mult măi frumoasî?
— Asta-i di-nvăţăturî;
Sî ti uiţ la urmî
Di altî făpturî.
Negru Vodî porânśeşti
Scări sî sî ridişi,
Skelili sî striśi,
Ca sî-l părăsascî
Colu pi grindiş,
Sus pi-acoperiş;
Sî ńi-l părăsascî
Ca sî putrezascî.
Iel că tot făśia
Arik'i sburătoari,
Di şândili uşoari.
Iel cî tot zbura;
Şî źios cân cădia,
O fântână sî fśia:
O fântânî linî
Cu apî puţânî,
Cu apî săratî,
Cu lacrâńi udatî.

Diaconu, 1930, p. 254—258. Cf. şi Diaconu 1969, p. 95—99 şi Antologia dialectalo-folclorică p. 409—413.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 20, 21, 22

Nerej, j. Vrancea
Inf.: M. D. Edu, şi fiica ei Stanca, Toader Beteringhe 1927, 1938
Culeg.: M. Negreanu
I. C. Cazan

LE CHANT DE MANOLE

[.....]

Dans notre collection, on trouve deux variantes de la même informatrice, M. D. Edu, recueillies à 11 ans d'intervalle. La variante de 1927, en 169 vers*, est évidemment supérieure à la dernière, de 1938, en 107 vers, laquelle a beaucoup de lacunes et de répétitions. Au moment de l'enregistrement, l'informatrice sollicitait continuellement, l'aide de sa fille — Stanca — qui lui rappelait certains vers.

Cette collaboration entre la mère et la fille, pour donner à la ballade une meilleure forme, était particulièrement intéressante. Dans cette situation, la tentative de détacher quelques traits caractétistique de Nerej est très difficile. Comme structure, les deux variantes ont le troisième moment de la première partie, assez développé depuis la liaison par serment, jusqu'à l'achèvement du monastère, donc le sacrifice; tandis que le deuxième moment de la seconde partie — où on voit la réponse du maître maçon plein d'orgueil et l'intuition du génie, qui cherche l'expiation dans une continuelle création — est réduite à trois vers, dans la première variante et manque complètement dans la seconde, nous donnant un final dont le tragique n'est pas motivé; de même dans les deux variantes, le héros de la tragédie, est Manole seul, non pas aussi les autres maçons.

En ce qui concerne le final de la seconde partie, nos variantes font partie de celles, dans lesquelles ont pénétré les admirables images émanées du cycle de Miorița est du Pastoureau, qui, après la mort, continue l'entière solidarité avec les phénomènes de la nature**. Mais ici, la divinité de la nature fera grandir, dans ses mystères, le fruit du double sacrifice:

var. 2-ème, v. 77.

— Manole, Manole,	— Manole, Manole,
Zidul rău mă strânge,	Le mur me serre fort,

* Recueillie par M. Negreanu, Cf. et I. Diaconu, *Ţinutul Vrancei*, p. 254.

** Sur le passage de ces images épiques dans la lyrique — surtout pastorale et puis militaire — cf. T. Papahagi, cours cité, p. 257, 301, 385. [e vorba despre T. Papahagi, Folklor român comparat, curs universitar litografiat, 1925—1926, n.ed.] .

Copilaşu-mi plânge.
— De scăldat cin' l-o scălda?
— Ploaia, când o da.
— De-nfăşat, cin' l-o-nfăşa?
— Frunza, când o pica.
— De legănat, cin' mi l-o legăna?
— Vântul, când a da.
Mon petit enfant pleure.

— Pour baigner, qui le baignera?
— La pluie, quand elle viendra.
Pour emmailloter, qui l'emmaillotera?
— La feuille, quand elle tombera.
— Pour bercer qui le bercera?
— Le vent, quant il soufflera.

Les formes comme (v. 42) „ma jeune dame" („cuconiţa mea") ou (v. 121, 127) „mon petit monsieur pleure" („cuconaşu-mi plânge") de la 1-re var. ne peuvent appartenir qu'à la prédisposition momentanée de l'informatrice — bohémienne — qui dans la 2-ème variante, les éloigne, s'arrêtant a „ma belle" (mândruliţa mea", vers 47) et „mon petit enfant pleure" vers 80*.

D'une troisième variante en prose, racontée par Toader Beteringhe, je mentionne seulement, la persistance de la croyance dans l'efficacité du sacrifice d'un être vivant, soit réel, soit imaginaire, pour la solidité d'une construction, par les mots: „pour la murer vivante, pour que le mur ne croûle plus, comme on met un fandôme dans le mur".

Le second sacrifice, la mort du Manole, est due cette fois-ci, à la jalousie de ses camarades, qui ont scié les échafaudages**.

Sthal, Nerej, II, [1940], p. 211—213

* Ne se peut donc pas mettre en liaison avec les vieilles formes, cucoană et cucon (cocon).

** Ce motif a influencé fortement la création artistique cultivée, en inspirant — surtout dans la drame — N. Iorga, O. Goga, V. Eftimiu, L. Blaga, A. Maniu, Gh. Maior, etc.

Lacul Sărat, j. Brăila
Inf.: Petrea Creţul Şolcanu, lăutar
Culeg.: G. Dem. Teodorescu
9.8.1883

MEŞTERUL MANOLE

I

În sus pe Argiş
prin ăl cărpeniş,
prin ăl aluniş,
plimbă-mi-se, plimbă
domnul Negru-Vodă[1]
pe d-alba-i moşiă
cu o verde cociă,
verde zugrăvită
într-aur poleită,
cu opt telegari
cu nouă zidari,
nouă meşteri mari
şi Manole zece,
care mi-i întrece,
stă inima-i rece.

El că mi-a umblat
ţara-n lung şi-n lat;
prin ăl cărpeniş,
prin ăl aluniş
lungiş,
curmeziş,
dar tot n-au găsit
un zid învechit,
un zid părăsit,
rămas de de-mult.
Pe Argiş în jos,
pe plaiul frumos
Negru-vodă vine
Pe dalba-i moşiă
cu o verde cociă,
verde zugrăvită
'n aur poleită,
cu opt telegari,
cu nouă zidari,
nouă meşteri mari
şi Manole zece,
care mi-i întrece,
stă inima-i rece.

Ei că-mi tot cătau,
dar nu nemeriau
ăl zid învechit
şi neisprăvit,
de mult părăsit:
fără că-mi găsia
şi îmi întâlnia
noiaş[2]
purcăraş,
porcii tot păzind
marmură-ntorcând.
Bună ziua-i da;
el le mulţămia.
Domnul de-l vedea,
vreme nu pierdea,
că mi-l întreba,
din gură-i zicea:
— noiaş,
purcăraş,
porcii tot păzind
murmura-ntorcând,
nu cumv-ai văzut

pe unde-ai trecut
un zid învechit
şi neisprăvit,
de mult părăsit?
Daca l-ai văzut,
şi l-ai cunoscut,
hai cu noi îndată,
hai de ni-l arată,
că te-oi răsplăti
şi te-oi milui
cu milă de domn,
ca de Dumnezeu.

Noiaş,
purcăraş,
daca-l auzia
el se tot gândia
şi se socotia,
şi mi-i răspundea:
— ba, doamne-am văzut
şi am cunoscut,
pe unde-am trecut
turma de-am păscut,
un zid de demult,
un zid părăsit
şi neisprăvit,
vechi şi mucezit:
colo, unde-mi creşte,
unde se-ndeseşte
trestică
pitică
răchită
'nflorită,
papură
'nverzită.
Domnul, d-auzia,
bine că-i părea,
vesel că-i zicea:
— hai cu noi îndată,
hai de ni-l arată!
Noiaş
purcăraş
ce mi-i răspundea,
vorbe ce-i vorbia?
— Doamne Negru-vodă,
nu pot, vai de mine,
io să merg cu tine.
Porcii d-oi lăsa,
de necaz oi da:
lupii c-or veni,
turma mi-or răsni,
stăpânul m-o bate
bătaiă de moarte.
Domnul, d-auzia,
iar se întorcea
şi, măre,-i zicea:
— noiaş
purcăraş,
io mi te-oi cinsti,
io te-oi milui,
porcii ţi-oi plăti:
scroafa cu purcei
o sută cinci lei;
de tot mascurul
ţi-oi da galbenul!
Noiaş, d-auzia,
noiaş se-ndemna
şi se-ndupleca;
cu vodă pleca,
cu nouă zidari,
nouă meşteri mari,
cu Manole zece,
care mi-i întrece:
stă inima-i rece!
Domnul de-mi pleca,
mult că nu mergea:
şi iată-mi vedea
ăl zid învechit,

vechi şi mucezit,
de mult părăsit.
Iar, de-mi ajungea,
şi, dacă-l vedea,
bine le părea.
Domn descălica,
pe jos că mergea,
cruce că-şi făcea
şi se închina;
zidul ocolia,
zidul că-mi privia;
iar, dacă-l vedea,
Manole striga
şi-n palme bătea,
din gură zicea:
— doamne Negru-vodă,
iată c-am găsit
şi am nemerit
loc de mânăstire .
pentru pomenire.
Var şi cărămidă
că-i pustiă multă,
că-i lucrare lungă!
Domnul, de vedea,
bine că-i părea,
din gură zicea:
— Iată c-am găsit
şi am nemerit
zidul învechit
şi neisprăvit,
rămas de demult;
locul de zidire
pentru mânăstire
chip de pomenire!

Şi, precum zicea,
domnul poruncia,
domnu-i ajuta
şi le aducea
var şi cărămidă,
că-i pustie multă,
că-i lucrare lungă.

Foaiă ş-o lalea,
Manole-ncepea,
sforile-ntindea,
lucrul că-mi zoria,
zidul că-mi zidia.

Dar ce se-ntâmpla?
Ziua ce-mi zidia
noaptea se surpa,
c-aşia Domnul va.

Aşia, tot aşia,
ei se tot cerca,
zidul că-ndrepta,
zidul că-ntăria.
Trei ani că lcura,
dar geaba erea:
ziua ce-mi zidia
noaptea se surpa.
Foaiă ş-o lalea,
Manole-mi vedea,
pe gânduri că-mi sta,
din adânc ofta;
iar, daca-mi vedea
că nu folosia
şi nu nainta,
el mi se scula
zori când se ivia.
Lucra, nu lucra,
că toată ziua
din ochi măsura,
gându-şi frământa.
Soare când sfinţia,
lucrul când lăsa,
acas' nu-mi pleca,
la zid că mânea.
Noaptea când sosia,
pe zid se culca

ş-abia aţipia.
Dormia, nu dormia,
un vis că visa,
un vis aievea,
şi visu-i spunea
că-n deşert lucra,
până n-o clădi,
până n-o zidi
chiar în temeliă,
tânără şi viă,
d-o dalbă soţiă.
Zi când se făcea,
el mi se scula,
zidul jos vedea,
şi iar se gândia
ziua cât ţinea.

Seara când sosia,
lucrul când lăsa,
el că mi-ş chiăma,
nouă meşteri mari,
calfe de zidari.
Icoana-mi lua,
pe mas-o punea,
din gură zicea:
— nouă meşteri mai,
calfe de zidari,
şi cu mine zece,
stă inima-mi rece.
Io că v-am chiămat
şi v-am adunat
vorbă să vorbim,
sfat
să sfătuim,
plan
să plănuim
că zid ce zidim
surpat îl găsim.
Şi io am visat
vis adevărat,
că-n zadar muncim,
că-n zadar trudim,
până n-om clădi,
până n-om zidi
chiar în temeliă,
tânără şi viă,
d-o dalbă soţiă.
Hai să ne-nchinăm,
hai să ne legăm,
şi hai să jurăm
jurământul mare
pe pâine, pe sare,
pe sfinte icoane:
care mândrişoară,
care soţioară
întâi c-o veni
joi de dimineaţă
pe nor şi pe ceaţă
aici în departe
s-aducă bucate,
voi s-o apucaţi
'n braţe s-o luaţi
în zid s-o aruncaţi,
cu cap să scăpaţi.

Şi, el cum zicea,
cu toţi se lega,
cu toţi se jura
pe pâine, pe sare,
pe sfinte icoane,
pe dulci soţioare.

Cei nouă zidari,
nouă meşteri mari,
ei, măre, că-mi sta
până se-nsera.
Acas', când mergea,
pe drum se vorbia,
şi, când ajungea
neveste-şi chiăma,

neveste-nvăţa
şi mi le zicea:
— ia voi ca să-mi ştiţi
şi să nu-mi veniţi
joi de dimineaţă,
pe nor şi pe ceaţă,
la zid în departe
s-aduceţi bucate!
Manole că-mi sta,
în zid că mânea
ş-acolo dormia
cu capul p-o piatră,
pustia s-o bată.
Şi noaptea trecea,
şi zid se surpa,
c-aşia Domnul va.

Iar când se scula
în cap cu ziua,
hârtiă-mi lua,
scrisoare-mi scria
ş-acas' o mâna:
scrisoare pe vânt,
răspuns pe pământ,
La slugă c-o da
ş-acas' o ducea
la dalba Caplea.
Iar dalba Caplea,
ea, dac-o vedea,
ea, dac-o primia,
scrisu-i cunoştea,
mult se bucura.
Cartea că-mi lua,
cartea-mi desfăcea,
frumos mi-o citia.
Manole-i scria:
„drăguţă Caplea,
soţioara mea,
ai un bou bălan
ce-i pierdut d-un an.
Ia să mi te scoli,
crânguri să-mi răscoli.
De l-ăi nemeri,
Şi, de l-ăi găsi,
ia să mi te-apuci
la tăiat să-l duci
şi din carnea lui
bucate să-mi faci,
la zid să-mi aduci
pe nor şi pe ceaţă
joi de dimineaţă".
Mândra de Caplea,
ea mi se scula
joi de dimineaţă
pe nor şi pe ceaţă,
cu roua
'n spinare,
cu bruma
'n picioare.
Boul căuta
boul că găsia,
boul că-mi tăia,
bucate-mi gătia
şi la zid pleca,
la zid în departe
să ducă bucate.

Soare când lucia,
Caplea că-mi zoria
şi s-apropia.

Manole, cum sta
şi de sus privia
şi pe câmp căta,
el că mi-o vedea,
şi mi-o cunoştea.
Din adânc ofta,
din gură-şi zicea:
„iacăt-o că-mi vine,

sărmanul de mine!
Şi cruce-şi făcea,
din ochi lăcrăma,
la cer se ruga:

— Doamne, Doamne sfinte,
Doamne milostive,
orice te-am rugat
toate mi le-ai dat.
Dă, Doamne, ş-acum
ca să crească-n drum
un verde hăţiş,
un mare stufiş,
ş-un rug curmeziş,
doar s-o speria,
doar s-o-mpiedica,
bucate-o vărsa,
napoi c-o pleca,
altele să ia
d-o întârzia!

Rugă se ruga,
lacrămi că vărsa.
Domnul l-auzia,
Domnul l-asculta
că, măre, creştea
d-un verde hăţiş,
d-un mare stufiş,
d-un rug curmeziş.
Ea se speria,
ea se-mpiedica,
bucate vărsa
şi napoi pleca.
Dar, dacă-mi pleca
ş-acas' ajungea,
altele-mi lua,
la zid că-mi pornia,
la drum că-mi zoria
pân s-apropia.

Manole, cum sta
pe câmp de căta,
de sus că-mi privia,
pe Caplea vedea
că s-apropia;
din suflet ofta,
la cer că privia,
şi cruce-şi făcea,
şi iar se ruga:
— Doamne minunate,
Doamne îndurate,
orice te-am rugat
toate mi le-ai dat;
dă, Doamne, ş-acum
să-i iasă pe drum
lupoaică turbată
cu gura
căscată,
cu limba
'nfocată,
doar s-o speria,
doar s-o-mpiedica,
bucate-o vărsa,
napoi c-o pleca
ş-o întârzia!
El cum se ruga,
Domnul l-asculta.
Lupoaică-i ieşia:
ea se speria
şi se-mpiedica,
bucate vărsa,
napoi se-ntorcea
ş-altele lua,
la zid că-mi pleca,
la drum că-mi zoria,
mai s-apropia.

Meşterul Manole
de sus de pe şchele,
unde mi-o vedea
din suflet ofta,
cruce că-şi făcea
şi iar se ruga,
lacărmi că-i curgea,
din gură zicea:
— Doamne minunate,
sfinte şi-ndurate,
câte te-am rugat
toate mi le-ai dat;
dă, Doamne, ş-acum
să-i iară pe drum,
să-i iasă-n cărare
d-o scorpiă mare
cu gura căscată,
cu limba-nfocată:
doar s-o-mpiedica,
doar s-o speria,
bucate-o vărsa,
acas' c-o pleca
d-o întârzia.

Şi cum se ruga,
Domnul l-asculta
şi Domnul că-i da.
Scorpiă-i ieşia,
în cale-o opria.
Dar ea, vai de ea,
dacă-mi tot vedea
că-mi întârzia,
nu se speria,
nici se-mpiedica,
şi nici se-ntorcea,
ci drumul
cotia,
şi câmpul
tăia;
la mers că zoria,
pân' s-apropia,
la zid c-ajungea.

Caplea când sosia,
zidari d-o vedea,
să râză-ncepea:
bine le părea.
Manole că-mi sta
la cer se uita,
din suflet ofta,
din gură zicea:
— Ştiţi rămăşagul,
ştiţi jurământul:
care mi-o veni
mai de dimineaţă
pe nor şi pe ceaţă
voi s-o apucaţi,
'n braţe s-o luaţi,
'n zid s-o aruncaţi.

Vorba nu sfârşia,
Plâns că-l îneca,
iar el îmi lua
pe dalba Caplea,
la zid c-o ducea,
în zid c-o punea
şi zidul zidea,
din gură-mi striga:
— Var şi cărămidă,
că-i pustiă multă
că-i lucrare lungă!
Caplea, de-mi vedea,
Zâmbet că-mi zâmbia;
dar ei mi-o zidia.
Zid că se nălţa,
zid că se-ntăria
şi mi-o coprindea.
Nici prea mult trecea
şi ea se-ngrijia,
din ochi căuta,

din gură-mi zicea:
— de vă e de glumă,
gluma nu e bună!

Dar ei n-asculta
cum se văieta:
varul că-mi vărsa,
cărămizi punea
zidul că nălţa
şi mereu striga:
— Var şi cărămidă
că-i pustiă multă,
că-i lucrare lungă!
Caplea, de-mi vedea,
şi mai greu ofta,
plânset
că plângea,
vaiet
că-mi scotea
şi mereu zicea:
— Manole, Manole,
meştere Manole,
dac-o fi vreo glumă,
gluma nu e bună;
zidul că mă strânge,
ţâţişoara-mi curge,
copilaşu-mi plânge!
Iar Manole sta,
nimic că zicea:
cu amar plângea.
Şi zidari zidia,
zidul înălţa,
zidul întăria
şi mi-o coprindea
şi mereu striga:
— Var şi cărămidă,
că-i pustiă multă
că-i lucrare lungă!
Şi ea, vai de ea,
abia mai putea,
abia mai sufla,
dar tot se ruga
Şi tot mai zicea:
— Manole, Manole,
meştere Manole,
zidul rău mă strânge,
ţâţişoara-mi curge,
copilaşul-mi plânge.
Zidul se zidia,
zidul se nălţa,
zidul se-ntăria
şi mi-o coprindea,
glasu-i astupa;
Şi când se nălţa,
Şi când se-nchiega,
Manole-mi ofta,
din plâns
înceta,
răspuns
că-i dedea,
din gură-i zicea:
— Copilaşul tău,
pruncuşorul meu,
vază-l Dumnezeu.
Tu cum l-ai lăsat
în pat
desfăşat,
zânele c-or trece,
la el s-or întrece,
şi l-or apleca,
ţâţă că i-or da;
ninsoare d-o ninge,
pe el mi l-o unge;
Ploi când or ploua
pe el l-or scălda;
vânt când o sufla,
mi l-o legăna
dulce legănare,
pân' s-o face mare!
Vorba nu sfârşia,

plânsu-l îneca
şi se depărta;
iar nouă zidari,
nouă meşteri mari,
ei mereu lucra
şi mereu striga:
— Var şi cărămidă,
că-i pustiă multă,
că-i lucrare lungă!
zidul se nălţa,
zidul se-nchiega,
şi ce se lucra,
noaptea nu cădea,
pân' se isprăvia
sfânta mânăstire
pentru pomenire;
dar, pe când lucra,
tot mai auzia
un glas răguşit,
un vaiet topit:
— Manole, Manole,
meştere Manole,
zidul ráu mă strânge,
ţâţişoara-mi curge,
copilaşu-mi plânge!

Foaiă de aglică,
într-o duminică,
într-o zi cu soare,
într-o sărbătoare,
de la vânătoare
vodă de-mi venia,
departe-mi vedea
pe Argiş în jos,
pe plaiul frumos,
sfânta mânăstire,
pentru pomenire.
Şi, cum o vedea,
bine că-i părea:
calu-şi repezia
pân' s-apropia.
Şi, când ajungea,
şi, când se opria,
de pe cal sărea,
jur prejur umbla,
sus că se uita,
bine că-i părea,
mult să mulţămia,
din gură zicea:
— Aferim, Manole,
meştere Manole,
meşter învăţat,
meşter lăudat;
aferim zidari,

nouă meşteri mari
cu Manole zece,
care mi vă-ntrece.
Tot ce mi-aţi cerut
io v-am împlinit,
dar bine-aţi lucrat,
bun lucru mi-aţi fapt,
c-astă mânăstire
o fi pomenire
şi nu s-o vedea
în lume alta,
alta ca dânsa!

Manole, cum sta
sus pe înveliş
şi pe coperiş,
din cap clătina,
din suflet ofta,
din gură-i zicea
şi mi-i răspundea:
— Doamne Negru-Vodă,
mare-i şi frumoasă,
mândră ş-arătoasă
sfânta mânăstire,
chip de pomenire,

dar, cum este ea,
zău, pre legea mea,
c-aşia lucrătură
şi ferecătură
mi-e de-nvăţătură.
De m-oi bizui,
altele-oi croi,
mult mai arătoase,
şi mult mai frumoase!
Domnul Negru-Vodă
sta
şi-l asculta
cum se lăuda.
În sus se uita,
la meşteri căta
şi dac-auzia
cum se lăuda,
pe gânduri cădea,
adânc se gândia.
mult că nu trecea,
Vodă ce-mi făcea?
Porunci poruncia,
Schele că rupea,
scări că le tăia
şi sus mi-apuca,
şi sus că-mi lăsa
p-ăi nouă zidari,
nouă meşteri mari,
cu Manole zece,
care mi-i întrece.
Foaiă ş-o lalea,
ei, daca vedea,
mult se văieta
şi mult se ruga,
dar vodă zicea:
— Nu voi să mai fiă,
nici să se mai ştiă
d-altă mânăstire
chip de pomenire,
nici să vă siliţi,
să vă bizuiţi
ca ea să clădiţi!

Şi, daca zicea,
acolo-i lăsa,
sus pe înveliş,
sus pe coperiş,
zidul
ca să-i ţiă,
vântul
să-i adiă,
ploaia
să-i înmoaiă,
foamea
să-i îndoaiă.
Frunză de măciş,
sus pe înveliş,
sus pe coperiş
la a mânăstire
chip de pomenire,
nouă meşteri mari,
calfe de zidari,
cu Manole zece,
care mi-i întrece,
stau şi tot privesc,
planuri plănuiesc
şi mereu postesc
trei zile de vară,
trei de primăvară
ş-alte nouă iară
din zori până-n seară;
că vodă-i ţinea
şi vodă-i muncia,
şi vodă zicea:
— Nici voi să mai fiă,
nici voi să se ştiă
c-o mai fi pe lume
cu faimă şi nume
aşia mânăstire
chip de pomenire;

nici voi v-ăţi sili,
nici v-ăţi ispiti
să vă bizuiţi
ca ea să clădiţi!
Şi daca-mi şedeau,
Şi daca-mi vedeau,
cei nouă zidari,
nouă meşteri mari,
mi se sfătuiau
şi tot întrebau:
— Manole, Manole,
meştere Manole,
ce să ne mai facem,
unde să ne-ntoarcem?

După ce zicea
după ce-ntreba,
ei că-mi asculta
ce mi-i învăţa.
Nouă meşteri mari,
calfe de zidari,
scânduri că lua,
scânduri că cioplia:
patru le făcea,
aripi că-şi croia
şi le potrivia
şi mi se lega:
cu ele sălta,
cu ele zbura;
dar, daca zbura,
care cum cădea
stană se făcea.

Manole, Manole,
meşterul Manole,
singur rămânea
de se tot gândia
şi tot plănuia.

Cinci zile-mplinia
şi daca-mi vedea,
el mi se scula,
şiţă că-mi lua,
bine c-o cioplia,
şase muchi venia;
cu ţinte o bătea,
cu cuie de fier,
cu ţinte d-oţel:
şi unde-o bătea
sânge că ţâşnia,
nimic că-i păsa,
c-aşia Domnul va.

Daca le bătea
şi se ţintuia,
cu aripi sălta,
cu aripi zbura,
dar, când îmi sălta,
şi când îmi zbura,
Domnu-l pedepsia,
că se-mpiedica
de a mânăstire,
chip de pomenire,
şi el îmi cădea
pe Argeş în jos,
pe plaiul frumos,
lângă mânăstire
chip de pomenire,
iar unde-mi cădea
cruce se făcea,
şi d-alăturea
cişmea izvora
cu apă curată,
trecută prin piatră,
cu lacrămi sărate,
de Caplea vărsate.

Teodorescu, 1885, p. 460—470.

1. Lăutarii, care *zic* această legendă, rostesc numele lui *Negru Vodă*, ca în colecţiunea d-lui V. Alecsandri. Pre cât rezultă din coprinsul poemei, zidirea celebrului monument de arhitectură al mânăstirii de la Curtea de Argeş s-ar fi început pe la finele secolului XIII (în epoca lui Radu Negru Basarab?) făr' a se fi putut termina. Între 1512 şi 1521, Neagu sau Neagoiă vodă Basarab, la care se repoartă legenda, îi continuă şi termină atât clădirea şi învelişul, «împestriţând cărămizile şi scobind flori în peatră» după cum se esprimă d-l Al. Odobescu (Mihnea-vodă cel Rău, Bucureşti 1857, p. 11), cât şi împodobirea ei pe dinăuntru, dotarea cu vase şi candele preţioase.

Credinţa care constituie fondul poemei, zidirea unei fiinţe vii pentru întărirea edificiilor, se păstrează până astăzi în popor. Se zice că uneori se ia unui om măsura pe la spate, fără să ştie, că măsura se pune în zid şi că, după 40 de zile, acel om moare, prefăcându-se în stafiă. Această superstiţiune se mai întâlneşte în poema populară sârbească, tradusă în versuri albe şi inserată mai la vale [în volumul lui G. Dem Teodorescu, p. 470—473], apoi într-o altă redacţiune din Epir şi Corfu, narând construcţiunea Podului de la Arta. (A se vedea colecţiunea Passov, no. 512—513 şi Poesiile sârbe, versiunea lui Auguste Dozon, p. 189). În Grecia, şi în special la Leucade, zidarii nu încep temelia unei case, până nu sacrifică un cocoş, spre a depărta spiritele şi elementele care ar putea compromite soliditatea edificiului.

2 Poate că *noiaş* e o corupţiune din *doinaş*.

[3] Relativ la tradiţiunea că Manole şi tovarăşii lui s-ar fi încercat să zboare cu aripe de şiţă (parte nemenţionată în legenda sârbească), se ştie că mai toţi poeţii anticităţii au vorbit despre cutezanţa omului de a zbura. Pe lângă legendele lui Icar şi Prometeu, Pindar în ode şi Sofocle în «Antigona» amintesc despre năzuinţa omului de a pluti prin aer. Mai târziu o regăsim din secolul XV până într-al XIX. Astfel foaia *La Ville de Paris,* în septembre 1884, vorbind despre esperimentele aerostatice, anume despre cârma şi direcţiunea balonului, reproduce seria încercărilor făcute de «oameni zburători».

În anul 1462, italianul Dante, puindu-şi aripe mecanice, zbură dintr-un turn înalt de 200 picioare şi se ţinu câtva timp în aer: dar, voind să se urce mai sus, trebui să lupte în contra vântului şi, în opintirile ce făcu, se frânse ferul cu care se servia spre a-şi dirige aripele şi căzu pe prispa unei biserici, unde-şi rupse picioarele. După câţiva ani, la 1469, un muzicant din Nürenberg renoi încercarea lui Dante, perfecţionând aparatul zburător, de care se servise. De pe o clopotniţă, el se aruncă în aer c-o încredere estraordinară, dar căzu îndată şi fu rădicat mort. Aceste două esperiinţe, deşi cu-n sfârşit atât de tragic, nu descuragiară câtuşi de puţin pe un italian Buratini, care-şi construi aparatul după un nou model şi, în anul 1491, se încercă să zboare. Această esperiinţă se făcu în oraşul Neapole în faţa unui numeros public. Sărmanul Buratini avu soarta celorlalţi: căzu şi muri îndată.

La 1502, Bolori, tot italian, stabilit la Troyes în Francia, se aruncă în aer de pe turla catedralei acelui oraş şi căzu pe o peatră, de unde fu rădicat mort.

La 1651, Bernier, lăcătuş francez, inventă o părechiă de aripe după un nou model; dar, ca om cu minte, le puse în vânzare. Acele aripe fură cumpărate de un spaniol, Almero de Malameria, care plecă să le esperimenteze la Bath (Englitera), unde se omorâ.

La 1775, d-l de Bacqueville, puindu-şi nişte aripe, care-l costase 3500 livre, se aruncă liniştit de pe acoperişul unei case de pe cheul Malaquais din Paris, se susţinu mai multe secunde în aer, apoi căzu în Sena, de unde fu scos viu, cu mare greutate, din cauza aripelor. Cu toate că aerostatele erau acum descoperite, ardoarea «oamenilor zburători» nu se micşioră câtuşi de puţin. Astfel, tot la Paris, în 1797, un anume Calais, care adăugase aripelor o coadă în formă de apărătoare, căzu şi muri.

În fine, la 1813, germanul Degen plecă de la Tivoli şi zbură până la Sceaux, fără să se rădice la o înălţine mai mare de 60 metri. Trebuie să spunem că el simplificase aparatul lui Calais, înlocuind coada în formă de apărătoare cu un balon capabil să rădice oameni.

Teodorescu 1885, p. 460—470
Teodorescu 1982, p. 520—529

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MEŞTERUL MANOLE

Negru Vodă sta,
Sta şi se chitia:
— De-a da Dumnezeu,
Chiar pe gândul meu,
Eu o să pornesc
Şi-o să poruncesc,
Poruncă domnească,
Treaba să pornească
Şi să se zidească
Sfântă mănăstire
Pentru pomenire,
Chip de pomenire
Pentru-nchinăciune.
Negru-Vodă sta,
Sta şi se chitia
Şi se tot gândia,
Că tot ce căta,
El tot nu afla:
Meşter după gând
Şi după cuvânt.
Şi el şi-a găsit
De-un meşter Manole,
Meşter de zidit
Şi de plănuit
Şi la început
Şi la isprăvit;
De nu i-a plăcea,
Un ban să nu-i dea;
De n-a isprăvi.
Capul giurui;
Să-i taie şi mâni,
Să le dea la câni.
Şi el mai avea
Doisprece zidari
Şi nouă pietrari,
Nouă meşteri mari
Cu Manole zece,
Care mi-i întrece.
Pe Argeş în jos
Pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
Cu tovarăşi zece,
Şi cu doisprezece.
Şi ei tot mergeau
Şi tot plănuiau
Şi nu mai aflau
Loc de mănăstire
Şi de pomenire,
Chip de pomenire
Pentru închinăciune.
Iată, cum mergeau,
Şi cum tot zoriau,
Pe cale, cărare,
Pe drumul cel mare,
Ei mi-ş ajungeau
Mândru flăcăuaş,
La oi strungăraş,
Oile-mi păzia,
Din fluier doinia
Şi nu bindisia.
Negru Vodă sta
Şi se tot chitia,
Din gură zicea:
— Mândru flăcăuaş,
La oi strungăraş!
Pe unde-ai trecut,
Nu ai fost văzut
De-un zid învechit

Şi nemântuit?
De vei fi văzut
Şi vei da cuvânt,
Eu am juruit
Trei sute de oi
Şi-o sută de miei
Şi doi ciobănei.
— Doamne, Negru Vodă!
Pe unde-am trecut
Cu turma păscând,
Spun drept c-am văzut
Un zid învechit,
Un zid părăsit
Şi neisprăvit,
Foarte mucezit;
Şi că mi-i de turmă,
Că nu-i dau de urmă,
Că v-aş arăta
Şi v-aş îndrepta.
Vodă ce-mi zicea?
— I-hai! strungăraş,
Mândru flăcăuaş,
Pui de românaş!
De ţi-a pieri una,
Ţie ţi-oi da două;
Şi de piere două,
Ţi-oiu da la loc nouă.
Foaie arţăraş,
Mândru flăcăuaş
La oi strungăraş,
Turma şi-a lăsat,
Turma şi-a uitat,
Şi mi s-a luat
Tot cu Negru Vodă,
Cu nouă zidari,
Doisprece pietrari,
Nouă calfe mari
Şi Manole zece,
Care mi-i întrece.
Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos,
Ei au nimerit
La loc de grindiş,
La verde desiş,
Şi ei au aflat
De-un zid învechit
Şi nemântuit,
Foarte învechit,
Foarte mucezit.
Negru Vodă sta
Şi se bucura
Şi se tot chitia
Şi se tot gândia.
Iacă ce zicea:
— Doisprece pietrari,
Nouă meşteri mari,
Nouă calfe mari
Şi Manole zece,
Care vă întrece,
Voi vă apucaţi
Şi să vă legaţi,
Aici să-mi duraţi,
Chiar din temelie
Pân' la săvârşie,
Mândră mănăstire,
Chip de pomenire
Pentru-nchinăciune.
Da voi ca să ştiţi
Şi să vă siliţi:
Altă mănăstire
Să nu fie-n lume,
Mândră şi frumoasă,
Naltă şi chipoasă:
Să se mire Domnii,
Domnii şi-mpăraţii.
Manole stătea
Şi se socotia,
Planuri că socotia
Şi nu zăbovia,
Lucrul că pornia,

Şferile-ntindea,
Locul măsura
Şi se apuca,
Zidul că pornia,
Zidul că suia
Şi se ridica.
Foaie de lalea,
Geaba se-ntrecea,
Geaba tot zoria
Din zori până-n noapte
Cu sudori de moarte,
Că orice lucra,
Ziua ce zidia,
Noaptea se surpa.
Zi întâia aşa,
A doua aşa,
A treia aşa,
Pân' la săptămâna.
Meşterii siliau
Şi mereu lucrau,
Da Manole sta,
El nu mai lucra,
Ci mereu gândia
Şi se chibzuia.
Şi mi se culca,
Dar cum se culca,
El, mări, visa
Visul aievea.
Şi, de se scula,
El aşa zicea;
— Voi nouă zidari,
Nouă meşteri mari
Şi cu doisprece,
Care nu mă-ntrece,
Voi nu mai lucraţi
Şi mă ascultaţi:
De când m-am culcat,
Iată ce-am visat:
Se făcea, făcea,
Şi se arăta
Ciohodar nemţesc
Pe zidul domnesc.
El că tot striga
Şi tot cuvânta:
"Geaba tot lucraţi
Şi vă supăraţi,
Că n-ăţi isprăvi
Pân' ce n-ăţi zidi,
Chiar în temelie,
Tânără şi vie,
De-o dalbă soţie"!
Deci, voi, meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Voi dacă voiţi
Ca să isprăviţi
Ceastă mănăstire,
Chip de pomenire,
Voi făgăduiţi
Şi vă juruiţi
Pe pâne, pe sare,
Pe sfinte icoane
Şi pe zilişoare;
Acas' de vă duceţi,
Nevestei nu spuneţi
Şi mâni dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Care s-a sili
La zid de-a veni,
Pe ea voi zidi.
Foaie de mărari,
Doisprece zidari,
Nouă calfe mari,
Ei mi-au juruit,
Da nu s-au ţinut.
Acasă de-au mers,
Nevestei a spus
Că, ce-a fi să fie,
La zid să nu vie
Şi să se trezească,
De va să trăiască!

Floare şi-o lalea,
Ziua că zoria,
Meşterii lucra,
Da Manole sta,
Nici că mai lucra,
Ci mi se ruga
Şi se tot uita,
Drumul cerceta.
Iată că zăria:
Cineva venia
Şi venia, venia
Şi mi-şi aducea
Prânz de mâncătură,
Vin de băutură.
Şi venia, venia,
Şi mi-o desluşia:
Soţioara lui,
Nevestica lui,
Floarea câmpului.
Cât el o vedea,
Inima-i plângea,
Milă că-i era
Şi se închina
Şi mi se ruga
Cu lacrămi de foc,
S-o-ntoarne din loc.
— Dă, Doamne, pe lume
O ploaie cu spume,
Cum n-a mai văzut
Om de pe pământ.
Mândra a vedea
Şi s-a-nspăimânta.
Doar de-a zăbovi,
Alta de-a veni,
În zid de-oi zidi!
Dumnezeu că va,
Ruga-i asculta,
Ploaie că dădea.
Şi dete de-o ploaie,
Ploaie cu puhoaie
Şi făcu pâraie
Şi umplu şivoaie.
Apele creştea
Şi mereu ploua
Şi mereu turna!
Dar ea, vai de ea!
Nici că se-nturna,
Nici se-nspăimânta,
Că mereu venia
Şi la drum zoria.
Manole-o vedea
Şi mi se-ngrijia
Şi se-nspăimânta,
Groază că-i era
Şi se tot ruga:
— Dă, Doamne, un vânt,
Un vânt pe pământ,
Copaci să răstoarne,
Mândra să mi-o-ntoarne.
Doar a zăbovi,
Nu s-a prileji,
În zid de-a zidi.
Domnu-l asculta,
Vântul că pornia
Şi sufla, sufla,
Munţii răsturna,
Copaci răsturna
Şi ea, vai de ea,
Pe drum tot zoria
Şi s-apropia!
Manole-o vedea,
El meru ofta
Şi iar se ruga:
— Dă, Doamne, pe lume,
Întuneric mare
Cum nu s-a văzut
Pe acest pământ.
Nevestica mea,
Inimioara mea,
Doar s-a-nspăimânta

Şi s-a-mpiedeca,
Bucate-a vărsa
Şi s-a înturna!
Doamne, Dumnezeu,
Fă pe gândul meu,
În gând ca să-i deic,
Să se ducă-n lume
După bou bălan,
Că-i pierdut de-un an;
Şi tot l-a căta
Şi nu l-a afla;
Doar s-a zăbovi
Şi s-a prileji
Alta ca să vie,
S-o zidim de vie
Chiar în temelie.
Domnu-l asculta.
Întunerec da,
Cum nu s-a văzut
Pe aist pământ.
Şi ea tot venia,
Şi venia, venia,
Şi se-mpiedeca
Şi iar se scula,
La drum purcedea,
Bucate vărsa,
Apoi se-nturna
Şi apoi pleca
După bou bălan,
Că-i pierdut de-un an.
Şi dacă afla,
Măcelar căta
Şi-l măcelăria;
Şi dacă-l gătia,
Bucate-l făcea;
Şi dacă gătia,
Cu grabă pleca
Şi la drum zoria,
Şi venia, venia,
Iată că sosia!

Iar bietul Manole,
Meşterul Manole,
Mi se gândura,
Mi se-ntuneca
Şi cu grai grăia:
— Doisprece pietrari,
Nouă meşteri mari,
Luaţi de-o zidiţi,
Să nu mi-o trudiţi.
S-o zidiţi de vie
Chiar în temelie.
Meşterii râdeau
Şi cu ea glumiau
Şi-apoi mi-o luau,
Pe zid mi-o puneau,
În zid o zidiau.
Dar ea, vai de ea,
Ea nu mai râdea,
Ci cu grai grăia:
— Doisprece pietrari,
Nouă meşteri mari!
De a fi cu glumă,
Gluma nu vi-i bună!
Manole-auzia,
Din gură ofta,
Nimic nu zicea.
Zidul se suia
Şi se ridica
De la gleznişoare,
Pân' la pulpişoare,
De la pulpişoare,
Pân' la ţâţâşoare;
De la ţâţâşoare,
Pân' la ochişori.
Meşterii zoriau
Şi mi-o înveliau,
Cu lucrul grăbiau
Şi tot s-auzia,
Şi se deslușia:
— Manole, Manole,

Soţiorul meu,
Dulcişorul meu,
Zidul că mă strânge,
Ţiţişoara-mi strânge,
Lăptişoru-mi curge,
Copilaşu-mi plânge,
Trupuşoru-mi frânge!
Manole-auzia,
Cu oftat ofta,
Cu gura grăia:
— Taci, mândruţa mea,
Că Dumnezeu vrea
La el să te iea,
Şi noi să gătim
Şi să, isprăvim
Ceastă mănăstire
Pentru închinăciune.
— Copilaşul meu,
Cine l-a lăpta?
— Zânele-or vedea
Şi l-or alăpta!
— Cine l-a scălda?
— Ploaia c-a ploua
Şi mi l-a scălda!
— Cin' l-a legăna?
— Vântul a sufla
Şi l-a legăna,
Dulce legănare,
Pân' s-a face mare!
Meşterii zoria,
Lucrul le mergea;
Iată, isprăvia,
Bine le părea.
Cu opt telegari,
Cu opt harmasari
Trăsură domnească,
Ceată-mpărătească
Şi cu Negru Vodă
Şi boierii ţării,
Trec la mănăstire,
Ca să se închine.
Iată c-ajungeau,
Şi ei de-mi vedeau,
Mult se minunau.
Luna că stătea,
Soarele mergea!
Foaie ş-o lalea,
Negru Vodă sta,
Sta, şi se uita
Şi se minuna
Şi din grai grăia:
— Doisprece pietrari,
Nouă meşteri mari
Şi Manole zece,
Care vă întrece,
Voi că v-aţi silit
Şi m-aţi mulţămit,
Eu v-oi da averi,
V-oi face boieri:
Să-mi spuneţi cu drept,
Cu mâna la piept,
Dacă v-apucaţi
Alta să duraţi,
Altă mănăstire
Pentru-nchinăciune,
Mult mai strălucioasă
Şi mult mai frumoasă?
Foaie de măcriş,
Sus pe-acoperiş,
Manole stătea,
Nimic nu zicea.
Dar cei meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Ei că se-ngânfau
Şi-aşa răspundeau:
— Doamne, Negru Vodă,
Noi că ne legăm
Şi ne apucăm
Alta să durăm,
Altă mănăstire,

Pentru pomenire,
Mult mai strălucioasă
Şi mai arătoasă
Şi mult mai frumoasă.
Foaie şi-o lalea,
Negru Vodă sta,
Sta şi se chitia,
Apoi poruncia,
Scările lua
Şi că mi-i lăsa
Sus pe-acoperiş,
Vântul să mi-i bată,
Ploaia să-i răzbată,
Foamea să-i mănânce,
Setea să-i usuce,
Să nu mai trăiască
Şi să pomenească
De-altă mănăstire
Pentru pomenire
Aşa arătoasă,
Mândră şi frumoasă!
Maeştrii cei mari,
Calfe şi zidari,
Ei dacă vedeau,
Aripi îşi făceau,
Aripi aripioare,
Din scânduri uşoare,
Şi se încercau
Ca şoimii zburau,
Dar unde picau,
Stâncă se făceau.
Dar bietul Manole,
Meşterul Manole,
Aripi şi-a făcut,
Cum s-a priceput,
Dar unde-a picat,
Dumnezeu a dat
De-o mândră fântână,
Cu apă puţină,
Cu slove săpate,
Cu slove din carte!
Să se pomenească,
Boieri-dumneavoastră;
Dacă nu era,
N-aveam ce cânta.

Pamfile, 1913, p. 19—24.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITARĂ

MONASTIREA ARGEŞULUI

Pe Argeş în gios,
Pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
Cu tovarăşi zece:
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Şi Manoli zece[1],
Care-i şi întrece.
Merg cu toţi pe cale
Să aleagă-n vale
Loc de monastire
Şi de pomenire.
Iată, cum mergea,
Că-n drum agiungea
Pe-un biet ciobănaş
Din fluier doinaş[2].
Şi cum îl videa,
Domnul îi zicea:
— Mândre ciobănaş,
Din fluier doinaş!
Pe Argeş în sus
Cu turma te-ai dus,
Pe Argeş în gios
Cu turma ai fost.
Nu cumva-i văzut,
Pe unde-ai trecut,
Un zid părăsit
Şi neisprăvit,
La loc de grindiş,
La verde-aluniş?
— Ba, doamne, am văzut
Pe unde-am trecut
Un zid părăsit
Şi neisprăvit.
Cânii cum îl văd
La el se răped.
Şi latră-a pustiu
Şi urlă-a morţiu.
Cât îl auzia
Domnu-nveselia,
Şi curând pleca,
Spre zid apuca
Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Şi Manoli zece,
Care-i şi întrece.
— Iată zidul meu!
Aici aleg eu
Loc de monastire
Şi de pomenire.
Deci, voi meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Curând vă siliţi,
Lucrul de-l porniţi,
Ca să-mi rădicaţi
Aici să-mi duraţi
Monastire naltă
Cum n-a mai fost altă,
Că v-oi da averi,
V-oi face boieri;
Iar de nu, apoi
V-oi zidi pe voi,
V-oi zidi de vii
Chiar în temelii!

II

Meşterii grăbia,
Sferile-ntindea,
Locul măsura,

Şanţuri largi săpa,
Şi mereu lucra,
Zidul rădica.
Dar orice lucra,
Noaprea se surpa![3]
A doua zi iar,
A treia zi iar,
A patra zi iar,
Lucra în zadar!
Domnul se mira
Ş-apoi îi mustra,
Ş-apoi se-ncrunta
Şi-i ameninţa
Să-i puie de vii
Chiar în temelii!
Meşterii cei mari,
Calfe şi zidari,
Tremura lucrând,
Lucra tremurând,
Zi lungă de vară,
Ziua pân-în seară;
Iar Manoli sta,
Nici că mai lucra,
Ci mi se culca
Şi un vis visa,
Apoi se scula
Ş-astfel cuvânta:
— Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari!
Ştiţi ce am visat
De când m-am culcat?
O şoaptă de sus
Aievea mi-a spus
Că orice-am lucra
Noaptea s-a surpa,
Pân-om hotărî
În zid de-a zidi
Cea-ntâi soţioară,
Cea-ntâi sorioară
Care s-a ivi
Mâni în zori de zi,
Aducând bucate
La soţ ori la frate.
Deci dacă vroiţi
Ca să isprăviţi
Sfânta monastire
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm
Cu toţi să giurăm
Şi să ne legăm
Taina s-o păstrăm;
Ş-orice soţioară,
Orice sorioară
Mâni în zori de zi
Întâi s-a ivi,
Pe ea s-o jertfim
În sid s-o zidim![4]

III

Iată-n zori de zi
Manea se trezi,
Ş-apoi se sui
Pe gard de nuiele,
Şi mai sus, pe schele,
Şi-n câmp se uita,
Drumul cerceta.
Când, vai! ce zăria?
Cine că venia?
Soţioara lui,
Floarea câmpului!
Ea s-apropia
Şi îi aducea
Prânz de mâncătură,
Vin de băutură.
Cât el o zăria,
Inima-i săria,
În genunchi cădea,
Şi plângând zicea:
— Dă, Doamne, pe lume

O ploaie cu spume,
Să facă pâraie,
Să curgă şiroaie,
Apele să crească,
Mândra să-mi oprească,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta,
Norii aduna,
Ceriu-ntuneca.
Şi curgea deodată
Ploaie spumegată,
Ce face pâraie
Şi îmflă şiroaie.
Dar, oricât cădea,
Mândra n-o opria,
Ci ea tot venia
Şi s-apropia.
Manea mi-o videa,
Inima-i plângea,
Şi iar se-nchina,
Şi iar se ruga:
— Suflă, Doamne-un vânt,
Suflă-l pe pământ,
Brazii să-i despoaie,
Paltini să îndoaie,
Munţii să răstoarne,
Mândra să-mi întoarne,
Să mi-o-ntoarne-n cale,
S-o ducă de vale!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta
Şi sufla un vânt,
Un vânt pre pământ,
Paltini că-ndoia,
Brazi că despoia,
Munţii răsturna,
Iară pe Ana
Nici c-o înturna!
Ea mereu venia,
Pe drum şovăia
Şi s-apropia,
Şi amar de ea,
Iată c-agiungea!

IV

Meşterii cei mari,
Calfe şi zidari,
Mult înveselia
Dacă o videa,
Iar Manea turba,
Mândra-şi săruta,
În braţe-o lua,
Pe schele-o urca,
Pe zid o punea,
Şi, glumind, zicea:
— Stăi, mândruţa mea,
Nu te spăria,
Că vrem să glumim
Şi să te zidim!
Ana se-ncredea
Şi vesel râdea.
Iar Manea ofta
Şi se apuca
Zidul de zidit,
Visul de-mplinit.
Zidul se suia
Şi o cuprindea
Pân' la gleznişoare,
Pân' la pulpişoare.
Iar ea, vai de ea!
Nici că mai râdea,
Ci mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meştere Manoli!
Agiungă-ţi de şagă,
Că nu-i bună, dragă,
Manoli, Manoli,

Meştere Manoli!
Zidul rău mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge!
Iar Manea tăcea
Şi mereu zidea,
Zidul se suia
Şi o cuprindea
Pân' la gleznişoare,
Pân' la pulpişoare,
Pân' la costişoare,
Pâ' la ţâţişoare.
Dar ea, vai de ea,
Tot mereu plângea
Şi mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meştere Manoli!
Zidul rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi plânge,
Copilaşu-mi frânge.
Manoli turba
Şi mereu lucra,
Zidul se suia
Şi o cuprindea
Pân' la costişoare,
Pân' la ţâţişoare,
Pân' la buzişoare,
Pân' la ochişori
Încât, vai de ea
Nu se mai videa,
Ci se auzia
Din zid că zicea:
— Manoli, Manoli,
Meştere Manoli,
Zidul rău mă strânge,
Viaţa mi se stinge!

V

Pe Argeş în gios,
Pe un mal frumos,
Negru Vodă vine
Ca să se închine
La cea monastire,
Falnică zidire,
Monastire naltă
Cum n-a mai fost altă.
Domnul o privia
Şi se-nveselia
Şi astfel grăia:
— Voi meşteri zidari,
Zece meşteri mari!
Spuneţi-mi cu drept,
Cu mâna la pept,
De-aveţi meşterie,
Ca să-mi faceţi mie
Altă monastire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Şi mult mai frumoasă?
Iar cei meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Cum sta pe grindiş,
Sus p-acoperiş,
Vesel se mândria
Ş-apoi răspundea:
— Ca noi, meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Alţii nici că sunt
Pe acest pământ!
Află că noi ştim
Oricând să zidim
Altă monastire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Şi mult mai frumoasă!
Domnu-i asculta
Şi pe gânduri sta,
Apoi poroncia
Schelele să strice,
Scări să le rădice,

Iar pe cei zidari,
Zece meşteri mari,
Să mi-i părăsească,
Ca să putrezească,
Colo pe grindiş,
Sus pe coperiş.
Meşterii gândea
Şi ei îşi făcea
Aripi zburătoare
De şindrili uşoare.
Apoi le-ntindea
Şi-n văzduh săria
Dar pe loc cădea,
Şi unde pica
Trupu-şi despica.
Iar bietul Manoli,
Meşterul Manoli,
Când se încerca
De-a se arunca,
Iată c-auzia
Din zid că ieşia
Un glas năduşit,
Un glas mult iubit,
Care greu gemea
Şi mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meştere Manoli!
Zidul rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi frânge,
Copilaşu-mi plânge,
Viaţa mi se stinge!
Cum o auzia,
Manea se perdea,
Ochii-i se-nvelia,
Lumea se-ntorcea,
Norii se-nvârtea,
Şi de pe grindiş,
De pe coperiş,
Mort bietul cădea!
Iar unde cădea
Ce se mai făcea?
O fântână lină,
Cu apă puţină,
Cu apă sărată,
Cu lacrimi udată!

Note

După cronicele Ţării Româneşti, Radul Negru Voevod domnea dincolo de Carpaţi, pre Almaş şi pre Făgăraş. Rădicatu-s-au de acolo, cu toată casa lui şi mult norod şi, pogorându-se pe apa Dâmboviţei, început-au a face ţară nouă. Întâi au făcut oraşul Câmpulung, unde a rădicat şi o biserică naltă şi frumoasă. Apoi a descălecat pe Argeş, unde şi-a pus scaunul domniei, zidind curţi de peatră şi case domneşti şi o biserică mare şi mândru lucrată.

În *Revista română*, publicată la Bucureşti, se găseşte descrierea acestei biserici, împreună cu stampe litografiate, ce reprezintă frumuseţile arhitecturei sale.

1 Şi Manoli zece.

Acest meşter Manoli a rămas în tradiţie un personagiu legendar. Poporul atribuie lui Manoli zidirea tutulor monumentelor vechi din ţară.

2 Un biet ciobănaş
Din fluier doinaş.

Toţi păstorii români port în brâu un fluier mic, ce se numeşte fluier ciobănesc, şi sună din el deosebite arii, unele vesele, iar cele mai multe melanholice şi foarte espresive. Un călător străin, muzic de mare talent, zice „că adeseori, când cineva îmblă în munţii ţărilor române, el aude în depărtare un fluier păstoresc ce sună cu dulceaţă un cântec de dor. Atunci, el se opreşte fără voie, dominat de un farmec necunoscut, pentru ca să asculte mult timp aceste suspinuri ale muntelui".

În călătoriile mele prin munţi după căutarea baladelor poporale, am auzit multe fluiere răsunând prin poienile codrilor şi am rămas încântat de frumuseţea originală [a] acelor sunete pătrunzătoare; iar mai cu seamă la Bicaz, pe malul Bistriţei, am întâlnit un păstor, anume Brânduşă, carele se înalţa la gradul unui adevărat artist prin talentul cu care cânta doina din fluierul său.

3 Dar ori ce lucra,
Noaptea se surpa.

Superstiţiile poporului în privirea zidirilor sunt multe. Aşa, el crede că o zidire nu poate avea trăinicie dacă nu se îndeplinesc oarecare datine mistice, precum, de pildă, îngroparea umbrei unui om în temelie. Petrarii au obicei a fura umbra cuiva, adică a-i lua măsura umbrei cu o trestie şi a zidi apoi acea trestie în talpa zidirei. Omul cu umbra furată moare până în 40 de zile şi devine stafie nevăzută şi geniul întăritor a casii.

Fiind însă că acest obicei a produs adeseori nenorociri, spăriind mintea celor cu umbrile furate, şi aducându-i astfel la boale grele, zidarii au fost siliţi a-şi schimba datina. Când dar este a se rădica vreo casă nouă, până a nu se aşeza cea întâi peatră a temeliei, se face aghiazmă, cu care se stropesc şanţurile. Apoi se taie doi miei, de se face masă mare pentru zidari, carii, după ce ospătează şi închină în sănătatea stăpânului casei şi întru tăria zidurilor, îngroapă cruciş capetele mieilor în doă colţuri a casii, iar în celelalte doă unghiuri, ei zidesc doă oale roşii pline cu apă ne-ncepută.

Iar după ce lucrul se săvârşeşte, românii nu se mută în casă până ce mai întâi nu duc înlăuntru icoanele, zahar, pâne şi sare; şi, după mutare, ei dau masă mare de bună locuinţă.

4 Pe ea s-o jertfim
Şi-n zid s-o zidim!

Nenorocita este menită a-şi perde viaţa pentru mântuirea zidirei şi a se face stafia bisericei. Vezi nota precedentă.

Fiindcă am pomenit mai sus de stafii, ce sunt umbre casnice, care locuiesc mai cu seamă în beciuri întunecoase, aice credem că e locul să pomenim şi de alte crederi superstiţioase ale poporului român. Astfel sunt strigoii, muroii, Rusaliile etc.

[...]

Subiectul acestei balade este cântat şi de poeţii poporului a Sârbiei, însă cu oarecare deosăbiri. Balada sârbească se numeşte: Fondarea cetăţii Scadar (Scutari), ce este rădicată de trei fraţi Merljawtshewitsch, anume regele Wukaschin, Vaivodul Ugljescha şi tânărul Gojko. Meşterul cel mare se chiamă Rad în loc de Manoli. Femeia zidită este nevasta lui Gojko. Din cuprinsul acelei balade se vede însă că aceeaşi superstiţie există pe ambele maluri a[le] Dunărei.

Alecsandri, 1866, p. 186—192.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Galbeni, j. Bacău
Inf: Varvara Văcaru, 32 a.
Culeg: C. Gh. Prichici
3.II.1953

MEŞTERUL MANOLE
(text maghiar)

.....
.....
.....
— Stai, mândruţa mea,
Nu te speria,
Că vrem să te glumim
Şi să te zidim.
— Manole, Manole,
Meşteru Manole,
Zidu rău mă strânge,
Viaţa mi se stânge,
Copilaşul plânge
//: Ajungă-ţi de şagă,
Că nu-i bună dragă://

AICED mg.204g

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Hotarele, j. Ilfov
Inf.: Stan Stan Şerban
Culeg.: T. Alexandru
7.VII.1938

Text transcris după documentul sonor, de Ion Talos

(Ce) Pe Argeş în josî
Negru Vodă-m vine
Cu nouo zidari,
Nouo meşteri mari,
Şi Manole zece,
Care mi-i-intrece;
(Ce) Meşteri lăudaţî
/: Dă la domn lăsaţ:/$î_1$
(Ce) Ei că mi-ş găsea
Loc dă mânăstire,
Fie pomenire,
Să nu fie-n lume.
(Ce) Locul mi-l găsea,
Sforile-ntindea,
Dă zi' s-apuca;
Ce ziua lucra,
Noaptea să surpa.

Text notat, după dictat, de T. Alexandru

Pă Argeş în jos
Negru Vodă vine
Cu nouă zidari
Şi Manolea zăce,
Care şi-i întrece.
Logu că-l găsia,
O porcia râma,
Peste-un zid că da;
Locu că-l găsia,
Ei că mi-ş făcia
Log dă case bune,
Fac o mănăstire,
Fie pomenire;
Ce ziua lucra,
Noaptea se surpa.
A doua zi iară,
A treia zi iară.
Dară Manolia,
Meşter lăudat,
De la Domn lăsat,
Iel jos că să da
Dă unde lucra,
Domnu că venia:
— Siliţ dă zidiţ,
Zidu isprăviţ.
Domnu că pleca,
Manole rămânia;
Ciocane lua,
Căpătâi punia;
Puţin mi-aromia,
În somn că vinia,

Manole visa:
"Mâine-n zori de zi,
Cine s-o ivi:
Orice soţioară,
Orice surioară,
În zi' s-o zidiţ,
Zidu isprăviţ,
Arminteni nu ieşiţ".
Ziuă se făcia,
Dar ăi nouă meşteri mari,
Calfe dă zidari,
Acasă venia
Pă la soţioară,
Pă la surioară,
S-aducă bucate
La soţ şi la frate;
Da Manolia, ba,
Iel că nu spunia;
Ziuă să făcia,
Ia că mi-ş venia,
Soţioara lui Manolia.
Iel că mi-o vedia,
Lăcrămi că-i pica,
Iel că să ruga
Să curgă şiroaie,
Paltenii să-ndoaie
Mândra s-o opriască,
S-o opriască-n cale,
S-o ducă dă vale.
Aşa că făcia,
Bucate vărsa,
Îndărăt să-ntorcia,
Altili făcia.
Manole-o vedia,
Nici că nu lucra,
Numai tremura,
Ana că venia.
— Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Sculaz, nu şădeţ,
În braţe s-o luaţ.
În zid mi-o puneţ,
În zi' s-o zidiţ,
Zidu isprăviţ.
În zid c-o zidia,
Manole vedia,
Iel numai ofta,
Ana ce zicia?
— Manole, Manole,
Meşter lăudat,
De la Domn lăsat,
Ajungă-ţ de şagă,
Că nu-i bună, dragă;
Zidu rău mă strânge,
Copilaşu-m plânge.
Manolia o auzia,
Iel numai ofta
Şi măr' să-mplimba [Îl vedea nevasta],
[Îl vedea nevasta]
O ia, mi-o zidia,
De nu să vedia.
Dar nouă meşteri mari,
Calfe dă zidari,
Domnu că venia,
Scările le lua.
Iei ce mi-ş făcia?
Ăripi că-ş lua,
Ăripi dă şindrili;
Iei cân' zbura
[Inf. se corectează]
Toţ ei că zbura:
Unde că cădia,
Petri să făcea.
Şi s-o pomeni,
'n cer soare va fi.
"asta-i".

AICED fgr. 6730 b

Largu, j. Buzău
Inf.: Mitică Lăutarul, N. Ionescu
Culeg.: H. Brauner, 25.VIII.1935

Pe Argeş în susî,
Care mi s-a dus, mă,
Toţi mi s-a răpus,
Cu Vidra nainte,
Luându-şi aminte,
Ei că mi-ş pleca,
Nouo meşteri mari, mă,
/: Cu Manolea zece :/
/: Pă toţ mi-i-intrece :/
Iei că mi-ş găsea, măi,
Loc dă adăpostî,
Loc de mânăstire,
Iei că mi-ş găsea
'ntr-o poiană mare,
Mare şi frumoasă,
/: Mult periculoasă :/.
Iei mi-ş începia,
Metru-n mână-ş lua
Şi mi-ş măsura,
Cu metru măsura.
A doua zi-ncepia,
Zidu-ncepia
Manolea-m zicia, mă,
Din gură-m zicia:
— Fraţilor, să ne silim
Şi să isprăvim.
S-a pus într-o săptămână,
Care iei în gură n-a mâncat,
Da meşterii-m zicia:
— Am venit să mor de foame,
/: Meştere Manole :/
Vrei să mori de foame?
Manolea-m zicia, mă;
— Uite c-am uitat,
Iar care-o vini
Din nevasta ta
Sau o vini-a mia,
Uite că-m sosi a mia.
Nevasta lui Manolia.
Manolia că-m da
Di-o furtună mare,
Mâncarea-o vărsa,
La iel nu vinia, mă,
Napoi să-ntorcia.
Acasă vinia,
Zorile să revărsa, mă,
A lu Manolia venia, mă,
Cu mâncaria vinia, mă,
Dacă vedia şi vedia,
Pă dânsa că mi-o lua, mă,
Şâ-n zid că, frate-o băga, mă.
— Manole, Manole,
Ajungă-ţ de glumă,
Zidu că mă strânge,
Ţâţişoara-n curge.
Cuconaşu-n plânge.
Iel că mi-ş zidia, mă,
Pân-o isprăvia, mă.
Zidari ce-mi făcia, mă?
De pă ia că mi-ş căđia, mă
(De pă biserică căđia jos),
Pietre, maică, să făcia, mă,

Numai Manolia rămânea, mă;
Aripi, frate, că-ş făcía, mă,
Mare ciuşmia să făcia, mă,

Apă vie vindecată
Toată-ş lumea de păcate.

AICED fgr. 4527

Primele 16 versuri, transcrise de noi, după fgr. 4527, restul, reprodus după notarea de mână a lui H. Brauner. În varianta notată după dictat apar unele diferenţe faţă de înregistrarea sonoră: lipsesc v. 5, 6, 13; v. 4: *Iei că să plimba / Nouă zidari;* 9: *Care mi-i-intrece;* 10:... *căta...;* între v. 12—13: *Ba ici şi colea / Pânâ mi-a găsit.*

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ciuperceni, j. Teleoeman
Inf.: Marin Dorcea, 67 a.
Petre A. Dorcea, 60 a.
Culeg.: Ovidiu Bîrlea, I. Herţea
7.VII.1962
Transcris: Ion Taloş

MEŞTERU MANOLE

/: Foiţă dă susî :/
Mulţ voinici s-a dusî
/: Şi toţ i-a răpusî :/
Domnu Negru Vodă
Cu Doamna Despina
Cu-oi nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Cu Manole zece,
Alţii nu-i întrece.
/: Ei că mi-ş mergea: / mă
Ei că să-ntâlnea
C-un noiaş purcăraş
Dân fluier doinaş.
Domnu Neagoi Vodă:
— Măi noiaş purcăraş,
Dân fluier doinaş,
Tu aici porcii păscând,
Tu n-oi văzut
Sau oi fi auzât
Dă v-un zâd părăsât,
Dă nouă domni urzât
Şi neisprăvit?
Noiaş purcăraşi
Dân fluier doinaş, mă,
Dân gură că-ş zâcea:
— Donmu Negoi Vodă,
Doamna Despina,
Cu-ăşti nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Cu Manole zece
Alţii nu-i întrece,
Io aici porcii păscând,
Lângă coteneaţă,
O purcea isteaţă,
Ea că mi-a fătat,
Şi ea c-a râmat,
D-un zâd c-a dat,
D-un zâd părăsât,
Dă nouă domni urzât,
Şi neisprăvit,
Până n-o zidi
Or vo sirioară
Sau vo soţioară
Şi vun mândru Stan
Manole, Manole,
Zidăraş Manole
El că să scula,
Ş-ăi nouă zidari
Că-i aduna
Şi dân gură le spunea:
— Măi nouă zidari,
De la Poienari,
Băgaţi dă seamă,
Că io m-am culcat,
D-un vis c-am visat
Şi mie aiova că mi-a spus
Că până când n-om zidi
Ori vo sirioară,
Sau vo sârţioară,
Zâdu nu ne-o sta.

Băgaţ dă seamă,
D-un jurământ cu toţii c-om făcea,
Voi acasă că v-oţi ducea,
Niciunu la neveste nu le-om spunea.
/: Jurământ făcea: / mă,
Că toţi-acasă s-or ducea
Şi nici unu la neveste nu le-o spunea
Dar mâine-n prânzu-ăl mare,
Care vii înainte cu dămâncare,
Mâna pă ea c-oţi punea
Şi-n zid aicea d-oţi băga,
Ş-aşa zidu că ne-o sta,
Cu cap dă Domnu Negru Vodă d-om scăpa.
Ăi nouă zidarii
Dă la Poienarii,
Toţi-acasă se ducea,
La neveste le spunea:
— Băgaţi dă seamă
Că mâine la prânzu-ăl mare,
Nici una să nu veniţi
Cu dămâncare;
Chiar dă foame dac-om muri,
Nici una cu prânzu că n-oţ veni.
Manole, Manole,
Zidăraş Manole,
Şi el acasă că să ducea,
Dar el nevestei dară cât atâta că-i spunea:
— Viloaie, Viloaie,
Dalba-i vătăşoaie,
Mâine să te scoli dă dimineaţă,
Şi să cauţi juncu nostru care este dă trei ani pierdut,
La casap că l-oi ducea,
Şi casapii l-or tăia,
Bucate c-oi făcea;
Să cauţi groapa grâului, care este to dă trei ani pierdută,
Şi groapa grâului c-oi găsâ-o,
Grâuşor că mi-oi scotea,
La fântână l-oi ducea
Şi grâu' că l-oi spăla,
Şi la soare l-oi usca,
La moară că te-oi ducea,
/: Făiuoară c-oi făcea :/
Turtă caldă c-oi făcea,
Când o fi la prânz la prânzare
Se duce Viloaia cu demâncare.
Viloaia-i Viloaie,
Dalba-i vătăşoaie,
Ea dimineaţa să scula,
Dacă şi cum la poartă că işa,
Dor dă trei ori că striga:
— Ptru-ptru, mamă, ptru-ptru-n drum,
Juncu nostru dă trei ani pierdut,
Pă poartă că-l băga
Şi pă junc că mi-l prindea,
La casap că mi-l ducea
Şi casapii mi-l tăia
Şi bucate că-l făcea
Şi la foc că le fierbea.
/: Ea ce mi-ş făcea: /, mă
Sapa-n mână c-o lua,
Pân curte că să plimba,
Dor dă trei ori cu sapa că ciocnea,
Crucea gropii c-o găsa,
Şi-n groapă că mi-ş scârna,
Grâuşor că mi-l scotea,
La fântână că-l ducea,
Şi frumos că mi-l spăla
Şi la soare că-l usca,
La moară că mi-l ducea,
Făiuoară că scotea,
/: Turtişoară că cocea: /, mă

Bucatile le fierbea, mă,
Şi cân fusă la prânz la prânzare,
Gata fusă Viloala cu dămâncare.
Bietu Manole,
Zideraş Manole,
După zid că să uita;
Când pă Viloaia că o vedea,
Începea la Dumnezău de să ruga:
— Doamne, ca un sfânt,
Puternic eşti pă pământ,
Dă, Doamne, o ploaie mare ş-un vânt,
Un rug dă două capete prins,
Naintea Viloaii,
Viloaia dă rug s-o-mpiedica
Şi ea c-o cădea,
Bucate c-o vărsa,
Dar d-o zăbovi,
Alta d-o veni.
Domnu, ca un sfânt,
Puternic e pă pământ, mă,
Dete o ploaie ş-un vântî,
Un rug dă două capete prins
Năintea Viloaii.
Viloaia că-m venea,
Dă rug să-mpiedica
Şi ea că-m cădea,
Bucate vărsa,
Ndărăpt să-ntorcea,
Altile făcea,
Tot ea că venea.
Tot ea că venea,
Manole-o vedea, mă,
Încă o dată la Dumnezău că să ruga:
— Doamne, ca un sfânt,
Puternic eşti pă pământ,
Dă-m, Doamne, naintea Viloaii
Un urs mare,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă;
Viloaia l-o vedea,
Ea s-o speria,
Dărăt s-o întorcea,
Dar d-o zăbovi,
Alta mi-o veni.
Domnu, ca un sfântî,
Puternic e pă pământ, mă,
Trimite naintea Viloaii
Un urs mare,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă,
Viloaia că-l vedea,
Ea să speria
Şi ea că-m cădea,
Bucate-m vărsa,
Dărăt să-ntorcea,
Altile făcea,
Tot ea că venea.
Tot ea că venea,
/: Manole-o vedea: /, mă,
La Dumnezău nu să mai ruga,
Poate toţ că să uita,
Dar la cei nouă zidari,
Toţi bine le părea,
Toţ la Manole că să uita,
Biata Viloaia că mi-ş venea
Şi din gură că-ş zicea:
— Măi bun lucru, măi Manole,
La lucru lui Dumnezău.
Bietu Manole,
Inima-n el că plângea,
Nu-i mai mulţumea.
Viloaia ma avea pă
Ivănel din legănel,
Care ea, când acasă că mi-l lăsa,
O boabă de strugure că mi-o rupea,
În guriţă că i-o dădea,
Loc dă ţâţă că erea

Ăi nouă zîdarii,
Calfe dă zidari, mă,
Toţ la Manole că să uita,
Bietu Manole că le zâcea:
— Măi nouă zidari,
Dă la Poienari,
Ce-m staţ şi vă uitaţ,
Nu ştiţ cum ne-a fost vorba
Şi toată rămăşala?
Mâna pă Viloaia d-oţ punea
Şi aicea-n zid că i-oţ băga.
Ăi nouă zidarii,
Dă la Poienari,
Mâna pă Viloaia că-m punea,
[Vers şoptit, neînţeles la transcriere]
Şi ea tot râdea
Şi mi-ş glumea
Credea că n-o fi aşa.
Ăi nouă zidarii,
Ei că mi-ş zidea, mă,
Mi-o zidiră până la genunche,
Mi-o zidiră pân la brâu,
Ei să tot gândea
Că n-o fo aşa
Tot râdea şi zicea:
— Manole, Manole,
/: Ajungă-ţ de glumă :/
Şi de voie bună,
Că zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara curge,
Ivănel că plânge.
Bietu Manole-i răspunde:
— Lasă, Viloaie, Viloaie,
Ivănel al tău,
Ştie Dumnezău,
Ivănel al tăuî
Ştie-l Dumnezău, mă,
Măi, zâce:
— Păi pă el cine că l-o legăna?
— Viloaio, vântuşoru, când o bătea.
— Da ţâţa-n gură cine i-o da?
— Maica Precesta.
To zidarii la Manole să uita,
Manole chip că le făcea.
Şi din gură la zâcea:
— Siliţ dă zidiţ
Ea [vers neînţeles la transcriere]
Ăi nouă zidarii,
Dă la Poienari, mă,
Mereu că zidea,
Viloaia striga:
— Manole, Manole,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara-m curge,
/: Ivănel îm plânge :/
/: Mereu că zicea :/ mă2,
Şi mi-o cutrupea,
/: Viloaia mugea :/
— Măi nouă zidari
Dă la Poienari,
Cu Manole zece,
C-alţî nu-i întrece.
Zâd că mi-l zâdea,
Mânăstirea c-o isprăvea.
Când la turla bisericii că să urca?
Şi-ncepea dă mi-ş [neînţeles la transcriere]
Gata şi Domnu Neagoe că s-arăta
Cu domniţa că-m sosa
Şi din gură că striga:
— Manole,
Mai bun lucru la lucru lui Dumnezău,
Manole,
Manole, mânăstire ca asta
Să să mai găsască undeva?
Bietu Manole,
Zidăraş Manole,
Dân gură că striga:
— Doamne, Domnul Negru Vodă,

Ce vorbeşti dumneata,
Că asta este de-nvăţătură,
Am să fac altele şi mai bune.
Domnul Neagoi Vodă,
El că mi-auza, mă,
Foarte rău că să-ntrista.
— Cum, mă Manole,
Dacă vorbeşti tu aşa,
Când eu şi cerceii dân urechile domniţei că i-am schimbat pentru mănăstirea [neînţeles la transcriere]
Ordin la birjari că le da,
Şi dân gură la zâcea:
— Măi birjarilor,
Mâna pă şchele că-ţi punea
Şi jos că li-ţi lua,
Să dea şi ei jos d-acolo de pe mânăstire,
Cum or şti şi cum or putea.
Ăi nouă zidarii
Dă la Poienarii
Toţ la Manole că să uita
Şi din gură că-i zicea:
— Vezi, măi Manole,
Dăce vorbişi tu aşa?
— Păi de, măi nouă zidari,
Dă la Poienari,
Aţi văzut bine că un jurământ
Cu toţii c-am făcut
Voi acasă că v-aţi dus,
Toţi la neveste că le-aţi spus.
Acuma să vă faceţi şi voi
Arepioare dă şindrilă uşoară,
Ca să, poa să zboare.
/: Manole zicea :/, mă2,
— Măi nouă zidari,
Toţ meşteri d-ăi mari,
Să faceţ şi voi acuma arepioare
Dă şindrilă uşoare,
Ca să poa să zboare.
Făcea şi ii arepioare
Dă şindrilă uşoare.
Ca să poată să zboare.
Dacă şi care cum zbura,
Unde că-m cădea,
Mort că-m rămânea.
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
Şi el ăripi dă şiţă că făcea,
Şi el că-m zbura;
Dacă şi el unde că-m cădea,
D-o fântână să făcea,
Cu apă sărată,
Dă lăcrămi udată,
Cu apă sălcie,
Cum îm place mie.

AICED mg. 2220 b

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ciuperceni, j. Teleorman
Inf.: Marin Dorcea, 67 a.
Perte A. Dorcea, 60 a.
Vasile Tetiu
Culeg. Ovidiu Bîrlea
18.VII.1962
Tramscris: Ion Taloş

MEŞTERU MANOLE (II)

/: Foiţă dă susî :/
Mulţ voinici s-a dus
/: Şi toţ s-a răpusî:/
/: Domnu Negru Vodă :/
Cu Doamna Despina,
Cu-oi nouă zidari,
/: Dă la Poienari :/i_2,
Ei că mi-ş mergea,
Ei că căuta, mă,
Loc dă mânăstire,
Fie-i pomenire,
/: Lumea să să-nchine :/
Ei că mi-ş mergea,
Pă l-Argeş în susî,
Ei că să-ntâlnea, mă,
C-un noiaş purcăraş;
În cale că să-ntâlnea
Şi pă noiaş purcăraş
Dân gură-l întreba:
— Măi noiaş purcăraş
Dân fluier doinaş,
Tu p-aici porcii păscând,
Tu n-oi fi văzut
Un zid părăsât
Şi neisprăvit,
Dă nouă domni urzâtî?
Noiaş purcăraş,
Din fluier doinaşi
Domnu Negru Vodă
Şi Doamna Despina,
Cei nouă zidari,
Cu Manole zece,
C-alţii nu-i întrece,
Io aici porcii păscând,
Lângă coceneaţă,
O purcea isteaţă
Ea că mi-a fătat
Şi ea c-a râmat,
Şi d-un zi[d] c-a datî.
/: Manole-auzea :/$mă_2$,
Cu-oi nouă zidari,
/: Dă la Poienarii :/
Pă noiaş purcăraş că mi-l loua
Şi ei că mi-ş mergea,
Zidu dă i-l arăta.
Manole c-oi nouă zidari
Sforile le-ntindea,
Bine că le venea,
Bine le părea.
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
Lu Domnu Negru Vodă
Dân gură că-i zâcea:
— Domnu Negru Vodă
Şi Doamna Despina,
Mie-acuma să-mi aduceţi
Var şi că rămidă,
Piatră d-a măruntă,
Marmură şi sticlă,
Marmură d-a bună,

Lume nu să spune.
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
Lucru l-începea.
Ziua că-m zidea,
Noaptea să surpa
/: Şi să sodomea :/
Ziua ce zidea,
Noaptea să surpa, mă,
Dimineaţa toţ lucrătorii
La zid că mi-ş venea,
Zidu sodomit că mi-l găsa,
Mâna pă mistrii că punea,
Cărămida c-o curăţa,
Zidu dân nou l-începea.
/: Ziua ce zidea :/ mă2
Noaptea să surpa
/: Şi să sodomea :/
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
Ordin la zidari că le da,
Iar cărămida dă moloz
Că mi-o curăţa,
Iar dân nou zâdu
Că l-începea,
Până dă trei uori
Aşa că făcea;
A patra uoară iar,
Cepea zidu dă-m creştea,
Zâua ce-m zidea,
Noaptea să surpa
Şi să sodomea, mă,
Dacă şi bietu Manole
Aşa dă trist ce ierea,
Ziua pă la douăsprezece,
După ce masa că loua,
El pă zid puţin că să culca
Şi d-un vis că visa,
Aieva-i venea
Şi-n vis că-i spunea:
— Manole, Manole,
Zideraş Manole
Voi până când n-o zidi
Aici-n zid,
Or vo soţioară,
Or vo sirioară
Sau vo soţioară
Dă la inimioară,
Zidu nu v-o sta.
S-o aduceţi dă vie,
S-o băgaţi-n temelie.
/: Zidu nu v-o sta :/ mă2
Manole, Manole,
Zideraş Manole
Da pă ce visu că-l visa,
Pă toţ zidarii că mi-i strângea
Şi din gură le spunea:
— Măi nouă zidari,
Dă la Poienari,
Băgaţi dă seamă,
Că io m-am culcat
Şi d-un vis c-am visat,
Aiova-n vis că mi-a spus
Că până când n-om zidi
Aici în temelie
O soţioară dă vie,
Zidu nu ne-o sta;
Şi băgaţi dă seamă,
D-un jurământ cu toţii c-om făcea,
De seară toţi-acasă
Că ne-om ducea,
Nici unu la neveste nu le-om spunea.
Şi mâine la prânzu-ăl mare,
Care vini mai nainte-aicea
Cu dămâncare,
Mâna pă ea d-om punea
Şi-n zid că mi om băga,
Ş-aşa zidu că ne-o sta,

Cu cap dă Domnu Negru Vodă
d-om scăpa.
Ăi nouă zidarii,
Dă la Poienarii,
Ei jurământu nu-l ţânea,
Toţ acasă, cum acasă că să ducea,
Toţ la neveste le spunea:
— Băgaţi dă seamă,
Mâine la prânzu-ăl mare,
Să nu veniţi nici una
Cu dămâncare,
Chiar dă foame dac-am muri,
Nici una că n-oţ veni.
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
El atâta vinovat că erea,
Că el nevestii ce-i spunea?
— Viloaio, Viloaio,
Dalba-i Vătăşoaio,
Mâine dă dimineaţă să te scoli,
Şi să cauţi juncu nostru care este
dă trei ani pierdut,
Juncu că l-oi găsî,
La casap că te-oi ducea,
Şi casapii l-or tăia,
Şi bucate c-oi făcea;
Groapa grâuli să mi-o cauţi-in
curte,
Grâuşor să scoţi,
Cu el la fântână să te duci să-l
speli,
La soare să-l usuci,
La moară să te duci,
Făiuoară c-oi făcea
Turtişoară c-oi cocea,
Şi când o fi la prânz la prânzare,
Să vii şi tu, Viloaio, cu
dămâncare.
/: Ea ce mi-ş făcea? :/, mă$_2$,
Măi, Viloaia
Dă dimineaţă că să scula
Şi dor afar din curte işa
Şi dor de trei uori că striga:
— Tru-tru, mamă, tru-tru,
Juncu nostru dă trei ani pierdut,
Gata, juncu, capu pă poartă-l
băga,
Viloaia că mi-l loua,
La casap că mi-l ducea,
Şi casapii mi-l tăia,
Bucate că mi-ş făcea
Şi la fo' că le fierbea.
/: Sapa-n mână c-o lua :/ mă$_2$,
Curte să ducea,
Dor dă trei ori cu sapa că ciocnea,
Gata, crucea gropii c-o găsa
Şi-n groapă că-m căuta,
Grâuşor că mi-ş scotea,
La fântână mi-l spăla,
Şi la moară mi-l ducea,
Şi la soare mi-l usca,
Făiuoară că făcea,
La moară că să ducea,
Făiuoară că făcea
Şi acasă că vinea,
Turtişoară că cocea
Cân fusă dă prânz dă prânzare,
Gata fusă şi Viloaia cu
dămâncare,
Vilaie, Vilaie,
Dalba-i vătăşaie,
La ce e drept,
Ea când d-acasă că-m pleca,
Ma avea pe Ivănel
Dân legănel,
Unde la el că să ducea,
O boabă de strugure că loua,
Şi-n guriţă i-o aşeza,
Loc dă ţâţă că ierea.
/: Vilaia pleca: /, mă$_2$,

Vilaia pleca
Bietu Manole
Dă unde zidea,
În toate părţi că să uita,
Să vază nu vine alta cumva?
Dacă şi când pă Viloaia c-o vedea,
Tare rău că să-ntrista,
Cepea la Dumnezău d-a să ruga:
— Doamne, ca un sfânt,
Puternic eşti pă pământ,
Dă, Doamne o ploaie mare pă pământ,
O ceaţă mare ş-o ploaie mare pă pământ,
Un rug dă două capete prins,
Naintea Viloaii;
Ea s-o-mpiedica,
Bucate c-o vărsa,
Dărăt s-o-ntorcea,
Dar d-o zăbovi,
Alta d-o veni.
Dar d-o zăbovi,
Alta d-o veni, mă,
Domnu l-asculta,
D-o ploaie că da,
D-o ploaie mare că da,
Da d-o ploaie dă cura şiroaie,
Un rug naintea ei
Dă două capete prins.
Viloaia să-mpiedica,
Bucatile le vărsa,
Îndărăpt să întorcea,
Altile făcea,
Tot ea că venea.
/: Tot ea că venea :/, mă2,
Bietu Manole,
Zideraş Manole,
N toate părţi că să uita,
Tot pă Viloaia c-o vedea,
Inima-n el că plângea,
Iar la Dumnezău să ruga:
— Doamne, ca un sfânt,
Puternic eşti pă pământ,
Dă, Doamne, naintea Viloaii
Un urs mare,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă;
Ea că l-o vedea
Şi s-o speria,
Ndărăt s-o întorcea;
Ea că l-o vedea,
Şi s-o speria, mă,
Bucate-o vărsa,
Dărăt s-o-ntorcea,
Dar d-o zăbovi,
/: Alta d-o veni :/
Domnu, ca un sfânt*î*,
Puternic e pă pământ, mă,
Dete naintea Viloaii
Un urs mare,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă,
Viloaia că-l vedea,
Ea să speria,
Şi ea că-m cădea,
Bucate vărsa,
Îndărăt să întorcea,
Altile făcea,
Tot ea că venea
/: Tot ea că venea :/ mă,
/: Manole-o vedea :/,
Iar la Dumnezău să ruga:
— Doamne, ca un sfânt,
Puternic eşti pă pământ,
Dă, Doamne, naintea Viloii
Un lup mare,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă;
Ea l-o vedea

Şi s-o speria
Şi ea c-o cădea,
Bucate-o vărsa,
Ndărăt s-o-ntorcea,
Dar d-o zăbovi,
Alta d-o veni.
Domnu, ca un sfântî,
Puternic e pă pământî
Dete naintea Viloaii
Un lup mare,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă;
Viloaia că-l vedea
Şi să speria,
Şi ea că-m cădea,
Bucate vărsa,
Îndărăt să-ntorcea,
Altile făcea,
Tot ea că venea.
Tot ea că venea /:
/: Tot ea că venea :/mă$_2$
Bietu Manole că mi-o vedea,
La Dumnezău nu să mai ruga.
Ăi nouă zidari
Când mi-o vedea,
La toţ bine le părea,
Cum ea că mi-ajungea,
Ea cu bun lucru că le da:
— Mai bun lucru, măi Manole,
La lucru lu Dumnezău.
Ăilanţi toţi bine le părea
Şi toţi îi mulţumea,
Numai bietu Manole
Nu-i mai mulţumea.
Ăi nouă zidarii
Dă la Poienarii,
Toţ la Manole că să uita,
Şi la toţ bine le părea;
Bietu Manole la ei că să uita
Şi dân gură le zâcea:
Ce staţ şi vă uitaţ?
Nu ştiţ cum ne-a fost vorba
Şi toată rămăşala?
Mâna pă Viloaia d-oţ punea
Şi-aicea-n zâd d-oţ aşeza,
Nu ştiţ?
Să băgăm în temelie
Soţioară dă vie.
Ăi nouă zidarii
Dă la Poienari, măi,
Mâna pă Viloaia că punea,
Unde în zid că mi-o aşeza
Şi-ncepea de mi-ş zidea;
O zidiră până la genuche;
Ea to râdea
Şi glumea,
Credea că n-o fi aşa,
/: Ei că mi-ş zidea :/mă$_2$,
Da dân când încă tot la Manole să uita,
Să vadă ce-o mai zâce Manole acuma;
Da Manole la ei că să uita
Şi dor chip că le făcea,
Începea dân nou dă zâdea.
Mi-o zidiră până la brâu,
Până la piept că ajungea,
Începea Viloaia de striga:
— Manole, Manole,
Ajungă-ţ dă glumă
Şi dă voie bună,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara-m curge,
Ivănel îm plânge.
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
Bine, măi Manole,
Zideraş Manole,
Pă Ivănel al meu,
Pă el cine că l-o legăna?

(Ice) Ţâţa-n gură cine i-o da?
Pă el cine l-o scălda?
Pă el cine l-o ungea,
Manole, Manole?
Manole dân gură că striga:
— Lasă, Viloaio,
Pă el cine l-o legăna?
Vântişoru, când o bătea;
Ţâţa-n gură cine i-o da?
Maica Precesta.
Pă el cine că l-o unge?
Ninsoarea, când o ninge.
Cine l-o scălda, mă?
/: Ploaia d-o ploua :/
/: Manole striga :/ mă,
— Măi nouă zidari,
Toţ ficiori dă boieri mari,
Dă la Poienari,
Zidiţ şi zidiţ,
Mânăstirea s-o isprăviţ;
Nu ştiţ cum ne-a fost vorba
Şi toată rămăşa?
Ăi nouă zidari
La el că să uita,
Mâna pă mistrii că punea
Şi nainte că zidea,
Viloaia plângea,
Şi mi-o sogromea,
Muget s-auza,
Viloaia plângea,
To să mai ruga:
Manole, Manole,
/: Soţâuoara mea :/ mă.
Muget s-auza,
Dă unde-m gemea?
Ăi nouă zidari
/: Mereu că-m zidea :/
Şi mi-o cutrupea.
Cu cap dă Domnu Negru Vodă
c-o scăpa.
/: Ei că mi-ş zidea :/ mă$_2$,
Zidu că le sta;
La îi nouă zidari
La toţ bine le părea,
Nainte că-m zidea,
Mânăstirea c-o zidea
Până la turlă d-ajungea,
Cân la acoperiş la turlă c-ajungea,
Gata şi Domnu Negru Vodă
Cu trăsura că-m sosa.
Domnu Negru Vodă
Din gură-m striga, mă:
— Manole, Manole,
Zideraş Manole,
Măi Manole,
Aşa dă frumoasă mânăstire
Ce-aţi zidit,
Mânăstire ca a mea
Să să mai găsască, mă, undeva?
Dar bietu Manole
Că-i zâcea:
— Doamne, Domnu Negru Vodă,
Ce stai dă vorbeşti?
Pă [i] asta este dă-nvăţătură,
O să fac alta şi mai bună,
Domle Negru Vodă.
/: Domnu Negru Vodă :/
Când aşa că mi-auza,
Tare rău să supăra,
Că el până mânăstirea
D-o isprăvea,
Şi cerceii dân urechile Domniţei
Că-i schimba,
Până mânăstirea d-o isprăvea,
Ş-aşa dă rău că-i părea,
Când aşa pă Manole l-auza,
Da dă năcaz şi dă inimă rea,
Ordin la birjar că-i da:
— Măi birjare, dumneata,
Toate şcheile de jos că le-i da,

Să să dea şi ei jos acuma,
Dă pă mânăstire,
Cum or şti şi cum or putea.
Domnu Negru Vodă
Şchela jos le-o da, mă,
Toate şchilele jos că le da
Şi pă ei pă mânăstire sus
Că mi-i lăsa.
Da îi nouă zidari
Dă la Poienari
Dân gură că striga:
— Vez, măi Manole,
Dă ce vorbişi tu aşa?
Ei, cum o să ne mai dăm noi acuma jos d-aicea?
— Păi bine, mă nouă zidari
Dă la Poienari,
Băgaţ dă seamă
Că noi un jurământ am făcut,
Voi toţi-acasă că v-aţ dus,
Toţ la neveste că le-aţi spus;
Acuma să vă daţ şi voi jos
D-aicea, dă pă mânăstire,
Cum oţ şti şi cum oţ putea.
Să faceţ şi voi arăpioare dă şindrilă uşoară,
Ca să poa' să zboare.
Ăi nouă zidarii
Dă la Poienari, mă,
Arăpioare şi ei că făcea,
De pă turla bisericii
Dă unde erea,
Făcea şi ei arăpioare
Dă şindrilă uşoară,
Ca să poa' să zboare.
Dacă şi care cum zbura,
Unde că-m cădea,
Stan dă piatră să făcea.
Manole, Manole,
Zideraş Manole,
El ce mi-ş făcea?
Aripi că făcea
/: Şi el că zbura :/
Unde că zbura,
Ş-unde că-m cădea, mă,
Ş-unde că cădea,
D-un puţ să făcea,
Mă, d-un puţ că să făcea,
Cu apă sărată,
Dă lăcrămi udată;
Cu apă sălcie,
Cum îm place mie.

AICED 2197 a

BCU IAŞI/CENTRUL UNIVERSITAR

Tudor Vladimirescu, j. Teleorman
Inf.: Iordan Pantea
Culeg.: P. Carp, E. Comişel
4.IV. 1940

MANOLE*

/:Verdeo măr muscat:/$\hat{\imath}_1$
/:Pe Argeş în jos:/$\hat{\imath}_1$
Negru Vodă trece
Cu tovarăşi zece,
Noo meşteri mari,
Of!$_2$ Calfă /:de zidari:/,
/:Cu Manole ziece:/
Of!$_2$ Care /:şi-i-intrece:/
Meşterii-ş mergea, măi
Of!$_2$ Pe$_{1-2}$/:vale mergea:/x$_3$, mă$_1$
Să-ş aleagă-n vale
Loc dă casă bună
Şî dă mânăstire;
Iei mergân pă drum
Şî iei întâlnind
D-un mic ciobănaş
Dân fluier doinaş,
Manolea-i zicea:
— Măi, mic ciobănaş,
Dân fluier doinaş,
Verde bob năut,
Tu nu mi-ai văzut,
Pe unde-ai trecut,
Un zid părăsit
Şi neisprăvit?
Ciobanu-i zicea:
— Ba, Doamne-am văzut,
Pă unde-am trecut,
Un zid părăsât
Şi neisprăvit:
Câinii, cum îl văd,
La iel să repăd,
Şî-alatră-a pustiu
Şî urlă-a morţâu.
Verde micşonea,
Dar Manole ce-m făcea?
Acolo-m mergea,
Sforile-ntindea,
Dă zâd s-apuca;
Zâdea, cât zâdea,
Zor că le da:
— Voi băieţilor,
Lucraţ şî zidiţi,
Cu cap să trăiţi.
Iei că mi-ş lucrau
Şi tot ce lucra,
Zâua că-m zâdea,
Noaptea să surpa.
A doua zî iar,
A treia zî iar,
Zâua ce-m zâdea,
Noaptea să surpa.
Iar Manolea ce-m făcea?
Sara să culca,
Iel că mi-ş visa,
Da ce că-m visa?
La zidari că să ducea
Şî iel le spunea:

* Primele 10 versuri, transcrise de noi, după disc; restul, copiat după notarea Emiliei Comişel.

— Măi, zădarilor,
Nouă meşteri mari,
Cu Manolea zece,
Care şă vă-ntrece,
Ieu, când m-am culcat,
Ieu, vez, c-am visat,
Vez, ce mi-am visat?
Noi dac-om zădi,
Până n-om zădi
Chipuri dă femeie,
Zădu nu să-ncheie.
Dar să ne-apucăm,
Cu toţ să jurăm:
Mâine-n zori dă zi,
Uorce soţioară,
Uorce surioară,
Mâine-n zori dă zi,
Ia, cân' s-o ivi,
Voi să siliţi,
În braţe s-o luaţi
Şî-n zăd s-o băgaţi,
Noi ca s-o zădim,
Cu cap să trăim.
Cu to' să jura,
Act că mi-ş făcea,
Act dă legătură
Ca să fie toz d-o mână.
Ce jurămân' mi-ş făcea?
Acas s-or ducea,
La neveste n-or spunea
Că iei mi-a jurat
Că pân' n-or zidi
Trup dă femeie,
Zidu nu să-nchieie.
Verde lemn dă sus*,
Acas', cum s-a dus,
Toţ că mi-a spus
La nevestile lor,
Să nu vie mâine-n zori dă zâuă,
Nici la prânz, nici la nămiaz,
Nici la chindie.
Verde-o micşonea,
În dreptate nu ţânea,
Jurământu că-l călca.
Numai Manolea,
Meşteru Manole,
În dreptate că-m ţânea,
Nevestii că nu-i spunea.
Dimineaţa să sculau,
Pă uoi negri să spălau
Şî la lucru că plecau.
Foaie verde-o micşonea,
Şî lucra, cât mi-ş lucra;
Cân' soarele să ivea,
Nevasta lu Manolea
Cu bucate că-m venea.
Dar Manolea ce-m făcea?
Dă dăparte c-o vedea,
La o parte că să da
Ş-în jenunchi înjenunchia,
La Dumnezău să ruga:
— Doamnele, sfintele,
Tu dăce nu-m faci
D-un rug pă pământ?
Mândra c-o veni
Şî pă iel s-o-mpiedica,
Bucatile le-o vărsa
Şi acas' că s-o-ntorcea.
Iar Dumnezău, ca un sfânt,
Făcu rugu pă pământ,
Numai rugi, vez, pă pământ.
Nevasta lui, cân' venea,
Pân rugi, frate, că-m trecea,
Nu ştiu cum să-mpedica,

* ieste în grădină un lemn dă-i zice lemnu lui Dumnezău: miroase frumos; iel întâi şi cu busuiocu miroase mai frumos, ala ieste lemnu dă sus.

Bucatile le vărsa,
Vásile că le spărgea,
Iute-acasă să-ntorcea,
Alte bucate gătea.
Dar ce bucate-m gătea?
Cocoşel
Pă tăierel,
Răţişoară
'n străchioară,
Că ie bună de mâncare
Şî uşoară la purtare,
Rachiaş în clondiraş
Şî-m basma, vez, struguraş.
Şî mergea, cât mi-ş mergea,
Manolea iar c-o vedea,
Dân uoi negri lăcrăma,
Dă la inimă ofta,
La o parte că să da,
Să nu bage sama;
Ş-începea dă să-nchina,
La Dumnezău să ruga:
— Doamnele, sfintele,
Tu dăce nu-m faci
D-un urs mare-n drum,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă?
Mândra l-o vedea
Şî s-o speria,
Jos că mi-o cădea,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea.
Dumnezău că l-asculta,
Şî făcu, vez, tot ce-a zâs:
D-un urs mare-n drum,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă.
Mândra ce-m făcea?
Pă drum că-m venea,
Ursu c-o vedea,
Începea dă răcnea;
Mândra că-l vedea,
Ia să speria,
Jos că mi-ş cădea,
Bucate vărsa,
Vásile spărgea,
Iute-ndărăt să-ntorcea,
Alte bucate-m gătea.
Ce bucate că-m gătea?
Cocoşel
Pă tăierel,
Răţişoară
'n străchioară,
Rachiaş
În clondiraş
Şî-n basma, vez, struguraş.
La Manole cân' pleca,
Manolea că mi-o vedea,
Şî dân uochi că lăcrăma,
Dă la inimă ofta,
La o parte că să da,
Să nu bage sama,
Ş-începea dă să-nchina,
La Dumnezău să ruga:
— Doamnele, sfintele,
Tu dăce nu-m faci
D-un lup mare-n drum,
S-alatre pustiu,
Să urle morţâu?
Dumnezeu, ca un sfânt,
Făcu tot ce-a zâs:
D-un lup mare-n drum,
Cu gura căscată,
Cu limba p-o falcă.
Mândra ce-m făcea?
Pân-acolo că-m mergea.
Lupu c-o vedea.
Iel să repeza,
Dân dinţ că rânja
Şî vez că-m urla,
Mândra jos că mi-ş cădea,

Bucate-m vărsa,
Vásile-m spărgea,
Acas' să-ntorcea,
Iar că mi-ş gătea.
Da ce mi-ş gătea?
Cocoşel
În tăierel
Şî cu carne dă viţel
Şî cu-n stufant, vez, dă miel
Şî cu vin dă Orodel
Şî cu sorici dă purcel;
Răţişoară
Străchioară
Ie mai bună dă mâncare
Şî uşoară la plimbare;
Rachiaş în clondiraş,
Basmaua cu struguraş.
Şî mergea, cât mi-ş mergea,
Şî Manolea c-o vedea,
Dân uochi negri lăcrăma,
Dă la inimă ofta,
La o parte că să da,
Să nu bage sama,
Să nu-l vază nimenea.
La Dumnezău să ruga:
— Doamnele, sfintele,
Tu dăce nu-m dai
D-un vânt pă pământ,
Brazii să-i îndoi,
Pă iei să-i dăspoi,
Să dai mândra-napoi?
Domnu, ca un sfânt,
Făcu to' ce-a zâs:
D-un vân' pă pământ:
Case dărâma,
Fieru că-l lua,
Brazi-i dăspuia;
Într-un zadar că ierea.
Mândra ce-m făcea?
Nainte-m mergea,
La Manea ajungea,
Dân gură-i zâcea:
— Manoleo, Manoleo,
Zidăraş Manoleo,
Şâ nouă zâdari,
Nouă meşteri mari,
Şâ Manolea zece,
Care vă ş-întrece,
Veniz dă, prânzâţ,
Că io v-am adus
Cocoşel
Pe tăierel
Şî cu carne dă viţel,
Şî cu stufant, vez, dă miel,
Şî cu şorici dă purcel
Şî cu vin dă Orodel;
Rachiaş în clondiraş,
Basmaoa cu struguraş.
Manea nici nu să uita,
Dăn uoi negri lăcrăma,
Dă la inimă ofta,
Şî dăn gură că-n zâcea:
— Nouă meşteri mari,
Ce staţ, vă gândiţi?
Ia voi vă sâliţi,
Pă mândra s-o luaţi,
Şî-n zâd s-o băgaţi,
Şî voi s-o zâdiţi,
Iute s-o zâdiţi,
Cu cap să trăiţi.
Zâdari ce-m făcea?
Iei să repeza,
Pă mândra-n lua,
În braţe c-o lua,
Toţ şî Manolea,
Şî-n zâd c-o punea;
Şî iei că-n zâdea,
Pân la genunchi o zâdea,
Mândra că-n râdea;
Credea că glumea.

Iei mereu zâdea,
Zâdu c-o apuca;
Până-n brâu zâdea
Şî mai sus, vez, iară,
Pân la ţâţişoare.
Mândra ce-n zâcea?
— Manole, Manole,
Ajunge dă glumă,
Gluma nu ie bună,
Zâdu rău mă strânge,
Ţâţişoara-m curge.
Copilaşu-m plânge,
Iei că mi-ş zâdea,
Mereu că-n zâdea,
Pân-o-acoperea;
Şî nu să mai vedea;
Dân zâd s-auza
D-un glas năbuşit
Şî, vez, mult iubit:
— Manole, Manole,
Zâdu rău mă strânge,
Ţâţişoara-n curge,
Ivănel îm plânge
— Taci mândruţa mea,
Că noi n-am glumit
Şâ-n zâd te-am zâdit.
Ia să-năbuşa
Ş-în zâd că murea.
Iei că mi-ş lucra,
Mereu că-n lucra,
Lucru-l termena,
Sus pă coperiş iera;
Iei că-m mai lucra;
Verde trei masline,
Pă drum că mi-ş vine,
Negru Vodă vine
La cea mănăstire,
Ca să se închine,
Facă rugăciune
La cea mănăstire,
Pentru pomenire,
Mănăstire-naltă,
Cum n-a mai fost alta.
Negru Vodă
Iel ce mi-ş făcea?
Meşteri-i vedea;
Verde dă sporiş,*
Sus p-acoperiş,
La Manea striga:
— Bravo, meşteri mari,
Calfă dă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manolea zece,
Care şi vă-ntrece.
Manea ce-n zâcea?
— Doamne, Negru Vodă,
Această mânăstire
Pentru pomenire,
La noi ie dă-nvăţătură,
Dă io-s fac altile mai bune.
Negru Vodă-aş-auza;
Când aşa că-m auza,
Ce fel rău să supăra?
Iute ordin că mi-ş da,
Schelele că le rupea,
Le rupea,
Le fărâma.
Foaie verde lemn dă sus,
Ca să moară, vez, tos sus.
Dar Manolea ce-n zâcea?
— Măi băieţâlor,
Meşterilor,
Voi ca să-n luaţi,
Şindrilă să-n luaţi,

* "O iarbă ca ştevia; creşte pă lunci, pân păduri; o mai ia lumea pentru farmece, să sporească la grâu, la porumb, pân hambare, pân pătul". (nota culeg.).

Ăripi să făceţi,
Şî voi c-oţ zbura
Şî jos c-oţ cădea,
Poate c-oţ scăpa.
Şindrilă lua,
Ăripi că-m făcea,
Toţi şâ Manolea;
Iei că mi-ş zbura:
Unde că cădea,
Stan dă piatră să făcea;
Manea unde cădea?
Verde-o sălcioară,
Lângă soţioară;
D-un puţ să făcea,
Apă că-n curgea;
D-o fântână lină,
Cu apă puţână.

AICED fgr. 8414

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 32

Renaşterea, j. Ilfov
Inf.: Fircă Păun şi Mitică Teişanu
Culeg.:Emilia Comişel
3.XI.1939 în Bucureşti

Text transcris după documentul sonor:
Ion Talos

/: Pe Argeş în jos:/
Pă cel-alunişi,
Pă cel cărpenişi,
Plimbă-mi-să, plimbă,
Meşteru Manole
Cu nouo zidarii,
Nouo meşter marii,
Cu Manole zece,
/: Care şi-i-intrece:/
/:Lo' ca să găsească:/,
Loc de-o mânăstire
Şi de pomenire,
Loc de mânăstire
Şi de pomenire.
(*ai*) Un mic purcăraş
(*măi*) Porcii că-m păzea;
O purcea bălţată
/: Ea că mi-a râmatî:/
Peste zid mi-a datî

Text notat de Emilia Comisel

Pă Argeş în jos
Plimbă-mi-să poartă,
Să vez, Negru Vodă
Cu noo zidari,
Noo meşteri mari,
Cu Manole zece,
Calfă şi-i întrece,
Lo' ca să-m găsască,
Loc d-o mănăstire,
Fac o pomenire.
Locu că-l găsea,
O purcea râma,
Ea că me-a râmat,
Peste zid me-a dat.
D-un zid părăsit
Şi neisprăvit.
Ei că me-aducea
Var şi cărămidă,
Zidu l-începea,
Ziua ce zidea,
Noaptea să surpa.
Manole dormea,
El că mi-ş visa
Căci până n-o zidi
Or o surioară
Or o soţioară,
Zidu nu s-o isprăvi.
Manole ce făcea?
Dimineaţa să scola,
Focu că-m făcea,
Pe toţ că-i chema,
Visu le spunea:

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

El ce me-a visat
E mare păcat.
Foaie ş-o lalea,
Jurământu mi-l făcea,
Jurământ' făcea:
Iei că n-o spunea
Nici la soţioară,
Nici la surioară,
Meşteri ce-m făcea?
P-acasă că-m pleca
Şi iei că-m spunea
Şi la soţioare,
Şi la surioare,
Să nu le-aducă mâncare,
Manole nu spunea.
Meşterii lucra,
Var şi cărămidă,
Manole dă sus,
Mi-l cânt, mi-ş plângea:
El că să uita,
Soţia-i vinia,
Manole ce-m făcea?
El îngenunchia,
Lui Dumnezeu să ruga:
— Doamne, milostive,
Ia uite-o că vine,
Dă, Doamne, d-o ploaie,
Să curgă şiroaie;
Ia o-alunica,
Bucate-o vărsa,
Napoi s-o-ntorcea,
Bucate-o prepara,
Calde, şofrănite,
Dă meşteri gătite.
Dumnezeu i-ajuta,
O ploaie că-m da;
O ploaie cea mai mare,
Dă-m curgea şiroaie.
Vilai-alunica,
Bucate vărsa,
Înapoi să-ntorcea,
Alte bucate gătea:
Calde, şofrănite,
Dă meşter gătite.
Ia că mi-ş venea,
Manole o zărea,
Iar că să ruga:
— Doamne, milostive,
Ia uite-o că vine.
Iar că se ruga:
— Doamne, Tu să faci
D-un rug pă pământ',
Ia s-o-mpedica,
Bucate-o vărsa,
Acasă s-a duce,
Alte-a prepara:
Calde, şofrănite,
De meşter gătite.
Ia s-a-mpedicat,
Bucate-a vărsat,
Napoi să-ntorcea,
Altili prepara:
Calde, şofrănite,
Dă meşteri gătite.
Cu ele-m vinea,
Manole-o vedea,
Dân gur-o blestema.
Napoi s-o-ntorcea,
Ia ca să-m găsească
Cel junc părăsit,
Dă noo ani pierdut;
Dacă l-o găsi,
Măcelar mi-aduce
Şi că l-o tăia,
Bucate-o făcea,
Cu ele-a veni.
Ea că mi-ş vinia,
Manole-o videa,
Ochii lăcrăma,
Lăcrăni i curgea,

Din gură-i grăea:
— Voi noo meşter mari,
Calfe şî zidar',
Cu Manole zece,
Calfă şî vă-ntrece,
Luaz dă zidiţ,
Cu cap să ieşiţ!
Dă mân-o lua,
În zid me-o punea,
Zidu să zidea,
Ia to' mi-ş râdea,
Credea că glumea.
Dân gură-i grăia:
— Manole, Manole,
Ţi-ajunge dă glumă,
Zidu că mă strânge,
Pieptişoru-m strânge,
Ţâţişoara-m curge,
Coconaşu-m plânge.
Manole zidea,
Dân ochi lăcrăma,
Ei că me-o zidea,
Cu cap că ieşea;
Cân' de cân' s-auzea
Gemăte şi plâns,
Meşterii zidea,
Zidu-l termina,
Mănăstire-o isprăvea.
Negru Vodă că-m venea,
Iel că să plimba,
Pă Manole l-întreba:
— Meştere Manole,
Ai putea să faci
O altă mănăstire
Mai frumoasă
Şî mai luminoasă?
Manole-i grăia:
— Domnul Negru Vodă,
Asta m-e dă-nvăţătură,
Alta fac mai bună,
Dă vrei, şi mai frumoasă
Şi mai luminoasă.
Negru Vodă ce-i făcea?
Schelili că le tăia,
Ei sus că rămânea.
Manole ce mi-ş grăea?
— Voi noo meşteri mar',
Calfă şi zidar',
Cu Manole zece,
Calfă şî-i întrece,
Ăripi ca să faceţ,
Ăripi dă şândrilă,
Săriz după mănăstire;
Ăripi că-m făcea,
După mănăstire că-m sărea:
Care cum sărea,
Stană dă peatră-l făcea.
De bun la Dumnezeu ce-m era,
D-o ciuşmea că să făcea.
"asta-i".

ICED fgr. 7890

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Renaşterea, j. Ilfov
Inf.: Mitică Teişanu, Fircă Păun, Costică Ivan
Culeg.: T. Alexandru, Em. Comişel 3.XI.1939
Transcris după documentul sonor: Ion Taloş

Pe Argeş în sus,
Pân cel-aluniş,
/: Plimbă-mi-să-m plimbă-mi:/
Meşteru Manole
Cu nouă zidarii,
/: Nouo meşter mari:/i_1
Cu Manole zece,
Care şi-i-ntrece.
Ei loc că-m căutau,
Ei că-m căutau$u$
Loc de mânăstire
/: Şi de pomenire:/
Foaie ş-o lalea,
Un purcar vedea,
/: Purcaru avea:/
O purcea bălţatî,
Ea că-şi me-a râmat$i$,
/: Peste zid me-a dat:/

ICED disc. 1280

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 34

Coadele, j. Ialomiţa
Inf.: Florea N. Manea (Bobocea), 36 a.
Culeg.: Tr. Vulpescu
8.IX.1928
Transcris: Ion Taloş

Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
/: Cu tovarăşi zece:/
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Şi Manole zece,
/: Care şi-i-ntrece:/

AICED fgr, 12837

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Fântânele, j. Prahova
Inf.: Gr. Stoica
Culeg.: Emilia Comişel, 26.III.1935

Text transcris după documentul sonor, de Ion Talos

Foaie de-abanosî,
Pe Argeş în jos,
/: Pe un mal frumos:/
Negru Vodă trece
Cu tovarăşi zece,
Loc ca să-m găsească,
/: Loc de mănăstire:/
/: Loc că nu găseau:/
Loc dă mănăstire.
Un purcar găsea,
Dân gură-i zicea:
— Purcar, purcăraş,
Dân fluier doinaş,
Nu cumva ceva,
Pă unde-ai umblat,
Pă unde-ai călcat,
Un zid n-ai găsit,
Un zid părăsit
/: Şi neisprăvit:/
— Ba io mi-am umblatî
Şi că mi-am căutat,
Io că mi-am găsit
O purcea bătrână,
Cu păru dă lână,
Cu rătu-a râmat,
Un zid mi-a găsit,
Un zid părăsit
Şi neisprăsit.

Text notat după dictat, de Emilia Comisel

Iei că s-apuca
Şi că mi-ş lucra;
Ziua ce lucra,
Noaptea să surpa.
Şi că mi-ş visa:
Mâne-n zori dă zi,
Care s-o ivi,
A cui surioară,
A cui soţioară,
În zâd s-o zâdim,
Cu cap să ieşim.
Stai să-mi aduc aminte: a făcut jurământ toţi — să spune şi-n carte asta. Manole şi-a văzut nevasta cu demâncare şi a început să se roage:
— Dă, Doamne, pă lume
O ploaie cu spume,
Apele să criască,
Mândra s-o opriască;
S-o opriască-n vale,
S-o-ntoarcă dân cale.
Stai, mândruţa mia,
Nu te speria,
Că vrem să glumim,
Ca să te zâdim.
Mândra ce zicia?
— Ajunge-ţ dă şagă,
Că nu-i bună, dragă;
Ajunge-ţ dă glumă,
Ori nu ţi-e dă bună;
Zâdu rău mă strânge,

Trupşorelu-m frânge,
Ţâţişoara-m curge,
Coconaşu-m plânge,
Viaţa mi să stinge.

Pî calic [?] o ştiu, au zidit-o-n mânăstire. (Daca n-am mai spus-o de mult). Atunci i-a făcut şi ăripi dă şindrilă şi a vrut să scoboare d-acolo, că l-a întrebat Negru Vodă: Mai faci tu alta mai bună? Şi el a zis că „m-am învăţat acum" şi i-a luat scara, ca să moară.

AICED fgr. 1943

Faţă de partea transcrisă de noi după documentul sonor (v. 1—28), în manuscrisul Emiliei Comişel există următoarele versuri în plus: după v. 7 se introduc: *Cu tovarăşi zece, / Nouă meşteri mari, / Calfe dă zidari, / Cu Manolea zece, / Care şi întrece;* după v. 8: *D-un purcar găsia, / Ii că-l întreba;* după v. 24: *Cu râtoarî mari.* Pe de altă parte, v. 9—11 şi 25 lipsesc.

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 36

Izeşti, j. Prahova
Inf.:Măceaş Gh. şi Nicolae V. Cobzaru
Culeg.: Emilia Comişel
10.X.1938

Text transcris, după documentul sonor de Ion Talos

/: Foaie de drăghici:/
Pă cel alùniş,
Pă cel cărpeniş,
Plimbă-mi-să, plimbă,
Da cine să plimbă?
Noo zidari
Ca meşteri mai mari,
Cu Manolea zece,
Care şi-i întrece.
D-un porcar găsea:
— Măi, mic purcăraş,
Nu cumva-ai aflat
Loc de mânăstire
Şi de case bune
/: Şi de pomenire :/?
— Ba io c-am aflat,
Că cea purcea bălţată
/:D-un zid că mi-a dat:/
Ş-acolo ce-m găsea?
/: Un zid că găsea :/

Text notat după dictat, de Emilia Comisel

Foae dă brădiş,
Pân cel aluniş,
Pân cel cărpiniş,
Plimbă-mi-să, plimbă,
Nouă zidari,
Calfe dă zidari,
To' meşteri dă-i mari,
Cu Manolea zece,
Care şi-i întrece.
Ce mi-ş căta?
Loc dă mănăstire
Şi dă case bune,
Fi-vă pomenire;
Dă un porcar dădea.
— Nu cumva-ai aflat
Loc dă mănăstire
Şi dă case bune,
Fi-vă pomenire?
Purcaru-m grăia:
— Io-am aflat,
Că cea purcea bălţată,
Ia că mi-a râmat
Şi peste-un zid c-a dat.
Acolo să ducea,
Dă un zid îm dădea,
Şi s-a pus în lucru
Să facă loc dă mănăstire
Şi dă case bune.
Ziua ce zidea,
Dă zid s-apuca,

Noaptea să surpa.
Manolea d-un vis visa,
Jurământ făcea
Că cine-o vini
Dân femeili noastre,
În zid s-o bage.
— Dă, D-ne, d-un vânt,
Bucate să-m verse,
Îndărăt să-ntoarcă,
Altele să-m facă,
Dân cel bou bălan,
Pierdut dă trei ani.
D-un vânt că dădea,
Îndărăt să-ntorcea,
Bucate-m făcea
Dân cel bou bălan
Pierdut dă trei ani.
Îndărăt să-ntorcea,
Bucate-m făcea
Şi nainte-m vinea.
Manolea ce-m grăia?
— Voi, nouă zidari,
Nouă calfe mari,
Siliţi dă mâncaţi,
În zid s-o băgaţi.
În zid a băgat-o.
A băgat-o până-n piept:
— Manoleo, Manoleo,
Ajungă-ţ dă glumă,
Că asta nu-i bună,
Că zidu mă strânge,
Ţâţişoara-m curge,
Copilaşu-m plânge
Cu lacrămi dă plânge.
Iei silea
Şi-n zid o băga.
Da iel ce-m făcea?

AICED fgr. 7073 d

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dâmboviţa Teiş, j. Dâmboviţa
Inf.: Ion Puceanu, D-tru Gogonoiu
Culeg.: T. Alexandru, 22.IV.1943

P-Argeşel în susî,
/:Pân cel-aluniş:/i_2
Pân cel cărpeniş,
Plimbă-mi-să, plimbă,
Dar cine să plimbă?
Domnu Negru Vodă
Cu nouă zâdari,
Cu nouă tâmplari,
Cu Manolea zece,
/: Care şi-i-intrece:/.
Verde ş-o lalea
Şi ei că-m pleca
Trei zâle dă vară,
Trei dă primăvară,
Şi ei că-m găsea
D-un loc cam suiş
Şi făr dă petriş
Şi făr dă coboriş:
Loc dă mânăstire
Şi dă case bune,
/: Pintru pomenire:/
Verde ş-o lalea,
Şi ei că-ntrebau:
— (*Ce, ce*) Mic purcăraşi,
Pân sat dă chemaşi,
Nu cumva-i văzutî
D-un zâd dă dămultî,
Şi m-e locu bunî,
Loc fără suişi
Şi făr dă petrişi,
Făr dă coboriş,
Loc dă mânăstire,
Pintru case bune,
Sfânta pomenire.
/: Purcaru-m grăia:/
— (*Ce*) Ba io c-am văzutî
Cea scroafă bălaie,
Joi dă dimineaţă,
Ea mi s-a sculat
Şi ea d-a râmatî
D-un zâd dă dămult
Şi m-e locu bunî,
Loc făr dă suiş
(*Şi*) Făr dă coboriş,
Loc dă mânăstire
Şi dă case bune,
Pintru pomenire.

AICED disc 1518 I (cilindru 515)

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Gura Teghii, j. Buzău
Inf.: Smaranda Nec. Sterianu, 83 a.
Culeg.: Z. Suliţeanu, 26.VII.1966

Transcrisă după documentul sonor:
Ion Talos

Meşteru Manole
Plimbă-mi-să, plimbă,
Pă Argeş în sus,
Pă Argeş în jos:/u_2,
Plimbă-mi-să, plimbă,
Cu nouă zidarii,
Cu nouă lemnari,
Cu Manole zece,
/: Care mi-i-intrece:/
Plimbă-mi-se, plimbă,
Pă verde prădişu,
Şi pân cărpiniş;
Şi ei s-a-ntâlnitî
Cu Nae purcaru
Şi tot l-a-ntrebatu:
— Tu, Nae, purcar,
Tot porcii păzindî,
/: Mascorii-ntorcând:/$î_1$
Tu nu mi-ai văzutî
Loc de mânăstire
Şi de case bune,
/: Fie pomenire:/
Tu, Nae purcaru,
Tot porcii păzindî,
/: Mascorii-ntorcând:/$î_1$
Tu nu mi-ai văzutî
Loc de mânăstire
/: Şi de case bune:/
Fie pomenire?
— Ba ieu mi-am văzutî
On zid începutu
/:Şi neisprăg'it:/$î_1$
— Ai să ne sâlimu
Noi să-l isprăvimu,
Tânăr din năsip,
/: Var şi cărămidă:/$ă_1$
Şi toţ să silimu,
Ca să-l isprăvimu.
Ce zideam ziua,
Noaptea să surpa.
Dar cine ni-l surpă?
/: Muma zmeilor:/u_1
Manole să culca
Şi el îm visa:
Până n-oi zidi
Dar vo meştereasă,
Da vo zidăreasă,
Zidu nu să prinde,
Că n-are di undă.
Şi el să pomenea,
La tovarăşii lui spunea,
La tovarăşi spunea.
Şi ei să prindea
Pă pâine, pă sare,
/: Şi pă lumânare:/
Că n-are să spuie.
Şi ei toţ a spus,
Numa Manole n-a spus.
El aşa i-a spus:
— Auleo, mândruţa mea,
Să te duci,
C-am un bou bălanu,
Prăpădit d-un an:/u_1,
Să te duci să-l cauţi,
La scaun să-l dai,

Carne să ne faci,
Bucate să găteşti.
Ea să scula
To' de dimineaţă,
Cu bruma-n picioare,
/: Cu roua pă poale:/
Şi să tot ducea
Şi bou-l găsia,
La scaun îl da,
Carne ni-l făcea.
Bucate-m gătea
Şi ea îm pleca.
/: Manole, când o vedea:/
/:Lăcrăńile-i da:/
Din gură zicea:
/:— Aleo, Doamne sfinte:/
Dă, Doamne, d-o ploaie,
Paltenii să-ndoaie,
O ploaie cu spume,
/: Cum n-a fost pă lume:/,
Că ea, cân venea,
Pă ea o-ntorcea,
Ea bucate gătea
Şi-ndărăt vinea,
Cu bruma-n picioare,
/: Cu rouă pă poale:/
Manole, când o vedea,
Lăcrămile-i da,
/: La Dumnezeu se ruga:/:
— Aleo, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
Un şarpe bălaur,
/: Cu solzii de aur:/,
Ea că i-o vedea
Şi s-o spăimânta,
/: Bucate-o vărsa:/,
Îndărăt s-o-ntoarce.
/: Altele o face:/.
Îndărăt să-ntorcea,
Altele făcea.
/: Dar ea cân vinea:/
Manole-o zărea,
Lăcrămile-i da:
— Aleo, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
De-on lup, zău, turbatu,
Cu limbă p-o falcă;
Ea, când l-o vedea,
Şi s-o spăimânta,
Îndărăpt s-o-ntoarce,
Altele o face.
Ea-ndărăt să-ntorcea,
Altele făcea
Şî ea tot venea
Cu bruma-n picioare,
Cu roua pă poale.
Atuncea masa că-m punea.
Meşteru Manole ce-m zâcea?
— Voi, zidarilor,
Voi, lemnarilor,
Voi să ńe-o luaţi
Şi să ńe-o ziditi.
În zid ńe-o punea
Şi ei ńe-o zidea
Până la genuche,
Şi ea to râdea
Şi glumă-i părea
Şi tot glumă-i părea;
Ei ńi-o zidea
Până până pă la brâu,
Dar ea atunci zâcea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Şi de-ţ este glumă,
Văd că nu e bună:
Soare să ridică,
Zidu să usucă,
Pă mine mă strânge,
Ţâţişoara-m curge,
Ivănaş-îm plânge,

Că de o ploua,
Pă el l-o scălda;
Şi când o-o ninge,
Pă el că l-o unge;
Vântu, când o bate,
Ni l-o legăna.
Dară mândra ce-m zâcea?
— Când oi fi pă termenatu,
Tot pă isprăvit
Şi pă târnosit,
Atunci să dea Dumnezeu,
Vie Negru Vodă
Să vă strice scheleli;
Care unde-ţ cădea,
Acolo-ţ muri.

AICED mg. 3152 f

În fişa făcută de G. Suliţeanu se mai notează: „N-am cântat, să h'ie şi zece ani". „De la mama". „Ba l-am auzit şi pă la lăutari". „Ieu ştiu de pă la oameni, lăutari... Nu măi ţân minte". „Dacă n-ar fi fost adevărat, n-ar fi nici cântecu".

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Uti képek Román honból
Kurtea de Argis

[.....]

Egyszer Neagó Vajda a híres Manólival az Argis partjain sétálván egy előtalált pásztortól tudakolul kezdik: „hol lenne az Argis mentében a legvadabb hely, olyan *hol a gonoszság a bűnnel szövetkezik*". A pásztor mutatott is azonnal egyet, hol kígyók tövisek alatt hevernek, s kutyák farkasokkal versenyt ugatnak.

„Ezen a helyen fogunk templomot építeni" szól a herceg, templomot, melyre kész vagyok minden vagyonomat feláldozni, csak hogy legszebb legyen, téged pedig, kedves mesterem, ha célom elősegíted, kincsekkel és kitüntetésekkel foglak elhalmozni".

Hozzá is fogtak az építéshez legott, de a napi munka éjjel eltűnt, mit látván Manóli felette elkomorult. Aggodalma tovaűzte hajlékából, tova szeretett neje és gyermekei köréből, s mind addig bolygott a vadonban, míg szemeire fáradság szülte jótevő álom nehezült, s íme álmában a szétnyilt felhőkön keresztül égből egy szende angyali alak kőzeleg feléje, s ekként intézi hozzá szavait: „én vagyok a halhatatlanság, engem bírni méltó vagy, de csak áldozat — egyedül nagy áldozat után. Az emésztő gond sötét felhőit látom arcodon borongani, de ne félj, el fogom én onnan azokat fényes sugáraimmal oszlatni. A homályos feledékenység és mulandóság éjszakájából magamhoz emellek az örök élet fény polcára. Igen, műved sikerüljön és sikerülni is fog, és nagyobbszerű leend minden képzeletednél, de szükség hogy nagyravágyásodnak a mi elötted legkedvesebb, feláldozzad". Szólott s tovatűnt, de szavai az ébredező Manóli szívébe mély gyökeret vertek. A nagyravágyás emésztö kiniai mardosák nyugtalan kebelét, s főleg a jós azavak, hogy terve képzeleténél fényesebben sikerülend, majdnem őrültté tevék. Számtalan munkásokat gyűjtött s újból hozzáfogott a falak építésehéz. Haladott is ez nappal, öröknek tetszék mint híre halhatatlansága, de eljött az éj s minden romba dőlt ismét.

A felbőszült Neagó Vajda számos őröket adott rendelkezésére, kik nappal a munkásokat sürgetnék, éjjel pedig őrködnének — de mind hiában. Megkettoztették, megtízszerezték az őröket, mind hasztalan.

Az első kakasszólásig minden rendjén volt, a másodiknál ellenállhatlan álmosodás fogá körül az ott levőket, melyből a harmadiknál az omló falak rémületes zaja zavarta fel az elbámult sterencsétleneket.

Manóli mindig búsabb és búsabb lett, de erélye nem csökkent, éjjel-nappal azzal foglalkozott, naponta újba hozzáfogatott, fáradatlan ügyelt műre és munkásra.

Szegény elhanyagolt neje gyakran kéré, hagyná e munkát, hisz eléggé dús hírben és kincsben, ölelné inkább egyetlen gyermekét, — de ez nem hajt a máskor oly kedves hangokra, dícsvágya minden más érzelmet elnyomott benne.

Egy éjjel, midőn az épülethez megy, egy ős tölgy mellől egy lény tűnik elejbe e szavakkal:

„ Manóli, ha eltökélt szándokod a megkezdett úton továbbhaladni, mondd! kész vagy-e minden áldozatra?"

„Igen — felelt ő — kész vagyok".

Jól van, legyen tehát, a templom épülni fog minden további akadály nélkül, de esküdj hogy az első nőt mely hozzá közeledik, befalaztatod, esküdj meg, mondom, erre s kívánatod teljesülend.

„Esküszöm" — szól ez borzadva. A lény eltűnt, és viradni kezdett.

Manóli siet a munkásokhoz, és örömében haladéktalanul elbeszéli a történteket; ezek valami szerencsétlenséget elhárítandók sietnek feleségeiknet az odajövetelt eltiltani, egyedül a szerencsétlen Manóli volt annyira elfoglalva, hogy ezen elővigyázatot feledé — sőt még ebédre sem mehetett házához. A gondos nő nem győzi őt elvárni, elviszi hozzá azt. — Manóli rémülve már távolból látja ot, térdve hull, kéri a mindenhatót a vizeket annyira megárasztani, hogy az utakat elöntsék, és neje ne érhessen hozzá; a csoda megtörtént, a vízár mindent elborít de a szerető nő úszva siet férjéhez.

Ujra kéri az eget most, hogy támasztana szélvészt csak hogy neje kényszerülne visszafordulni, ez imáját is meghallja az ég, borzasztó zivatar támad, a szél gyökerestöl csavarja ki a fákat, melyek zúgva hullnak a mélységbe, hegy és völgy reng bele, szikladarabokat görget a bőszült hegyfolyám, dörög és villámlik — de a szerelem nem ismer vészt, nem vihart, s Annát ki a vízáron úszva ment át — e vész sem tartoztathatja, — valahára odaér és férjének átnyújtja az eledelt.

Megjelenése iszonyúan hatott Manólira, hisz ő volt eddig egyedüli kedvese s szeretett neje — de bármily nagy volt is szerelme, dícsvágya most elnémítá és a szívtelen őt legott befalazni parancsolá!

Szegény eleinte tréfának hitte a valót és mosolygva a parancsnak, de szívéig érvén a hideg kő, kéri férjét, szüntesse e kegyetlenségét, és menten szabadítná meg; de es nem hallgat könyörgésére, nem hajt könyüire, folyvást emelkedik a fal, mindig gyengül a könyörgő hang, majd egészen elhal...

Az áldozat után sebesen halad a mű — felépül a templom mindenki gyönyörködésére.

Bámulva a nagyszerű művet kérdi az odaérkezett Neagoe, a még néhány legénnyel a tetőn foglalkozó Manólit: Vajon tudna-e még egy ily templomot

építeni? — Az esztelen és felfuvalkodott hiúságában feleli: „még százszorta szebbet és nagyszerűbbet is".

A Vajda, hogy ezt gátolja, rögtön elszedeti az állványokat, miáltal Manóli a legényekkel a tetőn szorul.

Harmadnapra, zsindelyekből szárnyakat készítve, leszállni kísérletet tesznek, de szétzúzva érnek a földre; egyedül Manóli szállong egy darabig szerencsésen, mig a helyt, hol neje befalaztatott, elérve, nevén szólíttatik, — eszméletét veszti, s lehull a többiek után, de teste mindjárt kővé válik, melyből a környéken a legjobb vízsugár lövell, és melyet maig is Manóli kútnak neveznek.

Vándor 1860, p. 14, 27, 30—31

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 40

Amărăştii de Jos, j. Dolj
Inf.: G. Tuţă şi N. Tuţă
Culeg.: G. Breazul
15.VIII.1929
Transcris: Ion Taloş

/: Verde măr rotund:/$\hat{i}_1$,
/: Pe Argeş în josî :/,
/: Pe un mal frumos :/$\hat{i}_2$,
/: Negru Vodă trece:/
Cu tovarăşi zece:
Nouă meşteri mari,
/:Calfe şi zidari :/i_{1-2}
Cu Manole zece,
/: Care şi-i întrece :/
/: Se coboară-n vale :/
Ei ca să găsească
Loc de mânăstire
/: Şi de pomenire:/
Pe drum ei mergea
Şi să întâlnea
C-un mic ciobănaşî,
/: Din floier doinaş :/$\hat{i}_{1-2}$
.....[înregistrare defectuoasă]
— Mic de ciobănaşî,
/: Pe unde-ai venitî :/,
Pe unde-ai trecutî,
/: Cumva n-ai văzutî :/
/: Un zid părăsât :/$\hat{i}_1$

ICED fgr. 12.860 b; cf. şi fgr. 12.213

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Valea Mare, j. Olt
Mag. 22 ă.
Inf: Gheorghe Vişoiu, 52 a.
Culeg: Ion Nijloveanu
5.X.1962

CÂNTECU LU' MANOLE

Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos,
Foaie matostat,
Ştefan mi-a plecat,
Cu nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari
Şi Manolea zece
Care mi-i întrece.
— Foaie matostat,
Aici une staţ',
Voi să-mi ridicaţ'
O mânăstioară
Cum n-o mai fi-n ţară.
Ei că s-apuca,
Lucru că-ncepea,
Da' orice lucra,
Noaptea să surpa.
Manole dormea
Şi d-un vis-visa.
Când să dăştepta,
La meşteri grăia:
— Lucru nu v-o sta
Până n-om jura,
Până n-om zâdi
Mâine-n zori de zi
Orice soţioară,
Orice surioară,
Aducând bucate
La soţ or la frate.
Când mi să sculară,
Cu toţ' că jurară,
Pă schele urcară.
Manole privea,
Soţâia-ş vedea
În zări depărtate
Aducând bucate.
El mi să-nchina
Şi mi să ruga:
— Dă, Doamne, pă lume
O ploaie cu spume
Mândra să-mi oprească,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă dân cale.
În zadar să ruga,
Mândra tot venea,
La loc mi-ajungea,
El că mi-ş mânca,
Pă mândra mi-o lua,
Pă zâd mi-o suia,
Din gură-i zicea:
— Stai, mândruţa mea,
Nu te speria,
Că vrem să glumim
Şi să te zâdim.
Zâdul că creştea
Şi mi-o cuprindea,
Dân zid s-auzea:
— Manoleo, Manoleo,
Meştere Manoleo,
Viaţa mi să stinge,
Copilaşu-mi plânge!
Da' el n-asculta

Şi mereu zâdea
Până-m termena
Mânăstire-naltă
Cum n-a mai fost alta.
Ştefan ce-mi făcea?
Schielili le lua,
Sus că mi-i lăsa.
Iar ei ce-mi făcea?
Aripi că-mi punea,
Cu ele zbura,
Iar une cădea,
Fântână să făcea,
O fântână lină
Cu apă puţină;
Cu apă curată,
Dă lacrimi udată.

Nijloveanu 1984, p. 125—126.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

După ce-a isprăvit mănăstirea, a-nvălit-o cu şâţă, a-ntrebat Neagoe pă Manole că mai face vo biserică ca asta. Manole a răspuns după bolta bisericii că asta-i dă-nvăţătură: „o să fac altele mai bune dăcât asta". Neagoe, cân a auzât, a poruncit să ia scările dă la biserică: „mulţ o să sărăceşti tu ca mine?" Şî Manole s-a sfătuit cu ăilalţ dulgheri: „ce-i dă făcut, să scăpăm d-această osândă?" Micu, unu dân tâmplari, a zâs către Manole: „ia să ne facem haripi, să zburăm, ca să scăpăm". Ş-au făcut haripi dă şâţă.

„Care dân voi aveţ coraj să faceţ porneală să zburaţ?" Ş-a zâs Radu: „io o să zbor întâi". Ş-a zburat până în Câmpu Rădovanului ş-acolo s-a lăsat jos, şî ostaşii care erea sosâţ, capu i-a tăiat. Ş-a zburat Sasu la Valea Sasului, ş-acolo ostaşu l-a sosât şî la omorât. Ş-a zburat Micu în Valea lu Micu şî la tăiat şî pă ăla. A zburat şî Manole mai pă urmă până-n Dealu Negrului, acolo l-a isprăvit şî pă iel. Ş-a pus sămn ş-a făcut fântână şi-i zâce până az „la Fântâna lu Manole". A zburat şî Dan până-n Valea Danului, şî i să dă numele până az „Valea Danului".

Densusianu 1915, p. 12: Argeş

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Sălişte, j. Mehedinţi
Inf.: Gh. Surdu, 80 a .
Culeg.: O. Bîrlea, 26.VIII.1950

MANOLE

Pe Ageş în sus
Cu turma ce-ai dus
Nu cumva-i văzut
Pe unie-ai trecut
Un zid părăsit
Şi neisprăvit
La loc g'e grung'iş
G'e verg'e aluniş.
Ba Doamne-am văzut
Pe unie-am trecut
Un zid părăsit
Şi neisprăvit.
Cânii cum îl văd,
La el să răpăd
Şi latră a pustiu
Şi urlă a morţâu.

(l-am învăţat în şcoală; în cartea noastră iera)

AICED inf. nr. 4323

De la Gh. Surdu, din Selişte, j. Mehedinţi, a mai fost notată o variantă, la aceeaşi dată, de Al. Amzulescu (cf. ICED înf. nr. 4275). Deosebirile sunt numai de notare, nu de text.

CU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Loc.: [Curtea de Argeş]
Inf.: tatăl lui C. Mateescu
Culeg.: C. Mateescu, înainte de 1907

TRADIŢIUNI DESPRE ZIDIREA MÂNĂSTIRII ARGEŞULUI

Negru-Vodă, vrând să facă o mânăstire, a ieşit într-o zi la plimbare pe râu în sus, cu Manole şi cu ceilalţi meşteri, ca să aleagă un loc.

Şi umblând ei câtva timp, au dat de un loc frumos şi s-au hotărât ca acolo s-o facă. Au pus o icoană într-un copac, ce se afla chiar în acel loc, ca să vază dacă şi lui D-zeu îi place locul ales şi s-au întors acasă. Dar se vede că lui D-zeu nu i-a plăcut, căci de câte ori a pus-o, d-atâtea ori a perit de-acolo şi o găsia tot în stufişul unui lac mare din apropiere.

Atunci Negru-Vodă, văzând că voinţa lui D-zeu este ca mânăstirea să se zidească pe locul acelui lac, a tocmit lucrători şi făcând şanţuri, a dat drumul lacului de s-a scurs.

Cum însă locul mustea mereu, a bătut taraci groşi de gorun şi a aşezat grătare numai din drugi mari de fier cruciş şi curmeziş, de s-a întărit locul. Apoi umplând cu cărbuni, a început să zidească biserica.

Cu zidirea însă nu mergea de loc, deoarece tot ce zidea ziua, cădea noaptea.

Într-o noapte, lui meşterul Manole, care se luase de gânduri de nu ştia ce să mai facă, i s-a arătat un înger în vis şi i-a spus că zadarnic se mai trudeşte, că nimic nu va isprăvi, până ce nu-şi va zidi soţia în temelie.

Manole, deşteptându-se, spuse visul şi celorlalţi şi cu toţii se hotărâră ca s-o zidească.

Când ea veni cu merinde, au prins-o şi au zidit-o de vie în zid, iar zidul de atunci n-a mai căzut şi biserica a fost isprăvită.

Negru-Vodă s-a bucurat mult când a văzut-o gata şi aşa de mândră şi de frumoasă; dar în loc să-i cinstească pe meşteri de vrednicia lor şi să-i dăruiască cu daruri, a poruncit să le strice în grabă şchelele şi să-i părăsească sus pe acoperiş, să moară de foame.

Atunci, ei şi-au făcut aripi de şiţă şi, zburând, au căzut ici şi colo şi s-au zdrobit până la unul.

Pe locul unde căzeau, izvora câte un izvor de apă limpede. Şi de atunci, după numele lor să numesc până azi văile de primprejur: Valea Iaşului, Valea Danului, Valea lui Alb, Valea lui Mic, Valea lui Gan, Valea Sasului... iar unde a căzut meşterul Manole, în pădurea Buşegei, s-a făcut o fântână şi e şi până azi fântâna lui, cu apă rece de unde beau oamenii călători.

Mateescu 1907, p. 270—271.

 Loc.: j. Argeş
Culeg.: C. Mateescu, înaite de 1907

TRADIŢIUNI DESPRE ZIDIREA MÂNĂSTIRII ARGEŞULUI

În ce priveşte locul unde a căzut meşterul Manole, mai sunt 2 tradiţiuni: una că ar fi căzut chiar la poarta mânăstirii, unde se află ceşmeaua cea mare; iar a doua, că ar fi căzut în apropiere de Muşeteşti. Pe drumul ce duce spre acest sat, se află, în partea stângă a drumului, nişte ulmi mari, pe cari poporul îi numeşte *Ulmii lui Manole,* iar subt ei o fântână cu apă numită iarăş *Fântâna lui Manole.*

Mateescu 1907, p. 271.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Curtea de Argeş, j. Argeş
Inf.: stareţul mănăstirii Curtea de Argeş
Culeg.: Stanislas Bellanger, 1838—1840 (?)

Voulant hâter l'exécution des travaux confié à ses soins, Manoli avait rassemblé de nombreux ouvriers. Son plan dressé, ses mesures prises, il assigne à chacun sa besogne, et chacun se met sur le champ à l'oeuvre. On travaille sans cesse, et pour ainsi dire sans repos. La nuit venue, on se relaie, on reprend des forces, on saisit de nouveau la pioche et le marteau. De cette façon, la construction s'élève à vue d'oeil. Les fondations, les pierres d'assises, les murailles, le charpentage permettent au regard de saisir une masse imposante; déjà l'architecte peut admirer dans tout son ensemble le résultat de ses travaux. Un événement imprévu vint mettre un terme à sa joie. Pendant une nuit, l'édifice s'écroule sur lui-même, sans qu'on sût à quoi attribuer ce sinistre. A l'aube du jour, il ne présentait plus qu'un amas informe de décombres! Manoli, désespéré, mais non abbatu, se remet courageusement à l'oeuvre, et recommence à édifier son église. Mais, comme la première foix, au moment où elle touchait à son achèvement, elle s'écroule de nouveau sans qu'il soit possible de se rendre compte d'une pareille fatalité. Accablé de douleur, et redoutant la colère de Niagoé, qui, après avoir équisé son trésor, après avoir vendu les diamants de sa femme, a juré par sa barbe de faire trancher la tête au conducteur des travaux, et de faire pendre tous les ouvriers s'ils ne parviennent pas à remplir leur obligations dans un délai assez court, Manoli va trouver le cénobite Hésius pour lui demander ce qu'il doit faire. Hésius le ranime par de pieuses exhortations et l'engage à persévérer dans sa lutte, à reprendre encore une fois la truelle, à s'adresser humblement à Dieu. L'Etre suprême lui fera peut-être connaître par un signe quelconque de quelle façon il convient d'agir pour mener à bonne fin l'entreprise. Manoli suivit le conseil de l'ermit, et, trois mois après, au moment où, venent d'achever sa prière, il se disposait à se livrer au sommeil, un ange lui apparut, qui lui dit:

— Tu veilleras, demain, à ce que la première femme qui se présentera devant toi, quels que soient son âge et sa condition, soit claquemurée, elle et ce qu'elle portera sur ses bras, dans un des piliers de l'église, et tes travaux s'achèveront sans autre malheur.

A peine éveillé par le chant matinal de ses ouvriers, Manoli s'empresse, muni d'une échelle, de monter sur le haut du clocher, qui touchait à sa dernière pierre, et de là il jette de tous côtés un regard attentif. Dans son impatience, il a juré de ne prendre aucune nourriture avant que le sacrifice qu'on lui a

imposé ne soit entièrement consommé. Une bonne partie de la journée s'écuola de la sorte, et Manoli, le coeur transi, ne voyait rien venir lorsque, vers la troisième heure du jour, il croit enfin découvrir une femme. Elle s'avance en effet vers le temple, portant sur ses bras une partie des vivres destinés aux ouvriers. Manoli, ému, se prosterne et va remercier Dieu de ses bontés; mais en regardant plus attentivement, il reconnaît dans la victime qui vient au devant de lui sa propre femme, Uça; [Ce nom est la finale de Mariuça (Marion)]; alors, d'abondantes larmes descendent de ses yeux, il s'agenouille, il adresse une nouvelle prière au souverain maître des cieux, il le supplie d'envoyer à sa jeune épouse quelqu'un qui l'arrête dans sa marche et l'oblige à retourner sur se pas. Il n'a pas achevé, qu'un gros chien sortant tout à coup d'un buisson d'églantiers, se précipite sur Uça, la renverse, brise toutes les gamelles et la force ainsi de rentrer en hâte au logis pour préparer de nouveaux aliments. Tout plein de son bonheur, Manoli se remet en sentinelle et plonge à droite et à gauche un regard avide et inquiet. Soudain, les formes d'une femme se dessinent encore dans le lointain. Manoli, cette fois plein d'espoir, comprime pour ainsi dire sa respiration haletante, regarde, regarde encore, il voulait se tromper, tromper ses yeux mêmes; hèlas! cette femme, c'est encore la sienne, c'est Uça. Elle semble se hâter pour ne pas faire attendre plus longtemps les ouvriers impatients sans doute à prendre leur repas. A cette vue, Manoli retrouvant un courage que double l'éminence du péril se prosterne de nouveau:

— Mon Dieu, s'écrie-t-il les mains jointes et les yeux élevés vers le ciel, fais qu'Uça ne puisse arriver jusqu'ici !

Aussitôt, un loup affamé se roule aux pieds de al jeune femme et lui cause une telle frayeur, qu'elle prend la fuite sur le champ, abandonnant ses provisions à la voracité de l'animal. Manoli en se relevant, s'aperçut de ce nouveau miracle, et il en rendit pieusement grâces à Dieu. Cependent, le jour tendait à sa fin; le soleil s'abaissait déjà vers la mer; les arbres, les ruisseaux, les collines, les troupeaux, tout se confondait dans un inextricable chaos. Manoli, désespérant de ne pouvoir accomplir les prescriptions de l'ange, se résignait déjà à subir les conséquences du courroux de Niagoé. Il avait fait, sans se plaindre, le sacrifice de sa vie. L'existence d'ailleurs lui était à charge; il souffrait trop dans son amour-propre et dans ses affections les plus chères. Le sort seul réservé à ses compagnons l'occupait. Au moment où il songeait au moyen de les soustraire à la mort, Uça, que ses deux accidents de la journée n'avaient point rebutée, Uça reparaissait devant lui. D'une main elle portait des vivres frais et de l'autre main son enfant. Manoli, cette fois s'humilie comme autrefois Abraham. Puis, reconnaissant, dans cette persistance, la victime sur laquelle la main du grand dispensateur de toutes choses s'appesantissait:

— Mon Dieu, dit-il aussitôt, et sans que de son coeur sortit un sanglot, que ta sainte volonté soit faite !

Il descendit, vint à la rencontre de sa jeune épouse, l'embrassa tendrement, ainsi que son enfant qui tendait vers lui ses petites mains caressantes, après quoi, les ayant placés tous les deux, la mère et l'enfant, dans l'un des piliers du temple, il les fit murer sur le champ, malgré leurs cris lamentables... Quelques jour après, l'église s'acheva complètement et sa belle exécution attira tant de louanges à l'architecte principal que ses confrères jaloux de sa renommée, résolurent de le faire mourir. A cet effet, profitant d'un moment où Manoli venait de monter au clocher, pour en examiner le couronnement, ils lui enlevèrent l'échelle dont il s'était servi pour son ascension, et l'abandonnèrent dans cette position dangereuse. Or, ce qu'ils avaint prévu arriva: Manoli chercha vainement à descendre, et dut se résoudre à mourir de faim et de fatigue, ou à se briser la tête sur le parvis, s'il songeait jamais à sauter d'un point si élevé. Toutefois, Manoli était un homme ingénieux. Il avait donné de nombreuses preuves de son habileté. L'instinct de conservation éveilla en lui des idées. Il eut l'adresse de se fabriquer, avec une scie oubliée par mégarde dans le clocher, deux grandes ailes, et se mit en devoir d'en tirer parti. Malheureusement, le mécanisme de ces ailes était trop peu solide sans doute pour le poids de son corps; au premier effort qu'il fit elles se brisèrent, et nouvel Icare, il alla tomber à quelque distance de l'église. La terre, dit-on, ouverte sous ses pieds, se referma aussitôt sur lui, laissant jaillir de l'endroit même où il venait de s'abîmer, une source d'eau vive sur laquelle on éleva plus tard la fontaine à trois canaux, que vous apercevez d'ici. Depuis lors, à l'heure de minuit, on entend dans l'église une voix douce qui murmure ces plaintives paroles:

— Manoli, mon cher Manoli, pourquoi m'enfermes-tu ainsi? Les murailles m'étouffent, me pressent le sein; mon lait coule, se perd, et je ne puis nourrir ton enfant! Manoli, mon cher Manoli, viens à mon secour, car je ne puis plus respirer Manoli.

Bellanger 1846, p. 316—317.

BCU IASI/CENTRU

Poiana Lacului, j. Argeş
Inf.: Dumitru Dură, 72 a. (lăutar)
Culeg.: D. Udrescu (tatăl ?)
1900—1910

MEŞTERUL MANOLE

Verde chiparos,
Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos,
Verde şi stufos,
Prin des cărpiniş,
Prin mândru hăţiş,
Şi prin aluniş,
Plimbă-mi-se-mplimbă,
Şi locul tot schimbă,
Negru Vodă, crai,
Cu mare alai,
Nouă meşteri mari,
Vestiţi făurari,
Zidari şi pietrari,
Jitari şi călfari,
Robi şi taxidari,
De la Poienari,
Şi Manole zece,
Care-i şi întrece.
Negru Vodă vine,
Cu dalvarii-n vine,
Pe-un cal vinecior,
Iute de picior.
Plimbă-mi-se-mplimbă,
Locul mereu schimbă,
Vrând să dovedească
Loc, să făurească,
Sfânta mânăstire
Falnică zidire,
Pentru pomenire.
Şi mergând în jos,
Pe cel mal frumos,
Mândru şi umbros,
Cu falnic brădiş,
Cu des cărpiniş,
Ei se rătăcesc,
Pe loc se opresc,
În ceaslov cetesc,
Împrejur ochesc,
Dar nu dovedesc,
Locul ce doresc.
Şi iar purcedea,
Valea iscodea,
Oameni întâlnea,
De toţi ispitea:
— Voi, n-aţi întâlnit,
Pe unde-aţi venit,
Un zid părăsit,
Vechi şi mucezit,
Şi neisprăvit?
— Ba, Doamne, am văzut,
Pe unde-am trecut,
Un zid pustiit,
Vechi şi mucezit,
Şi neisprăvit.
La un loc stufos,
Aci, mai în jos,
Şi iar purcedeau,
Şi iar se-mplimbau,
Şi în sus şi-n jos,
Pe cel mal stufos,
Verde şi umbros,

Până ce-ntâlnea,
Într-o poienea,
Un iaş purcăraş,
Tânăr drăgălaş,
Cu peliţa lină
Cu cămaşa tină,
Din fluier doinind,
Turma învârtind,
Câmpul ocolind.
Şi cum îl vedea,
Vodă l-întreba.
— Hei, iaş purcăraş,
Din fluier doinaş,
Porcii tot păscând,
Şi locul râmând,
Oare n-ai aflat,
Cât ai colindat,
Un zid părăsit,
Vechi şi mucezit,
Şi neisprăvit?
Purcăraş zâmbea,
Bine se chitea,
Ochii şi-i rotea,
Şi-apoi răspundea:
— Dade, Negru Vodă,
Nu ştiu ce gândeşti,
De mă iscodeşti?
Nu ştiu ce vorbeşti,
De mă ispiteşti?
— Noiaş purcăraş
Din fluier doinaş
Cu peliţa lină,
Cu faţa senină,
Nu te ispitesc,
Nu te amăgesc,
Dar vreau să găsesc,
Loc de mânăstire,
Pentru pomenire.
— Dade Negru Vodă,
Şi voi meşteri mari,
De la Poienari,
Eu bine am văzut,
Pe unde am trecut,
La colţ de cetate,
Unde râu abate,
O poiană lată,
Şi mai ridicată,
Pe ea, lâng-un lac,
Pe un loc sărac,
Un zid pustiit,
Vechi şi mucezit,
Şi neisprăvit;
Un zid dărâmat,
De scroafe râmat,
Câinii, cum îl văd,
La el se răpăd,
Şi latră a pustiu,
Şi urlă a morţiu.
La mijloc de zid,
Un iazdăr adânc,
La mijloc de iazdăr,
O veche sălcuţă,
Nu prea măricuţă,
Şi-n ea p-o crăchiţă,
Mândr-o iconiţă,
Ca o coconiţă.
Mai jos, sub gârneaţă,
La a mea cocineaţă,
Alte zidurele,
Mici şi subţirele,
Că te sui pe ele,
Dacă m-aţi cinsti
Şi m-aţi omeni,
Dau turma-ndărăt,
Zidul să v-arăt.
Domnul de-auzea,
Mult se bucura,
Ceaslovul cetea,
Şi-n ceaslov găsea,
Locul ce căta.

Vesel se-nturna,
Şi apoi grăia:
— Noiaş purcăraş,
Din fluier doinaş,
Cu peliţa lină,
Cu cămaşa tină,
Cu faţa senină,
Cu inima plină,
Hai cu noi pe dată,
Locul de ne-arată,
Că vei avea plată,
Multă şi bogată,
Şi te-oi mai cinsti,
Şi te-oi omeni,
Cum nici n-ăi gândi.
Purcăraş îndată,
Merge şi le-arată,
Poieniţa lată,
Şi puţin înaltă,
La colţ de cetate,
Unde râu abate,
Şi acolo dosit,
Zidul părăsit,
Vechi şi mucezit,
Şi neisprăvit;
De ploi dărâmat,
De scroafe râmat;
Pe un dul de lac,
Pe un loc sărac,
Avea rost în două,
Cu zarişte nouă,
La mijloc de zid,
Un iazdăr adânc,
La mijloc de iazdăr,
Veche o sălciuţă,
Şi-n ea, pe-o crăcuţă,
Mândră iconiţă,
Ca o coconiţă.
Mai jos, sub gârneaţă,
Lângă cocineaţă,
Alte zidurele,
Vechi şi mititele,
De te sui pe ele,
Negru Vodă Domn,
Falnic ca un pom,
Şi cei meşteri mari,
De la Poienari
Zidul cum vedeau,
Mult se bucurau,
Icoana ceteau,
Şi se minunau,
Pe iaş purcăraş,
Din fluier doinaş,
Vodă-l lăuda,
Bine-l miluia,
Zece gălbiori,
Mândri, lucitori,
Şi-ncă-l mai cinstea,
Şi-l mai omenea,
Cum nici nu credea.
Apoi se-nturna,
La meşteri grăia:
— Meştere Manole,
Meşter la cupole,
Vătaf de călfari,
Şi de meşteri mari,
Şi voi toţi, zidari,
Pietrari, făurari,
De la Poienari,
Astăzi, c-am aflat,
Locul căutat,
Hai, să ne-apucăm,
Şi să măsurăm,
De sârg să lucrăm,
Şi să ridicăm,
Aici pe colină,
La sfânta lumină,
Falnică zidire,
Pentru pomenire,
Mândră şi înaltă,

Cum n-a mai fost alta.
Şi v-oi da averi,
V-oi face boieri.
Dar de n-ăţi zidi,
Şi n-ăţi isprăvi,
Sfânta mânăstire,
Pentru pomenire,
Eu, în temelii,
Vă zidesc de vii.
Manole auzea,
Adânc chibzuia,
Şi-aşa cuvânta:
— O, măria ta,
Nu te mânia,
Dar de când eu sunt,
Meşter pe pământ,
Tot ce-am chibzuit,
Bine-am isprăvit.
Şi cum socot eu,
Bun e Dumnezeu,
Ce ţi-oi arăta,
Nu m-oi ruşina,
Iute se-ntorcea,
Din brâuţ scotea
Un căpuţ de os,
Cu sunet frumos,
Dulce şi duios,
Din el cum zicea,
Lumea s-aduna,
La el asculta,
Sus, pe-o buturică,
Apoi se ridică,
Şi la toţi le strigă:
— Var şi cărămidă,
Marmură şi sticlă,
Piatră şi nisip,
Aur şi argint,
Toţi mi-ţi aducea,
De unde-ţi putea,
Iute mi-aduceţi,
Lucrul începeţi,
Luni de dimineaţă,
Pe nor şi pe ceaţă
Şi pe negureaţă,
Manea se scula,
Meşterii aduna,
Sforile întindea,
Locul măsura,
Pădurea tăia,
Cărbuni o făcea,
Iazdăru-astupa,
Locul nivela,
Varul că stingea
Zidul începea,
Bine-l tencuia,
Dar tot ce zidea
Noaptea se surpa.
Marţi de dimineaţă,
Tot pe nor, pe ceaţă,
Şi pe negureaţă,
Manea se scula,
Zidul jos vedea,
Pe gânduri cădea,
Jalea-l obidea.
Ceilalţi meşteri mari,
Călfari şi zidari,
Tot horobotind,
Şi bodogănind,
Amarnic cârteau,
Şi vină-i băgau.
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Unde ne-ai băgat,
Capul ne-ai mâncat.
Fă vreo meşterie,
Zidul ca să ţie,
Altfel să se ştie,
Bine n-o să fie.
Manole tăcea,
Zidu-l meşterea,

Şi-amărât zicea:
— Voi vă învârtiţi
Şi vă tânguiţi
Şi bodogăniţi,
Şi mereu cârtiţi,
În loc să siliţi,
Şi să isprăviţi,
Căci pă cum cred eu,
Bun e Dumnezeu,
El ne-a ajuta,
Zidul a dura,
Şi n-a mai cădea.
Dar noaptea venea,
Zidul iar cădea.
Miercuri dimineaţă,
Tot pe negureaţă,
Pe nor şi pe ceaţă,
Manea se scula,
Zidul cum vedea,
Rău se tulbura,
Crunt se încrâncena,
Jalea l-apuca.
Ceilalţi meşteri mari,
Călfari şi zidari,
Şi mai oţărâţi,
Şi mai îndârjiţi:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Geaba noi silim,
Geaba ostenim,
Nimic nu sporim,
Mai bine fugim,
Să ne mântuim.
Manole ofta,
Crunt se încrunta,
Blând mi-i dojenea:
— Meşteri şi călfari,
Zidari şi pietrari,
Harnici făurari,
Voi toţi, mici şi mari,
Geaba tânguiţi,
Geaba jeluiţi,
Geaba tot cârtiţi,
Şi bodogăniţi,
Mai bine siliţi,
Şi-n sârg sârguiţi,
Ca să isprăviţi,
Cu sârg şi cu foc,
Să-l facem la loc.
Căci cum socot eu,
Bun e Dumnezeu,
El ne-a ajuta
Zidul a dura.
Acu, joi noaptea,
Manole dormia,
Şi-n vis, ce visa?
Din cer, ca o stea,
Un înger venea,
Lângă el şedea,
Şi-astfel îi grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Geaba osteniţi,
Şi vă obidiţi,
Nimic nu sporiţi,
Aici e loc sânt,
Şi cu jurământ,
Orice s-a clădi,
Nu s-a isprăvi,
Pân-a nu zidi,
Vie-n temelie,
Soră ori soţie.
Tânără fecioară,
Mândră verişoară.
Un cap de femeie,
Aici va să pieie,
Zidit la temeie.
Mâine-n zori de zi,
Când vă veţi trezi,
Pe rouă, pe ceaţă,

Şi pe negureaţă,
Iute-ţi năgrăbi,
Calea-a iscodi,
Şi-orice soţioară,
Soră ori fecioară,
Ar veni de-afară,
Pe câmp, pe cărare,
'N cap cu de mâncare,
Veţi zidi-o vie,
Chiar la temelie,
Dar cu jurământ,
Pe cer, pe pământ,
Nimeni din câţi sunt,
N-a sufla cuvânt,
Nici la jupânese,
Nici la zidărese,
Nici la jitărese,
Blestemând pe cine,
Jurul nu va ţine,
Corbii să-l jelească,
Câinii-l prohodească,
Ploile, pâraiele,
Să-i spele ţurloaiele.
Şi cum a grăit,
Îngeru-a pierit,
Lăsând pe colină,
Raze de lumină.
Manea se trezea,
Ochii şi-i freca,
Nimic nu vedea,
Noapte-n jur erea,
Degrab se scula,
Meşterii trezea,
Visul le spunea,
Şi li-l tălmăcea,
Şi mi-i juruia,
Cu sânt jurământ,
Pe cer şi pământ,
Nimeni, din câţi sunt,
Să nu dea cuvânt,
Nici la jupânese,
Nici la jitărese,
Blestemând pe cine,
Jurul nu va ţine:
Câinii să-l jupoaie,
Ploile să-l ploaie,
Prin râpi pe pâraie,
Şi pe-ududaie,
Manea apoi pleca,
Pe zid se suia,
Şi-acolo mânea,
Zori pân-se făcea.
Dar cei meşteri mari,
Calfe, robi, zidari,
Pietrari, făurari,
Toţi se furişau,
Soaţele-şi vesteau,
Mâine-n zori de zi,
La ei n-a veni,
Căci cine-o să vie,
Or zidi de vie,
Chiar la temelie.

Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă
Şi pe negureaţă,
Toţi cei meşteri mari,
Călfari şi zidari,
Pe scări se urcau,
În zări se uitau,
Câmpul cercetau,
Ca să vadă care,
Mândră va răsare,
Întâi pe cărare,
Azi cu demâncare.
Şi cum iscodeau,
Cum se şoşoteau,
Şi se frământau,
Iată, că din sat,
Cu baniţa-n cap,

Mândră ca o floare,
Vilaia răsare,
Tânăra Vilaie,
Dalbă vătăşoaie,
Tot zorind să vie,
Ca să nu-întârzie,
Biata nici nu ştie,
C-au s-o-ngroape vie,
Azi, la temelie.
Manea d-o vedea,
În genunchi cădea,
Lacrime vărsa,
Şi-aşa se ruga:
— Bunule Părinte,
Doamne, tu, Prea sfinte,
Rogu-te fierbinte,
Azi, a lua aminte,
A mele cuvinte.
Scoate-i înainte
Un balaur mare,
Cu coada-n spinare,
Cu gura căscată,
Limba revărsată,
Cât poiana lată,
Ea cum l-o vedea,
Crunt s-a speria,
Baniţa a vărsa,
Acas' s-a înturna,
Altele a găta.
Dar pân' a găti,
Şi pân' a veni,
Poate c-a uidi,
Şi-alta s-a ivi.
Domnul asculta,
Mila-l podidea,
Şi bala stârnea,
La drum o scotea,
Vilaia cum va,
Tare se sperea,
Baniţa vărsa,
Iute se-nturna,
Bucate găta,
Şi-napoi grăbia,
Fugând cât putea.
Manea de-o vedea,
Mai rău se-ncrunta,
În genunchi cădea,
Lacrimi foc vărsa,
Şi mult se ruga:
— O, Părinte Sfinte,
Rogu-te fierbinte,
Ia-mi şi-acum aminte,
Slabele-mi cuvinte,
Dulcea-mi rugăminte,
Scoate-i înainte,
O fiară turbată,
Fiară înfricoşată,
Cu gura căscată,
Limba îmbăloşată.
Ea când l-a vedea,
Mi s-a speria,
Baniţa a vărsa,
Acas s-a-nturna,
Şi-acas de-a sosi,
Fă-a da porni,
Boul să mi-l cate,
Boul cel bălan,
Pierdut de mai an.
Fă-o să întârzie,
Ca să nu mai vie,
S-o îngropăm de vie,
Pe ea-n temelie.
Domnul se-ndura,
Ruga i-asculta,
Fiara răscolea,
În cale-o scotea
Mândra speria,
Bucate vărsa,
Şi-acas-alerga,
Altele a făcea.

Nimic a tăia,
Dar ce s-auzea?
Dar nu mai avea,
La poartă mugea,
Boul cel bălan,
Pierdut de mai an.
Ea, cum auzea,
Repede-l tăia,
Conacul gătea,
Şi-napoi fugea
Dar cine ţipa?
Cine mi-o striga?
O, biata de ea,
Cocon mic avea,
Foame ce-i era,
În troacă plângea,
Dar ea n-auzea,
C-atât se grăbea,
Nici nu-l apleca,
Şi-l arunca-n pat,
Gol şi desfăşat.
Şi neaplecat.
Şi o fugă ţinea,
Nici drumul, nici ea.
Manea de-o vedea,
Crunt se-ncrâncena,
Inima-i sărea,
În genunchi cădea,
Şi amar se ruga:
Cu ochii văpaie,
Cu lacrimi şiroaie:
— Dă, Doamne, o ploaie
Să curgă şivoaie,
Vâjuri şi pâraie,
Şi vânturi turbate,
Din zările toate,
Să verse bucate,
Acas s-o grăbi,
Altele a găti,
Şi poate-o uidi.
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta,
Vânturi dezlega,
Norii i-aduna,
Ceru-întuneca.
Şi pornea o ploaie,
Vâjuri şi pâraie.
Şi bătea un vânt.
Culca la pământ,
Codrii rând pe rând.
Însă pe Vilaie,
Nu-i potop s-o moaie,
Nu e vânt s-o-ndoaie,
Nu e nor s-o spaie.
Şi cum viforea,
Ea mai mult zorea,
Drumul că-l lăsa,
Câmpul drept tăia,
Şi leoarcă sosia,
Şi se tânguia,
Şi se obidea,
Şi se căina:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Nu fii mâniat,
C-am întârziat,
Că mi-o fi păcat,
Greu, de neiertat.
Aşa se văita,
Şi masa-ntindea,
Pe toţi îi poftea,
Şi cei meşteri mari,
Călfari şi zidari,
Mult se bucurau,
La masă şedeau,
Şi se ospătau.
Numai biet Manea,
De-o parte şedea,
Inima-i plângea.
Vilaia venea,

Dulce-l mângâia,
Şi mi-l alinta:
— Manole, Manole,
Nu-mi sta gândurat,
Pentru-al meu păcat.
Nu fi mâniat,
C-am întârziat,
Ţi-am adus bucate,
De mine gătate,
Pâine şi friptură
Vin de băutură,
Lasă supărare,
Şi hai la mâncare.
Manea se scula,
Blând o mângâia,
Şi dulce-i grăia:
— Vilaie, Vilaie,
Scumpa mea bălaie,
Nu sunt mâniat,
C-ai întârziat.
Mi-ai făcut bucate,
Mi-ai adus de toate,
Pâine şi friptură,
Vin de băutură.
Nu mi-i a mâncare,
Nici a desfătare,
Căci sunt tulburat,
Trist şi-ngândurat,
De-un mare păcat,
Greu şi-nfricoşat.
Azi de capul tău,
Ştie Dumnezeu,
Şi de soarta mea,
Ştie o piază rea.
Hei, voi, meşteri mari,
Pietrari, făurari,
Calfe şi zidari,
Robi şi taxidari,
De la Poienari.
Ce vă mai uitaţi?
Ce mai aşteptaţi?
Ce vă tot miraţi?
În braţe o luaţi,
Pe zid o urcaţi,
Scumpa mea soţie,
S-o zidiţi de vie,
Azi, în temelie.
Cu zârg sârguiţi,
Repede zidiţi,
Şi mi-i covârşiţi,
Cum v-aţi juruit,
Şi tocma-aţi tocmit.
Ştiţi, cuvânt de domn,
Pune cap de om,
Şi mai bine pieie,
Un cap de femeie,
De cât voi voinici,
Câţi sunteţi aici,
Ei, cum auzeau,
Pe braţe o luau,
Pe zid o urcau.
Patru o ţineau,
Cinci o ţintuiau.
Vilaia râdea,
Şi mai şi glumea,
Că ea nu gândea,
Nici nu bănuia
Ce i se gătea.
Dar zidul creştea,
Şi mi-o covârşea
Pe la gleznişoare,
Pe la pulpişoare.
Şi cu cât creştea,
Tot mai rău strângea,
Şi biata plângea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi de şagă,
Că nu-i bună, dragă,
Zidul rău mă strânge,

Trupuleţu-mi frânge,
Şi copilul plânge,
Singurel în pat,
Gol şi desfăşat,
Şi neaplecat.
Că eu zor am dat,
Ca să fac conac,
Şi să-ţi fiu pe plac.
Dar avui păcat,
C-am întârziat,
Şi te-am mâniat.
Dar hai de mănâncă,
Şi necazul uită.
Manole auzea,
Inima-l durea,
Dar mai mult striga:
— Zoriţi, meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Ce vă tot codiţi!
Haideţi sârguiţi,
Zidul împliniţi,
Şi-o acoperiţi!
Că de nu zoriţi,
Cu capul plătiţi.
Ci mai bine pieie,
Un cap de femeie,
Aici la temeie.
Decât voi voinici,
Câţi sunteţi p-aici.
Ei cum auzeau,
Lucrul îndoiau,
Mândra covârşeau,
Şi-o acopereau.
Pe la ţâţişoare,
Pe la subţioare,
Pe la buzişoare,
Pân' n-o mai vedea.
Iar din zid abia
Se mai auzia,
Un glas năbuşit,
Slab şi răguşit:
— Copilaşul meu,
Ţie-l Dumnezeu,
În leagăn mi-l puie,
În turlă mi-l suie,
Vântul a bătea,
Lin l-a legăna,
Păsări or cânta,
Blând l-or dezmierda;
Ploile-ar ploua
Şi mi l-ar scălda,
Flori or înflora,
Şi l-ar parfuma,
Zânele-or zbura,
Şi l-or înfăşa,
Sfintele-or veni,
Şi i-or grijuli,
Trupuşorelul lui,
Fraga câmpului.
Tu, dragă Manole,
Meştere Manole,
Domnul te-a vedea,
Şi te-a blestema,
Cu blesteme grele,
De la cer şi stele,
De la păsărele,
De la floricele;
Vânturi mari or bate,
Din zările toate,
Schelele or scoate,
Şi le-or duce toate,
Hârburi sfărâmate,
Pe scochini surpate.
Iar voi meşteri mari,
Pietrari, făurari,
Calfe şi zidari,
Veţi sta pe grindiş,
Sus, pe-acoperiş,
Fără coborâş.
Patruzeci de zile,

Veţi sta-n nesimţire,
Sus, pe mânăstire.
Iar când v-ăţi trezi,
Când v-ăţi pomeni,
Pe acoperiş,
Fără coborâş,
V-ăţi face-aripioare,
Din şindrili uşoare,
Şi-ăţi zbura prin ceaţă,
Şi pân negureaţă,
Şi unde-ţi cădea,
Stane-ţi rămânea.
Iară tu, Manole,
Meştere Manole,
Tu, cu aripi late,
Mult mai minunate,
Din frăştili lucrate,
Vei zbura-n pieziş,
De pe-acoperiş,
Peste aluniş,
Prin verde brădiş,
Pe vale-n costiş,
Mai către prundiş,
Şi-unde te-i prăvale,
Chiar acolo-n vale,
Izvoraş te-i face,
Fără pic de pace;
Izvoraş sărac,
Cu apă de leac,
Cu apă sărată,
În lacrămi scăldată.
Toţi cei meşteri mari
De la Poienari,
Stau şi ascultau,
Ce blestem aveau,
Şi amar oftau,
Şi se tulburau.
Verde şi-o cicoare,
Ce nor vine-n zare?
Cine, pe cărare,
Vine-n goana mare?
Vodă Negru crai,
El, cu mare alai,
Coboară pe plai,
Şi dacă vedea,
Cum mai strălucea,
Falnica-i zidire,
Mândra mânăstire,
Mult se minuna,
Mult se bucura,
Şi voios grăia:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Şi voi meşteri mari,
De la Poienari,
Mult aţi obidit,
Şi v-aţi sârguit,
De mi-aţi împlinit,
Visul ce-am dorit,
Mult aţi ostenit,
De mi-aţi făurit,
Mândră mânăstire,
Fără asemuire,
Vă voi da averi,
V-oi face boieri,
Numai spuneţi drept,
Cu mâna la piept,
Dacă aţi încerca,
Şi-alta a înălţa,
Aţi putea zidire,
Mai mândră la fire,
C-a a mea mânăstire?
Manole pripit,
S-a şi răzvedit:
— Doamne, prea slăvit,
Bine ai grăit,
Că noi am silit,
Şi ne-am sârguit,
Şi ne-am obidit,
Să înălţăm zidire,

Mândră mânăstire,
Fără asemuire,
Dar dacă am porni
Şi-alta a zidi,
Punem legământ,
Şi cu jurământ,
Pe cer şi pământ,
Că acea zidire,
Va fi peste fire,
Peste închipuire,
Cu mult mai frumoasă,
Şi mai arătoasă,
Şi mai luminoasă.
Astă începătură,
Fu de învăţătură.
Vodă d-auzea,
Tare se mâhnea
Şi se tulbura
Şi se mânia,
Porunci aspre da,
Scările-a tăia,
Schelele-a surpa,
Şi sus îi lăsa,
Pe acoperiş,
Fără scoboriş,
Şi iar mai zicea:
— Alei, meşteri mari,
Pietrari, făurari,
Calfe şi zidari,
Cu Manole zece,
Care vă întrece,
Cu toţi pe grindiş.
Sus, pe-acoperiş,
Voi veţi mucezi,
Şi veţi putrezi,
Ciocile-or veni,
Şi v-or ciuguli;
Oasele-or albi,
Vântul a vui,
Şi le-a risipi.
Iar voi n-ăţi mai fi,
Vrednici a zidi,
Alt aşezământ
Pe acest pământ,
Şi-acolo-n grindiş,
Pe acoperiş,
Toţi cei meşteri mari,
De la Poienari,
Au mas pe şindrile,
Patruzeci de zile.
Ce într-un asfinţit,
Din somn s-au trezit
Şi-amar s-au căit,
Că s-au sumeţit,
Iar acum chitesc,
Şi se chibzuiesc,
Să-şi facă aripioare,
Din şindrili uşoare,
La mâini, la picioare.
Şi cum le-au legat,
Zborul şi l-au luat,
Peste zidurele,
Peste rămurele,
Prin ceaţă, prin leasă,
Prin negură deasă,
Şi unde cădea,
Stană se făcea,
Pe câte o vâlcea.
Sas în jos s-a dus,
Dan către apus,
Iaş, pe cât îmi pare,
Spre soare răsare.
Şi pe acolo, frate,
A înflorit azi sate,
Mândre şi bogate.
Valea Danului,
Pe drumul mocanului.
Valea Sasului,
Pe câmpul popasului,
Valea Iaşului,

Spre culmiţa Oaşului,
Şi Manole iară
Cel din urmă zboară,
Cu şindrile late,
Din frăştili lucrate,
De pe turla mare,
Ca un vultur sare,
Peste dumbrăvioare,
Peste costişoare,
Prin verde brădiş,
Lunecă pieptiş,
Şi tocmai în vale,
Vuind se prăvale;
Şi und' s-a prăbuşit,
Izvor a ţâşnit,
Apşoară sărată,
Cu lacrămi scăldată;
Fântâniţă lină,
Cu apă puţină,
Izvoraş sărac,
Cu apă de leac,
De-acum până-n veac.

Udrescu, 1974, p. 84—107

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Stroeşti, j. Argeş
Inf.: Alex. I. Floca, 40 a.
Culeg.: M. Robea, 3.2.1969

POVESTEA MÂNĂSTIRII CURŢII DE ARGEŞ

A zâs c-a fost nouă zâdari, cu Manole zece, ei plănuindu-şi în capu lor să facă şi ei o mânăstire mândră şi frumoasă, fără să mai existe pe faţa pământului una ca ea.

A început într-o bună zi — că nu mai ştiu ziua precisă — să ziduiască făcând întâi temelia, că aşa se face la orice bina. Punând cărămida să zâduiască înainte peretele, ce făcea ziua, se surpa noaptea. Nu făcea nimic! Până a lucrat nouă zile şi nu făcea nimica[1].

— Ce să facem fraţilor, că nu putem să zâdim mânăstirea Curtea de Argeş?[2]

Manole se gândea în fel şi fel de chipuri, că el era şefu la cei nouă zâdari. Când, în timpu de faţă, îi dă Dumnezeu un vis: nu se va construi mânăstirea până nu se va lăpăda un chip femeiesc în zid. Atuncia ce spune Manole, când se deşteaptă din somn? Tace şi se duce la lucru, la cei nouă ucenici ai lui care îi avea.

— Fraţilor[3], nu se poate să se construiască această mânăstire, din cauză că eu am visat că până nu vom zidui un chip femeiesc în ea nu să zâdeşte! Voi sânteţi de acord ca să nu spuneţi la femeile dumneavoastră, că eu nu spun, care cum o veni cu mâncare înainte p-aia o lom şi-o băgăm în zâd? Şi o zâdim ca să isprăvim odată mânăstirea!

Nimeni nu zicea nimica şi tăcea din gură. Acu, din toate femeile din aceşti nouă zidari, cu a lui zece, n-a venit nici una, decât a lui Manole. Când a văzut-o bietu Manole, meşteru cel mai mare dintre ei, trăgându-şi sufletul, că ea venise înainte chiar a lui, n-a mai zis nimica decât:

Doamne, săracu de mine,
Ia uit-o cum mai vine!
De-i, Doamne, înainte
D-o apă mare;
Se va spăimânta,
Mâncarea o va vărsa,
Îndărăt se va întorcea!

Aşa i-a dat Dumnezeu! S-a-ntors înapoi, şi-a făcut altă mâncare, şi s-a înapoiat la el. În timpu de faţă, când o vede a doua oară, iar a spus că:

Săracu de mine,
Uit-o cum mai vine!

Dă-i, Doamne, înainte
D-un balaur mare;
Ea se va spăimânta,
Mâncarea o va vărsa,
Îndărăt se va-ntorcea.

Aşa i-a dat.

Ea s-a spăimântat,
Mâncare-a vărsat,
Înapoi s-a-ntors.

Şi-n timpu de faţă, a făcut altă mâncare[4] şi se-napoiază tot la Manole, la mânăstire, unde lucra el. În timpu ăsta o vede iar Manole:

Săracu de mine,
Ia uit-o cum mai vine!
Dă-i, Doamne, înainte
D-un câine turbat;
Ea se va spăimânta,
Mâncarea o va vărsa,
Înapoi se va întorcea!

Altă mâncare a făcut![5] A patra oară! Când o vede a patra oară, Manole n-a mai zis nimic. Şi-a poruncit la cei nouă zidari:

— Voi, nouă zidari,
Staţi şi ziditi,
Să nu mai zăboviţi!

Da ce spunea ea d-acolo?

— Manole, Manole,
Nu ţ-o fi d-a glumă?
— Luaţi şi ziditi
Şi nu mai zăboviţi!

El zicea în continuare aşa, cu credinţa în Tatăl-din-Cer, ca să zădească mânăstirea Curtea de Argeş.

A luat-o cei nouă meşteri zidari şi-a pus-o imediat în zid, zicând mereu:

— Manole, Manole,
Nu ţ-o fi d-a glumă?
Ţâţişoarele îmi curge,
Copilu îmi plânge!
— Voi, nouă zidari,

Nu mai zăboviţi,
Daţi şi ziduiţi!

zicea Meşteru Manole. A zidit-o până la piept![6] Când a văzut c-o strânge zidurile, ce spune ea?

— Manole, Manole,
Zâdurile mă strânge!
Copilaşu îmi plânge,
Ţâţişoara-mi curge.
— Voi, nouă zidari,
Daţi şi ziduiţi,
Nu mai zăboviţi!

poruncind la cei nouă zidari. A ziduit-o complet şi-a zidit biserica Argeş, care nu mai există aşa frumoasă.

Când a fost la isprăvit, a rămas toţi deasupra mânăstirii. Şi-atunci vine un chip dumnezeiesc din nori, lăsat pe terenu mânăstirii.

— Aşa mânăstire n-am mai văzut, aşa urâtă! — spune acest chip dumnezeiesc.

— De ce ne faci mânăstirea de râs?[7] — spune ăi nouă meşteri şi cu Manole zece. — Şi ca noi nu mai lucrează nimenea pe faţa pământului, mânăstiri ca astea!

Acu deja toate turnurile ce există acolo era sucite, numai unu era drept, care era a lui Manole, că el era drept. Ce spune chipu dumnezeiesc?

— Da, atunci mă credeţi cu adevărat că sunt un sfânt coborât din cer! Şi-am râs de voi să vedem ce-mi porunciţi. Dacă voi îmi porunciţi adevărate vorbele care e păcătoase, să vedem cu ce vă mai daţi jos!

Şi-atunci piere toate scenele care erea pe lângă ea, nu mai rămâne nici o scenă. Şi rămâne simplă, curată, mânăstirea! Atunci, în momentul de faţă, rămânând cei nouă deasupra ei. Şi-atunci ce-a spus Manole?

— Pe răspunderea la orişicare om cum se va da jos; după dreptatea şi credinţa care am avut-o unu spre altu.

Atunci ce spune cei nouă?

— Cum ne-nveţi, Meştere Manole, aşa ne dăm jos!

Dar când se uită, nu mai există nici prea sfântu care coborâse din nori, nimic, decât mânăstirea curată, cum a lăsat-o Tatăl-din-Cer, şi zugrăvită, fără s-o mai zugrăvească.

— Ăsta este un chip dumnezeiesc! — spune Manole. — Şi cu adevărat a venit la noi să ne-o sfinţească, că şi acu ne-a sfinţit şi pe noi, şi ne sfinţim cu totu. Pe contu vostru propriu să vă daţi jos şi să faceţi ca mine!

Atunci Manole, punându-şi ăripi de şită[8] — şi-a pus toţi aripi de şită subţioare — Manole ce spune?

— Eu vreau, Doamne, unde-oi cădea, să iasă izvoru de apă şi vreau să-mi iei sufletu, că degeaba mai trăiesc pe faţa pământului. Da să iasă ceva în locu meu, ca să fie amintire numele „Manole, Meşteru Manole".

Atunci, zburând Manole şi nepipăit de durere, coboară unde există izvoru cu trei ţăvi, care există şi în ziua de astăzi, care ia apă toată lumea d-acolo. Şi ceilalţi se prăbuşeste pe lângă biserică, şi n-a putut să zboare.

Fraţilor[9], asta e povestea mânăstirii Curţii de Argeş!

Robea 1979, p. 170—173

NOTE

1 Pov. subliniază, cu dreapta. 2 Pov. întinde mâinile, în lături. 3 Pov. roteşte capu. 4 Pov. subliniază, cu arătătorul drept. 5 Pov. întinde mâinile înainte. 6 Pov. arată spre piept, cu stânga. 7 Pov. loveşte masa, cu dreapta. 8 Pov. roteşte privirea, în dreapta şi în stânga. 9 Pov. roteşte privirea asupra auditoriului.

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Licseni, j. Gorj
Inf.: Nicolae D. Mâracu, zis Şuican, 40 a.
Culeg.: Victor I. Oprişiu
iulie 1937

Manole, Manole,
Meştere Manole.
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Să consfătuiră
Şi să sfătuiră
Că s-aleagă colę-n vale,
În cel loc de verdeaţă,
Un loc de mănăstire
Pentru pomenire.
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Sforile-ntindea,
Şanţurile le săpa
Şi-n curând de lucru s-apuca.
Iar Manolea să lega,
Se lega şi jurământ făcea:
Cea dintâi soţâie,
Cea dintâi surioară
Care să va ivi
Mâñe-n zori de zi.
Meşterii lucrau
Şi-n cale să uitau,
Şi Manolea să ruga,
La Dumnezău să ruga
Să dea pe lume
O ploaie cu spume,
Soţioara să-ntoarcă din cale,
Iar ea nu să-ntorcea,
Tot înăiint'e mergea.
Manolea d'i pe schele cân să uita,
Cătă dânsa grăia:
— Vino-ncoace, soţâoara mea,
C-avem să glumim
Şi-aiicea să t'e săd'im.
Iar soţâia ce zâcea:
— Manoleo, Manoleo,
Zâdu rău mă strânge,
Ţâţişoara-m curge,
Viaţa mi să stânge.

AFC 1471, capitolul balade, p. 61—62

Câmpofeni, j. Gorj
Inf.: Dumitru Gr. Petcu
Culeg.: Vasile Cărăbiş

MANOLE

În poarta lui Negru Vodă
Mulţi boieri s-au strâns la vorbă.
Şi la masă ce mânca?
Numai peşte şi păstrugă
Şi icre de caracudă.
Şi cu icre de morun,
Că-i peştele ăl mai bun.
Şi de-acasă îmi pleca,
Pe Argeş în sus mi-o lua
Şi loc bun că-mi căuta.
Căta loc de mânăstire
De veşnică pomenire.
Şi pe drum călare mergea,
Dealurile ocolea,
De un purcăraş că-mi da,
Negru Vodă-l întreba:
— Cel mic purcăraş
De haine imaş!
Nu cumva ai văzut,
Pe unde-ai trecut,
Vreun zid părăsit
La loc potrivit?
— Ba eu am văzut
Un loc potrivit,
Joi de dimineaţă,
Pe rouă, pe ceaţă,
Pe o scroafă bălaie
Ce trecea prin paie;
Că mi s-a frecat
Şi că mi-a jimat
Un zid părăsit
Pe loc potrivit;
Pe un loc cu şes,
Mergeţi de-l vedeţi.
El cum auzea,
Îndată mergea,
Pe Argeş în jos,
Pe un loc frumos.
Peste zid că-mi da,
Zidul mi-l găsea
Şi mi-l însemna
Loc de mânăstire,
Pentru pomenire,
Dulce amintire.

Cărăbiş, 1967, p. 52—53

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Slatina, j. Olt
Inf.: Maria Bănică, 76 a.
Culeg.: Ion Nijloveanu, 1968
17.12.1968

MEŞTERU MANOLEA

A fos' dă unde-a fost,
Ce n-ar fi dă mincinos.
Dacă n-ar fi,
Nu s-ar povesti,
Da' pă semne că ieste
Şi d-aia să povesteşte.

Între timp un împărat se uită şi vede o purcea mare, bălană. Râma-ntr-un loc dă alamă, un pămân' care iera numai alamă. Ce zice-mpăratu?

— E-e-ei, Doamne! zâce. Aicea ieste un loc pântru mănăstire. Să duce şi găseşte iel pă Manolea, maistor bun.

— Manolea, aici îm' faci o mănăstire.

— Da-mpărate,-ţ' fac.

S-a pus ş-a luat zidari, meşteri mari, care umblasă iel cu iei. Iel iera cel mai bun meşter ş-a zâdi' nouă ani dă zâle.

Zâua zâdea,
Noaptea cădea;
Zâua zâdea,
Noaptea cădea

şi iei nu putea să izbutească în nici un feli. Într-o bună zî, supărat, pune capu jos Manolea şi doarme ş-a visat chiar pe nevasta lui, pă Florica; a visat-o că venea cu mâncare şi lua măsură pă ia ş-o băga-n mănăstire ş-atunci mănăstirea să zâdea sângură. Ce nu s-a zâdit dă nouă ani, acum să ridica sângurică; s-a făcu' la loc. Cân' să dăşteaptă iel, ce-a zâs?

— Măi oameni buni — zâce — voi ştiţ' ce-am visat io?

— Ce-ai visat, Meşteru Manole, ce-ai visat?

— Io am visat aşa. Da' sânteţ' dă cuvânt? Daţ' jurământu că nu spuneţ' acas'?

— Da.

A jura' toţ' că nu spune acas'.

Ce spune Manolea?

— Toţ' aţ' jurat.

A jura' şi Manolea. Zâce:

— Io am visat aşa: care nevast-o veni pă zâua dă mâne cu mâncare, s-o zâdim în zâd ş-atunci noi biserica o facem. Să zâdeşte sângură.

— Gata dom'le, Aşa să fie.

E-e-e! A plecat; a plecat acas'; n-a mai lucra' ş-a plecat acas'. Iei nu le-a spus că să nu vie că le zâdeşte, da' le-a spus aşa:

— Nevastă — iei s-a vorbi' după drum — tu mâine cu mâncare să nu vii, că io mâncare-mi iau şi mănânc la-asteurant.

— Bine.

Ăla aşa, ăl-aşa, şi le-a făcut pă toate atente să nu vie cu mâncare şi n-a venit. Iel ce să facă iel, săracu? I-a spus şi iel nevestii lui ceva. Avea o vacă bălană care-o pierdusă d-un an şi n-o găsa. Şi iel îi spune-aşa:

— Florico, tu mâine la mine cu altă mâncare să nu vii, că nu ştiu ce fac cu tine. Dacă tu găsăş' vaca noastră a bălană care-am pierdut-o d-un an, să-mi aduci ficaţ' dân ia. Dacă tu vii fără ficaţ' dân vaca bălană, io nu ştiu ce fa' cu tine. Mai bine să nu mai vii.

— Bine, dragă! Bine.

A pleca' Manolea la lucru, da' Manolea ştia precis, că pe ia o visasă în zâd. A plecat. Iel i-a spus dăstul dă bine

Ia a pus fusta-n brâu dă mânecat, a lăsat copilu-n pat dăştept, vacile nemulse, boii nedaţ' drumu ş-a plecat pân pădurile mari.

— Cea vacă bălană, pierdută d-un an, hai încoaci la mine ca să mi te tai la măcelari, să-i du' lu' Manolea ficaţ' dân tine. Na, vacă bălană, na, vacă bălană, să te tai să duc lu' Manolea mâncare dân tine.

Strigîn' la ia, a scos-o; a găsât-o; i-a dat-o Dumnezeu în mână. Vine-acasă răpide şi pune măcelariu s-o taie şi-i ia ficaţ' şi-i bagă la foc şi-i găteşte şi ia baniţa-n cap şi pleacă.

Iel cân' pune ocheanu ş-o vede, începe să zâcă:

— Doamne, Doamne, Sfinte Doamne, fă-i un lup ca să se-nspăimânteză ca să cază, bucate să verse, înapoi să se-napoieză.

Aşa a făcut. Cân' vine, iasă un lup, cân'-cân' s-o-mbuce. Ia s-a spăimânta' ş-a căzu' ş-a vârsa' bucatele. Să-ntoarce-napoi răpide şi bagă altele şi le prepară ia gata-negata şi le ia şi pleacă şi lasă alteli la foc to' dă frică că i-o mai işi ceva.

Cân' să duce şi pune ocheanu, iar vede:

— Doamne, Doamne, sfinte Doamne, fă un urs mare, cân', cân' s-o mănânce

s-o spaimânteze
ca bucatele să verse,
înapoi să-napoieze.

Ia, gata. A căzut, le-a vărsat, s-a-napoiat înapoi, gata a bătut în bici, în palme, a gătit iar mâncarea şi iar a făcut-o şi iar a plecat. N-a dat ţâţă la copil, n-a

muls vacili, n-a da' drumu la vite; toate zbiera pân curte şi ia habar n-avea, să-i ducă lu' Manolea mâncare că de, ca bărbat, i-l îngrija bine.

I-a făcu', s-a spăimântat, a venit ş-a luat iar ş-a plecat.

— I-i-i! Doamne, Doamne, sfinte Doamne, fă un şarpe mare, cân', cân' s-o-mbuce să spăimânteză să nu mai vie.

Ia 'abar n-a avut. A venit şarpele. Cân' s-o mănânce, a vărsat, s-a dus înapoi, a luat, a fript, a perpelit p-acolo, a lua' baniţa ş-a plecat.

E, dac-a văzut Manolea-aşa, a lăsat-o ş-a veni', că nu să mai putea. Ale ălora n-a veni' niminea.

A venit. Când a venit, iel cu capu-n jos, năcăjit, amărât.

— Hai, Manoleo — zâce — şi mănâncă — 'ce — că mi s-a-ntâmplat întâmplări, zâce.

— Dar de ce să mănânc? — 'ce. Dă unde ieste? Ce fel dă mâncare ai? 'Ce:

— Am, omule — zâce — ficaţ' dân vaca noastră a bălană.

— Nu-i adevărat.

— Uite, să vez' dăsară pielea şi coarnele c-atuncea te-ncrez'.

— Da' dacă n-o fi dân vacă?

— Ce-oi vrea să-m' faci Manole, 'ce. Poa' să mă omori. Ie dân vacă.

— Păi cum ai găsit-o?

— A-ă-hă — zâce — cân' m-am dus în cutare loc — zâce — ş-am striga' — zâce — a veni', săraca, zbierân' la mine.

— Bine.

'Ce:

— Scoal' dă mănâncă!

'Ce:

— Las' că mănânc io, zâce. Nu mănânc acu' — zâce — c-am mai mânca' — 'ce — l-asteurant.

— Scoal' dă mănâncă, Manoleo! zâce.

— Nu mănânc.

Ăia să uita.

— Ce vă mai uitaţ', mă? Ce vă mai uitaţ'? Luaţ-o! A luat-o ş-a băgat-o-n zâd.

— Ce faci?

— Facem noi un pic dă glumă.

— Bine.

A zâdit-o până la gleznă.

— Mă, mai mă ţineţ'? — zâce — că ajunge-vă dă glumă — zâce — că ie copilu nesupt, vacile nemulsă şi boii — zâce — nedaţ' drumu — zâce — şi toate vitele

şi zbiară
cu capu pă sală,
vacile dă muls
şi copilu plâns.

'Ce:

— Lasă să mai plângă — 'ce — să mai facem dă glumă.

A zâdit-o pân' la brâu:

— Manoleo, Manoleo,
Ajungă-ţ' dă glumă.
Zâdu mă strânge,
Ţâţâşoara-m' curge,
Copilaşu-m' plânge,

vacile zbiară pă sală dă muls, boii muge dă mult.

Iel a zâdit-o-nainte;

a zidit-o
pân-a cotropit-o.

Ş-atuncea biserica s-a zâdit şi s-a făcu' la loc. A venit acasă şi el cu toţ' zâdarii.

Ce să facă ia? Noaptea venea, da ţâţă la copii şi astăz' venea şi mulgea vaca şi vedea tot ce iera-n curte, îi spăla-i cârpea, venea pasăre.

Până când astăz' ieste strafia care ieste-n biserică; Florica ie care ie străfiile prin biserici, Florica făcută strafie. Dumnezău n-a pierdut-o nici pă ia, da' a făcut-o strafie care umblă-n biserică şi umblă şi pân lume. Ast-a fos'.

Dă unde-am auzit-o,
Am beznit-o.

Nijloveanu 1982, p. 301—305

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Chirani Lopata, j. Buzău
Inf.: Stoica Drăgan, 89 a.
Culeg.: Elisabeta Moldoveanu-Nestor
13.IV.1970

MANOLE

— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Fă-mi o mânăstire
Înaltă,
Cum n-a mai fost alta;
Ţi-oi da bani,
Te fac boier.
Manole ce făcea?
De ziduri să apuca.
Toată ziua el lucra,
/: Şi noaptia să dărâma :/.
Şi-ndată ce zicea?
Fiinţă di uom s-aducem,
Să băgăm în zid aicia;
Mânăstirea n-o putem face
Până suflet di uom n-o să-l zidim.
Care nevastă-o vini
Cu mâncare mai întâi,
P-aia s-o băgăm aici.
Cân' să uită în cale,
Iac-a lu Manole vinia,
Şi Manole ce zicea?
— Doamne, dă uo pluaie,
Să vie şivuaie,
Nevasta să-ndoaie,
Să ducă napoi,
Să nu mai vie la nuoi.
Da' nevasta ce făcia?
Pluaia că vinia,
Ia nainte mergia,
Să ducia
Şi acolo sosia.
Da' Manole ce-i făcia?
Pă zid mîi-o aşeza
Şi zid pă lângă ia făcia.
I-l făcia,
Ia mereu să văita:
— Manole, Manole,
Zidu rău mă strânge,
/: Feţişoara-m strânge :/
Da' Manole ce să făcia?
Pă mândruţa o coperia,
Pă nevastă o coperia,
/: Mânăstirea o isprăvia :/,
Tuma-n vârf că să suia,
Acolo mîi-o şindrilea,
/: I-a lua' scările di pă ia :/.
Manole acolo iera,
În jos că nu putea să dia.
Făcia scări şi aripi de şindrilă,
Făcia-aripi de şindrilă,
În larg că s-arunca,
Şindrilile nu-i ţinea,
În pămân' că îmi cădia,
Groapă în jos să făcia
/: Şi apă în loc vinia :/ *a*

"Asta-i Manole".

ICED mg. 3309 r/1

Sihlea, j. Vrancea
Inf.: Petre Bucătaru 61 a., cobzar
Culeg. Ion Diaconu, 1932

CÂNTICUL LU NÉGRU VÓDÎ*

Pă Argiş în sus
Plimbă, mi să-mplimbă
Domnu Negru-Vodă
Cu nouî zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Cu Manoli zeči,
Cu ii să găsiascî
Loc de casi bune
Şi de mânăstire:
Pominiri-n lume.
Plimbă, mi să-mplimbă
Pân čel aluniş,
Pân verdi brădiş,
Ca iei sî-m găsiascî
Loc de casi bune
Şi de mânăstire;
Pominiri-n lume,
Iei că nu-ş găsia
Loc de case bune,
Či de mânăstire,
Fără cî-ñ găsia
Oiaş, purcăraş
Întorcân porcii,
Cătândî-ş scroafili.
Iel cî mi-a avut
Di-o scroafî bălai
Ia cî s-a răznit
Din porci-a fugit
Şi ia cî s-a dus
Într-o poianî mari,
Ia cî mi-a râmat,
D-uñ zid cî mi-a dat:
D-uñ zid părăsit
Diñ vac de de mult,
Într-o poianî latî
Aproapi de apî.
Meşterul Manoli
Cu dânsu sî-ntâlnia,
Din gură grăia:
„Oiaş, purcăraş,
Nu cumva p-aiči,
Mări, mi-ai găsit
Vruñ zid părăsit
Diñ vac de de mult?"
Čiobanu-ñ grăia:
„Ba io mi-añ văzut
Di-uñ zid părăsit
Diñ vac de demult.
Că io mi-am avut
Di-o scroafî bălai:
Ia cî s-a răznit,
Acolu-a fugit,
Ia cî mi-a râmat,
De zid cî mi-a dat
Ş-acolu-a fătat,
Manoli-auzia,
Uñ galbin scotia,
Purcarului da,
Acolu-l dučia,
Locu că-i plăčia:
O poinî latî,
Aproapi di apî.

* Varianiele II, III au fost prinse la patru şi cinci săptămâni după întâia.

De zid s-apuca,
'čepia di-a lucra
Cu nouî zidari,
Tot meşteri d-ăi mari;
Cu Manoli zeči,
Ziua če-m zidia,
Noaptia să surpa!
Domnu Negru-Vodă
Plimbari-ş vinia,
Zid surpat găsia,
Din gurî-ñ grăia:
"Manoli, Manoli,
Meştiri Manoli,
Či-ai čeru(t), ţi-an dat:
Varu mi-ai stricat,
Meşter lăudat!"
Manoli-auzia
Şi să năcăžia,
Să da, să culca
Şî pâñ vis visa:
Pân n-o zidi muieri,
Zidu sî nu ţii!
Iel cî să scula,
Tovarâşâlor spunia.
Tovarâşi-auzia,
Nimic nu zâčia;
Manoli-ñ grăia:
„Voi, nouî zidari,
Tot meşteri d-ei mari,
Mâini dimineaţî
Cari mi-o sosi
Cam dâñ župânesi
Cu mâñcari caldî,
Îñ zid s-o zidiţi!"
Cei nouî zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Sta pânî-ñsera,
Toţ cî să culca.
Unu rămânea,
Acasî să dučia,
Vesti că le da
Pă la župânesi,
Ca ieli să nu vii
Mâine dimineaţî
Cu mâñcari caldî.
La župâniasa Carpa
Iel nu să dučia:
'napoi să-ntorčia,
Să da, să culca,
Zâuî să făčia,
Iei cî să scula,
Di zid s-apuca.
Ia cî mi-ş vinia —
Župâniasa Carpa —
Cu mâñcari caldî.
Iel cî mi-o vidia —
Meşterul Manoli —
Diñ gurî-ñ grăia:
— Doamni sfinti, Doamni,
D-uñ rug pisti drum:
Ia s-o-mpedeca,
Bucati-o vărsa,
Doar d-o-ntârziia
Şi altu-o pica!
Domnu če făčia?
Păcum porânčia;
D-uñ rug cî mi-ş da,
Di-uñ rug peste drum,
Bucati-ş vărsa;
Înapoi să-ntorčia,
Acasî să dučia,
Altili-n făčia
Şi tot ia vinia!
Manoli-o vedia,
Diñ gurî-ñ grăia:
— Doamni sfinte, Doamni,
D-un lup ca sî-ñ dai
Înaintia iei:
Ia s-o spăimânta,
Bucati-o vărsa,

Înapoi s-o-ntorčia,
Doar d-o-ntârziia,
Alta mi-o pica!
Domnu či-i făcia?
Păcuñ să ruga:
Di-un lup că didia,
Naintia iei i-l da,
Ia să spăimânta,
Înapoi să-ntorčia,
Altili-ñ făčia
Şi tot ia vinia,
Manoli-o vidia,
Nimic nu-i zâčia.
Ia cî mi-ş vinia
Cu bucati caldi.
Manoli-o vidia,
Diñ gurî-ñ grăia:
— Voi, nouî zidari,
Če staţi d-o priviţi?
Luaţ d-o zidiţi,
Zid să-mi isprăviţi,
Cu cap să-mi işiţi!
Cei nouî zidari
Silia d-o zidia:
Zidu cî-ñ creştia
Pânî pă la brâu,
Ia cî mi-ş striga:
— Manoli, Manoli,
Meştiri Manoli,
Ažuñgî-ţ dă glumî
Şi di mari minuni!
Cî di iesti glumî,
Văd că nu ie glumî...
Manoli-ñ striga:
— Voi, nouî zidari,
Če staţ d-o priviţi?
Siliţ d-o zidiţi,
Zid să-m isprăviţi,
Cu cap sî-m işiţi!
Čei nouî zidari
Silia d-o zidia
Pânî pă la piept.
Župâniasa Carpa
Diñ gurî-ñ striga:
Manoli, Manoli,
Soţioara mia,
Nu ti-aş mai avia!
Ažungî-ţ di glumî
Şi di mari minuni,
Cî zidu rău mă strângi,
Ţâţişoara-ñ curgi!
Copilaşu-mi plângi!
Manoli-ñ grăia:
— Voi, nouî zidari,
Siliţi d-o zidiţi,
Cu cap sî-m işiţi,
Zid să-m isprăviţi!
Čei nouî zidari
Silia d-o zidia
Pânî pă la gât.
Župâneasa Carpa
Diñ gurî-ñ striga:
— Manoli, Manoli,
Meşteri Manoli,
Meşteri lăudat,
Ažuñgă-ţ dă glumî
Şî di mari minuni.
Că zidu mă strângi,
Copilaşu-m plângi,
Ţâţişoara-ñ curgi!"
Manoli-ñ grăia:
— Voi, nouî zidari,
Siliţ d-o zidiţi,
Zid să-m isprăviţi,
Cu cap să-mi işiţi!
Iei cî mi-o zidia
Pânî la ureki.
Župâneasa Carpa
Diñ gurî-ñ striga:
— Manoli, Manoli,

Soţioara mia,
Nu ti-aş mai avia!
Copilaşu-m plângi,
Ţâţişoara-n curgi!
Čin(i) mi l-o scălda?
— Ploaia d-o ploua.
— Čin' l-o legăna?
— Vântu, di-o bătia...
Manoli či-ñ făčia?
Diñ gurî-ñ striga:
— Voi, nouî zidari,
Staţ, nu mi-o ziditi.
Ca io sî-ñ sărut
Čei doi okişori!
La ia să dučia,
Oki-i săruta,
Diñ gurî-ñ striga:
Okişorii iei:
Mura câmpului...
Voi, nouî zidari,
Siliţ d-o zidiţi,
Cu cap să-mi işiţi,
Zid să-m isprăviţi!"
Iei că se dučia,
Pă dâñs-o zidia,
Okii că-i lăsa,
Zid că-mi isprăvia;
Şi mi-o termina,
Şindrili-o bătia.
Domnu Negru-Vodî
Plimbari-ş vinia,
Zid gătit găsia,
Diñ gurî-ñ grăia:
— Manoli, Manoli,
Meşteri Manoli,
Meşter lăudat,
Če-ai čerut, ţi-an dat,
Var nu mi-ai stricat;
Casi ca la mine
Nu mai sunt în lume!"
Manoli-ñ grăia;
— Domnu Negru-Vodî,
Casi ca la tine
Sun(t) dă-ñvăţătură:
Fac altili buni,
Pomeniri-n lumi!
Domnu Negru-Vodî
Aşa c-auzia
Iel să necăžia
Skelia li-o tăia,
Sus că mi-i lăsa,
Acasî-m pleca,
Manoli-ñ grăia:
— Voi, nouî zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Če staţi dă pieriţi?
Ia, voi vă croiţi
Aripi di şindrilă
Cari zboarî bini!
Čei nouî zidari
Iei că mi-ş făcia
Aripi de şindrilă
Cari zboarî bini
Toţ cî-mi săria:
Şî unde pica,
Petri să făčia!
Iel cî mi-ş zbura,
Şî unde pica,
Śiuşmia sî făčia...

Diaconu 1980, p. 174—180

MANOLE

Plimbă, mi se plimbă
Domnul Negru-Vodă,
Cu nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ei că s-a plimbat,
D-ici de la apus,
Pân' la răsărit.
Ca ei să-mi găsească
Loc de case bune
Şi de mănăstire,
Pomenire-n lume.
Fără că-mi găsea
Loc de mănăstire.
Ici că s-a plimbat
Şi ici că mi-a dat
D-o urmă de porci;
P-ormă a găsit
Si turma de porci.
Porcii că-mi râma
Si ei mi-ş găsea
D-un zid părăsit,
Din timp de dămult,
Cu muşchiu de-o palmă.
Ei l-a costatat:
Zid de mănăstire.
De zid s-apuca,
Cu nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Cu Manole zece.
Ziua ce-mi zidea,
Noaptea se dărâma,
Varu că-l strica.
Manole-mi striga:
— Voi, noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Noi rămăşag să punem,
Peste meşterese,
Peste jupânese,
Că eu mi-am visat,
Că pân' n-oi zidi femeie,
Zidul să nu ţie.
Jurământ punea,
Peste jupânese,
Peste meşterese:
Care mi-ar veni
Joi de dimineaţă,
Cu bucate calde,
P-aia s-o zidim.
Jurământ punea,
Se ducea, se culca.
Cei nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ei se-nfurişa,
P-acasă-mi mergea.
Veste că mi-ş da,
Pe la meşterese,
Pe la jupânese.
Numai nu mergea,
În dreptate-mi ţinea,
Meşterul Manole.
Ziuă se făcea,
De zid s-apuca,
Nouă meşterese
Ele-mi zăbovea,
Că ele-mi ştia.
Jupâneasa Caplea,
Ea că se scula,
Bucate-mi gătea

Si ea că-mi pleca.
Manole c-o vedea,
'Cepea se ruga:
„Doamne, ia tu să-mi laşi
D-un rug peste drum.
Ea s-o împiedica,
Bucate-o vărsa,
Ea apoi s-o-ntorcea,
Altele-or găti,
De mi-or zăbovi,
Altele-or veni.
Dumnezeu lăsa
D-un rug peste drum.
Ea se-mpiedica,
Bucatele-mi vărsa
Si tot ea pleca.
Manole-o vedea,
Din ochi lăcrima,
Din gură se ruga:
— Doamne, milostive,
De ce nu mi-ş laşi,
De margine de drum,
Şărpi mari, balauri,
De gură-ncleştaţi,
De coadă-nnodaţi?
Ea când i-o vedea,
S-o-nspăimânta,
Bucate-o vărsa,
Înapoi s-o-ntorcea.
Si mi-ar zăbovi,
Altele or veni.
Dumnezeu lăsa,
De margine de drum,
Şărpi mari, balauri,
De gură-ncleştaţi,
De coadă-nnodaţi.
Ea când ii vedea,
Ea se spăimânta,
Bucate vărsa,
Înapoi pleca.
Ea pierdut mi-avea
De-un viţel prian,
Negăsit d-un an.
Viţelu-l căta
Si ea mi-l găsea.
La măcelar da.
Viţelu-l tăia,
Carne că-şi lua,
Acasă mergea,
Bucate-mi gătea
Şi tot ea pleca,
Manole-o vedea,
Nimic nu mai zicea,
Fără lăcrima.
Jupâneasa Caplea,
Ea că mi-ş sosea.
Manole striga:
— Voi, noo zidari,
Ce staţi de-o priviţi,
Luaţi d-o zidiţi,
Că voi bine ştiţi,
Cei nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
În braţe-o lua
Si-n zid c-o punea,
'Cepea de-a zidea,
Zidul se urca,
Până la genunchi,
Jupâneasa Caplea
Din gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi de glumă,
Că zidul mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge!
Meşteru Manole
Din gură striga:
— Voi, noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,

Nu staţi d-o priviţi,
Siliţi de zidiţi,
Cu cap să-mi ieşiţi,
Cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Silea de-o zidea.
Zidul se urca,
Până pe la brâu,
Jupâneasa Caplea
Din gură striga:
— Manole, Manole,
Ajungă-ţi de glumă
Şi de mare minune!
Că de este glumă,
Văz că nu e bună,
Că zidul mă strânge,
Copilaşu-mi plânge,
Ţiţişoara-mi curge,
Meşterul Manole,
El se supăra,
Mai tare striga:
— Voi, noo zidari,
Tot meşteri dă-i mari,
Nu staţi de-o priviţi,
Siliţi d-o zidiţi,
Cu cap să-mi ieşiţi,
Că voi bine ştiţi.
Cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Silea d-o zidea.
Zidul se urca,
Pân' la supţiori,
Jupâneasa Caplea
Din gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi de glumă
Şi de mare minune,
Că zidul mă strânge,
Copilaşu-mi plânge;
Că de este glumă,
Văz că nu e bună.
Manole striga:
— Voi, noo zidari,
Voi bine ştiţi!
Cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ziduri le urca,
Până pe la gât.
Manole striga:
— Voi, noo zidari,
Staţi, de nu zidiţi,
Că eu să-mi privesc
Cei doi ochişori,
Mumă d-un fecior,
Sunt negri ca mura,
Mura câmpului,
Ne-ajunsă de soare,
Coaptă la răcoare.
Cei noo zidari,
Sta de n-o zidea.
Manole-o privea,
'Cepea de-a plângea,
Şi el că-mi privea
Cei doi ochişori,
Mumă d-un fecior,
Şi mi-o săruta,
Din gură striga:
— Voi, noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Siliţi de zidiţi,
Cu cap să-mi ieşiţi,
Că voi bine ştiţi!
Jupâneasa Caplea
Din gură striga:
— Manole, Manole,
Soţioara mea,
Nu te-oi mai vedea!
Că de ţi-a fost de glumă,
Io văz, că n-a fost bună.

Tu când mă-i zidi
Si mă-i isprăvi,
Leagăn ca să-mi faci,
Crez, deasupra mea,
Leagăn de mătase,
Copilaş s-aduci,
În leagăn să mi-l pui,
Ploaia mi-o ploua,
Pe le l-a scălda;
Ninsoarea mi-o ninge,
Pe el că l-o unge,
Să dea Dumnezeu
Pe tine să te facă
O cişmea curată.
Bolnava d-o dea [bea?]
Boala să-i treacă!
Iar cei noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Tot bolovănei,
Pe lângă cişmea.
Cei noo zidari
Silea de-mi zidea
Şi mi-ş isprăvea,
Cu cap că-mi ieşea.
Domnul Negru-vodă
În plimbare venea,
Din gură striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Meşter lăudat,
Ce-ai cerut ţi-am dat.
Var nu mi-ai stricat,
Case ca la mine
Nu se află-n lume.
Manole-auzea,
Supărat mi-era:
— Ei, domnu Negru-vodă,
Case ca la tine
Mi-e de-nvăţătură,
Fac altele bune:
D-o mare mănăstire,
Lumea să se mire.
El că-mi auzea
Şi se supăra.
Scara le tăia,
Sus că-mi rămânea,
Trei zile că mi-ş şedea,
De la trei zile-ncoace,
Striga Meşterul Manole:
— Voi, noo zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Ce staţi de pieriţi?
Ia, voi nu şedeţi.
Ia, voi vă ciopliţi
Aripi de şindrilă,
Care zboară bine,
Manole-mi cioplea
Şi el că zbura.
Unde că-mi cădea,
Cişmea se făcea.
Cei noo zidari,
Unde că-mi cădea,
Bolovani că se făcea,
Pe lângă cişmea.
Şi se pomenea.

Brăiloiu, Comişel, Găluşcă-Cârşmariu 1978, p. 368—374. După cum se arată la p. 598, acest text ar proveni din Colecţia Cardaş şi ar fi fost consemnat în 1887. Alte indicaţii nu se dau. Textul este însă uimitor se asemănător cu cel publicat de noi sub sigla *Oltean-Muntean-Moldovean 17.* O greşeală de tipar?

Casimcea, j. Tulcea
Inf.: Costache Trandafir
Culeg.: E. Comişel, 1940

CÂNTECUL LUI MANOLE

Plimbă, mi se plimbă
Marele Ştefan-vodă,
În butcă în telegari,
Cu nouă chetrari,
Cu nouă zidari;
Nouă-s meşteri mari,
Cu Manole, zece.
Meşteraş Manole,
Că el îi mai mare,
Plimbă, mi se plimbă
Pe Argeş în sus,
Tot pin alunişu
Şi pin cărpinişu.
Că ei că ni-ş căta
Loc de mănăstire,
Şi de case bune,
Să nu fie în lume,
Cam de pomenire.
Ianuş că-i grăia,
Porcii râmându,
Mascurul înţărcându;
Când şi ei râmându,
Că eu i-am văzutu.
Mamura întorcînd,
Mamura mohorâtă.
Că colo-i prea multă.
Ştefan-vodă când auzea,
Din butcă sărea
Şi din gură-i grăia:
— Ianuş porcăraşu,
Haide de mă du.
Ianuş că-i grăia:
— Domnu Ştefan-vodă,
Măscuraşii mei,
O mie de lei;
Scroafa cu purcei,
Cinci sute de lei.
Domnu Ştefan-vodă
El că mi-l plătea
Şi la loc îi ducea,
Chetrarii chetrea,
Zidarii îmi lucra.
Ziua ce-mi lucra.
Noaptea se pierdea.
Ei se sfătuia,
Ce are să fie?
Manole le grăia,
Rămaşi că-şi lega
În tovărăşie,
Chip de izbândie,
Că ei că le zicea
La soţiile lor:
Care cum o veni,
Chiar de dimineaţă,
În zid ca s-o arunce.
Şi toţi că se îndoia.
Dreptatea nu ţinea,
Că ei la femei spunea
Ca ele să întârzie.
Ca la vreme să nu vie.
Meşteraşul Manole,
El dreptatea ţinea.
Şi el la femeie nu spunea
Şi ea la vreme venea.
Şi-naintea ei se făcea,
Spaimă mare se făcea,

Bucatele îşi vărsa
Şi ea îndărăt că se-ntorcea.
Că ea se înciuda
Şi se necăjea:
— Cum de am zăbovitu
Ş-am întîrziatu?
Ea al doilea c-o făcutu
Bucate a gătitu
Şi ea că s-a dus.
Asemenea s-a întâmplatu.
Până în trei ori,
Fapta s-a întâmplatu.
Al treilea,
Cînd ea c-a călcatu
Şi ea c-a sositu la domnul Manole.
Manole ce-i grăia?
— Alio! soţia mea,
Că tu ce-ai venitu
Şi ce te-ai silitu?
El că mi-o lua
Şi-n zidu c-o arunca.
Zidarii-mi zidea,
Chetarii închetrea,
Zidul că-mi creştea,
Ei şagă-i părea
Şi ea tot râdea.
Zidarii îmi striga:
— Var şi cărămidă!
Zidarii îmi zidea
Zidul că-mi creştea
Ea că se gândea,
Că şagă nu era
Şi la Manole-mi striga:
— Meşteraş Manole,
Zidul că mă strânge,
Ţiţişoara-mi curge,
Cuconaş îmi plânge.
Manole-i grăia:
— Dalio, soţioara mea,
Ploile or ploua,
Pe el l-o scălda;
Vântul că mi-o bate
Şi l-o legăna!
Şi zidul că-mi creştea,
Mănăstirea se mântuia.
Când el ce făcea?
De sus unde era,
Aripi de şindrilă
Că mi-ş făcea
Şi jos se dădea!

Brăiloiu, Comişel, Găluşcă-Cârşmariu 1978, p. 374—377

Notă: de la acelaşi informator a cules în 1939—1940 o variantă a baladei noastre şi T. Găluşcă (cf. Oltean-Muntean-Moldovean 17). Diferenţele de text sunt însă aşa de mari, încât indicaţiile cuprinse în Brăiloiu, Comişel, Găluşcă-Cârşmariu 1978, p. 596 şi 598, ni se par mai degrabă eronate.

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Seimenii Mari, j. CT.
Inf.: Adam Alexandru, 95 ani
Culeg.: Dimitrie Rozoleanu, 1896

LEGENDA MONASTIRII DE ARGEŞ

Plimbă-mi-se, plimbă,
Domnul Negru-vodă
Cu doisprezece inşi,
Doisprezece zidari,
Toţi meşteri mari.
Şi el când căta,
Loc de monastire
Şi de case bune,
Să facă pomenire,
Loc potrivit nu găsire.
Şi se întîlnea
Cu Mihaieş Purcăraş,
Şi mi-l întreba:
— Mihaieş Purcăraş,
N-ai văzut
Loc de monastire
Şi de case bune
Să fac pomenire?
Mihaieşu-i grăia:
— D-auzit, n-am auzit,
Cu ochii am văzut.
Domnul Negru-vodă
Dacă aşa-l auzea,
De pe cal descălica
Şi mi-l întreba:
— Mihaieş Purcăraş,
'Ai de-mi arată
Că eu-ţi voi plăti
Scroafa cu purceii
Cincizeci de lei,
Mascuru şi galbenu.
Mihaieşu-n picioare se scula,
Luleaua-şi aprindea,
Pârjol cîmpului dedea
Zidurile se arăta.
Zidarii înzidea
Ci [ziua] zidea
Noapte[a] să dărăma.
Zidarii se vorbea
P-acasă să trimeaţă,
Mâncare să facă
Aici să-ńi aducă.
Toţi zidarii s-au vorbit
Numai meşteru Manole
De sfatu lor n-a auzit.
Şi ele au mai zăbovit.
Jupâneasa Caplea
De mâncare a făcut
La Manole că s-a dus.
El de sus că a văzut-o,
La Dumnezeu s-a rugat:
— Să-mi dai o ploaie cu vânt,
Şi-o negură ceaţă
Să se răticească,
Să nu mai vază;
Să răticească,
Să nu nimerească.
Ea nu nimerea,
Bucatele se răcea
Şi iară-ndărăt se întorcea
Şi alte bucate făcea
La Manole că mergea.
Manole o vedea, plângea,
Ea spunea, glumea
Şi Manole tot plângea.
Zidarii o lua,

În zid că mi-o arunca,
Zidarii o zidea,
Zidu mi-o strângea,
Ea la Manole striga:
— Manole! Manole!
Zidu că mă strânge,
Coconaşu-mi plânge;
Ţîţişoară mi se strânge
Coconaşu că-mi plânge,
Ţîţişoară-mi curge.
Manole zicea:
— Coconaşu tău,
Bată-l Dumnezeu
Eu i-oi face
Leagăn de mătasă
La colţ de cetate —
Vântu o bate
Şi l-a legăna,
Zânile or trece
Şi l-or apleca.
Şi ninsoare mi-o ninge
Şi zânile l-or unge.
Domnul Negru-vodă
Iată că sosea
Pe Manole întrebă:
— Mai face-vei
Monastire ca astă?
Manole-i răspunde:
— A două de voi face
Şi pe asta va întrece!
Negru-vodă dacă aşa auzea,
Foarte să supăra
Că la faţă se schimba,
Scările puse de-i tăia
Manole sus rămase.
Aripi de şindrilă-şi face
În vânt că se lasă,
Aripa să frânge,
În pământ că cade —
Şi unde a căzut
Cişmea s-a făcut.

Densuşianu 1975, p. 171—172; cf. şi p. 254

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUCUL SOŢ, AMANT

Au fost trei surori
S-au luat la flori,
Flori că n-au găsit
Ele-au rătăcit.
Cea mai mare, mare
A plecat la vale,
Cea mai mijlocie
A plecat la vie.
Cea mai mică, mică
A plecat la stâncă.
.....
Nici oameni grăind
Nici cucoşi cântând
Numai cuc cântând.
— Cuce porombace,
Ie-mă-ntraripioare
Scoate-mă la ţară
Ţ-oi fi verişoară.
— Eu că te-aş lua,
A mele sunt vere
Câte vara pere.
— Cuce porombace,
Ie-mă-ntraripioare
Scoate-mă la ţară,
Ţ-oi fi sorioară.
— Eu că te-aş lua
Dar eu am surori
Câte vara flori.
— Cuce porumbace,
Ie-mă-ntraripioare
Scoate-mă la ţară
Ţ-oi fi soţioară.
— Eu că te-aş lua
Mult te-oi zbuciuma.
Eu pasăre-n vânt
Tu om pe pământ.
.....
Manole, Manole,
Zidu-n piept mă strânge.
Ţâţişoara-mi curge
Cuconaşi ţ-or plânge.
— Savastico fa
Samă nu baga
Ploaia a ploua
Şi mi i-a scalda
Şi când vântu-a bate
Ei s-or legana.

Mihalcea.

Niculiţă-Voronca 1903, p. 453

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

În o altă variantă, sora cea mijlocie are rolul cel mai trist, „a plecat la vie, ca să nu mai fie", episoda cu cucul lipşeste, începând imediat cu „Manole" etc. Iar în Costâna, cântecul cucului e cu totul lipsit de legenda lui Manole.[...]

Niculiţă-Voronca 1903, p. 453

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cair, Cetatea Albă, Republica Moldova
Inf.: Catrina Jicol, 53 a.
Culeg.: Alex. Decencu

BALADĂ

Manolaş Manole,
Nu ştiu-m şăguieşti
Ori mă izădeşti.
Copilaşu-ţi plânge
Cu lăcrimi de sânge.
Lasă el să plângă,
Moartea să mi-l strângă.
De-ar fi lume-n pace,
Copii s-ar mai face.
Cân te uiţi la vale,
Pâlcuri de cucoane;
Cân te uiţi la deal,
Pâlcuri de moscali.
— Fica, dragul maicăi,
Scol min dormi fa,
Scoală n-i lucra;
— La ce casă mare
'N este zădzătoare,
Cu uşa la vale,
Cu fereastra-n soare.

AFC 403, 22—23

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Moleşti, raionul Kotovski
Republica Moldova
Inf.:Paraschiva Ş. Levinte 43 ani
Culeg.: E. V. Junghietu, 1966

MEŞTERUL MANOLE

Pe Arjeş în jos,
Pe un mal frumos
Negru-vodă trece
Cu tovarăşi zece,
Nouă meşteri mari,
Calfe şi zidari
Şi Manole zece,
Care-i şi întrece.
— Noi avem s-alejem
Loc de mănăstire,
Loc de pomenire.
Ziua cât lucra,
Noaptea se strica.
Manole s-a culcat
Şi-a visat un vis minunat:
Cei dintâi femeie, sorioară,
Care s-a ivi
Mâne-n zori de zi,
Cu vin de băutură,
Cu brânză de mâncătură,
Pe-aceea s-o suim,
Pe zid s-o zidim.
Manole s-a sculat
Şi mult s-a rugat:
— Dă, Doamne, un vânt mare
Paltinii să-ndoaie,
Mândruţa să mi-o-ntoarne!
Mândra nu s-a-ntors,
La dânşii a ajuns,
Pe toţi i-a hrănit,
Manole a şuguit
Şi mândra pe zid a suit,
Lucru s-a-nceput:
— Stai, mândruţa mea,
Nu te speria,
Eu vreau să glumesc
Şi să te zidesc!
Meşterii zideau,
Zidul că creştea —
Pân' la pulpişoare,
Pân' la ţâţişoare,
Pân' la gâtişor,
Pân' la ochişori...
Iar mândra zicea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidul rău mă strânje,
Trupuşoru-mi frânje,
Viaţa mi se stinje!
Manole tăcea
Şi mereu lucra.
Mănăstirea s-a gătit,
Negru-vodă a grăit:
— Voi meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Şi Manole zece,
Care vă întrece,
Altă mănăstire,
Mai frumoasă zidire
Puteţi face?

— Noi putem să facem
Altă mănăstire
Mult mai frumoasă!
Negru-vodă poruncă a dat,
Scările-a luat,
Sus i-a lăsat.
Ei au făcut aripi zburătoare.
Unde a chicat Manole,
S-a făcut o fântână lină, senină.

Folclor din părţile Codrilor. 206—207

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

[LEGENDA CETĂŢII POENARI]

Zic oamenii că această cetate s-a făcut cu târgovişteniiˢ şi zic că la zidirea cetăţii au fost un Manole vătaf şi, surpându-se zidul, şi-ar fi zidit muierea lui în zid, ca să stea în zid.

Din: Nicolae Stoicescu, *Vlad Ţepeş*. Bucureşti 1976, p. 209, unde se menţionează: „Vizitând regiunea Argeş la 1746, mitropolitul Ţării Româneşti Neofit a trecut şi pe la cetatea Poenari [...]. Iată ce a aflat el de la locuitori"...

ˢ O altă legendă, consemnată în sec. al XVII-lea, vorbeşte despre faptul că Vlad Ţepeş ar fi pedepsit pe târgovişteni, deoarece ar fi ucis sau ar fi participat la uciderea unui frate al lui, Mircea, în 1447; în ziua Paştilor, slugile lui au adunat pe toţi orăşenii, de pe la ospeţe şi de la hore; pe „câţi au fost oameni mari", i-au înţepat, „iar câţi au fost tineri cu nevestele lor şi cu fete mari, aşa cum au fost împodobiţi în ziua Paştilor, pre toţi i-au dus la Poenari de au lucrat la cetate până s-au spart toate hainele dupre ei şi au rămas toţi dezvăscuţi în pieile goale" (Stoicescu, *op. cit.*, p. 49)

OLTEAN-MUNTEAN-MOLDOVEAN 62 Culeg.: Cezar Bolliac, înainte de 1847

Manole, Manole!
Meştere Manole!
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge.
Manole, Manole!

Bolliac 1847, p. 157

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Eines Tages ging der fromme Neagoe mit dem ehrgeizigen, ruhmsüchtigen Manole des Ufers des reißenden Argesch entlang, um einen geeigneten Ort für den Bau des Gotteshauses zu suchen. Da begegnete ihnen, als sie so dahin schritten, ein Hirte.

— Führe uns dahin, befahl der Fürst, wo das Schlimme sich zum Schlechten gesellt !

Und der Hirte geleitete sie an eine Stelle, wo Schlangen unter Dornen zischten und Hunde mit den Wölfen um die Wette heulten.

Hier beschloss Neagoe seine Kirche zu erbauen, und sofort ging man an's Werk. Weit und breit aus der Gegend wurden die Arbeiter zusammen getrieben und nach wenigen Tagen erhoben sich schon die Fundamente des Baues über den Boden. Aber merkwürdig! — ein böser Stern waltete über dem Werke des frommen Fürsten, denn was den Tag über aufgebaut wurde, das stürzte des Nachts mit Donnerkrach wieder zusammen. Und so ging es wochenlang: der Bau, welchen Manole für die Ewigkeit aufzuführen sich vermessen hatte — er überragte die Erde kaum um wenige Fuß, trotz des angestrengtesten Fleißes. Der Baumeister und sein fürstlicher Herr waren in Verzweiflung und schon wollten sie einen anderen Ort wählen, als Manole einen wundersamen Traum hatte. Die Wolken theilten sich und aus ihnen trat ihm eine göttliche Lichtgestalt entgegen.

— Sieh! ich bin die Unsterblichkeit, sagte die Erscheinung, indem sie dem bekümmerten Meister die Rechte entgegenstreckte. Dein Werk soll Jahrhunderte überdauern, wenn Du mir, zur Sühne für deinen Ehrgeiz und deine unersättliche Ruhmsucht, dasjenige zum Opfer bringen willst, was Dir das Liebste ist auf dieser Erde.

Manole willigte ein, ohne sich zu bedenken und die Erscheinung verlor sich hinter dem Wolkengürtel, aus dem sie ihm entgegengetreten war. Mit frischem Muthe und doppelter Kraft begann die Arbeit am nächsten Morgen wieder, aber als die Nacht hereinbrach, da stürzte, wie bisher, das mühsam Erbaute donnernd wieder zusammen. Neagoe weinte vor Trauer, Manole aber wüthete. Für Anika, sein liebendes Weib, hatte er keinen freundlichen Blick, kein herzliches Wort mehr und wenn sie, die er sonst über alles liebte, sich ihm näherte um ihn zu trösten und ihm Muth einzuflößen und Hoffnung und Glaube — da stieß er sie rauh von sich, um allein mit sich und seinem Groll zu sein.

— Noch einen Tag will ich's versuchen, spricht Manole zum Fürsten, und wenn auch diesmal unser Werk in Trümmern geht, dann fort von hier!

Die Arbeit begann in fieberhafter Thätigkeit und als der Abend nahte, ließ der Meister die Wachen am Bau verdoppeln, dem bösen Dämon aufzupassen. Mitternacht ging vorüber und die Mauern standen noch; schon krähte der Hahn zum ersten Male und seine unüberwindliche Müdigkeit überfiel die Wächter; beim zweiten Hahnenschrei schliefen sie tief und fest, und als der dritte Ruf verklungen war, da führen die Schläfer erschreckt empor, denn mit furchtbarem Getöse brach Mauer um Mauer zusammen.

Manole erwachte, als das Gemäuer eben stürzte: vor ihm stand eine Geisterhafte Erscheinung.

— Bist Du Manole?

— Ich bin es.

— Hast Du Dein Gelübde schon vergessen, welches Du der Unsterblichkeit abgelegt? Hast Du Dein Liebstes geopfert? Nur dann wirst Du die Kuppel sich über dieser Kirche wölben sehen!

— Laß mich, o Geist, ein anderes schweres Opfer bringen, aber das Theuerste ist mir Anika, mein Weib — und dieses fordere nicht von mir!

— Nun so gelobe mir bei Deiner Seelen Seligkeit, das erste Weib, welches früh am Morgen zum Baue kommen wird, in die Mauer einzumauern und die Kirche wird schnell und herrlich werden.

— Ich verspreche es Dir, bei meiner Seelen Seligkeit!

Der Geist verschwand und Manole athmete auf. Er geht beim Morgengrauen hin zu den Arbeitern, um ihnen den hohen Preis zu verkünden, um welchen das Werk an ein ruhmvollen Ende geführt werden wird. Da sieht er von fern ein Weib sich zuschreiten — es wird ihm wirr um die Sinne — es ist kein Wahn: Anika ist es, sein Weib, welches in herzlicher Sorge um ihren Gatten ihm selbst den Frühtrunk bringen will. Manole wirft sich auf die Knie und fleht in brünstigem Gebete den Himmel an, dass er alle seine Schleusen öffne und die Unglückliche zurücktriebe. Sogleich ergißt sich der Regen in Strömen über das Land, Bäche und Teiche treten aus und der Argesch braust wie ein furchtbarer Wasserfall zwischen Manole und Anika. Aber was ist das? Trockenen Fußes kommt sie ihm lächelnd immer näher und näher. Er fleht noch einmal in der Angst der Verzweiflung die himmlischen Mächte an und ein Orkan erhebt sich, der Bäume entwurzelt und Berge versetzt: umsonst ! Anika kommt ihm leichten Schrittes entgegen. Da ahnt er sein Verhängniss: mit abgewandtem Gesicht befiehlt er, sein engelgleiches Weib einzumauern. Lächelnd und scherzend läßt die Arme das Unerhörte anfangs mit sich geschehen; als sie aber den furchtbaren Ernst der Arbeit aus den harten und doch mitleidigen Mienen der Frohner erkennt, da verliert sie mit einem herzzerreißenden, entsetzlichen Schrei die Besinnung — eine Ohnmächtige wird lebendig begraben.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Und die Kirche? Sie erhebt sich mit erstaunlicher Schnelligkeit, sie wächst und wächst und siehe! da steht sie fertig! Manole, der Unglückselige, er, der der Unsterblichkeit den entsetzlichen Tribut gezollt hat — dort oben steht er auf dem Hauptthurme und blickt mit schmerzlichem Stolze auf das vollendete Prachtwerk.

— Manole! ruft ihm der untenstehende Neagoe zu, würdest du wohl im Stande sein, noch etwas Gleiches zu erbauen?

In dem Meister regt sich der Stolz und der Hochmuth.

— Herr, ruft er hinab, das war nur eine kleine Probe dessen, was ich zu leisten vermag. Nun soll sich ein Bau erheben, von der die ganze Christenheit bewundernd in die Kniee sinken wird.

Des Fürsten Stirn verfinstert sich; er winkt die Arbeiter herbei; die Leitern werden weggezogen, auf denen sein Baumeister die Zinne erklommen hat und dieser stürzt am dritten Tage zerschmettert herab: die Schindeln, deren er sich als Flügel bedienen wollte, versagten ihm, dem Hochmüthigen, den Dienst!

An der Stelle aber, wo er todt niederfiel, sprang sogleich ein munterer, lustiger Quell hervor, hell wie Anika's Thränen. Heute steht über ihm der Manolebrunnen — und das ist die Sage von der Argeschkirche!

Kraner 1883, p. 79—82

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Vultureşti, j. Argeş
Inf: Gh. Zavragiu, 75 a .
Culeg.: C. Rădulescu-Codin

MANOLE

Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos
Plimbă-mi-se, plimbă
Chiară Negru-Vodă
Cu Doamna Ileana,
Cu nouă zidari
De la Poienari,
Cu Manole zece,
Pe toţi îi întrece,
Şase telegari,
Negri ca corbii
Şi trag ca dracii...
De ce se plimba?
El ca să găsească
Loc de mânăstire
Şi de case bune.
Face-o pomenire,
Fie-o moştenire!
El ceaslov avea,
Dar nu nemerea
Locul ce-l dorea.
Pă cine-ntâlnea,
Pă toţi întreba:
— Nu cumva-aţi văzut,
Ori n-aţi cunoscut
Loc de mânăstire
Şi de case bune
Să fac pomenire?
În ceaslov citea
Dar nu nemerea;
Pe cine întâlnea,
Nimeni nu-i spunea,
Dacă nu ştia.
Mai mergea, mergea,
D-un purcar dedea.
Oprea şi zicea:
— Mic de ciobănaş,
Cu porcii-ai umblat
Şi mi te-ai plimbat,
Mult loc ai călcat.
Nu cumva-ai aflat
Loc de mânăstire
Şi de case bune,
Fie pomenire
Chiar de moştenire?!
...Purcaru zicea:
— Doamne Negru-Vodă,
Cu porcii-am umblat,
Nimic n-am aflat.
Asară-nsărat,
O scoafă-a râmat
'N margine de lac
Şi d-un zid a dat
Cu muşchiu de-o palmă,
Cu rostu de nouă.
De zid cum a dat,
Câinii l-a lătrat,
Latră a pustiu
Şi urlă smorţiu...
La mijloc de zid
Un iazdăr adânc;
La mijloc de iazdăr
Mică sălciuţă;
Dar în sălciuţă
E o iconiţă
Parcă-i coconiţă...

Domnu d-auzea
Ceaslovu-l citea,
Tocm-aşa găsea:
— Mic de purcăraş,
Haidea de ne-arată,
Nu geaba, cu plată!
...Purcarul mergea
Şi le arăta:
Icoana citea,
Tocm-aşa găsea
După cum dorea.
Atunci îmi zicea:
— Manole, Manole,
Vătaşe Manole,
Vătaf de zidari
Şi de taxidari,
Cu Manole zece,
Pe toţi îi întrece;
Nouă zidărese,
Vătăşoaia, zece...
Domnul mai zicea:
— Manole, Manole,
Locul l-am găsit
Care l-am dorit.
Te bagi tu la noi
Să-mi faci mânăstire,
Să nu fie-n lume
Ca să-mi faci ruşine?
Că vă plătesc bine
Şi vă dau averi
De vă fac boieri...
Dar de n-ăţi zidi
Şi n-ăţi isprăvi,
Vă zidesc de vii
Chiar în temelii...
...Manole zicea:
— Doamne Negru-Vodă,
Eu aşa am ştiut,
Că orice-am croit
Eu am isprăvit!
...La var poruncea
Şi orice-i trebuia
Manole lucra,
Pădurea tăia,
Cărbuni o făcea
Şi-n iazdăr o băga
Pînă-l astupa...
Luni dimineaţa
La zid îmi pornea.
Dar ce folosea?
Ziua ce lucra
Noaptea se surpa.
...Ei cînd se scula,
Ei ce mi-i zicea?
— Manole, Manole,
Vătaşe Manole,
Vătaf de zidari
De la Poienari,
Unde ne-ai băgat,
Capu ne-ai tăiat:
Ne zideşte domnu
Că nu-i suntem omu.
Manole tăcea
Şi marţea zidea:
— Faceţi ce zic eu:
Ce-o vrea Dumnezeu!
Şi marţea zidea,
Noaptea se surpa.
...Când se deştepta,
Zidarii zicea:
— Haida să fugim
Că geaba muncim,
Că nu izbândim.
...Manole zicea:
— Munciţi înainte!
Ori nu aveţi minte?
Şi miercuri zidea,
Dar miercuri noaptea
Aci spre joia,
Un înger de sus

A venit în vis
Şi-aşa că i-a spus:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Degeaba zideşti
Că nu isprăveşti,
C-aici ce-a croit
Nici n-a isprăvit,
C-aici e loc sfânt!
Ca să isprăveşti
Şi să izbândeşti
Tu să mi te scoli
Joi de dimineaţă
Pe rouă, pe ceaţă
Şi voi s-aşteptaţi:
Care-o veni-ntâi
Cu bucate calde...
Care-o veni-ntâi
Să-i faci căpătâi:
În braţe s-o luaţi
În zid s-o aruncaţi!
Siliţi de ziditi
De vreţi să trăiţi,
Şi-apoi izbândiţi,
Ca s-auză-mpărăţia
Că s-a fârşit mânăstirea...
Da fii mărturisit
Tu ca să nu spui
La zidarii tăi
Sau la zidărese,
L-ale lor neveste...
Cînd se deştepta
Zidarii-i chema
Visul le spunea.
Ei se furişa
Şi-apoi le spunea
Şi la zidărese,
Ale lor neveste...
...Manole-aştepta,
Nimeni nu venea
Cu bucate calde
În zid s-o zidească
Ca să-şi izbândească...
Dar când se uita,
Venea chiar Vilaia
Care-i vătăşoaia...
...Manole-o vedea
Şi mi se-ntrista:
— Doamne milostive,
Iacătă că vine
Vilaia, Vilaia,
Dalba vătăşoaia,
Soţioara mea!
Fă-mi, Doamne, d-un bine:
Ado un nor tare
Cu o ploaie mare,
Râuri s-or vărsa
Şi s-o sperie,
Îndărăt s-o-ntoarce...
Altele-or veni
Şi-n zid vom zidi,
Cu capu-om trăi!
Domnul l-asculta
Pă cum se ruga,
Ploaia se vărsa,
Râuri mari venea,
Vilaia se-ntorcea,
Alta nu venea...
În zid s-o zidească
Ca să isprăvească...
...Când se mai uita
Iarăşi mi-şi vedea
Tot pe Vilaia,
Venea, sărmana!
— Doamne milostive,
Iacătă că vine
Tot a mea Vilaia,
Dalbă vătăşoaia!
Fă-mi, Doamne, d-un bine:
Scoate-i înainte

Tot d-un lup grunzos,
Şarpe răcoros:
Doar s-o sperie,
Bucate-o vărsa
Şi-ndărăt să-ntorcă
Vilaia să-mi cate
Pă cel bou bălan
Că-i perdut d-un an,
'Pă ce l-o tăia,
Bucate să facă
Ca să mi le-aducă...
Până le-o găti,
Alta-o nemeri,
În zid vom zidi,
Cu capu-om trăi.
Domnu se-ndura
Ruga-i asculta
Şi când Vilaia
Ajungea acasă,
Bălan, la fereastră...
...Măcelar chema,
Pă Bălan tăia:
Bucate făcea
Şi tot ea pleca.
Alta nu venea
În zid s-o zidească,
Cu cap să trăiască.
Manole-o vedea,
Nimic nu zicea;
Vilaia venea,
Masa o-ntindea,
Zidarii venea
La masă şidea;
Manole nu vrea,
Manole ofta,
Vilaia zicea:
— Manole, Manole,
Vătaşe Manole,
Haida de mănâncă,
Ori te-ai mâniat
C-am întârziat?!
...Manole zicea:
— Vilaie, Vilaie,
Nu m-am mâniat
C-ai întârziat,
Dar de capul tău
Ştie Dumnezeu!
Voi nouă zidari
De la Poienari,
Ce staţi de priviţi
Că vă prăpădiţi?!
Ia nu vă uitaţi,
Pripiţi de mâncaţi,
În braţe s-o luaţi
Şi-n zid o aruncaţi!
Siliţi d-o zidiţi
Că vă prăpădiţi...
Dacă auzea,
Pripea de mânca
Şi-n zid o-arunca...
Vilaia râdea,
Gândea că glumea;
Patru o ţinea
Şi cinci o zidea.
Vilaia zicea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi de glumă,
Gluma nu e bună
Că prea fuse lungă:
Zidu rău mă strânge
Ţâţişoara-mi curge...
Coconaşu-mi plânge...
Pă el cin' l-o unge,
Că el se cam strânge?
Ninsoarea mi-o ninge
Şi pe el l-o unge.
Cine l-o scălda?
Ploaia mi-o ploua
Şi mi l-o scălda...

Cin' l-o legăna?
Că, măre, i-aş face
Leagăn de mătase
Sus pe mânăstire:
Vântul l-o adia
Şi l-o legăna...
...'Pă ce o zidea,
Zidur'li creştea,
Domnul că venea
Să vază averea...
Departe striga:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Îmi place ce-ai lucrat,
Var nu mi-ai stricat...
Să nu mai faci în lume
Pă cum e la mine...
Manole zicea:
— Doamne milostive,
Asta, învăţătură;
Fac alta mai bună.
...Domnu mi-auzea
Şi se necăjea:
— De ce să mai facă
La altul aşa?
...Scările le lua,
Pe zid îi lăsa,
Trei zile şedea,
Domnu nu venea
Scările să-i dea...
Manole zicea:
— Voi nouă zidari
Nouă meşteri mari,
Ce staţi de priviţi?
Tot vă prăpădiţi!
Şiţă să rupem,
Hăripi să făcem
Şi jos să zburăm!
Şi ei l-asculta:
Şiţă că rupea
Hăripi că făcea
Şi jos că zbura...
Dar ce se-ntâmpla?
Care unde cădea,
Piatră se făcea.
Manole zbura,
Şi unde cădea
Izvor se făcea,
De-l vedea lumea
Şi-l făcea cişmea
S-adape lumea,
De se pomenea...

Însemnări

Credinţa şi obiceiul cu zidirea oamenilor de vii, ca să dăinuiască zidul, se păstrează şi [în ziua de] azi în obiceiul ce au unele femei de a măsura umbra vrunui copil cu un băţ pe care-l pun în zid ca să dăinuiască — aceasta însă fiind făcută şi ca farmec. Copilul căruia i s-a măsurat umbra, să nu mai crească. Tot pentru acest motiv i se ia pământ din urmă şi i se face de urât.

Rădulescu-Codin I, 1986, p. 9—13

Măneşti-Drăgăieşti, j. Dâmboviţa
Inf.: Ilie Ursu
Culeg.: C. Rădulescu-Codin

Pe Argeş în sus,
Prin verde brădiş,
Mărunt aluniş,
Plimbă-mi-se, plimbă
Meşteru Manole
Cu nouă zidari,
Cu nouă lemnari
Tot meşteri d-ăi mari,
Ei ca să găsească
Loc de mânăstire
Şi de case bune
Pentru pomenire.
Ei că se plimba
Şi ei că-ntâlnea
Un mic purcăraş,
Din fluier doinaş;
Ei că-l întreba:
— Măi mic purcăraş,
Din fluier doinaş,
Tot porcii-ntorcând,
La stăpân ducând,
Nu cumva-ai văzut
Loc de mânăstire
Şi de case bune
Pentru pomenire?
...Purcăraş zicea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole
Meşter de zidari
Şi de taxidari,
Eu că am văzut
Loc de mânăstire
Şi de case bune
Pentru pomenire:
La colţ de cetate,
Unde Argeş bate:
Aproape de apă,
O poiană latâ,
Latâ ridicată,
Cea scroafă bălană,
Cu râtu d-o palmă,
Ea că mi-a râmat,
Peste-un zid c-a dat,
D-un zid părăsit
Vechi şi de demult,
Cin' l-o fi zidit
Şi-ala s-a răpus!
Pe purcar mi-l lua,
Acolo mergea
Pe el că-l dăruia,
Pe mic purcăraş
Cu doi gălbenaşi.
Ei că s-apuca
Sforile-ntindea,
Începea de zidea:
Ziua ce zidea
Noaptea se surpa.
Meşteru Manole
El ce mi-şi făcea?
Cu faţa-n sus se punea
Puţintel dormea,
Frumos vis visa:
La el că venea
Tot d-un moş cu barbă
Cu toiagu-n mână
Cu barba de brumă
Şi-n vis că-i spunea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Tu pân' n-ăi zidi

Or d-o zidărească,
Or d-o tâmplărească,
Or pă vătăşoaia,
Zidu tău nu creşte!
...În sus se scula,
El le povestea:
— Voi, nouă zidari
Voi, meşteri d-ăi mari,
P-acas' când v-ăţi duce,
Voi, măre, să fiţi
Toţi afurisiţi,
Acasă de-ăţi spune
Nici la tâmplărese,
Nici la zidărese,
Ele să nu vie
Joi de dimineaţă
Pe rouă, pe ceaţă,
Cam pe negureaţă
Cu bucate calde;
Şi nici c-am visat
Că pân' n-oi zidi
Or o zidărească,
Or o lemnăreasă,
Or pă vătăşoaia,
Zidu să nu crească!
Lemnarii mergea,
P-acasă spunea
Ele să nu vie
Joi de dimineaţă
Cu bucate calde.
Da Manole sta
Şi-n suflet punea
Şi se hotăra
El ca să nu spuie
Vătăşoaiei lui
Ca ea să nu vie
Joi de dimineaţă...
Vătăşoaia Capra
Ea că se gătea
Cu bucate calde
Şi ea că pleca.
Manole-o vedea,
Din gură zicea:
— Doamne, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
D-un şarpe balaur
Cu gura căscată
Şi cu limba scoasă,
Jos pă falcă dată.
Ea s-o speria,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea,
Altele-o făcea
Şi n-o mai pleca.
...Domnul se-ndura,
Ruga i-asculta
Şarpele-i scotea;
Ea se speria,
Bucate vărsa,
Îndărăt se-ntorcea,
Altele gătea,
Şi iar că pleca.
Manole o vedea
Şi el se ruga:
— Doamne, Doamne sfinte,
Scoate-i înainte
Tot d-un lup turbat
Cu gura căscată
Şi cu limba scoasă
Jos pe falcă dată...
Ea s-o speria,
Bucate-o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea,
Doar s-o speria
Şi n-o mai pleca.
...Lupu că ieşea,
Ea se speria,
Bucate vărsa,
Îndărăt se-ntorcea,
Mâncarea-isprăvea

Şi ea că pleca
După bou-bălan
Că-i pierdut d-un an.
Bou că venea
La poartă zbiera,
Capra l-auzea;
Bou că-l tăia,
Conac că gătea,
Coconu-l zvârlea,
L-a zvârlit în pat
Gol şi desfăşat!...
Ţâţa nu i-a dat!...
Masa-n cap şi-a luat
Şi iar a plecat.
Manole-o lăsa;
La zid că venea,
Din gură zicea:
— Manole, Manole,
Soţioară bună,
Ia ia de mănâncă;
Te-am întârziat
Şi mi-o fi păcat.
...Manole plângea,
Din gură zicea:
— Voi, nouă zidari,
Ce staţi d-o priviţi?
Luaţi-o d-o ziditi,
Că voi bine ştiţi
Că cuvânt de domn
Pune cap de om!
În braţe c-o lua
În zid c-o băga,
Începea de zidea,
Pîn' la brâu zidea,
Şi ea că-i zicea:
— Manole, Manole,
Ajungă-ţi de glumă,
Gluma nu e bună!
Ia ia de mănâncă:
Te-am întârziat
Şi mi-o fi păcat.
...Manole stiga:
— Voi, nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Siliţi d-o ziditi,
Şi-o acoperiţi
Să n-o mai priviţi!
Pânâ-n piept zidea,
Zidu c-o zidea,
Dar ea ce zicea?
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidu rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Coconaşu-mi plânge:
L-am lăsat în pat
Gol şi desfăşat,
Ţâţă nu i-am dat!
...Manole striga:
— Siliţi d-o ziditi,
Că voi bine ştiţi
Visu ce-am visat
Şi cum ne-am legat
Că cuvânt de domn
Pune cap de om.
La gât c-o zidea,
Tocma-atunci vedea
Că ei nu glumea,
Din gură-i blestema:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Da-ţi-ar Dumnezeu
După faptu tău:
Ştefan-Vodă să-mânie
Schele să vă taie;
Voi să rămâneţi
Sus pe mânăstire
Patruzeci de zile;
Şi voi ca să faceţi
Aripi de şindrilă

C-alea zboară bine.
Zidari unde-or cădea
Pietre s-or făcea
Tu, unde-i cădea
Cişmea te-i făcea,
Tot cişmea de leac
Să se lecuiască
Ţara Românească!
Manole, Manole,
Meştere Manole,
Cocon să-mi aduci,
În leagăn să-mi pui
Sus pe mânăstire:
Vântu c-o bătea,
Cocon mi-o legăna
Şi când o ploua
Cocon mi-o scălda;
Şi iar când o ninge,
Coconaş mi-o unge.
Sfintele-or veni,
Ţâţă că i-or da
Şi mi l-or creştea!
Zidu se-nălţa,
Mânăstirea se gătea,
Ştefan-Vodă că venea,
Din gură zicea:
— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Bune case, bune,
Pentru pomenire.
— Dalei, doamne Ştefan-Vodă,
Astea e de-nvăţătură;
Să vezi altele, mai bune!
Ştefan-Vodă se necăjea.
Schila o tăia,
Pă ei că-i lăsa
Sus pe mânăstire
Patruzeci de zile
Şi ei că făcea
Aripi de şindrilă,
C-alea zboară bine.
Zidari că zbura
Şi jos îmi cădea,
Pietre se făcea!
Manole zbura,
Jos că mi-şi cădea,
Cişmea se făcea,
Cu apă de leac,
Să se lecuiască
Ţara Românească!...

Rădulescu-Codin I, 1986, p. 13—16

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

 Beleţi, j. Argeş
Inf.: Ioniţă Manea
Culeg.: C. Rădulescu-Codin

În Muscel, am mai auzit schimbate şi frumoase unele versuri. Aşa:

Tot nouă zidari
De la Poienari
Tot meşteri d-ăi mari,
Baş cărămizari,
Cu Manole zece,
Pe toţi îi întrece...

Când tăia pădurea şi-o făcea cărbuni, s-o bage-n iazdăr:

Cărbuni că punea,
Iazdăru-nchega...

Când a văzut Manole că-i vine chiar Vilaia cu bucate calde, a început să-i strige de sus, aşa că ea a auzit:

— Vilaie, Vilaie,
Dalbă vătăşoaie,
Tu, dragă, să pleci
După bou bălan
Pierdut de-i un an;
Dragă, să-l găseşti
Cu brâu să-l legi,
La scaun să mergi,
Dragă, să mi-l tai
Şi carne să-mi iai
Şi să mi-o găteşti,
La mine să-mi pleci...

Când Manole o băga în zid:

Ea glumă-i părea,
Zidu că-mi creştea,
La genunchi venea!

Atunci mirată îi spunea:

— Manole, Manole,
Meştere Manole,
Ajungă-ţi de glumă
Or nu ţi-e d-a bună!

Şi când meşterii, ascultând de porunca lui Manole:

— Pripiţi d-o ziditi
Cu cap să işiţi!

O zideau şi:

Zidu că-mi creştea
La piept că-i venea,
Ea ce-mi zicea?
— Manole, Manole,
Ajungă-ţi de glumă,
Or nu ţi-e d-a bună
Gluma ce-ai glumit,
Crez, m-ai prăpădit;
Zidu că mă strânge,
Ţiţişoara-mi curge,
Prunculeţu-mi plânge
Cu lacrămi de sânge.
Atunci el zicea:
— Vilaie, Vilaie,
Dalbă vătăşoaie,
Prunculeţu tău
Ţi-l îngrijesc eu:
Eu, dragă, i-oi face
Leagăn de mătase
Sus pe mânăstire,
Vântu mi-o bătea,
De l-o legăna;
Când, dragă, mi-o ninge,
Pe el că l-o unge;

Când, dragă-o ploua,
Pe el l-o scălda!
Voi nouă zidari,
Tot meşteri d-ăi mari,
Pripiţi d-o zidiţi,
Zidul să sfârşiţi,
Cu cap să işiţi.
Pripea d-o zidea
Manole-o privea,
Ochii-i lăcrăma.
Zidu că-mi creştea,
La gât că-i venea.
Manole zicea:
— Voi, nouă zidari,
Baş-cărămizari
De la Poienari,
Puţin s-o lăsaţi:
Văd doi ochişori,
Negri-murişori...
Zidari ce făcea?
Zidul că-l lăsa:
Manole ofta,
La ea că privea,
Inima-i seca,
Pe plâns se punea,
Apoi poruncea:
— Voi, nouă zidari,
De la Poienari
Pripiţi d-o zidiţi
Cu cap să işiţi.
Pripea de zidea,
Zidu că creştea
De-o acoperea,
Nu se mai vedea...
Zidu se sfârşea
Mânăstirea se-nălţa...
Mi-o căpriorea
Şi mi-o şiţuia
Până-o isprăvea...
Domnu Negru-Vodă
P-acilea-mi venea,
Din gură-mi zicea:
— Meştere Manole,
Mi te-ai lăudat,
Da bun lucru-ai fapt.
Altă mânăstire
Nu cred că e-n lume
Ca asta mai bună.
Meşteru Manole
Supărat era,
El îi răspundea:
— Doamne milostive,
Mi-e de-nvăţătură:
Fac alta mai bună!
Domnu Negru-Vodă,
Dac-aşa-auzea,
Mi se supăra,
Slugile-mi chema,
Schelele tăia,
Scările le lua
Şi sus că-i lăsa,
Trei zile-mi şedea
Până-mi isprăvea.
Meşteru Manole
El, frate, zicea:
— Voi, nouă zidari,
De la Poienari,
Ce staţi de-mi pieriţi?
Häripi vă ciopliţi!
Ei şiţă că-mi lua,
Häripi că făcea.
Meşteru Manole
Nainte zbura:
Unde mi-ş pica
Ceşmea să făcea!
Verde dă mărar
Ăi nouă zidari
Pă urmă-mi zbura;
Unde mi-şi pica,
Pietre se făcea
Pă lângă cişmea!

Rădulescu-Codin I, 1986, p. 16—18

Nadişa, j. Bacău
Inf.: Gheorghe Popa

MEŞTERUL MANOLE

Din vale pe glod
Aleargă pe pod
Cărucioară verde,
Lucrată în vară
Că-i mai uşoară
Într-âns-a cine-mi era?
Nouă zidari
Tot veri primari,
Cu Manole zece;
Băură apă rece.
În luncă umblară
Şi căutară
Loc de lăcaş sfânt
Suflet pe pământ.
Un cioban găsea
Din fluier cânta
Oile-şi-ntorcea
Manole opri,
Ciobanului grăi:
— Ciobănaş cu fluieraş
Mândru fluturaş
Tu n-ai zărit
Lăcaş de zidit
Suflet pe pământ?
Ciobănaşul duios
Răspundea voios:
— Ba eu am văzut
O oiţă lânată,
Că ea a fătat
S-apoi s-a sculat
La un munte de piatră
Curată
S-a oprit,
Şi-a început a striga
Ca s-o audă cineva.
Manole auzia
Şi jos că se da,
La oaie mergea,
Marmoră găsea.
Cât pământ era
Marmoră era.
Manole-l vedea,
Cată a măsura
Ca să zidească
Şi să târnosească,
Dar cum zidea
Zidul se ridica.
Seara ce-nsera,
Acasă şi mergea,
Dimineaţa cum venea,
Zidul surpat îl găsia,
Spăimântatu-s-a tare
De atâta surpare!
Manole începea
Din nou a lucra
Şi el îşi zicea:
— Verde de măsline,
Doamne, milostive,
Ajută-mi pe lume,
La nime' n-am greşit
Şi nici n-am păcătuit.
Iar pleca şi măsura
Şi zidarii iar clădea,
Manole se culca,
De multă muncă grea,
De imină rea,
Şi el că-mi visa,
În vis că-i venea

Ş-aşa îi spunea:
— Manole, Manole
Meştere Manole,
Nu te mai sili
Şi nu mai munci,
Că zid nu va sta,
Până n-oi băga
O femeie aici.
El se deştepta,
La zidari striga:
— Voi, nouă zidari,
Nouă veri primari
Şi cu mine zece.
Nimeni nu ne-ntrece!
Voi să vă juraţi,
Şi să vă legaţi
Că-oţi ţinea legământul.
Nouă zidul că ne-o sta,
Pe când dormeam
Un vis am visat.
Voi ca să juraţi
Şi să vă legaţi
Că-ţi ţinea legământul.
Nouă zidul că ne-o sta.
Ei toţi năvălia,
Mâna pe stânjen punea
Şi lui Manole îi spunea:
— Ne legăm a asculta
Legământul să-l păzim.
Şi cu toţii se jura
Şi cu toţii se lega.
Atunci Manole le spunea:
— Fiindcă am jurat,
Cu toţi suntem fraţi.
Eu când m-am culcat,
În somn am visat,
Că până n-om băga
Un trup de femeie-n zid,
Zidul nu va sta.
Acasă să ne ducem
Femeilor să nu spunem.
De mâncare să nu luăm
Şi noi să le spunem,
Bucate să gătească,
De prânz să sosească.
Care întâi o veni,
Noi că ne-om grăbi
P-aceea s-o luăm,
În zid s-o băgăm,
La ea să nu vă uitaţi
Ci tot să să lucraţi
Zidul să-l ziditi
Şi să-l întăriţi.
Când fu pe sub seară
Acasă plecară
Ai nouă zidari,
Nouă veri primari,
Cu Manole zece,
Toţi cu inima rece!
Acas' ajungea,
Cu toţii ofta
De-ntristaţi ce era,
Ai lor îi întreba:
— Ce minune e asta,
De sunteţi aşa supăraţi
Şi din gură oftaţi?
Ei nu mai răbda,
Şi legământ călca,
Fiecare spunea
La femeia sa.
— Manole, când s-a culcat,
Că era mult întristat,
Două zile c-am lucrat
Şi zidul că nu ne-a stat
Şi în vis el a visat:
Că până n-o băga
Trup de femeie,
Zidul nu va sta.
După ce s-a deşteptat,
Pe noi pe toţi ne-a chemat

Şi pe nume ne-a-ntrebat
Ca să ţinem legământul.
Noi dacă om jura
Şi om ţine legământ
Zidul că ne-o sta.
Dac-am auzit,
Noi am năvălit,
Stânjenul în mân-am jurat,
Că acasă să nu spunem
Dar noi nu putem răbda.
Şi iată, voi să ştiţi,
Dimineaţa să nu veniţi.
Că noi me-am jurat,
Că noi ne-am legat,
A care întâi o veni,
În zid om zidi.
— Manole, ce-mi făcea?
Acasă-mi mergea
Răbda, greu răbda,
Nimic nu spunea.
Dimineaţa să scula,
Nevestii îi zicea:
— Viloaie, Viloaie,
Dalbai vătăşoaie,
După ce te-oi scula
Copii oi aşeza,
Tu să te duci,
Şi tu, vezi, să caţi
Mânzatul ăl bălan,
Pierdut de trei ani.
După ce l-oi găsi,
Acasă să-l aduci,
Pe argat să-l chemi,
Mânzatul să-l taie,
Ce vei şti ca să-l faci
Şi tu să găteşti.
Bucate popeşti
Şi să te grăbeşti
La prânz să soseşti.
Manole a plecat
Şi ea s-a sculat,
La copii a aşezat.
Pe luncă a plecat,
Să caute mânzat,
Mânzatul ăl bălan,
Pierdut de tri ani.
Cum soarele răsăria,
Cu mânzatul să-ntâlnia.
Bine că-i părea
Ca să nu zăbovească,
Bucate ca să gătească.
Acasă îl aducea,
Pe argat chema,
Mânzatul tăia,
Mânzatul bălan
Pierdut de trei ani.
Cârnaţi îl făcea
Şi-n cuie îi punea.
Şi ea s-apuca,
Bucate gătia.
Oalele punea
Pe cap le-aşeza,
La Manole pleca.
Manole zidia,
Ochi-şi ridica,
Pe ea c-o vedea,
Departe era,
Dar o cunoştea.
Dar el ce-mi făcea?
Alături să da
Şi îngenunchia,
Mătănii făcea
La Dumnezeu să ruga,
Din gură zicea:
— Doamne, milostive,
Ascultă-mă pe mine
Că cât am trăit
Rău nu am făcut,
Fă-i un balaur înainte
Gata să-o-nghită.

Ea când îl vedea
Rău s-o-nspăimânta,
Bucate o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea,
Ea să le gătească
Şi să zăbovească.
— Domnul ca un sfânt,
Puternic pe pământ,
Îl asculta la cuvânt,
Balaur trimetea,
Ea să-nspăimânta,
Bucate vărsa,
Înapoi se-ntorcea,
Altele gătia,
Tot nu zăbovia.
La drum că pornia
Şi s-apropia.
Manole o ochia
Alta nu sosia
Manole ce-mi făcea?
Iar îngenunchia
Metanii făcea,
La Dumnezeu să ruga,
Din gură şoptia:
— Doamne, milostive,
Ascultă-mă şi pe mine.
Fă-i, Doamne, în cale,
Fă de un lup mare,
Cu gura căscată,
Cu coada înnodată.
Ea când o vedea,
Rău s-o-nspăimânta,
Bucate o vărsa,
Îndărăt s-o-ntorcea.
Domnul ca un sfânt,
Puternic pe pământ,
Ruga-i asculta,
Un lup trimitea,
Cu gura căscată, cu coada-nnodată
Ea când îl vedea,
Greu să-nspăimânta,
Îndărăt că fugea
Şi să-mpiedeca
Jos că mi-şi cădea,
Bucate vărsa,
Acas' alerga,
Altele gătia
Şi nu zăbovia,
La drum că pornia
Şi s-apropia.
Manole o zăria,
Departe-mi era,
El ce mi-şi făcea?
La pământ cădea,
Din gură şoptea,
La Dumnezeu se ruga:
— Doamne, milostive,
Ascultă-mă pe mine.
Fă-i un urs mare
Să-i iasă-n cărare,
Spre ea alergând,
Grozav mormoind.
Ea de l-o vedea,
Rău s-o-nspăimânta,
Bucate-o vărsa,
Înapoi s-o-ntorcea.
Domnul l-asculta,
Un urs trimitea,
Ea când îl vedea,
Înapoi fugea,
Bucate vărsa,
Acas' alerga,
Altele lua,
La drum că pornia
Şi s-apropia
Manole o vedea,
Începea a plângea,
La băieţi striga:
— Voi, nouă zidari,
Nouă veri primari,

Zidiţi şi lucraţi,
La ea nu căutaţi.
În zid o aruncaţi
Şi atunci lucraţi,
Lucraţi necurmaţi.
Cum Viloaie venea
Cu toţi o-mbrăţişa,
În zid o arunca.
Începea a lucra
Ţiment că turma
Marmură aşeza.
Zidul să-nălţa,
Pe ea c-o strângea.
Ea să cam râdea,
Credea că glumia.
Zidul ridica,
Rânduri necurmate da,
Tot în grab lucra,
La brâu ajungea.
Ea că mi-şi vedea
Glumă nu era,
Începea a plânge,
Şi aşa zicea:
Manole, Manole,
Zidul rău mă strânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Ivănel că-mi plânge.
Că eu l-am lăsat
Sub oghial'n pat,
Şi mi-e nescăldat.
Şi el s-a sculat.
Voi de m-oţi zidi,
Voi m-oţi ispăşi,
Zidul de va sta,
Turnul i-oţi făcea.
În vârful turnului,
Leagănul copilului.
Ş-acolo să te sui,
Pe Ivănel să-l pui.
Mult e mititel
Sărmanul de el!
Vântul o bătea,
Pe el l-o legăna!
Şi când o ningea,
Pe el l-o mângâia,
Şi când o ploua,
Pe el l-o scălda!
S-o duce pomina
Mănăstirea Manoli
În Ţara Românească
Ca să-l pomenească!
Verde ş-o lalea,
Negru Vodă venea,
Mănăstirea vedea,
Şi mirat zicea:
— Manole, Manole,
Vataşe Manole,
Ai săvârşit de-a bine,
Sfânta mănăstire,
Pentru pomenire?
Manole zicea:
— Tot mai e ceva.
Negru Vodă întreba
Şi apoi că zicea:
— Ei!.. ai putea zidi
O mai frumoasă ca asta?
Manole zâmbia
Şi aşa grăia:
— Asta e de-nvăţătură,
Altele, mai lucitoare.
Domnul d-auzia,
S-a cam turburat,
Din gură a strigat,
Schele să le ia:
— Iacă-te Manole,
Vătaşe Manole,
Fiindcă eşti aşa dibaciu,
Să te dai jos de-acolo
Şi să mai faci şi alta,
Mai frumoasă ca asta

Şi să te pomenească
Toată ţara românească.
Schele să tăia,
Sus ei rămânea.
Ei ce mi-şi făcea
Începe a se ruga,
Dar nu era nimenea.
Manole zicea:
— Voi nouă zidari,
Nouă veri primari,
Cum dreptate om ţinea,
Dumnezeu ne-o ajuta,
Să ne dăm jos d-aicia.
Aripi de şiţă vă faceţi
Şi sburaţi voi cum puteţi.
Şi Manole-ntâi făcea,
Şi el, frate, că-mi sbura.
Dar unde cădea,
Stan' de piatră să făcea
Şi din el apă curgea.
Ai nouă zidari,
Nouă veri primari,
Tot aşa-mi făcea
Şi din el apă curgea.
Ai nouă zidari,
Nouă veri primari,
Tot aşa-mi făcea,
Nimica nu rămânea
Verde măr ursit,
Legământ urgisit.

Tăzlăuanu, I, 1943, p. 65—75

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

[ZIDIREA BISERICII TREI IERARHI DIN IAŞI]

Sonnabend besuchte ich des morgens zwei Klöster, die hier vielleicht allein einige Bemerkung verdienen. Das erste ist wegen seiner modernen Bauart mit vielen Säulen wohl das beste Gebäude in der Stadt; das zweite ist das Kloster dreier Heiligen, von dem moldauischen Hospodar Vasilius erbaut, und enthält die Reliquien der heiligen Paraskowy. Achtzig Menschen waren fünfzig Jahre mit dem Bau desselben beschäftigt, es ist ein ansehnliches Gebäude, das überall noch die Spuren eines hohen Alters trägt. Die erstaunende Menge mühsamer Verzierungen, die immer reihenweise angebracht sind, müßen dem Architekt außerordentliche Mühe gemacht haben; sie sind zum Theil schön und mit Geschmack angebracht; er ist aber, wie die Legende ferner sagt, für seinen Fleiß schlecht belohnt worden, denn wie man versichert, soll er umgebracht worden sein, aus der Besorgnis, er möchte irgendwo ein ähnliches Gebäude errichten...

Struve 1801, p. 267—268

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

LEGENDA TRISFETITELOR DIN IAŞI

[În Almanahul de învăţătură şi petrecere, publicat de Mihail Cogălnicean, ca adaus literar la Calendarul pentru poporul românesc pe anul 1842 (anul I, Iaşi), la sfârşitul articolului întitulat „Cercări făcute de om spre a sbura în aer cu aripi" se reproduce (pag. 28—30) următoarea legendă asupra zidirii, frumoasei biserici a sfinţilor Trei Ierarhi din Iaşi, care se aseamănă întrucâtva cu legenda zidirii bisericii de la Curtea de Argeş. G.T.K.]

Negreşit că unii din cetitorii noştri îşi aduc încă aminte de o tradiţie populară ce au auzit în copilăria lor, o tradiţie a căreia închiere se sfârşeşte prin zborul în aer. Noi o arătăm aice pentru acei ce nu o cunosc.

Vasilie Vodă, a Moldaviei, hotărî să zidească biserica Trii Ierarhilor, spre a sluji de lăcaş moaştelor Sf. Paraschive, pe care le cumpără din Ţarigrad în preţ de 560 pungi de bani. Cel mai iscusit din toţi arhitecţii fu ales, pentru că Domnul vroia să lese un monunent, iar nu numai o biserică. Pe atunce fieştecare zidire îşi avea sufletul său, adecă *stahia*, o credinţă ce este primită încă de norodul cel prost până în ziua de astăzi*. Această stahie era ocrotitoarea şi întăritoarea zidirii; fără dânsa nici o zidire nu se putea ţinea, ci înainte până a se găti, se risipea. Arhitectul fură dar, după obicei, măsura unui om, vrăjmaş a lui, cu o trestie pre care o puse în zid. Aceasta se numeşte *a lua umbra cuiva.* Omul căruia i se lua umbra, slăbia, slăbia, şi, la patruzeci de zile sau la anul, după menirea arhitectului, muria, iar sufletul lui intra în zid şi se făcea stahie. Atuncea zidirea se întărea într-atâta, încât nu-i păsa măcar de veacuri, şi de aceea norodul zice că bisericile lui Ştefan Vodă au toate stahii în zidurile lor.

Arhitectul Trisfetitelor în zădar însă lua umbra vrăşmaşilor lui; zidirea, cum ajungea cu lucrul la ferestri, se răsipea; în zădar se hotărî pe urmă a fura umbra chiar a prietinilor lui, biserica tot se răsipea. Vasilie Vodă striga, şi când Vodă striga, Hâncu nu zicea ba. În sfârşit, arhitectul, temându-se de mănia Domnului şi de ruşinea ce ar suferi dacă n-ar isprăvi monunentul, se duse la o vrăjitoare bătrână. Aceasta îi arătă că-i era făcut de ceilalţi arhitecţi care-l pizmuia că făcea un asemenea lucru frumos, şi că el nu s-ar putea dezlega de duhul necurat care-i strica munca, decât dacă va zidi în pereţii bisericei, de vii, chiar pe femeia şi copilul lui. Arhitectul îşi iubea femeia, căci o luase de abia de un an, îşi iubea şi copilul că-i era singur născut, dar iubea mai mult slava. Cu lacrimile în ochi şi cu deznădăjduirea-n inimă, el se hotărî la cruda jertfă.

* De mirare e şi faptul că mulţi ţărani nici astăzi nu se lasă a fi zugrăviţi tot de teama că se vor preface în stafii (nota lui G.T. K[irileanu])

Îşi luă femeia şi copilul şi, în plânsul lor, le îngropă chiar cu mâna sa. Zidirea atunci nu se mai răsipi şi Iaşii se văzu împodobit cu un frumos monunent mai mult. În ziua sfinţirii bisericii, când toată lumea făcea urări arhitectului, când Vasilie Vodă se gătea să-l îmbrace în blană de cinste şi să-l scrie în condicile visteriei ca boier a ţării, Domnul află cu ce nelegiuire el îşi cumpărase slava. Atunce Vodă porunci ca arhitectul să fie şters de pe inscripţia bisericii şi subt blăstăm arhieresc opri pe toţi de a-i mai pomeni numele. Pe urmă, Domnul poronci ca să-l puie pe acoperemântul bisericii, fără nici un chip de a se mai scoborî. Atunce arhitectul îşi chiemă în ajutor geniul său, şi-şi făcu o părechie de aripi cu care se aruncă în aer şi se răpezi apre şesul Frumoasei. Dar răsplătirea dumnezeiască nu-l iertă să-şi mântuie viaţa; o furtună straşnică se stârni, aripele se rupseră, şi nenorocitul vinovat pică în Bahlui, unde găsi moartea.

Numele arhitectului care au înzestrat Moldova cu cel mai frumos monument, în adevăr, nu se ştie; iar norodul zice că, când, noaptea, te plimbi în ograda Trisfetitelor, auzi încă până astăzi gemetile femeii şi copilului lui.

Şezătoarea 11, 1910, p. 158—159, unde e reprodus din *Almanah de învăţătură şi petrecere*, Iaşi, 1842, p. 28—30; textul a fost puplicat şi în *Gazeta Transilvaniei* 77, 1914, nr. 65, care îl reproduce după ziarul *Înainte*.

BCU IAŞI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

LEGENDA BISERICII TREI IERARHI DIN IAŞI

[Povestind balada „Monastirea Argeşului", după V. Alecsandri, G[h]enadie Enăceanu arată că are cunoştinţă de legenda Trei Ierarhilor; la scena recepţionării de către Negru Vodă a bisericii de la Curtea de Argeş, el adaugă:]

Vodă rămâne mulţămit; dar în sufletul lui legenda aici, ca şi la Trei-Ierarchii din Iaşi ai lui Vasilie Lupu, dă naştere dorinţei de a nu mai exista o a doua construcţie semenă. Şi iaca domnitorul întrebând pre meşteri, dacă pot face o a doua monăstire şi mai frumoasă, şi primind un răspuns afirmativ, ordonă ca să taie meşterilor schelele şi să li se tragă scările, spre a putrezi pre acoperişul bisericei şi a nu mai face o a doua monăstire. Legenda monăstirei Argeşul, ca şi cea a monăstirei Trei-Ierarchi din Iaşi, pune pre meşteri în poziţiune de a-şi face aripi de şindrilă, şi cu toată arta lor, ca oameni, unde cad, şi mor. [...]

Iacă în trăsurile caracteristice, confirmate prin extracte din balada d-lui Alicsandri, legenda monăstirei Argeş, şi noi aici mai adăogăm că partea de pre urmă a acestei legende, şi anume despre soarta meşterilor constructori, seamănă în totul cu legenda monăstirei Trei-Ierarchi din Iaşi. [...]

Din G[h]enadie Enăceanu, *Meşterul Manole*, publicat în Biserica ortodoxă română 7, 1883, p. 75—95, 149—168, 217—234. Fragmentele reproduse aici, se află la p. 81, 82.

Notă. N-am putut afla ce text se găseşte la baza celor afirmate de G. Enăceanu. În ori ce caz, se pare că nu legenda publicată în *Almanah de învăţătură şi petrecere*, adaosul literar al *Calendarului pentru poporul românesc* pe anul 1842, p. 28—30, deoarece acolo asemănările cu balada „Monăstirea Argeşului" sunt mai numeroase decât susţine aici G. Enăceanu. În lipsa textului avut la dispoziţie de Enăceanu, am considerat afirmaţiile lui ca variantă în rezumat a tipului denumit de noi *Trisfetitele*.

Geanova — R.F. Iugoslavia
Inf.: Stancu Grecu

MANOLE ZIDARU

Pe su podgorii
Pe drumu-l bătrân
Trece-o cocioară,
— Da-n ea cine şede?
Cei nouă zidari
Cu Mănoilea zăce
.....
— D-aci că-mi căta
Şi mi-şi ispitia?
Loc de mânăstire
Şi de casă bună
Şi de pomenire;
Şi ei că-ntreba
Şi mi-şi ispitia.
— Da cu cin' să-ntâlnia?
C-un purcăraş mic
Cu traista-ntră spete,
Din porci nu să vede,
Manoilea-mi grăia:
„Mă ciobane, măi,
De când ciobăneşti
Şi porcii-mi păzeşti
Tu n-ai fi văzut
Loc de mânăstire
Şi de casă bună?
Ciobanu-mi grăia:
— Măi Mănole, măi,
Ieu măi mi-am avut
Tot o purcea sură
Cu doi dinţi în gură,
De-o ureche ciulă,
Frunză verde cu nalbă
Unde că ea rămă
Zidu, apă că-mi cură.
La cea baltă lată,
La răchita naltă,
Unde mi-a rămat,
Ea de zid a dat,
Cu muşcuiu de-o palmă!
Manole-mi grăia:
— Ceai nouă zidari,
Sunteţi toţi primari
Cu Manole zăce,
O fi inima răce,
La zid îmi mergea-*re*,
De zid s-apuca-*re*,
La zid îmi zidia.
Ziua ce-mi zidia
Noaptea tot cădea-*re*.
Cei nouă zidari
Din gură-mi grăia-*re*:
— Măi, Manole, mă,
Maistor pistă zăce,
Nima nu te-ntrece,
Zidul nu va sta,
Până n-om băga
Tot un cap de om,
Că noi ne-am vorbit
Şi ne-am rămăşit.
Şi ei să jura
Ceai nouo zidari:
A cui va venia
Cu prânzu mai-ntâi,
În zid s-o băgăm,
Zidu să ne stea,
La zid s-o zidim
Să ne odihnim.
Verde d-o lălea,

Din gură-mi grăia-*re*,
Puţinel mai sta,
Prânzu că-mi venia,
Manole-mi pornia,
Se suia-n şindilă
Şi strâga cu milă:
„Săracu de mine,
Io-te-a mea că vine!
Ia fă-i, Doamne, fă-i,
Înaintea ei
O turmă de oi
Tot cu câinii răi,
Câinii va muşca-o,
Dărăt s-o întoarcă,
Altile să facă,
Să să zăbovească.
Altili-mi făcea-*re*
Şi ea că-mi pleca
Tot la Mănoilea.
Manole de-mi videa,
Să suia-n şindilă
Şi strâga cu milă:
— Săracu de mine
Io-te-a mea că vine!
Ia fă-i, Doamne, fă-i,
Înaintea ei
Doi bălăurei
În coadă-nnodaţi
Şi-n gură cleştaţi!
Domnul că-i făcea
Înaintea ei
Şi ea de-mi pleca,
Altele-mi făcea.
Al treilea ce mi-şi lua?
Brânză şi cu pâine,
Legume mai bune.
Manole de-o videa
Să suia-n şindilă
Şi strâga cu milă:
— Săracul de mine
Io-te-a mea că vine!
Ia fă-i, Doamne, fă-i,
Înaintea ei
O ploaie şi-un vânt
Şi-un rug pe pământ,
De picior s-o ia,
Bucate să verse,
Dărăt să se-ntoarcă...!
Domnul că-mi făcea
O ploaie şi-un vânt
Şi-un rug pe pământ.
Verde ca nalba,
N-avea ce-mi vărsa,
Brânză şi cu pâine,
Legume mai bune!
Şi ea mi-ajungea,
Cu prânzu-ajungea,
De prânz de punea.
Manole ce-mi făcea?
La-obraz mi-o pupa
Şi-n braţă când mi-o lua,
În zid mi-o băga,
La zid că-mi zidia,
Mândra lui grăia:
— Mănole, Mănole,
Maistore Mănole,
Ieu zic că glumeşti,
Tu-n zid mă zideşti.
Da nu-ţi pare rău
De Iovan al tău?
Că ieu l-am lăsat,
Pin pruni atârnat,
Nici ţâţă nedat,
Nu l-am nici scăldat.
Mănole-mi grăia:
— Ploaia mi-o ploua
Şi-l va mai scălda,
Ninsoarea-o ningea,
De l-o mai ungea,
Vântu-o mai bătea,

De l-o legăna;
Mierlele-o veni,
De l-o lului,
Până va dormi".
Da-n zid mi-o zidea
Şi-n zid mi-o băga,
Din gură-mi grăia
Mânuileasa lui:
— Mănole, Mănole,
Maistore Mănole,
Tu mie să-mi laşi
Direpţ ţâţişoare
Două firiştioare,
Să-mi vie răcoare.
Verde ca nalba,
Fereşti îi lăsa,
La zid îmi zidia,
Zid că-mi isprăvia.
Sus pe mânăstire
Toţi că mi-şi şedea,
Scara că-mi punea,
De să dobora:
Mănoilea că-mi udia,
Scara că-i lua.
Mănole ce-mi făcea?
— Numa iel udia
Cu barda la şold
Cu chisăru-n mână
Şi tăia şindilă.
Şindilă-mi tăia,
Un vânt că-mi bătea,
Pe Mănolea-l lua
Unde-l lăpăda?
— Jos în mânăstire,
Tot la Mănuileasa.
Mândra de-mi videa,
În braţe că să lua.
Domnu ce-mi făcea?
— Pe iei îi împietria
Şi pe iei mi-i făcea
O mică de cişmea
Tot cu apă răce.
Cine bea că-i trăce,
Zău de dor îi trăce.

Giuglea-Vâlsan, 1913, p. 176—182

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITARĂ

Costol — R.F. Iugoslavia
Inf.: Iovan Blagoe

MANOLEA ZIDARU

Sus la Poenari,
La-i nouă zidari,
Cu Manolea zăce,
Maistor de-i întrece,
Iei că mi-şi pleca
Pe ceai munţi cărunţi,
Iei ca să-mi găsească
Un ziduleţ bătrân,
Da cu muşchiu de-o palmă;
Loc de mânăstire
Şi de casă bună,
Fie-n pomenire...
...Porcii-au rămuit...
Porcăraş bătrân
Din cupùs cântând,
Din cupùs de os,
Mult cântă frumos;
Din cupùs de fag,
Mult cântă cu drag...

Restul, ca în *Manolea Zidaru*, cu deosebiri neinsemnate. De menţionat că în variantă e dat numele soţiei lui Manolea: Stanca [nota culeg.].

Giuglea-Vâslan, 1913, p. 183

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Grljan, R.F. Iugoslavia
Inf.: Gheorghe Bibuţ
Culeg.: S. Iancovici, 1969

MAISTORUL MANOIL'A

Pe Argeş în jos,
Pe ala mal frumos
N'agra Vodă triace;
Noauă meşteri lucra,
Noauă calfe mari,
Cu Manoil'a zăce;
Iel pe toţ i-intreace.
Iii mi s-a tocmit,
Iii mi s-a vorbit,
Lucru mi-a porńit:
O mănăstirie naltă,
Naltă, luminată,
Pist'e lumia toată.
Lucru ce-a porńit,
Nu l-a isprăvit:
Ce ziua zid'ea,
Noapt'ea să surpa,
Lor zidu nu l'e sta.
Manoil'a, Manoil'a!
Iel om d'irieptat:
Sara s-a culcat
Tot pe-un pat d'e brad
Ş-un vis a visat;
Tot un vis d'e sus
Lui frumos i-a spus:
— Manoil'o, Manoil'o!
Lucru ce-aţ porńit,
Nu-l mai isprăviţ
Păn' nu v-adunaţ
Toţ să vă vorbiţ'
Toţ să vă juraţ
Pie-a voastre fămei:
Carie mai întâi
Cu prânzu-o vieńi,
Voi să mi-o luvaţ
Şi-n zid s-o băgaţ.
Lucru să isprăviţ.
Bańii să primiţ?
Pi-urma odińiţ.
Ziua s-a făcut.
Manoil'a, Namoil'a,
Iel pie toţ chiema:
Toţ mi să jura
Pi-al'e lor fămei:
Carie mai întâi
Cu prânzu-o veńi,
În zid să mi-o pună;
Lucru să isprăviască,
Ca să od'ińască.
Ai nouă zidari,
Iii viara n-avia!
Când acas' ajuns,
La muieri l'e-a spus.
Da Manoil'a, Manoil'a,
Iel om d'irieptat,
Acas' când s-a dus,
Din gură vorbia:
— Aşa, a mia muiarie:
Tu să mi t'e duci
Şi să mi-l găsăşt'i
Pie-al nostru bălan,
Ce-i pierdut d'i-un an;
Tu să mi-l găsăşt'i,
Să mi-l căsăpieşt'i,
De prânz să sprimieşt'i;
Cu prânzu d'e noapt'e,

Naint'ea la toat'e!
Da ia ce-m lucra?
Iaca ce-m lucra:
Odma să ducea
Şi ia mi-l găsa,
Tot mi-l căsăpia.
De prânz mi-l găt'a;
Prânzu că sprimia.
Cu prânzu pl'eca,
Cu prânzu d'e noapt'e,
Naint'ea la toat'e.
Miergea cât miergea;
Când moido-ajungea,
Manoil'a mi-o viegea,
La Sfântu să ruga:
— Sloboz, Doamne, sloboz,
Tot un şerpie marie,
La ia pin picioariă;
Să vă zabovirie,
Prânzu va vărsarie,
Ndărăt s-o-ntorcearie,
Alt prânz va sprimirie,
Miergi tu înaint'e;
De rând nu va firie!
Domnu, ca un sfânt,
După rugămint,
Baş aşa făcea:
Şerpie sloboza
La ia pin picioarie;
Ia să spământa,
Prânzu mi-l vărsa.
Ndărăt să-ntorcea,
Alt prânz că sprimia!
Cu prânzu d'e noapt'e,
Năincea la toat'e!
Cu prânzu d'e noapt'e,
Tot ia mai de noapt'e,
La toat'e striga:
— Aidaţ, voi cumnat'e,
Tot cu prânzu toat'e!
Da iele-i vorbia:
— Miergi tu înaint'e,
Că ţiń drumu mint'e;
Şi noi t'i-ajungem,
Oal'li să-mbăierăm!
Da ia tot grăbia,
Că să zăbovia.
Când moido-ajungea,
Manoil'a o vede'ea.
Da iel ce-m vorbia?
La Domnu să ruga:
— Sloboz, Doamne, sloboz,
Sloboz d'inad'ins,
Pist'e drum cuprins,
Un rug d'inad'ins.
Ia când va vieńi,
Sama n-o băga,
Să va-mpied'ica,
Prânzu va varsa;
Ndărăt s-o-ntorcea;
Alt prânz va sprimi,
Să va zăbovi;
Vie va rămâne,
Să va pomieńi.
Domnu, ca un sfânt,
După rugămint,
Baş aşa făcea:
Un rug sloboza,
Pist'e drum curpins.
Da ia nu-l vied'ea,
Sama nu băga
Şi să-mpied'ica,
Prânzu mi-l vărsa.
Ndărăt să-ntorcea,
Alt prânz că sprimia
Şi iar că pl'eca,
La toat'e striga:
— Aidaţ, voi cumnat'e,
Tot cu prânzu toat'e!
Da iel'e vorbia:

— Miergi tu înaint'e;
Oal'li să-mbăierăm
Şi noi t'e-ajungem!
Când ia mi-ajungea,
Manoil'a mi-o ved'ea,
Din gură vorbia:
— Las-o, Doamne, las-o,
Că ia o fi rând'ită,
Să fie zid'ită!
Ia când mi-ajungea,
Prânzu mi-l puńea
Şi la toţ striga;
Toţ mi să strângând,
Manoil'a plângând.
Carie mai ie gând?
Prânzit-ńemâncat,
Mâncat-ńemâncat,
'N picioarie sculat;
Pie ia mi-o luva
Şi-n zid mi-o puńea
Şi la toţ striga:
Toţ pie ia zid'ea
Maltăr, cărămidă,
Mai-ndată s-o prindă!
Da ia ce-m vorbia:
— Manoil'o, Manoil'o,
Câne de Manoil'o!
Dal'e mă zid'eşt'i
Şi nu t'e glumieşt'i?
Da iel ce-m vorbia:
— Ba io t'e zid'esc
Şi nu mă glumiesc!
Nu mă glumiesc l'ac,
Că io m-am jurat!
— Dacă mă zid'eşt'i
Şi nu t'e glumieşt'i:
Diriept ţiţişoarie
Să laş fereşt'ioarie,
Să-m vină răcoarie!
Da nu-ţ parie rău
De Iovan al tău?
Că iel mi-a rămas
În scrânci atârnat;
Ţiţa nu i-am dat,
Nu l-am l'egănat.
Nici nu l-am scăldat!
Da iel ce-m vorbia:
— Ba io t'e zid'esc
Şi nu mă glumiesc!
Nu mă glumiesc l'ac,
Că io m-am jurat!
Da Iovan al nostru:
De ploaie va ploia,
De-l va mai scălda;
De ńins va ńingea,
De-l va mai ungea!
Când voińic o fi,
Iel ńe-o pomeńi.
Da iii tot suiră,
Da iii tot zid'iră;
Cu zidu suiră
Şi mi-o cutrupiră!
Lucru ce-a porńit,
Iii mi-a isprăvit.
Numa mi-a uid'it
Sus crucea s-o pună.
Scara că puńa
Şi sus să suia.
Vântu mi-a bătut,
Scara-a doborât.
Scara dobora,
Iii sus rămâńa!
Manoil'a, Manoil'a,
Tot om d'irieptat!
Lui în gând i-a dat:
Puńa sub mânuţă
Două tărăbuţă,
Două tărăbioarie;
Zbura jos cu jal'e.
Jos, und'e-a căzut,

Ceşma s-a făcut,
Cu apă sărată,
De bia lumia toată.
Ai noauă zidari
Iar aşa făcea:
Carie cum săria,
Piatră să făcea!
Piatră s-a făcut,
Că vieră n-a avut!

Iancovici 1969, nr. 3, p. 48—49 (textul a fost transcris de noi din alfabetul chirilic)

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

MAISTORUL MANOIL'A

Pl'ecat mi-a pl'ecat
Nouă dulgheraşi,
Cu Manoil'a zăce,
La zid să-m zid'ească.
Zidu că-m zid'a;
Ziua îl zid'a,
Da noapt'a să strica.
Iii n-avea ce făcea.
Iii rămaş că lega
Şi să rămăşa:
Că a cui muierie
Intii o vieńa
Şi prânzu o aducea,
În zid s-o zid'ască,
Zidu să isprăviască.
Toţ îm al'erga,
Vest'e la muieri da.
Da Manoil'a ţińa
Rămaşu ce-l avia:
Iel nu să ducea.
Şi muieria lui
Dimińaţa să scula,
Prânzu că-m găt'a,
La iel că-m pl'eca.
Da iel că-m vorbia,
Când mi-o ved'a:
— Ia dă-i, Doamne, dă-i,
Dă-i un şerpie marie,
Pist'e drum curpins;
Ia s-o spământa,
Prânzu mi-o vărsa,
Ndărăt s-o-ntorcea.
Dumnezău că-i da!
Ia să spăimânta,
Prânzu că vărsa;
Ndărăt să-ntorcea,
Altu că găt'a,
Iară că-m pl'eca.
Manoil'a iar o ved'a.
Iar mi să ruga:
— Dă-i, Doamne, dă-i,
Dă-i ce mi-oi da:
Di la noauă stân'
Tot noauă cân';
Cáńi mi-o sări,
Ia să va feri,
Prânzu mi-o vărsa,
Iară s-o-ntorcea!
Dumnezău că-i da.
Da ia că-m striga:
— Păcurari cu oi!
Strigaţ cân' la voi,
Că io-am zăbăvit,
Da am copil mic!
L-am lăsat în pat,
Micuţelu, ńescăldat.
Păcurari striga
Şi ia că-m trecea.
Manoil'a o-aşt'epta
Şi iel mi-o luva
Şi-n zid mi-o puńa!
Zidu că-ncepia;
Zidu îm zid'a,
Da ia să râd'a.
Ama dacă vied'a
Că zidu o strângea,
Din gură vorbia:
— Manil'o, Manoil'o!
Dal'e mă zid'eşt'i
Or mi t'e glumieşt'i?

Da iel că vorbia:
— Le-le-le, mânda mia!
Io acum nu mai glumiesc,
Numa baş că t'e zid'esc!
— Da nu-ţ parie rău
De Iovan al tău?
Că io l-am lăsat
Micuţel în pat,
Mic şi ńescăldat.
Ia din gur-aşa vorbia.
Ma Manoil'a nu să uita,
Numa zid tot zid'a
Şi d'in gur-aşa vorbia:
— Vântu mi-o bura,
Pie Iovan l-o l'egăna;
Ploaia mi-o ploia,
Pie Iovan că l-o scălda;
Ńinsoaria că mi-o ńinge,
Pie Iovan l-o unge
Şi mi l-o creşt'a
Şi io mi l-oş păza.
Pie ea o zid'a,
Zidu isprăvia,
Ia în piatră rămâńa!
I-a lăsat mâna driapta
Şi ţiţa stânga:
Când Iovan mi-o plângea,
Manoil'a l-o apl'eca.
Şi zidu mâna,
De mi-l isprăvia.
Şi cânt'ec uid'a,
De să pomeńa!

Iancovici 1969, nr. 3—4, p. 51 (textul a fost transcris de noi din alfabetul chirilic)

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Alexandrovăţ, R.F. Iugoslavia
Inf.: Sima Prunaru, 52 a.
Culeg.: C. Sandu-Timoc

MANOLIA

Pe Argeş în jos,
Negru Vodă trece,
Pe un mal frumos,
Cu meşterii zece.
Nouă meşteri mari,
Calfe de zidari,
Di la Poenari,
Cu Manolia zece
Care-i şi întrece.
Cum merg toţ pe cale,
Să-mi aleagă-n vale,
În vale-n Aluniş;
Loc de mănăstire,
Pentru pomenire.
Domnul cum mergea,
Şi-n cale-ntâlnea;
Pi-un biet ciobănaş,
Din fluier doinaş.
Domnu cum îl vede,
Şi-apoi l-ntreba:
— Măi, biet ciobănaş,
Din fluier doinaş,
Pe unde-ai umblat,
De oichi nu ţ-a dat
Zâd de mănăstire,
Pentru pomenire?!
Nu cumva te-ai dus
Pe Argeş în sus.
Cu turme te-ai dus;
Pe Argeş în jos,
Cu turmili-ai fost;
Zâdu nămolit,
Şi neisprăvit?!
Da al biet ciobănaş,
Din fluier doinaş,
Din gură grăia:
— Da, Doamne-am văzut,
Asară-am trecut,
Zâdu l-am văzut;
Rău e nămolit,
Şi neisprăvit.
Cânii cum îl vede,
La el să răpede,
Ş-a latră amurţâu,
Şi-mi urlă-a pustiu.
Colea la grindiş,
În vale-n aluniş,
Domnul Negru Vodă,
Pe cale mergea
Cu nouă meşteri mari,
Calfe de zâdari.
Di la Poienari;
Cu Manolia zece
Care-i şi întrece.
Ciobanii spuneau:
— Io-te, Doamne, aicea,
Zâdu părăsât,
Din vreme de mult,
Domnul Negru Vodă,
Ce e bun de vorbă,
Din gură grăia:
— Iacă zâdu meu,
Care-l aleg eu;
Zâd de mănăstire,
Pântru pomenire,
Chiar Domnul zâcea:

Voi meşterii mari,
Calfe de zâdari,
Di la Poenari;
Cu Manolia zece,
Şi pe toţ vă-ntrece.
Curând vă sâliţ,
Sfoarăli-ntindeţ,
Zâdu de-ncepeţ,
Ca să-mi faceţ mie,
Mândră mănăstire,
De pomină-n lume.
Da de nu apoi,
Voi zădea pe voi;
Voi zădea de vii,
Chiar la temelii!
Zâdu meu să crească,
Apoi să sporească,
Să nu zăbovească!
Meşterii cei mari,
Calfe de zâdari,
Curând să sâlia;
Sfoarăli-ntindea,
Zâdu de pornea.
Zâua ce-mi zâdea,
Noaptea surupa;
A doua zî aşa,
Ş-a tria zî iar.
Zâdea în zâdar,
Zâdu surupa,
Chiar jos cădea,
Zâdu nu sporea,
Nici nu-l isprăvea.
Chiar meşteru Manole,
Zâdăraş Manole,
Sfoarăli-astrângea.
Nici nu mai zâdea.
Ş-apoi să culca
Ş-apoi adurmea,
Ş-un vis că visa,
La iel că venea;
Cea şoaptă de Sus,
Aievea i-a spus:
Zâdăraş Manolea,
Cel zâdari ca tine,
Nu să află-n lume.
Zâdu n-o spori,
Până n-aţ zâdi,
Acea întâi fămeie,
Acea-ntâi soţâie;
Aducând bucate
La soţ şi la frate.
Prânz de mâncătură,
Vin de beutură,
La soţâie bună;
S-o zâdiţ de vie,
Chiar în temelie.
Zâdu să vă crească,
Apoi să sporească.
Să nu zăbovească.
Negru Vodă vine,
Vine să cunune;
Pe toţ vă răpune,
Unu n-aţ rămâne.
Chiar meşter Manolia,
Zâdăraş Manolia,
Apoi să treza,
Ş-apoi că-mi vorbea:
— Voi meşterii-ai mari;
Calfe de zâdari,
Di la Poenari.
Scule s-astrângeţi,
Toţ îngenunchiaţ;
Pânea să pupaţ,
Sarea-mi sărutaţi.
Cu toţ să juraţ
Taina să ţâneţ;
Voi să nu spuneţ
La soţ şi la soră,
Pe lume cu dor.
Ieu, când m-am culcat,

Visu l-am visat,
Ş-aievea mi-a spus:
Până n-am zădi;
Şi ni-om hotărî
Acea-ntâi fămeie,
Ş-acea-ntâi soţâie;
Care s-o ivi,
Mâne-n zori de zî.
S-o zădim de vie
Chiar în temelie,
Zădu să ne crească;
Ş-apoi să sporească,
Să nu zăbovească.
Că Negru Vodă vine,
Vine să cunune;
Pe toţ ne-o răpune,
Unu n-om rămâne.
Chiar meşterii ai mari,
Calfe de zădari,
Di la Poenari,
Toţ le grămădea.
Ş-apoi îngenunchia.
Pânea mi-o pupa,
Sarea săruta;
Cu toţ să jura.
Să ţână taina.
Iei că n-o spunea,
La soţ şi la sorâ,
Pe lume cu dor.
Chiar meşter Manolia,
Şi iel îngenunchia;
Şi iel să jura
Să ţână taina.
Apoi când jura,
Meşteru Manolia,
Iel mi să suia
Pe gard de nuele,
Şi mai sus pe schele.
Arşinu* cioplea,
Pe zâd l-aşeza,
Da meşterii lui
Ei să-nfurişară,
Veste că dădură,
La soţ la sorioară,
Să nu să ivească;
Să să zăbovească**,
Zâle să-şi lungească.
Da Meşter Manolia,
Iel taina-o ţânea;
Nici nu mai spunea,
La soţ şi la soră pe lume cu dor.
De zâd că-mi zădea,
Meşteri năvălea;
Arşine-aducea,
Manolia zădia.
Di pă mănăstire,
La vale-mi privea,
Ş-avea ce-mi vedea:
Iacă Ana lui,
Floarea câmpului,
Aduce bucate,
La soţ şi la frate.
Manolia privea,
Oichi-şi învelea,
Ş-apoi zo plângea,
Din gură zăcea:
— Iacă Ana mea,
Iea cum s-a sculat,
De noapte-a plecat;
Ş-acas' mi-a lăsat
Copil nescăldat;
Şi nelegănat,
Ţâţă nu i-a dat.
De noapte-a plecat

* Piatră paralelipipedică (n. culegătorului)
** Să înrârzieze (n. culegătorului).

Sus la mănăstire,
De pomină-n lume,
S-o zădesc de vie,
Colea-n temelie;
Zâdu meu să crească,
Să nu zăbăvească.
La copil cum să gândea,
Ş-aşa rău că-i părea,
Oichii-n sus i-arădica,
Şi la Dumnezău să ruga:
Doamne Sfântule,
Şi puternicule!
Măi dă-l, Doamne, dă-l
O ploaie cu spumă;
Să-mi curgă şuvoaie,
Să meargă pâraie.
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale,
Şi să zăbăvească,
Zâle să-şi lungească;
Copilu să-mi crească,
Să mă pomenească.
Chiar Domnu-auza,
Ruga-i asculta,
Şi iar Domnu-i da:
Da o ploaie grea,
O ploaie cu spumă;
De-mi curgea şuvoaie,
Şi mergea pâraie.
Ploaia rău ploia,
Ana nu grija,
Poale sumetea;
Nainte mergea,
Nu să zăbăvea.
Meşteru Manolia,
Di pe mănăstire,
Iar să zăuita;
Pe Ana-mi vedea,
Şi iar să ruga:
— Mai dă-l, Doamne dă-l,
Pe Sfântu Gorneac*,
Cu vântu-al turbat;
Paltinii să-ndoaie,
Brajii să-i despoaie.
Drumurile o-ncurca,
Să vină alta,
Iea să zăbăvească,
Zâle să-şi lungească,
Copilu să-mi crească;
Să mă pomenească.
Chiar că Domnu da,
Pe Sf. Gorneac;
Cu vântu-al turbat,
Sufla-amestecat.
Paltinii-ndoia,
Brajii-i despoia,
Drumurli-ncurca.
Ana ce-mi făcea?
Prin crengi îmi trecea,
Şi iar că mergea;
Meşteru Manolia,
Din gură zâcea:
— Măi dă-l, Doamne, dă-l
O turmă de oi;
Cu trii ciobănei,
Cu nişte câni răi.
Câni să sloboza,
De s-o speria,
Să-i verse oala;
Îndărăt s-o-ntorcea,
Îmi gătească alta.
Până mi-o găteşte,
Or cum zăbăveşte,
Zâlili-şi lungeşte;
Copilu să-mi crească,
Să mă pomenească.

* Vânt foarte puternic ce bate dinspre munte, în Carpaţii timoceni (n. culegătorului).

Chiar Domnu-auza,
Ruga-i asculta,
Chiar că Domnu-i da,
Naintea iei ieşea,
O turmă de oi;
Cu trii ciobănei,
Cu nişte câni răi.
Câni să sloboza,
La Ana lătra;
Rău mi-o ocolea,
Ana nu grija.
Pin câni îmi trecea,
Şi să-ndirepta;
Sus la mănăstire,
Iea cum mi-ajungea,
Zâdăraş Manolia,
Mi se cubăra
Pe gard de nuele,
Şi mai jos pe schele.
Pe-Ana-n braţă-o lua,
Şi mi-o săruta,
Din gură-i zâcea:
— Ano, soaţa mea,
Vin la mine-ncoa;
Să te zâdesc de vie
Colea-n temelie.
Zâdu meu să crească
Apoi să sporească.
Ana să râdea,
Pe Ana-n braţă-o lua,
Şi mi să suia;
Pe gard de nuele,
Şi mai sus pe schele.
În zâd o-aşeza,
Meşteri năvălea,
Cu arşine* pe iea;
De zâd o zâdeşte,
Da nu să-nglumeşte.
Ana răspundea:
— Manolio, Manolio,
Zâdăraş Manolio,
Vreai să te glumeşti,
Ori că mă zâdeşti;
Mă zâdeşti de vie
Chiar la temelie.
Manolia zâcea:
Ano, soaţa mea,
Ieu vreau să glumesc,
De zâd te zâdesc,
Ca să isprăvesc;
D-alba mănăstire,
De pomină-n lume.
Zâdu rău creştea,
Pân' la gemănare;
Ana sta, plângea,
Din gură zâcea:
Zâdăraş Manolia,
Nu-ţ mai vez de şagă,
Nu e bună, dragă!
Zâdu rău mă strânge,
Trupşoru-mi frânge,
Ţâţâşoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge!
Plânge şi suspină,
Să-i dau ţâţa-n gură.
Că ieu m-am sculat,
De noapte-am plecat,
Ş-acasă-am lăsat
Copil nescăldat,
Şi nelegănat!!
Cine ţâţă i-o da?
Cine mi l-o legăna!!
Manolia zâdea,
Da nu să-nglumea,
Ana rău plângea.
Meşteri năvălea,

* Lespezi paralelipipedice (n. culegătorului).

Cu arşin pe ea.
Zâdu rău creştea.
Lângă ţâţâşoare,
Ana rău gemea,
Ş-apoi să ruga:
— Meştere Manolia,
Cel zâdari ca tine
Nu să află-n lume!
Nu-ţ văzuşi de şagă,
Nu e bună, dragă!
Zâdu rău mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge,
Ţâţâşoarili-mi curge,
Copilu meu plânge!!
Manolia zâdea,
Lacrămi îi pica;
La oichi să ştergea,
Arşinu-aşeza.
Ana di colea,
Iea dacă-mi vedea,
Că nu este şagă,
Nu e bună, dragă,
Din zâd să ruga:
— Meştere Manolio,
Cel zâdari ca tine,
Nu să află-n lume!
Ce mă rog de tine:
În drept ţâţâşoare,
Să-mi laşi fereştioare!
Că lui Vancea-l meu.
Foame i-o venea,
Să vină la muica...
Din zâd m-o sugea,
Păn' s-o sătura!!
Manolia plângea,
Ciocanili lua;
Arşinul tăia,
Şi chiar că-i făcea.

În drept ţâţâşoare,
Două fereştioare,
Ţâţăli-i curgea,
Ana-l întreba:
Manolio, Manolio,
Nu te-ai înglumit,
Baş* că m-ai zâdit!
Da lu Vancea-l meu,
Cine ţâţă să-i dea,
Cine mi l-o legăna?...
Pe iel cine l-o scălda,
Cin' pe ptelie l-o ungea?...
Frumoasă ptelie-o avea,
Să mi-l sărute muica,
Că zo-mi rupsă inima!!...
Da Manolia sta, zâcea:
— Io-te, Ano, soaţa mea,
Pisica ţâţă să-i dea,
Vânturili l-o legăna;
Ploili mi l-o scălda,
Şi ninsoarea l-o ungea.
Şi Vancea-l meu o creştea.
Să să facă voinicel;
Domnul facă colonel,
Judece armata iel.
Dor atâta că-i spunea,
Pusă-arşinu pe ea,
Dară Ana zo gemea,
Şi Manolia zo plângea;
Aude pe-Ana gemând,
Nu mai poate iel plângând.
Iacă zâdu c-ajungea,
Ajungea păn' la grindiş,
Până sus la coperiş.
Meşterii căra grindiş,
Să-i aşează-acoperiş;
Colea pe grindiş,
Sus pe coperiş;

* Chiar (n. culegătorului).

Meşterii lucrau,
Grindişi aşezau.
S-apuca de coperiş,
Frumos că o coperea,
Negrul Vodă ajungea;
Bună zăua că le da,
Meşterii că-i mulţămea.
Negrul Vodă sta, zâcea:
— Măi, voi meşterii-ai mari,
Sunteţi calfe de zâdari;
Cu Manolia al de zece,
Care şi vă-ntrece.
Da voi nu-mi puteţ,
Mie să-mi făceţ,
Altă mănăstire,
Mănăstire naltă;
Şi mai luminoasă,
Pe cum nu mai e altă!?...
— Ba Doamne că ştim,
Orcând să zâdim,
Ca să-ţ facem ţâie,
Altă mănăstire,
Mult mai frumoasă,
Şi mai luminată,
Pe ţară aleasă;
Mănăstire naltă,
Pe cum nu e altă.
Domnul de-auza,
Apoi să supăra;
Ş-apoi porâncea,
La slugili lui;
Schele-mi cubăra,
Meşteri rămânea
Sus pe coperiş,
Meşterii uidind,
Şi toţ iei plângând.
Schele-a dubărât,
Meşterii a uidit,
Ca să mi-i răpue,
Unu nu rămâie;
Să mi-i prăpădească,
Ca să pomenească.
Meşteri di colea,
Buni meşteri eria,
Sculili că-şi lua
Şi iei îşi făcea,
Ăripi zburătoare,
Din şindrili uşoare.
Ăripi ca să zboare,
Di pe mănăstire,
Ca de pomenire.
Meşterii zburau,
Manolia uidea,
Sus pe coperiş.
Iel dacă vedea,
Şi iel îşi făcea;
Ăripi zburătoare,
Manolia să zboare.
Când iel să-nălţa,
Ăripi-ntindea,
Din zâd s-auza,
Un glăştior frumos;
Frumos şi milos,
Zo vine din jos.
Glasu-aşa răspunde:
— Meştere, Manolio
Nu-ţ văzuşi de şagă,
Nu e bună, dragă!
Zâdu zo mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge,
Ţâţâşoara-mi curge,
Vanciu meu zo plânge!!...
Aşa s-auza,
Manolia privea,
Oichii-şi-nvălea,
Şi iel că sărea;
Di pe mănăstire,
Colea pe şuşea,
Carnea să spărgea;
Oasă fărăma,

Sufletu-i ieşea.
Domnul Negru Vodă
Iel dacă-mi vedea,
Trupşoru-i lua;
În oraş, în Argeş,
De-l făcea ceşmea
În oraş în Argeş,
Îl făcu fântână;
Cu apşoară bună,
Apă lecuită,
Cine bolnav că venea,
Şi bea apă di la iea;
Lecuit mi să ducea,
C-aşa Domnu că zâcea.
Da pe Vancea că mi-l lua,
Îl lua surorli şi-l creştea,
Bună şcoală-nvăţa,
Să făcu cel bun ficior,
Şi ieşi de colonel.
De judecă-armata toată
Că ie ţara mai bogată,
Colonelu când crescu,
Şi de ta-su când afla,
Să dusă la mănăstire,
Ce fu pentru pomenire,
Mănăstirea i-o privea,
Pe mumă-sa o vedea,
Cum şedea în zâd zâdită;
Cu arşine-nvăluită
Di la Dumnezău rândită
Colea-n Ţara Rumânească,
Toată lumea să cetească,
Să nu să mai zăbăvească;
Şi din vac pân' la vecie.
Mila Domnului să fie.

Sandu-Timoc, [1943], p. 135—150

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Zlocutea (Negotin) Iugoslavia
Inf.: Prunaru Sima, 52 a.
Culeg.: Cristea Sandu Timoc
1937—1939

NEGRU VODĂ ŞI MANOLEA

Pe Argeş în jos,
Pe un mal frumos,
Negru-vodă trece
Cu tovarăşi zece:
Nouă meşteri mari
De la Poenari,
Calfe şi zidari.
Cu Manolea, zece,
Care-i şi întrece.
Merg ei toţi pe cale,
Ca s-aleagă-n vale
Loc de mănăstire,
Loc de pomenire.
Iară cum mergea,
Ei că să-ntâlnea,
Cu un ciobănaş,
Din fluier doinaş.
Şi cum îl vedea,
Domnu-l întreba:
— Mândre ciobănaş
Din fluier doinaş,
Pe unde-ai umblat,
De ochi nu ţi-a dat,
Pe Argeş în sus,
Cu turma te-ai dus,
Pe Argeş în jos
Cu turma ai fost?
Nu cumva-ai văzut,
Pe unde-ai trecut,
Vrun zid părăsit
Şi neisprăvit?
— Ba, Doamne,-am văzut,
Ieri când mi-am trecut,
Un zid părăsit
Rău e nămolit
Şi neisprăvit!
Cânii când îl văd,
La el să reped,
Şi latră-a morţiu,
Şi-mi urlă-a pustiu.
Colea la grindiş,
În vale-n aluniş!
Domnul l-auza,
Mult se-nveselea
Şi curând pleca,
Spre zid se-ndrepta
Cu nouă zidari,
Nouă meşteri mari,
Cu Manolea zece,
Care-i şi întrece.
— Io-te zidu meu,
Care-l aleg eu!
Zid de mănăstire,
Pentru pomenire,
Iar voi, meşteri mari,
Calfe şi zidari,
Zi, noapte, siliţi,
Lucrul de-l porniţi
Ca să-mi ridicaţi,
Amu să-mi zidiţi
Mănăstire-naltă,
Cum n-a mai fost altă;
Că v-oi da averi,
V-oi face boieri,

Iar de nu, apoi,
V-oi zidea pe voi,
V-oi zidea de vii,
Chiar în temelii!
Zidu meu să crească,
Şi să tot sporească,
Să nu zăbovească!
Meşterii grăbea,
Sforile-ntindea,
Şi mereu lucra.
Ziua ce-mi zidea,
Noaptea surupa!
Trei zile lucra,
Zidu nu sporea;
Lucrau în zadar,
Cu vai şi amar!
Donmu se mira,
Apoi mi-i mustra
Să-i puie de vii
Baş la temelii!
Iar bieţii zidari,
Nouă meşteri mari,
Tremura lucrând,
Lucrau tremurând,
Zi mare de vară,
Ziua până-n seară.
Iar Manolea sta,
Nici nu mai lucra
Sforile-astrângea,
Nici nu mai zidea.
Apoi se culca,
Adânc adurmea.
La el că-mi venea
O şoaptă de sus,
Aevea i-a spus:
— Zidu n-o spori,
Până n-oţi zidi
Dintâi sorioară,
Dintâi soţioară,
Care s-a ivi,
Mâine-n zori de zi,
Aducând bucate
La soţ sau la frate!
Apoi se scula
Ş-aşa cuvânta:
— Nouă meşteri mari,
Ştiţi voi ce-am visat
De când m-am culcat?
O şoaptă de sus,
În vis că mi-a spus:
Oricât am lucra,
Noaptea s-o surpa,
Până n-om zidi
Surioara noastră,
Cea dintâi nevastă,
Care s-a ivi
Mâine-n zori de zi
Aducând bucate
La soţ ori la frate!
Voi dacă voiţi
Ca să isprăviţi
Sfânta mănăstire
Pentru pomenire,
Ai ca să jurăm
Şi să ne legăm,
Taina s-o păstrăm.
Orice surioară,
Orice soţioară,
Mâine or veni,
Jertfă s-or jertfi...
Şi-n zid s-o zidim,
Visu să-mplinim.
Iacă-n zori de zi,
Manolea se sui
Pe gard de nuiele,
Şi mai sus pe schele;
Pe câmp se uita,
Cine că-mi venea?
Soţioara lui,
Floarea câmpului...

Ea s-apropia,
Manolea plângea,
Inima-i frângea,
Ş-aşa-ngenunchea
Şi mi se-nchina,
Cu foc se ruga:
— Dă-i, Doamne, în lume,
O ploaie cu spume,
Să facă pâraie,
Apele să crească,
Mândra să-mi oprească;
S-o oprească-n cale,
Să-i verse mâncare!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta,
Norii-i aduna,
Cer-ntuneca,
Şi cura deodată
Ploaie-nspumegată,
Şi-mi curse-n şuvoaie,
Şi-mi mearsă-n pâraie.
Dar cu cât ploia,
Pe mândra n-o oprea
Şi ea tot venea,
Apele-mi trecea
Şi s-apropia,
Manolea o vedea,
Inima-i plângea,
Şi iar se-nchina
Şi iar se ruga:
— Dă, Doamne, un vânt,
Un vânt pe pământ,
Un vânt de-al turbat
Cum n-a mai fost alt,
Munţii să-i răstoarne,
Paltinii să-ndoaie,
Brazii să-i despoie
Pe mândra s-o-ntoarcă;
Să se zăbovească,
Viaţa să-şi lungească!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta
Şi-mi sufla un vânt,
Un vânt pe pământ,
Care vâjâia,
Brazii îndoia,
Munţii surupa,
Apele oprea.
Da' mândra sporea,
Tot s-apropia,
Iat-o c-ajungea,
Mult se-nveselea...
Iar cei meşteri mari,
Cei nouă zidari,
Ei cum mi-o vedea,
Toţi senveselea,
Iar Manolea
Mândra-şi săruta,
În braţe o lua,
Schele arunca
Şi-n zid o zidea,
Aşa-i tot zicea:
— Stai tu, mândra mea,
Nu te speria,
Că vreau să glumim
Şi să te zidim!
Mândra nu-i credea,
Veselă râdea,
Iar Manolea
Ofta şi lucra,
Zidu de zidit,
Visu de-mplinit.
Zidu se suia,
Şi mi-o cuprindea,
Pân' la gleznişoare,
Pân' la pulpişoare,
Iar ea, vai de ea,
Nici nu mai râdea,
Ci se speria,
Şi mereu zicea:

— Zidăraş Manole,
Meştere Manole,
Zidu rău mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge,
Ţâţişoara-mi curge!
Copilaşu-mi plânge!
Că eu m-am sculat,
De noapte-am plecat,
Ş-acas' mi-am lăsat
Copil nescăldat!
Zidu se suia,
Trupu-i cuprindea
Pân' la gleznişoare,
Pân' la pulpişoare,
Pân' la costişoare,
Pân' la ţâţişoare,
Iar ea, vai de ea,
Nici nu mai râdea,
Ci mereu plângea,
Ş-aşa mi-l ruga:
— Zidăraş, Manole,
Meştere Manole!
Copilaşu-mi plânge,
Ţâţişoara-mi strânge,
Trupuşoru-mi frânge!
Manole tăcea
Şi mereu zidea,
Zidu se suia,
Şi mi-o cuprindea
Pân' la costişoară,
Pân' la ţâţişoare,
Pân' la ochişori,
Pân' la perişor,
Încât, vai de ea,
Nu se mai vedea;
Şi se auzea
Din zid că zicea:
— Zidăraş Manole,
Meştere Manole,
Zidu rău mă strânge,
Viaţa mi se stinge,
Trupuşoru-mi frânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Copilaşu-mi plânge
Cu lacrimi de sânge!
Manolea-mi zidea,
Lacrimi îi pica,
Meşteri năvălea,
Cu arşini pe ea.
Zidu tot creştea,
Da' ea îmi gemea...
...Pe Argeş în sus,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă trece,
La inimă e rece.
Vine să se-nchine,
Falnică zidire,
Mănăstire-naltă,
Cum n-a mai fost altă.
Domnul îmi sosea
Şi la ea-mi privea,
Mult se-nveselea,
Astfel le grăia:
— Voi, meşteri zidari,
Zece meşteri mari,
Să-mi spuneţi voi drept,
Cu mâna la piept,
De-aveţi meşterie,
Ca să-mi faceţi mie
Altă mănăstire
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Şi mult mai frumoasă!
Iară cei zidari,
Zece meşteri mari,
Cum stau pe grindiş,
Sus pe-acoperiş,
Veseli se mândrea
Şi astfel vorbea:
— Ca noi meşteri mari,

Alţii nici că sânt
Aici pe pământ!
Află că noi ştim,
Ştim ca să zidim
Altă mănăstire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă,
Cu mult mai frumoasă!
Domnu-i asculta
Şi pe gânduri sta,
Apoi că râdea
Ş-apoi porâncea,
Schelele să strice,
Scara s-o ridice,
Şi pe cei zidari,
Zece meşteri mari,
Să mi-i părăsească
Colo, pe grindiş,
Sus, pe-acoperiş.
Iară cei zidari,
Zece meşteri mari,
Ei sus rămânea
Şi se sfătuia,
Ş-apoi îşi făcea
Aripi zburătoare
De şindrili uşoare,
Ş-apoi le prindea,
Şi-n văzduh zbura,
Da' pe loc cădea,
Şi unde cădea,
Piatră se făcea!...
Iară Manolea,
Zidăraş Manolea,
Tocmai când sărea
Încă-mi auzea
Din zid că ieşea
Un glas năbuşit,
În suflet înfipt,
Care îmi gemea
Şi-aşa îmi grăia:
— Manole, Manole,
Zidăraş Manole!
Zidu rău mă strânge,
Trupuşoru-mi frânge,
Ţâţişoara-mi curge,
Viaţa mi se stinge,
Copilul îmi plânge
Cu lacrimi de sânge!
Manolea-o-auzea,
Minţile-şi pierdea,
Ochii-şi învelea,
Lumea se-ntorcea,
Norii se-nvârtea,
Şi de pe grindiş,
De pe-acoperiş,
Jos el îmi cădea!
Oase sfărâma,
Sufletu-i ieşea.
Din trup se făcea
O mândră ceşmea,
O fântână bună,
Cu apă puţină.

Sandu Timoc, 1967, p. 273—278

LEGENDE ÎN PROZĂ*

Includem aici textele în proză despre jertfa zidirii, care nu derivă din textul baladei, ci au o origine independentă de acesta. Excepţie fac, poate, textele cu nr. XXIX şi XXXV, care par totuşi nişte reflexe îndepărtate ale baladei. Pe de altă parte, textele cu nr. XXXVI - XXXVIII nu conţin motivul jertfei zidirii, ele se referă exclusiv la arhitectul mănăstirii de la Curtea de Argeş şi aparţin doar într-un sens mai larg temei noastre. Alte variante în proză, care reproduc integral sau fragmentar acţiuniea baladei, au fost incluse la tipurile respective.

Numărul apreciabil de legende în proză confirmă părerea că pe teritoriul românesc se întâlnesc formele sud-est europene cu cele din centrul continentului. Ele indică o extraordinară varietate atât sub raportul fiinţei sacrificate în temelie (copil, copil bolnav, fotografia unei persoane, măsura umbrei sau a înălţimii unei persoane sau a unui animal; om, berbec, porumbel), cât şi sub acela al obiectului construcţiei (biserică ori moschee, tunel, poduri de cale ferată, moară, iaz, casă, şcoală, beci, grajd, cramă ori chiar Turnul Babel).

Nu ne poate scăpa o observaţie cu privire la răspândirea geografică a legendelor publicate aici. Mai bine de jumătate dintre ele au fost înregistrate în Moldova, în special în nordul ei, unde n-au fost atestate variante poetice ale "Meşterului Manole". Si nici ale "Mioriţei". Absenţa greu de explicat a celor două balade din nordul Moldovei apare acum într-o nouă lumină, câtă vreme legendele jertfei zidirii împânzesc această regiune. Mai mult, ele sunt de o surprinzătoare unitate, formând, s-ar putea spune, o arie compactă. Dacă Transilvania e ţara colindelor manoliene, dacă Oltenia, Muntenia şi Sudul Moldovei rămân credincioase baladei despre biserica de la Curtea de Argeş, dacă ân jurul Iaşului pare să fi circulat aceeaşi temă, dar localizată la Trei Ierarhi, Moldova de Nord devine patria legendelor despre zidirea umbrelor unor oameni ori a unor berbeci. Accentul nu cade aici pe săvârşirea sacrificiului cel mai dureros, ci pe dăinuirea celui sacrificat, ca stafie. Ele merită deci să fie considerate ca tip distinct al jertfei zidirii în aria românească a acesteia.

ANEXA

I

O beserică mare din Bistriţă, să vede on cip de om în văcălaş şi să zâşe că de bunăsamă o zâdit pă cineva în zâd.

Mintiu, j. Bistriţa-Năsăud
Culeg.: Ion Taloş

* Materialele inedite provin din colecţia autorului, precum şi din Arhiva de Folclor — Cluj (prescurtat AFC), de la Institutul de lingvistică şi istorie literară „Sextil Puşcariu" din Cluj (prescurtat ILC) şi de la Institutul de Ştiinţe Etnologice şi Dialectologice din Bucureşti (prescurtat ICED).

II

Când o pus bumbu pe turnu bisericii săseşti din Bistriţă, o zburat meşteru cu aripi de şindilă

Blăjenii de Jos, j. Bistriţa-Năsăud
Culeg.: Ion Taloş

III

Aişea o fos on tunel — tunelu număru nouă. Apăi n-o stat până n-o zâghit o băietă. I-o dat bani mulţ, ca să le deie băieta şi, omu fără cap, o dat-o.

ICED i. 25593
Culeg.: G. Habenicht

IV

On tunel din Ilva Mare [j. Bistriţa—Năsăud] n-o stat până când on om din Măgura ş-o dat băieta (o fost bolnavă).

Sângiorz—Băi, j. Bistriţa—Năsăud
Culeg.: Ion Taloş

V

[În 1935] a băgat un chip de om al lui Gliga Alexa a Doşteanului [...]. ca să nu să hâie beserica.

[Era fecior bolnav, de 34 de ani]. Toţi o vrut să moară, dar nu-l omora nimeni. Răposki i-o făcut fotografia. O săpat în piatră şi o băgat chipu în zâd. Vorbę oamenii că o să moară Alexa, că i-o băgat chipu în zâd. O şi murit, încă înainte de-a găta beserica.

Ibăneşti Pădure, j. Mureş
Inf.: Dan Petru a Florii lui Maftei, 70 a.
Culeg.: Ion Taloş

VI

La Bodrog, la mănăstire [j. Arad] s-o zâdit om viu.

AFC 868, din Almaş, j. Arad
Culeg.: Cornel Iancin

VII

Să zice c-un om de doi ani tot muncea la o casă şi n-o mai isprăvea. Aşa, trist, posomorât, cum sta el, într-o sară a adormit. D-odată s-a trzit, ca din vis, şi vede naintea lui un bătrân cu barba albă ca de nea, care-i zice:

— Ce ieşti supărat, nepoate?

— Hei – zice bietul om necăjit – cum să nu fiu supărat, când, de doi ani de zile umblu să-mi fac şi eu o casă şi ce fac ziua, noaptea cade...

— Aş – zise bătrânul. Nu mai plânge, nepoate... Ascultă ce te-nvăţ eu. Să ştii că dacă nu puni un chip al tău, ori al copilului tău, n-ai să răuşeşti...şi s-a făcut nevăzut, Şi omul nostru, făcând după povaţa sa, a reuşit, şi d-atunci se obişnuieşte chipul.

Institutul de lingvistică şi istorie literară din Cluj—Napoca, ms. 44, din Frânceşti, j. Gorj
Culeg.: Costică Zamora.

VIII

Mi s-a povestit că în zidul şcoalei primare din satul meu s-ar fi zidit [umbra? măsura?] unui om, anume Schinteie şi că, după câtva timp ar fi murit. Se zice că acest stat [de om] geme, când nu găseşte nimic de ale mâncării

ILC, ms. 21, din Ghelmegioara, j. Mehedinţi
Culeg.: Simion Goancă

IX

În copilăria mea, în anul 1914, vecinul nostru Nicolae Pavel Bădilă, ardelean de origine, şi-a zidit o casă, în care să deschidă cârciumă. Avea o fetiţă, Constantina, născută în 1912. Şi-a adus meşteri din Bulgaria, din împrejurimile Târnovei, care să-i zidească casa, deoarece în toată Dobrogea veneau astfel de meşteri din acele locuri.

Părinţii noştri, care le cunoşteau obiceiurile, ne sfătuiau să nu ne apropiem de ziduri, ca să nu ne fure umbra, că vom muri.

Soacra mea, Sava P. Culea [...], mi-a declarat că acei meşteri târnoveni au luat umbra fetiţei Constantina şi, la scurtă vreme, a murit.

AFC 1265, din Rasova, j. Constanţa
Culeg.: Gh. Cantoragiu

X

[Se zice că] fata lui B. Rădulescu ar fi murit, că i-ar fi furat umbra, când s-a construit localul de şcoală.

AFC 862, din Cotorca, j. Buzău
Culeg.: Const. Vasile

XI

Se spune că la zidirea bisericii din com. Boghieşti [j. Vrancea] s-a zidit, de la genunchi în jos, picioarele unui berbec.

ILC, ms. 187, din Giurgioaia-Zeletin, j. Buzău
Culeg.: Vasile Toma

XII

În sat a existat un beci mare, de cărămidă, în care se zice că s-a zidit un berbec. În nopţile întunecoase, ploioase, furtunoase, nimeni nu cuteza să se apropie de acel zid, de frica berbecului, cari noaptea ieşea din zid şi căuta să împungă cu coarnele pe cei ce se apropiau. Vreo câţiva moşnegi mi-au mărturisit că pe ei i-a alungat într-o noapte, până au intrat în ogradă şi le-a răcit sângele de tot.

ILC, ms. 191, din Borşani, j. Bacău
Culeg.: Nicolai Trandafir

XIII

Într-alt beci nu se ştie ce a fost zidit, căci noaptea ieşea unul cu fesul roşu şi apoi iar se ascundea.

ILC, ms. 191, din Borşani, j. Bacău
Culeg.: Nicolai Trandafir

XIV

La nişte poduri de CFR spun toţi oamenii din sat că se vede noaptea [...] un berbec (batal) şi la altul un gânsac.

AFC 860, din Stahuceni Prăjeşti, j. Bacău
Culeg.: Vasile Pelin

XV

La biserica de la noi din sat s-a pus în zid umbra unui porumbel şi a unui berbecuţ. După terminarea bisericii, berbecuţul s-a făcut stafie şi cine se suie în podul bisericii, îl vede.

AFC 853, din Orbic, j. Bacău
Culeg.: Ioan Donisă

XVI

[Se spune că la zidirea morii] din sat de la noi — o moară mare — s-a luat umbra unui om care muri numaidecât.

ILC, ms. 202, din Mărgineni, j. Neamţ
Culeg.: Constantin Nistor

XVII

[La Giurgeni-Roman] la schitul de maici, se zice că a fost zidit un berbec.

ILC, ms. 173

XVIII

La biserică la Rotopăneşti s-o pus umbrî di berbeci. O-s că s-o arătat nu-ş la cari.

AFC 855, din Târzia Brusturi, j. Neamţ
Culeg. Olivia Sturzu

XIX

La biserică la Horodniceni ş-o pus popa chiarî umbra lui, aşă o vrut. Da' nici n-o trăit mult, o şî murit. O zâs că să-ntăresc zâdurili. Dacă nu ti păzăşti, cân' porneşti cariva ceava, îndatî ţ-o ie. Şî meştirii sî păzăsc, ceala di ceala.

AFC 855, din Târzia Brusturi, j. Neamţ
Culeg.: Olivia Sturzu

XX

La biserică la Drăgăneşti nu s-o apucat Constantiniu în şagî şî ş-o măsurat chiarî umbra lui, cî iel eara premari şî eara voinic şî tarii, cum îi zâdu şî bradu, carii nu-ţ vine în gând. Ş-o pus măsura în zâd şî gata, n-o dus-o mult.

AFC 855, din Târzia Brusturi, j. Neamţ
Culeg.: Olivia Sturzu

XXI

În zidul şcoalei din sat se povesteşte că s-a pus umbra unui ţap. Acest ţap, în anumite ceasuri ale nopţii, aleargă prin pod şi se izbeşte cu capul de bârnele din pod. Timpul în care aleargă, e între 12—1 noaptea. Dacă cineva [...] şade noaptea prin pod la acel timp, vine ţapul şi se izbeşte în el; omul se întâmplă ori că rămâne mort pe loc sau, dacă scapă cu viaţă, rămâne slut (surd, nebun, ţapăn de o mână).

ILC, ms. 223/a, din Bogdăneşti, j. Suceava
Culeg.: Ioan Solcan

XXII

La curtea lui Sandu Teodorescu din Ruginoasa [j. Neamţ?], când au zidit-o, au zidit umbra unui om. La o lună, omul a murit. Acuma, în fiecare noapte iese seara la chioşc şi stă până după ora 12.

AFC 921, din Tătăruşi, j. Suceava
Culeg.: George I. Bârleanu

XXIII

...Se aude că oamenii pun măsura umbrei de om în zid. Astfel se povesteşte că o dată, un om, făcând un beci, a pus în zidul lui umbra unui băiat al vecinului, în etate de 16 ani. Mama copilului a auzit că i s-a luat umbra copilului ei. La 3 săptămâni a murit şi copilul, [care aflase] şi el de aceasta.

ILC, ms. 223/a, din Bogdăneşti, j. Suceava
Culeg. : Ioan Solcan

XXIV

La moşia Domuljenilor, în vie, se află o cramă cu o pivniţă mare şi întunecoasă, care se zice că a fost zidită de lipoveni, care se munceau foarte mult s-o zidească, dar mereu li se surpa malul şi pe unul dintre ei l-a ucis [malul?]. Când a venit boierul să vadă cum merge lucrarea, către asfinţit, un lipovean i-a măsurat umbra cu un „stuh", cum stătea el călare. După ce a plecat el, lipovenii au aşezat „stuhul" în zid şi au continuat lucrul. De minune, lucrul mergea ca din apă, dar boierul căzu din acea dată la pat, bolnav. Când lipovenii sfârşiră lucrul, şi boierul muri.

ILC, ms. 159, din Domuljeni — Republica Moldova
Culeg.: Vasile Longhinescu

XXV

În copilărie ne feream de a trece pe lângă zidării începute, fiindu-ne frică ca zidarii să nu ne măsoare umbra sau statura şi să o zidească în zid, lucru care aduce, după patruzeci de zile, moartea şi prefacerea în stafie; se mai povestea că în toate zidurile urmează a se pune câte o asemenea măsură, căci altfel zidul se va dărâma.

ILC, ms. 183, din Schineni, j. Vaslui
Culeg.: Ioan Mihăilă

XXVI

Aici în comună or fost înainte pe timpul Mariei Tereza lucrare în minele de aramă. Se văd şi acum zidirile. Şi oamenii de atunci or avut lipsă de un zid, să opreacă apa, dar nu or putut-o, până n-or făcut un zid peste vale, dar nu-l putea termina, căci îl dărâma [apa?], până ce or zidit un copil cu o muiere în zid, şi din care o răsărit doi paltini, cari se văd şi azi. Ei aşa zic şi de atunci e obiceiul acesta.

ILC, ms. 406, din Milova, j. Arad
Culeg.: Şirian Ioan

XXVII

Se spune, când s-a zidit moara din sat de al noi — o moară mare — că s-ar fi luat umbra unui om care muri numaidecât.

ILC ms. 202, din Mărgineni, j. Neamţ
Culeg.: Const. Gh. Nistor

XXVIII

Se zice că odată un om s-a dus la un boier ca slugă — dar omul era zidari. Cum l-a văzut boieru, l-a pus să-i zidească un grajd mare în 3 luni de zile. Omul s-a apucât de zidit, după ce şi-a procurat materialul şi a făcut temelia şi cam 1 m. din perete. Şi când a vrut să zidească mai înainte, nu a mai putut să mai ridice zidul, deoarece, cât zidea ziua, noaptea se pornea. Azi aşa, mâini aşa. Ce să facă el? Termenul se apropia şi zidul nu mai înainta. Într-o noapte se culcă şi visă pe un om, care îi zise că mâini, când s-a scula, să se apuce de lucru, şi cine a veni să-i aducă mâncare, să o ia, să o omoare şi, dimpreună cu 2 raţe sau 2 găini, să o puie în colţul despre soare răsare. Omul a făcut după cum a zis moşneagul din vis şi, dimineaţa, când a venit un copil să-i aducă

mâncare, el l-a prins, l-a omorât şi l-a pus în locul indicat şi, zidind, creştea zidul văzând cu ochii. Şi astfel a putut fi gata la soroc.

ILC, ms. 177, din Ivăneşti, j. Vaslui
Culeg.: Constantin Gheorghiu

XXIX

Im Argeschdistrikte erscheint sie [die Anika, die im Fundament eingemauerte Frau des Manole] den Bauern und Zigeunern nicht selten als Geist ader Gespenst.

Kraner 1883, p. 78—79

XXX
Iazul de lângă Suliţa

Iazul sau lacul Dracşani, de lângă Suliţa (jud. Botoşani) este domnesc. Ştefan Vodă l-a iezit cu lână şi cu mare greutate a putut să-i oprească apele pentru multă vreme. Până mai dăunăzi se vedea talpa caicului în care Ştefan se plimba pe iaz în zile de sărbătoare, când mai răsufla şi el de atâtea războaie. Cât a necăjit el şi cu iezetura asta! Că era străşnicie mare cu apele prin părţile noastre; şi până n-a bătut toată iezetura cu lână, şi până n-a pus acolo, în gura apelor, un ţigan şi un cocoş, — n-a fost chip! Lanţuri cât pumnul de groase ţineau piept cu şuvoaiele. În miezul nopţii, când e bine şi frumos, ţiganul iese şi azi şi scapără din cremene şi din amnar; iar cocoşul cântă de se răsună toată valea până departe şi bate din aripi la opust.

Tot Ştefan cel Mare a pus în iaz o ştiucă şi un crap, cu câte un cercel de aur în urechi. Crapul s-a dus degrabă — semn rău pentru dânsul! dar ştiuca s-a găsit nu demult, mare, mare, cu cercelul în urechi — aşa cum o azvârlise-n apă Vodă, atunci când petrecea pe caic cu lăutarii. Azi, iezetura s-a rupt, pescari au cutezat să sfârşească de zile şi ştiuca domnească — semn de vremuri rele... Căci şi iazul, când se mânie, dar mai cu seamă la Iordan — când preoţii aici sfinţesc apele — face: u, u, u... arătând că cere om.

Furtună 1914, p. 33, din Suliţa, j. Botoşani
Culeg.: Dumitru Furtună
Inf.: Marghioala Gh. Samsonovici

XXXI

Asta iera cu turnul Vavilonului, care tăt s-o surupat. O spus că care nevastă a vini, s-o zâduiască. Ş-o vinit ai mai fainâ.

Nepos, j. Bistriţa—Năsăud
Inf.: Mărina Sălvan, 78 a.
Culeg.: G. Habenicht, 5.IV.1963
ICED *i.* nr. 25595

XXXII

În fundamentul uzinei electrice din Nireş, j. Cluj, a fost ziditt copilul bolnav al unei ţigănci.

AFC 1265

XXXIII

În fundamentul bisericii din Siliştea, j. neamţ, a fost zidită o ţigancă. Ea s-a prefăcut în stafie şi locuieşte în turnul bisericii. Noaptea coboară în biserică şi mănâncă ceea ce i-a lasat diacul.

ILC 183

XXXIV

Mihail Sadovici din Bezedea – Republica Moldova şi-a oferit umbra pentru a fi zidită în temelia bisericii din Bogdăneşti-Hotin. El a fost răsplătit bine de parohie şi a trăit mulţi ani după aceea, dar a fost paralizat.

AFC 895

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

XXXV

LEGENDA MEŞTERULUI MANOLE

Legenda spune că printre mulţi arhitecţi români cari inundau Peninsula Balcanică, faima meşterului Ilie ajunsese până la urechile lui Sultan Selim. Pe vremea aceea, sultan Selim întorcâdu-se din cuceririle lui plin cu pradă de război, haznalele erau arhipline cu aur şi argint, şi pe vremea aceea fanatizmul religios la turci era la apogeu.

Sultanul întors victorios din expediţiunile lui se gândea prin ce mijloc să mulţumească lui Alah, pentru triumful ce i-a trimes în războaie şi să-şi facă numele nemuritor.

Un sfat mare fuse chemat de sultan, care a durat o săptămână întreagă. La sfat erau adunaţi toţi ienicerii de frunte. Într-aceştia se găseau şi vreo câţiva de origine românească. După ce fiecare îşi dădu sfatul, care nu prea satisfăcea pe monarh, se sculă şi unul din ieniceri şi-l sfătui pe marele sultan Selim să facă o moschee închinată lui Alah, frumoasă şi modernă, cum alta să nu existe pe pământ, şi s-o numească "Sultan Selim" şi pentru aşa monument frumos îi aminti de meşterul Ilie, de a cărui faimă, după cum am spus, auzise şi sultanul.

Ideea odată adoptată, sultanul trimise şi chemă pe meşterul Ilie, căruia îi spuse că-i pune la dispoziţie toate bogăţiile împărăţiei, ca să-i facă o moschee frumoasă, cum să nu mai fie alta pe pământ.

Construirea moscheei imediat începu. Mii de lucrători fură aduşi din toate părţile împărăţiei, dar tot ce lucra ziua, noaptea se surpa; a doua zi iar, a treia zi iar, dar totul fu în zadar, până când sultanul desperat chemă la el pe meşterul Ilie şi-l ameninţă că-l decapitează, dacă nu va găsi un mijloc ca să-i clădească moschea.

Meşterul Ilie, întristat, se duce acasă şi, obosit cum era, de multă insomnie, adormi. Atunci, o femeie veni în vis şi-i spuse că trebuie să zidească în temelie pe cea mai mică din surorile lui, dacă vrea să-şi termine lucrarea.

A doua zi, când sora lui mai mică sosi cu de ale mâncării, fu momită şi pusă în temelii şi numai aşa, după 37 de ani de muncă zadarnică, în cele din urmă moschea se ridică frumoasă şi impozantă.

Când sultanul văzu moschea, fu uimit aşa de mult de splendoarea ei, încât în inima lui repede se născu gelozia ca să nu mai existe ca ea o a doua moschee! Atunci dădu ordin ca să fie sacrificat meşterul Ilie în faţa moscheei.

Dar meşterul Ilie se rugă să-i permită să se suie pe o minarea, ca să-şi admire opera pentru ultima oară; adată suit sus, el îşi făcu nişte aripi de şindrilă şi voi să zboare, dar pică jos mort.

Acolo unde a căzut, a fost înmormântat şi până azi, mormântul lui poartă numele de Ili-mezar, adică mormântul lui Ilie.

C[Neli I. Cornca?]: Legenda meşterului Manole. O variantă în Macedonia. — Sultan Selim şi meşterului Ilie.
In: Adevărul de dimineaţa 1. 1904. nr. 138.

XXXVI

Nach einer Volkssage soll der Fürst Nyagon selbst ein ausgezeichneter Architekt gewesen sein und die Kirche erbaut haben. Wenn dieses letztere auch nicht der Fall war, so ist es doch nicht unwahrscheinlich, daß der Fürst auf den Plan des Bauwerkes Einfluss genommen habe, da griechischen Nachrichten zufolge Nyagon seine Jugend als Geisel am Hofe des Sultans Selim I. zubrachte, wo er im 25. Lebensjahre mit der Leitung des Baues einer Moschee betraut wurde und daher Gelegenheit hatte die Architektur zu studieren.

Reissenberger 1860, p. 210.

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

XXXVII

Denselben nachrichten zufolge wählte Nyagon den Manolli aus Mösien zum Hauptarchitekten. Der Bau der Moschee, welche 999 Fenster und 366 Minarets hatte, war so schön gelungen, daß der Sultan, ganz entzückt darüber, den Nyagon reichlich beschenkte und ihm erlaubte, das zurückgebliebene Material zum Baue einer Kirche in seiner Heimat zu verwenden, worauf Nyagon aus diesem Materiale die Argyischer Klosterkirche erbaute.

Reissenberger 1860, p. 210 n.: Nach einer litographierten Beschreibung der Argyscher Klosterkirche.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Nach einer anderen, weit mehr verbreiteten, und in den Volksgesang übergegangenen Sage soll ein gewisser Manolli der Baumeister gewesen sein, der nach einigen 900, nach anderen 300 und nach einer später näher anzugebenden Volks-Ballade bloß neun andere meister zur Ausführung beigestellte.

Reissenberger 1860, p. 210 („după aceeaşi descriere litografiată").

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tabelul variantelor

Nr. crt.	Sigla	Originea	Informator	Data culegerii	Culegător	Unde se află materialul
1	Bihor 1	Vărzarii de Sus-BH	Ilie Pntea, 75	5.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
2	Bihor 2	Câmpanii de Sus-BH	Magdalena Duşe, 80 a.	4.11.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
3	Bihor 3	Sâlişte de Vaşcău-BH	Saveta Jude, 56 a.	5.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
4	Bihor 4	Vărzarii de Sus-BH	Sofia Muşet, 83 a.	5.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
5	Bihor 5	Câmpanii de Sus-BH	Floare Cristea, 70 a.	4.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
6	Bihor 6	Budureasa-BH.	Ana Bot, 73 a.	1959	D. Pop	Taloş 1962, p. 41
7	Bihor 7	Sfâraş-SJ.	Maria Don, 70 a.	1959	D. Pop	Taloş 1962, p. 38-39
8	Bihor 8	Sâlişte-BH.	Gheorghe Jude, 55 a.	1940	Gh. Pavelescu	Anuarul Arhivei de folclor 7, 1945, p. 75
9	Bihor 9	Câmpanii de Sus-BH	Nichita Cristea, 63 a.	4.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
10	Bihor 10	Câmpanii de Sus-BH	Milente Duşe, 74 a.	4.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
11	Bihor 11	Sâlişte de Vaşcău-BH	Iuliţa Jude, 70 a.	5.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
12	Bihor 12	Vărzarii de Sus-BH	Mârie Rengle, 75 a.	5.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
13	Bihor 13	Leheceni-BH.	Dumitru Morar, 77 a.	5.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
14	Bihor 14	Câmpanii de Sus-BH	Laie Antiţâ, 52 a.	4.10.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
15	Sălaj 1	Borza-SJ.	Aurel Vodă, 16 a.		L. Ghergariu	Transilvania 74, 1942, p. 307-308
16	Sălaj 2	Prodăneşti-SJ.	Ilca Taloş, 47 a. Lenuţa Pop, 46 a.	17.07.1961	Ion Taloş	Colecţia autorului
17	Sălaj 3	Prodăneşti-SJ.	Ilca Taloş, 43 a.	08.1957	Ion Taloş	Colecţia autorului
18	Sălaj 4	Prodăneşti-SJ.	Susana Silaghi, 72 a.	4.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
19	Sălaj 5	Prodăneşti-SJ.	Carolina Taloş, 56 a.	5.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
20	Sălaj 6	Prodăneşti-SJ.	Veronica Suciu, 58 a.	5.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
21	Sălaj 7	Prodăneşti-SJ.	Anuca Păuşan, 61 a.	6.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
22	Sălaj 8	Prodăneşti-SJ.	Floare Puşcaş, 74 a.	6.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
23	Sălaj 9	Prodăneşti-SJ.	Lodovica Pop, 78 a.	6.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
24	Sălaj 10	Ciglean-SJ.	Irina Lucaci, 70 a.	9.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului

BCU IAŞI BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

25	Sălaj 10a	Ciglean-SJ.	Irina Lucaci, 70 a.	9.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
26	Sălaj 11	Prodăneşti-SJ.	Lucreţia Taloş	21.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
27	Sălaj 12	Prodăneşti-SJ.	Onică Păuşan, 64 a.	1966	Simion Taloş	Colecţia autorului
28	Sălaj 13	Borza-SJ.	Istina Cosma	6.08.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
29	Sălaj 14	Borza-SJ.	Rujale Noje, 32 a.	16.06.1958	Ion Taloş	Colecţia autorului
30	Sălaj 15	Borza-SJ.	Rujale Noje 36 a.	17.07.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
31	Sălaj 16	Borza-SJ.	Mărie Muntean, 57 a.	10.04.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
32	Sălaj 17	Borza-SJ.	Reghina Moldovan, 66 a.	10.04.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
33	Sălaj 18	Borza-SJ.	Jenica Pop, 55 a.	4.08.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
34	Sălaj 19	Borza-SJ.	Rujale Cosma, 64 a.	5.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
35	Sălaj 20	Borza Cehului-SJ.	Rujale Puşcaş, 70 a.	1.09.1966	Janel Cioică	Colecţia autorului
36	Sălaj 20a	Borza Cehului-SJ.	Rujale Puşcaş, 70 a.	1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
37	Sălaj 21	Ciglean-SJ.	Nastasâie Lucaci, 67 a.	7.08.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
38	Sălaj 22	Ciglean-SJ.	Nastasia Lucaci, 71 a.	4.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
39	Sălaj 23	Ciglean-SJ.	Doche Buruian, 68 a.	05.1958	Ion Taloş	Colecţia autorului
40	Sălaj 24	Ciglean-SJ.	Ana Lucaci, 65 a.	05.1958	Ion Taloş	Colecţia autorului
41	Sălaj 25	Creaca-SJ.	Victoria Buduşan, 56 a.	7.08.1967	Simion Taloş	Colecţia autorului
42	Sălaj 26	Brebi-SJ.	Carolina Grec, 43 a.	5.07.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
43	Sălaj 27	Brebi-SJ.	Linca Pop, 67 a.	1964	Viorel Hodiş	Colecţia autorului
44	Sălaj 28	Brebi-SJ.	Anica Bălănean, 61 a.	5.08.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
45	Sălaj 29	Brebi-SJ.	Veronica Grec, 50 a.	5.08.1963	Ion Taloş	Colecţia autorului
46	Sălaj 30	Brebi-SJ.	Nastasia Grec, 66 a.	1964	Viorel Hodiş	Colecţia autorului
47	Sălaj 31	Brebi-SJ.	Linca Pop, 66 a.	5.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
48	Sălaj 32	Jac-SJ.	Mărie Bălăneanu, 66 a.	8.08.1966	Ion Taloş	Colecţia autorului
49	Sălaj 33	Romita-SJ.	Ion Stânean, 64 a.	05.1958	Ion Taloş	Colecţia autorului
50	Sălaj 34	Buciumi-SJ.	Mărie Lucaci, 35 a.	3.11.1962	Ion Taloş	Colecţia autorului
51	Sălaj 35	Popeni-SJ.	Anâ Cotun, 66 a.	2.05.1968	Ion Taloş	Colecţia autorului
52	Sălaj 36	Popeni-SJ.	Silvia Opriş, 30 a.	2.05.1968	Ion Taloş	Colecţia autorului
53	Sălaj 37	Ortelec-SJ.	Gh. Zăpârţan, 89 a.			Goanţă, Piţoiu, Mureşan 1971, p. 360-361

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

54	Sălaj 38	Ortelec-SJ.	Ioan Zăpârţan, 35 a.			Ibid. p. 362-363
55	Sălaj 39	Prodăneşti-SJ.	Vasile Taloş, Ludovica Taloş		Emilia Taloş	Colecţia autorului
56	Sălaj 40	Ortelec-SJ.	Florica Chiş, 45 a.	1974	Oniţa Chiş	Chiş 1974, nr. 8, p. 24
57	Sălaj 41	Bozna-SJ.	Veronica Miloş, 67 a.	1979	Maria Holdoş	Holdoş 1979, p. 162-163
58	Sălaj 42	Sânmihailul Almaşului-SJ.		1985	inginer Buda	Colecţia autorului
59	Lăpuş-Someş-Bistriţa 1	Lăpuş-MM.	Maria Muţiu, 35 a.	10.08.1961	Nicolae Bot	Taloş 1962, p. 25-26
60	Lăpuş-Someş-Bistriţa 1a	Lăpuş-MM.	Maria Muţiu, 36 a.	8.04.1963	G. Habenicht	ICED mg. 2518 g
61	Lăpuş-Someş-Bistriţa 1b	Lăpuş-MM.	Lucreţia Ferenţ, 48 a. Maria Muţiu, 50 a.	8.07.1978	V. Medan	Medan 1979, p. 135-137
62	Lăpuş-Someş-Bistriţa 2	Rogoz-MM	Ioana Şanta, 43 a.	20.06.1960	Nicolae Bot	Taloş 1960, p. 26-27
63	Lăpuş-Someş-Bistriţa 3	Rogoz-MM	Ioană Nistea, 76 a.	9.08.1961	Nicolae Bot	Taloş 1962, p. 27-28
64	Lăpuş-Someş-Bistriţa 3a	Rogoz-MM	Ioană Nistea, 78 a.	7.04.1963	G. Habenicht	ICED mg. 2517 l
65	Lăpuş-Someş-Bistriţa 3b	Rogoz-MM	Ioană Nistea, 78 a.	7.04.1963	G. Habenicht	ICED mg. 2518 a
66	Lăpuş-Someş-Bistriţa 3c	Rogoz-MM	Ioană Nistea, 92 a.	8.07.1878	V. Medan	Medan 1979, p. 132-134.
67	Lăpuş-Someş-Bistriţa 3d	Rogoz-MM	Ioană Nistea, 93 a.	1979	P. Bilţiu	Chiş Şter 1980, p. 116
68	Lăpuş-Someş-Bistriţa 4	Rogoz-MM	Lucreţia Şanta, 31 a.		D. Ordentlich	Colecţia autorului
69	Lăpuş-Someş-Bistriţa 5	Căşeiu-CJ	Rozalia Silaghi, 42 a. Maria Ciurar, 25 a.	7.04.1963	G. Habenicht	ICED mg. 2517 j
70	Lăpuş-Someş-Bistriţa 5a	Căşeiu-CJ.	Rozalia Silaghi, 42 a. Maria Ciurar, 25 a.	7.04.1963	G. Habenicht	ICED mg. 25 17 k

BCU "LUCIAN BLAGA" CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

71	Lăpuş-Someş-Bistriţa 6	Nireş-CJ.	Reghina Taloş, 36 a.	2.02.1965	R. Munteanu	Colecţia autorului
72	Lăpuş-Someş-Bistriţa 6a	Nireş-CJ.	Reghina Taloş, 49 a.	3.03.1977	V. medan	Medan 1979, p. 119-121
73	Lăpuş-Someş-Bistriţa 7	Negrileşti-CJ.	Domnica Petruţ, 75 a.	05.1965	Cornel Rad	Colecţia autorului
74	Lăpuş-Someş-Bistriţa 7a	Negrileşti-CJ.	Domnica Petruţ, 75 a.	1.07.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 138-139
75	Lăpuş-Someş-Bistriţa 8	Băjenii de Jos-BN.	Nazarica Murceşan, 70 a.	13.08.1961	Ion Taloş	Taloş 1962, p. 28-29
76	Lăpuş-Someş-Bistriţa 9	Băjenii de Jos-BN.	Ludovica Măgheruşan, 54 a.	13.08.1961	Ion Taloş	Taloş 1962, p. 29
77	Lăpuş-Someş-Bistriţa 10	Băjenii de Jos-BN.	Nazarica Mureşan, 77 a.	23.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
78	Lăpuş-Someş-Bistriţa 11	Băjenii de Jos-BN.	Vasile Chifa, 62 a.	24.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
79	Lăpuş-Someş-Bistriţa 12	Băjenii de Jos-BN.	Măriuţă Chifa, 82 a.	24.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
80	Lăpuş-Someş-Bistriţa 13	Băjenii de Jos-BN.	Rafila Tărpian, 69 a.	23.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
81	Lăpuş-Someş-Bistriţa 13a	Băjenii de Jos-BN.	Rafila Tărpian, 69 a.	23.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
83	Lăpuş-Someş-Bistriţa 14	Băjenii de Jos-BN.	Maria Boldijer, 38 a. Rafira Boldijer, 67 a.	24.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
83	Lăpuş-Someş-Bistriţa 15	Băjenii de Jos-BN.	Maria Boldijer, 72 a.	23.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
84	Lăpuş-Someş-Bistriţa 16	Caila-BN	Maria Sâmnirean, 78 a.	24.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
85	Lăpuş-Someş-Bistriţa 17	Tăure-BN.	Ana Zăgrean, 78 a.	25.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

86	Lăpuş-Someş-Bistriţa 18	Tăure-BN.	Floarea Sângerozan, 53 a.	25.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
87	Lăpuş-Someş-Bistriţa 19	Mintiu-BN.	Irina Rus, 72 a.	26.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
88	Lăpuş-Someş-Bistriţa 20	Mintiu-BN.	Viorica Petreanu, 57 a.	26.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
89	Lăpuş-Someş-Bistriţa 21	Mintiu-BN.	Lucreţia Drăgan, 63 a.	26.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
90	Lăpuş-Someş-Bistriţa 22	Rebrişoara-BN.	Ana Pop, 70 a.	26.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
91	Lăpuş-Someş-Bistriţa 23	Năsăud-BN.	Paraschiva Prohase		C. Paliciuc	Theodorescu 1958, p. 206-207
92	Lăpuş-Someş-Bistriţa 23a	Năsăud-BN.	Paraschiva Prohase	16.08.1960	Ion Taloş	Taloş 1962, p. 28
93	Lăpuş-Someş-Bistriţa 23b	Năsăud-BN.	Paraschiva Prohase	3.08.1960	V. Medan	Medan 1979, p. 125-126
94	Lăpuş-Someş-Bistriţa 24	Sângeorz-Băi-BN.	Ion Buia, 80 a.	1955	P. Hossu-Longin	Taloş 1962, p. 30-31
95	Lăpuş-Someş-Bistriţa 25	Liviu Rebreau-BN	Irina Ciurar, 55 a.	26.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
96	Lăpuş-Someş-Bistriţa 26	Blăjenii de Sus-BN.	Ileana Bechiş, 77 a.	23.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
97	Lăpuş-Someş-Bistriţa 27	Budeşti-BN.	Susana Filip	1884	Ieronim Dănilă	Comoara satelor 1, 1923, p. 160 Bogdan 1904, p. 62-69
98	Lăpuş-Someş-Bistriţa 28	Budeşti-BN.	Paraschiva Filip, 73 a.	3.08.1961	Ion Taloş	Taloş 1962, p. 39
99	Lăpuş-Someş-Bistriţa 29	Nireş-CJ.	Silvia Hora, 43 a., Domnica Farcaş, 53 a.	15.09.1976	V. Medan	Medan 1979, p. 116-118
100	Lăpuş-Someş-Bistriţa 30					

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

101	Lăpuş-Someş-Bistriţa 31	Ciceu-Mihăeşti-BN.	Filaton Lăcătuş, 78 a.	24.09.1976	V. Medan	Medan 1979, p. 122-124
102	Lăpuş-Someş-Bistriţa 32	Rogoz-MM.	Samfira Şanta, 78 a.	8.07.1978	V. Medan	Medan 1979, p. 127
103	Lăpuş-Someş-Bistriţa 33	Rogoz-MM.	Maria herman, 70 a.	8.07.1978	V. Medan	Medan 1979, p. 128-129
104	Lăpuş-Someş-Bistriţa 34	Rogoz-MM.	Ioana Chira, 56 a.	8.07.1978	V. Medan	Medan 1979, p. 130-131
105	Năsăud-Mureş 1	Nepos-BN.	Pălade Ţinca, 70 a.	11.08.1961	Ion Taloş	Taloş 1962, p. 34-35
106	Năsăud-Mureş 2	Nepos-BN.	Pălade Ţinca, 70 a.	5.04.1963	G. Havenicht	ICED 2516 h
107	Năsăud-Mureş 2	Nepos-BN.	Pălade Ţinca, 70 a.	27.09.1962	R. Niculescu	ICED mg. 2390 d
108	Năsăud-Mureş 2a	Nepos-BN.	Pălade Ţinca, 70 a.	27.09.1962	R. Niculescu	ICED mg. 2390 f
109	Năsăud-Mureş 2b	Nepos-BN.	Pălade Ţinca, 70 a.	27.09.1962	R. Niculescu	Colecţia autorului
110	Năsăud-Mureş 3	Sângiorz-Băi-BN.	Lupu Ban	1924	I. Sohorca	Taloş 1962, p. 33-34
111	Năsăud-Mureş 4	Sângiorz-Băi-BN.	Ana Ban (Mătăluc), 43 a.	1.08.1961	Ion Taloş	Taloş 1962, p. 31-33
112	Năsăud-Mureş 4a	Sângiorz-Băi-BN.	Ana Mătăluc, 45 a.	04.1963	G. Habenicht	Copie ICED în colecţia autorului
113	Năsăud-Mureş 4b	Sângiorz-Băi-BN.	Ana Mătăluc, 45 a.	07.1963	G. Habenicht	Copie ICED în colecţia autorului
114	Năsăud-Mureş 5	Iad-BN.	Lucreţia Trandafir, 32 a.	2.10.1962	R. Niculescu	ICED mg. 2391c
115	Năsăud-Mureş 5a	Iad-BN.	Lucreţia Trandafir, 32 a.	2.10.1962	R. Niculescu	Copie ICED în colecţia autorului
116	Năsăud-Mureş 5b	Iad-BN.	Lucreţia Trandafir, 32 a.	4.04.1963	G. Habenicht	ICED mg. 2516 g
117	Năsăud-Mureş 6	Grebeniş-SM.	Ilie Cordoş ş.a.		V. Pop	Pop 1969; cf. şi Pop 1978, p. 170-172
118	Năsăud-Mureş 7	Rebra-BN.	Lucreţia Găvriloaic, 77 a.	26.07.1969	Ion Taloş	Colecţia autorului
119	Năsăud-Mureş 8	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.	26.09.1962	R. Niculescu	Habenicht 1963, nr. 3-4
120	Năsăud-Mureş 8a	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY LIBRARY

121	Năsăud-Mureş 8b	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
122	Năsăud-Mureş 8c	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
123	Năsăud-Mureş 8d	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
124	Năsăud-Mureş 8e	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
125	Năsăud-Mureş 8f	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
126	Năsăud-Mureş 8g	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
127	Năsăud-Mureş 8h	Sângiorz-Băi-BN.	Ileana Poleac, 68 a.			Habenicht 1963, nr. 3-4
128	Năsăud-Mureş 9	Zau de Câmpie-MS.	Augustin Stuparu, 59 a.	1974	V. Pop	Pop 1978, p. 166-169
129	Năsăud-Mureş 10	Şăulia-MS.	Valentina Achim, 16 a.	1965	V. Pop	Pop 1978, p. 173-175
130	Năsăud-Mureş 11	Gherla-CJ.	Iuliana Simon, 64 a.	24.07.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 105-106
131	Năsăud-Mureş 12	Geaca-CJ.	Gheorghe Răstăşan, 68 a.	28.06.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 108-109
132	Năsăud-Mureş 13	Geaca-CJ.	Irina Tocaciu-Micaş, 57 a.	26.06.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 108-109
133	Năsăud-Mureş 14	Geaca-CJ.	Rafila Cucu, 65 a.	27.06.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 110-111
134	Năsăud-Mureş 15	Geaca-CJ.	Iuliana Damian, 44 a.	24.06.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 112-113
135	Năsăud-Mureş 16	Geaca-CJ.	Ileana Baboş, 20 a.	27.06.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 114-115
136	Năsăud-Mureş 17	Ciceu-Giurgeşti-BN.	Grigore Pop. 58 a.	30.06.1964	V. Medan	Medan 1979, p. 140-142
137	Sud-ardelean 1	Tisa-AR.	Nicolae Roman, 72 a.	1955	I. Şerb, D. Cesereanu	Tsloş 1962, p. 35-37
138	Sud-ardelean 2	Şalcău-SB.	Ana Sas, 72 a., Maria Gherghel, 68 a.	6.01.1938	I. Coşiciu	Coşiciu 1945, p. 455-456
139	Sud-ardelean 2a	Şalcău-SB.	Ana Sas, 72 a., Maria Gherghel, 68 a.			ICED fg. 6177b
140	Sud-ardelean 3	Orăştioara de Sus-HD.	Aurel Lăscoi, 25 a.	30.01.1962	D. Vârtic	Colecţia autorului
141	Sud-ardelean 4	Cinciş-HD.	Ion Rudeanu, 77 a.	24.11.1961	Ion Taloş	Colecţia autorului
142	Sud-ardelean 5	Zagon-CV.	Lisaveta Dănilă, 75 a.	9.05.1955	I. R. Nicola	Colecţia autorului
143	Sud-ardelean 6	Luţa-SB.	Maria Gaşpar	20.01.1905	V. Literat	AFC 988, nr. 199 (Taloş 1962, p. 37-38)
144	Sud-ardelean 7	Sarmizecetusa-HD.	Zgârcea Novac		O. Mailand	Mailand 1981, p. 108-111

145	Sud-ardelean 8	Tisa-AR.			E. Monţia	Iliescu, Birău 1968, p. 478-480
146	Sud-ardelean 9	Tisa-AR.			E. Monţia	Monţia, 110 colinde
147	Sud-ardelean 10	Tisa-AR.	Grup de colindători	26.12.1963	O. Bârlea, I. Herţea	ICED mg. 2602 Ih
148	Sud-ardelean 10	Sarmizecetusa-HD.			O. Mailand	Mailand 1981, p. 99-102
149	Sud-ardelean 11	Subcetate-HD.			O. Mailand	Mailand 1981, p. 102-108
150	Haţeg 1	Cârneşti-HD.	Maria Mălăeştean	1934	P. Manasie	Taloş 1962, p. 39-40
151	Haţeg 2	Peşteniţa-HD.	Melania Pasc, 60 a.	04.1958	Şc. generală	Taloş 1962, p. 40-41
152	Mehadia 1					Wellmer 1874, p. 716-717
153	Mehadia 2					Alscher 1914, p. 598-601
154	Mehadia 3					Pesty Frigyes 1878, p. 11-12
155	Mehadia 4					Stoica de Haţeg 1984, p. 56
156	Banat 1	Rudăria-CS.	Icoana Măcei, 25 a.	1934	E. Petrovici	Petrovici 1935, p. 61-62
157	Banat 2	Rudăria-CS.	Pătru Didraga, 72 a.	1934	E. Petrovici	Petrovici 1935, p. 60.
158	Banat 3	Naidăş-CS.	Cola Călin, 80 1., ş.a.		N. Ursu	Ursu 1969, p. 87-88
159	Banat 4	Bucova-CS.	Ion Radu, 77 a.	3.11.1935	T. Alexandru	ICED fg. 5951
160	Banat 5	Bucova-CS.	Ion Radu, 82 a.	05.1940	T. Alexandru	ICED fgr. 5951 (altă variantă)
161	Banat 6	Ohaba-TM.	Elisabeta Moisc	1928-1929	R. Radu	Primăvara Banatului 1929, nr. 1, p. 14-15
162	Banat 7	Bara-TM.	Panciu, 64 a.	1912	P. Ugliş-Delapecica	Ugliş-Delapecica 1968, p. 39-47
163	Banat 8	Ohaba-TM.	Dimitrie Pătruţiu, 72 a.	1926	A.E. Peteanu	Peteanu 1928, p. 55-57
164	Banat 9	Bucova-CS.	Persida Popovici	3.11.1935	T. Alexandru	ICED fg. 5951
165	Banat 10	Ticvaniu Mare-CS.	Maria Tarof	23.03.1963	O. Bârlea, S. Golopenţia	ICED mg. 2520d

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

166	Oltean-muntean-moldovean 1	Novaci-CJ.	Gheorghe Porumbescu		Ghr. N. Ţapu	Tocilescu 1900, I, p. 21-24
167	Oltean-muntean-moldovean 2	Albeşti-AG.	Gh. Bratea		C. N. mateescu	Mateescu 1909, p. 13-28
168	Oltean-muntean-moldovean 3	Mănăstireni-VL.	Ion Stan Băulică		Chr. N. Ţapu	Tocilescu 1900, p. 18-21
169	Oltean-muntean-moldovean 4	Ziduri-Mozăceni-AG.	Marin Giricliu, 58 a.	1934	I. Cruceană	AFC 678, p. 34-47
170	Oltean-muntean-moldovean 5	Drăgăşani-AG.	Dumitru Ursaru		T. Bălăşel	Bălăşel 1967, p. 278-285
171	Oltean-muntean-moldovean 6	Grădiştea-VL.	Tudora Dinu Dumitraşcu		E. Petrovici	Petrovici 1943, p. 264-265
172	Oltean-muntean-moldovean 7	Orlea-OT.	Petre Stăncilă		N. Păsculescu	Păsculescu 1910, p. 186-192
173	Oltean-muntean-moldovean 8	Fureşti-AG.	Al. Manea, 70 a.	4.10.1961	Z. Sulieanu, Al. Amzulescu	Pop 1963, p. 433-435
174	Oltean-muntean-moldovean 9				A. Poissonier	Poissoinier 1856, p. 337-338, 341-342
175	Oltean-muntean-moldovean 10	Roşiorii de Vede-TR.	Dumitru Vălcanu		Chr. N. Ţapu	Tocilescu 1900, I, p. 25-28

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

176	Oltean-munteanmoldovean 11	Renaşterea-IF.	Fircă Păun	16.04.1953	E. Comişel, O. Bârlea, Al. Amzulescu	ICED mg. 148 a
177	Oltean-munteanmoldovean 12	Fântânele-IF.	Stoica Gheorghe Ganea	9.10.1952	O. Bârlea	ICED mg. 148 a
178	Oltean-munteanmoldovean 13	Crângeni-TR.	Vâjâială Flora Dan Ioana, 55 a.	1941	Florea M. Costache	Neagu 1969, p. 262-268
179	Oltean-munteanmoldovean 14	Dâmboviţa-DB.	I. Puceanu	16.01.1932	H. Brauner	ICED fg. 404-408
180	Oltean-munteanmoldovean 15	Giurgiu-IF.	Cute Marcu, 50 a.	1898	Const. Damianovici	Creţu 1970, p. 319-325
181	Oltean-munteanmoldovean 16	Gura Teghii-BZ.	Manda neculai Sterian, 82 a.		P. Idu	Colecţia autorului
182	Oltean-munteanmoldovean 17	Râmnicu-Sărat-BZ.	Constantin Trandafir, 79 a.		T. Găluşcă	AFC 1243, p. 901-914
183	Oltean-munteanmoldovean 18	Orcavu-VR.	Petria Okiuz, 75 a.		I. Diaconu	Diaconu 1934, II, p. 40-44
184	Oltean-munteanmoldovean 19	Nereju-VR.	Marioara Dragomir Edu, 41 a.		I. Diaconu	Diaconu 1930, p. 254-258
185	Oltean-munteanmoldovean 20	Nereju-VR.	M. D. Edu	1927	I. C. Cazan	Stahl, Nerej, II, p. 211-213

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

186	Oltean-muntean-moldovean 21	Nereju-VR.	M. D. Edu şi Stanca Edu	1938	I. C. Cazan	Stahl, Nerej, II, p. 211-213
187	Oltean-muntean-moldovean 22	Nereju-VR.	Toader Beteringhe		I. C. Cazan	Stahl, Nerej, II, p. 211-213
188	Oltean-muntean-moldovean 23	Brăila-BR.	Petrea Creţul Şolcanu	1883	G. Dem. Teodorescu	Teodorescu 1885, p. 460-470
189	Oltean-muntean-moldovean 24	Ţepu-GL			T. Pamfile	Pamfile 1913, p. 19-24
190	Oltean-muntean-moldovean 25					Alecsandri 1866, p. 19-24
191	Oltean-muntean-moldovean 26	Galbeni-BC.	Varvara Văcaru, 32 a.	3.02.1953	C. Gh. Prichici	ICED, mg. 204g
192	Oltean-muntean-moldovean 27	Hotarele-IF.	Stan Stan Şerban	7.07.1938	T. Alexandru	ICED, fgr. 6730 b
193	Oltean-muntean-moldovean 28	Largu-BZ.	Mitică, Lăutarul, Ionescu	25.08.1935	H. Brauner	ICED fgr. 4527
194	Oltean-muntean-moldovean 29	Ciuperceni-TR.	Petre A. Dorcea, 60 a. Marin Dorcea, 60 a.	7.03.1962	O. Bârlea, I. Herţea	ICED mg. 2220b
195	Oltean-muntean-moldovean 30	Ciuperceni-TR.	M. Dorcea, 67 a., P. A. Dorcea, 60 a. Vasile Tetiu	16.07.1962	O. Bârlea	ICED mg. 2197a

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

196	Oltean-muntean-moldovean 31	T. Vladimirescu-TR.	Iordan Pantea	4.04.1940	P. Carp, E. Comişel	ICED fgr. 8414
197	Oltean-muntean-moldovean 32	Renaşterea-IF.	Fircă Păun, Mitică Teişanu	3.11.1939	E. Comişel	ICED fgr. 7890
198	Oltean-muntean-moldovean 33	Renaşterea-IF.	M. Teişanu, F. Păun, Costică Ivan	3.11.1939	T. Alexandru E. Comişel	ICED fgr. 177+178a
199	Oltean-muntean-moldovean 34	Coadele-IF.	Florea N. Manea, 36 a.	8.09.1928	Tr. Vulpescu	ICED fgr. 12237c
200	Oltean-muntean-moldovean 35	Fântânele-PH.	Gh. Stoica	26.03.1935	EComişel	ICED fgr. 1943
201	Oltean-muntean-moldovean 36	Izeşti-PH.	Gh. Măceaş, Nicolae V. Cobzaru	10.10.1938	E. Comişel	ICED fgr. 7073d
202	Oltean-muntean-moldovean 37	Dâmboviţa Teiş-DB.	Ion Puceanu Dumitru Gogonoiu	22.04.1943	T. Alexandru	ICED. disc 1518 I, (cilindrul 515)
203	Oltean-muntean-moldovean 38	Gura Teghii-BZ.	Smaranda Nec. Sterianu, 83 a.	26.07.1966	Z. Suliţeanu	ICED mg. 3152f
204	Oltean-muntean-moldovean 39					Vandor 1860, p. 14, 27, 30–31
205	Oltean-muntean-moldovean 40	Amărăştii de jos-DJ.	G. Tuţă N. Tuţă	15.08.1929	G. Breazul	ICED fgr. 12.860b; cf. şi fgr. 12213

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

206	Oltean-muntean-moldovean 41	Valea mare-OT.	Gheorghe Vişoiu, 52 a.	5.10.1962	I. Nijlovcanu	Nijlovcanu 1984, p. 125–126 Densusianu 1915, p. 12
207	Oltean-muntean-moldovean 42	Alges				
208	Oltean-muntean-moldovean 43	Sălişte-MH.	Gh. Surdu. 80 a.	26.08.1950	O. Bârlea	ICED i. 4323
209	Oltean-muntean-moldovean 43a	Sălişte-MH.	Gh. Surdu, 80 a.	26.08.1950	Al. Amzulescu	ICED i. 4275
210	Oltean-muntean-moldovean 44	Curtea de Argeş	tatăl lui C. Mateescu	înainte de 1907	C. Mateescu	Mateescu 1907, p. 270–271
211	Oltean-muntean-moldovean 45	judeţul Argeş			C. Mateescu	Mateescu 1907, p. 271.
212	Oltean-muntean-moldovean 46	Curtea de Argeş	stareţul mănăstirii Curtea de Argeş	1838–1840	Stanislas Bellanger	Bellanger 1846, ap. A. Fochi
213	Oltean-muntean-moldovean 47	Poiana Lacului-AG.	Dumitru Dură, 72 a.	1900–1910	D. Udrescu	Udrescu 1974, p. 84–107
214	Oltean-muntean-moldovean 48	Stroeşti-AG.	Alex. I. Floca, 40 a.	3.2.1969	M. Robea	Robea 1979, p. 170–173
215	Oltean-muntean-moldovean 49	Licseni-GJ.	Nicolae D. Mâracu, 40 a.	07.1937	V.I. Oprişiu	AFC 1471. balade, p. 61–62

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

216	Oltean-muntean-moldovean 50	Câmpofeni-GJ.	Dumitru Gr. Petcu		V. Cărăbiş	Cărăbiş 1967, p. 52–53
217	Oltean-muntean-moldovean 51	Slatina-OT	Maria Bănică, 76 a.	17.12.1968	I. Nijloveanu	Nijloveanu 1980, p. 174–180
218	Oltean-muntean-moldovean 52	Chirani-Lopata-BZ.	Stoica Drăgan, 89 a.	13.04.1970	E. Moldoveanu-Nestor	ICED mg. 3809 r/l
219	Oltean-muntean-moldovean 53	Sihlea-VN.	Petre Bucătaru, 61 a.	1932	I. Diaconu	Diaconu 1980, p. 174–180
220	Oltean-muntean-moldovean 54				Gh. Cardaş (?)	Brăiloiu, Comişel, Căluşcă 1978, p. 368–374
221	Oltean-muntean-moldovean 55	Casimcea-TL.	Costache Trandafir	1940	E. Comişel	Ibid., p. 374–377
222	Oltean-muntean-moldovean 56	Scomenii-Mari-CT.	Adam Alexandru, 95 a.	1896	D. Rozoleanu	Densuşianu 1975, p. 171–172
223	Oltean-muntean-moldovean 57	Mihalcea-Bucovina				Niculiţă-Voronca 1903, p. 453
224	Oltean-muntean-moldovean 58					Ibid., p. 453
225	Oltean-muntean-moldovean 59	Cair-Republica Moldova	Catrina Jicol, 53 a.		A. Decеanu	AFC 403, p. 22–23

CU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

226	Oltean-muntean-moldovean 60	Moleşti-Republica Moldova	Paraschiva Ş. Ievinte, 43 a.	1966	E.V. Junghietu	Folclor din părţile Codrilor, p. 206–207
227	Oltean-muntean-moldovean 61	Poenari-VL.				Stoicescu 1976, p. 209
228	Oltean-muntean-moldovean 62			înainte de 1847	C. Bolliac	Bolliac 1847, p. 157
229	Oltean-muntean-moldovean 63					Kraner 1883, p. 78–82
230	Oltean-muntean-moldovean 64	Vultureşti-AG.	Gh. Zavragiu, 75 a.		C. Rădulescu-Codin	Rădulescu-Codin 1986, p. 9–13
231	Oltean-muntean-moldovean 65	Măneşti-Drăgăeşti-AG.	Ilie Ursu		C. Rădulescu-Codin	Rădulescu-Codin 1986, I, p. 13–16
232	Oltean-muntean-moldovean 66	Beleţi-AG.	Ioniţă Manea		C. Rădulescu-Codin	Rădulescu-Codin, 1986, I, p. 16–18
233	Oltean-muntean-moldovean 67					Tăzlăuanu 1943, p. 65–75
234	Trisfetitele 1	Iaşi		1793	J. Chr. Struve	Struve 1801, p. 276–268
235	Trisfetitele 2	Iaşi		înainte de 1842	M. Kogălniceanu	Almanah de învăţătură şi petrecere 1842, p. 28–30
236	Trisfetitele 3	Iaşi			G. Enăceanu	Enăceanu 1883, p. 81, 82

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

237	Iugoslavia 1	Geanova-R. Iugoslavia	F. Stancu Grecu		G. Giuglea, G. Vâslan	Giuglea-Vâslan 1913, p. 176–182
238	Iugoslavia 2	Costol-R. F. Iugoslavia	Iovan Blagoe		G. Giuglea, G. Vâslan	Ibid., p. 183
239	Iugoslavia 3	Grljan-R. F. Iugoslavia	Gheorghe Bibuţ	1969	S. Ivancovici	Razvitak 1969, nr. 3, p. 33–52
240	Iugoslavia-Bulgaria 1			1969	S. Ivancovici	Ibid., p. 51
241	Iugoslavia-Bulgaria 2	Alexandrovăţ-Timoc	Sima Prunaru, 52 a.		C. Sandu-Timoc	Sandu-Timoc /1943/ p. 135–150
242	Iugoslavia-Bulgaria 3	Zlocutea-Timoc	Sima Prunaru, 52 a.	1937–1939	C. Sandu-Timoc	Sandu-Timoc, 1967, p. 273–278
243	Legende I	Mintiu-BN.			Ion Taloş	Colecţia autorului
244	Legende II	Blăjenii de jos-BN.			Ion Taloş	Colecţia autorului
245	Legende III	zona Bistriţa-Năsăud			G. Habenicht	ICED i. 25593
246	Legende IV	Sângiorz-Băi-NB.			Ion Taloş	Colecţia autorului
247	Legende V	Ibăneşti-Pădure-MS.	Dan Petru, 70 a.		Ion Taloş	Colecţia autorului
248	Legende VI	Almaş-AR.			Cornel Iancin	AFC 868
249	Legende VII	Frânceşti-GJ.			Costică Zamora	ILC, ms. 44
250	Legende VIII	Ghelmegioara-MH.			Simion Goancă	ILC, ms. 21
251	Legende IX	Rasova-CT.			Gh. Cantoragiu	AFC 1265
252	Legende X	Cotorca-BZ.			Const. Vasile	AFC 862
253	Legende XI	Giurgioaia-Zeletin-BZ.			Vasile Toma	ILC, ms. 187
254	Legende XII	Borşani-BC.			Nic. Trandafir	ILC, ms. 191
255	Legende XII	Borşani-BC.			Nic. Trandafir	ILC, ms. 191
256	Legende XIV	Stajuceni-Prăjeşti-BC.			Vasile pelin	AFC 860
257	Legende XV	Orbic-BC.			Ioan Donisă	AFC 853
258	Legende XVI	Mărgineni-NT.			Const. Nistor	ILC, ms. 202
259	Legende XVII	Giurgeni-BC.				ILC, ms. 173
260	Legende XVIII	Târzia Brusturi-NT.			Olivia Sturzu	AFC 855
261	Legende XIX	Târzia Brusturi-NT.			Olivia Sturzu	AFC 855
262	Legende XX	Târzia Brusturi-NT.			Olivia Sturzu	AFC 855

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

263	Legende XXI	Bogdăneşti-SV.			Ioan Solcan	ILC, ms. 223 a
264	Legende XXII	Tătăruşi-SV.			G. I. Bârleanu	AFC 921
265	Legende XXIII	Bogdăneşti-SV.			Ioan Solcan	ILC, ms. 223 a
266	Legende XIV	Domuljeni-R. Moldova			V. Loghinescu	ILC, ms. 159
267	Legende XXV	Schineni-VS.			Ioan Mihăilă	ILC, ms. 183
268	Legende XXVI	Milova-AR.			Ioan Şirian	ILC, ms. 406
269	Legende XXVII	Mărgineni-NT.			C. Gh. Nistor	ILC, ms. 202
270	Legende XXVIII	Ivăneşti-VS.			C. Gheorghiu	ILC, ms. 177
271	Legende XXIX					Kraner, 1883, p. 78–79
272	Legende XXX	Sulița-BT.	Marghioala Samsonovici	Gh.	D. Furtună	Furtună 1914, p. 33
273	Legende XXXI	Nepos-BN.	Mărina Sălvan, 78 a.	04.1963	G. Habenicht	ICED i. 25595
274	Legende XXXII	Nireş-CJ.				AFC 1265
275	Legende XXXIII	Siliştea-NT.				AFC 1265
276	Legende XXXIV	Hotin-R. Moldova				AFC 895
277	Legende XXXV	Macedonia			N. I. Cornea	Cornea 1940, Nr. 138
278	Legende XXXVI					Reissenberger 1860, p. 210
279	Legende XXXVII					Reissenberger 1860, p. 210
280	Legende XXXVIII					Reissenberger 1860, p. 210

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GLOSAR

alas, alasuri, s. n. = schelă
albinos s. nm. = care suferă de albinism
a amânăta, vb. = a întârzia
ama, adv. = zău că, zău aşa
a armoni, vb. = a adormi, a dormita
asterurant, s. n. = restaurant
a astruca, vb. = a acoperi
bas, adv. = chiar, tocmai
beilic, beilicuri, s. n. = muncă efectuată gratuit în favoarea unui bei sau a unui feudal autohton
a o bezni = a o potrivi, 377 jos?
bina, s. f. = clădire mare
a bindisi = a-i păsa de cineva sau ceva, a se sinchisi
bolocan, adj. (bou bolocan) - bou mare şi greoi
bruj, s. m. = bulgăre de pământ
buhnă, s. f. = bufnă, bufniţă
căpăli, vb. = săpa
a căpriori, vb. = a fixa căpriorii la o construcţie
ciohodar, ciohodari, s. m. = lacheu însărcinat cu îngrijirea încălţămintei domnitorului
ciul, ciulă, adj. = (despre animale) fără o ureche sau cu o ureche foarte mică, sfâşiată ori ruptă
com, pl *coame,* s. m. = colţ, căpriorii unei clădiri
crist, pl. *cristuri,* s. n. = acoperiş? schelă?
a se cubăra vb. = a coborî
cupús, s. n. = fluier
a cura, vb. = a fugi, merge (el curea)
da de, adv. = dar dacă, probabil, să sperăm
dalvar, dalvari, s. m. = ? (p. 355)
deft, s. n. = acoperiş?
d'ină, s. f. = vină (a băga de dină = a învinui)
doară, adv. = poate
doară si (c-o murit) = locuţiune verbală: mi se pare că
dul, s. n. = (dul de lac) mal? (p. 357)
festit, adj. = vopsit
glidă, s. f. = perete, zid
glie, s. f. = material de construcţie, brazdă de pământ
habă, s. f. = şezătoare
a hărăbori, vb. = a hrăni, a creşte
a (se) (în)hâi, vb. = a (se) surpa
a (se) înt'ebd'eca, înt'ebd'ica, vb. = a împiedica
a jima, vb. = a râma? (p. 373)
jur, s. m. = jurământ
jurloi, jurloaie (a curge) = pâraie
ma, adv. = dar, însă
marchitan, marchitani, s. m. = negustori ambulanţi de mărunţişuri
mem, meţi, vb. pers. I şi a II pl. = mergem, mergeţi
moghindeaţă, s. f. = mică ridicătură de pământ (după cocineaţă)
moido, adv. - aproape, a fi aproape de
a mugi = a geme
odma, adv. = direct, tocmai
opust, opusturi (bate din aripi la), s. n. = stăvilar, zăgaz, jghiab
peler, s. m. = contramaistru zidar sau dulgher
prian, adj. = cu pete de culoare, de obicei albe
a se răzni = a se depărta
sală (vacile zbiară pe sală) = loc de muls vacile
sapia, s. m. = casap
sau, vb. pers. III pl., prezentul verbului a sări (lucrătorii sau)
scaun, s. n. = butuc pe care se taie carnea la măcelărie
scenă = schelă
scochină, scochini (surpate) = cf. scoc, scocuri

spene (şi şpene), s. f. = coş făcut din scoarţă de copac (mai ales de tei), cu fundul de nuiele împletite; şerveşte la transportul fructelor şi alimentelor

a sprimi = a găti

stai (de piatră), s. m. = stan de piatră

strafie, s. f. = stafie

striinu (de mine) = săracul (de mine)

sat, saturi, s. n. = acoperiş

a siţui, vb. = a şindrili, a acoperi cu şindrilă

tar, tari, s. m. = sarcină, povară

tarac, taraci = stâlpi care susţin un pod, un zăgaz, un gard

taxidar, taxidari = persoană care strânge dările

tărăbuţe, tărăbioare = şindrile, aripi de şindrilă

tânăr (din nisip) = ? (p. 264)

a trâcni (şi a trâgni) = a (se) speria, a se poticni, a se lovi, a se întoarce

unduaie, s. n. = pâraie, râpi?

a uidi, a uididi = a uita

viară, vieră, s. f. = caracter, credinţă

vlădiţele, sf. pl. = mlădiţele

a (se) zăbuni = a se mânia, a se supăra

a se zăuita = a privi

zbruşos, adj. = bulgăros, cu bruji. Cf. bruj

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INDICE

A. NUME DE PERSOANE

Achim, Valentina 130
Agafiţei, G. I. XXVII
Alecsandri, Vasile X, XIX, XXIX, 304, 421
Alexandru, Adam 389
Alexandru cel Bun XII
Alscher, Otto 169
Alexandru, Tiberiu 178, 181, 196, 307, 332, 338
Amzulescu, Al. I. XXIII, 232, 249
Antiţă, Laie 18
Athanasiu, Gh. 176

Baboş Ileana 137
Baboş, Lucreţia 54
Ban, Ana 117
Ban, Lupu, 115
Bartók, Béla XXVIII
Bălănean, Anica 47
Bălănean, Mărie 51
Bălăşel, Teodor 219
Bădescu, H. XVIII
Bănică, Maria 374
Bârlea, Mărie 38
Bârleanu, George I. 450
Bechiş, Ileana 95
Bellanger, Stanislas XIII, 352
Beniuc, M. XIX
Bernard, Sf. XI
Bibuţ, Gheorghe 426
Bilţiu, Pamfil 66, 67
Birău, Ilie XXII, 155, 177, 186
Bîrlea, Ovidiu XV, XVII, XIX, XXVI, 158, 197, 249, 252, 311, 316, 349
Bîrseanu, Andrei XX
Blaga, Lucian XVII, XIX
Bogdan, Theodor A. XXXIII, 103
Boldijer, Maria 80, 81
Boldijer, Rafila 80
Bologa, Vasile XXVIII
Bolliac, Cezar 397
Bot, Ana, 8
Bot, Nicolae XVIII, 62, 64
Botezan, Marcu XXVI
Botta, D. XIX
Bratea, Gh. 204
Brauner, H. 257, 309
Brăiloiu, Constantin 270, 386, 388
Brătulescu, Victor XIX
Brânzeu, F. XXVIII
Breazu, G. 345
Bucătaru, Petre 379
Buduşan, Victoria 44
Buia, Ion 92
Buruian, Doche 42

Cantoragiu, Gh. 447
Caracostea, D. XIX
Caraman, P. IX, XIX
Carp, P. 323
Cazan, I. C. 277
Călin, C. 197
Călinescu, G. XIX
Cărăbiu, Vasile 372
Cârlejan, Măria 79
Cegănescu, Sp. P. XIX
Cesereanu, Domiţian 139, 140
Chelcea, I. XXVI
Chendea, Eugenia 39
Chifa Vasile 77
Chira, Ioana 110
Chiriţă, Constantin 249
Chiş, Florica 59
Chiş, Oniţă 59
Chiş Şter, Ion 66
Cioică, Janel 39

Ciolac, Ilia 176
Ciompec, Gheorghe XVI, XVII, XIX
Ciorănescu, Al. XIX
Ciubotaru, I. H. XXVI
Ciura, Al. XXVIII
Ciurar, Irina 94
Ciurar, Maria 69
Cobzaru, Nicolae V. 336
Cocişiu, Ilarion XXVIII, XXXIII, 141
Coman, Ştefan XXIX
Comişel, Emilia XXVIII, 249, 270, 323, 329, 332, 334, 336, 386, 387, 388
Cordoş, Ilie 124
Corduneanu, Maria XIX
Cornea, Neli I. 455
Cosma, Istina 32
Cosma, Ruzale 38
Costache, Florea M. 253
Cotun, Ană 54
Cozma, Florica 39
Creţu, Gr. 263
Creţul Şolcanu, Petrea 279
Cristea, Floare 7
Cristea, Nichita 11
Cruceană, Ion 216
Cucu, Rafila 135
Cute, Marcu 260

Damian, Iuliana 136
Damianovici, Const. 260
Dănilă Lisaveta 148
Dănilă, Ieronim XXXIII, 96
Decencu, Alex. 393
Delavrancea, B. XIX
Densusianu, Nic. 390
Diaconu, Ion 271, 274, 379
Didraga, Pătru 175
Dille, D. XXVIII
Dinu Dumitraşcu, Tudora 224
Don, Maria 9
Dinisă, Ioan 448
Dorcea, Marin 311, 316
Dorcea, Petre A. 311, 316
Dragomir Edu, Marioara 274, 277
Dragoş XI
Drăgan, Lucreţia 88
Drăgoi, Sabin V. XXVIII
Duma, Carolina 45
Dumistrăcel, Stelian XXVI
Dumitrescu-Buşulenga, Zoe XIX
Dură, Dumitru 355
Duşe, Magdalena 4
Duşe, Milente 12

Eliade, Mircea XVII, XIX
Enăceanu, Ghenadie XIX, XXXV, 421

Farcaş, Domnica, 105
Fechete, Ană 54
Fechete, Aurelia 54
Feneşan, Costin XIV
Ferenţ, Lucreţia 63
Filip, Paraschiva 104
Filip, Susana 96
Filiti, Gregoire XI, XVII
Filofteia, Sf. XII
Floca, Alex. I. 368
Fochi, Adrian, XIII, XVI, XIX
Furtună Dumitru 452

Garofoiu, Ioan I. XXVIII
Gaster, M. XIX
Gaşpar, Maria 150
Găluşcă-Cârşmariu, Tatiana 266, 270, 386, 388
Găvriloaie, Lucreţia 126
Găzdaru, D. XIX
Gheorghe, Andrei XXVI
Gheorghiu, Constantin 452
Ghergariu, Leontin 19
Gherghel, Maria XXXIII, 141
Giricliu, Marin 216
Giuglea, G. 424, 425
Goancă, Simion 447
Goanţă, Ştefan 56, 57
Gog, Grigore XXXI
Gogonoiu, D-tru 338
Golopenţia, S. 197
Grec, Carolina 61
Grec, Nastasia 49
Grec, Veronica 48
Grecu, Stancu 422

Habenicht, Gottfried XXXVI, 66, 69, 112, 119, 120, 122, 446, 453
Hasdeu, B. P. XIX
Hărţăgan, Ioan 124
Herman Maria 109
Herţea, Iosif 158, 311

Hodiş, Viorel 46, 49
Holhoş, Jenica 53
Holhoş, Maria 60
Holhoş, Valer 53
Hora, Silvia 105
Hossu-Loghin, Pompei XXXIII, 92

Iancin, Cornel 446
Iancovivi, Sava 426, 430
Idu, Petru 264
Iliescu, Ion XII, 155, 177, 186
Ionescu, Grigore XIX
Ionescu, N. 309
Iorga, N. XIX
Irimieş, Dumitru XXVI
Ivan, Costică 332

Jakoski, Voislav XII
Jicol, Catrina 393
Juan, Constantin XVIII
Jude, Gheorghe 10
Jude, Iuliţa 13
Jude, Saveta 5
Junghietu, E. V. 394

Kraner, J. 400
Kirileanu, G. T. 419
Kogălniceanu, M. XII, XIV, XXXV

Lăcătuş, Filaton 107
Lăscoi, Aurel XXXIII, XXXIV, 143
Lăutaru, Mitică 309
Legman, Rafila 124
Levinte, Paraschiva 394
Literat, Valer 150
Lovinescu, Horia XVII
Lucaci, Ana 43
Lucaci, Irina 28
Lucaci, Mărie 53
Lucaci, Nastasia 40, 41
Lupescu, M. XXXVI

Mailand, Oszkár 152, 159, 161
Manasie, Petriu 165
Manea, Al. 232
Manea, Florea N. 333
Manea, Ioniţă 410
Maniu, Adrian XVII
Marcus, Solomon XIX
Marinca, Felicia XXII
Mateescu, C. N. 204, 350, 351
Măcei, Icoana 172
Măgheruşan, Ludovica 75
Mălăeştean, Maria 165
Mătăluc, Ana 119
Mâracu, Nicolae D. 372
Medan, Virgil 63, 66, 72, 73, 91, 105, 108, 109, 110, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138
Mihăilă, Ioan 451
Miloş, Veronica 60
Minas, Const. XIII
Mioc, Damaschin XIV
Mircea cel Bătrân XII
Moisa, Mircea XIX
Moise, Elisabeta 184
Moldovan, Irina 28
Moldovan, Reghina 36
Moldoveanu-Nestor, Elisabeta 378
Monţia, Emil XXXIV, 154, 156
Morar, Dumitru 15
Moroşan, Maria 81
Muntean, George XV
Muntean, Mărie 35
Munteanu, Rodica 71
Mureşan, Iona 56, 57
Mureşan, Nazarica 74, 76
Muşet, Sofia 6
Muşlea, Ion XVIII
Muthu, Mircea XVIII
Muţiu, Maria 62, 63

Neagu, Gh. I. XXXIV
Negreanu, M. 277
Neofit XIV
Nicola, I. R. 148
Nicolaescu, S. I. XVIII
Niculescu, Radu XXXVI, 112, 113, 114, 121, 122, 127
Niculiţă-Voronca, Elena 391, 392
Nijloveanu, I. 336, 374
Nistea, Ioană 65, 66, 67
Nistor, Constantin 449
Niţu, Georgeta XXVI
Noje, Ruzale 33, 34, 38
Novac, Zgârcea 152

CLASICENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Odobescu, Al. I. XIX
Oişteanu. Andrei XIV, XVI
Okiuz, Petria 271
Opriş. Silvia 55
Oprişiu. Victor 372
Ordentlich, D. 68
Ortelecan. Istina 24

Pa;iciuc. Constantin 90
Pamfile. Tudor 292
Panciu. Moş 187
Pantea. Ilie, 3
Pantea. Iordan 323
Papadima. O. XIX
Parpulova. Ljubomira XIII
Pasc, Melania 166
Pavelescu. Gheorghe 10
Pălade. Ţinca 111, 112, 113
Păsculescu, Nicolae XXVII, 226
Pătruţiu. Dimitrie 192
Păun. Fircă 249, 329, 332
Păunescu. Aurel 249
Păuşan. Anuca 25
Păuşan. Onica 31
Pelin. Vasile 448
Pesty. Frigyes 170
Petcu. Dumitru G. 373
Peteanu. Aurel E. 192
Petre-Pîrvan, Luiza XVIII
Petreanu. Viorica 87
Petrovici. Emil 172, 175, 224
Petrovski. Blaze XII
Petru. Dan 446
Petruţ. Domnica 73
Piţoiu. Ion 56, 57
Poegl. Johann XII
Poissonier, Alfred 236
Poleac. Ileana XXXVI, 127
Pop, Ana 89
Pop, D. 8. 9
Pop, Emil 124
Pop. Grigore 138
Pop, Jenica 37
Pop, Lenuţa 20
Pop, Linca 46, 50
Pop, Lodovica 27, 31, 38
Pop, Mihai XIX, 235
Pop, Vasile 124, 128, 130
Pop, Veronica 24
Pop-Reteganul, Ion 412
Popovici, Persida 196
Porumbescu, Gheorghe 199
Princhici, C. Gh. 306
Prohase, Paraschiva 90
Prunaru, Sima XXXV, 432, 440
Puceanu, Ion 257, 338
Puşcariu, Sextil 26, 28, 39
Puşcaş Ruzale 28, 39

Rad, Cornel 73
Radu, Ion 178, 181
Radu, Romulus 184, 186
Rădoi, Ion XIX
Rădulescu-Codin, C. 405, 409, 411
Răstăşan, Gheorghe 133
Reicherts-Schenk, Simone XVII
Reissenberger, Karl 455, 456, 457
Regle, Mărie 14
Robea, M. 368
Roman, I. XIX
Roman, Nicolae 139
Rozoleanu. Dimitrie 389
Rudeanu, Ion 147
Rujan, Adriana XVIII
Rus, Irina 86
Rusu, L. XIX

Sas. Ana XXXIII, 141
Samsonovici. Marghioala Gh. 452
Sandu-Timoc, Cristea XXXV, 432, 440
Sămnirean, Mărie 82
Sânjorzan, Florea 85
Scholastique. Sf. XI
Sechel, Veronica 38, 42
Silaghi Gahia 28
Silaghi, Gheorghe 20
Silaghi, Ilca 20
Silaghi, Rozalia 69
Silaghi Susana 22, 28
Simon, Iuliana 132
Sion. G. XIX
Sohorca, Iustin 115, 117, 119
Solcan, Ioan 450
Sorescu, Marin XVII
Stahl, H. H. 278
Stan Băluică, Ion 211

Stănilă, Petre 226
Stânean, Ion 52
Sterianu, Smaranda Nec. 339
Stoica, Drăgan 378
Stoica, Gheorghe Ganea 252
Stoica, Gr. 334
Stoica de Haţeg, Nicolae XIV, 396
Struve, J. Chr. XXXV, 418
Stuparu, Augustin 128
Sturzu, Olivia 449
Sucui, Veronica 24
Suliţeanu, Z. 232, 339
Surdu, Gh. 349

Şandru, D. XXVIII
Şanta Ioana 64
Şanta Lucreţia 68
Şanta, Samfira 108
Şăineanu, L. XIX
Şerb, Ioan VI, 139, 140
Şerban, Stan Stan 307
Şirianu, Ioan 451
Şolcanu, Pertea Creţu XXXIII, 279
Ştefan Vodă XXXIII, 97
Ştefănescu, Dobre XXVII

Taloş, Alexa 20
Taloş, Carolina 23
Taloş, Doche 38
Taloş, Emilia 58
Taloş, Ilca 20, 21
Taloş, Ion XVII, XIX, XXI, XXII, XXIII, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 61, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 94, 95, 104, 11, 126, 147, 249, 311, 316, 329, 332, 345, 445, 446
Taloş, Lucreţia 30
Taloş, Ludovica 58
Taloş, Reghina 71
Taloş, Simion 31, 44
Taloş, Vasile 58
Tănase, Al. XVIII
Tărpian, Rafira 79
Tăzlăuanu, Gheorghe XXIV, 417
Teişanu, Mitică 329, 332
Teodorescu, G. Dem. XXVIII, XXXIII, 279
Tetiu, Vasile 316
Theodorescu, Cicerone 90, 91
Tocaciu-Micaş, Irina 134
Tocilescu, Gr. G. XIX, 203, 215, 248
Toma, Vasile 448
Trandafir, Costache 266, 387
Trandafir, Lucreţia 121
Trandafir, Nicolae 448
Trof, Maria 197
Tuţă, G. 345
Tuţă, N. 345
Tuţescu, St. St. XXVII

Ţapu, Christu N. 199, 211, 243
Ţiplea, Alexandru XXI

Udrescu, Dumitru XXXIV, XXXV, 355
Ugliş-Delapecica, P. XXXI, 187
Ulici, L. XIX
Urban Jarnik, Ioan XXI
Ursaru, Dumitru 219
Ursu, Ilie 406
Ursu, N. 177

Vándor 344
Vasile, Const. 447
Văcaru, Varvara 306
Văleanu, Dumitru 243
Vătăşianu, Virgil XIX
Vescan, Ioan XXXI
Vianu, Tudor XIX
Vişoiu, Gheorghe 346
Vitrivius XI
Vâjâială Florea Dan Ioana XXXIV, 253
Vâlsan, G. 424, 425
Vârtic, D. XXXIII, 143
Vlad Ţepeş XIV, 396
Vodă, Aurel 19
Vrabie, Gheorghe XVIII, XIX, XX
Vulpescu, Tr. 333

Wellmer, Arnold 168

Zamora, Costică 447
Zavragiu, Gh. 401
Zăgrean, Ana 84
Zăpârţan, Gheorghe 56
Zăpârţan, Ioan 57

B. Nume de locuri

Albeşti 204
Alexandrovăţ 432
Almaş 446
Amărăştii de Jos 345
Argeş 348, 351

Bara 187
Barkan 170
Beleţi 410
Blăjenii de Jos 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 95, 445
Bodrog 446
Bogdăneşti 450
Boghieşti 448
Borşani 448
Borza 19, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
Borza Cehului 28, 39
Bozna 60
Brebi 45, 46, 47, 48, 49, 50, 56, 61
Buciumi 53
Bucova 178, 181, 196
Bucovina 391, 392
Budeşti 96
Budureasa 8, 104

Caila 82
Cair 393
Casimcea 387
Căşeiu 69
Câmpanii de Sus 4, 7, 11, 12, 18
Câmpofeni 373
Cârneşti 165
Cehul Silvaniei 39
Chirani Lopata 378
Ciceu-Giurgeşti 138
Ciceu-Mihăieşti 107
Ciglean 28, 40, 41, 42, 43
Cinciş 147
Ciuperceni 311, 316
Coadele 333
Costol 425
Cotorca 447
Crângeni 253
Creaca 44
Cristolţel 28
Curtea de Argeş 350, 352

Dâmboviţa 257
Dâmboviţa Teiş 338
Domuljeni 450
Drăgăneşti 449
Drăgăşani 219

Făureşti 232
Fântânele 252, 334
Frânceşti 447

Galbeni 306
Geaca 133, 134, 135, 136, 137
Geanova 422
Ghelmegioara 447
Gherla 132
Giurgeni 449
Giurgioaia-Zeletin 448
Giurgiu 260
Grădiştea 224
Grebeniş 124
Grljan 426
Gura Teghii 264, 339

Horodniceni 449
Hotarele 307

Iad 121
Ibăneşti Pădure 446
Ilva Mare 446
Ivăneşti 452
Izeşti 336

Jac 51

Lacul Sărat 279
Largu 309
Lăpuş 62
Leheceni 15
Licseni 372
Liviu Rebreanu 94
Luţa 150

Macedonia 455
Măneşti-Drăgăneşti 406
Mărgineni 449, 351
Mănăstireni 211
Mehadia 168, 169
Milova 451
Mintiu 86, 87, 88, 445
Moleşti 394

Nadişa 412
Naidăş 176
Năsăud 90
Negrileşti 73
Nepos 111, 113, 453
Nereju 274, 277
Nireş 71, 105
Novaci 199

Orăştioara de Sus 143
Ohaba 184, 192
Orbic 448
Oreavu 271
Orlea 226
Ortelec 57, 59

Pergan 171
Peşteniţa 166
Piteşti 236
Poiana Lacului 355
Poienari 398
Popeni 54, 55
Poptelec 30

Prodăneşti 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 38, 58

Râmnicu Sărat 266
Rebra 126
Rebrişoara 89
Renaşterea 329, 332
Rogoz 64, 65, 67, 68, 108, 110
Romita 52
Roşiorii de Vede 243
Rotopăneşti 449
Rudăria 172, 175
Ruginoasa 450

Sarmizegetusa 152, 159
Săliştе de Vaşcău 5, 10, 13
Sângiorz-Băi 92, 115, 117, 119, 127, 446
Scălduş Renaşterea 249
Schineni 451
Seimenii Mari 389
Sfăraş 9
Sihlea 379
Slatina 374
Stahuceni Prăjeşti 448
Stroeşti 368
Subcetate 161
Suliţa 452

Şalcău 141
Şăulica 130
Şiria 154

Tătăruşi 450
Tăure 84, 85
Târzia Brusturi 449
Ticvaniu Mare 197
Tisa 139, 154, 156, 158
Tudor Vladimirescu 323

Ţepu 292

Valea Mare 346
Vărzarii de Sus 3, 6, 14
Vultureşti 401

Zagon 148
Zau de Câmpie 128
Ziduri Mozăceni 216
Zlocutea 440

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBLIOGRAFIE

AFC = Manuscrisele Arhivei de folclor Vluj

Alecsandri 1866 = Alecsandri, Vasile: *Poezii populare ale românilor.* Adunate şi întocmite de... Bucureşti 1866

Alscher 1913 = Alscher, Otto: Mehadia. În: *Die Karpathen* 7, 1913, p. 598-601

Amzulescu 1974 = Amzulescu, Al. I.: *Cîntece bătrânesti.* Bucureşti

Analogie dialectalo-folclorică a României. Ediţie critică şi prefaţă de Constantin Otobâcu. Bucureşti 1983

Bălăşel 1967 = Bălăşel, Teodor: *Cîntece populare oltenesti.* Cuvânt înainte de N. Iorga. Ediţie îngrijită de Gheorghe Alexe şi Vasile D. Nicolescu În volumul *Folclor din Oltenia si Muntenia.* Texte alese din colecţii inedite. II. Bucureşti

Bellanger 1846 = Bellager, Stanislas: *Le Kéroutza. Voyage en Moldo-Valachie.* II. Paris 1846 (fragmentul e reprodus de Adrian Fochi în recenzia la cartea noastră din 1973, publicată în *Revue des études sub-est européennes* 12, 1974, Nr. 3, p. 316-317)

Bogdan 1904 = Bogdan, Teodor A: Ştefan cel Mare. *Tradiţii, legende, balade.* Braşov 1904

Bolliac 1847 = Bolliac, Cezar: *Poesii noue.* Bucureşti

Brăiloiu, Comişel, Găluşcă-Cârşmariu = Brăiloiu, C.; Comişel, Emilia; Găluşcă-Cârşmariu, Tatiana: *Folclor din Dobrogea.* Studiu introductiv de Ovidiu Papadima. Bucureşti 1978

Candrea, I-A.; Densusianu, O.; Sperantia, Th.: *Graiul nostru.* I: Bucureşti 1906

Cărăbiş 1967 = Cărăbiş, Vasile: *Şiraguri de mărgăratare. Folclor poetic.* Craiova

Chiş 1974 = Chiş, Oniţa: *Trei zidari zidruri zideau.* În Educatorul. Revista Societăţii de lectură „Gh. Lazăr" (Cluj- Napoca) 7, 1974, Nr. 8, p. 24

Chiş Şter 1980 = Chiş Şter, Ion: *Antologie de folclor din judeţul Maramures.* Vol. I. Poezia. Baia Mare

Cocişiu 1943 = Cocişiu, Ilarion: *Folclor muzical din Târnava Mare.* Extras din monografia judeţului Târnava Mare. Sighişoara

Cornea 1904 = C/ornea, Neli I:/ *Legenda mesterului Manole.* O variantă în Macedonia. Sultan Selim şi meşterul Ilie. În: Adevărul de dimineaţa 1, Nr. 138

Creţu 1970 = Creţu, Gr.: *Folclor din Oltenia si Muntenia.* Ediţie îngrijită de A. Millea şi I. Stăncules cu. Texte alese din colecţii inedite. V. Bucureşti

Cruceană 1981 = Cruceană, Ion: *Pe Arges în jos, pe un mal frumos.* Culegere de folclor literar. Piteşti

Dănilă 1923 = Dănilă, Ieronim: *Manea.* În: Comoara stelor 1, 1923, p. 160

Densuşianu 1915 = Densuşianu, Ovid: *Antologie dialectală.* Bucureşti

Densuşianu 1975 = Densuşianu, Nic.: *Vechi cântece si tradiţii populare românesti.* Texte poetice din Răspunsurile la „Chestionarul istoric" (1893-1897). Text ales şi stabilit, studiu introductiv, note, variante, indici şi glosar de I. Oprişan. Bucureşti

Diaconu 1980 = Diaconu, Ion: *Cântăreţi si povestitori populari.* Câteva criterii asupra monografiei folclorice. Bucureşti
Diaconu 1934 = Diaconu, Ion: *Folclor din Râmnicu-Sărat.* II. Bucureşti
Diaconu 1930 = Diaconu, Ion: *Ţinutul Vrancei.* Bucureşti
Diaconu 1969 = Diaconu, Ion: *Ţinutul Vrancei. Etnografie. Folclor. Dialectologie.* II. Bucureşti
Enăceanu 1883 = Enăceanu, Genadie: *Mesterul Manole.* În: Biserica ortodoxă română 7, p. 75-95. 149-168. 217-234
Folclor din părţile Codrilor. Alcătuitorii: G. G. Botezatu. N. M. Băeşu. E. V. Junghietu, M. G. Savina. E. V. Tolstensko. A. S. Hîncu, V. A. Cirimpei. I. D. Ciobanu. Chişinău 1973
Folclor poetic = *Folclor poetic din Arges.* Piteşti 1979
Furtună 1914 = Furtună, Dumitru: *Cuvinte scumpe.* Taclale. povestiri. legende româneşti. Bucureşti
Furtună 1973 = Furtună, Dumitru: *Ivodiri din bătrâni.* Basme, legende. snoave. cântece bătrâneşti şi pluguşoare din Moldova. Ediţie îngrijită şi prefaţă de Gh. Macarie. Bucureşti
Ghergariu 1942 = Ghergariu, Leontin: *Miorita si Mesterul Manole în folclorul Sălajului.* În: Transilvania 74, 307-308
Ghergariu 1973 = Ghergariu, Leontin: *Folclor literar din Sălaj.* Zalău
Giuglea-Vârsan 1913 = Giulea, G.; Vâlsan, G.: De *la românii din Serbia.* Culegere de literatură populară. Bucureşti
Goanţă, Piţoiu, Mureşan 1971 + Goanţă, Ştefan; Piţoiu. Ion; Mureşan. Ioan: *De dor si de omenie.* Folclor vechi din Sălaj. Zalău
Holhoş 1979 = Holhoş, Maria: *Monografia folclorică a comunei Agrij,* judeţul Sălaj (Lucrare pentru gradul I). Manuscris, Agrij 1979
ICED = Colecţiile Institutului de Ştiinţe Etnologice şi Dialectologice. Bucureşti
ILC = Institutul de lingvistică din Cluj
Iliescu-Birău 1968 = Iliescu. Ion; Birău. Ilie: *Ce-am în inimă si-n gând.* Timişoara
Janković 1969 = Janković. Sava: *Žertva zidanja u eposu Istočne Srbije* (Jedna srpsko-vlaska paralela). În: Razvitak 9, 1969, maj-juni, br. 3, p. 44-52
Jancović. Sava: *Karakteristika vlaskih balada iz Srbije i Bugarske.* În: Makedonski folklor 2. 1969. Nr. 3-4. p. 109-120
Kirileanu 1910 = /Kirileanu, G. T.:/ *Legenda Trisfetitelor din Iasi/.* În: Şezătoarea 11, p. 158-159
Kraner 1883 = Kraner, J.: *Curtea de Arges und seine Sge.* În: Bukarester Salon 1, p. 79=82
Mailand 1885 = Mailand, Oszkár: *Az Aegesi zárda mondája.* (Népismeret tanulmány). Deva
Mailand 1886 = Mailand, Oszkár: *Manole* (Rpmán népballada után): În: Magyar Polgár 20. nr. 128
Mailand 1981 = Mailand, Oszkár: *Poezii populare românesti din Transilvania.* Ediţie îngrijită de Ana Şoit. Prefaţă de Ion Iliescu. Bucureşti
Mateescu 1909 = Mateescu, C. N.: *Balade.* Vălenii de Munte
Mateescu 1907 = Mateescu, C. N.: *Tradiţiuni despre zidirea mânăstirii Argesului.* În: Albina 11. p. 270-271
Mateescu 1906-1907 = Mateescu, C. N.: *O nouă variantă a baladei populare despre Mânăstirea Argesului.* În: Albina 10. p. 1098-1103
Medan 1979 = Medan, Virgil: *Cîntece epice.* Cluj
Monţia 110 colinde = Monţia, Emil: *110 Colinde poporale românesti pentru voce si pian* (fără indicarea locului şi anului de apariţie).
Neagu 1969 = Neagu, Gh. I.: Folclor din Câmpia Dunării. În: *Folclor din Oltenia si Muntenia.* Texte alese din colecţii inedite. IV. Bucureşti, p. 15-428
Nicola-Mîrza 1958 = Nicola, Ioan R.; Mîrza, Traian: *Colecţie de cîntece populare.* Anexa la Cursul de folclor (Litografiat). Cluj

Niculiţă-Voronca 1903 = Niculiţă-Voronca, Elena: Datinele şi credinţele poporului român adunate şi aşezate în ordine mitologică. Vol. I. Cernăuţi
Nijloveanu 1984 = Nijloveanu, Ion: *Balade populare românesti.* Notaţia muzicală de Marin I. Brînaru. Bucureşti
Nijloveanu 1982 = Nijloveanu, Ion: *Basme populare românesti.* Bucureşti
Pamfile 1923 = Pamfile, Tudor: *Cântece de ţară:* Bucureşti
Pavelescu 1945 = Pavelescu, Gheorghe: *Cercetări folclorice în sudul judeţului Bihor.* În: Anuarul Arhivei de folclor 7, p. 75
Păsculescu 1910 = Păsculescu, Nicolae: *Literatură populară românească* Bucureşti
Pesty 1878 = Pesty Frigyes: *A szörényi Bánság és Szörény várnegye története.* Budapest
Peteanu 1928 = Peteanu, E. Aurel: *Mănoile.* În: Semenicul 1, Nr. 3, 55-57
Petrovici 1935 =Petrovici, Emil: *Folclor din Valea Almăjului* (Banat): În: *Anuarul Arhivei de folclor* 3, p. 60-62
Petrovici 1943 = Petrovici, Emil: *Texte dialectale.* Sibiu-Leipzig
Poissoniei 1856 = Poissonier, Alfred: *Manoli. Povesti populare din România.* În: *Telegraful român* 4, Nr. 87, p. 337-338, Nr. 88, p. 341-342
Pop 1963 = Pop, Mihai: *Nouvelles variantes roumaines du chant du maître Manole* (Le sacrifice de l'emmurement). În: Romanoslavica 9, p. 427-445
Pop 1978 = Pop, Vasile: *Pe Mures si pe Câmpie.* Culegere de folclor poetic şi muzical din judeţul Mureş. Studiu introductiv de Ion Taloş. Târgu-Mureş
Radu 1929 = Radu, Romulus: *Manole si zidarii.* În: Primăvara Banatului 3, Nr. 1, p. 14-15
Rădulescu-Codin 1986 = Rădulescu-Codin, C.: *Literatură populară.* I. Cîntece şi descîntece ale poporului. Cu 50 arii populare. Ediţie critică de Ioan Şerb şi Florica Şerb. Studiu introductiv de Dan Simonescu. Bucureşti
Reissenberger 1860 = Reissengerger, Louis: *Die bischöfliche Klosterkirche bei Kurtea d'Argysch in der Valachei.* În: Jahrbuch der kaiserl.-königl. central Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. IV. Band, Wien, p. 175-224
Robea 1979 = Robea, Mihail M.: *Basme, snoave, legende si povestiri populare.* Folclor din Valea Vâlsanului-Argeş. Bucureşti
Sandu-Timoc /1943/ = Sandu-Timoc, Cristea: *Poezii populare de la românii* din Valea Timocului. Cu o introducere de N. Cartojan Craiova
Sandu-Timoc 1967 = Sandu-Timoc, Cristea: *Cântece bătrânesti si doine.* Bucureşti
Stahl /1940/ = Stahl, H. H.: Nerej, *Un village d'une région archaique.* II. Bucureşti
Stoica de Haţeg 1984 = Stoica de Haţeg, Nicolae: *Scrieri. Cronica Mehadiei si a băilor Herculane. Povesti măsăsti scolarilor românesti.* Varia. Ediţie întocmită de Damaschin mioc şi Costin Feneşan. Timişoara
Stoicescu 1979 = Stoicescu, Nicolae: *Vlad Ţepes.* Bucureşti
Struve 1891 = / v. Struve, Johann Christian: /Reise eines jungen Russen von Wien über Jassy in die Crimm und ausführliches Tagebuch der im Jahr 1973 von St. Petersburg nach Constantinopel geschicIten russisch-kaiserlichen Gesandschaft. Gotha
Şerb-Cesereabu 1962: Şerb, Ioan; Cesereanu, Domiţian: *Folclor din Ţara Zarandului.* În vol. Folclor din Transilvania. Texte alese din colecţii inedite. I, p. 1-107. Bucureşti
Taloş 1962 = Taloş, Ion: *Balada mesterului Manole si variantele ei transilvănene.* În: Revista de folclor 7, Nr. 1-2, p. 22-57
Tăzlăuaru 1943 = Tăzlăuanu, Gh.: *Comoara neamului.* I. Bucureşti
Teodorescu 1885 = Teodorescu, G. Dem.: *Poezii populare române.* Bucureşti
Teodorescu 1982 = Teodorescu, G. Dem.: *Poezii populare române.* Ediţie critică, note, glosar, bibliografie şi indice de George Antofi. Prefaţă de Ovidiu Papadima. Bucureşti

Theodorescu 1958 = Theodorescu, Cicerone: *Izvoare fermecate.* Bucureşti
Tocilescu 1900 = Tocilescu, Grigore G.; Ţapu, Christea N.: *Materialuri folclorice.* Ediţie critică şi studiu introductiv de Iordan Datcu. I. Bucureşti
Udrescu 1974 = Udrescu, Dumitru: *Pe plaiuri argesene.* Piteşti
/Ugliş-Delapecica sau Marcel Olinescu?/: *O variantă bănăţeană a baladei Meşterul Manole.* În: Societatea de mâine 16, 1939, p. 68- 72
Ugliş-Delapecica 1968 = Ugliş-Delapecica, Petre: *Poezii si basme populare din Crisana si Banat.* Bucureşti
Ursu 1969 = Ursu, Nicolae: *Cîntece si jocuri populare bănăţene din comuna Naidăs* (Caraş) Banat. Reşiţa
Vándor 1860 = Vándor: *Uti képek Román hondol. Kurtea de Argis.* În: Bukuresti Magyar közlöny 1, Nr. 2, 3, 4, 7, 8
Wellmer 1874 = Wellmwr, Arnold: *Herbsttage an der walachischer Grenze.* În: Uker Land und Meer. Allgemeine illustrierte Zeitung (Stuttgart), 16, Band 32 Nr. 36, p. 716-717, Nr. 37, p. 737-738

BCU IASI CENTRALA UNIVERSITARA

CUPRINSUL

Cuvânt preliminar V
Intoducere VII

MEŞTERUL MANOLE
Texte poetice şi în proză

Din Bihor 3
Din Sălaj 19
Din Lăpuş, Someş şi Bistriţa 62
Din Năsăud şi Mureş 111
Din Sudul Ardealului 139
Din Banat 172
Din Oltenia, Muntenia şi Sudul Moldovei 199
Din zona Iaşi („Trisfetitele") 418
Din zona Iugoslavia 422
Din Iugoslavia şi Bulgaria (Valea Timocului) 430
Legendele în proză 445

Tabelul variantelor 459
Glosar 477
Indice 479
Bibliografie 487

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Tipărit la Tipografia SEMNE

BCU IAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY